

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

**KEMİKSİZ-ZÂDE SAFVET MUSTAFA VE “NUHBETÜ’L-ÂSÂR MİN
FERÂİDİ’L-EŞ’ÂR” İSİMLİ ŞAİR TEZKİRESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Bilal GÜZEL

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

ANKARA-2012

ONAY

Bilal GÜZEL tarafından hazırlanan “**Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa Ve “Nuhbetü’l-Âsâr Min Ferâidi’l-Eş’âr” İsimli Şair Tezkiresi**” başlıklı bu çalışma, **15.06.2012 tarihinde** yapılan savunma sınavı sonucunda (**oybirliği/oyçokluğu**) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Anabilim* dalında **Yüksek Lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

.....

Prof. Dr. Ahmet MERMER (Başkan)

.....

Prof. Dr. İ. Hakkı AKSOYAK (Danışman)

.....

Doç. Dr. Ömer ÖZKAN

ÖNSÖZ

“İnsanlıkla yaşıt” olan biyografi biliminin en önemli halkalarından biri hiç şüphesiz ki şair tezkireleridir. Tezkireler, şairler ile eserlerini unutulmaktan kurtarıp onların gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamıştır. Tezkirecilik geleneği Türk Edebiyatında XV. yüzyılın sonlarında başlayıp XX. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir. Bu zaman zarfında toplam otuz bir kadar tezkire kaleme alınmıştır. Tezkirecilik geleneği içerisinde kaleme alınan eserlerden bir tanesi XVIII. yüzyılın sonlarında yazılan Safvet Tezkiresi’dir.

Hemen bütün tezkireler ile ilgili akademik düzeyde çalışma yapılmış olmasına rağmen Kemsiksiz-zade Safvet Mustafa tarafından kaleme alınan “Nuhbetü’l-Âsâr Min Ferâidi’l-Eş’âr” isimli şair tezkiresi hakkında hiçbir çalışma yapılmamıştır. Eser Agâh Sırrı Levend tarafından edebiyat dünyasına tanıtılmış ve Agâh Sırrı Levend’in eser hakkındaki değerlendirmeleri tekrarlanagelmiştir

Safvet Tezkiresi’ni kendimize Yüksek Lisans tezi olarak seçip, eseri tüm yönleri ile değerlendirmeye ve Safâyî Tezkiresi ile karşılaştırıp özgün yönlerini ortaya koymaya çalıştık.

Çalışmamızın başında XVIII. yy tezkireleri ile ilgili genel bir bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa’nın biyografisi araştırılıp tek eseri olan Safvet Tezkiresi kısaca tanıtılmıştır. İkinci bölümde Safvet Tezkiresi çeşitli yönleri ile incelemeye tâbi tutulmuştur. Üçüncü bölümde Safvet Tezkiresi, kendisine model olarak aldığı Safâyî Tezkiresi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma neticesinde Safvet Tezkiresi’nin özgün yanları ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde ise Safvet Tezkiresi’nin bilinen tek nüshası olan ve İÜ Ktb, Ty, No. 6189’da kayıtlı nüshanın metni Latin harflerine transkript edilmiştir. Tezin son kısmına Özel adlar, yer adları

ve kişi adları dizini konulmuştur. Dizinde tezkirede madde başı olan şair isimleri büyük harflerle, eser adları ise italik harflerle verilmiştir.

Başta akademik hayata başlamama vesile olan Hocam Prof. Dr. İskender PALA'ya olmak üzere, metindeki Arapça ve Farsça kısımlarda yardımlarını esirgemeyen M. Akif YALÇINKAYA ve Sara BEHZAD'a, işlerimizi her zaman kolaylaştıran Prof. Dr. Ahmet MERMER'e, tezin metin kısmında karşılaştığımız problemleri çözme konusunda yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. F. Sabiha KUTLAR OĞUZ'a, benden hiçbir zaman yardımını esirgemeyen ve tezimde çok emeği olan Yrd. Doç. Dr. Ayşe YILDIZ'a ve son olarak kendisinden ilmi ve insani olarak çok şey öğrendiğim Danışman Hocam Prof. Dr. İ. Hakkı AKSOYAK'a teşekkür ederim...

Bilal GÜZEL

Ankara 2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	vi
GİRİŞ	
18. YÜZYIL TEZKİRELERİNE GENEL BİR BAKIŞ	1
I.BÖLÜM	
KEMİKSİZ-ZÂDE SAFVET MUSTAFA.....	6
1.1 Hayatı.....	6
1.2. Eseri “Nuhbetü'l-Âsâr fî Ferâidi'l-Eş'âr”	7
II.BÖLÜM	
NUHBETÜ'L-ÂSÂR MİN FERÂİDİ'L-EŞ'AR İSİMLİ ŞAİR TEZKİRESİNİN TANITILMASI.....	8
2.1.Tezkirenin İsmi	8
2.2.Tezkirenin yazım tarihi.....	8
2.3.Tezkirecilik Tarihi Açısından Yeri ve Önemi	9
2.4.Tezkiredeki Şairler	10
2.5. Dili ve Üslubu.....	11
III.BÖLÜM	
SAFVET TEZKİRESİ İLE SAFÂYÎ TEZKİRESİ'NİN KARŞILAŞTIRILMASI	14
3.1.Safvet Tezkiresi İle Safâyî Tezkiresi'nin Şair Sayısı Bakımından Karşılaştırılması	41
3.2. Safvet Tezkiresi İle Safâyî Tezkiresi'nin Örnek Şiir Bakımından Karşılaştırılması	42
3.3. Safvet Tezkiresi'nde Olup Safâyî Tezkiresinde Olmayan Şiirler	43
3.4. Safvet Tezkiresi'nde Olup Safâyî Tezkiresinde Olmayan Şairler	65
3.5. Safvet Tezkiresinde Safâyî Tezkiresi'ne Göre Farklılıklar İçeren Bazı Biyografiler	68
3.6. Safvet Tezkiresi İle Safâyî Tezkiresi'nin Biyografik Bilgilerin Verilişi Bakımından Karşılaştırılması	71
3.6.1. Şairin İsmi, Memleketinin, Mesleğinin Ve Ölüm Tarihinin Belirtilmesi	71
3.6.2. Şairin Hakkında Biyografik Bilgi Verilmeyip Sadece Örnek Şiire Yer Verilmesi	71
3.6.3. Şairin Hakkında Biyografik Bilgi Verilip Örnek Şiire Yer Verilmemesi	72
3.7. Safvet Tezkiresi'nin Diğer Özgün Kısımları	72
3.7.1. “Hatıra” Başlığı İle Aktarılan Anektodlar	72
3.7.2. Diğer Özgün Kısımlar	78

SONUÇ.....	85
KAYNAKÇA	87
IV. BÖLÜM	
NUHBETÜ'L-ÂSÂR MİN FERÂİDİ'L-EŞ'ÂR İSİMLİ ŞAİR TEZKİRESİNİN METNİ	89
METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	90
DİZİN	818
ÖZET	829
ABSTRACT	830

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
c.	: Cilt
ev.	: Çeviren
GSBE	: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
H.	: Hicri
İ	: İstanbul Üniversitesi
Ktb.	: Kütüphanesi
M.	: Miladi
MEB	: Milli Eēitim Bakanlıēı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Ty.	: Türkçe Yazmalar
nv.	: niversitesi
Yay.	: Yayınları

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Metinde aşağıdaki çeviri yazı sistemi kullanılmıştır:

ا	Aa / Ee	س	Ss
آ	Āā	ش	Şş
أ	'	ص	Şş
ب	Bb / -P-p	ض	Ḍḍ / ḌḌ
پ	Pp	ط	Ṭṭ
ت	Tt	ظ	Ẓẓ
ث	Ṣṣ	ع	'
ج	Cc	غ	Ġġ
چ	Çç	ف	Ff
ح	Ḥḥ	ق	Ḳḳ
خ	Ḫḫ	ك	Kk/Gg/Gg/Ññ
خوآ	ā	ل	Ll
د	Dd	م	Mm
ذ	Ẓẓ	ن	Nn
ر	Rr	ه	Hh
ز	Zz	و	Vv / Ūū / Oo / Öö
ژ	Jj	ي ی	Yy / Iı / Īī

GİRİŞ

18. YÜZYIL TEZKİRELERİNE GENEL BİR BAKIŞ

XVII. yüzyılda önemsiz ve küçük eserler halinde devam eden tezkire geleneği XVIII. yüzyılda yeniden dikkati çekecek bir aşama kaydeder.¹ XVIII. yüzyıl tezkireleri, tezkirecilik sahasında ciddi, çalışkan ve tecrübeli müelliflerin mahsulüdür. Bunun sebebi XV. asırda Ali Şîr Nevâyî ile başlayan Türk tezkireciliğinin asırlar içinde tabîî bir tekâmül göstermesidir.² XVIII. yüzyılda yazılmış tezkireler şunlardır:

XVIII. yüz yılda yazılan tezkirelerden ilki Mucîb'in kaleme aldığı Tezkiretü'ş-şu'arâ'dır. Mucîb, *Tezkire-i Mucîb* adındaki eserini tanıştığı şairlerden topladığı şiirlerle oluşturduğu mecmuayı genişleterek 1710 yılında kaleme almıştır. Tezkirede 107 biyografi yer almaktadır. Mucîb Tezkiresi'nin dili sade ve açıktır. Eserde diğer tezkirelerde olduğu gibi klişe ifadeler vardır, ancak övgü ve yergiye fazla yer verilmez. Tezkire, Riyazî ve Rıza Tezkireleri'nden seçilmiş bazı şairlerin özetlenerek verilmiş olması bakımından fazla önemli değildir. Ancak daha önce yazılan tezkirelerde bulunmayan on bir şairi ihtiva etmesi bakımından önemlidir. Tezkire yayınlanmıştır: Kudret Altun ,*Tezkire-i Mucîb*, AKM Yayınları, Ankara 1997.

XVIII.yüzyılın en önemli tezkirelerinden biri "Safayî'nin 1720 yılında tamamladığı *Nuhbetü'l-âsâr min-Fevâ'idî'l-Eş'âr*, ön söz, on sekiz takriz ve alfabe sırasıyla 484 şairden meydana gelmiştir. Safayî, tezkiresinin ön

---

¹ Büyük Türk Klasikleri, Ötüken Yay., İstanbul, 1988, C.7, s. 177

² Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB Yay. İstanbul 1971, C.2, s.787

sözünde büyük biyografi ustalarına özenerek tezkire yazmak istediğini, Elmas Mehmet Paşa'nın yanında iken eserini yazmaya başladığını Damat İbrahim Paşa devrinde tamamladığını belirtir. Safayî, tezkiresi için uzun bir süre bilgi toplamış ve eserini yirmi beş yılda oluşturmuştur. Safayî, eserini tamamladıktan on sekiz şair ve bilim adamına gösterip onlardan birer takriz yazmalarını istemiş ve bunları da eserinin başına koymuştur. Eser, bu özelliğiyle tezkirecilik geleneğinde şekle ait bir farklılık getirmiştir. *Nuhbetü'l-âsâr min-Fevâidi'l-eş'âr*'indili, süslü ve ağırdır. Safayî, eserinde şairlerin hayatları hakkında geniş bilgi vermiştir. Tezkire üzerinde iki akademik çalışma yapılmıştır: Pervin Aynagöz, Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî(Nuhbetü'l-asar min fevaidi'l-eş'âr),İnceleme-Metin-İndeks,FÜBSE, Yüksel Lisans Tezi, Elazığ 1988 , Nuran Altuner, Safâyî Tezkiresi, İÜSBE, Doktora Tezi, İstanbul 1989.

XVIII. yüz yılın bir diğer tezkiresi "Sâlim'in 1722'de tamamladığı Tezkire-i şuarâ'sıdır. Salim, eserine hamdele ve salveyle başladıktan sonra devrin sultanı, sadrazamı ve şeyhülislamı için söylenmiş kasidelere yer vermiştir; daha sonra kendi doğum tarihi olan 1688 yılını esas alarak tezkire yazmaya başladığını, İstanbul'da bulunmadığı zamanlarda tezkiresini yazmaya ara verdiğini belirtmiş ve İstanbul'a döndüğünde Safâyî'nin tezkire yazdığını öğrenince çok üzüldüğünü ve tezkiresini tamamladığını, ama Safayî gibi basit bir dille değil, eserini sanatlı bir inşa ile yazdığını ifade etmiştir. Sâlim Tezkiresi'nde toplam 428 şair biyografisine yer almaktadır. Tezkirenin birinci bölümünde devrin padişahı Sultan Ahmed ve Sultan Mustafa'dan söz etmiş, şairlerinden örnekler vermiştir. İkinci bölümde alfabe sırasıyla 426 şairi ele alan Sâlim, aynı addaki şairleri ölüm tarihlerine göre sıralamış; şairler hakkındaki biyografik bilgileri geniş tutmuştur. Sâlim, ilmiye mesleğinden ve hattat olduğu için kendi mesleğinden olan şairlere daha fazla yer ayırmış, daha ayrıntılı bilgiler vermiş ve onları çok övmüştür. Sâlim Tezkiresi'nin dili oldukça süslü ve ağırdır. Salim sade bir dil kullanmakla suçladığı Safâyî'yi aşabilmek için yabancı kelimeler, zincirleme tamlamalar ve secili, uzun cümlelerle sanatlı bir inşa örneği vermiş bu da verdiği değerli

bilgilerin söz kalabalığı arasında kaybolmasına sebep olmuştur. Sâlim Tezkiresi, 1315 yılında İstanbul'da basılmıştır. Tezkire basılmıştır: Adnan İnce, Tezkiretü'ş- Şu'arâ, Sâlim Efendi, AKM Yayınları, Ankara 2005.

XVIII. yüzyılın bir diğer tezkiresi Belîğ'in Nuhbetü'l-Asar Li-Zeyli Zübdeti'l-Eşâr isimli eseridir. Eser, Fâ'izî'nin Zübdetü'l-eşâr'ına zeyl olarak yazılmıştır. Belîğ'in bu eseri, şiir antolojisi niteliği taşımaktadır. Tezkire'de, Necîb mahlasıyla şiirler yazan Sultan III. Ahmet'den sonra 413 şair, alfabetik olarak sıralanmıştır. Sultan III. Ahmet'in biyografisiyle başlayıp Yümnî'nin biyografisiyle biten eserde toplam 414 şair bulunmaktadır. İsmail Belîğ, şairlerin hayatları hakkında en fazla üç dört satırı geçmeyecek şekilde açıklamalarda bulunmuş; ölüm tarihlerini titizlikle belirtmeye çalışmış ve örnek şiirlere yer vermiştir. Tezkire basılmıştır: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-eşâr, AKM Yayınları, Ankara 1999.

XVIII. yüz yılda kaleme alınan bir diğer tezkire *Râmiz'in Âdab-ı Zurefâ'sıdır*. Râmiz, tezkiresinde 1720 ile 1784 tarihi arasındaki yetişmiş 375 şairin biyografisine yer vermiştir. Râmiz, eserinde şairler hakkında ayrıntılı bilgi verip, şairlerin ölüm tarihlerini de büyük bir titizlikle belirtmeye çalışmış, şiirleri ve sanatları hakkında doğru değerlendirmeler yaparak şiirlerinden örnekler vermiştir. Eserde, bazı şairlerin yalnızca adlarının yazıldığı veya eksik bilgi verildiği, bazı cümlelerin birbirine bağlanmayıp yarım bırakıldığı görülmekte ve anlatım bozukluklarına rastlanmaktadır. Bunlara bakınca Râmiz'in tezkiresini tamamlayıp son biçimini veremediği anlaşılmaktadır. Tezkire'nin dili oldukça ağırdır. Buna rağmen 18. yüzyılın belli başlı tezkireleri olan Safâyî ve Sâlim'den daha sade sayılabilecek bir dili vardır. Tamamlanmamış olmakla birlikte Âdâb-ı Zurefâ, Safayî ve Salim Tezkirelerinden sonra 18. yüzyıl tezkirelerinin en önemlisi sayılır. Lâle Devri'nde yetişip Safayî ve Salim Tezkirelerine giremeyen şairleri ve bu

devirden sonra şöhret bulan şairleri yalnızca Râmiz Tezkiresi'nde bulmak mümkündür. Eser, verdiği ayrıntılı, tenkitli ve isabetli bilgiler bakımından da önemlidir. Tezkire basılmıştır: Sadık Erdem, Râmiz ve Âdâb-ı Zurefâsı, AKM Yayınları, Ankara 1994.

XVIII. yüzyılın bir diğer tezkiresi Tezkire-i Şuara olarak da bilinen Silâhdârzade Tezkiresi'dir. Tezkire bir tertip düzeni olmadan 1751-1790 yılları arasında yaşayan 60 şair biyografisini içerir. Antoloji niteliğindeki eser, Belfğ Tezkiresi'nin zeyli durumundadır. Tezkireci, eserine aldığı şairler hakkında çok kısa bilgi verirken bazen sadece onların isimlerini belirtmiştir. Silâhdârzade, eserinde bazı şairlerin ölüm tarihlerini kaydederken şiirlerinden çok sayıda örnek vermiştir. Fakat Silâhdârzade, örnek şiirleri seçerken fazla ölçülü davranmamıştır. Eser, bu yönleriyle edebiyatımızda fazla önemli bir yere sahip değildir. Tezkire Basılmamıştır.

XVIII yüzyılda yazılan bir diğer tezkire Safvet Mustafa'nın kaleme aldığı "Nuhbetü'l-asar fi-Ferâidi'l-eşâr'dır. Safvet Mustafa'nın eseri tezimizin konusu olup ilerde hakkında ayrıntılı bilgi verilecektir(Bkz. II. Bölüm).

XVIII. yüz yılın bir diğer tezkiresi Esrar Dede'nin kaleme aldığı Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye'dir. Tezkire,1797 yılına kadar yaşayan Mevlevî şairleri içerir. Esrar Dede, eserinin başında Şeyh Gâlib'in Mevlâna'dan başlayarak tanınmış Mevlevi şairlerin beğendiği şiirlerini seçerek bir defterde topladığını, sonra bunu seçtiği şiirlerin şairleri hakkında bilgi toplaması ve bir tezkire yapması için kendisine verdiği belirtir. Eserini yazma sebebini açıklayan Esrar Dede, şeyhin isteği üzerine şiirleri düzenleyerek şairler hakkında bilgi toplamış ve alfabe sırasına dizerek bir Mevlevî şairleri tezkiresi meydana getirmiştir. Yazar, eserinde izlediği yolu ve ölçüsünü anlatırken tezkiresine bütün Mevlevî şairleri almadığını, divan sahibi ve üstat olanları yazdığını söylemiştir. Yazar, eserine aldığı şairler hakkında

oldukça geniş ve ayrıntılı bilgi vermiş; büyük dedelerin menkıbe ve kerametlerini anlatmış; şiirlerini ve sanatlarını bir değerlendirmeye tabi tutmuştur. Esrar Dede, hemen bütün şairler hakkında olumlu ifadeler kullanmıştır. Tezkirede oldukça çok örnek şiir vardır. Eserin dili ağırdır. Arapça ve Farsça kelimelerle Mevlevî sözlüğünden çıkarılmış kelimeler fazladır. Esrar Dede, tanınmış ve sayılan Mevlevî dedelerinin hayatlarını anlatıp övgüler yaparken daha süslü ve ağır bir dil kullanmıştır. Esrar Dede Tezkiresi, bütün Mevlevî şairleri bir araya toplaması bakımından önemlidir. Belli bir meslek ya da gruptan meydana gelen şair tezkirelerinin de ilkidir. Ayrıca, bilgi verdiği şairlerin bir kısmı için tek kaynak durumundadır. İlhan Genç, Esrar Dede, Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye, AKM Yayınları, Ankara 2000.

XVIII. yüz yılda yazılan son tezkire Enderunlu Âkif Bey'in 1797 tarihinde yazdığı Mirât-i Şi'r'dir. Tezkire bir ön söz, dört bölüm ve bir hatimeden meydana gelmiştir. Âkif, tezkirenin oldukça uzun ön sözünde, şiir yazmak istediğini fakat yeteneğinin olmadığını anlayınca çağdaşı olan Enderunlu şairleri bir tezkire hâlinde yazmayı tasarladığını belirtmiştir. Tezkiresini dört bölüme ayıran Âkif Bey, birinci bölümde Hane-i Hassa'da altı; ikinci bölümde, Hazîne-i Hümâyûn'da sekiz; üçüncü bölümde, Kiler-i Hassa'da yedi ve dördüncü bölümde, Seferli Koğuşu'nda iki şair olmak üzere 23, kendisi ile birlikte 24 şair hakkında bilgi vermiştir. Âkif, şairleri anlatırken doğdukları yeri, ailelerini, Enderun'da hangi odalarda görev yaptıklarını, hangi tür şiirde başarılı olduklarını kısaca belirtmiş, daha sonra da her şairin birkaç şiirini örnek vermiştir. Âkif Tezkiresi, çok özentili bir dille yazılmıştır. Yazar uzun cümleler, az kullanılmış kelimelerle yapılan zincirleme tamlamalar ve art arda secilerle, inşadaki ustalığını göstermiştir. Eser, yalnızca Enderun şairlerini kapsadığı için çok aranan ve yararlanılan bir tezkire değildir. Tanınmış ve büyük şair olmadıkları hâlde Enderunlu Âkif, arkadaşlarının sanatlarını ve şiirlerini aşırı sözlerle övmüş; objektif bir değerlendirme yapamamıştır. Mirât-i Şi'r basılmamıştır.”

I. BÖLÜM

KEMİKSİZ-ZÂDE SAFVET MUSTAFA

1.1 Hayatı:

Safvet ve tezkiresini edebiyat tarihimize tanıtan Agah Sırrı Levend, Safvet Mustafa adının kaynakların hiç birinde geçmediğini söylemiştir.³ Safvet'in doğum tarihi, ölüm tarihi, memleketi, mesleği ile ilgili herhangi bir bilgi mevcut değildir. Safvet, tezkiresinde de kendisinden çok fazla bahsetmez. Sadece şair Nedîm'le ilgili bir bilgiyi naklederken asrın şairlerinden Musîb'in meclisinde H. 1165(M.1751) yılında dinlediğini söyler. Buradan şairin M. 1751' yılında hayatta olduğunu öğreniyoruz. Bunun dışında Safvet ile ilgili herhangi bir bilgi mevcut değildir. Nitekim aşağıdaki biyografik kaynakları taramış ancak Safvet Mustafa ile ilgili hiç bir bilgi bulamadığı için Agah Sırrı Levend'den fazla olarak Safvet Mustafa biyografisine yeni bir bilgi ilave edilememiştir.

*İnal, İbnülemin Mahmut Kemal, *Son Asır Türk Şairleri* (Kemâlû'ş-şuara), 1. Baskı: Türk Tarih Encümeni, 12 cüz, İstanbul 1930-1942; 2.Baskı, İstanbul 1970; 3. Baskı, İstanbul 1988.

*İpekten, Haluk-Mustafa İsen-Recep Toparlı-Naci Okçu-Turgut Karabey, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara 1988.

*TUMAN Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî*, Ankara Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2001.

* Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, İstanbul 1311, c. 3.

---

³ Levend, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi* 1. Cilt, Ankara 1973, s.325.

- * Şemseddin Sâmî, *Kâmûsu'l-Alâm*, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996.
- * Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, c.I,II, III, Bizim Büro Yay., Ankara 2000.
- *Babinger Franz(Çev.Prof.Dr. Coşkın Üçok), *Osmanlı Tarih Yazarları Ve Eserleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları,Ankara 1982.
- *Özcan Abdulkadir, *Şakayık-ı Nu'maniye Ve Zeyilleri 1-5.Cilt*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1989.
- *TDV İslam Ansiklopedisi
- * Gibb, İ.J.W, *A History of Ottoman Poetry*, Akçağ Yay. Ankara, 2008.

1.2. Eseri “Nuhbetü'l-Âsâr fî Ferâidi'l-Eş'âr” :

Safvet Mustafa'nın bilinen tek eseri “Nuhbetü'l-Âsâr fî Ferâidi'l-Eş'âr” isimli şair tezkiresidir. 18. yüzyılın ikinci yarısında(1782) yazılan eser antoloji tipi tezkiredir. Eser hakkında ayrıntılı bilgi ilgili kısımda verilecektir(Bkz.II.Bölüm).

II. BÖLÜM

NUHBETÜ'L-ÂSÂR MİN FERÂİDİ'L-EŞ'AR İSİMLİ ŞAİR TEZKİRESİNİN TANITILMASI:

2.1. Tezkirenin İsmi:

Tezkirenin tek nüshası olan İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Ty. No. 6189 numaralı yazmanın baş kısmında tezkirenin ismi “Nuhbetü'l- âsâr min ferâidi'l-eş'ar” olarak kaydedilmiştir. Ancak tezkirenin son kısmında “Tezyîlü'l-Kitap” başlığı altında Safvet Mustafa, eserin ismini “Nuhbetü'l- âsâr fî Ferâidi'l-Eş'âr” koyduğunu söylemiştir. Eserin adı bazı kaynaklarda “Nuhbetü'l-Âsâr min Fevâidi'l-Eş'âr” olarak geçmektedir. Ancak bu yanlış bir bilgidir. Yani tezkirenin ismi Nuhbetü'l-âsâr fî Ferâidi'l-Eş'âr"dır.

2.2. Tezkirenin yazım tarihi:

Safvet Mustafa, tezkiresinin son kısmında “Tezyîlü'l-Kitap” başlığı altında tezkiresini yazdığı tarihi Tarih manzumesi ile bildirir.

Üç eksikdür olunsa add ü ihsâ

Sene bin iki yüzden şimdi hala

Unutma her kaçan kılsan duâyı

Kemiksiz-zade Safvet Mustafa'yı

Okursan şad olur ruh-ı revanı

Üç ihlas ile bu seba'l-mesâni (1197)

Görüldüğü gibi Safvet Mustafa eserini hangi tarihte yazdığını hem şiirle belirtmiş; hem de şiirin sonunda rakamla yazmıştır. Buna göre Safvet Mustafa, eserini Hicri 1197 yılında kaleme almıştır. Miladi takvim ile eser 1782 yılının sonu ile 1783 yılının başlarında yazılmıştır.

Eser kaleme 1782-1783 yılında alınmıştır ancak elimizde ki nüshanın sonunda ki kayda göre nüshayı Safvet Mustafa'nın oğlu Reşid Hüseyin H. 1235 yılında istinsah etmiştir. Bu da 1819-1820 yıllarına denk gelmektedir. Tezkirenin bilinen tek nüshası elimizdeki "İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Ty. No. 6189" numaralı yazmadır. Adı geçen numarada kayıtlı bu yazma 1235(1810-1820) yılında Safvet Mustafa'nın oğlu Reşid Hüseyin tarafından istinsah edildiğine göre müellif hattı olan nüsha kayıp demektir.

2.3. Tezkirecilik Tarihi Açısından Yeri ve Önemi:

Safvet Tezkiresi, XVIII. yy'in sonlarında(1782-1783) kaleme alınmıştır. Tezkirede 328 şaire ait şiirler yer almaktadır. Safvet, tezkiresini yazarken yüz yılın başka bir tezkiresi olan Safâyî Tezkiresi'ni biyografik bilgi ve şiir eklemeleri yaparak özetlemiştir. Safvet Tezkiresi'ndeki biyografik bilgiler ve örnek şiirler konusunda çoğunlukla Safâyî Tezkiresi'nden yararlanmıştır. Ancak Safâyî Tezkiresi'nde olmayan şairler, var olan mevcut şairlere ait yeni biyografik bilgiler ve örnek şiirlere yer vermiştir. Safvet, tezkiresini yazarken bir bakıma Safâyî Tezkiresi'ni model almıştır.

Safvet, tezkiresinde model aldığı Safâyî Tezkiresi'nde olmayan üç şaire (Hanefî, Râsim, Nigâhî) yer vermiştir. Bu şairlerden iki tanesi(Hanefî, Nigâhî) asrın diğer tezkirelerinde de yer almamaktadır. Safvet Tezkiresi'nin bir başka önemli özelliklerinden biri; Safâyî Tezkiresi'yle ortak olan şairlerin örnek şiirlerine ilave şiirler vermesidir. Safvet, kimi zaman Safâyî'nin yanlışlıklarını da düzeltmiştir. Örneğin Safâyî, Şair Na'tî için "İbrahim Edhem" in evsafını yazmıştır." demiştir; Safvet ise bu bilginin yanlış olduğunu, şairin Sâbit'in "Ethem ü Hüma" mesnevisine nazire olduğunu kaydediyor.

Safvet Tezkiresi, 18. yy'da yaşamış divan şairlerileri ile ilgili araştırmalar için başvuru eserlerinden birtanesidir.

2.4. Tezkiredeki Şairler:

Safvet Tezkiresi'nde toplam 328 şair yer almaktadır. Safvet Tezkiresi'nde yer alan şairler sırası ile şunlardır:

Âdem Dede, Ağa-zade, Âlî, Ânî, Ahmed, Edâyî, Edîb, İshak, Es'ad, Emrî, Emnî, Emîn, Emînî, Ünsî, Enîs, Enîs; Bedrî, Belîg; Tâib; Sâbit, Sâkîb, Sâkîb; Cem'î, Cennet Efendi, Cevrî; Hasib, Hâsim, Hâfız, Hâfız, Hâfız, Harîmî, Hasan Efendi, Hüseyin Cân, Hanefî, Hamdî, Hamdî, Hamdî, Hakî, Huldî, Haylî, Haylî-i Burusâvî; Dânişî, Dürrî, Dürrî; Zâkirî, Zihnî; Re'fetî, Râzî, Râsîh, Râsim, Râşid, Râzî, Râgîb, Râgîb, Râmî, Rahmî, Rahîmî, Ruhsat, Resmî, Resîm, Resâ, Rezmî, Rüşdî, Rüşdî, Rüşdî, Reşid, Reşîd, Rızâ, Rif'at, Refdî, Rif'atî, Rıfkî, Remzî, Ruhî, Riyâzî; Zârî, Zekî, Zekî, Zekî; Sâbık, Sâcidî, Sâhib, Sâlik, Sâlim, Sâlim, Sâmiî, Sâmî, Sâmî, Sırrî, Sâmî, Sa'dî, Sa'id, Sa'id, Sa'idâ, Sükûnî, Selîsî, Selîsî, Selim, Selim, Sehmî; Şâkir, Şânî, Şâhî, Şermî, Şerif, Şu'ûrî, Şifâyî, Şefîî, Şefik, Şûrî, Şevkî, Şehdî, Şehrî, Şehrî, Şehrî, Şeyhî, Şeydâ; Sâbir, Sâhib, Sâhib, Sâdik, Sâlih, Subhî, Subhî, Sabrî, Sadrî, Sıdkî, Sıdkî, Sâdik, Sulhî; Zamîrî; Tâlib, Tâlib, Tâli'î, Tarzî, Tıflî, Tab'î, Tab'î, Tal'atî, Tal'atî, Tayyibî; Zârif, Zuhûrî; Ârif Efendi, Ârif, Ârif, Ârif, Ârifî, Âzîm, Âsım, Âsım, Âsım, Âsımî, Âlî, Abdî, Abdî, Abdî, Adlî, Adnî, Arzî, İzzet, İzzetî, Uzletî, İzzî, Azîz, Azîzî, Aşkî, İsmetî, İtrî, Avfî, Aklî, Amrî, Amrî, Avnî, İdî; Gâzî, Gâzî, Gafûrî, Gınâyî, Gavsî, Gıyâsî; Fâ'iz, Fâ'iz, Fâhîr, Fâmî, Fâyiz, Fâyiz, Fâyiz, Fâyiz, Fâyiz, Fâyik, Fethî, Fethî, Fütûhî, Fâhrî, Fâhrî, Ferdî, Ferîdûn, Ferîdî, Fezâyî, Füzûnî, Fasîh, Fasîhî, Fasîhî, Fikrî, Fenâyî, Fennî, Fennî, Fevzî, Fasîhî, Fehmî, Fehîm, Feyzî, Feyzî, Feyzî, Feyzî, Feyzî, Feyzî; Kâimî, Kâdirî, Kadrî, Kudsî, Kâşif, Kâmî, Kâmî, Kelîm, Kelîm, Kühî; Lebîb, Lutfî, Lutfî, Lutfî, Lafzî, Lem'î; Mâcid, Mâdih, Mâhir, Mecdî, Mucîb, Mahvî, Muhtârî, Mahdûm, Muhlisî, Mehdî, Mehdî, Mezâkî, Murtazâ, Meşrebî, Mutîî, Ma'nevî, Muîn, Münşî, Münirî, Mevcî, Meyyâl, Mirî, Meylî, Meylî; Nâ'il, Nâ'ilî, Nâbî, Nâdî, Nâzükî, Nâtık, Nâzım, Nâzım, Nâkid, Nâlî, Nisârî, Necîb, Necîb, Nâhîfî, Nahlî,

Nedîm, Nedîm, Nüzhetî, Nesîb, Neşâtî, Neşît, Nutkî, Nazmî, Nazmî, Nazîrî, Nâzîf, Nâzîm, Na'tî, Na'tî, Ni'metî, Nâ'îm, Nâ'îmâ, Nakşî, Nakşî, Nikâtî, Nigâhî, Nigâhî, Nigînî, Nûrî, Nûrî, Niyâzî, Neylî; Vâsık, Vâsîf, Vâsîf, Vecdî, Vücûdî, Vecîhî, Vâhîd, Vâhyî, Vuslatî, Va'dî, Vâk'î, Velî, Vehbî, Vehbî; Hâtîfî, Hâdî, Hâşim, Hâşim, Hezârî, Himmet, Hemdemî; Yetîmî, Yahyâ, Yûsrî, Yakîn, Yümnî, Yûsuf Dede.

Bunların dışında Safvet Tezkiresi'ni edebiyat dünyasına tanıtan Agah Sırrı Levend'in edebiyat tarihinde Safvet Tezkiresi'nde Rızayî, Sâmî, Örfî, Atûfî, Günehî, Nisbetî, Nârî gibi şairlerin de olduğu kayıt edilmiştir.⁴ Ancak bu şairler tezkirede yer almamaktadır. Bu durumda akla ilk gelen çalıştığımız nüshada eksik sayfanın olduğudur. Ancak nüshaya bu gözle baktığımız zaman verilen şairlerin yerlerinin sayfa ortalarında olduğu ve Agah Sırrı Levend'in sıralamasına göre kendisinden önceki ve sonraki şairlerin tezkirede olduğu halde bu şairlerin olmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir ihtimal ise Agah Sırrı Levend'in başka bir nüsha kullanmış olma ihtimalidir ki bu da çok mümkün gözükmemektedir. Çünkü Agah Sırrı Levend, Safvet Tezkiresi'nin bilinen tek nüshası olan İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Ty. No.6189'da kayıtlı olan bizim de kullandığımız nüshadan yararlanmışır.⁵ Ayrıca Agah Sırrı Levend'in verdiği Safvet Tezkiresi'nde ki şairlerin sıralaması ile tezkiredeki sıralamada uyuşmazlıklar var. Tezkirede Rezmî, Resâ, Tal'atî, Sadîk, Sulhî, Tarzî, Tıflî ve Fasihî mahlaslı şairlerin sıralaması Agah Sırrı Levend'in verdiği sıralama ile uyuşmamaktadır. Adı geçen şairlerin tezkire sıralamasındaki yerleri Tablo 1'de verilmiştir.

2.5. Dili ve Üslubu

Safvet Tezkiresi'nin dili çağdaşları olan diğer tezkirelere göre daha sade ve anlaşılır bir haldedir. Ancak Safvet Tezkiresi'nin dili şairden şaire ve bölümden bölüme değişiklik göstermektedir. Kimi şairlerin biyografik bilgileri sade ve kısa cümlelerle verilirken kimi şairlerde bu süslü ve ağır bir

⁴ Levend, a.g.e.,s.325-326-327.

⁵ Levend, a.g.e. s.327.

dil kullanılmıştır. Özellikle hatıra başlığı altındaki kısımlar oldukça süslü ve ağır dille yazılmıştır.

Safvet'in sade bir dille ele almış olduğu şairlerin biyografilerini günümüzde okuyan herkes kolayca anlayabilir. Örneğin Edâyî, Emînî, İzzetî mahlaslı şairlerin biyografisinde olduğu gibi. Bunlar:

“Edâyî İsmi Receb'dir. İstānbul'dan zuhūr etmiştir. Kuzātdandır. Vefātı biñ elli yedi tārīhındendir.”

“Emînî: İsmi Mehemmed'dir. Burusa'dandır. Kuzatdandır vefatı bin yetmiş dört tarihindendir.”

“İzzetî: Vişne-zade dinilmekle meşhurdur. Şeyhü'l-islam şa'ir Yahya Efendinin birader-zādesidir. İki defa sadr-ı Rum olup bin toksan ikide vefāt itmiştir.”

Buna karşılık Safvet'in dili tanınmış büyük şairlerde ve daha önce belirttiğimiz gibi hatıra başlığı altında anlattığı anekdotlarda oldukça ağırlaşmış zincirleme Arapça-Farsça tamlamalar kullanılarak cümleler uzatılmıştır. Ancak Safvet zaman zaman uzun cümleler kullansa da Arapça-Farsça kelimeler, anlaşılması güç olan zincirleme tamlamalar arasında kaybolmamıştır. Örneğin:

“ESAD: Nam-ı emcedleri Mehemmed'dir. Gül-gönçe-i vücudları gülşen-i İstānbul'dan güşüde olup merreten bade'l-uhrā şadāret-i Rūmî mesned-nişin olup fāzıl-ı devrān ve nihrir-i zamān İsmā'îl Efendiniñ bu dağı maḥdūm-ı kihteridir. Hakkā ki lāyık-ı 'izz ü iqbāl bir maḥdūm-ı melek ḥişāldir. 'Ulūm-ı 'Arabiyye'niñ merd-i meydānı ve nazm u inşāniñ fāris-i devrānı ve bu 'aşrını şā'ir-i bedi'ü'l-beyānı olmağla bu nazm-ı şeker-bār ol tūti-i hoş güftārın netāyic-i ṭab'-ı pür-iḳditārı olan güftār-ı ābdārıdır.”

“Nābī: İsm-i sāmileri Yūsuf, mihr-i vücūdı maṭla‘-ı Ruhā’yı şeref-yāb-ı tūlū‘ itmişdir. ‘Aşrıñ melikü’ş-şu‘arāsı. Devr-i Sulṭān-ı Meḥemmedīde Devlet-i ‘Alīye’ye gelüp Muşāḥib Muşṭafā Paşa’nıñ kâtib ü muşāḥibi olup mazhar-ı luṭf u iḥsānı olduḡda ṭavāf-ı Beyt’ullahü’l-ḥarām ve ziyāret-i Ravza-i Resūl-i Enām müyesser olup ve raḡam-zāde-i kilik-i ‘anberīni olan *Tuḥfetü’l-Ḥarameyn* nām risāleyi dere ve gevher-i kemālatı ol kitāb-ı müstetāba ḥarc itmişdir ki bu bir kaç beyt ol kitābdandır.”

“Ḥāṭıra:Fennī-i mezbūr ḥaḡḡında ḥande-āver ḡatı çok menāḡib naḡl iderler cümleden biri bir gün bir ḡayıḡa süvār olup rüy-ı deryāda geşt ü güzār iderken şiddet-i rüzḡār sebebi ile ḡayıḡçı ḡayıḡı dil-ḡāḡ üzre ḡullanmayup iki büyük ḡalyon arasına uğradup geḡerken meḡer ḡalyonculardan ḡabz-ı marziye mübtelānıñ birisi ālābanda ta‘bīr olunan maḡalden ḡazā-yı ḡacet maşlahatı içün oturmuş bulunup lakin ṭabī‘atında feyz-i ifrāṭ üzre olduḡından bir iki güz ḡıyārı şeklinde surāḡ maḡ‘addan taḡminen nışfi ḡadar ser-zede ve nışf-ı uḡrayı henüz enderīnude Fennī bu ḡālī görüp ve neye uğradıḡın bilüp hemān recā ṭarıḡıyle ṭevdīr eder Ḥaḡḡ ‘aşḡına olsun deprenmeyüz biz o ṭarafa baḡmayup ve gözümüz yumup geḡeriz diye görđi ḡerīf-i mezbūr recāyi işḡā itmeyüp yerinden sıḡradıḡda ma‘ḡūd nesne ḡazā-yı mübrem gibi yerinden Fennī’niñ dizi üzerinde cevānā iḡrāmına işābetde ḡaṭā itmeyüp ‘Ale’l-fevr iḡrāmı iki eliyle ḡatı yaydan şapān ḡıyāsı anar gibi Allah cezanı virsün diyerek deryāya silker. Rivāyet iderler ki ne televvüşünden gider ve ne ḡoḡusundan bir eḡer bulunmamış *el-ḡadre ‘alā revāvi*”

Safvet, şairlerin şiirlerini deḡerlendirirken çoḡunlukla şairlerin şairlik güçlerini ve şiirlerini genel ifadeler ile deḡerlendirmiştir. Örneḡin “...eşārı bī-tekellūf āşıkāne olup...”, “Bu ḡüfte-i sūfiyāne anlarıñ āsārındandır.”, “...bu nazm-ı şeker-bār ol tūtī-i hoş-ḡüftārın netāyic-i tab-ı pūr-iktidārı olan ḡüftār-ı ābdārıdır.” gibi ifadeler kullanmıştır.

III. BÖLÜM

SAFVET TEZKİRESİ İLE SAFÂYÎ TEZKİRESİ'NİN KARŞILAŞTIRILMASI

TABLO 1

SAFVET			SAFÂYÎ ⁶	
Şair	Şair Hakkındaki bilgiler(Adı, Baba adı, Memleketi, Mesleği, Tarikatı, Eserleri, Vefat yeri, Vefat tarihi)	Şiir Sayısı(beyit) ⁷	Şair Hakkındaki bilgiler(Adı, Baba adı, Memleketi, Mesleği, Tarikatı, Eserleri, Vefat yeri, Vefat tarihi)	Şiir Sayısı(be yit) ⁸
Âdem Dede	Âdem, -,Antakya, Mevlevi Şeyhi, -, -,1062 ⁹ .	6 beyit. Farklı beyit yok.	Âdem,-, Antakya, Mevlevi Şeyhi,-,-,1064.	8 beyit
Ağa-zade	Mehmed,-, Anadolu,-, Mevlevi,-,-,1063.	7 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-, Anadolu, -,Mevlevi, -, -,1063.	7 beyit
Âlî	-,Edirne,-,-,Müteferrika, Tevârih,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Hüseyin,-, Edirne,-,Müteferrika, Divân, tevârih, -.	2 beyit.
Ânî	Fatıma,-,-,-,Divan,-,Yenişehir,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Fatıma,-,-,Divan,-,Yenişehir,1122.	7 beyit.
Ahmed	Ahmed,-,Menteşe, Hacı,-, Akse'l-İreb, Şerh-i Şemail, Vahdet-name, Sandukatü'l- maarif, Bursa,1120.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-, Menteşe, Hacı,-, Akse'l-İreb, Şerh-i Şemail, Vahdet-name, Sandukatü'l- maarif, Bursa,1120	9 beyit
Edâyî	Receb,-,İstanbul,Kadı,-,-,-,1057.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Receb,-,İstanbul, Kadı,-,Divan,-,1057.	1 beyit
Edîb	Mahmud,-,Haleb,Kadı,-,-,-1079.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mahmud,-,Haleb, Kadı,-,-,Alaşehir,1079.	1 beyit
İshak	İshak, İsmail Efendi, İstanbul, Kadı,-, Bustanü'l-arifin,-,-.	5 beyit. 1 tarih mısraı. 1 beyit farklı.	İshak, İsmail Efendi, İstanbul, Kadı,-, Bustanü'l-arifin Divan,-,-.	18 beyit, 1 tarih mısraı.
Es'ad	Mehmed, İsmail Efendi, İstanbul,-	9 beyit. Farklı	Mehmed, İsmail Efendi,	9 beyit

⁶ Safâyî tezkiresi ile ilgili bilgiler "Pervin Çapan, Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî(Nuhbetü'l-asar min fevaidi'l-eş'âr), AKM Yayınları, Ankara,2005." Künyeli kitaptan alınmıştır.

⁷ Şair hakkında yazılan tarihler ve diğer şiirler de dahil, Bu şiirlerin Safâyî'deki şiirler ile örtüşüp örtüşmediği. Varsa Farklı beyitler.

⁸ Şair hakkında yazılan tarihler ve diğer şiirler de dahil.

⁹ Tabloda şairlerin biyografik bilgilerinde koyu yazılan kısımlar Safvet Tezkiresi'ndeki özgün bilgileri göstermektedir

	,-,,-,-.	beyit yok.	Istanbul, Müderris,-,-,-,-.	
Emrî	Emrullah,-,Konya, Kadı,-, Kenzü'l- inşa,-, 1114.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Emrullah,-,Konya, Kadı,-, Kenzü'l- inşa,-, 1114.	7 beyit
Emnî	Mehmed, -, Diyarbakır, Kethüda,- -,Bağdad,1102.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, Diyarbakır, Kethüda,-,Bağdad,1102.	6 beyit
Emîn	-,,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Selanik, Defterdar,- -, Kıbrıs,1124	4 beyit
Emînî	Mehmed,-, Bursa, Kadı,-,-,-,1074.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-, Bursa, Kadı, Bayramiyye,-,İstanbul,1074.	4 beyit
Ünsî	Abdüllatif, -, Kütahya, Kadı,-,-,-,-.	3 beyit, 1 tarih mısrası. Farklı şiiir yok.	Abdüllatif, -, Kütahya, Kadı,-,-, -,Şam,1075.	14 beyit, 1 tarih mısrası.
Enîs	-,Kelemserzade, İstanbul,-,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Muhammed, Kelemserzade, İstanbul, Kâtip,-,-, Halep,1105.	14 beyit.
Enîs	Receb,-,Edirne,-,Mevlevî,-,-,-,-.	12 beyit. Farklı beyit yok.	Receb,-,Edirne,-,Mevlevî,-,-,-,-.	23 beyit.
Bâhir	-,,-,-,-,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok	Halîl, Emrudcuzade, İstanbul,- -,,-,-,-.	7 beyit.
Bedrî	-,,-,-,-,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Mekke,-,-,-,-,-.	4 beyit.
Belfğ	-,,-, Bursa, -,,-, Sergüzeşt-name "Gül-i sad-berg Şehr-Engizi Güldeste-i Riyaz-i irfan, Vefayat-ı Danişveran-ı Nadiredan, Seba-i Seyyâre" -,,-.	15 beyit. Farklı beyit yok.	İsmail,Şahin Emirzade, Bursa, -,,-, Sergüzeşt-name "Gül-i sad-berg Şehr-Engizi Güldeste-i Riyaz-i irfan, Vefayat-ı Danişveran-ı Nadiredan, Seba-i Seyyâre,Divan" -,,-.	29 beyit.
Tâib	Ahmed, Osmanzade, İstanbul,Müftü,-, " , Hadikatü'l- Vüzera, Tercüme-i meşârikü'l- Envâr, Tevâli-i MeTâli-i İktidar, Mesâbih-i Meşikât Tuhfetü'n- Numân."-,,-.	84 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, Osmanzade, İstanbul, Müftü,-, " , Hadikatü'l-Vüzera, Tercüme-i meşârikü'l-Envâr, Tevâli-i MeTâli-i İktidar, Mesâbih-i Meşikât Tuhfetü'n- Numân."Mısır,1136.	106 beyit.
Sâbit	Ali,-,Bosna(Öziçe),Kadı,-, Miraciye -,,-,-,-.	76 beyit. 10 farklı beyit farklı.	Aladdin,-, Bosna(Öziçe),Kadı,-, "Divan, Miraciye, Ethem ü Hüma,	81 beyit.

			Gazâ-nâme,-,1125.	
Sâkîb	-,Kâtipzade, İstanbul,-,-,-,-,1129.	8 beyit, Farklı beyit yok.	Mustafa, Kâtipzade, İstanbul, Kâtip, -,-,-,1129.	10 beyit.
Sâkîb	Mustafa,-, İzmir, Şeyh, Mevlevi,-,-,-.	15 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,-, İzmir, Şeyh, Mevlevi,-,-,-.	20 beyit.
Cem'î	Mehmet,-,İstanbul, Kadı, -,-,-,-.	74 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmet,-,İstanbul, Kadı, -,Divân,-,1070.	76 beyit.
Cennet Efendi	Mahmud,-,Tophane,-,-,-,-,1075.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Mahmud,-,Tophane,-,Aziz Mahmud Hüdayi,-,-,1075.	9 beyit, 1 tarih mısraı.
Cevrî	İbrahim,-, İstanbul,-,-, "Divan, Cezire-i Mesnevi, Melhame", -,1060.	35 beyit, 5 tarih mısraı. Farklı beyit ve mısra yok.	İbrahim,-, İstanbul,-,-, "Divân, Cezire-i Mesnevi, Melhame", -,1060.	35 beyit, 5 tarih mısraı,
Hasib	-,Kastamonu,-,Kâtip,-,-,1130.	13 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Kastamonu,-,Kâtip,-, Mora,1130.	27 beyit.
Hâsim	İbrahim,-,Diyarbakır, Müderris,-,-,-,-.	11 beyit. Farklı beyit yok.	İbrahim,-,Diyarbakır, Müderris,-,Arapça Tarih,-,-.	16 beyit.
Hâfız	-,Altuncuzade,-,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	-,Altuncuzade,-,İstanbul,-,-,-,-.	4 beyit.
Hâfız	-,Gümrük Hafızı,-,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Gümrük Hafızı, İstanbul, Kâtip,-,-,-,-.	8 beyit.
Hâfız	-,Hafız Post,-,-,-,-,-.	2 beyiti,1 tarih mısraı. Farklı beyit ve mısra yok.	Mehmed, Hafız Post, İstanbul, Hace,-,-,-,1105.	14 beyit. 1 Tarih mısraı.
Harîmî	Abdullah,-,Merzifon,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı Şiir yok.	Abdullah,-,Merzifon,-,-,Divan,-,1066.	1 beyit.
Hasan Efendi	-,Ümmü Sinanzade,-,Cuma Vaizi,-, Mecalis-i Sinani,-,1088.	2 beyit, 1 tarih mısraı. Farklı beyit yok.	-,Ümmü Sinanzade,-,Cuma Vaizi,-, Mecalis-i Sinani,-,1088.	8 beyit, 1 tarih mısraı.
Hüseyin Cân	-,Bursa,-,-,-,-,-.	3 beyit. Farklı beyit yok.	-,Bursa, Kâtip,-,Hâre-nâme,-,1107.	47 beyit.
Haneî	İsmail,-,Şumnu,-,Celvetiyye,	5 beyit.	Yok.	Yok.

	Muhammediye Şerhi,-,-.			
Hamdî	Ahmed,-,İstanbul, Maliyeci,-,-,-,-.	10 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,İstanbul, Maliyeci,-,-,-,-.	22 beyit.
Hamdî	-,-,İstanbul, Kadı,-,-,-,-,1095.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Hamdullah,-,İstanbul, Kadı,-,-,-,-,1095.	10 beyit.
Hamdî	-,-,Diyarbakır, Bezirgân,-,-,-,-,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Diyarbakır, Bezirgân,-,-,-,-,-.	2 beyit.
Hakî	-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	-,-,İstanbul,-,-,-,-,-,1078.	11 beyit, 5 bent.
Huldî	-,-,Bursa, Şeyh,-,-,-,-,1100.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Bezirganzade, Bursa, Şeyh,-,-,-,-,1100.	15 beyit.
Haylî	Ahmed,-,Kırk Kilise, Kâtip,-,-,-,-,-.	14 beyit. 1 beyit farklı.	Ahmed,-,Kırk Kilise, Kâtip,-,-,-,-,Belgrad,1098.	25 beyit.
Haylî-i Burusâvî	-,-,Bursa,-,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Bursa,-,-,-,-,-.	6 beyit.
Dânişî	-,-,İstanbul, Kadı(Remmal),-,-,-,-,-.	35 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-, İstanbul, Kadı(Remmal),-,Divan,-,-,1060.	35 beyit.
Dürrî	Mehmed, Musahip Paşa Akrabası, Bolu,-,-,-,-,1098.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Musahip Paşa Akrabası, Bolu, Müderis,-,-,-,-,1098.	5 beyit.
Dürrî	Ahmed,-,Van, Kâtip,-,-,-,-,1135.	91 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Van, Kâtip,-,-,-,-,1135.	102 beyit.
Zâkirî	Ahmed,-,Filibe, Kadı,-,-,-,-,1097.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Filibe, Kadı,-,-,-,-,Karaferye,1097.	1 beyit.
Zihni	-,-,İstanbul, Hâcegan,-,-, Vefayât,-,-,-.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul, Hâcegan,-,-, Vefayât,-,-,1126.	8 beyit.
Re'fetî	-,-,İstanbul, Kâtip,-,-,-,-,-.	5 beyit, 2 tarih mısra, farklı şiir yok.	Mustafa,-,İstanbul, Kâtip,-,-,Re'fetiyye,-,-,1118.	14 beyit, 2 tarih mısraı.
Râzî	Abdüllatif,-,İstanbul, Kadı,-,-,-,-,-.	18 Beyit, 1 tarih mısraı.2 beyit farklı.	Abdüllatif, Abdullah Efendi, İstanbul, Kadı, Mevlevi,-,-,-,-,-.	16 beyit, 1 tarih mısraı.

Râsîh	Yusuf,-,Sofya, Kâtip,-,-,1118.	11 beyit, 1 tarih mısraı, 2 dörtlük. Farklı şiir yok.	Yusuf,-,Sofya, Kâtip,-,-,Tekfurdağı,1118.	37 beyit,2 dörtlük.
Râsim	Eğrikapılı Hattat Efendi,-,Egrikapı,Katip,-,-,-,-.	4 beyit.	Yok.	Yok.
Râşid	Mehmed, Mustafa Efendi, İstanbul, Kadı(Vakanüvis),-,Tarih,-,-.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Mustafa Efendi, İstanbul, Kadı(Vakanüvis),-,-,-,-.	13 beyit.
Râzî	-, Paydarzade, Edirne,-,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	-, Paydarzade, Edirne, Kadı,-,-,-,1105.	5 beyit.
Râğîb	Mehmed,-,İstanbul, Kalem Halifesi,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul, Kalem Halifesi,-,-,-,1127.	9 beyit.
Râğîb	-,Bursa, Müftü,-,-,-,1136.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Ali,-,Bursa, Müftü,-,-,-,1136.	8 beyit.
Râmî	Mehmed,-,İstanbul(Eyüp),vezir,-,-,-,1119.	32 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul(Eyüp),vezir,-,-,-,1119.	41 beyit.
Rahmî	Abdurrahman, Kuburizade,-,-,-, Hevayi Divanı,-,1122.	14 beyit. 1 beyit farklı.	Abdurrahman, Kuburizade,İstanbul,-,-, Hevayi Divanı,Mısır,1122.	22 beyit.
Rahîmî	Abdürrahim,-,İstanbul, Hacegan,-,-,-,-.	20 beyit. Farklı beyit yok.	Abdürrahim,Mustafa Paşa,İstanbul,Hacegan,-,-,-,-.	29 beyit.
Ruhsat	Mehmed,-Erzurum, Kâtip,-,-,-,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-Erzurum, Kâtip,-,-,-,-.	3 beyit.
Resmî	İsmail,-,Rumeli,-,Halvetiyye,-,-,1120.	2 beyit, 1 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	İsmail,-,Rumeli,-,Halvetiyye,-,-,1109.	2 beyit, 1 tarih mısraı.
Resîm	-,Bursa, Ressam???,-,-,-,1120. Şair'in biyografisinde şiirlerinin güzelliğini çok abartan Safâyî'yi eleştiriyor. Bu şairin haksız yere övüldüğünü söylüyor.	12 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,-,Bursa, Ressam(Kuyumcubaşı),-,-,-,1120.	17 beyit.
Resâ	-,Buhara,-,Nakşibendî,-,-,-,1112.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Haydar,-,Buhara,-,Nakşibendî,-,-,-,1112.	5 beyit.
Rezmî	Mehmed,-,-,Beyley Beyi,-,-,-,-.	26 beyit. Farklı beyit	Mehmed, Safiye Sultan,-	29 beyit.

		yok.	,Beyler Beyi,-,-,-,1131.	
Rüşdî	-,Bekirzade, İstanbul, Müderris,-,-,-,1105.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Bekirzade, İstanbul, Müderris,-,-,-,1105.	14 beyit.
Rüşdî	Mehmed,-,Edirne, Hatip,-,-,-,1105.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Edirne, Hatip,-,-,-,1105.	4 beyit.
Rüşdî	-,Sahhaf Rüşdi,-,-,-,-,1101.	11 beyit, 5 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	Ahmed, Sahhaf Rüşdi, Mostar,-,-,-,Çan,1101.	22 beyit, 5 tarih mısraı.
Reşid	Hüseyin,-,İstanbul,-,-,-,-,1133.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Hüseyin,-,İstanbul, Yeniçeri,-,-,-,1133.	9 beyit.
Reşid	-,Üsküdar,-,-,-,-,-.	19 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Üsküdar,-,Halvetiyye, Tarihçi,-,-,-.	20 beyit.
Rızâ	Mehmed,-,Edirne,-,-,Tezkiretü'ş-şuara,-,-.	32 beyit. 3 beyit fazla ve farklı.	Mustafa,-,İstanbul(Beşiktaş),Vaiz,-,-,-,-.	29 beyit.
Rif'at	Hafız Rif'at,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Hafız Rif'at,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	12 beyit.
Refdî	Mehmed, Abdülkerim Efendi Oğlu(Kerimzâde),Bosna,-,-,-,-,1134.	20 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Abdülkerim Efendi Oğlu(Kerimzade),Bosna, Kadı,-,Divan,-,1134.	20 beyit.
Rif'atî	-,Paşazade, İstanbul, Müderris,-,-,-,-.	16 beyit. Farklı beyit yok.	Ali, Paşazade, İstanbul, Müderris,-,-,-,-.	18 beyit.
Rıfkî	-,,-,-,-,-,-,-,-.	13 beyit, 1 dördlük. Farklı şiir yok.	Mehmed,-,İstanbul, Müderris,-,-,-,-,1110.	16 beyit, 1 dördlük.
Remzî	Mehmed,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	3 beyit, 1 tarih mısraı.	Mehmed,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	16 beyit, 1 tarih mısraı.
Ruhî	-,Sadrüddinzade,-,-,-,-,-,-.	10 beyit. Farklı beyit yok.	Ruhullah, Sadrüddinzade, Kadı,-,-,-,-,-,1072.	15 beyit.
Riyâzî	-,Birgili Mustafa Efendi Oğlu,-,-,-,-, "Düsturü'l-Amel, Tezkiretü'ş-Şuara',Saki-name",-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Birgili Mustafa Efendi Oğlu,-,Müderris,-, "Düsturü'l-amel, Tezkiretü'ş-şuara',Saki-name, Divan",-,-,1054.	6 beyit.

Zârî	Mustafa,-,Öziçe, Kadı,-,-,-,1098.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,-,Öziçe, Kadı,-,-,-,1098.	9 beyit.
Zekî	-,-,-,Tezkireci,-,-,-,1094.	1 Beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Bolu,Tezkireci,-,-,-,1094.	1 beyit.
Zekî	-,-, Kasımpaşalı,-,-,-,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Halil, Devran Bacı oğlu, Kasımpaşalı, Kadı,-,-,-,1115.	6 beyit.
Zekî	Ali,-,Bosna,-,-,-,-.	2 beyit,2 tarih mısraı.	Ali,-,Bosna, Kethüda,-,Şâhidî Risâlesi Şerhi,-,1122.	3 beyit, 2 tarih mısraı.
Sâbık	-,-, Bursa,-,-,-,-.	10 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Hadi Efendi, Bursa,-,-,-,-.	10 beyit.
Sâcidî	-,-,-,-,-,1135.	7 beyit. Farklı beyit yok.	Ali,-,Kostantiniyye(İstinye),Müderri s,-,-,-,1135.	7 beyit.
Sâhib	-,-, Bursa,-,Melevi,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Sâlih,-,Bursa,-,Melevi,-,-,-.	6 beyit.
Sâlik	-,-, Kasımpaşa,-,Melevi,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	-,-, Kasımpaşa,-,Melevi,-,-,-,1135.	5 beyit.
Sâlim	Mehmed, Mirzade,-,Kadı,-, Tezkiretüş-şuara,-,-.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Mirza Mustafa Efendi,-,Kadı,-, "Tezkiretüş-şuara, Divan",-,-.	12 beyit.
Sâlim	-,-, Trabzon,-,-,-,-.	19 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Trabzon, Mektupcu,-,-,-.	19 beyit.
Sâmiî	-,-, Bosna,-,-,-,-.	11 beyit. 1 beyit farklı.	Abdülkerim,-,Bosna, Müderris,-, "Münşeât, Divan, Zeyl-i Siyer-i Veysi",-,-.	12 beyit.
Sâmî	Mustafa,-,İstanbul, Sipahi,-,-,-,1060.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,-,İstanbul, Sipahi,-,Divan,-,1055.	4 beyit.
Sâmî	Yunus,-,Musul, Nedim, Melevi, Divan, Musul,1097.	7 beyit. Farklı beyit yok.	Yunus,-,Musul, Nedim, Melevi, -, Musul,1097.	12 beyit.
Sırrî	İbrahim,-, İstanbul, Küttap,-,-,-,1111.	13 beyit.	İbrahim,-, İstanbul(Üsküdar), Küttap(Defterdar),-,-,-,1111.	39 beyit.
Sâmî	-,-,İstanbul,-,-,-,-.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Arpa Emîni Osmanzade, İstanbul, Şehremini,-,-,-,-.	24 beyit.

Sa'dî	-, -, -, -, -, -, -, -.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Abdülbaki, -, Van, Kâtip, -, -, -, -.	7 beyit.
Sa'id	-, Esad Efendizade, -, -, -, -, -, -.	13 beyit. 10 beyit fazla ve farklı. Bu beyitler Safâyî'de ki Said mahlaslı diğer üç şairde var.	Mehmed, -, İstanbul, -, -, -, -, -.	7 beyit.
Sa'id	-, -, İskilip, -, -, -, -, 1120.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, İskilip, Ruz-nameci, -, -, -, 1120.	9 beyit.
Sa'îdâ	-, Mevlana Camii evladı, -, Nakşibendî, -, Basra, 1902.	8 beyit. Farklı beyit yok.	-, Monla Camii evladı, Buhara, -, -, Basra, 1902.	11 beyit.
Sükûnî	Ahmed, -, İstanbul, Ruznameci, -, -, -, 1098.	15 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, İstanbul, Ruznameci, -, -, Şam, 1098.	30 beyit.
Selisî	-, -, İstanbul, -, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Avarezade, İstanbul, Kadı, -, -, -, 1054.	3 beyit.
Selisî	-, -, Bursa, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Baldırzade, Bursa, Müderris, -, Vefayât, Bursa, 1060.	1 beyit.
Selim	Giray Han, -, -, -, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Giray Han, Al-i Cengiz, -, -, -, -, -, 1116.	2 beyit.
Selim	Mehmed, -, İstanbul, Fetva Emni, -, -, -, -.	17 beyit, 1 dördlük. Farklı şiir yok ancak Safâyî'nin "Nazm" başlığı attığı şiire Safvet "Rubai" başlığı atmış.	Mehmed Selim, -, İstanbul, Fetva Emni(Kadı), Mevlevi, "Mevârudü'l-Basâ'ir, Ferayüdü'z-zerâ'ir", -, -, -.	17 beyit, bir dördlük.
Sehmî	-, -, Bursa, -, -, -, -, 1055.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, Bursa, -, -, Divan, -, 1055.	1 beyit.
Şâkir	-, -, İstanbul, -, -, -, -, -.	18 beyit. Farklı beyit yok.	Hüseyin, Mustafa Beg oğlu, İstanbul, Gümrük Emni, -, -, -, -.	21 beyit.
Şânî	-, -, Van, Divan Kâtibi, -, -, -, 1087.	18 beyit, 3 tarih mısraı. 8	Abdülkerim, -, Van, Divan	17 beyit.

	Safvet şairi tarih düşürme konusunda çok başarılı buluyor ve onu bu konuda çok övüyor.	beyit ve 3 tarih mısraı farklı.	Kâtibi,-,-,-,1087.	
Şâhî	-, Tohtamış Giray Hanın Oğlu,-,-,-,-,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Şahin Giray, Tohtamış Giray Hanın Oğlu,-,-,-,-,-,-,1130.	5 beyit.
Şermî	-,Üsküdar,-,-,-,-,-,-,-,-.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Ali,-,Üsküdar, Tobcıyan,-,-,-,-,-,1027.	12 beyit.
Şerif	-,Kırım,-,-,-,-,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Rahmetullah,-,Kırım, Kadı,-,-,-,-,-,-,-,-.	10 beyit.
Şû'ûrî	-,Halep, Maliye Kalemî Hulefası,-,-,-,-,-, "Ferheng-i Şû'ûri, Pend-i 'Attar Şerhi, Ta'dil-i Emzice",-,-,1000.	8 beyit. Farklı beyit yok ancak Şiirlere fazladan "Naat-ı Nebi" başlığı atılmış.	Hasan,-,Halep, Maliye Kalemî Hulefası, Halvetiyye, "Ferheng-i Şû'ûri, Pend-i 'Attar Şerhi, Ta'dil-i Emzice",-,-,-,-,-,1000.	14 beyit.
Şifâyî	-,Edirne,-,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Abdulkâki,-,Edirne,-, Gülşenî,-,-,-,-,-,1075.	1 beyit.
Şefîî	-,Kefe,-,-,-,-,-,-,-,-,1082.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Kefe, Sadat, Mevlevî,-,-,-,-,-,1082.	1 beyit.
Şefik	-,İstanbul, Muhasebe kalemî,-,-,-,-,-,-,-,-.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul, Muhasebe kalemî,-,-,-,-,-,1127.	7 beyit.
Şûrî	-,,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	8 beyit.	Hasan,-,Diyarbakır, Yeniçeri Çavuşu,-,-,-,-,-,Divan,-,-,-,-,-,1100.	11 beyit.
Şevkî	-,Bursa,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Çömezzade, Bursa,-,-,-,-,-, "Şerh-i Mahsûsât, Zübdetü'l-makâl",-,-,-,-,-,-,-,-.	4 beyit.
Şehdî	-,Antakya,Hace,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	27 beyit ve 5 beyitlik müstezad. Farklı şiiir yok.	Mustafa,-,Antakya, Hace,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	35 beyit ve 5 beyitlik müstezad.
Şehrî	-,,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul, Kâtip,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	12 beyit.
Şehrî	-,,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Tekfurdağı,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	9 beyit.
Şehrî	-,,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	19 beyit, 1 tarih mısraı.	Ali,-,Malatya, Kâtip,-,-,-,-,-,Divan,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,1071.	21 beyit, 1 tarih

		Farklı beyit.		mısralı.
Şeyhî	-, -, -, -, Mevlevî, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, İstanbul(Eyüp), -, Mevlevî, -, İstanbul, 1136.	3 beyit.
Şeydâ	-, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Şeyda, -, Buhara, -, Nakşibendi, -, -, -.	3 beyit.
Sâbir	-, -, Gelibolu, -, Mevlevî, -, -, -, -.	9 beyit. 1 beyit Farklı	Mehmed, -, Gelibolu, -, Mevlevî, -, "İsagocı Şerhi, Gül ü Nevruz Tercümesi, Divan" -, -, 1090.	15 beyit.
Sâhib	-, -, İstanbul, -, Mevlevî, -, -, -, -.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Pir Ağazade, İstanbul, Müderris, Mevlevî, -, -, -.	10 beyit.
Sâhib	-, -Bursa-, -, -, -, -, -.	7 beyit. Farklı beyit yok.	İsmail, Hacı Mehmed Ağazade, Bursa, -, -, -, -, -.	12 beyit.
Sâdik	-, -, İstanbul(Fındıklı), Şeyhülislam, -, -, -, -. Bu şair Safâyî'de Sâdiki mahlası ile geçmektedir.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Sadrüddinzade, İstanbul(Fındıklı), Müderris, -, -, -, 1122.	8 beyit.
Sâlih	-, -, -, -, -, -, -, -.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Salih, Sami Yunus Begzade, Musul, -, -, -, -, -.	3 beyit.
Subhî	-, -, Yenişehir, -, -, -, -, 1080.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, Yenişehir, Sipahi, -, -, -, 1080.	1 beyit.
Subhî	-, -, İstanbul, -, -, -, -, -.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, İstanbul, Ruznameci, -, Divan, -, 1101.	8 beyit.
Sabrî	Mehmed, -, -, -, -, Divan, -, 1055. Safvet "hatıra" başlığı ile şair Sabrî'nin Sultan Murad ile olan bir anısını nakl etmiştir.	13 beyit. Farklı beyit yok.	Muhammed, -, -, Sadat, -, -, Divan, -, 1055.	25 beyit.
Sadrî	-, -, -, -, -, -, -, -.	13 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, Bağdat, Sâdât, Halvetiyye, -, -, 1118.	14 beyit.
Sıdkî	-, -, Tosya, Reisülküttap, -, -, -, 1065.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, -, Tosya, Reisülküttap, -, -, -, 1065.	7 beyit.
Sıdkî	Emmetu'llah Kadın, -, İstanbul, -, -, -, -, 1115.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Emmetu'llah Kadın, Kâmetizade, İstanbul, -, Bayramî, Divan, -, 1115.	17 beyit.
Sâdik	-, -, İstanbul, Müderris, -, -, -, -.	6 beyit, 1 tarih mısralı. Farklı	Yahya, Şeyh Süleyman oğlu,	8 beyit, 1 tarih

		şiiir yok.	İstanbul, Müderris,-,-,-,-.	mısralı.
Sulhî	-,-,-,-,-,-,-,-.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Kasım Efendizade,-,-, Müderris,-,-,-,-,1071.	3 beyit.
Zamîrî	-,-,-,-,-,-,-,-.	6 beyit. Safâyî tezkiresindeki iki Zamîrî mahlaslı şairin şiirleri bir Zamîrî başlığında verilmiş.	Ahmed, Hacı Yusufzade, İstanbul, Müderris,-,-, “Şerh-i Akâyid-i Celâl, Divan”,-,-,1058.	3 beyit.
Tâlib	-,-, Bosna, Re’isü’l-Küttab,-,-,-,-.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,-, Bosna, Re’isü’l-Küttab,-,-,-,-,1080.	9 beyit.
Tâlib	-,-, Bursa,-,-,-,-,-.	17 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Kürd İmamzade, Bursa, Kadı,-,-,-,-,1118.	19 beyit.
Tâli’î	-,-,-,-,-,-,-,-.	5 beyit. 1 beyit farklı.	İshak,-,-, İstanbul,-,-,-,-, Divan,-,-,1071.	4 beyit.
Tarzî	-,-, Zagra-i ‘Atik, Kadı,-,-,-,-,1072.	20 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,-, Zagra-i ‘Atik, Kadı,-,-, “Vasiyyet-nâme, Zillet-nâme, Divan”,-,-,1072.	21 beyit.
Tıfîlî	-,-, Trabzon, Nedim,-,-, Divan,-,-,1074.	16 beyit. 1 beyit farklı.	Ahmed,-,-, Trabzon, Nedim,-,-, Divan,-,-,1074.	15 beyit.
Tab’î	-,-,-,-,-,-,-,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,-, Selanik,-,-,-,-,-,1077.	2 beyit.
Tab’î	-,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	-,-,-, İstanbul,-,-,-,-,-,1064.	3 beyit.
Tal’atî	-,-, Ankara, Kadı,-,-,-,-,1075.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Hüseyin,-,-, Ankara, Kadı,-,-,-,-,1075.	2 beyit.
Tal’atî	-,-, Edirne, Dergah-ı Ali Solaklarından,-,-,-,-,1078.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,-, Edirne, Dergâh-ı Ali Solaklarından,-,-,-,-,1078.	1 beyit.
Tayyibî	-,-,-,-,-,-,-,-.	10 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,-, İstanbul, Kâtip,-,-,-,-,1090.	10 beyit.
Zârif	-,-,-,-,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı	Mehmed,-,-, İstanbul, Yeniçeri,-,-	21 beyit.

		beyit yok.	,-,Girid,1115.	
Zuhûrî	-,-,-,-,-,1083.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed Salih, İshakzade, İstanbul, Müderris,-,Divan,-,1083.	7 beyit.
Ârif Efendi	Abdülbaki,-,Kaziasker,-, "Minhacü'l-Usul, Siyer-i Şerif, Miraciyye",-,-.	53 beyit. Farklı beyit yok.	Abdülbaki,Muhammed Efendi,İstanbul(Kasımpaşa),Kaziasker,-, "Minhacü'l-Usul, Siyer-i Şerif, Miraciyye",İstanbul,1125.	55 beyit.
Ârif	-,-,Eskişehir,-,,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Muhammed, Visalizade, Eskişehir, Kadı,-,-,-,1068.	7 beyit.
Ârif	-,-,Rumeli(Peçevi),Şeyh, Mevlevi,-,-,-. Şair "Arif-i İstanbulî" başlığı altında tanıtılmıştır.	6 beyit.	Ahmed, Şeyh Mustafazade, Rumeli(Peçevi),Şeyh,Mevlevi,-,-,-,1137.	Yok.
Ârif	-,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	15 beyit. Farklı beyit yok	Mehmed,-,İstanbul, Kâtip,-,-,-,-,-.	24 beyit.
Ârifî	-,-,Kavala,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Kavala, Kadı,-,-,-,-,1057.	1 beyit.
Âzîm	Mehmed, Şabanzade Efendi'nin oğlu,-,Müderris,-,-,-,1120.	6 beyit. Farklı beyit yok. Ancak Safâyi'nin hiçbir başlık atmayıp iki farklı beyit halinde verdiği örnek şiire Safvet "Rübai" başlığı atmış.	Mehmed, Şabanzade Mehmed Efendi'nin oğlu,-,Müderris,-,Leyla vü Mecnûn,-,1120.	7 beyit.
Âsım	-,Küçük Mehmed Efendi oğlu,-,-,-,-,-,-,-.	10 beyit. 1 beyit farklı.	İsmail, Küçük Mehmed Efendi oğlu, İstanbul,-,-,-,-,-.	9 beyit.
Âsım	-,-,Bursa, Mülazım,-,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,-,Bursa, Mülazım,-,-,-,-,-.	5 beyit.
Âsım	-, Nekibzade,-,-,-, Zeylû'z-zübde,-,1086.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Nekibzade, İstanbul, Müderris,-, "Zeylû'z-zübde, Divan",-,-,1086.	6 beyit.
Âsımî	-,,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı	Mehmed,-,Bursa,-,-,-,-,-,1077.	1 beyit.

		beyit yok.		
Âlî	-,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ali,-,Bosna, Kadı,-,Divan,-,1054.	3 beyit.
Abdî	Abdurrahman,-,İstanbul(Göksu),Nişancı,-,“Nişancı Abdi Tarihi, Urfi kasaidi şerhi, Pend-name şerhi, Kaside-i Lamiyye şerhi, Divan”,Kandiye,1102.	23 beyit. Farklı beyit yok.	Abdurrahman,-,İstanbul(Göksu),Nişancı,-,“Nişancı Abdi Tarihi, Urfi kasaidi şerhi, Pend-name şerhi, Kaside-i Lamiyye şerhi, Divan”,Kandiye,1102.	27 beyit.
Abdî	Sarı Abdullah,-,İstanbul,Reisülküttap,Hamzavi,“Menakıb-ı Evliya, Nasihatü'l-müluk, semeretü'l-fu'ad, Dürre ve Cevhere , Meslekü'l-uşşâk , Şerh-i Mesnevi-i Şerifi”-,1071. Safvet, şairi mezhep inançları yüzünden sert bir şekilde eleştiriyor ve Safâyî ve Cevrî'nin şair hakkında hüsn-i zan ettiğini söylüyor. Firdevsî ve Gazneli Mahmud'un mezheple ilgili bir diyalogunu da örnek veriyor.	40 beyit. 1 Tarih mısraı.Farklı şiir yok.	Sarı Abdullah,-,İstanbul, Reisülküttap,Hamzâvî,“Menakıb-ı Evliya, Nasihatü'l-müluk, semeretü'l-fu'ad, Dürre ve Cevhere , Meslekü'l-uşşâk , Şerh-i Meânevi-i Şerifi,Füsus şerhi”-,1071.	45 beyit, 1 tarih mısraı.
Abdî	-,Şeyh Himmet Efendi, İstanbul,-,-,-,-.	22 beyit, 1 tarih mısraı. 1 beyit farklı. 1 beyit ise iki kere yazılmış.	Abdullah, Şeyh Himmet Efendi, İstanbul,Cuma Şeyhi,Bayramî,-,-,1122.	22 beyit, 1 tarih mısraı.
Adlî	-,-,İstanbul,Divan Hacesi,-,-,-,-.	7 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,Süleymanzade,İstanbul,Divan Hacesi,-,-,-,-.	10 beyit.
Adnî	-,-,-,Şeyh,Mevlevi,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Recep,-,Rumeli,Şeyh,Mevlevi,-,-,1095.	1 beyit
Arzî	-,-,-,Şeyh,Mevlevi,-,-,1075.	15 beyit,1 tarih mısraı. 1 beyit farklı.	Mehmed,-,Ayıntâb, Şeyh, Mevlevi, Divan,-,1075.	22 beyit,1 tarih mısraı.
İzzet	Ali,Damad Mehmet Paşa oğlu,Edirne,Mektupçu,-,-,-,-.	20 beyit. Farklı beyit yok.	Ali,Damad Mehmet Paşa oğlu,Edirne,Mektupçu,-,-,-,-.	29 beyit, 1 tarih mısraı.
İzzetî	-,Vişnezade,-,Vezir,-,-,-,1092.	21 beyit. Farklı beyit	Muhammed,Vişnezade,-,Vezir,-,“Esâmî-i Kütüp	24 beyit.

		yok.	ilhakatı, Tezkiretü'ş- şuara,Kafzade zübdesine nazire, Divan",-,1092.	
Uzletî	-, -, -, -, -, -, -.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,- ,İstanbul,Yeniçeri,Mevlevi,-,- ,1079.	7 beyit.
İzzî	-, -, Şirvan,-, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Şirvan,Katip,-, -, -, -.	2 beyit.
Azîz	-, -, -, -, -, -, -.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,Şehla Abdurrahman Efendi,İstanbul,Kadı,-, -, - ,1138.	4 beyit.
Azîzî	-, -, -, müftü,-,"Kâfî, Siyer-i Kâzerûnî, Hilyetü'l-enbiyâ , Mir'âtü's-safâ, Hâce Târîhi'ne zeyl" -,1068.	2 beyit, 1 tarih mısraı. Farklı şiiir yok.	Abdülaziz,Kara Çelebizade,-, müftü,-,"Kâfî, Siyer-i Kâzerûnî, Hilyetü'l-enbiyâ , Mir'âtü's- safâ, Hâce Târîhi'ne zeyl" - ,1068.	3 beyit, 1 tarih mısraı.
Aşkî	-, -, -,Müderriş,-, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Hasan,-,İstanbul,Müderriş,-, -, - ,1071.	2 beyit.
İsmetî	-,Şeyh Muhammed Birgili'nin oğlu,-, -, Tarikat-i Muhammediyye,- ,-,1075.	22 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Şeyh Muhammed Birgili'nin oğlu,İstanbul,Mevlevi, Tarikat- i Muhammediyye,-, -,1075.	34 beyit.
İtrî	-, -,İstanbul,-, -, -, -, -.	12 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,Buhûrîzade,İstanbul, Kethûda,-, -, -,1122.	13 beyit.
Avfî	-,Hüseyin Paşa oğlu,İstanbul,Hace,-, -, -, -.	42 beyit. 1 beyit farklı.	Mehmed,Hüseyin Paşa oğlu,İstanbul,Hace,-, -, -, -.	46 beyit.
Aklî	-, -, -, -, -, -, -.	6 beyit.	Mehmed,-,Rumeli(İştib),Ordu Kadısı,-, -, -,1099.	6 beyit.
Amrî	-, -, -, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Ömer,Nasûh Paşazade,-, -, -, -, - ,1086.	4 beyit.
Amrî	-, -,Diyarbakır,-, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ömer,-,Diyarbakır,Katip,- ,Divan,-, -, -.	6 beyit.
Avnî	-, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,İstanbul,Katip,-, -, - ,1082.	1 beyit.
İdî	Bayram,-,Halep,Kadı,-, -, -, -.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Bayram,-,Halep,Kadı,-, -, - ,1100.	11 beyit.

Gâzî	-, -, -, -, -, -, -, -.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Gazî, -, Rumeli, Beylerbeyi, -, Divan, -, 1075.	8 beyit.
Gâzî	-, -, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Abdulkerim, -, Rumeli, Kadı, -, -, -, 1076.	1 beyit.
Gafûrî	Mahmud, -, Gelibolu, Cuma Şeyhi, Aziz Mahmud Hüdayi'ye müntesip, -, -, 1078.	4 beyit, 2 dördlük, 1 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	Mahmud, -, Gelibolu, Cuma Şeyhi, Aziz Mahmud Hüdayi'ye müntesip, -, -, 1078.	33 beyit, 2 dördlük, 1 tarih mısraı.
Ginâyî	-, -, -, -, -, -, -, -.	15 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, İstanbul, -, -, -, -, 1105.	25 beyit.
Gavsî	-, -, İstanbul, Şeyh, Mevlevî, -, -, 1109. Safvet "Hatıra" başlığı altında Safâyî'nin şiir seçimini eleştirip, "arsa-i inşâda hayli fârisdir lakin vâdi-i nazmda piyâde" olduğunu söylüyor.	10 beyit, 1 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	Ahmed, -, İstanbul, Şeyh, Mevlevî, -, -, 1109.	16 beyit, 1 tarih mısraı.
Giyâsî	-, -, -, -, -, -, -, -.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Şeyh Ahmed Ümidîzade, İstanbul, Kadı, Celvetiyye, Divan, -, -.	4 beyit.
Fâ'iz	Abdurrahim, -, İstanbul, -, -, -, -, -.	21 beyit, 1 tarih mısraı. Farklı beyit.	Abdurrahim, -, İstanbul, Müderris, -, -, -, 1135.	26 beyit, 2 tarih mısraı.
Fâ'iz	-, -, Bosna, -, -, -, -, 1100.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Abdullah, Abdülkerim Efendi, Bosna, Müderris, -, -, -, 1100.	1 beyit.
Fâhîr	-, -, Bosna, Kâtip, -, -, -, 1127.	5 beyit. Farklı beyit yok.	-, -, Bosna, Kâtip, -, -, İnebolu, 1127.	6 beyit.
Fâmî	-, -, Diyarbakır, -, -, Nâzım-ı Ferâ'iz, Üsküdar, -.	10 beyit. Farklı beyit yok.	İsmail, -, Diyarbakır, -, -, Nâzım-ı Ferâ'iz, Üsküdar, 1105.	10 beyit.
Fâyiz	-, -, Börekçizade, Edirne, Müderris, -, -, -, -.	11 beyit. 1 beyit farklı.	Mustafa, Börekçizade, Edirne, Müderris, -, -, -, 1129.	10 beyit.
Fâyiz	Halil, Câbîzade, İstanbul, -, -, -, -, -.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Halil, Câbîzade, İstanbul, -, -, -, -, -.	3 beyit.
Fâyiz	Abdullah, Sarâczade, -, Kadı, -, -, -, 1133.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Abdullah, Sarâczade, -, Kadı, -, -, -, 1133.	9 beyit.
Fâyiz	-, -, İstanbul, Defter Emîni, -, -, -, -, -.	6 beyit. Farklı	Mehmed, Süleyman Ağa oğlu, İstanbul, Defter Emîni, -, -.	10 beyit.

		beyit yok.	“Tarih-i Mekke, Şârih-i Hikmetü’l-işrâk ve’t-Telvîhât,Şecere-i lâhiyye tercümesi,-,-.	
Fâyiz	Mehmed,-,İran(Herat), Kâtip,-,-,-,-.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İran, Kâtip,-,-,-,-.	8 beyit.
Fâyik	Mahmud,-,Ruha,Kadı,-,-,-,1127. Safvet “Hatıra” başlığı altında şair ile ilgili bir hatıra aktarıp bu hatıradan sonra yazılmış iki beyte yer vermiş.	31 beyit. 2 beyit farklı.	Mahmud,-,Ruha,Kadı,-,-,İznik,1127.	31 beyit.
Fethî	Abdülkerim,Bolbolcuzade,İstanbul ,Cuma Şeyhi,-,-,-,1107.	2 dördlük. Farklı şiir yok.	Abdülkerim,Bolbolcuzade,İstanbul,Cuma Şeyhi,Halvetiyye,-,-,1107.	6 dördlük, 1 mısra.
Fethî	Fetullah,-,-,Hace,-,-,-,-.	10 beyit. Farklı beyit yok.	Fetullah,-,Halep,Hace,-,-,-,1107.	12 beyit.
Fütûhî	-,-,Edirne,Kadı,-,-,-,1054.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Abdülaziz,-,Edirne, Kadı,-,-,-,1054.	2 beyit.
Fâhrî	-,-,-,-,-,-,-,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Çorlu,Divan Kâtibi,-,-,-,1055.	2 beyit.
Fâhrî	-,-,-,-,-,-,-,-.	3 beyit. Beyitlerden 1 tanesi Safâyî’de başka bir Fâhrî mahlaslı şairde kayıtlı.	Mehmed,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	4 beyit.
Ferdî	-,-,İstanbul, Maliye tezkirecisi,-,-,-,-.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Hüseyin,-,İstanbul, Maliye tezkirecisi,-, “Şâdnâme,Esmâ-i Bilâd”,-,-,1120.	53 beyit.
Ferîdün	Şîr Ali,-,Bosna,-,-,-,-,1179.	1 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	Şîr Ali,-,Bosna,-,-,-,-,1169.	1 beyit, 1 tarih mısraı.
Ferîdî	-,-,-, Kadı,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,-, Kadı,-,-,-,-,1082.	1 beyit.
Fezâyî	-,-,Edirne,Riştêfûrûş,-,-,-,-.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Edirne,Riştêfûrûş,-,-,-,-.	6 beyit.

Füzûnî	-, -, Anadolu, -, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	-, -, Anadolu, Katip, -, -, -, 1068.	2 beyit.
Fasîh	-, -, İstanbul, Kâtip, Mevlevî, -, -, 1112.	27 beyit, 1 dördlük. Farklı şiir yok.	-, -, İstanbul, Kâtip, Mevlevî, Divan, -, 1112.	30 beyit, 1 dördlük.
Fasîhî	-, Uşşakîzade, İstanbul, Kadı, -, -, -, 1065.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Uşşakîzade, İstanbul, Kadı, -, -, -, 1065.	3 beyit.
Fasîhî	-, -, Nigbolu, Defter Emîni, -, -, -, 1106.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, -, Nigbolu, Defter Emîni, -, -, -, 1106.	6 beyit.
Fikrî	-, -, Aksaray, -, -, -, -, 1063.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, Aksaray, -, -, -, -, 1063.	1 beyit.
Fenâyî	Mustafa, -, Şumnu, -, -, -, -, 1115.	5 beyit.	Mustafa, -, Şumnu, Yeniçeri, Halvetiyye, -, -, 1115.	12 beyit.
Fennî	-, -, -, -, -, -, -. Şair "Hatıra" başlığı altında şair Fennî'nin bir hatırasını nakletmiş.	32 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, İstanbul, -, Mevlevî, -, -, 1120.	55 beyit.
Fennî	Yusuf, -, Üsküp, Kadı, -, -, -, 1077.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Yusuf, -, Üsküp, Kadı, -, -, -, 1077.	1 beyit.
Fevzî	-, -, İstanbul, Nedim, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	-, -, İstanbul, Nedim, -, -, -, 1090.	2 beyit.
Fasîhî	Ahmed, -, İstanbul, -, -, "Esmâ-i Bilâd, Bezm-i Küyuf, -, -.	16 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, İstanbul, Yeniçeri, -, "Esmâ-i Bilâd, Bezm-i Küyuf, -, -.	17 beyit.
Fehmî	-, -, -, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Abdurrahman, Barutçuzade, İstanbul, -, -, -, -, -.	9 beyit.
Fehîm	-, Uncu Arabzade, İstanbul, -, -, Divan, Ilgın, 1058. Safvet, "Hatıra" başlığı altında Fehîm'in mezar taşına yazılmasını vasiyet ettiği bir beyti bildirir.	27 beyit, 1 tarih mısraı. 1 beyit farklı.	Mustafa, Uncu Arabzade, İstanbul, -, -, Divan, Ilgın, 1058.	43 beyit, 1 tarih mısraı.
Feyzî	-, -Şimâh, Kadı, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Feyzullah, -Şimâh, Kadı, -, -, -, 1077.	3 beyit, 1 tarih mısraı.
Feyzî	Şerif Feyzullah, -, Sofa, -, -, -, -, -.	17 beyit. Farklı beyit yok.	Şerif Feyzullah, -, Sofa, -, -, -, -, 1100.	17 beyit.

Feyzî	-, -, Subhizade, -, -, -, -, -.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Feyzullah, Subhizade, İstanbul, Ruz-nameci, -, -, -.	14 beyit.
Feyzî	-, -, Topkapı, -, -, -, -, 1099.	12 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, -, Topkapı, -, -, Divan, -, 1099.	17 beyit.
Feyzî	Sim-keş Hasan, -, İstanbul, -, -, -, -, 1102.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Sim-keş Hasan, -, İstanbul, -, Halvetiyye, -, -, 1102.	5 beyit.
Feyzî	-, Ebu Saidzade, İstanbul, -, -, -, -, 1101. Safvet, "Hatıra" başlığı altında tarih şiirlerinden biri hakkında kişisel değerlendirmesini yazıyor.	12 beyit. Farklı beyit yok.	Feyzullah, Ebu Saidzade, İstanbul, Kadıasker, -, -, -, 1101.	15 beyit.
Kâimî	-, -, Bosna, -, Şeyh, Divan, İzvornîk, 1091.	Örnek şiir yok.	Hasan, -, Bosna, Şeyh, -, Divan, İzvornîk, 1091.	28 beyit.
Kâdirî	-, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Abdurrahman, -, -, -, Kadiriyye, -, -, 1123.	4 beyit.
Kadrî	Abdulkadir, -, èAyıntab, -, -, -, -, -.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Abdulkadir, -, èAyıntab, -, -, Divan, -, -, 1082.	5 beyit.
Kudsî	-, Kudsîzade, -, -, -, -, -, 1085.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Muhammed, Kudsîzade, İstanbul, Kadı, -, -, -, 1085.	2 beyit.
Kâşif	-, -, -, -, -, -, -.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed Sadüddin, Esadzade Efendinin oğlu, -, -, -, Divan, -, 1111.	15 beyit.
Kâmî	-, -, Edirne, Kadı, -, -, -, -, -.	36 beyit, 2 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	Mehmed, -, Edirne, Kadı, -, -, -, 1136.	36 beyit, 2 tarih mısraı.
Kâmî	-, Sami Yunus Bey'in oğlu, Musul, -, -, -, -, -.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Muharrem, Sami Yunus Bey'in oğlu, Musul, Katip, -, -, divan, -, -, -.	11 beyit.
Kelîm	-, -, İstanbul (Eyüp), -, -, -, -, -. Safvet, şairi Yahudî bir genççe âşık olduğu ve ona şiir yazdığı için sert bir dille eleştiriyor.	28 beyit. Farklı beyit yok.	Eyyüp, -, -, -, -, -, 1098.	29 beyit. 1 tarih mısraı.
Kelîm	Musâ, -, -, Müderris, -, -, -, -, -.	35 beyit. Farklı beyit yok.	Musâ, Ahmed Efendi, İstanbul, Müderris, -, -, -, -.	35 beyit.
Kühî	Osman, -, -, Kâtip, -, -, -, -, -.	5 beyit, 10	Osman, -, -, Kâtip, -, -, -, 1128.	22 beyit,

		bent. Farklı şiiir yok.		10 bent.
Lebîb	-,-,-,-,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	-,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	4 beyit.
Lutfî(Laf zî)	Abdullah, Riyâzî Efendi'nin oğlu,- ,Kadı,-,-,-,-,1078.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Abdullah, Riyâzî Efendi'nin oğlu, İstanbul, Kadı,-,-,Divan, Üsküdar,1078.	5 beyit.
Lutfî	Mehmed Lutfullah,-,-,-,-,-, ,Eyüp,1110.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed Lutfullah,Hâcezade,- ,-,Mevlevî,-,Eyüp,1110.	9 beyit.
Lutfî	-,-,Kırım,Kadı,-,-,İstanbul,1115.	20 beyit. Farklı beyit yok.	Lutfullah,-,Kırım,Kadı,-,- ,İstanbul,1115.	21 beyit.
Lafzî	-,-,Rumeli(Aydanot),Kadı,-,-,- ,1086.	3 beyit. Farklı beyit yok.	İbrahim,- ,Rumeli(Aydanot),Kadı,-,-,- ,1086.	3 beyit.
Lem'î	-,-,İstanbul,Defterdar,-,-, ,Tiflis,1137.	7 beyit. Farklı beyit yok.	Halil,-,İstanbul,Defterdar,-,- ,Tiflis,1137.	12 beyit.
Mâcid	-,-,İstanbul,Divan Efendisi,-,-,-,-.	7 beyit. 3 Tarih mısraı. Farklı şiiir yok.	Mustafa,-,İstanbul,Divan Efendisi,-,-,-,-.	7 beyit. 3 Tarih mısraı.
Mâdih	-,-,İstanbul,Kasâm,-,-,Mısır,1132.	12 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,Karabacak Muhammed Efendi,İstanbul,Kassâm,-,- ,Mısır,1132.	38 beyit.
Mâhir	-,-,Bosna,-,-,-,-,1122.	18 beyit. Farklı beyit yok.	Abdullah,-,Bosna, Müderris,-,- ,-,1122.	18 beyit.
Mecdî	-,-,-,-,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,-,Bursa,-,-,-,-,-.	5 beyit.
Mucîb	-,-,-,-,-,-,-,-.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Ahmed Efendi, Kadı,-,-,-,-,-.	8 beyit.
Mahvî	-,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Kütahya,-,-,-,-,1089.	1 beyit.
Muhtârî	-,-,-,-,-,-,-,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Bursa,Kadı,-,-,- ,1090.	2 beyit.
Mahdû m	Ahmed Yahya,Mehmed Efendi,- ,Müderris,-,-,-,1112.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed Yahya,Mehmed Efendi,İstanbul,Müderris,-,-,-	5 beyit.

			,1112.	
Muhlisî	-, Sarı Ali Paşa, -, Defterdar, -, -, -, -.	2 beyit, 1 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	Mehmed, Sarı Ali Paşa, -, Defterdar, -, -, -, 1099.	6 beyit, 1 tarih mısraı.
Mehdî	-, -, Bağdat, -, Kadiriyye, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	-, -, Bağdat, -, Kadiriyye, -, -, -.	3 beyit.
Mehdî	-, -, İstanbul, Kadı, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Yusuf Dede, İstanbul, Kadı, -, -, -, -.	2 beyit.
Mezâkî	Süleyman, -, Hersek, Divan Hâcesi, -, -, -, 1088.	21 beyit, 2 tarih mısraı. Farklı şiir yok.	Süleyman, -, Hersek, Divan Hâcesi, -, Divan, -, 1088.	25 beyit, 2 tarih mısraı.
Murtazâ	Murtaza, Nazmizade, -, -, -, "Şevâhid-i Mugni'l-Lebîb, Tezkiretü'l-Evliyâ, Siyer-i Şerîf-i Celfilü'l-Kadri", -, 1136.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Murtaza, Nazmizade, -, -, -, "Şevâhid-i Mugni'l-Lebîb, Tezkiretü'l-Evliyâ, Siyer-i Şerîf-i Celfilü'l-Kadri, Divan", -, 1136.	30 beyit.
Meşrebî	-, -, Üsküdar, Kâtip, -, -, -, 1095.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, Üsküdar, Kâtip, -, -, -, 1095.	3 beyit.
Mutiî	-, -, İstanbul, Monla, -, -, -, 1051.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, İstanbul, Müderris, Mevlevi, -, -, 1051.	2 beyit.
Ma'nevî	-, -, Bolı, Vaiz, -, -, -, 1114.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Ali Efendi, Bolı, Vaiz, -, -, -, 1114.	4 beyit.
Muîn	-, -, Selanik, Kadı, -, -, -, 1063.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, Selanik, Kadı, -, -, -, 1063.	2 beyit.
Münşî	-, -, Bursa, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Ali, -, Bursa, -, -, -, -.	3 beyit.
Münirî	-, -, İstanbul, Ruz-nameci, -, -, -, 1115.	9 beyit. Farklı beyit yok.	-, -, İstanbul, Ruz-nameci, -, -, -, 1115.	10 beyit.
Mevcî	-, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, İstanbul, Beylerbeyi, -, -, -, 1053.	1 beyit.
Meyyâl	-, -, -, -, -, -, -.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, -, -, Mevlevi, -, -, -, 1080.	2 beyit.
Mirî	-, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, Bosna, -, -, -, -, 1082.	1 beyit.
Meylî	-, -, -, -, -, -, -.	2 beyit. 1 beyit farklı.	Abdulbaki, -, Bosna, Kadı, -, -, -, 1086.	1 beyit.

Meylî	Mehmed,-,-,-,-,-,1122.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, Aşçıbaşızade,-,-,-,-,-,1122.	11 beyit.
Nâ'îl	Abdullah, Antakyalı Mustafa Efendi,-,-,-,-,-,1128.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Abdullah, Antakyalı Mustafa Efendi,-, Müderris,-,-,-,-,1128.	13 beyit.
Nâ'îf	Mustafa,-,İstanbul,-,-,-,-,-,1077.	46 beyit, 1 tarih mısraı. 1 beyit farklı.	Mustafa,-,İstanbul,-,-,-,-,-,1077.	49 beyit, 1 tarih mısraı.
Nâbî	Yusuf,-,Ruha,Katip,-, "Tuhfetü'l-haremeyn, Hayriyye" ,İstanbul,1124.	105 beyit, 3 tarih mısraı. 11 beyit farklı.	Yusuf,-,Ruha,Katip,-, "Tuhfetü'l-haremeyn, Hayriyye" ,İstanbul,1124.	160 beyit, 4 tarih mısraı.
Nâdî	-,-,-, Kâtip,-,-, Basra,-.	13 beyit. Farklı beyit yok.	-,-, Kastamonu, Kâtip,-,-, Basra,1131.	19 beyit.
Nâzûkî	Mustafa,-,İstanbul, Müderris,-,-,-,1078.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa,-,İstanbul, Müderris,-,-,-,1078.	4 beyit.
Nâtık	-,-,Edirne, Sarraf,-, Tuhfetü'l-Haremeyn,-,1126.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Edirne, Sarraf,-, Tuhfetü'l-Haremeyn,-,1129.	16 beyit.
Nâzım	-,Ördek İsmail Efendi, İstanbul,-,-,-,Belgrad,1107.	16 beyit. Farklı beyit yok.	Mustafa, Ördek İsmail Efendi,İstanbul,-,-,-,Belgrad,1107.	17 beyit.
Nâzım	-,-,İstanbul,Hace,-,-,-,-,1116.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul, Hâce,-,Divan, İstanbul,1116.	10 beyit.
Nâkid	-,-,Yenişehir,-,-,-, Nakd-i Nâkid,-,-,-.	7 beyit. Farklı beyit yok.	İbrahim,-,Yenişehir,-,-,-, "Nakd-i Nâkid,Şerh-i Sedîd",-,-,-.	20 beyit.
Nâlî	Mehmed,-,Konya,Kadı,-, Tuhfetü'l-emsâl, Miftâh-ı Heft-Kân, Menâsik-i Hacc", Selanik,-.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Konya,Kadı,-, Tuhfetü'l-emsâl, Miftâh-ı Heft-Kân, Menâsik-i Hacc,Divan" Selanik,1085.	39 beyit, 1 tarih mısraı.
Nisârî	Hüseyin,-,-,Kâtip,-, Tevârih-i Âl-i 'Osmân,-,1075.	134 beyit. 35 beyit farklı.	Hüseyin,-,İstanbul, Kâtip,-," Tevârih-i Âl-i 'Osmân, Divan,-,1075.	138 beyit, 2 tarih mısraı.
Necîb	-,-,İstanbul,Kadı,-, - ,Diyarbakır,1118.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul, Kadı, Mevlevi,-,Diyarbakır,1118.	3 beyit.
Necîb	Mehmed,-,İstanbul(Eyüp),-,-,-,-,-.	17 beyit. Farklı beyit	Mehmed,Suyolcızade Mustafa	19 beyit.

		yok.	Efendi, İstanbul(Eyüp),-, -, -, -, -.	
Nâhîfî	Süleyman,-, İstanbul,-, -, "Mevlid,Hilyetü'l-envar,Mevlid-i Şerîf,Salavat-ı Muradiyye.",-, -.	62 beyit, 8 Bent. Farklı şiiir yok.	Süleyman,-, İstanbul,Yeniçeri,- ,"Mevlid,Hilyetü'l- envar,Mevlid-i Şerîf,Salavat-ı Muradiyye.",-, -.	69 beyit,12 bent.
Nahîfî	-, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mahmud,-, İstanbul,-, -, -, - ,1065.	1 beyit.
Nedîm	-, -, İstanbul,-, -, -, -,1081. Safvet, "hatıra" başlığı altında iki Nedîm'in de çok iyi şair olduğunu söylüyor.	16 beyit, 1 tarih mısraı. Farklı şiiir yok.	Mehmed,-, İstanbul, Müderris,- ,Divan,-,1081.	16 beyit, 1 tarih mısraı.
Nedîm	Ahmed,-, İstanbul, Müderris,-, -, -, -. Safvet, biyografi bölümünde Nedîm'e ait bir hatırayı aktarmış.	16 beyit. 1 beyit Farklı	Ahmed,-, İstanbul, Müderris,-, - ,-, -.	15 beyit, 5 bent.
Nüzhethî	-, -, -, Kâtip,-, -, -, -,1085.	3 beyit. 1 beyit farklı.	Eyyüb,-, İstanbul, Katip,-, -, - ,1085.	2 beyit.
Nesîb	-, -, Konya,-, Mevlevi,-, -, -,1126.	8 beyit. Farklı beyit yok.	Yusuf, Şeyh Ömer, Konya,- ,Mevlevi, Divan, İstanbul,1126.	8 beyit.
Neşâtî	Ahmed,-, Edirne,-, Mevlevi,-, -, -,1085. Safvet, "Hatıra" başlığı altında bir beytin hikâyesini anlatıyor.	26 beyit,4 tarih mısraı. 1 beyit farklı.	Ahmed,-, Edirne,-, Mevlevi, Divan,-,1085.	25 beyit,4 tarih mısraı.
Neşît	İbrahim,-, İstanbul, Kâtip,-, -, -,1090.	1 beyit. Farklı beyit yok.	İbrahim,-, İstanbul, Kâtip,-, -, - ,1090.	1 beyit.
Nutkî	-, -, -, -, -, -, -.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,Karakaşzade,Edirne, Kadı,-, -, Ergene,1075.	1 beyit.
Nazmî	Mehmed,-, İstanbul,Cuma Şeyhi,-, "Hediyyetü'l-İhvân, Mi'yârü'l- tarîkat", -, -.	15 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-, İstanbul,Cuma Şeyhi,-, "Hediyyetü'l-İhvân, Mi'yârü'l-tarîkat", -,1112.	32 beyit, 1 tarih mısraı.
Nazmî	Ahmed,-, -, Kadı,-, -, -, -,1090.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-, İstanbul,Kadı,-, -, - ,1090.	5 beyit.
Nazîrî	-, -, -, -, -, -, -,1085.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-, Selanik,Kadı,-, -, - ,1085.	2 beyit.
Nâzîf	Mehmed,-, Tırhala,Müftü,-, -, -, -,1136.	3 beyit. Farklı	Mehmed,-, Tırhala,Müftü,-, -, -	3 beyit.

		beyit yok.	,1106.	
Nâzîm	Yahya,-,İstanbul,-,-,-,-,-.	22 beyit. Farklı beyit yok.	Yahya,-,İstanbul, Bazarbaşı,-,-,-,-.	10 Bent, 44 beyit.
Na' tî	Mehmed,-,Gelibolu, Müftü-,-, "Edhem ü Hüma",-,-,1090. Safâyî, Şair Na' tî için "İbrahim Edhem" in evsafını yazmıştır demiştir; Safvet ise bu bilginin yanlış olduğunu, şairin Sâbi' in "Ethem ü Hüma" mesnevisine nazire yazdığını söylemektedir.	8 beyit. 4 beyit farklı.	Mehmed,-,Gelibolu, Müftü-,-, "Divan,İbrahim Edhem' in Menkıbeleri" ,-,-,1090.	5 beyit.
Na' tî	Mustafa, Hüseyin Paşa,-, Kâtip,-,-,-,-,1131.	7 beyit, 2 bent. 3 beyit farklı.	Mustafa, Hüseyin Paşa, İstanbul, Kâtip,-, "Divan, Kasîde-i Âmâlî tahmisi",-,-,1131.	5 beyit, 2 bent.
Ni' metî	Ahmed,-,Bolu, Teşrifatçı,-,-,-,-,1121.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Bolu, Teşrifatçı,-,-,-,-,1121.	16 beyit.
Nâ' îm	İsmail,-,Üsküdar,Katip,-,-,-,-,1106. Safvet, "Hatıra" başlığı altında beyitlerden birisinin veznini eleştirip, doğru vezin kullanımı ile ilgili bilgi vermektedir.	21 beyit. Farklı beyit yok.	İsmail, Sarı Nâ' ibzade,Üsküdar,Katip,-,-, "Divan,Gülzâr-ı Na' îm",-,-,1106.	27 beyit.
Nâ' îmâ	Mustafa,-,Halep, Defter Emîni,-,-,-,-,1128.	8 beyit. 1 beyit farklı.	Mustafa,-,Halep, Defter Emîni,-,-,-,-,1128.	7 beyit.
Nakşî	İbrahim,-,İstanbul, Cuma Şeyhi, Halvetiyye,-,-,-,-,1114.	6 beyit. Farklı beyit yok.	İbrahim,-,İstanbul, Cuma Şeyhi, Halvetiyye,-,-,İstanbul,1114.	25 beyit.
Nakşî	Ali,-,Akkirman,-,-,-,-,-,1065. Şairin ismi Safâyî tezkiresinin bütün nüshalarında boş bırakılmış, ancak Safvet şairin ismini Alî olarak belirtmiş.	3 beyit. Farklı beyit yok.	-,-,Akkirman, Cuma Şeyhi, Halvetiyye,-,-,-,-,1065.	3 beyit.
Nikâtî	-,-,-,-,-,-,-,-,-,-,-.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Ali,-,İstanbul,-,-,-,-,-,1127.	7 beyit.
Nigâhî	-,-,İstanbul,Kadı,-,-,-,-,-,1127.	6 beyit.	Yok.	Yok.
Nigâhî	Mustafa,-,-,Kâtip,-,-,-,-,-,1104.	1 beyit. Farklı	Mustafa,-,Yenişehir,Kâtip,-,-,-,-,-	1 beyit.

		beyit yok.	,1104.	
Nigînî	-, İstanbul, Mühürdâr, -, -, -, 1134.	1 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, İstanbul, Mühürdâr, -, -, -, 1134.	6 beyit.
Nûrî	-, Üsküdar, -, -, -, -, -.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed, -, Üsküdar, -, -, -, -, -.	13 beyit.
Nûrî	Abdülahad, -, Sivas, Cuma Şeyhi, -, -, -, 1060.	25 beyit. Farklı beyit yok.	Abdülahad, -, Sivas, Cuma Şeyhi, -, -, -, 1060.	44 beyit.
Niyâzî	Mehmet, -, Malatya, -, -, -, -, 1105.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmet, -, Malatya, -, -, èAnkâ-i Magrib, -, 1105.	23 beyit.
Neylî	Ahmed, -, İstanbul, Kadı, -, -, -, -.	33 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, İstanbul, Kadı, -, -, -, -.	34 beyit.
Vâsık	-, İstanbul, Katip, -, -, -, -.	10 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, İstanbul, Katip, -, -, -, -.	12 beyit.
Vâsıf	İsmail, -, İstanbul, -, -, -, -, 1096.	10 beyit. Farklı beyit yok.	İsmail, -, İstanbul, -, -, -, -, 1096.	13 beyit.
Vâsıf	Abdullah, -, İstanbul, Divan Efendisi, -, -, -, 1129.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Abdullah, Mehmed Efendi, İstanbul, Divan Efendisi, -, -, -, 1129.	7 beyit.
Vecdî	Abdübaki, -, İstanbul, Kâtip, -, -, -, 1072. Safvet, "Hatıra" başlığı altında Vecdî'nin şiirlerini değerlendirmiştir.	25 beyit. 1 beyit farklı.	Abdübaki, -, İstanbul, Kâtip, -, Divan, -, 1072.	27 beyit.
Vücûdî	-, Diyarbakır, Kadı, -, -, -, -, 1069.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed, -, Diyarbakır, Kadı, -, -, -, 1069.	2 beyit.
Vecîhî	-, İstanbul, Kâtip, -, Tevârih-i Âl-i Osman, -, 1070.	4 beyit. Farklı beyit yok.	-, İstanbul, Kâtip, -, "Tevarih-i Âl-i Osman, Divan", -, 1070.	6 beyit.
Vâhîd	-, İstanbul, E'imme, -, -, -, -, -.	10 beyit. Farklı beyit yok.	-, İstanbul, E'imme, -, -, -, -, 1073.	10 beyit.
Vâhyî	-, Hasan Efendi, İstanbul, Cuma	4 beyit. Farklı	Mehmed, Hasan Efendi, İstanbul, Cuma Şeyhi, -, -, -	14 beyit.

	Şeyhi,-,-,-,1130.	beyit yok.	,1130.	
Vuslatî	Ali,-,Öziçe,-,-, Çehrin Gazası,-,1110.	16 beyit. Farklı beyit yok.	Ali,-,Öziçe,-,-, Çehrin Gazası,-,1110.	21 beyit.
Va'dî	-,-,Üsküdar,Katip,-,-,-,1094.	14beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,-,Üsküdar, Kâtip,-,Divan,-,1094.	17 beyit.
Vâk'î	-,Okçuzade Mehmed Beg,-,Tezkireci,-,-,-,1060.	2 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmed,Okçuzade Mehmed Beg,-,Müderri,-,-,-,1060.	4 beyit.
Velfî	-,-,Rodod,Müderri,-,-,-,1066.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Velfyüddin,-,Rodod,Müderri,-,-,-,1066.	6 beyit.
Vehbî	İbrahim,-,Edirne,-,Mevlevi,-,-,1112.	3 beyit. Farklı beyit yok.	İbrahim,-,Edirne,-,Mevlevi,-,-,1112.	13 beyit.
Vehbî	Hüseyin,-,İstanbul,Müderri,-,-,-,-.	50 beyit, 3 tarih mısralı. 12 beyit farklı.	Hüseyin,-,İstanbul,Müderri,-,-,-,-.	38 beyit, 3 tarih mısralı.
Hâtifî	Hasan,Egercizade,Bursa,-,-,-,-,-.	6 beyit. Farklı beyit yok.	Hasan,Egercizade,Bursa,Müderri,-,-,-,-,-.	7 beyit.
Hâdî	Abdülhadi,-,Bursa,-,Mevlevi,-,-,-,-.	5 beyit. Farklı beyit yok.	Abdülhadi,-,Bursa, Müderri, Mevlevi,-,-,-,-.	5 beyit.
Hâşim	-,-,İstanbul, Kadı,-,-, Tırhala,-.	11 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul, Kadı,-,-, Tırhala,1135.	29 beyit.
Hâşim	-,-,Bursa,-,-,-,-,1088.	7 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,Bursa,-,Müderri,-,-,1088.	7 beyit.
Hezârî	-,-,-, Kâtip,-,-,-,1135.	9 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmed,-,İstanbul,Kâtip,-,-,-,1135.	20 beyit, 5 dörtlük.
Himmet	-,-, Bolu,-, Bayramiyye,-,-,1095.	1 beyit. Farklı beyit yok.	-,-, Bolu,-, Bayramiyye,-,-,1095.	8 beyit, 5 dörtlük
Hemde mî	Mehmet, Misskâlî Solâkzâde,Üsküdar,-,-, Fihrist-i Şâhân,-,1165.	3 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmet, Miskâlî Solâkzâde,Üsküdar,-,-, "Fihrist-i Şâhân,Tevârih-i Âl-i Osman",-,1068.	92 beyit.
Yetimî	Mehmet, Hâşimizade,Üsküdar,Kadı,-,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Mehmet, HâşimizÂde, Üsküdar, Kadı,-,Divan,-,1076.	4 beyit.
Yahyâ	-,-,-,Şeyhülislam,-, "Ferâ'iz,Nigâristân tercümesi, Kasîde-i Bürde tahmisi, Divan,-"	12 beyit, 1 tarih mısralı.	Zekeriya,-,-,Şeyhülislam,-, "Ferâ'iz Nigâristân tercümesi, Kasîde-i Bürde tahmisi,	14 beyit, 1 tarih

	,1053.	Farklı şiir yok.	Divan,"-,1053.	mısraı.
Yüsrî	-, ,İstanbul,Kadı,-,-,-,-.	4 beyit. Farklı beyit yok.	Ahmet,-,İstanbul, Kadı,-,-,-,1135.	4 beyit.
Yakîn	Ali,-,İsfahan,-,-,-,-,1107.	3 beyit. Farklı beyit yok.		6 beyit.
Yümnî	Süleyman,-,İstanbul,-,-,-,-,1127	9 beyit. Farklı beyit yok.	Süleyman,-,İstanbul,Katip,-,-,-,1127.	9 beyit.
Yûsuf Dede	-, -,Konya,-,Mevlevî, "Mesnevî'ye Nazire, Ravzatü'n-nûr" ,-,1080.	7 beyit, 2 tarih mısraı.1 tarih mısraı farklı.	Yusuf,-,Konya,-,Mevlevî, "Mesnevî'ye Nazire, Ravzatü'n-nûr" ,-,1080.	22 beyit, 1 tarih mısraı.

TABLO 2

SAFÂYÎ'DE TEZKİRESİ'NDE OLUP SAFVET TEZKİRESİ'NDE OLMAYAN ŞAİRLER

Evcî, Ülfetî, Azerî, Ümidi,Emnî, Edîb, Edîb, Es'ad, İkbâl,Emîrî,Em'ânî, Eşref, Âgâh,Ahmed
Bâkî, Bedrî, Bahâyî Efendi, Bahâyî, Pendî, Bâkî, Behcetî,Bezmî,Bezmî,Bahrî,Belîg,Bâkî,Bâhir
Tâ'ib, Tecellî, Tâ'ib; Sâni; Cezmî, Cûdî;
Habîbî, Hâfız,Hâfız,Hamdî,Hakkî,Hâsim Hulûsî,Handî,Hâlis
Dânişî, Dâ'î
Zikrî,Zihnî
Rezmî,Re'fetî,Râzî,Resmî,Resmî,Rızâ,Rif'atî,Ragîb,Rahmî,Rehâyî,Refî'â,Refî',Râkım
Zühdî, Zülfetî
Sipâhî,Sa'id,Sezâyî,Sa'idî,Sûzî,Sebzî,Sükkerî,Sa'id,Siyâhî,Sürûrî,Seyyid Hüseyin,Sa'dî,Sa'id,Sa'id,Sezâyî
Şânî, Şifâyî,Şükrî,Şehdî,Şinâsî,Şehdî,Şinâsî,Şîr,Şehrî,Şuhûdî,Şekîb,Şeyhî
Sâdikî,Sâfî,Sıhhatî,Sadrî
Zamîrî
Tâhir,Tâlib
Abdî,İlmî, 'Avnî, 'Arifî, 'Abdî, 'Arif, 'Abdî, 'İffetî, 'Abdü'l-Hay, 'Azîz, 'Akîl, 'Ulvî, 'Uyûnî
Fehmî, Fârig,Fevzî,Fazîl,Fahrî,Fârig
Kelîmî,Gencî,Güftî,Kâmilî,Kelâmî,Kâtibî,Güftî,Kâtib,Kenzî
Ledünnî
Meylî, Mezâkî, Münîfî, Medihî, Me'âlî,Mehdî, Müstakîm, Mâ'il; Nûşî, Nazmî,

Nâmî, Nazmî
Nüvîdî, Nisbetî, Nasîbî, Nûrî, Nikâtî, Nizâmî, Nasûhî, Nehcî, Nâyî, Nâcî, Neş'î
Vâlî, Visâlî, Vahdetî, Vahîd, Vâsîf, Vak'î, Vâkîf, Vâkîf, Vuslatî
Yümnî, Yümnî, Yüsrî

Yukarıdaki tablo 1 ve tablo 2'de Safvet tezkiresi ile Safâyî tezkiresi içerdikleri şair sayısı, şiir sayısı, şiirlerin benzerlikleri ve farklılıkları, biyografik bilgilerdeki benzer ve farklı yönler bakımından karşılaştırılmıştır¹⁰. Bu karşılaştırmadan karşımıza şöyle bir sonuç çıkmıştır.

3.1.Safvet Tezkiresi İle Safâyî Tezkiresi'nin Şair Sayısı Bakımından Karşılaştırılması

Safâyî Tezkire'sinde toplam 484 tane şair bulunmaktadır¹¹. Safvet Tezkiresi'nde ise toplam 328 tane şair bulunmaktadır. Safvet Tezkiresi'nde bulunan bu şairlerden 325 tanesi Safâyî Tezkiresi'nde de bulunmaktadır. 3 şair ise Safâyî Tezkiresi'nde yer almamaktadır. Safvet, Safâyî Tezkiresi'ndeki şairlerden 159 tanesini tezkiresine almamıştır. Şairlerin ismi Tablo 2'de verilmiştir.

Safvet'in tezkiresine aldığı 325 şair Safâyî Tezkiresi'nde de bulunmaktadır. Bu şairlerin her iki tezkirede de ele alınış biçimleri, haklarında verilen biyografik bilgiler, eserleri ve örnek şiir sayıları yukarıdaki Tablo 1'de verilmiştir. Buna göre:

¹⁰ Tezkireler karşılaştırılırken "Aysun Sungurhan, **Beyanî Tezkiresi**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1994." isimli çalışma örnek alınmıştır.

¹¹ Pervin Çapan, Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-asar min fevaidi'l-eş'âr), AKM Yayınları, Ankara, 2005, s.4

3.2. Safvet Tezkiresi İle Safâ-yî Tezkiresi'nin Örnek Şiir Bakımından Karşılaştırılması

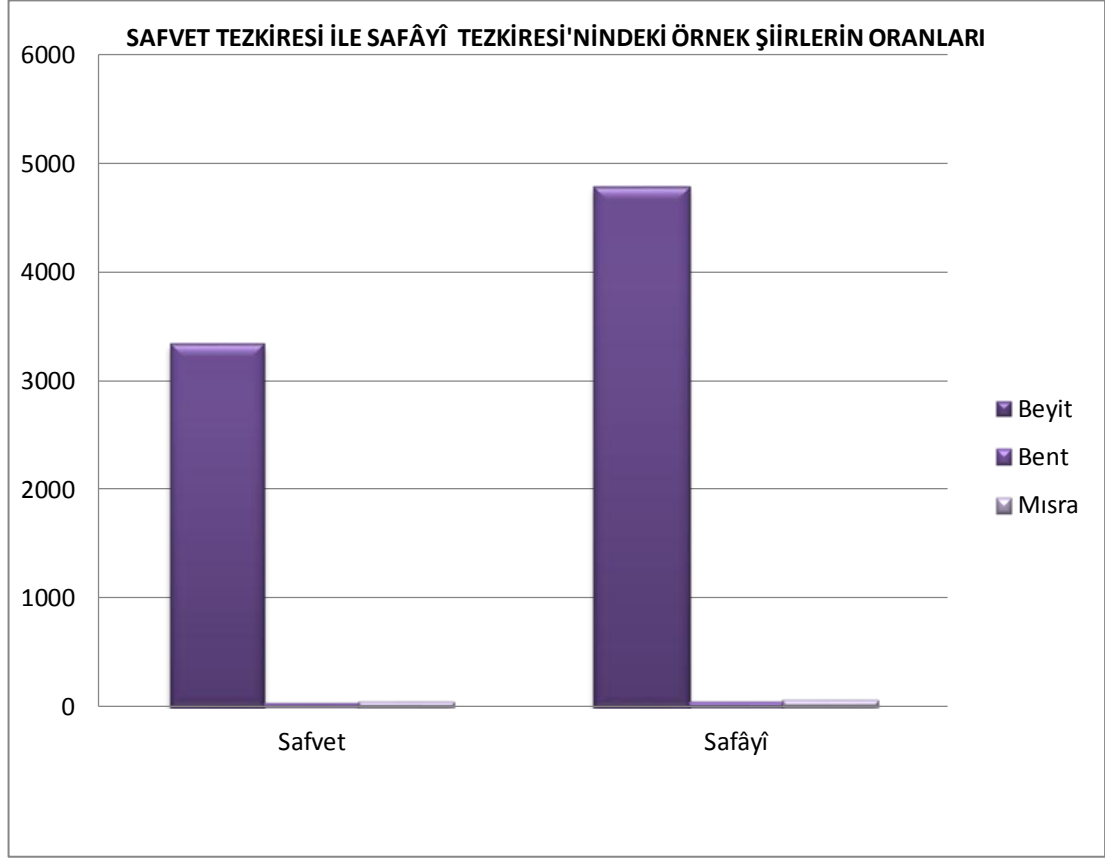
Safâ-yî tezkiresinde 325¹² şair ile ilgili toplam 4791 beyit, 50 bent, 65 mısra örnek şiir olarak verilmiştir. Safvet tezkiresinde ise bu sayı 3320 beyit, 34 bent, 54 mısradır. Safvet, Safâ-yî tezkiresinde bulunan örnek şiirlerden 1471 beyit, 16 bent ve 15 mısra tezkiresine almamıştır. Her iki yazarın tezkiresini oluştururken kullandığı örnek şiirlerin oranı Grafik 1'de verilmiştir.

Safvet, tezkiresini oluştururken sadece Safâ-yî Tezkiresi'ndeki örnek şiirleri kullanmamış; tezkiresine Safâ-yî Tezkiresi'nde olmayan 113 beyit ve 4 mısra eklemiştir. Safvet'in tezkiresinde yer verdiği ve Safâ-yî Tezkiresinde olmayan beyitlere sonraki bölümlerde ayrıntısı ile değinilecektir.

---

¹² Her iki tezkire örnek şiirler bakımından karşılaştırılırken ortak olan 325 şair temel alınmıştır. Safvet'te veya Safâ-yî'de olmayan şairlerle ilgili örnek şiirler değerlendirmeye alınmamıştır.

Grafik 1

3.3. Safvet Tezkiresi'nde Olup Safâyi Tezkiresinde Olmayan Şiirler

Sefvet, Safâyi Tezkiresi'ni kendisine örnek almıştır. İki tezkire birbirine çok fazla benzemektedir. Ancak Safvet Tezkiresi'nin özgün olan yanlarından birisi Safâyi Tezkiresi'nde olmayan beyitlere ve mısralara yer vermiş olmasıdır. Safvet, tezkiresine Safâyi Tezkiresi'nde olmayan 113 beyit ve 4 mısra eklemiştir. Bunlar:

İŞHAK

Gül kâmi dü se rûz etmek için istişmâm

Ėam-ı beyhüdesini çekme zükâm na' bîñ

ŞÂBİT

Nazm

Bir āfet-i devvārde sāle olup dūçār

On iki yılda bir dü-şeş atdı bu baht-ı zār

Şāhbāz-ı çeşmi hābü'l-ğafledde gösterüp

Çuş uyhusuyla murğ-ı dili aldādır o yār

***

Temāşā eyledim hammamdan çıkmamışdı ol āfet

Dil-i bī-tābıma külhan mişāli geldi germiyyet

Ġazel

Dil-i āhen-şıfatı āteş-i ʿaşka bedel et

Ala gör lāzım olur eski demürle kibrit̄

ʿAtse etdikçe seher tehniyet-i şıhhat için

Rind-i maḥmūre eder halk halk-ı sürāhi teşmīt

İştıyākıñla şeb-i tīrede kan ağlayıcak

Ƙızıl ırmağı eder cūşış-ı giryem tenkīt

Ehl-i keyfe var iken bezm-i nazīf-i sāķī

Ne kadar zevk verir kahveci...

Nağme-i bülbül-i başdırdı şarîr-i kalemiñ

Şâbitâ böyle gerek zemzeme-i nazmımla şîyt

***

Ra' d şanmañ çerhden tabl-ı beşâret çaldılar

Lerze verdi çâr tâk-ı 'âleme âvâz-ı kûs

***

Gelicek şevk taña pûye

Şoqulur bir şikâf-ı pür-mûya

ḤAYLÎ

Söylemedi nev-ıarḥ ğazeller bu 'azâde

Bâ' iş ne 'aceb Ḥaylî-i şeydâ yok mu

RÂZÎ

Dil ki dâğ-ı maḥabbetle pür-âteş lâle gibi

Çeker gör sîneye ol mâhveşi hâle gibi

***

Dem-sâz olunca ğonçe-şifat 'andelîbine

Hiç yüz verir mi ol gül-i zîbâ raqîbine

RAḤMĪ

Deryā-yı sirişke teni baş darda olanıñ

Burnı kubbelik sīnesi koğuş görünsün

RIZÂ

Âşâr-ı haţţ-ı yâr gözümde uçar oldı

Bir nâme-i kebüterle bu nâlâna gelir mi

Târîh-i itmâm-ı Tezkire-i Seyyid Rızâ

Eyledim bu kitâba diĸkat-i tam

‘Avn-ı Haĸ ile oldı çünki tamam

İrdi nâgâh ‘inâyet-i bî-çün

Oldı târihi câmi‘ -i maẓmûn

(1550)

SÂMĪ

Sobhasın zâhid ‘aceb elde dem-â-dem ne tutar

Öyle şad pâre tehî dâm ile âdem ne tutar

ŞÂNĪ

‘Uţârid levha-i mihre bu resme yazdı târihin

Ser-küttâb ‘Abdullah Efendi kıldı bünyâdı

(1191)

Oldı tārīhi sa' ādet-hāne

Bu cāmī' i luṭf-ı Mihr-dār-zāde tecdīd eyledi

Âf Fiṭnat bent Es' ada hey meded(1190)

Nūri Ağa ki oğlu Aḥmed İçün

Bir cedīd oṭa yāpdı şāhāne

Yanı bāşında yapdı bir ḥammām

Burnı dibinde bir ḳadem-hāne

Düzdiler ḳoşdılar levāzımını

Çün tamam oldı işbu kāşāne

Bir mezāk ehli dedi tārīh'in

Pek begendim anı s.k.ş-hāne

(1190)

Vücūh-ı berre be[n]den muḳadderatdır pişesi dāīm

İlahī ʿömr-i iḳbāl ile olsun günü günden yeg

Sezādır Şafvetā zer ḥell ile resm olsa tāriḥi

Bunu ḳaşrı yirinde yaptı ḥālā ʿAbdu'r-Raḥmān Beg

(1191)

İller elin öpmek hevesinde geçer ammā

Pā-būsuna ḳāni ʿ oluruz biz ne gedayız

ŞÂBİR

Ser-i kūy-ı nigāre dün raḳīb-i rū-siyeh şıçmıḫ

Aña ḡāfil geçerken ʿāşıḳ-ı nā-şād ayak başmıḫ

ṬÂLİ ʿİ

Haṭ geldi dil-firībi cānān dögünmedi

Ḥāḫer oldı va ʿ de-i iḫsān dögünmedi

ṬİFLİ

Hezar tıḡ-i nigāhından o şuḫn kim amān bilmeyiz

Daḫı bir nev-zuḫūr ʿ işve-i dirāḫşanı yamān bilmeyiz

ʿÂRİF-İ İSTANBULİ

Dāḡ-ı dil şevḳ-i ruḫnla verd-i aḫmerdir baña

Sûz-nâk-ı âh-ı derûnum dūd-ı ‘anberdir baña

Zevk-ı rü’yet her nazâr mest-ı müdâm eyler beni

Çeşm-ı hûnum dem-â-dem tolu sâgardır baña

Zerreş rakşân eder mihriñ bu hâl-ı tîreyi

Tâb-ı ruhsârıñ ziyâde mihr-ı envârdır baña

Noқта-ı hâliñ süveydâ-yı dili meftun eder

Merdüm-ı dîdeñ velî fettân-ı digerdir baña

‘Ârızında zülf-ı şeb-büyün muğber kâkülün

Sünbül-ı gülzâr-ı cennet misk-ı ezferdir baña

Dime ‘Ârif ol Hümâya dest-res bulmağ muhâl

Şayd eder murğ-ı ümidim ‘aşk-ı şeh-perdir baña

‘ÂŞİM

Dile aşhâb-ı feyziñ şikletiñ çekmek girân gelmez

Sebû-yı bâde-düş rind-ı ‘işret-gâhda bâr olmaz

‘ABDÎ

O şuh-ı hüsne nu ğazel ‘ Abdî

‘ Arz-ı hâl-i sitem-tırâzımdır

‘ ABDÎ

Meşreb-i şūfiyedir ‘ uşşâk neyler şoĥbeti

Kâski hep olsa ‘ âlemde cüvânân Hıalvetî

‘ ARZÎ

Târiri-i Vefâtı

Selefden imtiyâzıñ fikri derken dil dedi târiĥ

Teķarrübde cenâb-ı ĥazrete ‘ Arzî beş ârtıķdır

‘ AFVÎ

Hudâ zât-ı hümâyun-ı şehinşâh-ı kerem-kârı

İde ârâyiş-i taĥt-ı Süleymân-ı cihân-fermâ

ĠAVŞÎ

Ġazel

Devr edip ol serv-ķâmet gül-‘ izârım Mevlevî

Neyveş ezfün eyledi feryâd [u] zârım Mevlevî

Mevlevîler başına ‘ âlem fer-â-fer çevrilür

Ger semâ' etse kaçan ol gül-^c izârım Mevlevî

Gitmek ile heb rikâb-ı esb-i nâzında seniñ

Çahr eder erbâb-ı dil yektâ-süvârım Mevlevî

Ser-bürehne saña eyvallâh der abdâl kim

Mülk-i hüsnüñ pâdişâhı tâc-dârım Mevlevî

Gel kudümünle müşerref kıl gönüller tahtını

Müstmendindir Şafâyî şehr-i yârım Mevlevî

FÂYİZ

Kaçan gelür diyü âyâ o mehveşin haberî

Uçar gözümde hayâl-i hamâme-nâme gibi

FÂYIK

Mağkeme halkı biemrullah ekşeri kör idi

Bir alây kör vâcibü'l-sir özge bir cumhür idi

Ḳāḏī Kör Nā'ib vü Küttāb kör vü Maḥşer Başı kör

Ekşer ḥuddām hem şehlā diyü mezkūr idi

NÂ'İLĪ

İtmez raḳīb-i dīve eşer āh-ı tīşe-kār

Kāfir bināsıdır der u dīvār saḥt olu

NÂBĪ

Ḥidmet-i işḳāya me'mūr olduğundan devr eder

Kişt-zār-ı şer' üñe dülāb-ı devrān el-vedā'

Seviñdi hep teḥallüf -i va' dūn güvāḥıuür

İmānı hın-i va' dede bisyār olanlarıñ

Yā Rab zālime ḳoma sūz-ı derūnunu

Nāçār ilticāda işi zār olanlarıñ

Virşün Ḥüdā hevāya ğubār-ı vücūdını

Nābī derūn-ı ehl-i dile bār olanlarıñ

Bir gün gelir ki nzı olur ker-i niyz

Ehl-i niyza navet ile nz idenleri

Barn-ı ramet etmege hk-ı cürmi ref

Seyl-i bahr dilde omaz gerd-i itibh

Böyle mele virdi cesret-i md-i afv

Bu sözden etme Nb'yi ermende y Allah

Hi  arz-ı hl aydına dme mermn

Tezkr-i luf terk-i edebdir ekbire

Bir zamn biz daı ablaı tersne idik

Tataya dülger idik hene ingne idik

Dil-rb gelmez ise hneye tenhca bu eb

Yaarım ormn bir na ra-i engne ile

***

Sultān-ı dīn şehinşeh-i dünyā hıdīv-i dehr

Sultān Mehemmed āb-ı reh taht-ı sermedi

Ol şāhbāz-ı bāzū-yı tevfiķ-i ‘azm idüp

Açdı Kamañçe üzre cenāh-ı mü’ebbedi

Pirāmeniñ muhāşıra idüp o ıal‘anıñ

İtdi hāle üstine cünbiş-i ser-āmedi

Fethi olup naşib toķuz günde eyledi

Ol haşmını da zamīme-i mülk-i muhalledi

Ol küfr ile leb-ā-leb olan her kemīnesi

Oldı Muhammed ümmetiñ cümle sa‘īdi

Söndürdi bütlerin o Hālil-i şanem-şikest

Küfr içre ıoymadı o hisār-ı mümehhedı

Tārīh̄ini felekde melek yazdı Nābī'yā

***

Fe-sübḥāne Allah el-‘ azīm Ḥāfız-ı Şīrāzī kışşası gibi

Ḳadem di-rīḡ medār ez cenāze-i Ḥāfız

Ki gerçi ğarḳ-ı günāh est mīreved be behişt¹³

bu beytiñ ḥikāyesi sūdı şerhinde tafşīl olmuşdır

NIŞĀRĪ

Güfte-i Şafvet

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Nişārī bundan aḳdem etdi tertīb Āl-i ‘Oşmān’ı

Getürdi silk-i nazma ism-i şāhān cihān-bānı

Tevārīḫi idüp dillerde ḳayd-ı nazm ile mazbūt

Şafāyī hem anıñ eşerince ḳıldı gevher-efşānı

---

¹³ Hafız’ın cenazesinden ayak çekme (gelmemezlik yapma), Her ne kadar günaha batmış olsa da cennete girecek.

Çün anlar şāvdi nevbet vaqtidir rāy-ı hāme-i Şafvet

Gel imdi sen de hidmetinde kıl ber-çide dāmānı

Hesāb-ı sāl ferrufāle biñ yüz on beş olduĸda

Hilāfet tahtıñ Hān Aħmed idi çünki Sulţānı

‘Adād-ı sāl-ı ferrufāle eyyām-ı Hümāyūnda

Hüdā aħkam ile kılmış hem-şumār ĸarf-i Ķur‘ ānı

Gürūh-ı eşkiyāyı ‘āķıbet ĸezelān ile bu gün

Hurūş-ı baħr-ı meserret gösterip ĸāyetle tu‘yānı

Şıķışdı maşlaħat çün kim iş işden geçdiĸi gördi

Hemān koç bāşına etdi fedā bir iki ĸurbānı

Bunuñ teskinine çāre ararken cenāb-ı Hāħdan

Hükümetden ferāgat birle āħir buldı imkānı

‘ İnān ihtiyārın emr-i Hāḡ’a eyleyüp tefvīz

Keşīde kıldı zīr-i pāy-ı istiğnāya dāmānı

‘ Adād-ı sāl hicret vardı biñ yüz kırk üçe çün kim

Hitāma irdi sulṡān Aḡmed’in ḡal‘ ile devrānı

Cülūs etdi sa‘ ādet taḡtına devletle ḡān Maḡmūd

Mülūkuñ baḡtiyārı nūktedānı ehl-i ‘ irfānı

Felek fermānına tāb‘ -ı ḡazā aḡkāmına maḡkūm

‘ Aceb sulṡān idi tutdı cihānı şevket ü şānı

Gelüp gül-gönçe tāriḡinde bu gülzār dünyāya

Otuz beş yılda bāḡ-ı ‘ ālemiñ oldı nigahbānı

Yigirmi beş yıl oldı pādişāh-ı salṡanat-pīrā

Muḡadder eylemiş Mevlā añā mevt-i müfācātı

Edā kıldı şalvete cem‘ e bî-cām‘ ada şevket ile

İderken nāgehān ‘ azm-serā-yı hāş-ı sulţānı

Yetişdi füceten peyk-i ecel bāb-ı humāyūnda

Yerin buldı hemāndem ol nefside emr-i Rabbānî

O dem târiḥ-i hicret biñ yüz altmış yedideydi

Ḥalīfe idi Mevlā Yerine sulţān ‘ Oşmānî

Budur ol dāver-i şāḥib-i şecā‘ at lāyık-ı devlet

Görince lehcesin isteme tutdı şîr-i ğarrānı

Öyle kim emr-i Ḥaḳ ile taḥta geçdi sermā

Ḳırup ecnās-ı ḥayvānı ḳodı ḥayretde insānı

Âññ devrinde ‘ ālem ḳurtulup rüşvet belāsından

Velî üç yıl ḳadar gördi cihān ḥalkı ol iḥsānı

Fülk-i çok gördi ol şâh-ı ‘ adâlet resmi-i dünyâya

İçürdi şerbet-i zehr-âb-ı mevti añı şehinşanı

Zamân-ı devleti üç sâl miqdârıdır ‘ âlemde

Añında devri yetmiş birde âhîr buldı pâyânı

Ĥesâb-ı lisân hicri oldu biñ yüz dâhî yetmiş bir

Cülûs etdi sa‘ âdetle cülûs Muştafâ Ĥânı

Eşk-i gâyet bilür bir şâh-ı şâhib-i intibâh idi

Aña ‘ alem Ĥisâb olmuş ezelden ĤaĤ’ıñ iĤsânı

Sefer didi sefer bildi seferle geçdi evĤâtı

Menâbirde oĤundı şânına ġâzilik ‘ unvânı

Cezâ tertîbi ile ya‘ ni aĤza-yı intiĤâm etdi

Şulardan kim bulundular Ĥilâf-ı emr-i ĤâĤânî

Tevārihi senin seksen yedi taḥrīr olunduḡda

Sefet kaydı ile ḡatem oldu anıñ daḡı devrānı

Gözin yumdı cihāndan cānib-i ‘uḡbāya cān atdı

Bula rüz-ı cezāda luḡf-ı Ḥaḡ’dan ‘afv u ḡufrānı

Cülūs-ı meymenet me’nūs evreng-i ŐehinŐāhı

Cenāb-ı Ḥazret-i ‘Abdu’l-Ḥamīd oldu erzānı

Odur rüy-ı zemīne pādiŐāh-ı Yeşrib ü Baḡā

Odur ḡālā serīr-i devletin Şimdi nigeḡbānı

Őelāḡatiyle meŐhūr-ı cihandır zāt-ı mümtāzı

Ḥüdā’dan maḡŐ-ı iḡsāndır bize ol zıll-ı Yezdānı

Ḥoḡuz yıldır ki zir-i sāye ḡıfzında me’mūnuz

Ne sāye sāye-i Ḥaḡ’dır Ḥüdā Memdūḡ ide ānı

Bunuñ devrinde cem' māl sevdāsındadır 'ālem

Yağın oldı k'ola Halk-ı cihān derviş-i 'uryānı

Serī-i devlet üzre ola dāim hāb u ğafletden

Hüdā ikāz ide ol pādiřāh-ı vaqt-i devrānı

Binā-yı çār-erkān-ı vücūdın hıfz ide Mevlā

Ola 'ömr-i ebed-peyveste Hāk'ın añı ihsānı

NEDİM

Gerçi dil olmağda hüsnuñ hayli isti'dādı var

Lik o ğisunuñ kafadan aña çok imdādı var

NÜZHETİ

Nedir bu kec hareket rāst söyle sulţānım

Felek misin ā benim pādiřāh-ı devrānım

NEŞÂTİ

Her gören 'āşık tülü' etdi kıyās eyle hemān

Āfitāb-ı 'ālem-ārā-yı şeb-i deycürdan

NA' Tİ

İbtidā-i Hikāyet-i Sābit

Belde-i Belḡ içinde Edhem nām

Var idi bir cüvān-ı tāze ḡirām

Rūyma ḡonmıḡ idi çār ebrū

Bir murabba' niḡeste vefḡ-i nikū

İbtidā-i Hikāyet-i Na' tī

Var idi Belḡ içinde bir dervīḡ

Münāsib-i ḡāle li-muḡarririhī

Simākdan semege farḡ var arada henūz

Geñiz oḡlı ile bir mi ḡāzī-i pīrūz

NA' Tİ

Mīr-i ḡāḡib kemāl nādire-dān

Kātibū's- sırr pādīḡāḡ-ı cihān

Muḡtafā Beg ki feyze maḡhardır

Maḡlaḡı Na' tī sūḡan-verdir

Raḥmet olsun Ĥüseyn Paşaya

Böyle gevher getürdi dünyāya

NA'ĪMÂ

'Ali Pâşâ'ya yâr u maḥrem idi

Fi'l-ḥaḳîḳa ne cânım âdem idi

VECDÎ

Sebû zânûde sâgar elde yâr âġû-ı vuşlatda

Bu tarz-ı ḥâş ile meclîs 'aceb rindâne olmaz

VEHBÎ

Olma kemâle ġarra ki dehr 'âḳîbet seni

Gencîne-i hüner daḡı olsun türaba ḳor

Uymadı bir düş gibi geçdi diyenler 'ide

Şubḡ tâ şeb hiç göz göz açmazlardı ḡâb-ı rûzede

Kerâmet menba' 'adl u semâḡat çeşm-i sâridir

Cihânı eyledi dil-ber âb-ı luḡ u âlâba

Geldi pây-ı taḡt mâlikine mâlikine fa' fûr-ı Çîn ferzâ

Olurđı kâse-şûyı maţba^ç ola ħâķān-ı vâlāya

Kemend-i cevr u himmet-i şavbı başından idüp şayd

Ķenāra eylemişdi şan^ç at ile dām-ı miĥrāba

Ne himmet ne kerem ne şefķat ve ne cūd devr-i āfetdir

Bakıñ inşāf ile āşār-ı şāh-ı kār fermaya

Bulan bend etdi ābın sedd çeküp İskender-i ^ç āli

Ķomadı başın alup gitmege vādī u şahrāya

İder icāz-ı ĥıfz-ı sūre-i kevşer ķadar icrā

Muvaffaķ eyledi Ħaķ ānı bu āşār-ı ^ç uzmāya

Riyāz-ı ^ç izz ü cāh-ı şevketi her dem bahār olsun

Vücūdun eylesin Ħaķķ gülistān-ı dehre pīrāye

Bu āşār-ı ĥayali görmege teşne iken Vehbī

Olup târîhine mâ'mûr vardıkda temâşâyâ

Hûblar yoluna cân nağdimi bezl eylemede

Dil ise Hâtem-i Tayy elde ise vaş' at yok

YÛSUF DEDE

Mevlevî Yûsuf Dede rûhı için el-fâtiha(1080)

3.4. Safvet Tezkiresi'nde Olup Safâyî Tezkiresinde Olmayan Şairler

Safvet, Safâyî Tezkiresi'nde olmayan üç şaire tezkiresinde yer vermiştir.

Bun şairler:

HANEFÎ

İsimleri İsmâ'îl'dir. Zuhûrları Şumnı'dır. Tarîk-i Celvetiyye'den mazanne-i hâl bir 'ârif-i agâh idi. Lisân-ı taşavvûfda niçe resâ'il te'lîf etmiştir. Ve *Muhammediyye*'yi yüz yigirmi cüz miqtârı şerh u beyân ve münâsib mahallerinde on iki biñ beytle niçe ma'ânî-i 'ayân itmiştir. Niçe zamân Burusa'da ve bir zamân dahı Üsküdar'da olup yine Burusa'ya gitmişlerdir. İlahiyâtındandır:

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lün]

'Âşıkça cümle eşyâda tecellî görünür

Her tecellide niçe güne tesellî görünür

Şol ki külliyyet ile 'aqlı vere 'aşkı ala

Bu ticāretde aña fāide küllī görünür

Kimi qāim kimi rāki kimisi sācidi

Qıl nazār cümle eşyāda muşallā görünür

Nüşa-i ilm-i ledündür dil-i ārif-i billah

Her neye tālib isen anda tecellī görünür

Keşret-i feyz eyle Hānefi bu gün oldı deryā

Gerçi şüretde kamu halkın aqıllı görünür

RĀSİM

Hāşīye-i küttābdan istināf olduqda Rāsım Egri Qapulu hattāt efendi dinilmekle şöhret-yāb olan kimesne ola fi'l-hāқиқа Şafāyi kelāmı bunda müşevveşdir.

Ġazel

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Ne sāmān-ı taḥammül var ne şabr-ı bi-vafā qaldı

İşim ey çāre-sāz ācizān aḥir saña qaldı

Ne çekdimse mükāfāt-ı vefādır baña ammā sen

Ne cevr etdiñse cümle yāniña ey pür-cefā qaldı

Ne var gel maḳdemiñle ḥākdan luṭf ile teṣrīf et

Gözüm yollarda ey nūr-ı baṣar çün ḥāki-pā ḳaldı

O deñlü ‘arṣa-i ma‘nāda irḥā ‘inān etdim

Tekāpūdan kümeyt-i ḥāme āḥir Rāsīmā ḳaldı

NİGĀHĪ

İstanbul’dan Ḳuzātdandır. Biñ yüz yigirmi yedi tāriḥinde tārik-i maḥkeme-i cihān olmuṣdır.

Ġazel

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

İdermiṣ dilde dāġ-ı ‘aṣḳı cām-ı lāle-i tāze

İdermiṣ köhne zaḥm-ı sīneyi āb u sebū tāze

Cigerde zaḥm-ı derdin mācerā-yı köhnedir bilmem

Ne ḥāletdir gelür fevvāre-i ḥūn-ı gelū tāze

Pür olmuṣ sāġar ṣahbāya dönmüṣ nāb-ı ‘ıṣretten

Açılmıṣ lāleler ṭaraf-ı çemendeṣ sū-be-sū tāze

Bu deyr-i köhnede hergiz Nigâhî görmedim gitdi

Söze şûret verir bir şâ' ir-i pākize-gū tâze

Tîr-i müjgânlar ki taraf-ı ebruvânından çıkar

Siham-ı dildür kazâdır kim kemanından çıkar

ve lehu

Görünse rûy-ı Leylî ederdi revzen-i çeşmiñ

Gözünden şâkınurdu sevdiğin Kays-ı belâ-dîde

Safvet Tezkiresi'nde yer alan bu üç şairden Hanefî ve Nigâhî asrın diğer tezkirelerinde yer almamaktadır. Safvet Tezkiresi'nin en önemli yönlerinden bir tanesi bu iki şair hakkında bilgi veren o XVIII. yy'da yazılmış tek tezkire olmasıdır. Bir diğer şair Râsim ise Sâlim ve Râmiz Tezkireleri'nde yer almaktadır. Şair hakkında her üç tezkirede (Sâlim, Râmiz, Safvet) yer alan biyografik bilgiler bir biri ile uyumaktadır ancak şair hakkında verilen örnek şiirler farklıdır.

3.5. Safvet Tezkiresinde Safâyî Tezkiresi'ne Göre Farklılıklar İçeren Bazı Biyografiler

Safvet Tezkiresi ile Safâyî Tezkiresi'nde yer alan şairlerin biyografik bilgileri bir birine çok benzer hatta hemen hemen aynıdır. Safvet, Safâyî'den aldığı bilgilere çoğunlukla müdahale etmemiş olduğu gibi tezkiresine yazmıştır, ancak kimi zaman şairlerin biyografik bilgilerine eklemeler yapmıştır. Safvet Tezkiresi'nde Safâyî Tezkiresi'ne göre farklılık içeren biyografiler şunlardır:

Âdem Dede:

Safâyî Tezkiresi'nde Âdem Dede'nin ölüm tarihi 1064 olarak verilmiştir. Safvet ise Âdem Dede'nin ölüm tarihini 1062 olarak vermiştir.

Râşid:

Safvet, Râşid isimli şairin tarih ile ilgili bir eserinin olduğunu söylemektedir ancak Safâyî Tezkiresi'nde Râşid ile ilgili böyle bir bilgili kayıtlı değildir.

Resmî:

Safâyî Tezkiresi'nde Resmî'nin ölüm tarihi 1109 olarak verilmiştir. Safvet ise Resmî'nin ölüm tarihini 1120 olarak vermiştir.

Rızâ:

Safâyî Tezkiresi'nde Rızâ'nın eserlerinden bahsedilirken tezkiresinin olduğu söylenir ve bu tezkirenin adını "Seyit Rızâ tezkiresi" olarak verilir, Safvet ise Rızâ'nın eserlerinden bahsederken tezkiresinin olduğunu söyleyip bu tezkirenin isminin "Tezkiretü'ş-şuara" olduğunu bildirir.

Sâmî:

Safâyî Tezkiresi'nde Mustafa Sâmî'nin ölüm tarihi 1055 olarak verilmiştir. Safvet ise Mustafa Sâmî'nin ölüm tarihini 1060 olarak vermiştir.

Sâmî:

Safâyî Tezkiresi'nde Yunus Sâmî'nin eserleri ile ilgili her hangi bir bilgi verilmezken; Safvet, Yunus Sâmî'nin divanı olduğunu bildirmiştir.

Sâdık(Sâdikî):

Safâyî Tezkiresi'nde Sâdikî mahlası ile bahsi geçen şair, Safvet Tezkiresi'nde Sâdik mahlası ile geçmektedir. Ayrıca şairin mesleğini Safâyî müderris olarak vermiştir, Safvet ise mesleğinin şeyhülislam olduğunu

söylemektedir. İki tezkirecinin farklı mahlas ve farklı meslek bildirmeleri akla farklı şairlerden bahsettikleri ihtimalini getirmektedir ancak diğer biyografik bilgilere ve verilen örnek şiirlere bakıldığında bilgilerin ve örnek şiirlerin ortak oluşu aynı şairden bahsettiklerini ortaya koymaktadır.

Ârif:

Safvet, Ârif mahlaslı şairleri sıralarken Ahmed isimli Ârif mahlaslı şairi “Ârif-i İstanbulî” başlığı altında vermektedir.

Ferîdûn:

Safâyî Tezkiresi’nde Ferîdûn’nun ölüm tarihi 1169 olarak verilmiştir. Safvet ise Ferîdûn’nun ölüm tarihini 1079 olarak vermiştir.

Nâtık:

Safâyî Tezkiresi’nde Nâtık’ın ölüm tarihi 1129 olarak verilmiştir. Safvet ise Nâtık’ın ölüm tarihini 1126olarak vermiştir.

Nâzîf:

Safâyî Tezkiresi’nde Nâzîf’in ölüm tarihi 1106 olarak verilmiştir. Safvet ise Nâzîf’in ölüm tarihini 1136 olarak vermiştir.

Na’tî:

Safâyî Tezkiresi’nde Na’tî’nin eserlerinden bah edilirken İbrahim Edhem’in Menkıbelerini anlatan bir eserinin olduğu söylenmektedir, Sefvet ise Safâyî’nin yanlış olduğunu Na’tî’nin eserinin İbrahim Ethem’in menkıbelerini anlatmadığını Na’tî’nin “Ethem ü Hüma” isimli bir mesnevisi olduğunu söylemektedir.

Nakşî:

Safâyî Tezkiresi'nin bütün nüshalarında Nakşî mahlaslı şairin isim kısmı boş bırakılmıştır¹⁴. Safvet ise tezkiresinde Nakşî'nin ismini Ali olarak bildirmiştir.

3.6. Safvet Tezkiresi İle Safâyî Tezkiresi'nin Biyografik Bilgilerin Verilişi Bakımından Karşılaştırılması

3.6.1. Şairin İsmi, Memleketinin, Mesleğinin Ve Ölüm Tarihinin Belirtilmesi

Safvet, tezkiresinde şairlerin biyografik bilgilerini verirken bazen uzun uzun bilgiler vermiş bazen de şairin ismini, memleketini, mesleğini ve ölüm tarihini belirtmekle yetinmiştir. Bunların hepsini bir arada verdiği şairler de vardır sadece birisini verdiği şairler de vardır. Safvet tezkiresinde yedi tane şairin sadece ismini, yirmi altı tane şairin sadece memleketini, iki tane şairin sadece mesleğini, üç tane şairin sadece ölüm tarihini belirtmiştir. Toplam otuz sekiz tane şairin biyografik bilgileri kısmında sadece bir bilgi yer almaktadır.

3.6.2. Şairin Hakkında Biyografik Bilgi Verilmeyip Sadece Örnek Şiire Yer Verilmesi

Safvet Tezkiresi'nin dikkat çeken yönlerinden birtanesi bazı şairler hakkında hiçbir biyografik bilgiye verilmeyip sadece örnek şiir verilmekle yetinilmesidir. Safvet, tezkiresinde kırk sekiz tane şairin hakkında hiçbir biyografik bilgiye yer vermemiş sadece örnek şiir vermiştir. Safvet, tezkiresine aldığı şairlerden yaklaşık %15'i hakkında hiçbir biyografik bilgiye yer vermemiştir. Safvet, hakkında biyografik bilgi vermediği şairler için hangi kriteri kullandığına dair her hangi bir ipucu vermemiştir. Hakkında biyografik bilgi verilmeyen şairlerin örnek şiirlerine bakıldığında Safvet'in

¹⁴ Çapan Pervin, Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî(Nuhbetü'l-asar min fevaidi'l-eş'âr), AKM Yayınları, Ankara,2005 s.569

herhangi bir sistem uygulamadığı görülmüştür. Kimi şairlerde on dokuz beyit örnek şiir verilirken kimisinde bir beyit verilmiştir.

3.6.3. Şairin Hakkında Biyografik Bilgi Verilip Örnek Şiire Yer Verilmemesi

Safvet, tezkiresinde bir tane şair hakkında biyografik bilgi vermiştir ancak örnek şiire yer vermemiştir. Şair Kâimî hakkında biyografik bilgilere yer verilmiş olmasına rağmen her hangi bir örnek şiire yer verilmemiştir. Safvet, neden örnek şiir yazmadığı konusunda her hangi bir şey belirtmemiştir. Safvet'in kendisine model aldığı Safâyî Tezkiresi'nde Kâimî bölümünde yirmi sekiz beyit örnek şiire yer verilmiştir.

3.7. Safvet Tezkiresi'nin Diğer Özgün Kısımları

3.7.1. “Hatıra” Başlığı İle Aktarılan Anektodlar

Safvet Tezkiresi'nin en özgün yanlarından biri hiç şüphesiz ki bazı şairlerden sonra “Hatıra” başlığı altında şaire ait bazı anektodları aktarmasıdır. Safvet, tezkiresinde toplam 10 şair ile “hatıra” aktarmıştır. Şimdi bu “hatıra”ları tek tek inceleyelim:

ṬİFLÎ

Ḥatıra: Mesmû'adır ki bir gün Sulṭān Murād ve nüdemā-yı ḥāşdan Ṭarzî ve Ṭıflî gibi mahrem olanların bir kaçını Enderûn Sarây-ı Hümâyûn'da tenşîṭ-i ḥatır-ı pâdişāhî için ḥuzûra girilmek ve şinâverlik fermânı zuhûrunda biri eşvâbîni çıkarup bir cânibe komuşlar idi. Bu esnâda Pâdişāhî'nin bir sîm devâtı zâyî' olup tecessüslük iderek Ṭarzî'niñ câmesi arasında zuhûra geldikde âteş-i 'azab-ı pâdişāhî az kalmışdı ki nâ-ḥâḳ yire bî-çâre Ṭarzî'niñ ḥırmen-i vücûdın sūzân eyleye 'inâyet-i bâr-ı yâri kıilup bir ṭarîḳü'l istiḳâmeti 'ayân ve sirḳatde eli olmadığı nümâyân olup tâze cân bulur lakin “*ba' de ḥarâbi'l-Başra*”¹⁵ el-ḥâşılbu fi'l-i nâ-savâb Ṭıflî'niñ kân olduğu tıyulduḳda “*izâ yeise'l-insâü ṭâle lisânühü*”¹⁶ḳavlince nâ-gehân bir gece

¹⁵ “Basra yıkıldıktan sonra...”

¹⁶ “İnsan umutsuzluḳa düşünce dili uzar.”

Aķā-i Tıflı̄ Küſte ez-kabz-ı ibtilā-ı rencūr ķaſıdesin nazm idüp aķz-ı intikām itmiſdir. Fi'l-vāk'ı 'acīb ve ğarīb hicivdir.

Tārīķ-i Vefāt-ı Tıflı̄

Niyāz ile cenāb-ı Hāķķ'a Nazmı̄ fevtine tārīķ

Dedim gehvāre-i cennetde Tıflı̄'ye maķām eyle

(1074)

ĞAVŖİ

Hātırā

Ŗāhib-i tezkire Ŗafāyī Efendi'nin bu maķalde münāsebetle bir ğazel taķrır eylemiſdi. Nazmda mertebe-i ŗab'ı ma'lūm olmaķ iķün bu dāmı taķrır eyledim. Yoķsa pesendide olduğıķün ŗan olınmaya mezkūr Ŗafāyī 'arŖa-i inŖāda ħaylī fārisdir lakin vādī-i nazmda piyāde imiſ.

FĀYIĶ

Hātırā

Ķāzı Siroz Esirī-zāde vaķtinde Pindārī-zāde Kōr Zūpīn dinilmek ile ŗōhret-dāde olup naķl iderdi ki İ'āzenen Allah oğlumuñ bir gözi ķazā-zede olunup ħuzūr-ı ħākime da'vā ile vardığımda Esirī-zāde ve Nābī ve Miķfer BaŖı ve kendüm ve oğlum Kōr bulunduğumuzdan mā'adā ħikmet-i Allah te'āli oğlumuñ gözini uranıñ daķı bir gözi ve ŗāhidlerimiñ daķı biriniñ bir gözi olmayup el-ķāŖıl yedi 'aded kōrūñ cem'iyetini deñiz iderdi. Buña nisbet üķ ŗopal ŗeyi ķalīldir.

Li-Muķarririhi

Maḥkeme ḥalkı biemrullah ekşeri kör idi

Bir alāy kör vācibü'l-sir özge bir cumhūr idi

Ḳāḍī Kör Nā'ib vü Küttāb kör vü Maḥşer Başı kör

Ekşer ḥuddām hem şehlā diyü mezkūr idi

FENNİ

Ḥātıra

Fennî-i mezbūr ḥaḳḳında ḥande-āver ḳatı çok menāḳıb naḳl iderler cümleden biri bir gün bir ḳayığa süvār olup rüy-ı deryāda geşt ü güzār iderken şiddet-i rüzgār sebebi ile ḳayıḳçı ḳayıḒı dil-ḥāḥ üzre ḳullanmayup iki büyük ḳalyon arasına uğradup geçerken meger ḳalyonculardan ḳabz-ı marziye mübtelānıñ birisi ālābanda ta'bir olunan maḥalden ḳazā-yı ḥācet maşlaḥatı içün oturmuş bulunup lakin ḫabir atında feyz-i ifrāt üzre oldığından bir iki güz ḫıyārı şeklinde surāḥ maḳ addan tahminen nişfi ḳadar ser-zede ve nişf-ı uḫrayı henüz enderinde Fennî bu ḫāli görüp ve neye uğradığın bilüp hemān recā ḫariḳiyle tevdir eder Ḥaḳḳ aşḳına olsun deprenmeyüz biz o ḫarafa baḳmayup ve gözümüz yumup geçeriz diye gördi ḫerif-i mezbūr recāyi işgā itmeyüp yerinden sıçradıḒda ma'ḥūd nesne ḳazā-yı mübrem gibi yerinden Fennî'niñ dizi üzerinde cevānā iḫrāmına işābetde ḫatā itmeyüp 'Ale'l-fevr iḫrāmı iki eliyle ḳatı yaydan şapān ḳayası atar gibi Allah cezanı virsün diyerek deryāya silker. Rivāyet iderler ki ne televvüşünden gider ve ne ḳoḳusundan bir eşer bulunmamış *el-adde 'ale'r-revāvi*

FEHİM

Ĥâtıra

Şerĥa çekdim dâğ yağıdım göz göz etdim s̄nemi

Tâ görenlik m̄atemim târiĥim iz' ân eylesün

Bundan ağıdem bu târiĥi Feh̄im kendi söyleyüp nağş-ı nesebiñ mezârı olmak için vaşiyetine binâen ĥabr̄ine yazmışlardır deyü işidilir ki mışra' evvelden biñ elli beş ĥâşıl olur. Belâda olan taĥrîr münâfidir. Ve'l-'alem 'indellah.

NEDİM

Ĥâtıra

Nedim-i mezkûruñ Nedim-i atı'z-zikrũñ zamân cihetinde bir miğdâr tesâbıķı zâhirligin edâ-yı nazmlarında ol ĥadar münâsib ve müşâbeheleri vardır ki beynahuma miyânını tefriķ-i mümteni' dir. Bu faķire ikisinin daĥı eş'arı aĥşe'l-gâye hoş gelür. El sine-i nâsda ikisi biri birinden a'lâ dedikleri mazmûn bu ma'nâya olsa gerek.

NEŞÂTİ

Ĥâtıra

Beyt-i mezkûruñ mazmûnunu şu'arâ her bâr isti'mâl ide gelmişdir. Cümleden biri Nefi'-i merĥûm Sultân Murâd-i Râbi'niñ naşb-ı 'aynı ve çeşm-i cihân-bîni ve maĥbûb-ı dil-bendî ve maĥbûl-ı 'âlem-pesendi olan Mûsâ vaşfinda nazm u inşâ eylediği kıt'adır ki Ĥüseynide beste olunmuşdur. İle'l-ân oĥurlar.

VECDİ

Ĥâtıra

Fî hadd-i zâtihi Vecdî-i merhûmuñ eş'ârı gâyet üstâdâne ve ziyâde 'âşıkâne olduğu cây-ı kelâm degildir. Hatta bu kitâbda îrâd olunan ebyâtda bir mertebe sūz u harâret göstermiştir ki mürîş-i melâlet olup ebnâ-yı zamândan nâzîr devâvîn-i şu'arâ olan yârânın murâdı maḥzan inbisât-ı hâtır ve istimâ' -ı şikâyet dâimi şâhib-i mezâkıñ hilâfı olduğu daḥı maḥall-i iştibâh olmayup ba'z-ı ehl-i dillerden mesmû'adır ki şâ'irin bir gözi ağlar ve bir gözi güler yoḥsa ezhâr-ı ḥüzn-i dâ'imi şafâ-yı hâtırını münâfîdir. Bu beytde ḥuṭûr eder ki Vecdî'niñ:

Beyt

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Sebû zânûda sâgar elde yâr âgûş-ı vuşlatda

Bu tarz-ı ḥâş ile meclis 'aceb rindâne olmaz mı

ŞABRÎ

Ḥâtıra

Faḳîr dimek isterim ki bu Şabrî Sulṭân Murâd nüdemâsından olan Şabrî ola ḥatta rivâyet iderler ki bir gün Sulṭân Murâd eline tîr u kemânîñ alup ḥâtır-ı mülûkânelerine ḥuṭûr ider ki Şabrî'ye laṭîfe yüzünden atî'z-zîkr mısra' ı oḳıya Şabrî ḥuzûr-ı Pâdişâhiye iḥzâr olduḳda merâsim-i zemîn-bûsı ḳaydında iken Pâdişâh elinde olan kemânı per idüp ve tîri Şabrî'ye ṭoḅruldup “Yine geldi ḥurûşa baḥr-ı Cinnet” diyüp ve ḳasem yâd ider ki eger mısra' -ı aḥîrini bi'l-bedâhe söylemezseñ elimde ki elimde ki tîr ile ḳatlini muḥaḳaḳ bilesin didikde Şabrî-i bî-çâreniñ cân başına şıçrayup sırrey herçi bād-â-bād deyüp hemân mısra' -ı aḥîrini bu güne edâ ider ki “sikiñden baḳlamalısın ne minnet” didikde ṭab' -ı şâhânesine ḥoş gelüp ḥurrem u ḥandân ve Şabrî-i mazḥar-ı iḥsân olduḳıñ rivâyet itmişlerdir. Ve bu

faķĩrde maħmiyye-i Edirne ħikāyetine da'ir Zādũ'l-musāfirĩn nām bir kitābı vardır. Vefātı biñ elli beşde vāk' a olmuşdur.

ṬĀLIB

Ĥatıra

Bu beytiñ mışrā'-ı şānīsini tazmĩn ṭarĩķiyle şu'ārā isti'māl ide gelmişlerdir. Ĥatta Şābit Efendi'niñ olarak ħikāyet iderler ki bir gün İstanbul'da Vehbĩ-i merhũm berber dũkkānı sũvār geķerken berber tāzesine kiriş geķinen ba'zı zarĩfler görelim Vehbĩ' acāleten bu teng ķāfiyede ne söyler mũlāħazasıyla berber tāzesin segirderek gönderũp oğlan Vehbĩ'ye dir ki bizim dũkkānda ba'zı Efendiler Şābit'iñ “Dil-i virānımı yapsan da yıķılsam gitsem” beytiniñ bir mışra'ını unutmuşlar eger ĥatır-ı şerĩfĩñizde var ise ifāde-i buyurasız ricā iderler didikde hemān Vehbĩ “İki diz üstüne gelsem de saña ber-geştem” diyũp ĥatırımında böyle ķalmışdır dimiş.

Safvet, hatıralarını nakl ettiği bu şairleri tanıyıp tanımadığı, meclislerinde bulunup bulunmadı konusunda her hangi bir ip ucu ver memiştir. Ancak bazılarına “rivayet ederlerki, naklederlerki” gibi sözler söyleyerek anlattığı olayları başkalarından işittiğini belirtir.

Safvet, şairlerin biyografilerinde olabildiğine tek düze bir tutum sergileyip fazla ve gereksiz bilgilere yer vermezken “hatıra” başlıkları altında cinsel içerikli şakalara yer vermektedir. Aynı şekilde birkaç şairi hariķ tutarsak Safvet, biyografisini verdiği şairlerin şiirleri hakkında çok yorum yapmazken “hatıra” başlığı altında iki şairin (Nedĩm, Vecdĩ) şiirlerini değerlendirmektedir. Safvet, “hatıra”ların birinden Safāyĩ'ye yönelik eleştiri de bulunup, onu şiir seķimi konusunda başarısız bulduğunu belirtir.

Safvet Tezkiresi'nin “hatıra” başlıklı bölümlerinde en çok dikkat ķeken hususlardan birisi bu bölümlerin dilinin tezkirenin genel diline göre

oldukça ağır olması. Biyografik bilgilerde sade ve anlaşılır bir dil kullanan Safvet, “hatıra”lar kısmında dili ağır ve ağıdalı kullanmıştır.

3.7.2. Diğer Özgün Kısımlar

Safvet Tezkiresi'nin yularıda gösterilenlerden başka özgün kısımları şunlardır:

AHMED

Şafāyī Efendi vaşf-ı kitābda kelāmı ihtişār etdi. Bu faķir-i rāķım Hāze'l-Kitāb dimek isterim ḥālā bu 'aşırda ki sene biñ yüz tokşan yediye bāliğ olmuşdur. 'Adem-i i'tibārdan nāşī kitābıñ kıyyesi bir pāreye iken yine kitāb-ı mezbūr erbābı 'indinde her gün üçyüz ğurūş bahāya deger ḥaķķā şümme ḥaķķā bir kitāb müsteṭābdır.

ŞĀBĪT

Şafāyī Efendi merḥūm bunda iķrārınıñ mümtāz dimekle ihtişār-ı kelām 'aţf-ı likām merām eylemişdir. Bunda feleyse'l bizā'a ya'ni Şafvet-i 'adīmü'l-istiṭā'at dimek isterim ki Şābit'iñ beynü'l-şu'arā aķrānı var mıdır ki Şābit-i mümtāz evvelā Şābit işbāt-ı vücūd eyleyenlerden ve dehre bir gelenlerden olup her sözi ḍarb-ı meşel ve her beyti destūru'l- 'amele maķbūl zūrefā-yı zamān ve mergūb-ı nūkte-dānān-ı cihāndır. Bu bābda ķalem her ne ķadar iķrā' eylese sezā ve bu ḥuşūşda her ne deñlü itnāb olunsa revādır. Şābit bir şābitdir kim eş'ārın oķuyan tekerrürden uşanmaz. Ve teşnegān-ı vādi-i ma'ārif āb-ı leṭāfetine ḥod bu ḥālet u bu keyfiyet zümre-i şu'arādan bir kimesneye müyesser ve ifrād-ı āferīneden bir şaḥşa muķadder olmamışdır.

RESİM

Şafāyī Efendī Burusalı Resmī’i ‘Urfī ve Şā’ib’e teşbīhe birāz aşāğa varsa güzel olurdu. Zāhir budur ki şu‘āra-yı Rūma murādı şān virmek ola yoḥsa “Ey yüzi māh felek bizibeyne’s-semā ve’t-tesemmük”

SÜKŪNĪ

Bu faḳīr dimek isterim ki kendü kibāra müntesib kāsēlīs ve ḳabīlden iken Nābī gibi bir zāt-ı hūceste-şifāt āyīne ṭabaḳı takrīz şoñra fāriḡ olacağına ne bu ‘āleme geleydi ve itdigine nādīm olaydı. Ne-cevāzullah.

***

Bi’l-mişl-i bezr-i faṭūnāt dil-i ehl-i kemāle

Çün dürüst est şifā-ger şeni sem bāşed

Beyt-i mezkūr Arnāvud Diyārında ‘Abdullah Efendi nām bir zātıñdır ki evvel-i ḥavālīde Şeyḫü’l-islāmıḳ ile mūlaḳḳabdır.

ŞĀNĪ

Bu faḳīr dirim ki fi’l-ḥaḳīka tāriḫi daḫı bir tāriḫdir ki müverriḫīnden degmeler bunun gibiye dest-res bulamamışdır. Her beyti belki mışrā‘ı bir tāriḫ ḳadar şafā virir. Zihī tāriḫ zihī iḫsān.

ŞĀBİR

Neşr

Nābī’niñ bu ḳāfiyede vāḳi‘ ḡazelinden Hevāyī’niñ ḡyā naḳıresidir bu münāsebetle yazıldı.

‘ABDĪ

Bu faķır dimek isterim ki gerek Cevrī gerek Şafāyī mezbūr ‘Abdullah Efendi hakkında hūsn-i zan itdiklerinde muşiblerdir ve estağfirullahi'l-‘azīm hilāfi dađı māmūl degildir. Lakin ‘ilm-i hādī degildir. Zāhir kelāmdan haķıķat hāle ıtlā‘ı mūmteni‘dür. Meger fevt-i mekāşaf ile ol mesmū‘adır ki Firdevsī-i Tūsī fazīletde yegāne-i cihān ve ‘anķā-yı devrān iken memdūđı ve velī-i niğmeti olan Sultān Maħmūd-ı Ġaznevī raħimehu Allaha ‘alā ĳuddīsiye bināen efendi gel Őu Őī‘a mezhebinden fāriğ ol dedikde cevābında Firdevsī Őāhım sen Őu Őī‘a mezhebini ĳabul eyle eger aħiretde hānende olunursañ baña mūcāzāt olsuñ diyü ĳesm-i yād eyledi dirler. El-‘ahda ‘Aliyyü’l-rāvī Allahım bi’l-ħaķ vālī ĳariķ mūstaķıme ve ĳem ve’l-ħāşıl biñ yetmiş bir tārīħnde terk-i cihān-ı fānī itmekle bu tārīħler dinilmişdir.

FEYZİ

Bu tārīħ faķır didim kim ĳādī Sīrūz tārīħine meşābe-i vāķı‘ olmuşdur. ĳara Feryevī Rūşdı ‘Alī Efendi Sīrūza manşıb olup teşrif-i buyurduķlarında ‘arz olunmuşdı. ‘Azīm-i istihsān idüp ziver-i ser-siccill-i ĳükümet eyleyüp her bād Şafvet bu saña inĳāķ haķıdır. Bu bu ana dek bu ittifaķ degme bir kimseye vāķı‘ olmamışdır dirler idi. ‘Azīm cā’ize taħşīlleri görüldi.

KELİM

Bu faķır bu tağbīrden ĳazż itmedim gerek te’vīli

Olsun gerek olmasın be hey Allah inşāf viresi

Ehl-i islāmda ĳuşūşān İstanbul’da gönül virecek pāk nice tāze var iken bir murdār Cehūd ki geĳdigi yoldan işrince geĳen kimseniñ meşāmmına ra’içe-i kerīhesi kibrit ĳoķusu gibi girer. Böyle murdārın gūyā ‘ālem-i vuşlatı faķiriñ ‘indimde kārında dūşmekden farkı yokđur.

NĀBĪ

Hayriyye nāmında pend-nāme taḥrīr eylediği kitāb-ı müstetābīn ol kadar şuyū^ı vardır ki taḥrīf u tavşīfden müstāgnīdir. Fi'l-ḥaḳīka mezbūr-ı merḥum ser-āmed-i şu^ı arā-i Rūm olup envā-i ^ı ulūmdan behresi ḥaḳḳında lā dimege kimseniñ zehresi olmayup müselleme-i cumhūr-ı ḥāş u ^ı āmdan bir zāt-ı ḥüceste-şīfāt-ı mālā kelāmdır. Tāze zebānlıḳda teferrüd idenleriñ muḳtedāsı ve ebnā-yı cinsiniñ babası meşābesidir nite kim vaşf-ı şānında bu nazmı dimişlerdir.

***

Nābī'niñ bu ğazeline Hābī'niñ nazīresidir

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Bir zamān biz daḳı ablaḳçı tersāne idik

Taḥtaya dülger idik āhene çingāne idik

Nitekim bir ğazeline daḳı nazīre dimişdir.

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Dil-rübā gelmez ise ḥāneye tenhāca bu şeb

Yaḳarım ormānı bir na^ı ra-i çengāne ile

NAḤĪFĪ

Nesr: Biñ yüz otuz senesinde Nemçe ile vāḳı^ı olan şulḳ için elçi ta^ı yın olunan İbrāhīm Ağā ile ma^ı ān me^ı mūr olup ba^ı dehu itmāmü'ş-şulḳa ḥıdmeti muḳābelesinde baş muḳāḫa^ı acılıḳ manşıbı ile tekrīm olunmuşdur. Mezbūr İbrāhīm Ağā ki İbrāhīm Paşa olacaḳdır.

NEDİM

Bin yüz altmış beş târîhinde mübâşeret emri ile Sî-rûz-ı firûze dürüd iden şu‘arâ-yı ‘aşırdan Muşîb Efendi ile bir iki meclis görüşdümüzde rivâyet iderdi ki Nedîm ğâyet ‘ayyâş olup bu mefhûm eylediği “Hased-i evkâta ol ‘ârif-i ‘âlem-şinâsîñ kim elinden cām düşmez gûş-ı meyhâneden gelmez” Dâ‘imâ mütekeyyif keyf-i ‘arâk olduğundan bedeninden terâvet zâ‘il ve ‘illet irtî‘âş hâşıla olmuşdı. Sübhānallahü’l-‘azîm bunun gibi şâhib-i zihin ü zekâ kimesneler kendülerîñ tâ bu rütbe mehlekeye ilkâ itmek ne hikmetdir hoş imdi büyük sözimize tevbe Hâk te‘âlâ mübtelâyı mekr-i ma‘hûdî vaḫtî ile ḫalâş eyleye âmîn.

NA‘Tİ

Fi’l-vâkı‘ bu bende ol kitâbı tettebbu‘ eyledim. Bir ḫikâyet-i ‘acîbedir ki mişâli nâdirü’l- vuḫû‘udur. Lakin bunda Şafâyî İbrâhîm’e işâret eyledi ḫâl bu ki Edhem Menḫibesidir ki Hümâ Sulṫāna ta‘aşşuḫı sebebi ile Hümâ ḫabrden iḫrâc olunur. Ve Edhem anı ḫayâle izdivâca getirüp İbrâhîm bundan mütevellid oldığı ve yedi sene miḫdârı kenâr-ı şehrde bir ḫâne-i faḫîrânede sâkin oldukları ve Hümâ’nuñ vâlidîne mülâḫî olduğu ve mezbûr İbrâhîm’iñ Pâdişâh olup ne sebep ile terk eylediği bir ḫışsa-i ‘Arabîyye olup ḫattâ kitâb-ı mezbûruñ ismi Edhem-nâme olduğu buna meş‘urdur. Allahu’l-‘âlem bu böyle velekin Şâbit-i merhûmdan nâ-tamâm ḫalan Edhem-nâme gibi şu‘arâ-yı ‘âlem Maḫmûd-ı Ğaznevî emri ile Şeh-nâme nazmı için tecemmü‘ itdikleri gibi bir yere gelseler ḫâbil degildir temm.

NA‘Tİ

Şâbit Edhem-nâmede zikrelediği Na‘tî bunlar olmaḫ iḫtizâ eder ki demişdir:

NA'İM

Beyt-i mezkûruñ taqṭī'i budur ki mıṣra'-ı evvel mef'ulü mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ulün mıṣra'-ı ṣānī mef'ulü mefâ'ilün fe'ulün olmuşdur. Mim'in sükūnuyla fâ'ide-i 'arūz üzre şu'arānıñ şive-i kelām 'add itdikleri daḳıḳada ğāfil olanlar Sübhānallah lafzında lafza-i Allah'ın lām-ı ṣānīsine zu'mlarınca her ki hafıyye virirler ki güyā mevzūn ola hāṣā ve kellā bu mülāḥaza ğalaḫdır. Şu'arā-yı 'Acem bunı ekṣer isti'māl ederler. Şu'arā-yı Rūm'dan nedret ile vāḳı' olur. Nābī Ḥayr-ābādında “Sünḫānallahi zıhi ṣanāyi' Mā aḥsen hāze'l- bedāyi'” didiği bu ḳabīldendir. Ve bunun aṣlı budur ki evāsiṭ-ı mıṣra'ada üç ḫarf müteḫarrik mütevālīyen vāḳı' olsa ikinci ḫarf sākin ḳalmaz. Re'y-i ṣā'ire maḳūṣdur ve 'aybdan degildir. Muḫāsenāt-ı nazmdan 'addittikleri mevādandır. Ve bu ḳā'ide bilmek lāzımdır. Fenünebbih.

VEHBİ

Bu faḳīr dirim ki zāhir budur ki Vehbī dīvānlarınıñ ekṣeriyā ḫaṭ ve ḫaṭādan ḫāli olmadıği kendü ḳalemiyle nizām-pezīr olma mānend imiş. Ḥatta bu bende birini taḫrīr eyledigim nüṣḫanıñ bir beytini ṣaḫīḫ bulmadım. Ma'a hāzā ki bu 'aşırlarda taḫrīr olunan kütüb ü nüṣḫanıñ aḫvāli ma'lūmdur. 'Aceb budur ki Vehbī'niñ efvāh-ı 'ālemde ṣōhreti Edirnevī'likle olup ḳuzātadan Ḥamdī Efendi merḫūm ben Vehbī ile görüṣdüm. Veysi merḫūmuñ neṣri nazmından müsteṣnā ve ṣoḫbeti cümleden a'lā olduği gibi Vehbī'niñ daḫı ḳuvvet-i ma'ārif ṭabī'atı ṣoḫbetine ğālib idi. Bu cihetden nev'an müṣāhabetiñiz vardır der idi.

* * *

Ḥaḳḳā ki Vehbī-i merḫūm şu'arā-yı ma'ārif-rūsūm Rūm'da Nābī ve Ṣābit'e min-cihet alā-yı 'itibār-ı ṣāliṣ olmağa ṣāyeste ve ḫuṣūṣān her cins ṣıfat-ı 'aliyyesiyle yād

olunsa nazm u târiḥ anlarıñ şân-ı vâlâsına vâ-beste olup ḥâşılı bu fende t̄aş degmişdir. Eger bu faḫiriñ şî're ḫudretim ve nazma istiḫâ'atım olaydı meslek-i Vehbî sülûk iderdim.

Görüldüğü gibi Safvet, tezkiresini yazarken Safâyî'ye bağlı kalmamış, kendi kişisel görüşlerini dile getirip şairlerle ilgili özgün değerlendirmelerde de bulunmuştur. Safvet, tezkiresine Safâyî Tezkiresi'nde olmayan bilgiler ekleyip, düzeltmeler yapıp, beyitlerle ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Şair Naîm'den sonra aruz kullanımıyla ilgili açıklamalarda bulunmuş aruzun nasıl kullanılması gerektiğini aktarmıştır. Bu bölümlerden özellikle Safvet'in şiir zevki ile ilgili ip ucu çıkarabilir ve hangi şairleri sevdiğini anlayabiliriz. Safvet, şairlerden Nâbî, Sâbit, Vecdî ve Vehbî'yi çok beğenip, şairliklerini ve şiirlerini çok övmektedir. Özellikle Vehbî'yi çok beğenip "Eğer şiir yazmaya gücüm olsaydı, Vehbî'ye süluk ederdim." demektedir.

Safvet, eserinde kendisinden hemen hemen hiç bahsetmez. Ancak Nedîm'le ilgili aktardığı bilginin kaynağı olarak H.1165(1751) yılında görüştüğü bir şairi(Musîb) kaynak gösterir. Bu bilgi Safvet'in hayatı ile ilgili elimizde olan nadide bilgilerden birtanesidir.

SONUÇ

Safvet Tezkiresi(Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-eş'âr), tezkire yazma geleneği içerisinde Anadolu sahasında XVIII. yüzyılın sonlarına doğru (1782-1783) yazılır. Safvet, tezkiresini yazarken asrın bir başka tezkiresi olan Safâyî Tezkiresi'ni model almıştır. Bu yüzden Safvet Tezkiresi büyük ölçüde Safâyî Tezkiresi'ne benzer.

Safvet, tezkiresine Safâyî Tezkiresi'ne yazılan takrizleri özetleyerek başlar. Safvet, Safâyî Tezkiresi'nde olan 484 şairden, 325 şairi almıştır ve bu tezkirede olmayan üç şair (Hanefî, Râsim ve Nigâhî) eklemiştir. Safvet Tezkiresi'nde yer alan şairlerle ilgili örnek şiirler büyük ölçüde Safâyî Tezkiresi'ndeki örnek şiirlerle aynıdır. Ancak Safvet, tezkiresinde Safâyî Tezkiresi'nde yer almayan örnek şiirlere de yer vermiştir. Safvet, zaman zaman Safâyî'nin yanlışlarını düzeltme yoluna gitmiştir ve şairlerin biyografilerine bilgi eklemiş, düzeltmelerde bulunmuş yahut bilgi çıkarmıştır. Safvet Tezkiresi'nin özgün yanlarından biri de bazı şairlerden sonra "Hatıra" başlığı altında şairlerle ilgili çeşitli anekdotlara yer vermiş olmasıdır.

Safvet, tezkirede yer alan şairlerin biyografik bilgilerini oldukça kısa tutar, bazı şairlerde ise ya sadece ölüm tarihini verir ya da hiçbir bilgiye yer vermez. Buna karşın örnek şiirlere oldukça fazla yer verilmiştir. Safvet Tezkiresi, biyografik bilgilerin kısa ve örnek şiirlerin çok olması yönüyle antoloji tipi tezkiredir.

Safvet, eserini sade sayılabilecek bir dille yazmış, Safâyî Tezkiresi'ne göre daha sade bir dil kullanmıştır. Safvet, biyografik bilgileri çoğunlukla sade bir dille aktarırken tanınmış büyük şairleri anlattığı bölümlerde ve hatıra başlığı ile aktardığı anekdotlarda uzun ve ağdalı cümleler kullanır.

Safvet Tezkiresi, içerdđiđi şair, bu şairlerin biyografik bilgileri ve bu şairlere ait örnek şiirler açısından Safâyi Tezkiresi'nden çok farklı değildir. Safvet Tezkiresi vermiş olduğu bilgiler ile Türk Edebiyatı için birinci derece önemli biyografik kaynaklardan biri değildir. Ancak gerek verdiği biyografik bilgilerin kısa ve özgün bilgiler içermesi bakımından önemlidir. Bütün bu yönleri ile SafvetTezkire'si tezkirecilik geleneğinin halkalarından birisini temsil etmektedir.

KAYNAKÇA

ABDÜLKADİROĞLU, Abdülkerim, **İsmail Belig, Nuhbetü'l-âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr**, Ankara 1985.

AKBAYAR, Nuri, **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü**, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul 2001.

ALTUN, Kudret, **Mustafa Mucib-Tezkire-i Mucib**, Ankara 1998.

ALTUNER, Nuran, **Safayî Tezkiresi, Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1989.

Ankara, 1994.

AYNAGÖZ, Pervin, **Mustafa Safayî Efendi, Tezkire-i Safayî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâidi'l-eş'âr)**, İnceleme-Metin-İndeks, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ 1988.

BABİNGER, F., **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, (Çev.:Coşkun Üçok), Ankara 1982.

BANARLI, Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, 1987.

Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri, c.I,II, III**, Bizim Büro Yay., Ankara 2000.

ÇAPAN, Pervin, **Mustafa Safayî Efendi, Tezkire-i Safayî (Nuhbetül-asâr Min Fevâidi'l-eş'âr)** İnceleme-Metin-İndeks, AKM Yay. Ankara 2005.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Aydın Kitabevi, Ankara 1982.

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara 1983.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, TDK Yay., Ankara, Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1971-1973.

- ERDEM, Sadık, **Râmiz ve Âdâb-ı Zurefâsı**, AKM Yay., Ankara 1994.
- GENÇ, İlhan, **Esrar Dede Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye**, AKM Yay., Ankara 2000.
- GİBB, İ.J.W, **A History of Ottoman Poetry**, c.III.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, Ankara, 1988.
- İNCE, Adnan, **Tezkiretü's-şu'ara, Sâlim Efendi**, AKM Yayınları, Ankara, 2005.
- İPEKTEN, H., M. İsen, F. Kılıç, İ. H. Aksoyak, A.Eyduran, **Şairler Tezkiresi**, Grafiker Yay., 2. baskı, Ankara 2004.
- İPEKTEN, Haluk, **Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'arâ Tezkireleri**, Atatürk Ün. Yay., Erzurum 1986.
- İPEKTEN, Haluk: **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, 2005
- İPEKTEN, Haluk-Mustafa İsen-Recep Toparlı-Naci Okçu-Turgut Karabey, **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Ankara 1988.
- İSEN, Mustafa, **Ötelerden Bir Ses**, Ankara 1997
- İSEN, Mutafa, "Türk Tezkireciliğinde Antoloji Tipi Örnekler", **Ötelerden Bir Ses**, Akçağ Yay., Ankara 1997.
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar No: 6189
- KILIÇ, Filiz, **Klasik Türk Edebiyatının Peşinden**, Ankara 2011.
- LEVEND, Âgâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, c.I, Giriş, Ankara 1984.
- Mehmed Süreyya, **Sicill-i Osmanî**, İstanbul 1311, c. 3.
- Nail Tuman, **Tuhfe-i Nâilî Divan Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri**, c. 1-2, MEB Yayınları, Ankara 2000
- ÖZCAN, Abdülkadir, **Nev'îzâde Atâ'î, Şakâ'ik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri**, İstanbul, 1989.
- PAKALIN, M. Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, c.II, MEB, İstanbul 1983.
- REDHOUSE, Sir James W., **Turkish and English Lexicon**, Çağrı Yay., İstanbul 1992.

SARI Mevlüt, **El-Mevârid Arapça-Türkçe Lugat**, Bahar Yay., İstanbul 1982.

Silahdarzâde Emin Tezkiresi, İstanbul Üniv. Ktp., No. 25572

STEİNGASS, F., **Persian-English Dictionary**, London 1957.

SUNGURHAN, Aysun, **Beyânî Tezkiresi**, İnceleme-Tenkitli Metin, GÜSBE Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994.

Şemseddin Samî, **Kamus-ı Türkî**, c.1-2, Çağrı Yay., İstanbul 1978.

Şemseddin Sâmi, **Kâmûsu'l-Alâm**, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996.

ŞÜKÜN, Ziya, **Farsça-Türkçe Lugat, Gencine-i Güftar**, Ferhengi Ziya, MEB Yay., İstanbul 1984.

ÜNVER, İsmail, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" **Türkoloji Dergisi**, c. XI, S.1, Ankara, 1993, s.51-91.

IV. BÖLÜM

NUHBETÜ'L-ÂSÂR MİN FERÂİDİ'L-EŞ'ÂR İSİMLİ ŞAİR TEZKİRESİNİN METNİ

METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Safvet Tezkiresi'nin transkripsiyonlu metni, tespit edebildiğimiz tek nüshadan hazırlanmıştır. Tezkiredeki şairlerin ve şiirlerin sıralanışına müdahale edilmemiştir.
2. Metnin yazma nüshadaki varak numarası köşeli parantez içinde “[ ]” içerisinde gösterilmiştir.
3. Vezinde görülen eksiklikler ve bozukluklar mümkün olduğunca düzeltilmeye çalışılmıştır. Vezin ve anlam gereği yapılan değişiklikler dipnotta gösterilmiş, metne tarafımızdan yapılan her türlü ekleme köşeli parantez [ ] içerisinde verilmiştir.
4. Vezin gereği yapılan hece düşmeli ulamalarda iki kelime arasına kesme işareti konularak “n’oldu, n’eyledin “ şeklinde gösterilmiştir.
5. Kelimelerin yazımında ünlü uyumuna uyulmuştur.
6. Metinde okunmayan ve silik çıkmış yerler “...” şeklinde gösterilip dipnotta belirtilmiştir.
7. Metinde geçen müstehcen kelimelerin ünlü harfleri yazılmamış, bu harfler yerine nokta “.” işareti konulmuştur.
8. Metinde geçen Arapça ve Farsça kısımlar Latin harflerine aktarılıp, italik yazı ile gösterilmiş ve anlamları dipnotla belirtilmiştir.
9. Metnin tespitinde, bilimsel metin neşri çalışmalarında kullanılan transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin ve eklerin yazımında Prof. Dr.İsmail ÜNVER'in Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler¹⁷ adlı makalesindeki esaslara uyulmuştur.

---

¹⁷ İsmail ÜNVER, “ Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi, C. XI, S. 1, Ankara 1993, s.51-89.

[1b]

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Tebbet idüp pākize-gūy ' aşrıñ ulu şā' irleri

Oldı hoş kilik-i Şafāyī bā' iş-i hayr-ı du' ā

Yek kafesde bāğ-ı şı' rin cem' idüp bülbüllerin

İtdi yārān-ı şafāya bir ziyāfet gūyiyā

[Me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn]

Ta' allahi zihī zībende āşār-ı Şafāyī kim

Şafā eyler aña baqdıqca yārān-ı şafā her bār

Sezādır olsa maqbūl-i e' ālī tarz-ı dil-cūyı

Gülistān-ı hezārān-ı suḥandır bu bihīn āşār

ve lehu

Oldı taqrizine şad ḥacalet ile āmāde

Pā-şikeste-ķalem-i Sālim-i Mirzā-zāde

Hoşā mecmū' a kim şirāze-bend müy-ı ma' nādır

Ṭırāz-ı levha-i zībāsı gūyā rüy-ı ma' nādır

Bu nev-perdāht kālā-yı ma' āni şehīden el-ḥaḳ

Girībān-ı nā-şüküre tāze güft u gūy-ı ma' nādır

...¹⁸

Hazihitez kiretü'n-ḥāfiletünkāfiletün

Küllü men şā'ebinazminve biḥüsni't-ta'bir

İbdedā'l-cāmi'iminḥüccetinḥamsine ve elfin

Ba' dehairdefemāsā'adeḥā' t-taḳdīr¹⁹

[2a]

Şükran lillāhimesā'ibehulimāḳadebḳā

Zekere men sābaḳaevvelenḥaḳḳāhadde't-tezkīr²⁰

Baḳīyyetü'l-eslāf naḳīyyetü'l-aḥlāf şaf-ārā-yı meşāff-ı yārān-ı şafā şufūf-efzā-yı bezm-i muşaffā şāf-ḫab' u vefā-i' tiyād Şafāyī-i şafā-nihād ki imzā-yı zāt-ı sūtūde-şifāt bu resme nüvişte-i şaḥīfe-i iştiḥārdır.

Encümen-pīrā-yı bezm-i işifā

Maḥlaş u ism-i Şafāyī Muştafā

¹⁸ Başlık kısmı nüshada silik çıkmış.

¹⁹ Bu, nazmıyla ve güzel ifade(ler)iyile bilinen herkes (hakkında) değerli güvenli bir tezkiredir. 1050 (senesinin) (zil)hicce (ayında) onu yazmaya başladı. Allah'ın takdīr ve yardımıyla onu tamama erdirdi.

²⁰ Çalışmalar(ımızda) devamlılığı nasip eden Allah'a hamd olsun. (Bu eserde) geçmişte adı geçen (şahıslar) zikredilmiştir.

Ꞑıı' a

Eşer-i pāk-i Şafāyīye hezārān taḥsīn

İtdi bu tezkire taḥrīrine sa' y-i mevūr

Fi'l-meşel tezkire-i da' vet olup tezkiresi

Oldı erbāb-ı sūḥan encümen-ārā-yı ḥuzūr

Her birin eyledi iclās maḳām-ı şerefe

Ꞑomadı zerre ḳadar ḥaḳ-ı nevāzişde ḳuşūr

Ḥidmet himmet bī-minnet idüp şubḥ u mesā

Eyledi cümleñ ikrāmına şarf-ı maḳdūr

Zıkr-i yārān-ı sūḥan-perveri ḥayr ile müdām

İtdi pīrāye-i ser-şafḥa-i a' vām u şuhūr

Niyyet-i ḥayrınñ āşarı olup ecr-i keşir

Fazl u tevfiḳ-i Ḥudā eyleye sa' yin meşkūr

Oldı taḥsīn u du‘ā cā’ize-i ehl-i sūḥan

Şıla-i lāyıkı ḥüsn-i naẓar-ı şadr-ı şudūr

Şadr-ı vālā-yı himem bedr-i cihān-tāb-ı kerem

İbn ‘Abbād-şiyem āşaf-ı ferḥunde-ẓuhūr

Āşaf ü’l-‘ahd ü Süleymān-serīr-i pür-şevket

Olalar mesned-i devlete ḥaṭālardan dūr

Rāzī-‘ Abdü’l-laṭīf Efendi

Ḥabbezā kık-i Şafāyī üstād bir reyḥāne-i edebdir ki meşāmm-ı enāmı ḥabāyā-yı zevāyā-yı ravza-ı kemāl olan ezḥār-ı beḳāyā-yı ricāl-i nefehātī ile mu‘aṭṭar

[2b]

eylemiştir. Bir yetime-i şadef-i hünerdir ki vāsıta-i ‘ıḳd-ı gerden nev-‘arūs-ı eyyām olmuşdur. Tarz-ı ḥüsnini Riyāzī işitse ‘aşık olup āvīze-i gūş-ı hūş iderdi. Nehc-i laṭīfī meşhūd-ı dīdesi olup mu‘arrā görse

Beyt

Levbasarat‘ aynayke hezā’l-verā

Lem yerā insānuke insānen²¹

maḳālin ferāmūş iderdi. Şarrāfiyān-ı çār-sū-yı hüner fark-ı ferḳad-sā-yı ihtimāmına her ne ḳadar gevher-pāş-ı taḥsīn olsalar sezā ve şadr-nişīnān-ı sūrgāh-ı kemāl

²¹ Eğer gözlerin verayı görseydi, insanlığında bir şey kalmazdı.

ķadem-i nev-^ç arūs-ı sa^ç y ü iķdāmına bī-ķıyās dībā-yı şüşterin-i āferin-i pāy-endāz
itseler revādır.

Κıı^ç a

Silk-i taħrīre muntażam oldı

Sa^ç y ile bunca lü'lü'-i menşūr

İtmedin her birini güm-geşte

Dest-i ğāretger gurūr-ı şuhūr

Yeridir dirse zümre-i şu^ç arā

Şekkera' Allahu sa^ç yehü'l-meşküre

Taķrīz-i ^ç Abd-i Haķīr ^ç Abdu'l-Laııf Rāzī

Kānī Meħemmed Efendī

Çünkü āmed şud-ı leyl u nehār ile şafā-bahş-ı rüzgār olup her bār bülbül-i nevā senc
ü nağme-perdāz āşiyān-sāz-ı gül-i bāğ-ı ^ç ālem olup māye-i lezzet şımāħ olıcaķ nev-
çāşn-i neğamāt-ı nemekini telef-kerde-i hevā olmaķ revā-dāşte-i ṭab^ç -ı sūħanverān
olmağla işbu āşār-ı şu^ç arā-yı zamāne ile meşhūn u mā-şadaķ. Mısra: *Devhatü
sec'in taruha mevzūnün* ²² tezkire-i pür-şafā nev-bāfte-nesic-i çire-dest-i Şafāyī-i
üstāddır hezār taħsīn ü taķrīzle

[3a]

mücellā olmaķ ser-ħadd-i inşāf-ı erbāb-ı sūħandan kenāre-nişīndir.

²² Bu bir seci bahçesidir, kuşları düzen içindedir.

Ꞑıı' a

Zihî berceste-âşâr-ı Şafâî-i sühan-perver

Ki ihvânü's-şafâ cem'ine çekdi haıı-ı buııanı

Derûnı cümle vaşf-ı haıı u hâl u çeşm ü ebrûdur

N'ola şîrâze-i te'lîfi etse zülf-i hûbânı

Bu âşârın sühan-sencân-ı 'âlemdir bilen kıadrin

Gülistânı gören yâd eylemez mi bülbülistânı

Huşûşâ kim muhallâ-sâz-ı 'unvân-ı şafâ-baııı

Ola nâm-ı şerîf-i hazret-i dâmâd-ı hâkânî

Neylî Aıımed Efendi

Derc etdi kitâbında Şafâî şu'arâyı

Cem' eyledi bir meclise yârân-ı safâyı

Mir'ât-ı şafâ derler ise vechi nümâyân

Gösterdi niçe şâ'ir-i pâkîze-edâyı

Neşr

Hezâr sitâyiş ü taḥsîn işbu gülzâr-ı her dem-bahâra nişâr-ı dest-i i‘tibâr kılinmak şâyeste vü sezâvârdur ki her gül-bîn-i şafḥa-i şafâ-bahşâsında bir ‘andelîb-i sûtüde-edâ *Innemine’ş-şî‘ri le ḥikmetür*²³ zemzemesiyle nağme-sencî vü güyâdır ve bî-şumâr pesend u âferîn bu ḥadîka-i anîka-ı bî-hemtâya ber-dâste vü ihdâ kılinmak bâyeste vü revâdır ki her maḥam-ı dil-güşâsında bir bülbül-i pâkize nevâ *Innemine’l-beyâni le siḥrâ*²⁴ perdesiyle terâne-sâz u nağme-serâdır. El-ḥaḫ dîvançe-i sinîn u a‘vâm-ı târiḫ-i hicriyyeden biñ elli varaḫ gerdîde-i dest-i rûzgâr olaldan bu eyyâma dek müstezâd-ı manzûme-i eslâf olan sülḥan-serâyân-ı bedî‘ü’l-evşâfiñ menâkıb u me‘âsirleri güm-geşte-i müsvedde-i ihmâl olmak şâyeste-i himmet aşḫâb-ı fütüvvet olmağı muḫarrer olmağın bu kitâb-ı laṭife ḳalem-zen

[3b]

cem‘ u te’lîf olan Şafâyi’-i sûtüde-eşer ol ḫizmet-i celîleye muvaffaḫ olmalarıyla *men ḥademe ḫudime*²⁵ mazmûnuna mazḥar olmuşlardır. *Şükr Allaha mesâ‘iyye ve fâzi bi’l-ḥayr devâ‘iyye*.²⁶ Mısra: Aḫmed Neylî Mîrzâ Zâde.

‘Osmân Zâde Tâ‘ib Aḫmed Efendi

El-ḥaḫ bu şandûkatü’l- cevâhir nevâdir âşâr-ı kıyâm rûz-ı bâzâr-ı kıyâmetden şâhibine sermâye-i iftiḫâr olsa revâdır ki *inne min el-şîir le-ḫükema*²⁷ da perverde-i âgûş-ı eşdâf-ı ṭamâ‘ u hûş olmuş niçe dürr-i yetim-i nâkıd-pesend nazm u neşri ḥâvî bir mecmûtü’l-âşâr-ı leṭâyif u feḫâvîdir.

Ḳıṭ‘a

Sa‘yi meşkûr ola Şafâyi’niñ

Virdi ḫükmün sülḥan-serâyîniñ

²³ Şiirde hikmet vardır.

²⁴ Beyanda etkileyicilik vardır.

²⁵ Hizmet eden, hizmet görür. Arap atasözü.

²⁶ Yardım eden ve hayırla tamamına erdiren Allaha hamd olsun.

²⁷ Şiirde hikmet vardır.

ıldı cem' -i meřā'ir-i şu' arā

İtdi pākīze bir eşer peydā

Hālini yazmış idi māzīniñ

ulağı ıñlasun Riyāzī'niñ

Bu da işrine itıfā etdi

Gūř-1 eflāk-1 pür-řadā etdi

Eşerin cümle görüp fāyık

Bu kitāba baan olur 'āřık

Görse idi bu nüşat-i edebī

Ola aşsente ĥan Ĥasan elebi

Ehl-i şab' 1 bu nüşa-i 'irfān

Eyledi şarz-1 lařīfine ĥayrān

Āferīn kim Şafāyī-i üstād

Ḳodı ḥatem gibi zamānede ad

Rūh-ı eslāfı añup eyledi nām

Ya‘nī gönderdi tezkire ile selām

Şehrī Muḥammed Efendi

[Fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lūn]

Ḥabbezā nev-sūḥan-ı ḥūb-edā

Ġıbṭa-fermā-yı feşāḥat-pīrā

Olsa lāyık bu dürr-i pākize

Gūş-i çarḥ-ı hünere āvīze

[4a]

Sem‘ine girse Riyāzī’niñ eger

Dest-i reşkiyle ḳulagını çeker

Oldı te’līf-i laṭīfi fāyık

Görse dil-dāde olurdı ‘āşık

Hak bu kim h b-reviş tavr-1 hasen

C mle tezkireden m staĥsen

Bu  um ş-1 s ĥane ehl-i yaĥ n

Urdı tamġa-yı pesend   taĥs n

M derrisinden Seyyid Vehb  Efendi

[Mef  ul  me f   l  me f   l  fa  l n]

Bi'll h şaf y  s ĥan-pervere taĥs n

Bir tuĥfe getirdi yine y r n-1 şaf ya

Cem  eyledi bir enc mene tezkiresiyle

İtdi hele tert b-i ziy fet şu  ar ya

Ge miřlerini etdi beni nev  iniň iĥy 

Hakĥ  babalık eyledi ařĥ b-1 vef ya

Naĥdine taĥs n bizim c 'izemizd r

V -bestedir iĥs n-1 m k f  k rem ya

Müderrişinden Nedîm Aĥmet Efendi

Hezâr sâbâş u âferîn ĥâme-i ĥoş edâ-yı Şafâyî-i süĥan-serâya ki bu gûne bir bezm-i şafâya tertîb-sâz u peymâne-i ĥüsn-i edâ ile aĥbâbı ser-germ ü ser-endâz eyledi.

Meşnevi

Pâk-i eşer-i tezkire-i bî-bedel

Manzar-ı erbâb-ı dil olsa muĥal

Ṭarĥ-ı dil-ârâ vü edâsı selîs

Ṭarz-ı pesendîde u ṭavrı nefîs

Reşk-i Şafâyî ĥüner-pervere

Virdi bu te'lîfi şafâ dillere

Murtażâ-zâde Meĥammed Efendi

Ĥoşâ ṭab'ı şafâ şıfât Şafâyî-i şîrîn-ĥarekât ki şu'âra-yı bedî'ü'l-beyân Rûm ve meşâyihî-i keremât-rusûmuñ evşâf-ı nazm u neşrlerine keşîde-i silk-i taĥrîr

[4b]

eylediği derârî-i elfâz-ı âb-dâd u cevâhir zevâhir u tâb-dâr ki ĥîre-sâz-ı çeşm-i ĥürşîd olmağla Bihzâd-ı ĥürderkâr-ı ṭab'-ı nükte-dânları çihre-güşâ olduğ eşkâl-i bedî'ü'l-cemâl ĥayret-efzâ-yı Nigâr-ĥâne-i Çîn belki ĥoş-rubâ-yı ĥüred-i ĥürde-bîndir. Cevdet-i kelâm ve 'uzûbet-i ĥüsn-i intizâm “*ke'l-mâi'l-bâridi*” teşnegân-ı bâdiye-i ma'ârifî *Ke'enhâr min'aselin musaffâ ervâ ve esķâ*²⁸ itmede demâĥ-ı câna

²⁸ Saf (süzülmüş) baldan nehirler (in suyundan) içirsin.

lezzet-bağış ‘aynü’l-ḥayvandır. Zihî *menhelü’l-‘azb māu’l-ḥayāt*²⁹ feşâhatgeh-i dırahtân-ı dâ’iyyetü’l-‘azâb-ı mezâmîni cüybâr-ı belâgatdan sîr-âb olup benefşezâr-ı süṭür-ı müşgîni nefhâ-pâş-ı meşâm-ı cân u taḳviye-bağşâ-yı dimâğ-ı rûḥâniyân olmağa şâyandır. Ce‘ allaha şâhib-i hâze’l- eşer meşküren

Sâhib-i Tezkiretü’l-şu‘âra-yı Şafâyi ki Nuḥbetü’l-Aşâr Fi-Ferâ’idü’l-eş‘âr güfte şod

Ber-mücib-i fermüde-i *Kullu imri in zî bâlin*³⁰ her-ıkd-ı nazîm-âşâr ki ferîde-i nazîde-i ḥamd-ı Hudâ-yı müte‘âl ile imâme-bend-i istiftâḥ olmaya sübhâ-i dest-i ḳabûl olmaz. Ve mādâm ki şemse taşliye ile tarziye ile tevsîm-i nişângâh-ı dîbâce ḳılınmaya intifâ‘a ḳâbiliyyet bulmaz ya‘nî her manzûme-i efkâr maṭla‘-ı ğarrâ-yı meḥâmid-i mü’ellif-i kā’inât ile tezyîn ve tevşîḥ olunmadıḳca reşîde-i maḳṭa‘-ı ḥitâm olmaḳ muḥâl ve ḳâfiye-i vâfiye-i sipâs-ı Yezdâni teslime-i mefḥar-ı mevcûdât ile irdâf olunup sitâyiş-i aşḫâb-i kirâm ile müstezâd olmadıḳca nigâşte-i sefîne-i ‘itiyâd olması müstehîlü’l-‘itibârdır. Binâen-‘alâ zâlik raḳam-keş-i şafhâ-i *kâfun u nûnun*³¹ ve münşi-i ta‘bîr-i *nun ve’l-ḳalem ve mâ yesterûn*³² .Mebdeî rubâ‘î-i ‘anâşır u fuşûl u nazm-ı müsebbe‘ât-ı arzeyn u eflâk u muḥteric-ı mu‘aşerât-ı ḥavâss ü ‘uḳûl *tenezüne künhi zâtihi ‘ane’l-vuşûli*³³ ḥâzretleriniñ ḥamd u sipâs-ı bî-ḳiyâsı re’s-i mes’ele-i meṭâlib ve ol fâtiḥa-i muşḥaf-ı fiṭrat ve ḥâteme-i nüşḥa-i nübüvvet olan Nebî-i Kerîm şâlat u selâmı muḳaddime-i netâyiç-i me‘ârib ḳılınup ve tarziye-i aşḫâb-ı raḳiyye ile tazmîn-i mışrâ‘-ı taşliye olunduḳdan soñra ḥaṭîb-i ḳalem

[5a]

²⁹ Tatlı su kaynağı yaşam suyudur.

³⁰ “Besmele,hamdele ve salvele ile başlamayan önemli işlerin sonu gelmez” me‘âlindeki bir Hadîsten iktibastır.

³¹ “... Ol der ve hemen olur.” Bakara 2/34; Al-i İmran 3/47; Yasin 36/82 vd.

³² “... kalem ve kalemden doğan şeylere and olsun.” Kalem 68/1

³³ “Zatına kötülüklerin ulaşamadığı”

dil-keş-livâ minber-i penç-pâye-i benânda mev'îze-pîri nazm u inşâ oldukça du'â-yı e'âzîm-i mülûk-ı fihâm ile hem-âheng-i melâ'îke-i kirâm olmak resîde-i mertebe-i vücûb olmağın hâlâ serîr-i âlem-i sulţânî ve taht-ı âsmânî baht-ı cihân-bânî ve kilîd-i gencîne-i heft u çehâr u mekâlîd-i umûr-ı diyâr dest-i kerem peyvestelerine müsellemler olan şehriyâr-ı 'âdâlet-gîş ve pâdişâh-ı merhamet-endîş sulţân-ı selâtin-i cihân hâkân-ı havâkîn-i zamân mülkü'l-ğuzât ve'l-mücâhidîn şubh-ı hüceste-ţulû'-ı 'âlem-i iclâl mihr-i cihân-bân sipihr-i iğbâl mu'izzü'd-dünyâ ve'd-dîn ğiyâşü'l-İslâm ve'l-müslimîn. Hâdimü'l-ğaremeyni's-şerifeyn Sulţânü'l-'Arab ve'l-'Acem es-Sulţân ibnü'l-Sulţân el-Ġâzî Ahmed Han İbnü's-sulţân Mehemmed Han İbnü's-sulţân İbrâhîm Han *"Lâ-zâlet şems şevketehu fi ufki's-semâvât lâmia tâlia sâtia mâberihâ seyfu şavvetihi l-'inâk el-küfre kâtia"*³⁴ hâzretleriniñ du'â-yı devlet-i ebed-peyvendleri ile bu maqâle 'anberîn külâle-i miski'l-hitâm kılnup semt-i merâma bu vâdiye imâle-i hâme-i licâm kılnur ki bu 'abd-i kem-bizâ'a kâtib-i divân-ı Şafâyî-i nâ-tüvân hasbe'l-ğader bendergâh-ı isti'idâdın taşşîl-i dest-mâye-i şî'r u inşâ ile tettebbu'-ı devâvîn-i şu'ârâ eyledikçe 'ayâr-ibrîz-i tabî'atları mihekk-ii sûde-i istihsân olan ħudemâ-yı sühân-sencân-ı zamânîñ cevâhir-i âşârların keşîde-i silk-i suţûr itmekle temîme-i gerden-i duhûr eyleyen tezkire-nüvisân hayr- 'unvânîñ zinde-dârân-ı nâm-ı eslâf olduklarına derûnumda ğıbta cây-gîr olup lâkin onların şafâhât-i âşârları sâl-nâme-i hicretten biñ ellinci varâğda fıkra-i ceffe'l-ğalem ile hâteme-pezir olmağla târiğ-i mezkûreden soñra zuhûr iden şu'arânîñ aşâf-ı sâmilereñ dağı keşîde-i cerîde-i devâm etmek çün bir tezkire taħrîr ile Latîfi vü 'Âşık u Riyâzî Hasan Çelebi Eslâf-ı hayr-iğtişâfîñ eşerlerine iğtifâ arzûsı hayr-kerde derûn fağîr olup buhbûha pîrâ-yı ravzâtü'l-

[5b]

huld-ı fasiğhatü'l-ahşâ merğûm-ı mebrûr vezir-i a'zam Elmâs Mehemmed Paşa ħizmette iken bu mağşad 'azbü'l-müşâra'a şârî' olup lakin ol eşnâda ğâh mektûb-i şadr-ı 'âlî ve ğâh defter emâneti ile meşğûl umûr-ı meğâmm olduğum ħasebiyle mevedde-i icmâl-i ahvâlim beyâza çikmadan mağdûmum olan vezîr-i meşârûn

³⁴ Güneş gökyüzünün ufkunda parıldayarak, ışıldayarak durmaktadır.

Kılıç kuvvetten noksan değildir. Küfürde birbirine sarılanlar ayrılmışlardır.

ileyhiñ Elmās-pāre-i vücūdı zīver-i nigīn-dān-ı laḥd-i şehādet olup bir müddet künc-i zāviye-i nisyānda nā-kām varaḫ-şumār-ı şaḫyīf-şuḫūr ve a‘ vām iken ba‘de berhetin mine’l-eyyām tezkire-i māliyye ḥidmetinde istiḥdām olunup henüz istifāyı merām itmedin ‘azl-i nā-be-hengām ile telḫ-kām olduğımndan mā‘adā cilvenümā-yı mınaşsa-i ḥayālim olan “ ‘arāyis-i māreba ṭalib bir küfv “-i ḥāṭib bulunmāğla ḫariḫa-i fātire ve ṭabī‘at ceriḫaḫāşire olmuş idi. Fillahi’l-hamd el-ān nüşḫa-i nādire-i vezāret-i āşafānelerinden ṭullāb-ı cihāniyān istifāde-i ḥayr iden ser-saṭr-ı dībāce-i vezāret cemī‘ü’l-fuşul ebvāb-ı ‘adālet ser-āmed-i vüzerā-yı pişin dāmād-ı pādşāh-ı rūy-ı zemīn Şadr-ı ‘azam-ı Āşafiyü’l-inşā hem-nām-ı ebū’l-enbiyā destur-ı ‘adālet-pirā-yı mekārim-baḫşā İbrāhīm Paşa Ḥazretiniñ eyyām-ı sa‘ādet-encāmılarında ihtināmı müyesser olup lakin der-bār-gāh-ı iclāllerinde bu te’lif-i nā-çizānem gülşen-i ‘irfāndan ancak bir varaḫ olmağla mānend-i sebz-i dervīşān āstān-ı ma‘dalet-nişān-ı felek-‘unvānlarına ihdāya ictirā olundu. Mü’ellif-i nüşḫa-i şeş bāb-ı cihāt ve muşannif-i kitāb-ı çār faşl-ı ‘unşūriyāt *celet ‘azametehu*³⁵ ḫazretleri ol āşaf-ı yek-tāniñ fihris-i vücūd-ı pür-cūdların hemvāre-ārāyiş-i kitāb-ı devlet ve iḫbāl u nām-ı sāmīlerin dībāce-i şerīf-nāme-i iclāl eyleyüp ḥān-ı iḫsānlarından ḫāş u ‘āmı ḫişşemend-i nevāle-i in‘ām eyleye. Āmīn

Maḫlāş-ı Şu‘ārālık Tertībü’l-hecā

ĀDEM DEDE

İsm-i sāmīleri muṭabıḫ-ı müsem mā olup Maḫlaşları daḫı Ādem’dir. Anṭakya’dan

[6a]

zuḫūr etmişdir. Cümle kerāmātındandır ki ba‘zı dervīşān ile bir gün ḫişārlara gidüp vaḫt-i ‘aşrdan şoñra ḫayıḫ ile ‘avdet edüp gelürken ol ‘aşrda bostāncı başı olan nādān yālı köşküne oturmuş. Bir iki ney-zen ve bir iki ḫudüm ile gelürken

³⁵ O’nun ‘azameti açık oldu.

bunların şadâsın istimâ' itdikde bu kerrede bostâncı gönderüp şeyhi ve dervîşânı çevirüp köşkün önüne götürdü. Bunları taşra çıkarup kayıklarını delüp neylerini ve kudümlerini bir taş üzerinde kırdırıp ba'de'l-yevm bu ma'küle vazı' ile deryâ yüzünde gezinmesin diyü lisânen ta'zîr idüp yol virir şeyh u dervîşân münkesirân Bâğçe kapusu iskelesine gelince aḥşam geçer karanlık olur. Hâşılı hezâr zahmet ile bir kayık bulup Ğalaṭa'ya geçerler. Tekkeye geldiklerinde şeyhân oṭasınıñ sarây tarafına nâzır iki penceresi var imiş. Anları kapayup yigirmi bir gün geçdikde şeyh pencereleri açdırır. Ol sâ'at bir haber şâyi' olur ki bostâncı başı ğazab-ı pâdişâhî ile katl olunmuş hemân dervîşin biri kazâya vâkıf olmağ için ol maḥalle vardıkda bostâncı başınıñ ser-i meftû'unı kudümleri ve neyleri kırdıkları taş üzerine komuşlar ḥusûş-ı mezbûr kibâr u şıĝârıñ ma'lûmu olduğda

Beyt

Bu âyiniñ semâ' ıdır eger nây u kudümidir

Şaḫın ta'n etme kim ḥaşmıñ Celâled-dîn Rûmî'dir

mefhûmı üzre Şeyh-i mûmâ ileyhiñ inkisârı ile olduğ nûr-ı ḥürşid gibi âşikâr olmuşdır. Biñ altmış iki ḥudûdunda ârzü-yı ḥacc ile süy-ı deryâdan 'azm-ı râh-ı ḥicâz olup Qâhire-i Mışra vardıkda merḥûm ve yerine 'Arzî Meḥemmed Dede Şeyh olmağla Âdem Dede fevtine ve 'Arzî Dede meşîḥatına müverriḥ Nişârî bu târiḥi nazm itmişdir

Târiḥ-i Nişârî

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Uşul-ı devri çün Âdem Efendi'niñ tamâm oldı

Dedim âyâ bu kâr-ı dil-nüvâza kim muḫayyedir

Bu efkâr ile hâb-âlûd iken bu dîde-i tab‘ım

Göründi rûh-ı Mevlânâ ki ol nûr-ı ser-âmeddir

Buyurdu ey Nişârî böyle taḥrîr ile târiḥîn

Degildir devr-i Âdem geçdi o devr-i Muḥammed’dır

[6b]

‘Azîziñ terennümât-ı ney-pâre-i ḳalemi uşûl-i şūfiyâne ve eş‘ârı bî-tekellûf
‘âşîḳâne olup bu birkaç beyt-i laṭîf ol vücûd-ı şerîfiñ âşârındandır.

Nazm

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lün mef ‘ülü me fâ ‘î lün]

Derd ehli libâsını ‘aşḳla giyen gelsün

Zehrini şeker gibi zevḳ ile yiyen gelsin

Ol günlerini şâ’im hem gecelerin ḳâ’im

Faḳr âteşine dâ’im şabr ile yanan gelsin

Aldanma şaḳın Âdem her âline dünyânî

Öz varlığını bunun yoḳluḡa şayan gelsin

AĞA-ZÂDE

Meḥemmed Efendi. Anaṭolu'dandır. Gelibolu mevlevî-ḥānesi şeyḫidir. Biñ altmış üç târiḫinde vefāt itmişlerdir. Bu güfte-i şūfiyāne anlarıñ āşārındandır.

Nazm

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Vāriş-i 'ālem-i ledünnī Ādem-i ma' nā biziz

Vāḫıf-ı sırr-ı rumūz-ı 'alleme'l-esmā biziz

Faḫr ile faḫr eyledik mülk-i ferāgat şāhıyuz

Lā'ubālīyüz egerçi 'ārif-i dānā biziz

Mazḫar-ı monlā-yı Rūm'uz meşnevī bürhānımız

Sālik-i rāh-ı ḫaḫīḫat vāşıl-ı Mevlā biziz

Bizdedir sırr-ı Muḫammed nuṭḫ-ı pāk-i Mevlevī

Maḫzen-i genc-i İlahī şāḫib-i esmā biziz

Bende-i evlād-ı Aḫmed ḫāk-i rāh-ı Muştafā

Murtażanıñ 'āşıḫıyuz çāker-i Zehrā biziz

Münkir-i âl-i ‘abāya tīgdir her nuṭkumuz

Ḳāhır-ı a‘dā-yı dīnüz seyf-i Mevlānā biziz

Ḥazret-i Sulṭān-ı ‘aşka ḳul idelden kendimiz

Fırḳa-i nāciden olduḳ ‘urvetü’l-vuṣṣā³⁶ biziz

ĀLĪ

Maḥmiyye-i Edirnededen zuḥūr itmişdir. Müteferriḳadandır. Āferīniş-i ‘ālemden kendü zamānına gelince tevārīḥ yazmışdır. Ḥaḳḳā ki bir eşer-i mergūbdır eş‘ārından bu beytleri numūnedir.

Beyt

[7a]

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

Ne bilsin çekdigim peymāne-i ḥūn-ı ciger zevḳin

Elinden her ne bār ki sāḡar-ı zehr-i sitem çekmez

Beyt

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Bāḡ-ı vaşlından ümid-i mīve kām eyleriz

Hiç olsun mı hemān endīşe-i ḥām eyleriz

³⁶ (Allah’a inanan kimse, kopmak bilmeyen) sağlam bir kulpa sarılmıştır. Bakara, 2/256; Lokman, 31/22

ĀNĪ

Ṭâyīfe-i zenāndan al-i Ḥasancāndan Fāṭıma Ḳadın dinmekle meşhūre-i ḥāş u ‘ām olup bir şā‘ire-i sāḥire-i şāḥib-‘ismetdir. Tertīb-i divān etmiştir. Emir Ağa nām kimesneniñ bānū-yı şebistān-ı izdivācı olmağla bir peser-i necābet-eşeri zuḥūr idüp ba‘de zamānin peser-i mezkūre Yeñişehir ḳāḏisi iken Ānī anda vefāt etmiştir.

Nazm

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ḥayāl-i ‘ārızıñla dīde şaḥn-ı gülistānımdır

Açılmış şerḫalar sīnemde naḥl-ı ergavānımdır

Ümīd-i vaşlñ ey ḳaşları yā sīneden çıkmaz

Ḥayāl-i tīr-i ğamzen Ānīyā ḥāṭır-nişānımdır

AHMED

İsmiyle taḥalluş etmiştir. Diyār-ı Menteşā’dan zuḥūr diyār-ı ‘Acem’de ḥaylī zamān meḳş itmekle ‘Acem Ahmed Efendi diyü meşhūr olmuştur. Kibārdan İşḫāḳ Efendi nām kimesneye ḥāce olup ‘aşrın ḥāce-i cihānı olmağla İşḫāḳ ḥāceliği ile şöhret bulmuştur. Maḥrūsa-i Burusa’da medrese ihtiyār ve ol esnāda Köprülü-zāde Fāzıl Muşṭafā Paşa’ya ma‘iyetle sefere gitmiştir. Burusanıñ ekşer-i ‘ulemāsı mezbūrdan telemmüz idüp biñ yüz yigirmi tārīḫinde terk-i medrese-i cihān etmiştir. ‘İlm u fazılla ārāste bir vucūd muḫteremdir. *Aḳse’l-İreb* nāmıyla yüz yigirmi cüz miḳdārı lügat cem‘ u taḥrīr eylemiştir. Şafāyī Efendi vaşf-ı kitābda

kelâmı ihtîşâr etdi. Bu fakîr-i râkım Hâze'l-Kitâb dimek isterim hâlâ bu 'aşırda ki sene biñ yüz toqşan yediye bâliğ olmuşdur. 'Adem-i i'tibârdan nâşî

[7b]

kitâbın kıyyesi bir pâreye iken yine kitâb-ı mezbûr erbâbı 'indinde her gün üçyüz ğurüş bahâya deger haqqâ şümme haqqâ bir kitâb müsteţâbdır intehi ve elli cüz miqdârı *Şerh-i Semâil* nâm bir kitâb te'lîf ve *Vahdet-nâme* nâmıyla kışaş-ı enbiyâyı nazm etmişdir. *Şandukatü'l- Ma'ârif* nâmıyla bir risâle-i mu'teberesi vardır. Ve bunlardan mâ'adâ katı çok te'lîfi vardır. Numûne-i eş'ârı budur:

Nazm

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Düşüp ayağına sâkıye 'izzet eyleyelim

Varup şuyunca şarâbına hürmet eyleyelim

Yeter bize leb-i huşk ile dîde-i giryân

Hükümet-i ber ü baħre kanâ' at eyleyelim

*Zamâne bâ tû ne-sâzed tûbâ zamâne be saz*³⁷

Hulûşuna göre halkın şadâkat eyleyelim

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

³⁷ Zaman sana uymazsa, sen zamana uy.

Dil meyl ederdi kākül-i cānānı görmege

Sevdāsı düşdi zülf-i perişānı görmege

Rez duhterine muğ-beçeniñ müşteri hezār

Çoğ kimse vardı ey-gedeye anı görmege

Hengām-ı ‘azm-i rāh-ı fenā geldi hāzır ol

Başla tedārük-i ‘aded-i mestānı görmege

EDĀYĪ

İsmi Receb’dir. İstānbul’dan zuhūr etmişdir. Quzātdandır. Vefātı biñ elli yedi tārīhındendir.

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Nāle eyler mācerā-yı devrden dolāblar

Gözlerinden tırmayup aqar añınçün āblar

EDĪB

İsmi Maḥmūd’dur. Halebü’ş-Şeḥbādandır. Quzātdandır. Biñ yetmiş toquzda vefāt etmişdir.

Maṭla‘

[*Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün*]

Destiñ diyemem cūd-ı keremde yeme benzer

Kim reşha-i cūdına göremem neme benzer

[8a]

İŞHAQ

İşhaq gevher-i nāyāb-ı vüçüd-ı İstanbuldan zuhūr etmişdir. Müfti’l-enām Ebu İşhaq İsmā‘īl Efendiniñ maḥdüm-ı fezāil-rüsümüdür. İstanbul kâdîsi olup ḥaqqā ki fāzıl u kāmil bir zāt-ı bî-mu‘ādildir. Vālid-i mācidiñ Ebū İşhaq kemīnesi ile meskeni olduğı şāhid-i ‘ādildir. *Ebū’l-Leyṣ*’iñ *Bostānū’l-‘Ārifīn* nām kitābını tercüme etmişdir. Güzel eşere muvvaḥik olmuşdur. Tebriz fethine dedigi tāriḥ kıt‘a:

Kilīd-i seyf-i sultān Aḥmed Açdı Genc-i Tebrizi³⁸

[*Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün*]

Ruḥ-ı pür-tābişi ol mest-i müdām-ı ṭarabıñ

Şemi‘ nūr-ı efgendir meclis-i Şām-ı ‘Arab’ıñ

Lağziş-i pāy-ı ḥumār ile ḥacālet vermez

Neşve-i melūfi nūş-ı mey-i cām-ı edebiñ

³⁸ Nūshada tarih kısmı çıkmamış.

Gül kāmı dü se rüz etmek için istiṣmām

Ġam-ı beyhūdesini çekme zükām na‘ bñ

Ḳıṭ‘ a

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Nāz-perverdim niyāz-ı ‘āşığı gūş eylemez

Her dūr-i rezīde zīr-i pāyı menķūş eylemez

Ḥam-ķad olmaķdan ġaraż şāyānī-i pā-būsdur

Yoḡsa bār-ı cevri dil bi-hūde ber-dūş eylemez

ES‘ AD

Nām-ı emcedleri Meḥemmed’dir. Gül-gonçe-i vücūdları gülşen-i İstanbul’dan gūşūde olup merreten ba‘ de’l-uḡrā şadāret-i Rūmī mesned-nişin olup fāzıl-ı devrān ve niḡrīr-i zamān İsmā‘īl Efendiniñ bu daḡı maḡdūm-ı kihteridir. Ḥakkā ki lāyıķ-ı ‘izz ü iķbāl bir maḡdūm-ı melek ḡişāldir. ‘Ulūm-ı ‘Arabiyye’niñ merd-i meydānı ve nazm u inşānīñ fāris-i devrānı ve bu ‘aşırñ şā‘ir-i bedi‘ü’l-beyānı olmaḡla bu nazm-ı şeker-bār ol tūtī-i ḡoş ḡüftārın netāyic-i ṭab‘-ı pūr-iķditārı olan ḡüftār-ı ābdārıdır.

Nazm

[8b]

[Meḡ‘ülü fā‘ilātü meḡā‘ilü fā‘ilün]

Dil kākülünde beste ben ol ķaşdayım daḡı

Gönlüm hevâda seyr-i kemân-keşdeyim dağı

Âgûşa çekdi el o qaşu yayı Es' adâ

Ben çille-i 'âlemle keş-â-keşdeyim dağı

Ġazel

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Reng-i haclet güle şerm-i cemâliñdendir

Cebhe-i çinî ħased 'arız-ı alindendir

Geceler şu'le-fürükârlığı mâh-ı nevin

Cünbiş-âmûzî-i ebrü-yı hilâliñdendir

Cevher-i ferd-i heves nâ-mütecezzi-i dilde

Bu besâtet eşer-i noқта-i ħaliñdendir

Şeh-reh-i bâğda ħayretle kıyâmı serviñ

Ârzü-yı düş-i kıadd-i niħâliñdendir

Rişte-i dil yine bir 'uqde-i sevdâ oldu

Es' adâ çin-i ħaţ-ı yâri ħayâliñdendir

Nazm

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Ġubār-ı küyünü kuhl etmek ister dīde-i cānım

Beni hāk-i derinden sürme ey çeşm-i ğazālānım

O şeh nāz eyledikçe ben niyāz-ı būselik kıldım

Ṭarab-bahşā-yı 'uşşāk oldu bu hāletle efġānım

EMRĪ

İsmi Emrullah'dır. Konya aḫālīsindendir. Kuzātandır. *Kenzü'l- İnşā'*sı vardır. Biñ yüz on dört tārīhinde şakk-ı ḫayātı raqam-keşide-i ḫitām olmuştur.

Nazm

Sākīyā ez-bezm-i vuşlat ba kefem şahbā

Ba furūġ-i rüy-ı ḫüsnet mihr-i nūr-efzâ bede

Der semā' āyem be-'işket ber kıbāb ne semā

Cür'ey-i ez feyz-i cām-ı bezm Mevlānā bedē³⁹

EMNĪ

³⁹ Ey Saki Vuslat meclisinde bana bir kadeh ver, o nur saçan güzel yüzünden bana güneş gibi ışık ver; senin aşkın ile kubbelerin üzerinde sema eden benim, gökyüzü değil, Bir damla Mevlana'nın meclisinin şarabından bana ver.

Diyār-ı Bekr'den zūhūr etmişdir. Burnāz Mehemmed Ağa dinmekle meşhūrdur. Biñ yüz iki tārīhinde Bağdād vālīsi Aḥmed Paşaya kedhüda iken 'Arab muhārebesinde mest-i cām-ı şehādet olmuşdur.

Nazm

[9a]

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

'Ahd-i firqatde daḥı kesb-i hużūr eylemişiz

Şanmam kim hātır-ı vuşlatı dūr eylemişiz

Meclisinde bizi yād eyledi Eminī cānān

Şad şükür hātır-ı dil-dāre huṭūr eylemişiz

EMİN

Baḳup ol ḥaṭṭa dedim bende Eminā tārīḥ

Etdi eṭrāfin ihāṭa meh-i bedrī-i hāle

EMİNİ

İsmi Mehemmed'dir. Burusa'dandır. Quzātandır vefatı biñ yetmiş dört tārīhindedir.

Nazm

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Her tıfl-ı nev-âmûza gönül bağlama zinhâr

‘Aşk oğlan oyuncâğı degildir şakım ey yâr

Zinhâr şakın kırtarıgör başıñ elinden

Cellâd-ı felek kendidir ol berber-i mekkâr

Ol hüsn ile anı görüp etdim heves-i vaşl

Dil-dâr Eminî dedi anın da yeri var

Beyt

[Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün]

Sor sâkıyâ kümeyt-i sebük-seyr-i sâgarı

Gezdirmedir 'ilâcı şu inmiş ayağına

ÜNSİ

İsmi 'Abdu'l-Laṭîfdir. Kütâhyadandır. Şeyḫî-i şūḫ ṭabî'at pîr-i cüvân şūret genc-i hüner bir merd-i nükte ver idi. Bir gün perverde-i keremi olduğu 'aşrınıñ vezîr-i a'zamı meclisine vardığında hecme-i seylâb-ı herem ile bünyân-ı vücûdunda şūret-i inḫinâ nümâyân olmağın vezir-i Meşâürü'n-ileyh sinn ü sâlınden pursân olduğda henüz medâric-i sinîn-i 'ömrden qadem-i nüh derece-i süvvum olmuşdur deyu virdiği cevâbı perîşânî-i herme maḥmûl olduğın ḥiss eyleyüp murâdım faqr u ıztırâr

ile fūru- gūzeşte olan ʿömrümü keşide-i rişte-i şumar itmeyüp ancak mazhar-ı kerem u himemleri olduğum hasebiyle refahiyyetle iden müddet-i se-sāleye iʿtibārdır deyü burkaʿ - güşā-yı çihre-i maqşūd olduğu

[9b]

laṭife sebebiyle nāʿil-i luṭf-ı nā-mahdūd olmuşdur. Fiʿl- ḥaḳīka evāʿil-i ḥāli ziyāde felaket-zedelikle geçüp müddet-i ʿömrinde duyūndan ḥalāş olmayup ḥattā baʿzı dānileri kendüye mübāşir çavuş getürdükde çavuşuñ bār-gīrini āt pāzārına gönderüp fūrūht u bār-gīr bahāsından çavuşa ücret-i kūdüm verdiği meşhūrdur. ...⁴⁰ Şām kādīsı iken aʿyān-ı Şāmdan bir kimesne sekiz yaşında bir pīre-zen cāriyesini ḥuzūr-ı kādīya götürüp āzāde edüp ʿItḳ-nāme taḥrīr u imzāya geldikde ol kādī-ı dānā bu beyt ile imzā ider ki:

Şaliverseñ gidebilmez kaçmaya yok ṭāḳati

Kendin azād eylemiş āzāda yokdur ḥāceti

Ḳıṭʿ a

[Meʿūlü fā ʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Geh taḥammül diyerek gāh tecemmül diyerek

Düşe sürçe güc-ile irmişken bu ʿaşra

Şükür kim ḥişsemize düşdi hele devletden

Vaʿd-i Bağdād o da baʿde ḥarābiʿl- Başra

⁴⁰ Metin nüshada silik çıkmış.

Tārīhī

Ola cennetde udsilerle Ünsi (1075)

ENİS

İstanbuldandır. Kelemser-zāde dinmekle meşhūr-ı cihān olmuşdur.

Nazm

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

Neşātim bezm-i vaşl-ı yārdan dūr olduğumdandır

Ĝamım ibāl-i baht-ı dūna mesrūr olduğumdandır

Rūhum fersūde-i rāh-ı nedāmet etdigim cümle

Firīb-i va‘ d-i vaşl-ı yāre maĝrūr olduğumdandır

Zafer-yāb-ı nifā oldukları bezmiñde aĝyārım

Enīsāsā yanında dūr u mehcūr olduğumdandır

ve lehu

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

Güzār etmeye şabā lu eyle arf-ı gisuvānından

Meded murĝ-ı dili etme remide āşiyānından

Enīsāsā olur şāyeste-i dūšnām ye’s-engiz

Ümîd-i ħarf-i vuşlat eyleyen yârin dehânından

[10a]

ENÎS

Nâm-ı emcedi Receb'dir. Maĥmiyye-i Edirnededen zuĥûr etmişdir. Li-muĥarrihi'l-faĥîr:

[Fâ 'i lâ tûn fâ 'i lâ tûn fâ î lâ tûn fâ 'i lûn]

Güş-yı cânı tüt yine dinle şadâ-yı bişnevî

Ney imiş ħall-i müşkilât-ı rumûz-ı ma' nevî

Dergehine Ĥazret-i Rûmîniñ eyle intisâb

Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî

mefĥumuyla tarîĥ-ı hidâyet-refîĥ-i Mevlevîye şeyĥ olup Ma'ârif-i İlahiyye'den âgâĥ bir zât-ı pür-intibâĥ idi gâĥ u bî-gâĥ silk-i nazma gevher eş'ârı keşîde iderler idi.

Na't

[Me fâ 'î lûn me fâ 'î lûn me fâ 'î lûn me fâ 'î lûn]

Şafâ-yı ehl-i dil nûr-ı cemâliñ Yâ Resûlullah

Şifâ-yı derd-i dil fikr-i vişâliñ Yâ Resûlullah

Enîsiñ maĥlabı dâ'im Celâlü'd-din-i Rûmî'dir

Nigāh-ı luṭf ile bir dem su‘ āliñ Yā Resūlullah

Beyt

Ravza-i sulṭān-ı kevneyni zemīn üzre görüp

Dedi reşkinden felek “*yā leytenī kuntu türābin*”⁴¹

Ġazel

[*Mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün*]

Tāb-ı nigāh-ı ‘āşıkā yoḡdur taḡammülün

Eyle ḡāle-i rūyuña ey māh kākülün

Gördük irişemedik ol meh-i burc-ı ‘işveye

Ey nāle-i şebāne nedir bu teselsülün

Zālim-i cihānı eyledi bī-çāre el-āmān

Ol dil-rübā tebessüm-i tarz-ı tegāfülün

Olmuş Enīs bülbül-i bāḡ-ı belā-yı ‘aşḡ

Ḥayrān-ı rūy-ı ālidir ol şūḡ-ı şengülün

---

⁴¹ “Keşke toprak olsaydım” Nebe,78/40

Beyt

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Doğunsun tek hemān la' l-i nemek-rizin leb-i cāma

Ḳatarsın bāde-i nāba nemek ḳat ḳat ḫelāl olsun

Ḳıṭ' a

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Gül-i bāğ-ı diliñ dāğı cigerdir

Figān-ı bülbülī āh-ı seḫerdir

Enīs olmāz ḫired erbāb-ı ' aṣḳa

Bu bezmiñ neṣesi nev' -i diğerdır

[10b]

Fİ ḤARFİ'L BĀ

BĀHİR

[Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Ḥaṭ-āver olalı o şūḫūñ i' tibāri var

Dürr-i yetimveş güherinde ğubāri var

Bülbül çemende ol güle üftāde sen misin

Āniñ yanında sencileyin şad hezāri var

Seyr-i çemende kendisin āzāde-ser şanur

Servin bāşında dađı kavađ rūzgārı var

Eyler niyāz bü'l-hevesān vađşetin füzūn

Zirā ki ol perīye ħulūşuñ da bārı var

Bāhir o ħađđ u ħālle gūyā ol āfetin

Bir nüşhadır cemāli muĥaşşā kenārı var

BEDRĪ

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Dem-i vişāli geçer intizārı bāķīdir

Gider şafāsı şarābıñ ħumārı bāķīdir

Bu nev-bahār şaķın ħurrem olma ey bülbül

Hemān pesende ħazān ile ħārı bāķīdir

Unutmazol büt-i nevreste eski 'āşıķını

Yanında dil gibi bir yādigārı bāķīdir

Fenā-yı dehre keder çekmez ehl-i dil Bedrî

Mesîhveş sühan-ı âbdârı bâkîdir

BELĠĠ

Sādâtandır. Āşârından *Sergüzeşt-nāme*'si ve *Gül-i Şad-bergi* ve Burusa'da Hadîka-i hüsn ü beḥcetden keşide-bālâ olan maḥbûbân-ı tâze-resânı üç cild miqdârı nazm u neşr ile *Şehr-engîzi* vardır. Bu ebyât andandır:

Şive-i Der- Hakk-ı Kazzâz

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe i lün]

Eylese çeşm-i siyahıyla nigâh

Diyeler tekyede Allah Allah

Halka-i dîne girüp leyl ü nehâr

‘Āşık-ı zârı ṭolandırma ne var

Kim ser-rişte vere ol yâra

Çıkarır ipligini bâzâra

O kırık cāme ile teng-i kabâ

Çırığı olsa bütün halk sezā

Ve Burusa'da zuhūr iden meşāyih u 'ulemā ve şu'arā ve erbāb-ı ma'rifīn terceme ve āşārların

[11a]

gürüh-ā-gürüh cem' ü taḥrīr idüp *Gül-deste-i Riyāz-i İrfān* ve *Vefayāt-ı Dānişverān-ı Nādireḍān* bir kitāb ve *Seb'a-i Seyyāre* nāmıyla yedi 'aded na't-ı şerīf nazm itmişdir.

Na't-ı Nebevī

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Vücūduñ bā' iş-i icād-ı 'ālem yā Resūla'allāh

Anıñ çün cümleden sensin mükerrerem yā Resūla'allāh

Zuhūr-ı zāt-ı pākindir ānı ḥall eyleyen yoḥsa

Çalurdı sırr-ı mevcūdāt mübhem yā Resūla'allāh

'Aceb mi āb-ı rüyūñla dönerse āsyāb çarḫı

Behiştı dāneye terk etdi Ādem yā Resūla'allāh

Nigāh eyle Belīg-i derdmende çeşm-i şefkatle

Gelince ḫāk-i pāye dīde pür-nem yā Resūla'allāh

Na‘t

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ruḥuñ şevkiyle şad çak oldu her gül yâ Resûla’allâh

Dil-i zârım ‘aceb mi olsa bülbül yâ Resûla’allâh

Ne hoşdur eylese nezzare-i luṭfuñla maḥşerde

Rûḥ-ı cürmi ḥicâb-ı ‘avf-ı gül gül yâ Resûla’allâh

Naẓm

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ü lün]

Ol âteş-i dil-süz-ı ğamım bir eşerim yok

Ser-tâ-be-ḳadem aḥkerim ammâ şererim yok

Etmede telef naḳdimi kâlâ-yı vişâle

Ey ḥace-i bâzâr-ı melâḥat zârârım yok

Maṭla‘

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Ne tarḥ-ı vefḳ-i müşelleş ne intisâb iledir

Vişâl-i yâre vesîle şarâb-ı nâb iledir

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Hāle-i āgūşum ey meh cāme-ḥāb etdiñ bu şeb

Hānumān-ı düşmeni bir hoş ḥarāb etdiñ bu şeb

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Şahn-ı gülşen sensiz ey gül çihre külḥandır baña

Künc-i külḥan yād-ı ruḥsārıñla gülşendir bana

Fİ ḤARFİ’T- TĀ

TĀ’İB

‘Oşmān-zāde’likle meşḥūrdur. Nām-ı emcedi Aḥmed’dır. Şāh-bāz-ı vücūd-ı ma‘ārif-şikārı

[11b]

āşiyān-ı İstanbul’dañ pür-cünbān evc-i zuḥūr olmuşdur. Ḥaleb u Mışrı mevleviyetiyle müfti’l-İslam olup ḥāsıdleri ḥaḳḳında hezāliyyātı meşḥūrdur. Evvel Ḥamdī şoñra Tā’ib taḥallus etmişdir. Fi’l-ḥaḳıḳa Tā’ib olduğna āşār-ı kalemi dāldir. Ez-cümle *Tercüme-i Şāriḳü’l-Envār Tavāli’-i Meṭāli’-i İḳtidār* ve *Meşābiḥ-i Meşikāt* āşārındandır. Ve *Ḥadiḳatü’l-vüzerā* nām te’lîf-i laṭîfi ve Tuḥfetü’n-nu‘mān nām risāle-i mu‘teberesi ve pākize ḳaşāyid u tevāriḥi ve eş‘arı ekşeri āzāde-i ḳayd-ı maḥlaş ve ta‘bīrānı kendüye muḥtaşdır. Laṭîfe: Cümle leṭā’ifindendir ki Gürci Yūsuf Paşaya bir ḳaşīde ḡarrā virdükde bu nedür deyü su’āl ider Sulṭānımıñ medḥ-i

şerîflerinde kaşîdedir dedikde efendi mey-ğāneci ğazel almaz deyü cevāb ider. Mevlanā-yı mezbūr taşra çıkar ota kapusu dibinde küçük şofada tezkireci efendiler oturmuş Efendi kaşîdeñiz maqbūle geçdi mi deyü su'āl iderler bu dağı hayır bit kadar raġbet buyurmadılar deyü laṭife idüp Gürcilügüni telmîḥ ider.

Nesr

Pādişāh-ı cihān Sultān Aḥmed Ḥanıñ Şeḫzāde Sultān İbrāhîm Mevlūduna virdiği tāriḥî maqbūl-ı hümāyūnum olmuşdur. 'Aşrıñ melîkü'l-şu'arāsı olduğı vücūhla zāhirdir maṭlabı iḥsān-ı hümāyūnum olmuşdur deyü ḥaṭṭ-ı hümāyūn suḍūrundan şoñra bir kaşîde nazm rikāb-ı pādişāhiye 'arz itmişdir.

Kaşîde

(1136)

[Me fā 'î lün me fā 'î lün me fā 'î lün me fā 'î lün]

'Aceb mi ba' d-ez-în teşḫîr edersen mülk-i 'irfānı

Ki oldu sözlerim şâyān-ı istiḥsān-ı sultānî

Baṅa ḥaṭṭ-ı humāyūnla tevcîḥ etdi ḥünkārım

Fezā-yı kişver-i nazmı fezā-yı nükte-sencānı

Bu luṭfi görmedi nazm-āverān-ı zümre-i eslāf

Bu rütbe ilitifāta olmadı bir kimse erzāni

Ṭanīn-endāz-ı gūş-ı çarḥ iken āvāze-i Bākī

Çıkarılmışken sipihre medḥ ile Sulṭān Süleymān'ı

[12a]

Ne oldu böyle bir ḥaṭṭ-ı humāyūn ile nām-āver

Ne oldu sāye-i devletde böyle şöhret ü şānı

Baṅa şimdengerü kimdir idenler pāye-i ta' rīz

Şudūruñ bile yoḡ pāye emrinde bu ' unvānı

Edā-yı şükri mümkün mi bu elṭāf-ı ' aṭāyānıñ

Sücūd-ı şükr için ser-tā-ḡadem olsam da pişānı

Ne devletdür bu kim taḥsīn ide şāhenşeh-i ' ālem

Diye tāriḥime şad āferīn ilhām-ı Rabbānı

O şāhenşeh ki Mevlā eyledi ' aḡd-i şerīfnde

Żamīme kişver-i ' Oşmāniyāna mülk-i İrānı

Ḥudāvend-i cihān-dāver muṭi' -i şer' -i peygāmber

Meṭā' -ı heft kişver-i kār fermā-yı cihānbāni

Sütüde-menķabet-i Hān Aḥmed ol Sulṭān-ı Ğāzi kim

İder zāt-ı hümayūnıyla faḥr evreng-i ‘Oṣmānī

Yegāne şāḥib-i seyf ü ḳalem kim hem-dem olmuşdur

Zebān-ı tiz-i nāvek-i ḥāmesiyle tiĝ-i bürrānı

Ğüzīn-i tācdārān-ı felek-mesned ki ‘ālīdir

‘Uluvv-ı rütbede keyvāndan kem-pāye derbānı

Zamān-ı devleti kim nev-bahār-ı kāmranīdir

Unutdurdı kef-i gevher-nişārı ebr-i nisānı

Cemāl-i şevketi behçet fezā-yı bezm-i Cemşīd’i

Celāl-i saṭveti tāb-efgen-i rezm-i Nerīmānī

Niçe tanzīr olur İskender u Dārā’ya dārātı

Ki anlardan füzündür ḥaşmet-i erkān-ı divānı

Harem-i rūbdur gencūr-ı iķbāli murād etse

Virir iksir-i hâkinden gedaya mâye-i kânı

Dem-i ‘adlinde bîm-i şahne-i şemşîr-i kahrından

Degildir etmege bir kimse kâdir zulum ‘adû anı

Umûrunda muvaffâkıdır mükerrem sâye-i hağdır

Dil-i feyz-âveridir mehbit-i ilhâm-ı Rahmânî

Tîr-i şâhid-i kemâl hüsn-i tevîk-i İlahîdir

Ki Şadr-ı a‘zamı dâmâd-ı ‘alî-kadr-ı zî-şânı

Mekârim-pîşe hayr-endîşe İbrâhîm Paşadır

Ki dehre gelmemişdir öyle kâr-agâh-ı hağğânî

Behiştâsâ mağarr-ı emn-i rahât eyledi halka

Cihân olmuş iken şüret-nümâ-yı haşr-ı insânî

Ola ‘ahd-i hümâyûnunda devletle meddi’l-eyyâm

Mühim-sâz-ı enâm ol ‘aql-ı evvel âşaf-ı şânî

[12b]

Eger Firdevsî-i mu'ciz-edâ görseydi bu 'aşrı

Getürmezdi lisâna midḥat-ı şāhān-ı İrān'ı

Nola kem-nām-ı vādî-i 'adem oldıysa Firdevsî

Benem pîrāye-baḥş-ı mesned-i Vaşşāf u Ḥaḳāni

Ġubārın görmedin çāpük-süvārān-ı reh-i ma' nî

Semend-i ḥāmem aldı 'arş-i medḥinde meydānı

Niçe öñdüller almış sâbık-ı şaḥn-ı belāgatdır

Şıṭabl-ı ḥāsa zabṭ etmek münāsibdir küḥeylānı

Bu cünbiş var iken raḥş-ı şabā-seyr-i ṭabî' atda

Geçersem çok mudur ṭayy-i ṭarîḳ etmekle aḳrānı

Benim ehliyyetim ḥaṭṭ-ı humāyūn ile sâbitdir

Müsellemdir yed-i te'bîdime mülk-i suḥan-dānı

Benim şimdengerü maḥkūm-ı fermān meṭā' imdır

Gerek erbāb-ı tedrīsī gerek küttāb-ı dīvānī

Velīkin Hüsrev-i mülk-i ma‘ānī Rāşid u Vehbī

Birisi nūr-ı çeşmimdir birisi cānımın cānı

Dağı perverde-i devlet-serā-yı pādīşāhī kim

Degil teftişini şāmil müfād-ı emr-i Hākānī

Eger emr etseler ez-cümle maḥdūmi-i ser-hengi

İderdim Fārisān-ı sāḥa-i naẓma at oğlanı

Mevālī zümresin ‘add eyleyemem şā‘ir gurūhundan

Ki nādīr bulunur naẓm-āşnā merd-i suḥān-danı

Belli bir kaç yeñi şā‘irleri şimdi zuḥūr etdi

Ger zu‘munca kimisi Germiyānī kimi Kirmānī

Velī ben bildigim şā‘ir faqat Neylī vü Kānī’dır

Ḥaṭādır ğayre etmem şā‘iriyet ile büḥtānı

Müderrişlerde ancak Āşım-ı hoş-gū müsellemdir

Ki nazm u neşr u fażl u ma' rifetle yođdur aķrānı

Eger meşķ etse mektūbı Defter-dār Āzzet Beg

İderlerdi re'īs-i zümre-i nazm-āverān anı

Belā bunda birāz eţfāl-i endek-sāl vardır kim

Dağı üstāddan görmemiş degillerken Gülistān'ı

Öñine geçmek için dā'imā merdān-ı meydānıñ

Kemāl-i şevķetle teşhīr ederler sāk u dāmānı

Şadā' irāş eder Naķlī şāyılmaz mağlaş erbābı

Kimi Şehrī kimi Māzenderānī kimi Dihķān

Egerçi selb-i külli eyleyim her zümrenin vardır

Sezā-yı hüsn-i tevcīhe nazār-ı pākize-gūyānı

Velī şāyān odur kim ola miķdārınca her şağşa

Gerek ta'bir ü ta'rizi gerek in'ām ve iļşāni

Olur ise eger mīzān-ı temyiz sūhan derkār

Bilinür herkesiñ ol dem kemālâtıyla noķşānı

[13a]

Bu taķrībīle taşlaķçı muķallidler kırup köstek

Mişāl-i tavlazāra ķaldırırlar belki tābānı

İderdim Tā'ibā her fırķanıñ erbābını ta'rif

Velī havfım budur şāyed ki dil-gır ide yārānı

Vekilimdir benim Vehbī-i mu'ciz-dem beyān etsün

Şunūf-ı tāze-güyānı gürūh-ı yāve-destānı

‘Ayārın herkesin ta'rif idüp ol bildirir haddin

Verir mānend-i ta'rifāt-ı Seyyid başķa ‘unvānı

Hulūs-ı ķalble ben eyleyelim pīrāye-i evrād

Du'ā-yı devlet şāh-ı cihānı şadr-ı zī-şānı

Hemān bārī ķarīn-i rütbe-i feyz-i ķabūl etsin

Ki dem-sāz-ı du‘ ādır ıudsiyān-ı ‘ arş-ı Raḥmānī

Neşr

Şā‘ ir-i mezbūrenin cümle āşārındandır ki biñ yüz yigirmi yedi tāriḥinde cezīre-i Mora bi’l-cümle teşḥīri müyesser olduḡda vezir-i a‘zam ‘ Alī Paşaya virdiḡi tāriḥi budur ki pesendīde-i Āşafī olup ikiyüz müselsel sikke-i ḡasene iḡsān itmişdir.

Tariḥ-i Kıla‘ -i Cezīre-i Mora

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Muşḡaf-i rāyāt-ı iḡbaliñdir ey şadr-ı ḡüzīn

Vefk-gerden-i zīb-i devlet nüşḡa-i bāzū-yı dīn

Sen o sālār-ı mużaffersin ki şāyāndır eger

Māh-ı nev olsa semend-i ‘azmine sīmīn-i zīn

Oldı şemşīrlerin seniñ āyīne-i fetḡ u zafer

İle İskender gibi ‘ālem-ḡüşālıḡ ba‘dez-īn

Ḳulle-i eflāke naşb etdi direfş-i nuşreti

Bārekallah ey ser-firāz-ı ḡuzāt-ı müslimīn

Bir ḡazā etdiñ ki bīm-i tiḡ-ı ḡahrından senin

Ġarra ŧanma mader-i dehr idi ilkā-yı cenin

Bir ġazā etdin ki koydı ŧafha-i 'ālemde nām

Ķal'aları fetḥ eyledin kim her biri faşş-ı nigin

Oldı mıknāṭis-ı nusretvār ise tigin senin

Müncezib oldı saña böyle kılā' -ı āhenin

Çend rüz içre müsahḥarā oldı bunca memleket

Olmuş iken her birinin fetḥ-i mevķuf-ı sinin

Sine-i eş'ār-ı bed-gār oldı naṭ' -ı süzeni

Dest-i peykān işledi ol deñlü naşş-ı dil-nişin

[13b]

Zür-ı dest ile ne mümkün böyle rezm-i Ḥayderi

Niyyetin ḥayr idi tevķik etdi Rabbü'l-'ālemin

Dediler gülbank-ı istiḥsān ile kerrübiyān

Ey vekil-i şir-i Yezdān āferin şad āferin

Şadr-ı ma' nâ-ı hemtâ-yı ma' nâ-yı lafz-ı re'fetâ

Vaşfiñla kâdir degildir tab' -ı pür-süz-ı hazîñ

Râh-ı dilden hâsete gerd-i siyâh-ı âh ile

Sürmedân oldu dehân-ı Tâ'îb-i endüh-gîñ

Neylesin ağzında mû bitdi figân u nâleden

Yoğsa vaşfiñ böyle mi eylerdi kilik-i 'anberîñ

Püşt-ı dest-i hayreti sidre nuṭṭ eyleyüp

Küçe-i ta' bîre gelmez oldu efkâr-ı rezîñ

Hâḫḫ-ı ta' bîr-i şenâ mümkün midir bu fetḫe kim

Menḫabet-ḫânî ola sükkân eflâk u zemîñ

Olsa da imkânı bend-i leb olur şerm ü edeb

Var iken Râşid gibi bir şâ' ir-i siḫr-âferîñ

Geçse ğırbâl-i nazardan etdiğim fikr-i daḫîḫ

Belki ta' yīb eyleye Dürri gibi bir ħurde-bīn

Līk mağrūri-i luḫfuñ eyleyüp ṭab' ım fuḫūl

Gevher-i endīşemi ' arz eyledim ğas u zemīn

Eyledim bir beyte iki mıṣra' tārīḫi derc

K'ola dest-āvīz nā-çizāne-i ' abd-i kemīn

Yine iḳbālile bi'l-cümle ḳılā' ın fetḫ idüp (1127)

Mora'yı ḳıldı ' Alī Paşa bilādü'l-müslīmin(1127)

Tārīḫ-i Çetr-i Hümāyūn

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ḥayme-i nev-ṭarḫını tebrik edince Ḳudsiyān

Güş-ı çarḫı etdi pür-āvāze ferḫunde bād

Biñde bir ancaḫ düşer Tā'yīb bu tārīḫ-i laṭīf

Oldı bu çetr-i Hümāyūn bārgāh-ı ' adl ü dād(1120)

Tārīḫ-i Ḳaşr-ı Hümāyūn

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Dedi tebrik idüp kerrūbiyān-ı ' arş-ı tārīḫin

Hümāyūn oldı Sulţān Aḥmede bu qaşr-ı şāhāne

Nazm

[14a]

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Beni dil-sūz eden her dem semūm-ı bād-ı āhımdır

İden ḥam-geşte naḥl-i ḳaddimi bār-ı günāhımdır

Şu denlü bīm-i ferdādan revandır eşk-i ḥūn-pāşım

Ki her mevc-i şerār-engīzi bir cāy-ı penāhımdır

Beyt

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Evvel baḳışda çihre-i kām oldı cilveger

Āyīne-i dīnse 'arızıña vechi vardır

Der hicv-i Nābī

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün]

Olmayalı Nābī'yā hengāme-gīr-i Ḳıbtıyān

Lu'bdan ḳalmış ḳoca ayuya dönmüşsün hemān

Eyzān

Nābī'niñ baş muḥāsebeci olduğda maḥdūmı Ḥayrullah Çelebi Ḳubūrī-zāde ile ḥüsn-i mu'āşeratları şuyū' bulduḳda demişdir.

Beyt

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Egerçi oldı Nābī manşıb ammā

Façaḡ hayrı Ḳubūrī-zāde gördi

Der-Hicv

[Fe i lā tün fe i lā tün fe i lā tün fe i lün]

Bir midir ḳāḏī-i Sivāsī Ḥantal Ḥammāl ile

Farḳı yoḡ mu hiç ḥun-riziñ ḥar-ı Deccāl ile

Ṭırsī nām cerrār-ı kibār-ḳayāfet ḥaḳḳında dimişdir:

[Fe i lā tün fe i lā tün fe i lā tün fe i lün]

Eyleyüp āb-ı rüyıñı rızān

Der der-be-der gezme meşrebin ḳurusun

Dün yazıldın dilenci defterine

Hele Ṭırsī müreḳḳebiñ ḳurusun

Beyt

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün]

Çoḡ uçurma bildigim ḳuşdur benim ey bāḡbān

Bülbülüñ gülzār-ı 'ālemde hezārın görmüşüz

Fİ-HARFİ'Ş-SĀ

ŞĀBĪT

İsm-i Şerīfī 'Alī'dir. Diyār-ı Bosna'dan Özice nām қаşabadan zuhūr idüp ba'z-ı münāsib ile şīrīn-kām u Tekfūr Tağı қазāsıyla muқzi'l-merām olmuşdur.

[14b]

Şafāyī Efendi merhūm bunda ikrārınıñ mümtāz dimekle ihtişār-ı kelām 'aṭf-ı likām merām eylemişdir. Bunda feleyse'l bizā'a ya'ni Şafvet-i 'adīmü'l-istiṭā' at demek isterim ki Şābit'in beynü'l-şu'arā aqrānı var mıdır ki Şābit-i mümtāz evvelā Şābit işbāt-ı vücūd eyleyenlerden ve dehre bir gelenlerden olup her sözi ḍarb-ı meşel ve her beyti destūru'l- 'amele maqbūl zūrefā-yı zamān ve mergūb-ı nükte-dānān-ı cihāndır. Bu bābda қalem her ne қadar itrā' eylese sezā ve bu huşūşda her ne deñlü itnāb olunsa revādır. Şābit bir şābitdir kim eş'ārın oқuyan tekerrürden uşanmaz. Ve teşnegān-ı vādi-i ma'ārif āb-ı leṭāfetine ḥod bu ḥālet u bu keyfiyet zümre-i şu'arādān bir kimesneye müyesser ve ifrād-ı āferīneden bir şahşā muқadder olmamışdır.

Ez-Mi' rāciyye

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Hoşā ferḥunde-aḥter leyle-i mümtāz u müsteşnā

Ki 'unvān-ı berāt-ı Qadri'dir ser-sūre-i İsrā

Felekde kehkeşān zannetme ol Sultān-ı zī-şānıñ

Yolunda қum dөşendi sākinān-ı 'ālem-i bālā

Kevākib şanma kim pervānelerdir almış etrāfıñ

Yaķınca şem' a-i māh-i müniri țārem-ı vālā

O řeb nūr-ı siyāha vāřıl olmuř sālīk-i Hāķķdır

Nola şad řevķ ile 'āřıķlar anı etseler iħyā

Muħammed Muřtafā Aħmed Resūl-i efdal u emced

şeh-i levlāk-ı mesned-i tācdār-ı efser-i şaha

Muķaddem menzile gitmiş bir altun țuyli toĝandır

O raħřān kevkeb-i dūnbāle-dār-ı āsumān-pirā

Deĝil ķavs-i ķuzah ķarķ ūzre dāmen der-miyān olmuř

Kemer-bend-i 'ubūdiyyet ķuřānmıř ĥıdmete cevzā

Tūrāb-ı maķdem faħr-ı cihāna ķehre-sāy oldu

Ğubārı řafħa-i rūy-ı ķamerde bellidir ĥālā

Sipāriř ķıldı defter-ħāne-i icmāl u ālāyı

Debīr-i vāridāt-ı ķarķıñ etdi rūtbesin a' lā

Meger deryūze-kār-ı naḳd-i luṭfudur o Sulṭānıñ

Çerāğ-ı miḥr ile rāhında durmuş Ḥazret-i ‘İsā

[15a]

Sa‘ ādetle firāz-ı şandālī-i kürsiye çıḳdı

Şeh-i şāhib-ḳırān-ı pāy-taḥt-ı mülk-i istiğnā

İrişdi bir yere kim şeş cihet yok çār ‘ anāşır yok

Zemīn u āsmān nābud ‘ arş u ferş nā-peydā

Ne evvel var ne āḥir bir aceb ‘ ālemdir ol ‘ ālem

Lisān-ı sem‘ ü nuṭḳ-ı ‘ aḳl u fehmiñ nāmı yok ḳaṭ‘ ā

Ḥudavendā şefi‘ ül-müznibīnā merḥamet eyle

Siyeh-rū ḳuluñdur Şābit āşüfte vü şeydā

Ḳaşīde verse bir sulṭāna şā‘ ir luṭf ümīd eyler

Sevindir bendeñi naḳd-i şefā‘ at ile Ḥudāvendā

Ġazeliyātındandır

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Mey-furūşa yine bir tezkire taḥrīr idelim

Vech-i taḥrīr ile bir ʿālem-i şeb-gīr idelim

Yufkadır kâğıd-ı dil eşkinle aḥārlayup

Mühre-i dāğ ile şeffāf u kalem-gīr idelim

Bārī aḡyār-fūsūn-sāze getürdüp bezme

O perī-ḥalʿ ati şeyṭān ile teşḫīr idelim

Mebḥat-i rūḡ-ı leb-i laʿ lin açup meclisde

Şūret-i mesʿeleyi gül gibi taṣvīr idelim

Maṭlaʿ

[Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Nālānı rīş-ḡand-ı gül etmişdi dil-figār

Dün Gülşenī ḥarīḡine girdi hezār zār

Naẓm

[Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Bir āfet-i devvārde sāle olup dūçār

On iki yılda bir dü-şeş atdı bu baḡt-ı zār

Şāhbāz-ı çeşmi ḥābü'l-ġafledde gösterüp

Қуш уйғусуyla murġ-ı dili aldādır o yār

Maṭlaʿ

[Mefʿūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Zīr-i zilletde nihān meşrebe-i vişn-ābī

Vā'iziñ bāde-i gül-fāma da vardır qābı

Beyt

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Seni seyr etmegçün keşti-i deryāda begim

Çıqdılar tā serene bir iki qāzıq bābı

[15b]

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Hele nūş etsün emrūdī qadeḥden la'1-i rümmānī

Қızıl elmaya dek ḥükm eyler ol tuffāhe-i ġabġab

Beyt

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Bu 'işretgehde sāķī herkese mişrebe luṭf eyle

Cenāb-ı rinde ṭavşan qanı mey şun zāhide şa'leb

Naẓm

[Mefʿūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Dem-i vişâlde dün ıztırâb idüp gâyet

Çözince o çıkarınca bulamadım tûmâniyyet

O şûh Sâbit'i künc-i firâka kışdırmışdır

Anıñla şimdi o nâ-kâma kışdırır minnet

Maṭlaʿ

[Me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün]

Kemâl-i lezzetinden ol leb-i la' l-i şeker-bârîñ

Ḳâmiş helvâsına dönmüş çık ağzından dil-dârîñ

Maṭlaʿ

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Toldı dil-berler hayâliyle dil-i bî-kînemiz

Beñzedi oğlanlı hammâmına şahn-ı sinemiz

Lâ-edrî

[Me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün]

Temâşâ eyledim hammamdan çıkmamışdı ol âfet

Dil-i bî-tâbıma külhan mişâli geldi germiyyet

Maṭlaʿ

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün]

O semen pîrahene uymuş o fetvâ-yı kabâ

Şâh-ı hûbân-ı cihândır ve ‘aleyhü’l-fetāvā

Maṭla‘

[Mef ‘ülü me fā ‘î lü me fā ‘î lü fa ‘û lün]

Nüşhañ maraz-ı ‘aşka ‘ilâc eylemedi hiç

Ey şeyh-i kerâmet-furûş ez de şuyun iç

Ġazel

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Dil-i âhen-şifâtı âteş-i ‘aşka bedel et

Ala gör lâzım olur eski demürle kibrit

‘Aṭse etdikçe seher tehniyet-i şihhat için

Rind-i maḥmûre eder hılķ⁴² hılķ-ı sürâhî teşmît

İştiyâkıñla şeb-i tîrede kan ağlayıcak

Ķızıl ırmağı eder cūşış-ı giryem tenkît

Ehl-i keyfe var iken bezm-i nazîf-i sâķî

Ne kadar zevķ verir Ķahveci ...⁴³

⁴² “hılķ” kelimesi yanlışlık ile iki kere yazılmış.

⁴³ Kelime okunandı:

[16a]

Nağme-i bülbül-i başdırdı şarîr-i kalemiñ

Şābitā böyle gerek zenzeme-i nazmımla şīyt

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün]

Perî nazarları teshîrde tekellüf eder

Cenāb-ı şeyhe sözüm yok güzel taşarruf eder

Ꞑıt' a

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lün]

Şiyāb-ı haşmeti hārîc mi eylese tertîb

Ümmîd-i pāye-i daħille Şābit-i nā-şād

Ferācesencini şad pāre oldı zann etme

Şaçaklıdır ki eder esb-i himmete ta' dād

Tārîh-i Culūs-ı Sultān Muştafā

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün]

Salţanat-pîrāya Sultān Muştafā Hān-ı dilîr

İtdi zer-evreng-i rümmānî nigār üzre culūs

Nūr-ı mihr-i şubh-ı vu'ūd-ı şāmdan hāzırladı

‘Arş bir t̄ac-1 muraşsa‘ ferş taht-1 ābānūs

Ra‘d şanmañ çerħden tabl-1 beşāret çaldılar

Lerze verdi çār t̄aḳ-1 ‘āleme āvāz-1 kūs

İtdi çün şevḳ-i cülūsuyla muḫtib ‘ālemi

Bu şehin-şāh-1 Süleymān-taht-1 Dāvudī lebūs

Dehri tebşīr eyle Şābit sende bir tāriḥ ile

Müjdeler āfāḳa Sulṫān Muştafa ḳıldı culūs (1109)

Bosna ḳazāsında seccāde-niṣīñ ḥükm ü imzā iken vālī-i Bosna olan Paşā-yı
Celīlū’l-şāndan bir sā‘ at recāsıyla nazm idüp gönderdiği ebyātdır. Ğazel:

[Meḫ‘ülū fā‘ilātü meḫ‘ilū fā‘ilün]

Ḥaḳdan ne ḥoş ireb ne güzel ḥācet isteriz

Paşaya ‘ömr-i bī-ḥadd u bī-ḡāyet isteriz

Herkes birer niyāz ile meşḡuldür velī

Biz ol vücūd-1 muḫtereme şıḥḥat isteriz

Fikr-i hayāl vaşfı olaldan enīsımız

Ġayr ile ne mükāleme ne şoĥbet isteriz

Bi'l-iqtizā türāb-ı der-i çerĥ-i rif' ate

Bir ' arz-ı ĥācet eylemege ruĥşat isteriz

Ķaldıĥ derūn-ı maĥkeme-i teng ü terde

Leyl ü nehārı seçmege bir ālet isteriz

İmsāk derdimiz de var ammā fuṭūr için

Vaĥt-i ġurūbı bilmege bir sâ' at isteriz

[16b]

Tiryāk-ı luṭfi ĥāşşiyetin ĥūb bilmesek

' Akreble ĥoynumuzda niĥün ūlfet isteriz

Mevlā ĥaṭāsız eyleye maṭlūbumuz budur

Evtārdan ĥuşūli için himmet isteriz

Sâ' at geldikde teşekküren nazm edüp gönderdiği kıt' a-i laṭīfedir:

Ꞑıꞑ a

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Rūzedār-ı ğama sulṫānımdan

Hıṣṣe-i ḥān-ı 'ināyet geldi

Vaḫt-i ifṫarda Şimden Őoñra

Őekkimiz ḫalmadı sâ'at geldi

Zāt-ı Paşaya du'â eyleyelim

Sābitā vaḫt-i icābet geldi

Naẓm

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Leṫāfetde ne bezmiñ gibi bezm 'unvānını gördüm

Ne zeyl-i ṫāhirü'l-ezyālīniñ aḫrānını gördüm

Siyeh semmūr bir boy kürkü giydim bezm-i leṫāfetde

Boyumca āşaf-ı 'ahduñ bugün iḫsānını gördüm

Nesr

Diyār-ı Bekr Ḳazāsından 'azl olduḫda vālī-i vilāyet vezīr-i zī-şān yüz altun yol ḫarelıđı gönderdikde demişdir:

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Cenāb-ı hāzretiñden sikke-i zer geldi sulṭānım

Tene cān beñze ҡan ҡalbe feraḥlar geldi sulṭānım

Şarar müşgīn 'izārım zer gibi fikr-i ma'ūnetle

Vücūd-ı nā-tüvāna ҡuvvet ü fer geldi sulṭānım

Eli altun 'aşālı cāmesi zer-baft-ı Efrencī

Refākat etmege bir pāk 'asker geldi sulṭānım

Cebīninde nasarū'n-nāzırın zer-hāl ile mektūb

Yüzü par par yanar şad māh-peyker geldi sulṭānım

İşin luṭfuñla altun etdi Şābit şimdiden şoñra

Du'ā-yı devlete iḥlāş ile yer geldi sulṭānım

Cenāb-ı Kibriyā iḳbāl ü iclālīñ füzūn etsün

Denilmedikçe bu monlā gitdi āḥer geldi sulṭānım

[17a]

Kendinden sonra baġalü't-tâhûn ile mûlakḡab İbrâhîm Efendi ḡalefi olduğuna ḡergeldi demişdir.

Ḳıṡ' a

[Fâ 'i lâ tûn fâ 'i lâ tûn fâ 'i lâ tûn fâ 'i lûn]

Bahâne eyleyüp ma' mûrî-i ebyât u eş'ârı

Dil-i vîrânım etdiñ luṡfile âbâd sulṡânım

Yüz iḡsân ile yüz sikke-i zer eyledin iḡsân

İki yüzden sevindi Şâbit-i nâ-şâd sulṡânım

Luġaz-ı ḡalem

[Fâ 'i lâ tûn fâ 'i lâ tûn fâ 'i lûn]

Ol ne ḡuşdur ki aġı ḡaresi var

Boyu kertik başında yâresi var

Bir ḡarış ḡaddi var mücevveddir

Ḳahvecik nûş eder mükeyyefdir

Gerçi şekl-i şalâḡda görünür

Görse bir aḡ sâdeli sürünür

Pāk-dāmen elinden āh eyler

Çoğ beyāzın yüzün siyāh eyler

Gelicek şevğ taña pūye

Şoğulur bir şikāf-ı pūr-mūya

Olucak sahn-ı mağşada vāşıl

Gāh hāric olur gehī dāhil

Vaşfını yazdı tāze bilmededir

Çalem-i nazm-ı pāki silmededir

Çıt' a

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Hāl-i mevtāya bağıp etdiñ mi

Taşdan şūret-i ma' nāyı terāş

Furşatı tã' ati fevt etdigine

Dögünür her biri alıp iki taş

ŞĀḲĪB

İstanbuldan Re'īs kaleminden kâtib-zâdedir. Gevher-i girân-mâye-i şâ' iriyyetde dest-res bulup mizmâr-ı suhanda yekke-süvârân-ı âvâne sebḳati taḳrîb etmişdir.

Nazm

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Gedâ-yı 'aşḳa mekân bezm-i dil-sitân olsun

O murḡa bâl-i hümâ ferş-i âşiyân olsun

[17b]

Ḥam etdi ḳâmetimi bâr-ı hecriñ eyle nazâr

Ḳi târ-ı nûr-ı nigâhıñ zih-i kemân olsun

Ḳıṭ' a

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lün]

'Adüya göstereyim sine germegi çü hedef

Ḥadeng-i âh-ı şerer-pâş-ı der-kemân edeyim

Fesân-ı tîḡ-i zebân-i seng-i sürmedir Şâḳıb

Siyâh-kârî-i baḥtı niçe beyân edeyim

Beyt

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'lün]

Olurdu ḳâbil-i taşvîr ordu-yı âteş-nâk

Olaydı hāme-i Mānī per-i semenderden

Maṭla‘

[Fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lūn]

Sevād-ı sūziş-i ‘aşķile ṭoldu defterimiz

‘Aceb mi rişte-i şem‘ olsa tār-ı muṭribimiz

Müfred

[Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Gül gibi ‘arz-ı zer etmem teng-destem ğonçeveş

Ben nice ḥandān olam bāğ-ı vişāl-i yārda

Müfred

[Mef‘ülü me fā‘ilü me fā‘ilü fa‘ülün]

Cüş eyler idi ḥūn yerine her kimden

Çün tāk-ı zer ol servi der-āğūş idebilsem

Vefātı biñ yüz yigirmi ṭoķuz tārīḥinde vāķ‘ ıdır.

ŞĀĶIB

İsm-i sāmī vü nām-ı nāmīleri Muşṭafā’dır. Menşeları sāḥil-i İzmir’den olup tārīķ-i ‘aliyye-i Mevleviyye’ye sālīk ve külāh-ı istiğnā-yı zib-i tārīķ idüp Kütāhya nām mevķı‘da tekyye-ārā-yı meşīḥat-ı Mevlevī olmuşdur. Bu cerīdeye taḥrīr olunmaķ

içün ba'zı yārān bir ğazel irsāli talebiyle mektūb gönderdikde gönderdiği ğazel-i şahānesidir:

Ġazel

[Meḫ ū lü me fā ī lü me fā ī lü fā ī lün]

Taht-ı cefāya kim o şeh-i bī-vefā çıkar

Cānım dem-i nezzāre içün rü-nümā çıkar

Ġisūları o beyt-i mu'ammādır olsa hāl

Nām-ı dil-i fütāde-i dām-ı belā çıkar

Āġūşa alsa cevher-i āyīne 'aksini

Āh-ı füsūs her bün-i mūdān dü-tā çıkar

[18a]

Etsin şikest seng-i sitem qalbimiz dürüst

Her-pāre çünkü qābil-i feyz-liqā çıkar

Qalmaz ayakda pāyına bir kerre yüz süren

Dihīm ile çıkarsa başa hāk-pā çıkar

Āmāc-ı tīr-i ġamze iken çeşm-i dil yine

Her gördüğüne âyîneveş âşinâ çıkar

Dāmān-ı hürrem çıkmaz idi dest-i hūşdan

Lîk ol perî çıkınca yüze hūş-rübâ çıkar

Güyâ kemān-ı ebrū-yı dil-keş kemindir

Andan hemîşe ‘ asker-i tîr-i kazâ çıkar

Ruḥşat bulursa merdüm-i dîde açılmağa

Mā-beynimizde yâr ile çok mā-cerâ çıkar

Âyîne-i iddi‘ â-yı şafâ etmesin tehi

Zirâ görünce naḫşını bir müdde‘ â çıkar

Dîvâr-ı şeş-cihâtı eder reşk-i âyîne

Ol mäh-päre seyre ki burka‘ -güşâ çıkar

Ey dil görseñ ol mehi tîr ü kemān-bāz

Ḥâzır buluñ ki şâyed elinden ḥaṭâ çıkar

Hem-kāre yok bahānemiz illā ki hāmeler

Vaqtinde ney-şekerle ney-i būriyā çıkar

Zīr-i külehde nā' il olur devlete bu ser

Bir pūtedir küleh ki giren kimiyā çıkar

Şākīb bilir ne çekdigini kūy-ı yārda

Güyā garīb hışşesine hep cefā çıkar

Fİ HARFİ'L- CİM

CEM'İ

Nām-ı nāmīleri Meḥemmed'dir. Mecma'-ı fuhūl olan İstanbul'dan zuḥūr etmiştir.

Zümre-i kuzātdan fazl u kemāl ile meşhūr bir şā'ir-i māhir-i ma'mūrdur.

Ḳalemiyye

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe i lūn]

Ḳalem kim tūṭī-i mu'ciz-edādır

Ānıñ āyīnesi levḥ-i ḳazādır

Ne tūṭī nağme-riz-i çeng-i Zühre

Ne levḥa reşk-i miḥr-i pūr-ziyādır

Yā ol İskender-i mülk-i ma‘ānī

Bu bir āyīne-i ‘ālem-nümādır

[18b]

Ne İskender’dır ol ne ḥod bu mir‘āt

Yed-i beyzā u Mūsā vü ‘İşā’dır

O ṭūṭī söylemez her sāde-levḥa

Egerçi her sözi ḥayrer-fezādır

Ḳalur çāh-ı devāti içre maḥbūs

O bir fettān-ı Bījen-mā-cerādır

Bilür māfī’z-zamīr-i levḥ-i çerḥi

Yāḥūd bir ḡaybdān nükte-zādır

Güzār eyler cevr-i nazmı bī-pāk

Yā raḥş-ı ḥızrdır yā āşnādır

Benim gibi reh-i vaşfinda yārīñ

Derīde cāme vü ser der-hevādır

Yāhūd bir ʔurfe-i Baġdād'dır kim

Zebān-ı dil-keşī lüknet-nümādır

Ser-amed-i dilīr ġarbī Őemāil

Sehmī ʔadd-i āfet Őarġı edādır

Muʔarrā ʔurre vü mevzūn-ı ʔāmet

Mu' anber Őedd u Baġdādī ʔabādır

Devātım kürsīdir üstünde anuñ

Yāhūd bir vā' iz-i dil-keş-Őedādır

Gehī bir vā' iz-i kürsī-niŐindir

Gehī meddāḡ-ı memdūḡ-ı Ĥudā'dır

O naḡl-i sāye-i perver kim makānı

Firāz-ı kulle -ı kūh-ı Hirā'dır

O mäh burc-ı ʿişmet kim vucûdı

Medâr-ı hestî-i arz u semâdır

Şeh-i Levlâk kim nâm-ı şerîfî

Muhammed Muştafâ hem müctebâdır

Burâk-engîz ne meydân-ı eflâk

Tezelzül efgen-i tahte'ş-şerâdır

O genc-i sırr-ı mihr-i beyt-i ma' mûr

O dürr-i kurtâ-i Ümmü'l-Qurâ'dır

Kelâmı şekker-âmîz *ene emlah*⁴⁴

Zebânı tûtî-i vahy-âzmâdır

Cihânı kapladı envâr-ı zâtı

Ânîñ-çün zıllı dâ'im ber-hevâdır

---

⁴⁴ “Ben Arap’ların en güzeliyim.” mealindeki hadis.

Ānıñ feyz-i kudüm sidre-i seyri
 Tarāvet-baḥş-ı naḥl-i bī-nümādır

Şikest etse ‘aceb mi levḥ-i māhı
 Kelīm-i ‘arş-ı Tūr-ı Kibriyā’dır

[19a]

Ānı bīdār iden her laḥza ānda
 Şadā-yı ‘aks-i lafz-ı *len terā*⁴⁵dır

Anın devrinde dūd-ı nār-ı Zerdüş
 Çü fitne ser-necīb ihtifādır

Yıkıldı küngür-i eyvān-ı Kısra
 Uḥud bir vaḳ‘ a-i dehşet-fezādır

Muḥaşşal birinin söndi ocağı
 Biri ḥāne-ḥarāb u jāj-hādır

---

⁴⁵ Hz.Musa’nın Tur Dağı’nda işittiği “Beni göremezsin” anlamında ilâhi nida.

Biriniñ peyker-i Lât u Menât'ı

Nigün-üftâde-i hâk-ı fenâdır

Biriniñ şafha-i Pâzend ü Zend'i

Çü taqvîm-i kuhen pâ-der-hevâdır

Anıñ 'ahdinde 'aynu 'l-mâi sâka⁴⁶

Mişâl-i kalb-i hâsed-i bî-nümâdır

Velî vâdî-i bî-âb-ı semâda

Ruḥ-i 'aşık gibi kılzüm-nümâdır.

'Aceb mi kûşe-i gir-i ğâr olsa

O Zıllullah bî-çün u çerâdır

Yâ ne genc-i İlahîdir ki ânıñ

Ṭılsımı âteş tûr-ı Hirâ'dır

---

⁴⁶ Pınar akmaktadır.

Şikâf-ı gârda ammâ o nârın

Duĥânı Şekl-i beyt-i dîv-pâdır

Ne beyt ol perde-i dergâh-ı   izzet

Ne perde sâye-i perr-i ĥümâdır

O perdeyle ĥümâmı seyr edenler

Şanurlar nesr-i şâ'irle semâdır

Derûn-ı perdede her beyzâ gÿyâ

Miyân-ı çarĥda necm-i seĥâdır

  Aşâ-ber-dÿř-ı derbânı o ĥârın

Çü sidre bir dıraĥt-ı mÿntehâdır

Miyân-ı enbiyâda rÿz-ı maĥřer

O mÿmzâ ĥÿccet-i şer  -i Ĥudâ'dır

Eger hem-zânÿ-yı mihrise   İsâ

Anıñ dâmânı refref-âşnâdır

Kelīmu'llaha ger Tūr ise mesken

Anıñ menzilgehi 'arş-ı 'alâdır

Eger felek-aşinā-yı baħr ise levħ

O keşti- i rān gerdūn-ı dü tādır

Süleymān dehri zabt etdiyse tā Qāf

O bir fermān-dih-i her dü-serādır

Cihānda pādīşāh-ı ebr-i ħayme

Beķāda şāħib-i ħavz u livādır

[19b]

Āyā şāhenşeh-i Baħta ki nāmıñ

Nebīyyü'r-raħme ħātemü'l-enbiyādır

Teraħħum kıl meded Cem'ı-i zāre

Ki ol pes-mānde ħayr-ı verādır

Ruḥ-ı a'māli gerd-ālūd-ı 'iṣyān

Lisān-ı ḳāli pür sehv ü ḥaṭādır

Semend-i 'azmi anıñ rāh-ı tevḥīd

Sürer āyāt-ı cürmi çarḥ-ı sādır

Teḥī ḥumdur⁴⁷ derūnı nice demdir

Egerçi vaḳf-ı sermest-i Ḥudā'dır

Dili āmed şūd-ı ebr-ı hevādan

Çü ṭabl-ı nem-çekīde bī-şadādır

Ḳo ey dil şekveyi ol şāh-ı Yeşrib

Zamīr-āgāh-ı her şāh u gedādır

Hemān dest-ı niyāzı eyle ol der-kār

Ki söz ḥatm oldı hemgām-ı du'ādır

---

⁴⁷ humdur: humma

Nitekim hāme-i şun^c -i İllāhī

Nigār-ārā-yı ser-levh-i kızādır

Sütūn-ı çetr-i şer^c i ola muhkem

Ki pā-bendān-ı dīvār-ı āmādır

Ola hem ravza-i pāki münevver

O envār ile kim Kudūs-i cādır

Ġazel

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Cisr-i seyl-āb-ı ğamı cām-ı muşşaffā ile geç

Öyle cāy-ı hātarı esb-i sebük-pā ile geç

Mevc-ḥīz olmadın ey dil daḥı deryā-yı melāl

Anı bir himmet idüp zevrak-ı şaḥbā ile geç

Cem^c idüp yanına yārān ğam u endūhı

Der-i cānāneden ey dil yūri ālāyıla geç

Hâne-i cân-ı ‘adüv ü reşk ile sūzān olsun

Dergehinden o yalın yüzli dil-ārā ile geç

Cem‘ iyā kūçe-i hāmmāra yolun uğrar ise

Pīş-i mestāneden ādāb-ı medār ile geç

Ġazel

[20a]

[Meḫ ū lū fā‘i lā tū me fā‘ī lū fā‘i lūn]

Feth edüp mülket-i Çīn‘i ser-ā-ser zülfün

Kızıl Elma‘ya degin etdi musahḫar zülfün

Ḥam degil ṭarf-ı ‘izārında iki keffedir ol

‘Anber-i ḫaṭṭıñı vezn eylemek ister zülfün

‘Anber-i ḫaṭṭı görüp āteş-i ruḫsārında

Dāmenin ṭutdı gül-ābıyla edüp ter zülfün

Bakmağa māni‘ olup anda olan ḫüsn-i ḫaṭṭa

Muşḫaf-ı rüyı ḳapadır baġal eyler zülfün

Hāk-i pāyīne ne yüzden varılır bilmez idi

Dil-i Cem'î'ye eger olmasa reh-ber zülfün

Maṭl' a

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'lün]

Kendüyi küh-kene nisbet edermiş ağıyār

Ḥayır gelmez başına seyr edesüz āḥir-i kār

Maṭl' a

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Vaḫt-i şitāda zāhid ānı pāk toñdurur

Hem ṭa'n eder şaraba añā ḫanımuḫ ḫurur

Maṭl' a

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Cilveler eylese zīr-i ebrū-yı pür-tābda

Vechi var çeşm-i bütāniñ arḫası miḫrābda

Maṭl' a

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Açılsın şerḫa-i dil zaḫm-ı bend-i cānımız geldi

Sürülsün merhem-i mey sākiyā cānānımız geldi

Tārīḫ

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn]

Faẓl-ı 'ālem cenāb bu Sa'īd-i dādger

Şadr-ı fetvāya şeref-bağış oldı çün rûh-ı revān

Şu ezelden aqđıđı yire yine aqar n'ola

Dergehi mecrā-yı āb-ı devlet olsa her zamān

Cūy-ı eltāf u kerem dūnyāya andan bağış olur

Mağsem-i ser-çeşm-i iqbāldir ol āstān

Bu peyām-ı şevq-peymāy ile şehir-i 'īdde

Hağ budur kim 'īd-ber-'īd eyledi hağ-ı cihān

Bu peyāmı gūş edip Cem'ī dedi tārihini

Bū Sa'īd-i cāh-pirā oldu müfti-i zamān

CENNET EFENDİ

[20b]

Nām-ı emcedleri Mağmūd'dur. Top-ğāne'den zuhūr etmişdir. Feyz-i kerāmātı hūrşīd gibi nūr-efşān olup yetmiş beş hüdūdunda cennet-i 'adne 'āzīmet etmişdir.

Tārih-i Vefātı

[Meḡ'ülü fā'ilätü meḡ'ülü fā'ilün]

Merkez-nişin-i Ḥazret-i Maḡmüd Efendi kim

Ol ḡutb-ı 'ālem olmuş idi remz-i *Kün fekān*

Ḳalbi tecelliyāt-ı İlāhi'ye āyine

Cennet añunçün oldu laḡab añā rāyegān

Cism-i şerīfi etdi münevver meḡābiri

Rūḡ-ı laḡīfi eyledi tezyin lā-mekān

Çok devr eylemek gerek eflāk ḡaḡ bu kim

Böyle vucūd ola bu 'ālemde miḡmān

Naḡmī du'ā ile dedi tāriḡ-i fevtini

Cennet Efendiye ola dār-ı cenān mekān

Beyt

[Meḡ'ülü fā'ilätü meḡ'ülü fā'ilün]

'Aşḡ atının süvārı erişdi menziline

Lāḡar-ḡar ile zāhid bekler ḡapıda nevbet

CEVRİ

İsmi İbrāhīm'dir. Gül-i naḥl-i vucūdı gülistān-ı İstanbuldan resīde olup ma'ārif-i cüz'iyeye ve külliyyede māhir bir şā'ir gāyet hoş-nüvīs olmağla dā'imā kitābet idüp anıñla ta'ayyüş ederdi. Ḥattā günde biñ beyt yazup biñ aqçeye bey' eylediği meşhürdür. Kātı çok kitāb yazmışdır. Biñ altmış ḥudūdunda 'azm-i rāh-ı beḳā olmağla fevtine bu tāriḥler nazm olunmuşdur.

Tāriḥ:

Cevri'yi memnūn-ı luḥf ide cenāb-ı Kirdgār

Diger:

Eyle yā Rabb Cevri'ye Firdevs-i a'lāda mekān

Müretteb u mükemmel divān-ı belāgat-ı unvānı vardır. Meşnevī-i Şerīfñ Üç yüz altmış beytin her beyt-i şerīfini beşer beytle terkīb-bend tarzında *Cezīre-i Meşnevī* nāmıyla şerḥ

[21a]

itmişdir. Ve manzūm *Melḥame* taḥrīr etmişdir. Ve Ḥilye-i Ḥāḳānī'ye nazīre üzere Resūl-i Ekrem şalla'illahu te'ālā 'aleyhü vesellem ḥazretleriniñ medḥ-i şerīflerine nazm eylediği na't-ı şerīfden bir kaç beyt-i laṭif bu maḥalle taḥrīr olundu.

Na't-ı Şerīf

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Yaraşur bulsa bu nazm-ı ḡarrā

Na't-ı Peyḡamber ile ferr ü bahā

Hilye-i pîrâ-yı cemâl-i ma' nâ

Şûret-i ârâ-yı cemâl-i ma' nâ

Cevher-i âyîne-i hüsni-ezel

Pertev-i nûr-ı Hudâ azze ve cel(le)

Ziynet-efzâ-yı serây-ı imkân

Revnağ-efrûz-ı revâğ-ı dil u cân

Serv-i bî-sâye-i bostân-ı vücûd

Nağş pîrâye-i eyvân-ı vücûd

Ahmed-i mürsel-i maḥbûb-ı Hudâ

Ki o dürr-i bî-bedel-i bî-hemtâ

Yoğ idi aña melâḥatde 'adîl

*Ene Emlâḥ*⁴⁸ bu sözde oldı delil

Kendi hüsnienden idüp aña naşîb

---

⁴⁸ “Ben Arap’ların en güzeliyim.” mealindeki hadis.

Eyledi Hâk anı kendüye habîb

Şıfatı oldı şafâ-yı dil u cân

Hilyesi hırz-ı beķâ-yı imân

Levh-i evşâfına tâ rûz-ı kıyâm

Ola pîrâye taḥiyyât u selâm

Ġazel

[Fâ î lâ tün fâ î lâ tün fâ î lâ tün fâ î lün]

Çerçer kılma ser-fürü iķbâl için izzet budur

Hem gedâ hem pâdişâh-ı âlem ol devlet budur

Her ne deñlü himmete endâze olmasa yine

Müşterî olma metâ -ı devlete himmet budur

Hem-nişîn eyle dili dilberle sen çık aradan

Rind isen Cevrî şafâ-yı meclis-i vaḥdet budur

ve lehu

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Mevsim-i gül faşl-ı gülşen nev-bahâr eyyamıdır

Devr-i sâgar nûş-ı mey seyr-i kenâr eyyamıdır

[21b]

Mu' tedil bād-ı bahārı mevc-zen baħr-ı çemen

Zevrâķ-ı cām-ı şarâb-ı hoş-güvâr eyyâmıdır

Şâh-ı gül zeyn etmede dīvânımı günden güne

Gelse Cevrî gibi feryâda hezâr eyyâmıdır

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Mecnün-revişem zülf-i şanemden haberim yok

Ferzâne-dilem müşkil-i ğamdan haberim yok

Bir cām-ı maħabbet şunulan bezme esîrim

Keyfiyyet-i efsâne-i Cem' den haberim yok

Cevrî gibi vâķıf degilem sırr-ı kazâya

Bir sâde-dilem naķş-ı kaleminden haberim yok

ve lehu

[Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'îlü fâ 'ilün]

Nükte yok sırr-ı 'ademde deheniñden ğayrı

Kim beyān eyler o rāzı suḥanıñdan ğayrı

Bir çemen var mı ki bī-şebnem ola tāze vü ter

Bu letāfetde o nāzük bedeniñden ğayrı

Ṭūṭī-i ṭab‘ -ı suḥan-güsterini Cevrī’niñ

Söyledir yoḡ leb-i şekker-şikeniñden ğayrı

ve lehu

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Bir sīne mestūr olamaz rāz-ı maḥabbet

Her perdede biñ nağme eder sāz-ı maḥabbet

Dil cānı degil dil-beri de ‘aşқа deġiştı

Cevrī gibi olsa nola mümtāz-ı maḥabbet

ve lehu

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Āşūfte-diliz dām-ı hevā meskenimizdir

Āzāde-seriz bend-i belā me’menimizdir

Ol Yūsuf-ı güm-geşte-i vādī-i fenāyız

Kim mâye-i cân nükhet-i pîrâhenimizdir

ve lehu

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Haṭṭ-1 şî' rim bahâr-1 ma' nîdir

Sühanım cûybâr-1 ma' nîdir

Hüsni-i ta' bîr lafz-1 rengînim

Yûsuf-1 gül-' izâr-1 ma' nîdir

Maṭla'

[Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Bir dil ki rişte-i ser-i zülfüñle bend olur

Tesbîḥ-i âh u zârı melâ'ik-pesend olur

[22a]

Sulṭân Murâd Gâzî nüdemâsından Mûsâ Çelebî fevtine târiḥidir:

[Mef'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fâ 'ü lün]

Mûsâ Çelebî ki yedd-i beyzâ-yı keremle

Hürşîd gibi ' âleme iḥsân idi kârı

Olmuşdu hûşuyla şehensâh-1 cihânıñ

Hem bende-i dil-dâdesi hem mûnis ü yârı

Būy-ı gül-i ahlāk-ı laṭīfiyle verirdi

Eyyām-ı ḥayātı eşer-i feyz-i bahārı

Görseydi eger ḥüsn-i dil-ārāmını Yūsuf

‘Aşk ile Züleyhā gibi ḳalmazdı ḳarārı

Nā-ḥaḳ yere ḳulm ile şehīd oldu o maẓlūm

Menzilgeh ola Ḥaḳḳ’ıñ aña ḳurb-ı civārı

Cevrī dedi tāriḥin idüp Ḥaḳḳ’a münacāt

Mūsa’ya cemāliyle tecellī ḳıla Bārī

Sene:1031

Tāriḥ-i Velādet-i Sulṭān Muḥammed Ḥan-ı Rābi‘

Ol Sulṭān Muḥammed āftāb-ı maṭla‘-ı iḳbāl

Sene:1051

Tāriḥ-i Diger

Geldi dünyāya vücūd-ı Ḥan Muḥammed yümn ile

Sene:1051

Tārīḥ-i Cülūs

Cülūs-ı Ḥān MuḥammedHata! Yer işareti tanımlanmamış. eyledi āsūde dünyāyı

Sene:1058

FĪ ḤARFĪ'L- ḤĀ

ḤĀSĪB

Kaşamonu'dandır. İstanbul'a gelüp küttābdan olmuştur. Vefâtı biñ yüz otuzda vāk'ıdır. Mısır'dan getürdüğü taqvīm müktezāsınca biñ yüz yigirmi senesinde 'Alī Paşa şehīd u 'asker-i islām münhezim olacağını remz ile işāret itmek ile umūr-ı āliyyeden ḥaber virmek töhmeti ile maḥbūs iken söylediği ebyātındandır:

Ḥasb-i ḥāl

[22b]

[Fā ī lā tūn fā ī lā tūn fā ī lā tūn fā ī lūn]

Münşī-i taḥdīrīn idrāk olsa ger inşāları

Lafz-ı tedbire muzāf eyler idim ma' nāları

Şāriḥ-i dībāce-i taḥdīr olan 'ārifleriñ

Ḥarf-i teslīm-i rızā terkībdır imlāları

Fā' il-i taḥdīr-gāhı merdüm-i ğam-dīdeye

Maşdar-ı iḳbāl eder ḥod-kerde-i a' dāları

Rūy-ı nā-sāz eyler ‘uṣṣākıñ maḳāmiñ der-ḩiṣār

Beste-i zencir ederler Şi‘ r-i müsteṣnaları

Ḷıymetin tervic için cevher-şinās-ı rüzgār

Ḷıfz eder şanduk içinde lü’lü-i lālaları

Rāh-ı rev yok ḩod-be-ḩod pervāz eder bāğ içre zāğ

Ḷabs ederler nālesiçün bülbül-i gūyaları

Giryeye tebdil eder devrān si-rūze ḩandesin

Ḷabs-i inbik-i gül-āb eyler gül-i ra‘ naları

Gāh olur bedr-i müniri hāle-bend ile felek

Ḷāne-bend-i sim u zerdin cevherin ‘alaları

Terbiyet-yāb olmasa ḩısn-ı şadefde bir zamān

Pādişāhlar zib-i tac etmez dürr-i yektaları

Şayda gāhi dām eder şayyād āḩir şayd olur

Bu kemîngâhîñ ‘acebdir resm-i nâ-bercâları

Sende ey dil hâzret-i Mevlâ’ya şükr et şâbır ol

Şâd eder bir gün seni eltâf-ı lâ-yuḥşâları

Bâd-ı âh-ı inkisârı şanma te’şîr eylemez

Rûzgârı gör ki da’im didretir deryâları

Küşte-i nâmûs eder Nemrûdı ḳahr-ı zü’l-celâl

Mûrlar eyler helâk ef’î-i ejderhâları

ḤÂSİM

İsmi İbrâhîm’dir. Menşeyi Diyâr-ı Bekr’dir. Müderrisîndendir.

Nazm

[Mef ‘ülü fâ’ilâtü mafâ’îlü fâ’ilün]

Ḥârlar bâl-i hümâdır ser-i dîvârımda

Gül-i iḳbâl açılır gûşe-i gülzârımda

Bâd-ı nev-rûz gibi ḡonçe ḡüşâlık eyler

Mevce-i cûş-ı tebessüm leb-i dil-dârımda

O Felâṭun-ḥıredem ṭab^ç -ı suḥan-perverde

Meşel-i işbât ederim kilik-i dürer-bârimda

Ḥâsimâ bî-ceş-i ser-geşteḡi-i âlâmı

Ḳıldı vâ-beste felek gerdiş-i destârimda

ve lehu

[23a]

[MeḤ ū lü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fe ' ū lün]

Açılsa ḡonçe-i maḡşūd ṭarf-ı bâḡımda

Zükkâm olur eşer-i jeng bu dimâḡımda

Hezâr olursa nola meclisimde pervâne

Fetîle-i reg-i güldür yanan çerâḡımda

‘ Aceb ki ḥalka-i âḡuşundan remide olur

O mâh-ı nev büyüdi hâle-i kucaḡımda

ve lehu

[Meʿ ū lü fā' ī lā tü me' fā ī lü fā' ī lün]

Mir'āt-ı hâṭırında görünmem 'adem miyim

Ey mäh-päre yoḥsa ğubār-ı elem miyim

Geh çeşm ü gāh pāye düşürdi beni nesīm

Bilmem ğubār-ı sürme mi ḥāk-ı ḳadem miyim

ve lehu

[Meʿ ū lü fā' ī lā tü meʿ ā ī lü fā' ī lün]

Müjgānlarıñ ki gamzeñe bāl-i ḥadeng olur

Her zaḥm-ı sürme günü çü dāğ-ı peleng olur

Çoḳdur kenār dilberinin mäh-rūları

Amma Sitanbul'un güzeli şūḥ u şeng olur

ḤĀFİZ

Altuncu-zāde ğāyet ehl-i ma'rif u fenn-i tāriḥde şāḥib-ḳudret. 'Alī Paşa çeşmesine tāriḥ demişdir.

[Fā' ī lā tün fā' ī lā tün fā' ī lün]

Ḥazret-i zī-şān 'Ali Paşa ki Ḥaḳ

Zātiñ etmiş bezm-i luṭfuñ zīveri

Ḥasbeten lillah idüp zezem sebīl

Ka‘beveş ma‘ mūr kıldı bu yeri

Seyr idüp oldı bu ṭab‘ -ı Ḥāfızın

İki tāriḥi şu gibi ezberi

Remz ile der lülesi ‘ aṭşānına

Māh gel iç ‘ ayn-ı ‘ Alī’den kevşeri

(1125)

ḤĀFİZ

Gümrük Ḥāfızı denilmekle meşhurdur. Bu ğazel aşarından numunedir.

Ġazel

[23b]

[Me fā’ ī lün Me fā’ ī lün Me fā’ ī lün Me fā’ ī lün]

Dem-i ḥaṭṭı vişāl-i yār ile dil oldı şenlikde

Baḥār olduḡda hoşdur yār ile ‘ işret çimenlikde

Sürüp ḥaṭṭ-ı sefidim sīne-simīn-dil-dāre

Görüşdüüm ol semen-simā güzelle yāsemenlikde

Haṭṭ-ı cānāneden ruḥsār-ı āle bir keder gelmez

Olur şükūfte vü ḥandān gül-i ra‘nā dikenlikde

Verirmiş duḥter-i rez eskidikçe neşve-i tāze

‘Arūs olur görünce şehveri zen-i pīrezenlikde

Dem-i fūrkat esenleşdikde şihhatle dimiş Ḥāfız

Hemīşe luṭfu vār olsun ola yārim esenlikde

ḤĀFİZ

Ḥāfız Post dinilmekle şöret virmişdir. Nā’ilī’niñ terbiyet-kerdesidir. Edvārda vü eş‘ārda vü fenn-i tāriḥde mahāreti vardır. Vefātında ‘İṭrī demişdir.

Tāriḥ

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn]

Ḥarf-ı menķūtuyla tāriḥ oldu anıñ fevtine

Dedi ‘İṭrī Ḥāfız’a me’vā ola yā Rab cinān

(1105)

Maṭlā‘

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Firāķıñla günüm şeb gece⁴⁹ kārım cümle āh u zār oldu

Yetiş gel ey ṭabīb-i cān u dil ḥālīm tebāh oldu

Tārīḥ

Mühr ile Āşaf-ı mülk oldu Meḥemmed Paşa

ḤARĪMĪ

Merzifon'dandır. Nāmı 'Abdullah'dır. Bu beyt eş'arından yādigārdır.

Beyt

[*Fā' ī lā tün fā' ī lā tün fā' ī lā tün fā' ī lün*]

Miḥnet-i 'aşka esir etdi beni devr-i felek

Düşeyim rāh-ı belāya derd-i dil-ber diyerek

ḤASAN EFENDĪ

[24a]

Ol ser-çeşme-i mevfur Ümmī Sinān-zāde dinmekle meşhurdur. İstanbul'da şehremini nām maḥalde vāķı' zāvīyede seccāde-nişin-i meşihat ve Sultān Muḥammed cāmii'nde cum'a vā'izi olup niçe te'lifātı vardır. *Mecālis-i Sinānī* nām te'lif meşhurdur. Vefātında dimişlerdir. Tārīḥi der-vefāt-ı Ḥasan Efendī:

Gitdi biñ seksen sekizde āh ḫuṭbū'l-ārifin

⁴⁹ "Gece" kelimesi metne fazladan yazılmış olmalı.

İlahiyâtındandır

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Nâm u 'ârîñ terk idüp meydâna gel

Baş u cânıñdan geçüp merdâne gel

Nûr-ı zâtıñ pertevidir görünen

Dîde-i sırrı silip meydâna gel

ḤÜSEYİN CÂN

Maḥrûsa-i Burusa'dandır. Koynunda olan cüzdân-ı evrâk-ı keşîre ile defter-hânenen nişân verirdi. Ve miyânında olan üç hoşkalı devât-ı kebîriniñ üç hoşkasında birer reng mürekkebe olmağla da'imâ bu ebyâtı vird-i zebân itmiş idi oğurdı:

Bu kıt'a Nâbî'niñdir

[Mef 'ülü me fâ 'i lü me fâ 'i lü fa 'ü lün]

Üç hoşka devâtıñda dedi yâr ne vardır

Dedim aña ey ḥüsrev-i şîrîñ-i şeker-leb

Zülf-i siyehiñ la' l-i lebiñ çeşm-i kebûduñ

Evşâfını taḥrîr için üç dürlü mürekkebe

...⁵⁰

Üç hoşka devâtında ne var dirse o şâhım

Hûn-ı ciger dūd-ı dilim baht-ı siyâhım

HANEFÎ

İsimleri İsmâ'îl'dir. Zuhûrları Şumnı'dır. Tarîk-i Celvetiyye'den mazanne-i hâl bir 'ârif-i agâh idi. Lisân-ı taşavvûfda niçe resâ'il te'lîf etmiştir. Ve *Muhammediyye*'yi

[24b]

yüz yigirmi cüz miqtârı şerh u beyân ve münâsib maḥallerinde on iki biñ beytle niçe ma'ânî-i 'ayân itmiştir. Niçe zamân Burusa'da ve bir zamân daḥı Üsküdar da olup yine Burusa'ya gitmişlerdir. İlahîyâtındandır:

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lün]

'Âşıkâ cümle eşyâda tecellî görünür

Her tecellide niçe güne tesellî görünür

Şol ki külliyet ile 'aqlı vere 'aşkı ala

Bu ticâretde aña fâide küllî görünür

Kimi kıâim kimi râki' kimisi sâcidi

---

⁵⁰ Başlık nüshada silik çıkmış.

ıl nazır cümle eşyāda muşallā görünür

Nüşā-i ʿilm-i ledündür dil-i ʿārif-i billah

Her neye ālib isen anda tecellī görünür

Keşret-i feyz eyle Hānefī bu gün oldu deryā

Gerçi şūretde amu halkıñ aıllı görünür

AMDĪ

Nāmi Amed'dir. İstanbul'dan mālīyye aleminden baş alīfe. Bu tārī anıñdır:

Tārī

[Fā ʿi lā tūn fā ʿi lā tūn fā ʿi lūn]

Şāhibü'l-ayr-ı muʿallā-menzilet

Āşaf-ı Cem-rütbe-i sulān-ı Rūm

Şadr-ı reviş-rey-ı vālā-menābet

Yaʿnī hem-nām-ı der-i şehir-i ʿulūm

Eyledi buʿayı lillāh binā

Dinse elābı n'ola muyi'r-Rūm

Hayrını maḳbūl-i dergāh ide Ḥaḳḳ

Ermeye zātına ālām u ğumūm

Ḥarf-i ‘ömri ders-i tekrārü’l-ulūf

Nokṭa-i eyyāmı ta‘ dādü’n-nücūm

Çün temām oldı binā tāriḫiniñ

Fikrin eylerken bu ḳalb-i pür-hümūm

İrdi hātifden ḫiṭāb-ı nāgehān

Zümre-i ṭullāb için bel li’l-‘ulūm

Dedi kim Ḥamdī budur tāriḫ aña

[25a]

Sāri‘ū fi’d-ders fes‘av bi’l-‘ulūm⁵¹

Çorlulu ‘Ali Paşa’ya ḫarem-serāy-ı pādişāhīden bir sultān ‘aḳd olunduḳda:

Tāriḫ

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

⁵¹ Derse koşun, ilimde çaba gösterin.

Ḥāme-i meşşāte-i fikret çün oldı Ḥamdiyā

Nev-^ç arūs-ı sālīne zīynetger-i rūy-ı ḥisāb

Perde-dārān-ı şebistān-ı edeb tāriḥini

Dediler māh oldı sa^ç d ile qarīn-i āftāb

(1121)

ḤAMDĪ

İstanbul'dandır. Kuzātdandır. Ğāyet nāzük şeh-nāme-ḥān olup biñ ṭoksān beşde şandelī-nişīn-i meclis-i ḥāmuşān olmuştur.

Ğazel

[*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

O şüh eylemede tāze tāze nāz baña

^ç Aceb mi ola müsellem reh-i niyāz baña

Cihān cihān sitem-i bī-nihāye var dilde

Ne çāre oldı dil-dār çāre-sāz baña

Şarāb-ı nāz ile ser-mest tīg-i ğamze-i mest

O şūhdan hele lāzımdır iḥtirāz baña

Neler eder saña gör Һamdīyā o ğamze-i mest

Niġāhı etmede fi'l-cümle keşf-i rāz baña

ve lehu

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Fitne-i çeşmi ile ğamze-i cādūsunda

Қorқарım dil қаçарақ çāh-ı zenehdāna düşer

Һamdī açmazsa niġābın saña Leylā-yı murād

Dil-i Mecnūn-şıfat deşt-i beyābāna düşer

ҺAMDĪ

Diyār-ı Bekrden bāzergān ṭā'ifesindedir. Һaleb қазısı Kevākib-zāde nām fāzılıñ dedigi tāriḥidir.

[25b]

Ref' -i āh ile müverrih dediler tāriḥin

Düşdi evc-i Һaleb'iñ kevkebi ḥāk-i pāke

(1090)

Kibārdan bir kimse Aḥmed nām oġlunı sünnet ettigiñde bu tāriḥi dimişdir.

Geldi tebrikine bir pīr dedi tāriḥin

Sünnet-i Aḥmed'i i' lāna sezā sūr oldu

(1116)

FĪ ḤARFĪ'L-ḤĀ

ḤĀKĪ

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Mey-i gülgünü seyr et pāk meşreb bir güherdir bu

Egerçi iştihârı duḡter-i rez gerçek erdir bu

Göreydi penc beyt-i nazmımı şāhib-i ḡamse

Dir idi Ḥākī el-ḡaḡ ḡāric ez-aḡl-ı beşer bu

ḤULDĪ

Maḡrūsa-i Burusa'dan 'imāret-i Orḡaniyye şeyḡidir. Vefātı biñ yüz de vāḡı'dır.

Ġazel

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Çıḡardıñ bu ḡadar gevher-şinās-ı 'aşḡı ḡāḡırdan

Nice dil-sufteden kesdiñ 'alāḡa riştesin birden

Olur mı fikr-i reng-i rüy u la' liñden göñül fāriḡ

Cihān ḡāli ḡalur mı hiḡ i' rāz u cevāhirden

Beni bu âteş-i iḥrāma şardı tāb-ı ruḥsārı

Güneş ṭal‘ atlı bir dā‘î güzel geldi Cezā’ir’den

Baḥa ta‘ zîr eder ḥadden ziyāde dilber ey Ḥuldî

Hele bir cürmim olsaydı şafā’irden kebāirden

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün]

Şerer-i âteş-i ‘ aşkıñla niçe cān ṭutuşur

Bu sūz ile giderse ḳorḳarım cihān ṭutuşur

O āftāba ne mümkin nigāh-ı germ etmek

Pesendveş müje-i çeşm-i ‘ āşıkān ṭutuşur

‘ İzār-ı dilberi mevzū‘ -ı baḥt idüp Ḥuldî

Geceyle şem‘ ile pervāne her zamān ṭutuşur

[26a]

ḤAYLĪ

Nāmı Aḥmed’dir. Zuhūrı Ḳırḳ Kilisā’dandır. Küttābdandır. Fāzıl Aḥmed Paşa’ya

Uyvar ḳal‘ ası fetḥ etdikde demişdir.

Ḥaylī dā‘î du‘ ā idüp dedi tāriḥini

Aldı Uyvar'ı ' adūdan mu' cizāt-ı Aḥmedī(1074)

ve lehu

[Mef 'ūlü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Āyā taraf-ı yāre gider kâfile yok mu

Şayeste-i rihlet bize bir raḥle yok mu

Hîç eylemedik meyl-i ferâgat tek u pūdan

Ey pây-ı taleb sende ğam-ı ābile yok mu

Şivenüñde etdiñ çemeni ağlama bülbul

Bu nāle-i şeb-gîre ' aceb fāşıla yok mu

Söylemedi nev-ṭarḥ ğazeller bu ' azāde

Bā' iş ne ' aceb Ḥaylī-i şeydā yok mu

Ḳıṭ' ā

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā' lün]

Hîç zenāndan vefā ümmid etmen

Cevrdir ol gürūha kār-ı kādīm

‘ Asker-i zenden hezār gerek zirā

Dedi Haḡ *İnne keydehunne ‘azīmūn*⁵²

Müfred

Ġamiñla şimdi ‘ālem ‘ibret alur ḡāl-i Ḥaylī’den

Anı ‘aşḡıñ senin ‘ibret-nümā-yı ‘ālem etmişdir

Maṭla‘

[*Fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lūn*]

Şem‘ ser-keşlik eder serv gibi bir er idi

Āteş-i fūrḡat-i cānānı ki gördi eridiFevtine Ḳarīb bu Ḳıṭ‘ ayı dimişdir

[*Mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün*]

Bu cāy-ı cān-fezāyı pesend eyleyüp gönül

Rāh-ı fenāda dedi burda kem ḡonak degil

Amma nidāya başladı dellāle-i ecel

Zinhār ‘ömr ḡāfilesi o turak degil

Tārīḡ-i Vefatı

[*Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn*]

Ol ferid-i ‘ālemeyn olmuş idi

Meskeni dünyāda rif‘at-ı maḡfeli

---

⁵² “... siz kadınların fendi büyüktür...”, Yūsuf, 12/28-29

[26b]

Dād-ı ‘uqbāda daḡı ey pādīṣāh

Ġarqa-i envār ola cān u dili

Fevtiniñ ‘adlī dedi tāriḡini

‘Adn ola Ḥaylī Efendi menzili

(1098)

ḤAYLĪ-İ BURŪSEVĪ

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün]

Gözleriñ gönlüm alup yer kıomadı tebdire

İki āhū bir imiṣ pādīṣehim bir ṣire

Görmedi ḡazret-i Yūsuf bu cemāli düşde

Ḥüsniñ ey māh nice kıābil olur ta‘bire

Şanma ey Ḥaylī çeker dīdesine kuḡl-ı sıyeh

‘Āşıķ öldürmek için zā‘ verir şemşire

* * *

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Da'vâ-yı aşka her olurdu bir güvâh

Bir kerre söyledüp sözümi diñlese o şâh

Seyr-i cemâle kâkülünüñ mâni' olması

Şâhid degil mi oldığına bahtımıñ siyâh

Fİ HARFİ'D-DÂL

DÂNIŞİ

İstanbuldan kızât dandır tarîk-i kazâyı terk idüp remmâllik ma'îşet iderdi.

Na't-ı Şerîf

[Fâ'î lā tün fâ'î lā tün fâ'î lā tün fâ'î lün]

Sāyesi düşmez zemine sen o naḥl-i Ṭūr'sun

Sāyesiz hūrşidsin başdan ayağa nūrsun

Ḳaldı ardınca gözi ḥalkıñ degil zuhruñda mihr

Bende-i 'āşīye Ḥaḳ'dan 'avf için menşuursun

Şeş cihetden dīdesin didâr-ı Ḥaḳḳı görmege

'Ayn-ı 'âlem sendedir āyine-i manzūrsun

Ḥaḳḳ bu yüzden perde-i rāz-ı dili keşf eyledi

‘ Ārife zāhir velīkin cāhile mestūrsun

Dosta firdevsden kopmuş gül-i bī-ḥārsın

Düşmen-i nā-puḥteye bir āteşin tennūrsun

Muḳim-i cennet ü cehennem vāzı‘ -ı tığ ü ḳalem

Münkirine mātem ammā mü’minine sūrsun

Sensin ol şeh kim Süleymānlar ḳapuñda mūrdur

On sekiz biñ ‘ āleme ḥükm etmege me’ mūrsun

[27a]

Sensin ol şeh kim perīler emrine maḥkūmdur

Dāver-i fermān-revā-yı leşker-i zi’n-nūrsun

Ka‘ be’ye bünyād uran gerçi Ḥalīlullah’dır

Sende vīrāne gönüller yapmağa müzdūrsun

Gördüğün mi' rācda 'āşıqlara bahş eyledin

Luṭf-ı Hāḳḳ' dır ücretiñ dīdār ile me'cürsun

Mest olup tel kırmaları diyü erbāb-ı hıred

Nāhī-i mey māni' -i gūş-ı ney ü ṭanbürsun

Nāme-i Hāḳḳ'sın ki her satırın dil-i a' daya tīg

Dört kitāb içre nebīyü's-seyf ile meşürsun

Bir avuç ḥāk ile şaldıñ ḥāke cünd-i düşmānı

Hāḳḳ elinde ceş-i a' dā üstüne Manşür'sun

Cevheridir fetḥ eden gencine-i esrānı

Tā ezelden gevher-i tevḥīde sen gencürsun

Çeşm-i ḥalkı rüşen etdiñ şeb-çerāğ-ı şermile

Efser-i farḳ-ı şahāna gevher-i menşürsun

Hāḳ bilen zāt-ı şerīfiñ Hāḳḳ'a olmuşdur yaḳıñ

Kim ki Hāḳ'dan dūrdur sen daḥi andan dūrsun

Bir mu'azzam şehrsin kim bābı anıñ Murtażā

‘İlm ile ma‘mürsun tevḥīd ile maḥşürsun

Ḥaşr olunca sırr-ı ‘ilm sensin menār vaḥdete

Penç vaḳt içre lisān-ı ḥalkda mezkürsun

‘Aşḳ-ı ḥüsnüñdür sebep dünyā vü mā-fihāya heb

Revnaḳ-efzā-yı cinān nüzhet-nümā-yı ḥürsun

Baḫr u berde Ḥızır İlyās oldı meddāhıñ senin

Ḥāmid ü Maḥmūd’sun hem ḥāzır u maḥzürsun

Pādişāh-ı evvelīn ü kıble-gāh-ı āḫirīn

Evvel u āḫir binā-yı ‘aşḳ ile ma‘mürsun

Ḥüsn-i ḥulḳ ile bir içim şusun ammā kim yine

Ḥanceriñle dāfi‘-i nār-ı dil-i pür-şürsun

Tîg-i engüştüñle etdin cûş-ı mähı dü nîm

‘Älemiñ şâhib-ķırānı merd-i şâhib-zîverisin

Gözün açdıñ Zāl-i dehrin tîre-i iķdām ile

Haşre dek tāb-efgen rūy-ı şeb-i deycūrsun

Saňa bağışladı cümle ümmetān-ı ‘ācizān

Fazl-ı Haķķ ile ezelden tā ebed mağfūrsun

Hāşalillah kim saňa ümmet olan ķurtulmaya

Sen şefî‘-i cürm-i vaşş-ı tayr u mār u mūrsun

El benim dāmen senin yā Raḥmeten li’l-‘ālemin

Şöheretim ‘işyān benim sen ‘avf ile meşhūrsun

Her deñlü çarḥ-ı pervāz isen ey sî-murğ-ı dil

Şāhbāz-ı ķudrete bir kemterin ‘uşfūrsun

[27b]

Dāniş olma şaķın luţf-ı Hudā’dan nā-ümîd

‘Aķl ile yoķdur ‘alāķan mestsim ma‘zūrsun

Gözin aç kim cām-ı cehl etmiş seni mest ü ħarāb

Ĥāl-i zilletde uyursun daĥi sen maĥmürsun

Sāyesinde tūtalım olduñ Süleymān-ı zamān

Dergehinde ĥāqdan ednā yine bir mürsun

Zerreveş mażhar düşersiñ āftāb-ı luţfına

Müjde kim iki cihānda şādsın mesrürsun

Rūĥuna olsun selām ol pādişāh-ı ĥāş u ‘ām

Nefs elinden çekdigiñ derdi bilir ma‘zürsun

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Nāşııñ pendiyle ‘aşq-i dil-rübādan geçmeziz

Cümleden geçsek olur cām-ı şafādan geçmeziz

Tīr-i müjgānıñ ‘aceb mi eyleseñ ĥātır-nişān

Baş u cāndan geçmişiz ol qaşı yadan geçmeziz

DÜRRİ

İsmi Mehemmed'dir. Bolu sancağından zühür ve Muşâhib Paşa akrabâsından olup harem-i serây-i Pâdişâhîden çıkup niçe zamândan soñra biñ toksan sekizde vefât itmişdir.

* * *

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Raķib el uzadurmuş o şūh-ı ıannāza

Niçün cesāret edersin şikār-ı şeh-bāza

Sezā görülse ne var baña cāme-i devlet

Metā'-ı himmete Dürri olur mı endāze

DÜRRİ

Nām-ı nāmîleri Aħmed'dir. Cümle-i maħbûbâbında ħüsn ü ān olan Van'dan bedîdār olmuşdur. Evā'iliñde küttâbdan ba' dehu ħācegāndan biñ yüz otuz iki târiħinde elçilik ile

[28a]

'Acem'e gönderilmişdir. Tazarru'-kerde rüzgār olan nükte-verāndan bir siħr-kārdır.

Sulţān Aħmed çiçek-i ħoş-ħāl olduķda nazm etmişdir:

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ḥamdü lillah kim irüp luṭf-ı cenāb-ı Kırdigār

Buldu şihhat Ḥazret-i Şāhinşeh-i Cem-iḳtidār

Ḥaḳ bu kim fikrinden ol zāt-ı hümāyūn-ṭal' atin

Muḳtarib olmuşdı bi'l-cümle şıgār u kibār

Dem-be-dem el ḳaldırup dergāh-ı Ḥaḳḳ'a ḥamd ḳıla

Cān u dilden dirler idi yā ganī perverdigār

Senden ümmid eyleriz ol zāt-ı pākin şihhatin

Sen ḳıl anı cümle ' illetden İlahī rāst-kār

Ḥaḳ budur kim inḥirāfindan mizāc-ı pākiniñ

Oldı gūyā ser-te-ser eczā-yı ' ālem bī-ḳarār

Vāḳı' ā ' ālem tezelzül bulmamaḳ mümkin midür

Ḳāleb-ı dünyāya zirā rūḥdur ol şehriyār

Rūh-ı olunca nā-ḥoş elbetde beden bīmār olur

Rūhdur ıasr-ı ten istiḥkāmına çün kim medār

Hāşılı rūh-ı muşavvirdir bu server ‘āleme

Çok zamān yā Rab anı taḥtında eyle ber-ıarār

Tā ezelden gerçi kim olmuşdı maḥbūbü’l-ıulūb

Cümle ḥalk-ı ‘āleme ol şehriyār-ı nāmdār

Ya‘nī olduıça süvār-ı raḥş-i devlet şān ile

Seyr-idenler tal‘at-i pākin ederdı iftiḥār

Muḫtezā-yı rüzgār dehr-i pür-āzā ile

İondı mir‘āt-ı zāmīr-i pākine çün kim ğubār

Güş idenler ‘illet-i cān-süzunu bī-tāb olur

İaşlarla gömgök etdi tenlerin divāne-vār

Şiḥḥat-i zāt-ı hümāyūnuñ edip Ḥaı‘dan recā

İalk-ı ‘ālem gece vü gündüz ederdı āh u zār

Ol zamān kim tābiş-i nār-ı ھا̇rāret ser-be-ser

İtdi ol cism-i latīfi vü nāzenīni dāğdār

Gūyiyā bir tāze naħl-i gülşen-i firdevs idi

Etdi anı dāğ-ı te'şīr-i ھا̇rāret jāle-dār

Yoħsa bir ra' nā gül-i şad-berg-i bāğ-ı ħüsn idi

Cā-be-cā mānend-i gül-bün güller açdı şad hezār

Yā vüçudı bir şadefdir ol yem-i cūduñ meger

Kim zuhūr etdi niçe pākīze dürr-i şāhvār

Yoħsa bir rengīn bahāristān-ı feyz-āşārdır

Oldı verd ü yāsemen ü lāleden üşküfedār

Müntehib bir nüşha-i mergūbedir ol zāt-ı pāk

Buldı la' līn noçtalarla ser-te-ser naçş u nigār

[28b]

Seyr idenler dirler ol zāt-ı tarāvet menba‘ı

Zāhir oldı ābda yer yer ḥabāb-ı dāne-dār

Bād-ı vezānīñ ṣāh-ı gül gibi görenler dediler

Niçe mercān yemm-i behcetden oldu āşikār

Eyleyince ṣaykal-ı dest-i ḳader perdāhte

Cism-i pāki ğıll u ğıṣdir oldı ṣaf-āyīnevār

Gerçi buldı ‘ākībet ol menba‘-ı ‘ayn-ı ṣifā

Ḥaylī zaḥmet çekdi ammā bir zamān leyl ü nehār

Güiyā ṣimdi mükāfāt-ı ten-i bīmārna

Bir çiçekli ḥil‘at iḥsān eyledi Perverdigār

Yā benekli atlas-ı zer-tārdır pür-naḳṣ idüp

Destgāh-ı ğaybdan gönderdi anı Kirdigār

Yā İlahī öyle ümmīd eyleriz kim bir daḥı

İrmeye ol zāta bir ‘illet nihān u āṣkār

Ser-firāz-ı t̄ac olup tahtında İskender gibi

Şıhhat ile eyleye ‘ömr-i ṭabī’ide karar

Zāt-ı p̄aki dem-be-dem sa’ at-be-sā’ at gün-be-gün

‘Āfyetler kesb ide ‘ālemde Dürri bī-şumār

Olmaya nāzük teni āzūrde-i dest-i ṭabīb

Görmeye ‘ömründe zaḥmet ol vücūd-ı kām̄kār

Ġazeliyyātındandır

[Meḥūlū fā ‘ilātū meḥā ‘ilū fā ‘lün]

Dil ḥande-rizi leb-i cānāne mübtelā

Cānāne girye-i dil-i nālān mübtelā

Şem’ -i ıztırāb āteş-i pervāneye esir

Pervāne sūz-ı şem’ -i şebistāna mübtelā

Dürri eger ḥaḳīḳatle eylesen nigāh

Heb cümlesi tecelli-i Raḥmāna mübtelā

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Kesdik ümmîd riştesini zülf-i yârdan

Yok şimdi kılcıca minnetimiz rûzgârdan

Ey seng-dil toqunma şakım şîşe-i dilde

Zulm etme tâzesin hâzer et inkisârdan

Teşrif-i bezm eder diyü ol âteşin-izâr

Döndü kebâba cism-i nizâr intizârdan

[29a]

Şabr et güşâyış-i gül-i maqşûda Dürriyâ

Feyz-i nesîm-i mevhibe-i Kirdigâr'dan

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Nem kapsa dîde hağdan eger eşk-i ter verir

Deryâ şehâbdan alır âbı güher verir

Luţf eyle alma âhımı ey âftâb-ı hüsn

Mir'ât-ı tâbdâra nefes çok keder verir

Bir āh-1 şubḡāha baḡar ʿuḡde-i derūn

Zīrā güşādı ḡonçeye bād-1 seḡer verir

Ḳaṡʿ etme cūy-1 eşkini Dürri bu bāḡdan

Bir ḡün olur ki naḡl-i ümīdiñ şerer verir

ve lehu

[Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Ḳayāt-1 cān leb-i cān-baḡş-1 yāre ḡalmışdır

Şafā-yı ṡabʿ mey-i ḡoş-güvāra ḡalmışdır

Bu bezmgāhda renc-i ḡumār-1 maʿsiyyetim

Şarāb-1 maḡfīret-i Kirdigārʼa ḡalmışdır

Fülke-i Hümāyūnʼa yazılan ḡıṡʿadır

[Me fā ʿī lün me fā ʿī lün me fā ʿī lün me fā ʿī lün]

Suṡūrāsā olup emvāc ḡüyā şafḡa-i deryā

Zer-ender-zer añā ser-levḡadır bu fülke-i ḡarrā

Süvār olduḡça Sulṡān Aḡmed-i Şāliş saʿādetle

Oḡur Rūḡüʼl-emīn ardınca bismiʼllāhi mecrāhā

Tārīḥ-i Liḥye-i Sultān Aḥmed

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Cülüs etdi taḥt-ı devlete ḥān Aḥmed-i Şālīs

Şeref burcuna gūyā mihr-i rahşān eyledi taḥvīl

O sultān-ı Sikender-ḳader ḥākān-ı hümāyun-fer

Ki 'ahdinde şer u şūr oldı emīn u rāḥata tebdil

O denlü şādmān oldı cihan yümn-i ḳudūmünden

Ki el verse ederdi dest-i pākin serverān taḳbīl

Bu eşnāda cemāl-i pāk-māli liḥyedār oldı

Meḥāsin etdi ḥaḳḳā şāh-beyt-i ḥüsnünü tezyīl

Zuhūr edince ḥaḫḫ-ı 'anber-efşān levḫ-i yüzünde

Mübārek-bād yine etdi melā'ik birbirin ta' cīl

Degil ḥaḫḫ-ı hümāyūn ḳıl ḳalemle kātib-i ḳudret

Cemāli şaḥnınıñ icmālin etmiş mū-be-mū tafşīl

‘ Aceb mi nāme-i ḥüsnüñde olsa devr-i ḥaṭṭ-ı peydā

Beyāz gerden-i sīmīni olmuş nürdan ḳandīl

Muṭarrā sünbül-i nev-reste gülzār-ı cennetdir

N’ola teşmīm idüp etse melekler ḳadrini tebcīl

[29b]

Mübārek ola vech-i enverine liḥye-i pāki

Be-Ḥaḳḳ-ı āyet-i nūr be-Ḥaḳḳ-ı sūre-i Tenzīl

O ḥaṭṭ-ı müşg-bārın ḳılmağa tāriḥini taḥrīr

İderken mū-şikāfān-ı hüner diḳḳatle ḳāl u ḳīl

‘ Uṭārid levh-i mühre Dürriyā yazdı bu tāriḥi

Cemāl-i Aḥmedī’ye sāye şaldı şeh-per-i Cibrīl

Sene: 1110

Tāriḥ-i Çetr-i Ḥümāyūn

[*Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün*]

Zihī hüceste-eşer ḥayme-i cihān-bānī

Ki ehl-i ṭab‘a verir seyr-i zevḳ-i rūḥānī

İden bu çetr-i hümayûnı cân-kâh-ı şâfâ

Añar mı taht-ı hevâ-pâye-i Süleymânı

Döner hümayâ bu pervâz ile açarsa perin

Kaçan ki şalsa aña sâye zıll-ı Yezdânî

O pâdişâh-ı felek-bârgâh-ı devrân kim

Anıñla buldı şeref hânedân-ı ‘Oşmânî

Kurup bu çetri ğazâya ‘azîmet etdikce

Musaḥḥar eyleye bi’l-cümle kâfiristânı

Bu bârgâh-ı hümayûna bu letâfet ile

Nigâh edince dedi Dürri şenâ-ḥânı

Cihânda olmaya bundan ziyâde bir târiḥ

Mübârek ola İlâhî bu çetr-i sulṭânî

Tārīḥ-i Tekye-i binā-i Çorluḥ

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā lūn]

Şadr-ı a'zam-ı Vezīr-i Aḥmed Ḥan

Āşaf-ı Cem' cenāb-ı 'ālī-cāh

Ya'ni kim Ḥazret-i 'Ali Paşa

K'oldu tevfiḳ-i Ḥaḳ aña hem-rāh

Hem edā-yı şalāt için mescid

Hem sülük ehline 'ibādetgāh

'Āleme öyle bir eşer koydu kim

Ḥayr ile ismi yād olur her gāh

Sa'yi meşkūr olup şevābı kabūl

Ḳılalar zikr-i ḥayrını efvāh

Dürriyā hātif-i ehl-i tevḥīdi

İdüp esrār-ı zikrden agāh

[30a]

Dedi bu tekyegāh için tārīḥ

Zıkr idiñ lāilāhe illa'llāh

Çorlulu'nñ binā eylediği Medreseye Tārīḥdir

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Destūr-ı kerem-perver şadr-ı şefkat-güster

Dādār-ı semāḥatver ya' ni ki ' Ali Paşa

Ol āşaf-ı dānā-dil ḥayrāta olup mā'ıl

Qoydı bu cihān içre nice eşer-i vālā

Bir bük' a-i zibāyı bünyād kılp himmet

İhlāş ile sa' y etdi yaptırdı güzel ḥaḳḳa

Hengām-ı ḥitāmında bir kāmīl-i rüşen-dil

Tārīḥi-i için görmüş bir vāḳ' a-i ğarrā

İbn-i ' amm-i Peyğam-ber ya' ni ' Alī-i Haydar

İtmiş ola rüyāda bu ḳavli aña inhā

Kim gāyete erdikde bu medrese-i ‘ālī

Tārīh̄ini etsünler mu mışra‘ ile inşā

Zīrā ‘ādeti ānın bu sāle muvāfiķdır

Vāķ‘ da hesāb etdik yek-pāre vü müsteşnā

Güyā ki kerāmetdir Dürri‘ aña bu tārīh̄

Men ‘allemenī ħarfen ķad şayyaranī ‘abden⁵³

‘Ali Paşa-yı ‘Atīķ Cāmi‘ -i Şerīfi’nde binā olunan Celvetī Tekyesi’ne tārīh̄dir

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Eyledi bu tekyc-i dār-ı beṭālet bir zamān

Şāni‘ -i kevn u mekānīñ muķtezā-yı ħikmeti

Devreden bu Ka‘ betü’l-‘uşşākı mānend-i ħümām

Devr ederdi ehl-i tevhidin nigāh-ı ħasreti

Piş-i ṭāķında ‘ubūdiyyet nitāķı bend için

Ṭāk idi güyā ki erbāb-ı ṭarīķiñ ṭāķati

---

⁵³ Bana Bir Harf öğretenin kölesi olurum. Hz. Ali

Çille-i çil-sâle çekdi ehl-i ‘uzlet hâşılı

Erba‘îniñ şimdi tekmi̇l oldı haqqâ müddeti

Hamdü li’llah kuvvet-i kudsiyye-i ibrâr ile

‘Âkıbet etdi zuhûr erbâb-ı hâliñ ğayreti

Şüphe yok te‘şîr eder ammâ birâz te’hîr eder

Feyz-i iksîr-i kerâmetiñ budur hâşiyeti

Zâhir u bâtın ‘ayân oldı bu emr-i hayrda

Ehl-i şer’iñ nuşreti ehl-i kulûbuñ himmeti

Âşaf-ı yek-tâ ‘Ali Paşa-yı ‘âlî-menkâbet

Hâzret-i Han Aḥmed’in destûr-ı şâhib-devleti

[30b]

Hük-m-i şer‘ullah ile vâcib görüp ihyâsını

İtdiler ma‘mûr u âbâdân bu dâr-ı behçeti

Âsumân olduḡca pür-envâr zikrullah ile

Şâmil olsun Hâlık’iñ maḥlûka feyz-i rahmeti

Dürri-i bende dedi ihlâş ile târihîni

Tekyegâh-ı evliyâ cây-ı kadîm-i Celvetî

Biñ yüz otuz beş târihînde baş muhâsebeci iken fevt olmağla bu târih dinilmiştir:

Târih-i Vefâtı

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Dürri-i yektâ vü dūr-endîş ü tîz-idrâk kim

Ḥall ederdi bir nefesde her mûy-ı pîçideyi

Çünkü çeşmin yumdu dünyâdan dedim târihîni

Nâ-bedîd etdi felek bir cevher-i nâ-dîdeyi

(1135)

Çıkar bir ta' miyeyle fevtinin ey Vehbî

Güm oldu kân-ı dehriñ göz göre pākîze bir Dürri

(1135)

FĪ ḤARFİ'Z-ZĀL

ZĀKİRĪ

İsmi Aḥmed'dir. Filibe'den zuhūr itmiştir. Kuzâtdandır. Biñ toksan yedi târihinde vefât itmiştir.

Maṭla‘

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün*]

Göñülde ‘aşk birdir sevdigim de dā’imā birdir

Muḥabbet ehline şāhid de birdir müdde‘ā birdir

ZİHNİ

İstanbuldan zuhūr etmişdir. Hâcegāndandır. Biñ tārīhindeñ fevti tārīhine gelince geçen ‘ulemā ve meşāyiḫi *Vefāyāt* nāmıyla bir küttāb itmişdir. Bunlar āşārındandır.

Na‘t

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün*]

Göñülde cilveger naḫş-ı hayālīñ yā Resūlla’llāh

Enīsim rüz-ı şeb fikr-i vişālīñ yā Resūlla’llāh

‘Ulüvv-i şānīña nisbetle esfel ḫubbe-i gerdün

Ne bilsin ger denī ḫadr-ı celālīñ yā Resūlla’llāh

[31a]

Ḳomaz jeng-i kudūret ser-te-ser āyīne-i dilde

Ziyā-i pertev-i nūr-ı cemālīñ yā Resūlla’llāh

Umar her dem cenāb-ı ḫāzretiñden Zihni-i şeydā

Temāşa-yı cemāl-i bā-kemālīñ yā Resūlla'llāh

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Beyza-i tuğrā-yı devletdir külāh-ı Mevlevî

Tüde-i şeh-rāh-i ' izzetdir külāh-ı Mevlevî

Şevkiyle gerdāndır bezm-i talebe muttaşıl

Sāgar-ı şahbā-yı vahdetdir külāh-ı Mevlevî

Lābūd eyler mālīk-i dīhīm Mışr-ı i' tibār

Kelle-i kıand-i hidāyetdir külāh-ı Mevlevî

Mürtesim maḥfī heyūlāsında şad naşş u şuver

Zihniyā fānūs-ı ḥikmetdir külāh-ı Mevlevî

FĪ ḤARFĪ'R-RĀ

RE'FETĪ

İstanbul'dan zuhūr etmişdir. Küttābdan mevķūfāt kıalemindedir. Bu āşārındañdır.

* * *

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Şerbetin bir kerre içmişken leb-i cânāneniñ

‘Aklı başa gelmedi gitdi dil-i divāneniñ

Var ise dilden dilden geçirdi fikr-i zülf-i dil-beri

Çāk çāk-i ārzū olmuş derūnu şāneniñ

Beyt

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Başım üstünde degirmen çevirir çarḥ gibi

Ben nice fikr-i daḳıḳ ile cihānda ögünem

‘Alā’ed-dīn Efendi Fevtine

‘Alā’ed-dīn Efendi gitdi yā hū dedi devrāna

Ġazzāz dil-beri nām maḥbūb sünnet olduḳda

Getirüp sūrgehe sünnet için Ġazzāz’ı

Giyer berber bulanup eyledi küngāhına ḳey

Muġlimān-ı ḥande-künān söylediler tāriḥiñ

G.t.n.ñ acısı çıkdı ser-i s.kden hey hey

Tāriḥ-i Diger

O güzel ç.k g.t.n.ñ yolına serden geçdi

(1051)

[31b]

RĀZĪ

İsmi ‘ Abdü’l-laṭîf’ dir. İstanbul’dan zuhūr itmişdir. Ṭā’ife-i kuzâtandır.

[Fā’ î lā tün Fā’ î lā tün Fā’ î lā tün Fā’ î lün]

Sünbül-i küh-ı verā’ şandığım āşüfte çıkar

Nergis-i bāğ-ı başîret dedigiñ hufte çıkar

Cām elden ele gezmekde sebū dūş-be-dūş

Mey-furūşuñ hele hep aldığı ālüfte çıkar

Dizilir rişte-i müjgāna sirişk akdığı dem

Ma’ den ehl-i maḥabbet güheri süfte çıkar

Sūz-ı ‘ aşk ile kebāb olma cigerden Rāzî

Böyle bir çāşnî-i şevk verir güfte çıkar

Maṭla’

[Mef’ülü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün]

Bozduñ o duḡteri deyü ifk eyleyip hemān

Çuru ağaca kan sürer a' dā-yı bed-gümān

Maṭla'

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Dağı erḡ etmeden inzāl olur bir gün şāf olsa

Kişi hem 'ālem etse hem kebāyirden mu'āf olsa

Maṭla'

[*Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün*]

Şimdi dest-āvīzdir şāyān-ı dest-i i' tibār

Tūşesiz yel-pāzeyi almaz ele ḡayl-i kibār

Maṭla'

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Nedīm-i bezm-i ḡāşü'l-ḡāş idi eyyām-ı Ḥatem'de

Kerem dedikleri bī-kes 'aceb şimdi ne be 'ālemde

Tārīḡ

'Acemden çekdi Sulṭān Aḡmed aldı müjde Tebrīz'i

(1137)

Tārīḡ

[*Mef 'ūlü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün*]

Hem-nām-ı Ḥalīl-i Ḥaḡ ol Ḥazret-i Naḡşī kim

Derd-i dil-i zārına eylerdi müdāvā hū

Ol sâlik-i âgâha olmuşdu bu devr içre

Mağşûd-ı dil-ârâ hû maṭlûb-ı temennâ hû

Ervâḥ-ı selef-i Râzî geldi dedi târiḥin

Cennetde de ey Nağşî gel hû diyelim yâ hû

* * *

[32a]

Dil ki dâğ-ı maḥabbetle pür-âteş lâle gibi

Çeker gör sîneye ol mâhveşi hâle gibi

Maṭla‘

Dem-sâz olunca ğonçe-şîfat ‘ andelîbine

Hiç yüz verir mi ol gül-i zîbâ raḳîbine

Luğaz-ı Yâdest

[Fe i lâ tûn me fâ i lûn fe i lûn]

Nedir ol ṭurfe-i bü'l-‘ aceb dellâl

İşi ser-cümle mekr ü ḥîle vü âl

El ṭutuşdursa iki insâna

Biri lâ-büd erişe ḥüsrâna

Birini şād eder birin maḥzūn

Biri mesrūrdur biri maḡbūn

Masḡaṭ-ı re'sidir Çatalca velī

Keş-me-keş etmeden şikeste belī

Baḡa vaşf eyleme o bed-mesti

Hem-demi yā küp ola yā desti

RĀSİḤ

Nāmı Yūsuf mevlidi Şofya Rāmī Meḡammed Paşa'nın kātibi idi. Vefātı biñ yüz on sekizdedir.

Ġazeliyātındandır

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Süzme çeşmün gelmesün müjgān müjgān üstüne

Urma zaḡm-ı sineme peykān peykān üstüne

Yārdan mehcūr iken düşdük diyār-ı ġurbete

Dehr gösterdi yine hicrān hicrān üstüne

Hem mey içmez hem güzel sevmez dimişler hâkka

Eylemişler Râsihe bühtân bühtân üstüne

Eyzân

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Elinden hâncer-i ' işve o bî-amân geçiyor

Gören zemîne düşüp kendünden hemân geçiyor

Ço nâzı gün gecelidir beni hemân şâd et

Haţtûn dem-â-dem ibrişiminde hüsñ ü ân geçiyor

Demiş ki sînesine hâncerim geçer bir gün

İnanmaz aña gönül yârına kalan geçiyor.

Beyt

[32b]

[Mef 'ülü me fâ 'i lü me fâ 'i lü fa 'ü lün]

Ben kûyma ' azm etdim o meh hâneme geldi

Dil gökde ararken anı yirde bula düşdi

Maţla'

[Me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün]

Bize geldikçe rahş tıtdururmuş saña ol āfet

Raķībā yār imiř baħtıñ yūri var bir zamān at tıt

Maṭla‘

[Mef ‘ūlü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Geh gird-i lebiñde geh ‘ izārında çıķarsın

Ey nev-ħaṭṭ-ı yār ekmedigim yerde bitersin

Maṭla‘

[Fe ‘ülün fe ‘ülün fe ‘ülün fe ‘ü lün]

Getirdi ruħ-ı yāre ħaṭ āh u zārı

Ne tozlar ķopardı görüñ rüzgārı

Maṭla‘

[Mef ‘ūlü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Za‘ f ile helāk eylemiř ol řūħ cihānı

Tıtsam yer idim ħāřılı bir gün Ramazānı

Neş

Biñlik ğulām-pāre deyü meřhūr olan kimesne bir dilber-i berber-pereste mübtelā olduĝı řāyi‘ olduķda Rāsiħ bu ķıṭ‘ ayı nazm itmiřdir.

Nazm

[Mef ‘ūlü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Ol berber-i kündāreye tā lāyık olmuş

Bir turfe taşak usturası ‘ aşığı olmuş

Kettān gibi rişesini destine vermiş

Kāfir kıoca bār-1 şikenîñ fāyığı olmuş

Qıt‘ a

[Mef ‘ülü me fā ‘î lü me fā ‘î lü fa ‘û lün]

Naqd-1 dili verüp yine al manşıb-1 ‘ aşkı

Tecdîd-i berāt-1 kām et ey cān-1 fütāde

Var hāliñi ‘ arz eyle seni kayd ide şāyed

Ser-defter-i ‘ uşşāqına Rüz-nāmece-zāde

Tārîh-i Fevti

Zihî tārîhi Feyzullah Efendi

(1101)

RĀSİM

[33a]

Hāşîye-i küttābdan istinbāt olduqda Rāsım Egri Qapulu hattāt efendi dinilmekle şöhret-yāb olan kimesne ola fi‘l-ħaķīqa Şafāyî kelāmı bunda müşevveşdir.

Ġazel

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ne sāmān-ı taḥammül var var⁵⁴ ne şabr-ı bî-vefâ kaldı

İşim ey çāre-sāz 'ācizān āḥir saña kaldı

Ne çekdimse mükāfāt-ı vefādır baña ammā sen

Ne cevr etdiñse cümle yānıña ey pür-cefā kaldı

Ne var gel maḫdemiñle ḥākdan luḫ eyle teşrîf et

Gözüm yollarda ey nūr-ı başār çün ḥāki-pā kaldı

O deñlü 'arşā-i ma'nāda irḥā 'inān etdim

Tekāpūdan kümeyt-i ḥāme āḥir Rāsīmā kaldı

RÂŞİD

Nāmı-ı nāmileri Meḥemmed'dir. Mevlidi İstanbul'dandır. Mevālî-i 'izāmdan Muşafā Efendiniñ maḫdüm-ı mu'ārif-i resūmîdir. Haleb kâḫîsı olup vaḫāyi'-nüvislik ḥidmetinde istiḫdām ve Rāşid Tārîḫi müta'ārif müte'ārif beyne'l-enāmdır. Ve bu nazm āşārındandır.

Ġazel

[Me'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

⁵⁴ Metne ikinci var yanlışıyla yazılmış olmalı.

Reh-zen ne kâdir açmağa tîğ u sinân ile

Bed-ıyinetânîñ açmağı zaħmı lisân ile

Bil ‘âlemiñ hülüşunu haṭ-âver olsa yâr

Der her gören severdik o şūhı zamân ile

‘Âşık düşünce pâyma teslîm-i rûh edip

Ol mest-i nâza hıdmet eder bâş u cân ile

Biñ naqd-i tevbe Râşid olur pâyma nişâr

Sâķî gelince bezme mey-i ergavân ile

Ġazel

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Sirişk-i ḥasrete mu‘tâd olan dilde enîñ olmaz

Mücerrebdır ki leb-rîz olsa ṭâs anda ṭanîñ olmaz

Haṭṭ-âverler ṭayanmaz olduķda ibrâm-ı ‘uşşâķa

Binâda sebze-i bî-gâne bitdikde metîñ olmaz

Riyâzetedir veren heb nâleye ḥâsiyyet-i te’sîr

Ney-i sükker eger āvāze de verse ḥazīn olmaz

[33b]

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bār-ı naḥl-i fikri şīrīn şanma bī-hengām iken

Mīve-i endīşeñi yazıķ ķoparda ḥām iken

Ādemi eyler ṭama' pā-beste-i bend-i belā

Dānedir şayd eyleyen zāhirde ālet dām iken

RAZĪ

Maḥmiyye-i Edirne'dendir. Pāydār-zāde dinilmekle ḳarīn-i iştihardır. Bu ğazel āşārındandır.

Ġazel

[Fā 'i lā tūn me fā 'i lūn fā lūn]

Pīr olunca şarāb nūş eyle

Meyi pā-der-rikāb nūş eyle

Ḳoma şahbāyı bir nefes elden

Durma vaķt-i şebāb nūş eyle

Muhtesib tuymasın hesāba çeker

Bādeyi bī-ḥesāb nūş eyle

Ḳoma elden ayağı mest olsun

Dağı mest u ḥarāb nūş eyle

Mey-i gül-fām varken ey Rāzī

Saņa kim dir ki āb nūş eyle

RĀĠĪB

İsmi Meḥemmed'dir. İstanbul'dan ḳalem ḥulefāsındandır. Vefātı biñ yüz yigirmi yededir.

Ġazel

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

O ṭıfl-ı nāz eñ evvel dil-i şeydāyı ben verdim

Bu deñlü şöhret-i ḥüsni saņa hercāyı ben verdim

Muḥaldir pāy-māl etse ğurūr-ı ḥüsn ile zīrā

O şūḥuñ destine mir'āt-ı istignāyı ben verdim

Dehānı nükte-i serbestesin ḥall etmiş kimse

O sırr-ı mübheme cānā yine ma‘ nāyı ben verdim

Nola dīvāneveş Rāġib cünūn ‘ arz etse Mecnūn’a

Dil-i şeydāya zirā māye-i sevdāyı ben verdim

Maṭla‘

[34a]

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Kilk-i kudret yazalı ḥaṭṭıñı didārıñda

Ḥüsn ḥatm oldu seniñ muşḥaf-ı ruḥsārıñda

RĀĠIB

Maḥrūsa-i Burusa’dandır. Gelibolu müftisi olup biñ yüz otuz altıda vefāt itmiştir.

Nazm

[Me‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün]

Etseñ hezār-māye-i ṭūfān bükāmızı

Mümkin degil beyān yine mā-cerāmızı

Gülzār-ı ḥüsnüñ gül-i āli degil miyüz

Seyr eyle h n-1 eşk ile ak-1 çabamızı

ve lehu

[Meʔ l  f 'il t  mef 'il  f 'il n]

Ol de l  la' l-i lebi nden çeker hiab Őar b

Ki bulsa c m-1 bill rı eder niab Őar b

Semend-i s garı s r s kiy  Őar b  zre

H c m-1 ɡamda gerekmez gir n-1 rik b Őar b

R M 

N m-1 emcedleri Mehemmed'dir. Ebu Eyy b EnŐari civ rından zuh r itmişdir. Div n k tiblerinden olup ba' dehu N bi'ye intis b ba' de MuŐahib Paşaya k tib u ned m u muŐahib olup ba' de re'is 'l-k tt b ve muraŐhaŐ-ı elçilik ile bin y z on t riŐinde Nemçe'ye g nderil p Sult n MuŐafa Han-ı Ő ni ev hirinde vezir-i a' am olup bi  y z on beş senesinde bi'l-iŐtiz  niçe zam n muŐtefi olduğdan Őo ra zuh ra gel p kend ye Kıbrıs h k meti iŐs n ba' de Mısır h k meti tevfiŐ iden dağı ma' z l ve Rodos ceziresine ta' y n olup bi  y z on okuzda vef t itmişdir. HaŐke'l-i inŐ f Ő yeste-i ' izz   iŐb l bir z t-ı melik-i hiŐ l idi. AÇar-ı alemiyyesindedir:

azel

[Me f  'i l n me f  'i l n me f  'i l n me f  'i l n]

Hay l-i la' l-i n bi  c m-1 çeşm-i terde almıŐdır

H m r-1 bezm-i n Ő- -n Ő-ı v Őli  serde almıŐdır

[34b]

Degildir bende-dil ser-germî-i fikr nigâhınla

O bî-hûş-ı maḥabbetdir düşüp bir yerde kalmışdır

Mükedderdir ser-â-ser meşreb-i eczâ-yı ‘âlem hep

Şafâ-yı ḥâtır ancaḳ bâde u sâğarda kalmışdır

Bu remzi keşfe bir müşkil-güşâ-yı cûd gelmez mi

Kerem bir lafz-ı bî-ma‘nî gibi dillerde kalmışdır

Mücevher tâc-ı devlet kimseye sûd etmez ey Râmî

Nice şâh-ı cihânîñ çeşmi ol efserde kalmışdır

ve lehu

[Me‘ûlû fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

Yoḳ sînemizde zerre kadar kînemiz bizim

Maḥsûd-ı âftâbdır âyînemiz bizim

Derlerse nola mâlik-i gencînedir bize

Zîrâ ki feyzle töludur sînemiz bizim

Rāmī ‘aceb dimez mi ki bir kez o nev-cevān

Āyā nice oldu bende-i dīrinemiz bizim

ve lehu

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Mevsim-i gülde ne ḥum-ḥāne ne kāṣāne gerek

Her çemen-şuffede bir meclis-i şāhāne gerek

Şimdi güller gibi peymāne gerekdir elde

Bāğda her kişi bülbül gibi mestāne gerek

Mevc-ḥīz oldu çemen bād-ı bahār ile yine

Āşnāyān-ı ḥired ‘aql ile biḡāne gerek

Ḥāl-i bīmārını kıl zīver-i bālin u beyān

Ḥāb-ı nāz etmege ol āfete efsāne gerek

Sāḳīyā herkesi şāyeste-i şoḥbet şanma

Şem‘ -i bezm-i meye Rāmī gibi pervāne gerek

ve lehu

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lūn]

Bir lahza nihân olsa o meh-rû nazarımdan

Bî-zâr olurum hâşılı nûr-ı başarımdan

Bir dem bırağır mıydın eliñden ayağı

Sâķi haberîñ olsa derd-i serimden

Râmî nola ‘ arz eyler isem herkese Şi‘ rim

Bâzâr-ı belâgatde utanmam güherimden

ve lehu

[35a]

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Şuğl-i dünyâ ile biz terk-i huzûr eylemişiz

Dilimiz cür‘ a-keş-i bezm-i umûr eylemişiz

Gece meclisde ğam-ı dehre olup âzürde

Bezmimizden o sitem-pişeyi dūr eylemişiz

Dîdemiz ğavta-ğor-ı lücce-i envâr-ı cemâl

Cismimiz ağker-i hâkister-i Tūr eylemişiz

Biz nihān-ḥāne-i iḳlīm-i ‘ademden Rāmī

Nīk ü bed çāre nedir böyle zuhūr eylemişiz

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Yine bir fitne peydā oldı efsūna selām eyle

Yine bir Ḳays zāhir oldı Mecnūn’a selem eyle

Ziyāret eylesün deryā-yı ḥūn-ı çeşmimi gelsün

Var ey seyl-i sirişkim cūy-ı Ceyḥūn’a selām eyle

Ḥırām-ı ḳāmet-i dil-dārı vaşf etsem gerek Rāmī

Hele ḥāzır bulsun ṭab‘-ı mevzuna selām eyle

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ne fikr-i ṭurre-i yār ile piç ü tābım olaydı

Ne reşk-i şāne ile dilde ıztırābım olaydı

Kedū-yı dehri pür etmezdi eşk-i ḥūnīm

Benim de def‘-i ğamda bir sebū şarābım olaydı

Giderdi dāğ-ı ğam encüm-şumār olursa da Rāmī

Sipih-r-i sinede bir reşk-i āftābım olaydı

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn]

Derūna tīr-i nifāk-ı sitem-gerān geçiyor

Bizi ol āfete aġyār-ı bed-gümān geçiyor

Nedir bu raḥş-ı bī-mūcib-i pey-der-pey

Dirīġ bizden o nāzende-i cihān geçiyor

Bahār geldi çemen ḥulde döndü ey Rāmī

Göñülden ol gül ile 'azm-i gülistān geçiyor

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lün]

Ser-şār-ı ğamam fikr-i me'al eyledigimden

Ḥündur cigerim kesb-i kemāl eyledigimden

ve lehu

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

N'ola ihvānı olsa Yūsuf'a 'öẗr-i nifāk üzre

Deġil mi cümle ebnā-yı zamāne bu siyāk üzre

Ḥaḳīḳat-bīne Rāmī zīr ü bālāsı nedir kevnīñ

Gerek taḥte'ş-şerāda ol gerek bu nüh-revāḳ üzre

[35b]

RAḤMĪ

İsmi 'Abdu'r-Raḥman'dır. Ḳubūrī-zāde dinmekle meşhūr olmuşdur. Vefātı biñ yüz yigirmi ikide vāḳ'ıdır. Evā'il-i ḥālinde Hevāyī maḥlas ile vāfir ḡazel nazm idüp yārān-ı nükte-verān daḥı ol zemīn-i tāzede raḥş-rān-ı teḡazzül olup bir divān-ı ḥānde-'unvān nazm itmişlerdir ki Hevāyī Dīvānı deyu meşhur-ı cihāndır. Āti'z-zikr andandır.

Ġazeliyātındandır

[*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

Bir kerre beng-i luḫfuñ ile sersem olmadıḳ

Tiryākī deñlü maşhara-i 'ālem olmadıḳ

Bilmem niçün yabāna atarsın bizi sefih

Söz arasına girdik ise belḡam olmadıḳ

Destārımız fes üzre Cezāyir-pesend iken

Dāyī senin yanında hemān şalḡam olmadıḳ

Ġazel

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Şar bir yanı yüksek şarığı gūş görünsün

Şoğ ucun ardına gülü mengūş görünsün

Aç tut kediyi ava harīş et o kadar kim

Yavrıları dağı gözüne mūş görünsün

Bir pīr-i zenzişt kaşık düşmānı al kim

Virān-gede hānede baykuş görünsün

Deryā-yı sirişke teni baş darda olanıñ

Burnı kubbelik sīnesī koğūş görünsün

Ṭaqsun tūyüni başına vardıkça Hevāyī

Yārāna boza-hānede çavuş görünsün

ve lehu

[Mef'ülü mef ā 'ī lü mefā'īlü fā'ülün]

Gezmezdi şarıqlarda ciger çeviren olaydım

Yatmazdım bataqlarda kāmış ney-zen olaydım

Esmezdi deñizde sağanağlı ara yeller

Bir ifte  Arab mavnasına yelken olaydım

ve lehu

[Mefā‘ilūn fe‘ilātūn mefā‘ilūn fe‘ilūn]

Virir derūna řafā cism u cāna tāb-1 řarāb

Olur Kenān-1 ğama nūr-1 māh-tāb-1 řarāb

Olunca neřve-firūz-1 dil ħarāb-1 řarāb

Gedā-yı bezmi eder řāh-1 Cem ħabāb řarāb

[36a]

Ne řeb ki mūjde-resān eřme peyk-i ħāb gelūr

Serāy-1 řalbe o řāh-1 felek-me‘āb gelūr

Vefā eşerleri yoğ Raĥmīyā o mehveşde

Selām-1 sāde dađı gelse pūr- itāb gelūr

RAĤİMĪ

Nāmı  Abdū‘r-raĥīm‘dir. Zuhūrı İstanbuldan‘dır. Zümre-i ħācegāndandır.

Nazm

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Nazarda naqd-i vaqtim bir sirişk-i dem-be-dem vardır

Nigāh et merdüm-i çeşmide senden ğayrı nem vardır

Dil ender fikr ü leb hāmūş u ser-ber-zānū-yı hayret

Bu vaşf ile mürekkeb ancak erbāb-ı kalem vardır

Maṭla'

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Bir āteş-bāredir çün tıfl-i dil benden ırağ olsun

Sarāy-ı şehriyār-ı 'aşka verdim bir çerāğ olsun

Tāriḥ-i Der-Ta' mīr-i Serāy-ı Ğalaṭa

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Zihī iqbāl-i devlet-maḥfī luṭf-ı Ḥazret-i Bārī

Ki tevfiḳ etdi bu kār-ı şavāba şāh-ı devrānı

O Sulṭān-ı cihān-bān-ı serir-ārā-yı devlet kim

İşābetdir hemişe etdigi her re' y ü fermānı

Ḥarāb-ābād-ı 'ālem oldı ābādan devrinde

Yeñiden buldu istiḥkām-ı esāsı mülk-i 'Oşmānī

Cenāb-ı hāzret-i Hān Aḥmed Ğāzī ki ‘ahdinde

Sitem nā-būd ğam nā-būd ü nā-peydā perīṣānī

Bu da tevfiḳ-i Rabbānī degil mi ol ṣeheniṣāha

Güṣāde eyleyüp ta‘ mīr ide bir böyle eyvānı

Ğalaṭ-bīnān-ı pīṣīn-ṣūret ḥaḳḳı edip rū-pūs

Ḥarāb eylemişler idi ḥayf böyle bir debistānı

Hüner taḥṣīli bunda kesb-i ‘ilm ü ma‘ rifet bunda

Sülūk ü zühd-i ādāb-ı mülūkuñ budur erkānı

Sezā mı āṣiyān-ı büm olmaḳ lāne-i ‘anḳā

Revā mı ola der-beste bu eyvān-ı Süleymānī

Nigāh et dīde-i ‘ibretle bu fetḥ-i cedīd oldu

Ḥarāb eyler bunuñ ta‘ mīri zīrā kāfiristānı

[36b]

Ḥudāyā rüz-ı maḥṣer eyleyüp ma‘ mūr u ābādān

Hemîşe dâ' iyân-ı devlet ile pür ide âni

Şehenşâh-ı cihânı Haq mu'ammer ide devletle

Server-i zevk-i behçetle şafâda ola seyrânı

Dedi târih-i ta' mîrin Raḥîmî hâtif-i ğaybî

Açıldı sarây-ı meymenet efzâ-yı sultânî

Luğaz-ı Raḥle

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Nedir ol iki dâne kardaşlar

Hem enîs u celîs ayağdaşlar

Müttehidler iken bular ammâ

Vaz' ı şûretde biri birine lâ

Nûr-ı Kur'ân ile derûnları pür

İşleri hep şalâḥ u taqvâdır

Mu' tekifler olur bular ekşer

Zîkr-i ḥaqqâ kıyâm eylerler

Bunu fetḥ iden ‘ārif u kāmīl

Ola ḳur’ān şevābına nāīl

RUḤŞAT

Ruḥşat ismi Meḥammed’dir. Erzurūm’dandır. Küttābdandır. Bu tāriḥ āniñdır

Tāriḥ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Bu fetḥ-i a‘ zāmı tevriḥ için ma‘ bedgeh-i dilde

Çekerken sübḥa-i endişeye evrād-ı güftarı

Beşāretle idüp hātif dedi Ruḥşat bu tāriḥi

Muḥammed şer‘ -i pāk-i Aḥmed ile bozdu küffarı

(1123)

RESMĪ

İsmi İsmā‘īl’dir. Rumeli’den ṭarīk-i Ḥalvetiyye şūfīlerindendir. Vefātı biñ yüz yigirmide ḥarem-i humāyūn ağalarından Bilāl Ağa’nıñ Edirne’de binā itdigi çeşme tāriḥīdir ki Bilāl Ağa’nıñ maḳbūli olmuşdur. Tāriḥ:

[37a]

Te‘āl işreb mine’l-mâi’l-muşaffâ⁵⁵

Nazm

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Felekde dūd-ı āhım ol meh-i mümtāza dā’irdir

Zemīnde cūy-ı eşkim pāy-ı serv-i nāza dā’irdir

Eder rind-i mey-āşāmı Hızır-meşreb Mesihā-dem

Su sāğar kim o la‘l-i mu‘cize-perdāza dā’irdir

RESİM

Burusa ahālisindendir. Ressāmlıkda māhir lisān-ı Fārisi’de ‘Urfi-i zamān ve Şā’ib-i devrān idi. Vefātı biñ yüz yigirmide vākı‘ olmuşdur. Şafāyī Efendī Burusalı Resmī’i ‘Urfi ve Şā’ib’e teşbīhe birāz aşāğa varsa güzel olurdu. Zāhir budur ki şu‘āra-yı Rūma murādı şān virmek ola yoħsa “Ey yüzi māh felek bizibeyne’s-semā ve’t-tesemmük”. Hāşılı ātiü’z- zıkr āşarındandır.

Ġazel

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Etdi hākister-i ğam küllhan-ı maħabbetde beni

Ey perī-çihre ‘aceb kim ķodu hāmmāme seni

---

⁵⁵ Gel! temizlenmiş sudan iç.

Muşrik-i cāmeden etdikde o ħurşīd tūlū

Çāk eder şubĥ-ı şıfat sīnesini pīreĥeni

Tābiş-i cismine nazẓāre taĥammül mü eder

Çözme dursun girih-i kākül-i ‘anber-şikeni

Dilini micmer eder dīdesi minā-yı gül-āb

Āb u tābile Resīmā gören ol sīm beni

Nazm

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Gül-i şād-āb-ı şaĥn-ı bāğ-ı ‘işret sāğar-ı şahbā

Şükūfte lāle-i deşt-i meserret sāğar-ı şahbā

Resīmā tūṭī-i gūyā eder rind-i mey-āşanı

Zihī āyīne-i pūr-tāb-ı şafvet sāğar-ı şahbā

* * *

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Her āsāndır felek āh-ı dil-i zār u zebūnumdan

O şaĥf-ı köĥneyi Ĥaĥ şaĥlasın sūz-ı derūnumdan

[37b]

Resīmā haylī demlerdir qarīn-i bezm-i düşmendir

Temennā-yı vişāli çıkdı ol şūhuñ derūnumdan

Nazm

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Güşāde ebrūvāniñ kim iki berceste mışrā' dır

Ser-i divān-ı hūsn-i behcete bir hūb maṭla' dır

Ser-ā-pā şahid-i ṭab' im gibi ol şūh mevzūndur

Resīmā ma' nī rūşen ne maṭla' tā-be-maḳta' dır

Beyt

[Mef 'ülü me fā 'i lūn mef 'ülü me fā 'i lūn]

Güzeşte dilberin olma fütāde vü kirişi

Ufaḳ gerekdir ufaḳ dil-rübā severse kişi

Fi'l-ḥaḳiḳa ebyāt-ı mezkūreniñ cümlesi dil-pesend ve taḥsīne sezā-vardır

* * *

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Şadā-yı ra' d-ı pür-zūrı münebbihden 'ibāretdir

Nigāh olsa felek bir iki günlü ḳubbe sā' atdır

RESĀ

Hıttā-i Buḥārā'dan ṭarīk-i Naḫşibendiyye'dendir. Rūma gelup Üsküdar'a nüzül Bülbül Depesi'nde Ḳalender-ḥāne bünyād idüp idüp nice zamān seccāde-niṣīn-i meşihat-i irşād olmuşdur. Biñ yüz on ikide vefāt u merḳadi ziyāretgāhdır. Ḥālā Hindīler Tekyesi'dir bu nuṭḳ-ı şerīf ānlarındır.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Ser-i kūyuñ temāşa eyleyenler Ṭūr'dur dirler

Tecellī cilvegāh-ı ḳāmetiñde nürdür dirler

Seniñ cām-ı vişāliñ devletine teşne-leb çoḳdur

Kimi cān verse kūyunda anı Manşūr'dur dirler

Göñül ç̄inisini şındurmaḡa üstād-ı kāmilsin

Seni sultān-ı Ç̄in şāh-ı Ḥoten-i faḡfurdur dirler

Seniñ mīm-i dehāniñ sırrını çoḳ ehlden şordum

Ṭılsimāt-ı ilāḫī şūret-i 'unşurdur dirler

Ser-i kūyuñda zār u nā-tüvānım anlayan söyler

Ġarīb-i bī-nevā miskiñ Resā rencürdür dirler

REZMÎ

[38a]

Şâfiye Sultân-zâde Meḥmed Beg. Begler begi pâyesiyle teḳâ' üd ihtiyâr itmişdir.

Târîḫ-i Vefâteş-i ' Oşmân-zâde

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lün]

Necl-i pâk-i Şâfiye Sultân Meḥmed Beg dırîḡ

Ḳıldı rıḫlet eyledi evlâd u aḫbâbı ḫazîn

Zübde-i a' yân idi pîrâye-i dîvân idi

Hem efendi idi hem beg hem aḡa-yı kâm-bîn

Kâm-rân-ı ' ömr-i rûz-efzûn olup kırık elli yıl

Geh manâşıbla bî-kâm olurdı geh ' uzlet-güzîn

Ḥüsn-i tarḫında Sinimmâr-ı ḫıred ḫayrân idi

Eylemişdi ḫânesin reşk-i Nigâristân-ı Çîn

Nükte-senc idi hünermend ü suḫan-perver idi

Zâtını ḫılmışdı Ḥaḳ mecmû' a-i nüzhet-rehîn

Hayr-hāh-ı dīn ü devlet mīr-i ‘ālī-ḳadr idi

Halkı hoşnud idi hoşnud ola Rabbi’l-‘ālemin

Yād idüp nāmın desinler Raḥmetu’llāhi ‘aleyh

Rūhunu şād eyleyip iḥlās ile iḥvān-ı dīn

Hak te‘ālā ḡarḳa-i deryā-yı ḡufrān eyleye

Ola bīm-i rüz helvengiz-i ‘uḳbādan emīn

Düşdi yek-pāre bu mıṣrā‘ fevtine tāriḳ-i tām

Ola yā Rab ḳabr-i Sulṫān-zāde Beg ‘Adn-i berīn

(1131)

Āşārındandır

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Pür iken rüy-ı zemīn cümle ḫalāyıḳla tamām

Yine gör şubḫ u mesā birisi de aç degil

Deniz ayḡırına yem vermez imiş mālīki hīç

O yemin kendü bulur kimseye muḫtāc degil

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Getürdi şemmüne ol b̄uy-ı z̄ülf-i yāri pinhānī

Umar mıydık şabādan biz meger bu luḫf u iḫsānı

ve lehu

[Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

Ḳayd olaldan o ḥam-ı z̄ülf-i ' abīr-efşāna

Bir ḳıl ile yedilür şimdi dil-i dīvāne

ve lehu

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Ayrılınca yardan dil ḳaldı giryeyle o dem

Şimdi ḳan ağlar dü çeşm ḳaç o demdür ki bu dem

[38b]

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Çekme dil-dār elin öpmekle raḳībiñ kes elin

Ele al cāmı ki def' eyleye anıñ keselin

ve lehu

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Arturup meclisde ney-zen āteş-i sūzānımı

Siḫr edip bir sāz ile yaḳdı ser-ā-ser cānımı

ve lehu

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

İtdügi luṭf-ı mürüvvetleri devrinde o Cem

Şırça parmağı kadar eylememiştir Hâtem

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Cevrin efzūn etmeden çekmez mi yār şoñra hicāb

Bulur elbetde zevālin ister olsun āftāb

ve lehu

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

İricek gülşene nev-rūz ile eyyām- bahār

Yeñiler derd-i dilin 'āşık-ı bī-çāre hezār

ve lehu

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Bezm-i 'ālemde yasağ olalı gör bāde-i nāb

Bir ayak seyrine ḳalmadı daḫı ḳuvvet-i tāb

ve lehu

[Me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn]

İçüp mey-i gül-ruḫuñ şad-berge dönsün āl āl olsun

Helāk etseñ o dem ḳat ḳat benim ḳanım ḫelāl olsun

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Şerhalarla tıldı s̄inem oldı cismim b̄i-mecāl

Bulamaz dil bir aralık yāra ede ' arz-ı hāl

ve lehu

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Būselik nağmeleri gūşuma çalındığı ān

Eşk-i çeşmim tutar ol demde benim devr-i revān

ve lehu

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Görenler s̄inem üzre na' lveş hep ser-te-ser dāğı

Dediler kim budur ol şeh-süvārīn atı oynadı

Şeh-zāde ' İsā'ya Velādet Tārīhi

[39a]

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Gūş idince müjdesin ol nesl-i pākin hāmd idüp

Böyle ilhām oldu tārīhi dil-i üftādeye

Rūy-ı ' arza Hān Aḥmed Mehdī hükmin vericek

Nām-ı ' İsā gökden indi şüphesiz şeh-zādeye

RÜŞDİ

Bekr-zāde denmekle şöhret-dārdır. İstanbuldan'dır. Müderrisinden olup terk itmiştir. Vefatı 1105.

Kıta⁶

[*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

Hübân-ı 'aşr mā'il-i ağıyar-ı dün imiş

Her kıadr-i nâ-şināsa maḥabbet cünün imiş

Bir kerre olmadı baña rāh-ı emelde rām

Ser-keşlik etdi yāre bahtım zebūn imiş

Beyt

[*Mef'ülü me fā'ilü me fā'ilü fa'ülün*]

Dünyā turalı kimse ayak başmadı güyā

Hālī o kadar şimdiki meydān-ı ḥarābāt

Beyt

[*Me fā'ilün me fā'ilün me fā'ilün me fā'ilün*]

Ne ḥāşıl Rüşdiyā deşt-i talebde bu tek-ā-pudan

Kişiye tevsen-i baht olmayınca rām müşkildir

Maḥla⁶

[*Me fā'ilün me fā'ilün me fā'ilün me fā'ilün*]

Göñül dild-dârveş şarılmağa bir serv-i nâz ister

Keaara çekmege ammâ o ser-keş çok niyâz ister

RÜŞDÎ

İsmi Mehemmed'dir. 'Ammeci Çelebi dirler idi. Edirne'dendir. Hıtağb idi. Vefatı biñ yüz beşde Murâdiye Mevlevî-hânesi şeyhî Neşâti Aħmed Dede fevtine didigi târiħ:

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bezm-i 'ukbâya Neşâti çekilip dünyâdan

Eyledi şevkle 'azm-i harem-i Dârü's-selâm

Çemen-i gülşen-i 'Adn içre edip 'işretler

Neşve-yâb-ı mey-i kevşer ola cennetde müdâm

Fevtini gûş edicek Rüşdî dedi târiħini

Bezm-i gülzâr-ı na'im ola Neşâti'ye maħâm

(1095)

[39b]

* * *

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lün]

Şîşe-i ‘arş-ı berîne vaz‘ eder kerrübiyân

Sünbül-i bâğ-ı İrem’dir dūd-ı âh-ı ‘âşıkân

RÜŞDÎ

Şahhâf Rüşdî dinilmekle meşhûrdur. Vefâtı biñ yüz birde vâkı‘dır nitekim dimişlerdir

Tārîh

Meded kim biñ yüz on birde cihândan geçdi Rüşdî âh

(1111)

Tārîh-i Diger

‘Adn ola Rüşdî Efendiniñ yeri

(1111)

Ġazel

[Mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün]

Nâfe-i Çîn u Hoten turreñe olmaz hem-bū

Sünbül-i cennet eger olsa ğidâ-yı âhū

Heves-i zülfün ile ‘azm-i reh-i Çîn etdim

Saña şimden gerü ey gözleri âhū yâ hū

Hāk-i pāyīñ gibi bir kuhl-ı cilā-baḥş olmaz

Yoğ yere bād-ı şabā ‘ālemi eyler tek ü pū

Dil-i ‘uṣṣāğ gibi ġarqa-i ḥūn olmaz idi

Olmasa çeşm-i ciger-hārīñ egerçi cādū

Fikr-i zūlfūñde iken Rüşdī-i ḥayret-zedenīñ

Perde-i rāḥat olur çeşmine gelse uyḥū

Tārīḥ-i Vefāt-ı Şeyḥ Ḥasan-ı Cihān-girī

Dedi bir eksikli fevtin göricek ol kāmīlūñ

Rüşdīyā tārīḥ olur *ḡad māte mevlā’l-‘arīfīne*⁵⁶ (1073)

Tārīḥ-i Diger

İlāhī cennet olsun mesken-i Seyyid ‘Alā’ed-dīn(1084)

Tārīḥ

Aldı Ḳamañçe ḡal‘ asın ceng ile şāh-ı Cem-cenāb(1083)

Tārīḥ der şehādet-i Köprülü-zāde

[40a]

‘Adem cisrini geçdi rāh-ı Ḥağ’da Köprülü-zāde

---

⁵⁶ Bilginlerin efendisi ölmüştür.

Ꞑıı' a

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Bu fitne ki var ğamze-i çeşm-i siyahında

Biñ tır-i kaçā olsa n'ola her nihehiñde

Kuħl edemedim dīde-i giryānıma şad ğayf

Ħaķķ-ı nazarım kaldı seniñ ħāk-i rehiñde

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Beķā olmadıĝın bilmiş gibi ğülzār-ı dünyāda

Añınçün dāĝ ber-dil geldi lāle bu ğam-ābāda

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Dilim şevķ-i derūnum gitdi ancak baña ğam kaldı

Düketdim naķd-i eşkim ağlamakdan daħı nem kaldı

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Eyledim ħaddim kadar ey ħāme kūşış-i nazmım ben

Ꞑalmadı çün bende tākāt işde kāĝıd işde sen

REŞİD

İsmi Hüseyin'dir. Mevlidi İstanbul'dur. Biñ yüz otuz üçde fevt olmuşdur.

Ġazel

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Atdıķ kemān-ı āh ile yeter recāmızı

Bulduķ felekde menzili aldıķ hevāmızı

Urdu ayaġa cür' a gibi reşk edip felek

Çok gördü bezm-i dildeki cām-ı şafāmızı

Tā görmeyince dīde Reşidā sirişkimiz

Bilmez derūn-ı dilde olan mā-cerāmızı

* * *

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Gelmez zebān-ı hāhişime nām-ı vuşlatıñ

Biñ ' ömr-i cāvidāna deger zevķ-i hasretiñ

Bād-ı şabāya müjde-künān el şalar çenār

Reftāra gelse bāġıma eger seyr-i kāmetiñ

Mengüş-1 güş ederdi dürr-i nazmını Reşîd

Şarrâf-1 çarh bilse eger kıymetiñ

[40b]

REŞÎD

Üsküardan zühür itmiştir. Bu na‘t-ı şerîfler hâme-i dürr-bârı âşârındandır.

Na‘t

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Ey cemâlîñ pertevinden zerre cirm-i âftâb

İktibâs-ı nûr eder her ân yüzünden mâhtâb

Kehkeşân cedvel aña ser-levha mihr encüm nuqat

Nüh-varağ evşâfiña toğuz varağlı bir kitâb

Râyet-i iqbâlînde çetr-i muraşsa‘dır felek

Kim şu‘â‘-ı âftâb olmuş aña zerrîn tınâb

Bâb-ı luftuñdan Hüdâvendâ meded dür eyleme

Eyle sulţânım şefâ‘atle Reşîd’i behre-yâb

Ġazel

[Me fâ ‘i lün me fâ ‘i lün me fâ ‘i lün me fâ ‘i lün]

‘İzārīñla cebīñ āftāb u māhitābımdır

Mu‘ anber-kākül-i şeb-gūnuñ ey meh-rū şehābımdır

Ben ol rindim ki bağrımdır kebābım bezm-i ‘ aşkıñda

Şarābım hūn-ı eşkim nāle-i cānım rebābımdır

Kıyāmetdir baña kıaddiñ ser-i kūyuñ behiştımdır

Şumār-ı hāl-i rüy-ı enveriñ rüz-ı hisābımdır

Ruħuñla zülfüñe dil bağlayup hiç kıılmadım tã‘ at

Hudā hodhāle vākıf bu günāhım ol şevābımdır

Reşīd-i hoş-edā neñdir deyü şormuşlar ol lebden

Dimiş ol nāz-perver ‘ aşık-ı mest-i harābımdır

Ġazel

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Göñül her dem hayāl-i zülf-i cānān eyleyip neyler

Temāşā-yı sevād-ı kāfiristān eyleyip neyler

Görüp fenn-i cefāyı şive-bābın eylemiş ezber

O tıfl-ı nev-resm 'azm-i debistân eyleyip neyler

Bu devr içre kimi sîr-âb-ı şahbâ-yı neşâf etdi

Felek bu sâgar-ı hürşîdi gerdân eyleyüp neyler

O şûhuñ mevlevîniñ Ka'betü'l-üştâk-ı kûyunda

Gelür yârâna hâlet âh u efgân eyleyip neyler

Reşîd esîr iden mecmû'a-i eş'âr-ı rengîniñ

'Aceb 'azm-i temâşâ-yı gülistân eyleyüp neyler

Luğaz-ı kendü ya'ni kıovan

[Fe 'i lâ tün me fâ i lün fe 'i lün]

Nedir ol turfa kal'a-i zîbâ

Leşkeri lâ-yu'add ü lâ-yuḥşâ⁵⁷

[41a]

Cevfi gerd ü gubârdan 'ârî

Var derûnunda nâle vü zârî

Yâl ü bâli yerinde bir maḥbûb

---

⁵⁷ Ne sayılır ne de hesaba gelir.

Nîş-i âzârı da anıñ mergüb

Aña ‘ibret gözüyle bir hoş bak

Var derünunda niçe tāk u revāk

Çaçmaq isterse olamaz pūyān

Yetişir hāşılı o şahsı kovan

RIZĀ MEĦEMMED-İ EDİRNEVĪ

Beşiktaş’da seccāde-nişin-i meşihat-i irşād olup bu nuṭṭ-ı dūrer-bār āşarındandır.

Tevhīd-i Bāri-i der-vezn-i Rubā‘ī

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fe‘ū lün]

Dil bülbüli şevkiñ ile nālān olsun

Şahn-ı emelim tāze gülistān olsun

Ḳandīl-i şebistān-ı hayālim yā Rab

Envār-ı cemāliñle fūrūzān olsun

Terkīb-i haḳāyıkla ṭabībā cismim

Eczā-yı şifā-ḥāne-i Loḳmān olsun

Erbāb-ı kemāl içre zebān-ı hālīm

Miftāh-ı kütüb-hāne-i ‘irfān olsun

Hemvāre semāvāt-ı ‘anāşır cānā

Hürşid-i kemālāt ile raşşān olsun

Kilk-i emelim haţţ-ı haţā çekdikce

Tuğra-yı şeref-nāme-i ğufrān olsun

Dīvān-ı hisāb içre medār-ı ‘avfiñ

Ser-defter-i a‘ mālīme ‘unvān olsun

Āşār-ı şuhūduñla İlähî kalbim

Pirāye-i gencine-i ihsān olsun

Ƙıl küfr-i haķıķatle Rızā’yı rāzî

İmān-ı yaķın ile müselmān olsun

Na‘t-ı Nebî

[Me fā ‘î lün me fā ‘î lün me fā ‘î lün me fā ‘î lün]

Zebān-ı vaḥy-gūyūñ ol dehān-ı rūḥ-ı perverde

Nihāl-i ḡonçedir bitmiş miyān-ı ḥavz-ı kevşerde

O ḳāmet kim ʿuşāt-ı ümmet üzre sāye şalmışdır

O bir serv-i ḥaḳīḳatdır ki bitmez degme bir yerde

O ḡīsū-yı müselsel ṭarf-ı ruḥsārında ḡüyā kim

Şehāb-ı āb-ı raḥmetdir kenār-ı mihr-i enverde

[41b]

Cebīn-i tābnākiñ iḳtibās-ı nūr-ı zāt etmiş

Nümāyān şüret-i vaḥdet o mir'āt-ı münevverde

Ol ebrū-yı hilālāsā vü ol enf-i ferāḥ-zāniñ

Ederler vaşfını ʿuşşāḳ-ı mihrābile minberde

Rızāyā intisāb-ı āstānın maḥz-ı rifʿat bil

Şefāʿat-ḥāḥ odur cümle ʿuşāta rüz-ı maḥşerde

Naʿt-ı Şerīf

[Mef ʿülü me fā ʿī lü me fā ʿī lü fa ʿü lün]

Ey nūr-ı ziyā-baḥş-ı sipihr-i eḥadiyyet

Z̄atıñdır olan müşerref-i hürşid-i haq̄ikat

Ey h̄āzin-i gencine-i sırr-ı şamediyet

V'ey f̄atih-i ebvāb-ı t̄ılsımāt-ı hüvviyet

Sensin o şeh-i 'illet-i ğā'ıye-i eflāk

Sensin sebep-i mebdē' vü bādī-yi nihāyet

Esmā vü müsem māda olan şūret ü ma' nā

Mıṣbāḥ-ı cemālīñden eder kesb-i ṣabāḥat

Mir' āt-ı tecellī-i cemāl oldı cemālīñ

Vechiñde nümāyān eṣer-i Pertev-i vaḥdet

Eyler beni ser-mest mey-i cām-ı ledünnī

Keyfiyyet-i na' tiñde olan neṣve-i ḥālet

Ta' bīr edemem vāqı' a-ı müjde-i vaṣlīñ

Āġūṣ-ı ḥayālimdedir ol ḥāb-ı beṣāret

Dervîş Rızâ sâ'il-i bâb-ı keremindir

Allah için eyle o muhtâca şefâ' at

ve lehu

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Sirişkim kıatresin yâ Rab dürr-i deryâ-i ' irfân et

Ma' ârifle bu cismim zerresin hürşîd-i rahşân et

Derûnum iktibâs-ı nûr eder şems-i haqîkatden

Meh-i maşşûdı eflâk-ı ' anâsır içre tâbân et

Fürûzân eyle kıandil-i hayâlim fikr-i bikrimden

Vişâliñ nûrunu revnağ-dih-i şem' -i şebistân et

Şadâ-yı ' andelib gül-bün-i tevḥîd-i zâtıñla

Riyâz-ı hânķâh-ı kıalbimi reşķ-i gülistân et

Ĝarîķ-i baķr-i ' işyânım ' inâyet eyle sulķânım

Vücûdum zevraķın müstaĝraķ-ı ' ummân-ı ĝufrân et

Rızâñı feyz-i irşâdıñla irĝür cây-ı maşşûda

Anı bir pîr-i haşşîñ tekyesi ‘aşkında mihmân et

* * *

Âsâr-ı haţţ-ı yâr gözümde uçar oldı

Bir nâme-i kebûterle bu nâlâna gelir mi

[42a]

Biñ elli târihine gelince cem‘ u taħrîr eylediği tezķiretü’l-şu‘ arâsımñ târihidir

Târih-i itmâm-ı Tezķire-i Seyyid Rızâ

[Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe ‘ilün]

Eyledim bu kitâba diķķat-i tam

‘Avn-ı Haķ ile oldı çünki tamam

İrdi nâgâh ‘inâyet-i bî-çün

Oldı târihi câmi‘ -i maźmün

(1550)

RİF‘AT

Hâfız Rıf‘at dinilmekle şöhret-yâb olmuşdı. İstanbul’dan zuhûr itmişdi.

Maţla‘

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

‘İtâb-ı telh-i la‘liñ neş‘e-baħşâ-yı dil ü cândır

Bu sırr-ı bü’l-‘aceb berş-i raħîkîden nümâyandır

Ġazel

[Mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Etme nigâh-ı vuşlatı için anasına

Raħm eylemez efendi o şüh öz babasına

Zannım budur haşrde kırılmış gibi düşer

Ol kâfirin şehîd-i nigâhı kazâsına

Büs etmeden çözülmeymiş imiş taraf-ı gerdeni

Varsam mişâl-i düğme dikilsem yakasına

Güş eyle şavt-ı naħl-i gülistânı yâd eyle

Beñzer hevâ-yı dil-keşi 'ıtrı şabâsına

Ġânün-ı 'aşka uymaz o şeh nâz eder müdâm

Var sende Rıf' at anı o kendi hevâsına

REFDİ

Meħemmed Kerîm-zâde. Bosnavî ' Abdü'l-kerîm Efendiniñ oğludur. Vefâtı biñ yüz otuz dörtde vâķ' ıdır. Dîvânına Kâşif bu güne takrîz-i nazm u tahrîr eylemişdir.

Takrîz

[*Me fâ 'î lün me fâ 'î lün fe 'û lün*]

Zihî manzûme-i bî-mişl ü hemtâ

Hoşâ mecmû' a-i mazmûn-pîrâ

Gül-i nev-bâve-i gülzâr-ı 'irfân

Ṭarâvet-yâb-ı tâb-ı mihr-i iz'ân

[42b]

Fürûzân gevher-i kân-ı zarâfet

Dür-i yek-tâ-yı deryâ-ı nezâket

Dil-ârâ tuḥfe-i lâhûr-ı feṭânet

Nesîc-i hoş-ḳumâş-ı melek-i Cevdet

Yâḥod bir selsebil-i rûḥ-baḥşâ

Ki âb olmuş aña lafz-ı dil-ârâ

Yâḥod ol âsmân-ı ma'rifetdir

Nücûm-ı lem' a-pîrâ-yı nûkhetdir

Muḥaṣṣal Kāşifā olmuş o dīvān

Sezā-yı raġbet-i erbāb-ı ʿirfān

Ġazel

[Mef ʿülü me fā ʿî lü me fā ʿî lü fa ʿû lün]

Ey dīde ḥayāl-i ruḥ-ı dil-ārāda ҡaldıñ

Pervāne gibi şemʿ -i pür-envārda ҡaldıñ

Ey Tūr-ı maḥabbetde mücāb olmayan ʿāşık

Mūsā gibi sen ḥayret-i dīdārda ҡaldıñ

Ey ʿāşık-ı āşüfte-dil [ü] ālüfte-ṭabīʿ at

Mecnūn gibi deşt-i ġam u efkārda ҡaldıñ

Ey şüret-i bī-cānī yazan ḥāme-i Behzād

Ārāyiş-i naķş-ı der ü dīvārda ҡaldıñ

Ey ḥāme-i Refdī suḥan-sāz-ı felekde

Sen keş-me-keş-i baḥt-ı siyeh-kārda ҡaldıñ

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Cihānı tıtdı āh u nāle u feryādın̄ ey bülbül

‘ Aceb gülden mi gülşenden midir bīdādın̄ ey bülbül

Nedir bu ḥānḳāh-ı gülşeniden her seḥer zārın̄

‘ Aceb teşḥīr eder mi gülleri evrādın̄ ey bülbül

ve lehu

[Fe 'ī lā tün fe 'ī lā tün fe 'ī lā tün fe 'ī lün]

Dil-i miḥnet-zede bir kāse-i gülfām ister

Meded ey sāḳī-i gül-çihre meded cām ister

N’ola vādi-i maḥabbetde olursa ‘ ālem

Her kişi Ḳays gibi şöhret-i yek-nām ister

* * *

[Mef’ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün]

İçdiñ şarāb-ı nāzı ruḥuñ gül gül eyledin

Erbāb-ı ‘ aşḳı bezmde sen bülbül eyledin

* * *

[Mef’ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün]

Ḥākister etdi ḳaşr-ı dilim āteş-i firāk

İtdi tamām ḥālîmi vallâhi iştiyâķ

[43a]

[Me fâ 'i lün fe 'i lâ tün me fâ 'i lün fe 'i lün]

Helâk-ı fūrķati oldum o yâr-ı cân-ı ğâfil

Hezârı bir gül içün gitdi bāğbân-ı ğâfil

* * *

[Mef 'ülü me fâ 'i lü me fâ 'i lü fa 'ü lün]

Ey şâh-ı cihân görmege beytü'l-ḥazenim gel

Ya' kûb kim ey Yūsuf-ı gül-i pîrehenim gel

RIF' ATİ

Şehr-i İstanbul'dandır. Bir Paşa-zâdedir. Müderrisîn-i kirâmdandır.

Ġazel

[Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Başdıķ rikâb-ı himmete Allah yol vere

Bindik semend-i ğayrete Allah yol vere

İtdi seyâḫat 'azmini ol şeh-suvâr-ı nâz

Düşdük vaṫanda ğurbete Allah yol vere

Aldık derūna lenger-i deryā-yı keşreti

Şaldık muh̄it̄-i vaḥdete Allah yol vere

Vādī-neverd olup niçe dem āfet ü h̄iz ile

Düşdük reh-i maḥabbete Allah yol vere

Sürdüm semend-i ‘azmimi rāh-ı mecāzdan

Bendergeh-i ḥaḳīḳate Allah yol vere

Çıķ Rıf atı terāzū-yı hāmeñ alıp ele

Ser-menzil-i belāgate Allah yol vere

* * *

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ne dilde mey-i ḳadd-i yār-i bī-vefāmız olaydı

Ne serde serv gibi dā‘ imā hevāmız olaydı

Necāt mümkün idi ğarḳ gāh-ı lücce-i ğamdan

Eger ki sāḫil-i himmetde āšnāmız olaydı

Şüret-kār-ı ma' ānī bedīd olurdu kederden

Göñülde āyīneveş Rıf atī şafamız olaydı

* * *

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Serviñ görüp āzādeligin seng-i kederden

Çekdi etegin naḥl-i emel bār-ı hünerden

Rez-i duḥteriniñ bāriḳa-i ḥüsnünü gördüm

Şürīdeligi bir ter etdi ḥāl-i şıḡardan

Men' etme dili nevk-i ciger-düz-ı müjeñden

Ḥavf eyler iseñ zerre ḳadar tır-i ḳaderden

[43b]

ve lehu

Girih-i ḥalka-i āhım dede etdim cāna

Cübbe şatmaḳ nice olur göstereyim yārāna

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Āh ederssem āhıma hem āh olurlar daḡlar

Eşkime hem-çeşm olurlar sū-be-sū ırmaḡlar

ve lehu

[Meḥ'ülü fâ'ilâtü meḥ'îlü fâ'ilün]

Zülfüñ esîri oldı dil-i mübtelâyı gör

Bağlandı kaldı bir kıla miskîn gedâyı gör

ve lehu

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Nigâh etse tegâfûl-güne ol meh zîr-i ebrûdan

Fiten lağzîde-pâ üftân olur dāmān-ı gîsûdan

RIFKÎ

[Meḥ'ülü fâ'ilâtü meḥ'îlü fâ'ilün]

Ol ḥâtimü'r-risâle nebî-i celilden

Şol mu' cizât-ı bâhire kim eyledi zuhûr

Her biri oldı şıdķ-ı maķāline beyyine

Şâhid nübüvvetine cihân belki mâr u mûr

Zahrındaki o ḥatem-i mûkerrem delîldir

A' nî ki ḥâtimü'r-rüsül olduĝuna u nûr

Rıfķı kapuņa geldi Őefā' at recāsına

Yā men lehu 'Ő-Őefā' atü fi 'arŐati'n-neŐūr

Őallā'aleyke Rabbuke bi-ef dali'l-beşer

Mā ğanneti'l-ĥamāmu ve māĥaret eĥ-tuyūr⁵⁸

Tārīĥ Der-Te'ehhül

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Ol Őerīfü'n-neseb ol mīr-i mekārım-mu' tād

Olıcaķ meyl-nümā minnet-i ĥayrū'l-beŐere

İtdi bir duĥter-i pākīze-dile 'aķd-i nikāĥ

Ĥaķ mübārek ide bu 'aķdi ol 'ālī-gühere

Dediler cem' olıcaķ bir yere ol iki Şem'

İķtırān eyledi ğüyā ki Őüreyyā ķamerde

---

⁵⁸ Ey yeryüzünün Őefāatĥisi İnsanların en hayırlısı Rab

İnsanların en hayırlısı Rabbin Őanını yüceltsin.

Güvercinler ötüŐtüğü ve serĥeler uĥuŐtuğu sürece...

Kıldı erbāb-ı hüner yazdı bu sūra târîh

Geçdi burc-ı kâmere oldu mücāvır Zühre

(1105)

* * *

[*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*]

Nühüfte 'aşkı mey-i tâb-dârdan biliriz

Eger bilinmese yâkûtu nârdan biliriz

[44a]

Tereşşuḥ eyledigin çeşm-i terde ḥün-ı dili

Zücâc-ı dilden olan inkisârdan biliriz

Çemen çemen o sehî-ḳalde eyleriz gül-geşt

Bu luḫ u bu keremi nev-bahârdan biliriz

* * *

[*Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün*]

Hevâlar mu'tedil dil münbasiḫ faşl-ı bahâr olsa

Çemen dönse cinâna muḫrib-i gülşen hezâr olsa

Ne siḫr eylerdi Rıfḳî seyr edeydiñ şî'r ü inşâda

Muḫaşşal cümle fende iltifât-ı şehriyâr olsa

REMZİ

İsmi Mehemmed'dir. İstanbul'dandır. Hâfız-ı Kur'an ve mücevvid-i hoş-elhândır. Tārîḡ-gūluḡda seng-nihāde-i mızmar-ı yektāyī olup Sultān Muṣṭafā Han-ı Sānī ...⁵⁹ eyledikde didigi tārîḡ:

Hümāyūn ola ḡaṡṡı pādīṡāhıñ

(1106)

Beyt

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Şanur ebr-i bahārı perde olmuş aḡter ü māha

O rüy-ı ḡaldār üzre gören zülf-i perīşānı

Maṡla'

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Geçse şafrāyī mizāca n'ola serdī-i şitā

Postını var iken penbeye girdi ayvā

Maṡla'

[Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Neş'küfte ḡaldı ḡonçe-i dil nev-bahārda

Bir dem teneffüs eylemedim rüzḡārda

⁵⁹ Kelime okunamadı:

RÛḤĪ

Şadrü'd-dīn-zāde'likle şöhret-dārdır. Vecdī ile ma'ān katl olunmuşdur.

Tārīḥ-i Vefāteş

[*Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe i lūn*]

İbn-i Şadrü'l-fuzalā oğlu ki Rūḥu'llāh'ın

Gülşen-i 'ömrü ḥazān-ı eccl ile tıldu

Dedi Rūḥül'l-Ḳudūs ehl-i mele'-i a' lāya

Rūḥ-ı pāki çü cinān içre makāmın buldu

[44b]

Cām-ı la' lını şehādetle içüp dünyādan

Eşḳ-i ḥasretle o dem dīde-i dünyā tıldu

Ḳalem ile dem-i naḳlını ḥesāb eyleyerek

Ve *le-ḳad māte şehīden*⁶⁰ aña tārīḥ oldı

(1072)

Şehādetindeñ bir hafta muḳaddem bu ğazel-i ciger-sūzı naẓm itmişdir.

Ġazel

---

⁶⁰ Şehid olarak öldü.

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ġamze-i hūn-rīz-i dil-ber etse sīnem çāk çāk

Vādī-i ' aşk içre bu cism-i za' ifim ola hāk

Dönmeşe hergiz dil-i āvāre rāh-ı ' aşkdan

' Āşık-ı dil-dādeler cān virmeden eyler mi bāk

Gör ne bī-raḥmīñ şacı zencirine bend oldu dil

Bir nazarda ġamzesi bīn ' āşıkım eyler helāk

Ġamze-i mesti yeter dehri pür-āşüb etmege

Çeşm-i maḥmūru olursa her ne deñlü hān-nāk

Dökse kanım sīnem üzre ḥancer-i hūn-rīz-i yār

Yazılır her kaçresinden bī-gümān rūhī fidāk

Tārīḥ-i Diger

Fevtine tārīḥ dedi Nazmī-i maḥzūn-dil

Rūḥ-ı Rūḥu'llah oldu ' āric-i şaḥn-ı cinān

RİYAZÎ

Birgili Muştafa Efendi nām fāzılıñ maḥdūmıdır. Gūş-ı eflākı pūr-şadā iden şā‘ir-i bedī‘ül-beyāndır. *Düstürü’l-‘Ame’i* ve *Tezkiretü’ş-şu‘arā’sı* ve *Sāķī-nāme’si* ve bunlardan mā‘adā niçe āşārı vardır. İstanbul kızısına virdiği kıt‘a:

[*Me‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün*]

Āyā zamānede mesned-nişin-i şer‘-i nebī

Kemāl-i ‘adl-i şer‘i göründü şānında

Ne cānı var ki ola sālīk-i reh-i bī-dād

Terāzū ile yürür muḥtesib zamānında

[45a]

Maḥla‘

[*Fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lün*]

Şanma bilmez o perī‘āşık-ı dil-dādesini

Bir nazarda çıkarır çāh-ı ğam üftādesini

Beyt

[*Fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lün*]

‘Aynıña alma ta‘alluķ riştesin sözün mişāl

Çarḥ-ı aḥlasdañ geç ey dil ‘İsā-i Meryem gibi

Beyt

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Çı kardım āh kim pīr-i muġānı bilmeyüp elden

‘ Aceb mi ağlasam şimdi degildir ihtiyār elde

FĪ ḤARFİ'Z-ZĀ

ZĀRĪ

İsm-i sāmileri Muştafā'dır. Öziçe'dendir. Quzātdandır. Vefātı biñ toksan sekizdedir.

Nazm

[Mef 'ūlü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Cān naqdini pīşin-nişār-ı kadem etdim

Cānān ile buseye ' aqd-i selem etdim

Tıfl-i dili sevķ etmekiçün kesb-i kemāle

Meşķin medār-ı eşkile hūnīn-raķam etdim

Sensiz dile neyler deyü güncāyiş-i şādī

Düşenbe cenāb-ı ġama vāfir sitem etdim

* * *

Qa'iliz kısmete ey zāhid-i pākīze-sirişt

Saṅa dūṣīze-i ḥūrī baṅa ğilmān-ı behiṣt

Çār rükn üzredir esbāb-ı ʔarab ey Zārī

Leb-cū sāye-i bī-dürüğ-ı zībā lebgeṣt

Rubā'ī

Cihān ile biz ki şöyle bitdik yetdik

Derd-i dile ne çāre ne dermān etdik

Ḥün-ābe-i eṣk-i nā-mūrādan ḥaḳḳı

Bu 'āleme nā-murād geldik gitdik

Maṭla'

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Şanmañuz pīrāne-serden buldı ḳaddüm inḥinā

Farṭ-ı bār-ı seyyi' ātım eyledi ḳaddüm dü-tā

Beyt

[45b]

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lün]

Sāḳīde ser-engüṣt-i piyālebe-kefi gör

Beṣ ğonçe miyānında şüküfte gül-i ra' nā

ZEKÎ

Tezkireci vefâtı 1094

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Sirişke ğarķ idüp nâr-ı ğama yaķma dil u cānım

İy(i) günde āb u tāb-ı ħüsne maĝrūr olma sulţānım

ZEKÎ

Ḳasım Paşalı'dır. Der-tezvîc

[Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Bikr-i fikrim iki târiḫe dūçār oldu Zekî

Her biri şöyle ki nâ-maḫreme mestūr oldu

Ḳıldı māh-ı nev ile mihr-i ḳırān-ı sa' deyn

Māh u mihr ile 'aceb nūrun 'alā nūr oldu

ZEKÎ

Bosnavî, İsmi Ālî.

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Baķamaz āyîneye yār gözinden şaķınur

N'eylesün ħüsnüni aĝyār gözinden şaķınur

Ḥāk-pāş olsa nola nergise gülşende şabā

Seyre çıksañ seni gülzār gözünden şaқınur

Қасımpaşa şeyḫi Ḥalīl Efendi vefātına tāriḥ:

Vasaṭ-ı ‘Adn ola maқām-ı Ḥalīl

(1088)

Tāriḥ-i Vefāt-ı Қāri Aḫmed Dede

Қуṭb-ı pāk Aḫmed Dede rūḥuna oқu Fātihā

(1090)

Fİ ḤARFİ’S-SİN

SĀBIҚ-I BURŪSAVĪ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ḥaṭṭ-ı cānānedir ma‘nī bahāristān kitabından

İki mışrā‘-ı mevzūn ebrūvānı ḫüsn-i bābından

Miyān-ı şu‘le vü pervānede olan ḫālet

Olur ma‘lūm gahiñ keh-rübāya incizābından

Mükerrer buse-i la' l-i leb-i şirini dil-dârîñ

Şifâ-bahşendedir bîmâr-ı aşğa gül şarâbından

Nifâk etmişler erbâb-ı ğaraż añlandı ol şūhuñ

Düçâr oldukça bizden tâ bu deñlü ictinâbından

Çıkar başından ol sevdâyı ey dil hiç kâbil mi

Halâs olmak o zülfüñ halka-i pür-piç ü tâbından

Serâbâsâ uzağdan hoş-nümâdır yoğsa zâtında

Hevâdır sūd-ı âlemde kibârîñ intisâbından

Қıт' a

[46a]

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Başla ey muṭrib yine âġâzeye şeh-nâzdan

Ġayr-i kârı yokdur ' uşşâkıñ nevâ vü sâzdan

Atı oynadıdır ol şâhîñ ser-i küy-ı cefâ

Mât eder ' âşıkların rûḡ gösterir açmazdan

* * *

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ne táb-ı şabr u ne ārāmiş-i ħayāl iledir

‘İlācı derd-i firākıñ hemān vişāl iledir

Becā-yı ta‘na n’ola rinde zāhid eylese reşk

Qazā-yı raĥmetiñ ārāyiş-i vebāl iledir

SĀCİDĪ

Vefātı 1135

[Fe 'i lā tūn fē 'i lā tūn fē 'i lā tūn fē 'i lūn]

Olsa bıkı-i qalemim ħaclegeh-ārā-yı suĥan

Döşenir maqdem-i tabirine dībā-yı suĥan

Ser-i engüşt-i dil-i mūy-şikāfımla benim

Ĥall olur ‘uqde-i işkāl-i mu‘ammā-yı suĥan

Cān bulur qāleb-ı fersūde-i tarz-ı hesti

Kilk-i ‘İsā-nefesim eylese inşā-yı suĥan

Pür eder lücce-i tab‘ -ı güher-efşânımdan

Dâmen-i sâmi‘ ayı lü’lü-i lâlâ-yı suhan

Hüsn-i şüret bulur âyine-i endişemden

Şâhid-i tâze-res bîkr-i dil-ârâ-yı suhan

İdemem vâdî-i ta‘ bîrde irhâ-yı ‘ inân

Tengdir eşheb-i endişeme şahrâ-yı suhan

Sâcidî var mı seniñ gibi hünermendânda

Hoş-edâ vâkıf-ı esrâr-ı mezâyâ-yı suhan

SÂHİB

Şehr-i Burusa’dandır. Tarihât-i Mevlevîye şeyhidir. Bu güftâr-ı dürer-bâr âşârındandır.

Nazm

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Olur bî-câ ümid-i hâma düşmek la‘ l-i tâbından

Görürken dem-be-dem hün-âbe-i câm-ı ‘ itâbından

Alup rindâne sâgar destîne terk-i riyâ eyle

Oķu pîr-i muġāniñ zâhidâ ‘işret kitabından

Sükûnet ķalmaz elbet dilde ger olsa hevâ ġâlib

Bunu fehm eyle baķriñ cezr-i medd-i ıztırâbından

[46b]

ve lehu

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Dil-i ‘uşşâķa zülf-i rûy-ı âteşfâm hep birdir

Belî rindân-ı ‘aşķa küfr ile İslâm hep bidir

Ne hâcet zülfüñle ħâliñ daķı eyler şikâr anı

Göñül murġına ister dâne ister dâm hep birdir

SÂLİK

Şeyĥ-i Mevlevî. Der-Ķâsım Paşa.

Ġazel

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Dürüġ-âmîz-i âh-ı bü’l-heves süz-efken olmazmış

Çerâġ-ı ‘âriyetle ħâne-i dil rüşen olmazmış

Göñül ki vaşf-ı hıtt u gâh zülfünle muğayyedir

Ki zencîr-i cünûn-ı ‘aşk muṭlaḳ âhen olmazmış

Mürâyî bend-i dâm-ı ḥalka-i tevḥîde düzmezmiş

Muşavver bülbül-i dîvârına per-zen olmazmış

Meger güft ü şenîd-i zâhidân-ı bî-nemek hergiz

Şafâ-yı neşve-i şahbâya ḳat‘an reh-zen olmazmış

Taḥammüldür ‘ilâcı cevri-yâre çâre yok Sâlik

Muḥabbet-i dilberân zirâ meřekḳat-i düşmen olmazmış

SÂLİM

İsm-i Sâmileri Meḥemmed’dir. Mir-zâdelikle şöhret dâdedirler. İstanbul ḳazâsı ile müftî’l-merâm olmuşdur. Kibârîñ şu‘arâsından ve şu‘arânıñ kibarındandır. Şafâyî Efendi *Tezkiretü’ş-şu‘arâ* sını oldıĝıñ taḥrîr itmişlerdir.

Ġazel

[*Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün*]

Gel ey gül neşve-i meyle ‘izârîñ âl âl etme

Dil-i maḥmûr-ı ‘aşkı bülbül-i âşufte-ḥâl etme

Helāk etdi beni çün tîġ-i çeşm-i hışm-ı dil-dârı

O hûn-hâr-ı cefakâra gönül kıanm helâl etme

Dil-i sevdâ-perestim bend-i târ-ı müy-ı zülf edip

Kerem kııl kıılca cân-ı zârımı ġamla hayâl etme

Gel açdırma benim mecmû' a-i dilde râzım

Çü ma' lûm-ı şerîfîndir derûnum hiç su'âl etme

Hulûş-ı Sâlim'in sâña degil çün cây-ı istişkâl

Kitâb-ı ġamdan aña firqatiñle hasb-i hâl etme

[47a]

Ġazel

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Gerd-i râh-ı yâri ey dil dide-i pür-derde çek

Tütyâ-yı hâk-i pâyıñ çeşm-i ġam-pervede çek

Haţ füzûn eyler bahâ-yı hüsniñi etme terâş

Enverî dîvânıdır bir cedvel-i hâl-kerde çek

Mihr-i rüyuñ eyle zîr-i ebr-i kākülde nihân

Dîde-i agyāra zülfüñden ‘izāra perde çek

Şöyle sür ey dil semend-i bād-pāy-ı himmeti

Kim ‘inān-ı ihtiyārı hāne-i dil-berde çek

Merhem-i kāfūr olur zaḥm-ı dil-i mecrūḥuña

Sālim ol sīmīn-teni sīne-i pür-derde çek

Beyt

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Çeşm-i bādāmīñ taşavvur eyledikçe Sālim’iñ

Dîdesi ḥün-ābe-i fūrkatle māl-ā-māl olur

SĀLİM

Trabzon’ dandır.

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ḥazret-i Sulṭān Aḥmed Ḥan Ğāzī kim odur

Dāver-i ḥūrşīd-i fer āb-ı ruḥ-ı ‘Oşmāniyān

Ol hidiv-i cüd-perver kim yanında kaçredir

Çulzüm-i ihsânîñ şad nehr-i pür-cüş-ı cihân

Bezm-i hâşşü'l-hâş-ı ikbâlinde güyâ kim anîñ

Nüh felek nüh dil-ber-i raqqâs dâmen-i der-miyân

Oldı şemşir-i kazâ-te'sîrine kabli-i 'adû

Sâha-i pür-hâşegâh-ı rezmede seng-i fesân

Bîm-i mür cevher-i tîğından oldu tohm-ı zulm

Çeşm-i âdemden cihânda pây-ı mârâsâ nihân

Tâb-ı tîğ-i kaçırî düşse kâna hem çün keh-rübâ

La' l-i yâķūtîñ o dem kaçalmazdı hiç benzinde kaçan

Ol kaçadar mi' mâr-ı 'adli dehri ma' mür etdi kim

Reşk eder firdevs-i dünyâya zemîne aşumân

Mâh olur simin tabaķ çini-i zerrin âftâb

Ağlas-ı çarh olsa bezm-i hâşşına bir piş-hân

Şulb-i pâkiñden o şâhenşâh-ı rûhullah demin

Geldi bir nûr oldı çeşm-i ‘âleme pertev-resân

Nûr-ı hürşîd ü kamer şeh-zâde-i ‘âlî-güher

Kim necâbet cebhe-i bahtında gün gibi ‘ayân

Rûz u şeb mihr ü meh aña dâye vü lâlâ olur

Olsalar gehvâre-cünbânî sezâ kerrübiyân

Geldi dehre şeh-i milâd-ı Resûla’llâh’da

Ferr ü şevket hem-‘inân ü baht u devlet tev’emân

[47b]

Hağ o ‘âlî-câha beş şeh-zâde ihsân etdi kim

Her biri bir pençe-i hürşîd-i evc-i ‘izz ü şân

Bu beşi ser-pençe-i iğbâle penc engüşt olur

Tâb-ı qahrından el-amân ede âhirü’l-âmân

Zāt-ı mes'ūdun ...⁶¹ede Hāḡ tā-rūz-ı ḡaṣr

Sāyesinde müstazıll-ı 'ömr ola ṣeh-zādegān

Şīt-i iclāli tuta āfākı İskender gibi

Ola 'ālem-gīr-i ḡükmü ḡayravān-tā-ḡayravān

ḡudsiyān mevlūdunuñ Sālim dedi tāriḡini

Māh-ı mevlīdde vücūda geldi İbrāhīm ḡan

(1132)

Temmūziyesinden

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Yine temmūz eriṣip çeṣmelerde ḡalmadı āb

Meger ki çeṣme-i çeṣminde 'āṣıḡıñ ḡün-āb

Bu demdir ol dem-i germā ki ser-birūn olmaz

Kenār-ı çāh-ı zeneḡdāndan dil-i bī-tāb

SĀMİ'İ

Bosnavī.

---

⁶¹ Nūshada kelime yazılmamıṣ.

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Gāh hūrşīd ü gehī meh diyerek gāh melek

O sehī servi çak eflāke çıkardık öğerek

Bir içim şudur o meh-pāre getirmez mişlin

Dönse biñ yıl dahı dolāb-ı sebük-seyr-i felek

Ꞑıı' a

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Şeb-i firķat ne ķadar tīre vü tār olsa yine

Biz hayāl eyleyerek bir meh-i tāban buluruz

Eşheb-i tab' a sūvār olsaķ eger Sāmi' i' ā

Ꞑāfiye her ne ķadar teng ise meydān buluruz

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Yā peridir o meh-liķā ya melek

Yoķsa bizden ne var firār edecek

Şerħalar dāğlarla alış yetmez

Zer-i surħ ile nuķre pāre gerek

* * *

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fā 'ū lün]

Vaşf eyle deyü geh dehānım geh miyānım

Söyletme beni yok yere ey rūḥ-ı revanım

Maṭla'

[48a]

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Sobḥasın zāhid 'aceb elde dem-ā-dem ne tutar

Öyle şad pāre tehī dām ile ādem ne tutar

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

O serv-i nāza bir kerre hevādār olmamız vardır

El öpersin ermesin vaşla ṭaleb-kār olmamız vardır

* * *

[Mef 'ülü fā 'ilätü me fā 'ilü fā 'ilün]

Eşḳ-i çeşmim yuluña dōke şaça ḥarcandım

Āstānında begim söyle benim nem ḳaldı

* * *

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Şem' -i bezm-i vuşlata ey dil yürü pervâne ol

Yan yağıl terk-i vücūd et maḥrem-i cānāne ol

SĀMĪ

Nāmı Muştafā'dır. İstanbulî'dir. Sipāhîdir. Vefâtı biñ altmış senesinde vāk' ıdır.

Maṭla'

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Dün etdi pîr-i muğān duḡter-i rezi ikrār

Yine faḡîre anıñ va' de-i kerimesi var

SĀMĪ

İsmi Yunus Beg'dir. Muşul'dandır. Muşāhib Muştafā Paşaya nedîm ba' de Ġalaṭa Mevlevî Ḥānesinde gūşe-güzîn-i 'uzlet olup ba' dehu şıla-i raḡım iderken Muşul'a bir merḡale ḡaldıkda vefāt idüp evlād u aḡbābı ki istiḡbāle gelmişler idi. Cenāzesin Muşul'a naḡl eylediler. Biñ ṡoḡsan yedi tāraḡindedir. Müretteb divānı olup āşārındandır.

* * *

[Fā' i lā tün fā' i lā tün fā' i lā tün fā' i lün]

Naḡmeye āḡāz idüp gülşende murḡ-i ḡoş-nevā

Muṡrib-i bezm-i şafādan 'āleme verdi ḡinā

Müjde kıldı hāk-i pāy-ı yārdan verdi haber

Şimdi geldi ayağı tozu ile bād-ı şabā

Sāmī'yā şî' riñ seniñ her mecma' ı teşrîf eder

Dā'im oğurlar anı her yerde yārān-ı şafā

Beyt

[48b]

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Her hürde-şayda bāz-ı tabî' at uçurmazam

Bir tuma telli gürze benim çağırım çeker

ve lehu

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe i lün]

Bize bir şūh-ı dil-sitān bulunur

Bî-kese dağı mihribān bulunur

Şadef-i dilde gevher-i mihre

Müşteri hōd cihān cihān bulunur

Dime Sāmī gibi hüceste-güher

Kān-ı imkānda rāygān bulunur

SIRRÎ

Nâmı İbrâhîm'dir. İstanbul'dur. Küttâb zümresindedir. Vefâtı biñ yüz on birdir.

Nazm

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Ne dem kim seyl-i gevher-bâr-ı eşki lücce-gerd etdim

Şadefden î' tibâr-ı kâdr-i mürvârîdi tîrd etdim

Degildir mihr ü meh evc-i sipihr-i tâb-ı âhımla

Zamânımı zer-endûd u zemînin lâceverd etdim

Şamâr-ı ' âşîkîden nâleniñ te'şîrine Sırrî

Neyâsâ ihtiyâr-ı dâğ-ı sine rûy-ı zerd etdim

ve lehu

[Fâ 'î lâ tün fâ 'î lâ tün fâ 'î lâ tün fâ 'î lün]

' Ârızında ol ki fikr-i zülf-i müşg-âğîñ eder

Gülşen-i endîşesiñ sünbûsitân-ı Çîñ eder

Ol kadar telh-âbe-rizân-i sirişküm çeşmimüm

Reh-güzârın ser-be-ser ser-sebz efsentîñ eder

Ḥavfım oldur ol büt-i deyr-i cemâliñ Sırrı'yâ

Mübtelâsı Bâyezîd olursa terk-i dîn eder

* * *

[*Mef'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün*]

‘Aşkıñla dili nüş-ı mey-i nâba düşürdüm

Ḥayfâ ki nigîn-i ḥıred-i âba düşürdüm

* * *

[*Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*]

Ol âfetiñ mey-i ‘aşkıyla mest imiş vâ'ız

Bize naşîḥat iden yâdgârı gördün mü

* * *

[*Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*]

Firâḳ-ı gülden ederken figân-ı bî-gâye

Ḥızır irişdi çemen ‘andelîb-i şeydâya

[49a]

[*Meḥ'ülü fā'ilätü meḥā'ilü fā'ilün*]

Reng-i rü olsa eger mähda ey gönçe-dehen

Beñzedirdüm ruḥ-ı renginüñe *mehmā emkene*⁶²

* * *

[*Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün*]

Degül ḥāl-i siyāh-ı dil-rübā çin-i cebin üzre

Şināverlik eder bir Hindü'dur ol deryā-yı Çin üzre

* * *

[*Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün*]

Şadā-yı çāk şanmañ gūş olan dāmen-i Yūsufdan

Fiğān eylerdi 'işmet dest-i güstāḥ-ı Züleyḥā'dan

Tārīḥ-i Cülūs-ı Sulṭān Aḥmed-i Şānī

[*Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün*]

Ḳudsiyān tebrīk idüp Sırrī dedi tārīḥini

Ola Sulṭān Aḥmed'e ḥālā mübārek salṭanat

(1102)

---

⁶² İmkan ölçüsünde.

SĀMĪ

İslāmbolīdir.

[Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'īlü fā'ilün]

Dü-nīm olursa da dilde ārzü birdir

Dü-reng ise gül-i ra' nā ' aceb mi birdir

Ḥaṣīr-pāre-i zilletbe-düş-ı tecrīdiñ

Yanında çin-i cebin ile ser-fürü birdir

ve lehu

[Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'īlü fā'ilün]

Ḥaṭṭ-ı lebiñ ki mışrā' -ı şirīn-me'āldir

İhām-ı buse anda ne rengin hayāldir

Dil qavs-i ebrūvānı elinden neler çeker

Seyr eyle qadd-i ḥam-şudemi aña dāldir

Ol naḥl-i ' işve her ne qadar ser-keş olsa da

Bār-ı niyāz ile egilür iḥtimāldir

ve lehu gāzel

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Sirişk olmazsa levḥ-i dilde dāğ-ı âteşin olmaz

Muḳaddem şafḥa nemnāk olmasa naḳş-ı nigin olmaz

Ḥalāvet-der-‘ aḳabdir telhī-i düşnām-i la‘ liñde

Merāret-i māni‘ -i ṭa‘ ām leziz-dār-ı çin olmaz

Tevāzu‘ etse de rūbeh-firībān olma dil-beste

Binā der-ser-zemīn inhirāf olsa metin olmaz

Verir tārāca sūd-ı ḥāce-i bendergeh-i nazmı

Metā‘ -ı ma‘ rifet kim zīb-i dūş-ı āferin olmaz

[49b]

Olan āyineveş vā-reste gerd-i ḥod-perestiden

Dilinde ‘ aks-i zişt-i kineden Çin-i cebin olmaz

Beyt

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Bī-vücūdān ile ülfet-i sebep-i rif' atdır

Bir iki noḳta eder rütbesin efzūn raḳamıñ

SA‘Dİ

[Fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lūn]

Rub‘-ı meskūnda olan dūde-i ŧem-i ‘iŧyān

Bir yire gelse ruḡ-ı raḡmete bir ḡāl olmaz

Tārīḡ-i İnhizām-ı Mosḡov‘ an bih Meḡemmed Paŧa

[Me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn]

İdince çār-yār imdād-ı rūḡānī dedim tārīḡ

Söyindi nār-ı Mosḡov mu‘ ciz-i nūr-ı Muḡammed‘den

(1127)

Mora Fethinde ‘Alī Paŧa‘ya virdigidir

[Me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn]

Ser-i ikrāmı pāy-endāz idüp Sa‘dī dedim tārīḡ

‘Adūdan Mora‘yı cebren alup geldi ‘Alī Paŧa

(1127)

SA‘İD

Es‘ad Efendi-zāde.

[Mef ‘ūlü me fā ‘i lū me fā ‘i lū fa ‘ū lūn]

Ey bülbül-i dil nāleñi ŧehnāz mı ŧandıñ

Sen ŧavtıñı yoḡsa yine dem-sāz mı ŧandıñ

Dünyâyı helāk eyledüğüñ nīm nıgehinle

Ey çeşm-i sitemger ‘acabā nāz mı şandıñ

Her şā‘ir kim la‘lini vaşf ide Sa‘idā

Ṭab‘ıñ gibi sen nādire-perdāz mı şandıñ

Maṭla‘

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

Hemān ser-tır-i ğamzeñden gönül āsūde-ḫāl olsun

Kemān ebrūlarıñdan çekdigim kıat kıat ḫelāl olsun

Sa‘id Es‘ad Efendi-zāde vefātına maḫdūmı Kāşif Çelebī didigi tārīḫdir.

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

‘Āzim-i bezm-i Resūl oldı naķīb-i sādāt

Kerbelā nālesini ḫalk getürdi yāda

Kāşifā fazlına mı ağlayalım ḫulķına mı

Gelmeye mişli anıñ devr-i ḫarāb-ābāda

Rıḫlet etdikde beķā mülkine dindi tārīḫ

[50a]

Ḳayd-ı rahmet ola Es' ad Efendi-zāde

(1190)

Ġazel

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn]

Ḳadd-i mevzūn-ı sākī bir nihāl-i nāz-perverdir

Mey-i gül-fām ile sāġar elinde bir gül-i terdir

Mu' aṭṭardır meşāmm-ı bāde-nūşān bŷy-ı şahbādan

Fürŷġ-ı āteş-i meyle ḳadeh bir sīm micmerdir

Ḳadeḫ devr eylesŷn pervāneāsā bezm-i ' işretde

Sŷrāḫī şu' le-efrŷz oldu bir şem' -i mŷnevverdir

Sa' idā şoḫbet-i peymāneden dŷr olma ' ālemde

Nedīm-i pāk-meşreb-i şaf-dil var ise sāġardır

ve lehu

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lŷn]

Gŷl-i ruḫsārīña ġīsŷlar ile fer dŷşdŷ

Yine sŷnbŷllere ġŷşende ġŷzel yer dŷşdŷ

Girye-i bülbül-i şeydāya ederken ḥande

Jāleler ol gül-i ra' nāya ' aceb ter düşdü

SA' İD

İskilibî. Vefâtı 1120

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün]

Biz ḥayāl-i hedef-i maṭlabı dūr eylemişiz

Ḥayf kim sa' d-ı endiṣeye zūr eylemişiz

Ḳomadı kimseyi devrinde kederden ḥālî

Ġālibā ḥāṭır-ı gerdūna ḥuṭūr eylemişiz

ve lehu

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Dil-i maḥabbet-figārı gör ki her dem ḥurrem isterler

Sifāl-i şad şikenden feyz-i şahbā-yı Cem isterler

Zaḥm-dārān-ı ğamzeñ arzū-yı iltiyām etmez

Cerāḥātzā-yı riş-i derd olur bir merhem isterler

ve lehu

'Āşık ez girye-i bî-tāb çe pervā dāred

Kūh ez cunbiş-i seylâb çe pervâ dâred

Ne koned husn zîbîtabî rā endîşe

Ez kân şu‘ley-i mehtâb çe pervâ dâred⁶³

ve lehu

‘Aşk der hâtır-ı bî-tâb negonced hergiz

Bahr der keştîy-i bî-âb ne gonced hergiz

[50b]

Dil-i mâ der girih-i zulf negîred ârām

Bahr der hâlkay-i girdâb negonced hergiz⁶⁴

Beyt

Dil-i âhenveş luţf-ı beden-i şâfından

Görünür kıble-nümâ gibi o billūr tenin

SA‘İDÂ

Sa‘idâ Nağşibendî Mevlânâ Câmî evlâdındandır. Ebū Eyyūb Enşarî civârında sâkin olup ba‘de vâtan-ı aşliyesine ricât ederken Başra’da vefât itmişdir. Bîñ toķsan ikide vâķ‘ıdır. Hâlâ kabri ziyâretgâhdır. Lisân-ı dürer-bârlarından lüknet var idi. Ol tûṭî-i şeker-sitân-ı nuţķ u beyân âşârındandır.

Ḳıṭ‘a

⁶³ Âşık’ın güçsüz bırakan gözyaşlarından ne korkusu var, dağın selin akmasından ne korkusu var; güzel yüzlü rakip korkusundan hiç endişelenmez, maden taşların ayın ışığından ne korkusu var.

⁶⁴ Aşk heyecansız, Çilesiz kafada hiçbir zaman olmaz; nasıl ki gemi susuz bir gemide olmaz. Bizim gönlümüz sevgilinin saçının kıvrımlarında sakin olmaz; Deniz girdabın yuvarlak halkasında sakin duramaz.

Engüşt-i tek'arrüz ne-reside suhanem rā

Āsīb-i hazān rāh ne-dīde çemenem rā

'Uzvem heme pūr hār çū māhī būved ammā

Hergiz neħaled hār-ı ta'alluğ bedenem rā⁶⁵

Kıt'a

Mi-kūned hālī dil-i mā rā zī ğamhā-yı cihān

Ez kerem her kes ki pūr mīkūned peymāne-rā

Hoş nemi āyed be ğuş-ı halk cūz bāng-ı tūhī

Z'ān sebeb vā'iz hemī ğüyed bulend efsāne rā⁶⁶

Beyt

Ķasam be kabze-i kudret ki ber-ser-i merdān

Şukūh-ı sāye-i şemşīr be-zi bāl-i humā⁶⁷

Maṭla'

Zemīn-i huşk-ı bī-ħāşīl şenāsed Ķadr-i bārām-rā

Dil-i endūhgīn dāned sefā-yı çeşm-i giryān-rā⁶⁸

⁶⁵ Kasit parmağı kötülük yapmak istemek sözüme yetmemiştir. Son bahar bozukluğu çimenime yol bulmamıştır. Bütün azam balık gibi dikenlerle dolu ama hiçbir zaman bağlılık dikenini dikenini bedenime girmemiştir.

⁶⁶ Kerem yüzünden kadehi şaraptan dolduran kişi gönlümüzü dünya gamlarından boşaltıyor. Halkın kulağına boş feryattan başkası güzel gelmiyor. Bu yüzden vaiz efsaneni yüksek sesle söylüyor.

⁶⁷ Kudret mülküne yemin ederim ki başına kılıç gölgesinin haşmeti Hüma kuşunun kanadından daha iyidir.

⁶⁸ Kurak ve mahsulsüz toprak yağmurun değerini bilir ve kederli gönül ağlayan gözün safasını bilir.

Neşr: Nâbî Zeyl-i Siyer-i şerîfîn Uḥud ğazasını taḥrîr ederken Şeyḥ Sa‘îdâ-yı Naḫşibendî İstanbul’a gelüp görüşdükdē taḥrîrâtımız manzûruñuz olsun deyü gösterdikde

[51a]

meclisde maḥalle münâsib bu kıt‘a-i laṭîfi nazm idüp teberrüken bu maḥalle taḥrîr etdik deyü işâret itmekle ol maḥalle irâd itmişdir. Ḥaḫḫâ ki kelâm-ı kehrîbarıdır.

Ḳıṭ‘a

Ez ḥacletî ke yek ḥecerî cûste gevhereş

Ûftâde est der dil-i her seng şad şerâr

Cûşed ‘araḫ zî ḥiclet kerdâr-ı seng râ

Tâ mûmiyâ cerime dehed ḥalḫ râ bekâr⁶⁹

SÛKÛNÎ

Adı Aḫmed. İstanbul’dandır. Ba‘zî kibâra intisâb ve Rûznâmecî olup şu‘ârayı hiciv ile tekdîrden ḥâlî degil idi. Ba‘de fâriğ olup biñ ṭoksan sekizde vefât itmişdir. Bu faḫîr dimek isterim ki kendü kibâra müntesib kâselîs ve ḫabîlden iken Nâbî gibi bir zât-ı ḥüceste-şifât âyîne ṭabaḫı takrîz şoñra fâriğ olacağına ne bu ‘âleme geleydi ve itdigine nâdim olaydı. Ne-cevâzullah.

Bi’l-mişl-i bezr-i faṭûnât dil-i ehl-i kemâle

Çün dürüst est şifa-ger şeni sem bâşed

⁶⁹ Mücevher arayan kişinin gönlüne, her bir taş için yüz kıvılcım düşmüştür. Yuvarlanan taş gini sevgilinin yüzünden akan ter taneleri, sevgilinin güzelliğine ancak kıl kadar zarar verir.

Beyt-i mezkûr Arnāvud Diyârında ‘ Abdullah Efendi nâm bir zâtıdır ki evvel-i havâlîde Şeyhü’l-islâmlık ile mûlaqqabdır.

Der-Hicv-i Nâbî

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün]

Merhâbâ ey Nâbî-i çingâne işit ğulâm

Ey rezâletle be-nâm u v’ey mezellet-ihtîşâm

Râfîzî-mezheb kaçırıcı meşreb ü kıbtî-reviş

Fâsık-ı bî-dîn erâzîl-i tab‘ u nekbet-irtisâm

Bir vezîre kedhûda olmağ neden lâyıq idi

Bir seniñ gibi nuhûset-i bî-namâz u bî-şıyâm

Bulduñ ey kem-pâye fırsat kaç‘ -ı ta‘ yinât edip

Kedhüdâlıkda kapu halkından aldım intikâm

Kethüdâlık hem degil vekil-harçlık kim etdi hey denî

Vezn olan çig baqlava pişse bulur mu vezn-i tam

Şöhret-i Pinti Hamîd’i mağv kıldı hissetiñ

Ḥabbezā kim mel‘ anetde eylediñ taḥṣīl-i tām

Oldı naṣbıñla umūr-ı āsitāne herc ü merc

Buldı ‘azliñle yine küllī nizām u intizām

Yanıñda qaldı elin kiri vü yüzün qarası

Ḥalk arasında oşurmuş gibi oldun lā-keḷām

[51b]

Bir zamān ardınca calq urdun felāketle hele

Şāhid-i yek-sāle-i devletle oldun iḥtilām

Gerçe ma‘ zül olduñ ammā pāye qaṭ‘ etdiñ köpek

Pāyıñ olsun pāydār u infişāliñ müstedām

* * *

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fā‘ lün]

Şehr-i ‘aşq içre ‘imārātı ḥarāb isterler

Cism-i ‘uşşāqı belī maḥz-ı türāb isterler

Raḥş-ı tecridiñi ālāyiş ile bend etme

Reh-revān-ı ‘ademi pā-be-rikāb isterler

Pür-ḥaṭardır geçegör t̄ul-ı emel derbendin

Rāḥat-ı ümīdini ḳo bunda ūitāb isterler

Naḳd-i ‘ömri ki telef ide hevā-yı nefsin

Senden ey ḡāfil ānı r̄uz-ı ḥisāb isterler

Ŗi‘ r-i kec-remzi Sükūnī’ye ūaḳın ‘arz etme

Rāst-ḡüyān-ı cihān ṭoḡru cevāb isterler

SELİSİ

İslāmbolī.

[Fā ‘i lā t̄ün fā ‘i lā t̄ün fā ‘i lā t̄ün fā ‘i lā t̄ün]

Varıcak duḡter-i rez rind-i ḥarāb-ābāda

Pīr-i mey-ḡāne āña geldi mübārek bāda

Ŗu gibi ḡöñül aḳar k̄uyuna vardıḳça ḡöñül

Bilmezem kim ne var ol serv-i semen-sīmāda

SELİSİ

Burusavî.

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Gül-i maḫsūd olmadan gitdi zaḫm-ı ḫār-ı ğam ḫaldı

Döküldü cām-ı ' ayşım dide-i ḫasretde nem ḫaldı

SELİM

El-ḫāc Selīm Girāy Ḥan'dır. Bu nazm-ı ābdār semere-i ṭab'-ı nezāket aṣārlarındandır.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Bülbül inler bāğda gördüm tebessüm ğonçede

Āh idüp andım dehānın ḫaldı gönlüm ğonçede

Beñzedirler ğonçeye gerçi dehānıñ ehl-i dil

Söyle cānā var mı bu ṭarz-ı tekellüm ğonçede

[52a]

SELİM

İsmi Meḫmeddir. Mevlidi İstanbul'dur. Fetvā Emīni olmuşdur. Bu āṣār anıñdır.

Nazm

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Şalındırdı yanınca âhîr ol serv-i hırâmânı

Göñül n'etdiyse etdi kendüye bir tâze uydurdu

Ne hoş düşdü haţ-ı nev-levha-i ruhsâr-ı yâr üzre

Felek mecmû' a-i hüsne 'aceb şîrâze uydurdu

Göñül tıflım gözümde şakınırken ben Selîm ol şüh

Anı başdan çıkardı bir levend-i tâze uydurdu

ve lehu

[Me'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Ne geşt-i bâğ vü ne seyr-i hişâra çekmekdir

Murâd o servi hemân bir kenâra çekmekdir

Nihân getirmeyelim duĥter-i rezi bezme

Yigitlik anı begim âşkâre çekmekdir

Yürüt piyâlemi zehr-i ğam ise de sâķî

Hüner bu sâĝarda 'aşķ-ı yâre çekmekdir

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'î lü me fā 'î lü fa 'û lün]

Şad nâle seniñ va' de-i tül-ı emeliñden

Şimdengerü nevmîd olalım ince belinden

Bir kerre dağı yâri dil ü câna eşer et

Ey âh-ı ciger-süz seniñ yandım elinden

Kıt' a

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Hemîşe âteş-i hüsrânla yanar kül olur

O kim felekle eder bağı her zamân tutuşur

Nedem ki ' arz ide ruhsâr-ı âteşin şüh

Selîm şabr edemez dâmen-i âmân tutuşur

Beyt

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Ser-â-ser şeş cihât rub' -i meskûn bezm-i hayretdir

Şadâ-yı çâr-pâra nağme-i şeştâri kim dökülür

Sultān Muşţafā Han-ı Şānī biñ yüz yedi tārīhinde Nemçe üzerine giderken
Mevlānā-yı mezbūr Şeyhü'l-islām Seyyid Feyzullah Efendi'nin mektūbcusu olup
tarīk-i seferde maḥalle münāsib bu ğazeli nazm u Küçük Mü'ezzin

[52b]

āşirān'da beste itmiştir.

Ġazel

[Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün]

Ḥayl-i sirişke verdim aqın kūy-ı dilbere

Dil verdim anda bir gözi ḥūn-riz kāfire

‘Uşşāka kibr ü kīn ile bir qaşdı var gibi

Bir yere geldi qaşları etdi müşāvere

Dil qaldı perçeminde ararken konaq yeri

Āḥir düşürdi kendüyi bir bī-āmān yere

Cān almada süzülmesi şeh-bāz-ı çeşminiñ

Kāfidir urmasın elini tīr ü ḥancere

Feth eyle bāb-ı meykedeyi sāğarı yürüt

Dedirme rind-i bādeye sāķī vere vere

Sāķī ayak ayak yürüt imdādına meyi

Ġam ħaylī demdir etdi Selīm'i muĥāsara

Şeyĥü'l-islām fetvā imzā iderken tertīb-i medāris ve silsile-i eşnāsında ħareket
ümmīdi bu kıt' ayı dimişdir.

Rubā'ī

İtdi keremiñ Zeyd ile ' Amr'ı mükerrerem

Olmaz mı Selīm'in daĥı şād u ħurrem

Bu mes'ele fetvāsı nedir sulţānım

Olur gibi Allahu te'āla a'lem

SEHMĪ

Burusavī. Vefātı 1055.

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Nesīm-i nev-bahāri başlayup taĥrīkle eşcāri

Çıķardı başdan ebkār-ı ŧarab-cūyān-ı ezhāri

FĪ ḤARFĪ'Ş-ŞĪN

ŞĀKİR BEG

İslāmbolī.

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Meyl etmekle dil-ber-i mehveş bahāsına

Aldı kettān-ı şabrımı āteş bahāsına

Yağma idince ğamze-i tātārī dilleri

Viridim o şāha cānımı tīr-keş bahāsına

Çokdur niyāz-- vaşl ederek naqd-i cān be-kef

Nāz eylesin u Yūsuf-ı ser-keş bahāsına

Çıkmazsa alma ḥaṭṭ-ı siyeh-rūy-ı āline

Degmez metā' -ı sāde münakkaş bahāsına

[53a]

Sūḳ-ı hünerde bu ğazel-i penc-beyt eyle

Viridim ḳumāş-ı nazm-ı terim beş bahāsına

İbrāhīm Paşa'ya 'İdiyye

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Mekārim-perverā mūmted olup eyyām-ı iqbālīñ

Füzūn olsun zamān-ı devletiñ 'idiñ sa' id olsun

Zamān-ı haşre dek ey mihr-i gerdūn-ı keremkār

Fürūğ-ı lem' a-i hūrşīd-i iclālīñ medīd olsun

Olup erbāb-ı ṭab' iñ busegāhı ṭaraf-ı dāmānīñ

Der-i cūduñ hemīşe melce-i ehl-i ümīd olsun

Vücūd-ı kāmilin Allah ḥaṭālardan emīn etsün

Ḥarīm-i devletiñden dīde-i a' dā ba' id olsun

Seniñ ey māh-ı burc-ı 'ātīfet evc-i sa' ādetde

Zevālīñ her kim isterse zelīl ü nā-bedīd olsun

Efendimsin velī ni' metimsin ğayrısın bilmem

Şafā vü ' izzet ü iqbāl ü iclālīñ mezīd olsun

Tārīḥ-i Velādet-i Şeh-zāde Sulṭān İbrāhīm

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Şehinşāh-ı ' adālet-pīşe Sulṭān Aḥmed-i şālīş

Zamān ḥaşre dek yā Rab ola revnaḳ-dih-i dīhīm

O deryā-yı muḥīt-i şevketiñ şalıp şerīfīnden

Yedd-i ḳudret cihāna bir der-i pāk eyledi tanzīm

Nice dürr-i lü'lü-i şehvādır pay-ı hilāfet kim

N'ola yerde beşer gökde etseler ta' zīm

Cihāna māh-ı mevlūd-ı nebīde oldu pīrāye

Ḳudūmine revādır cümle ' ālem etseler tekrīm

Bihāḳḳı meḥari' ālem biḥāḳḳı leyleti'l-İsrā

Bihāḳḳı māhi mevlūdin ve Bihāḳḳı sūre-i Ḥā-mim⁷⁰

Gezend-i çeşm-i bedden dā' imā maḥfūz olup yā Rab

Ola ' ömr-i ṭabī' i şafḥa-i iḳbāline terḳīm

⁷⁰ Âlemin iftiharî hakkına, leyletül-isrâ hatrına, suyun hakkına ve sure-i ha-mim hakkına...

Bu müjdeyle semâ^ç şarğa girdi ser-be-ser eflāk

N'ola şeh-nāz u kūçekde ederse muṭribān taḫsīm

Çerāğ-ı hāş u iḫyā-kerdesi Şākir dedi tāriḫ

Sarāy-ı kevne geldi yümn ile şeh-zāde İbrāhīm

(1133)

ŞĀNĪ

‘An-aşl Vani’dir. Ba‘de-zamānin kātib-i divānī olup vefatı biñ seksen yedide vāḫ‘ıdır.

[53b]

Sulṭān Meḫemmed’iñ velādetinde nazm itdigi tāriḫi soñra kendüne ‘arz itdikde ṭab‘-ı mülūkānelerine ğāyet hoş gelüp maḫbūl-i cihāndārī olmağla ‘azīm iḫsāna mazhar olup Eyālet-i Van defterdārıḡı ḫaṭṭ-ı hümāyūn ile te’yiden tevcih olunup vefatındañ mutaşarrıf oldu. Bu faḫīr dirim ki fi’l-ḫaḫīka tāriḫi daḡı bir tāriḫdir ki müverriḫīnden degmeler bunun gibiye dest-res bulamamışdır. Her beyti belki mişrā‘ı bir tāriḫ kadar şafā virir. Zihī tāriḫ zihī iḫsān.

Tāriḫ-i Velādet-i Sulṭān Meḫemmed-i Rābi‘

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ḥamdü li'llāh tâze bir gül geldi bâğ-ı ' âleme

Gülsitân-ı ḥazret-i Sulṭân İbrāhîm̄den

Ṭālî' -i sa' d hümâyūn-ı sâ' at-ferḥūnde-dem

Sa' d-ı nâzır naḥs-i gâ' îb cedvel-i şehîm̄den

Âsumân-ı salṭanatdan toğdı bir mihr-i münîr

İrtifâ' -ı kâdr-i ' âlî pāye-i tefhîm̄den

Çarḥ-ı heştümden irişdi şîyt-i mâ hazâ beşer

Çıķdı eflâke şadâ-yı hüveydâ iķlîm̄den

Ḳıldı naķķâş-ı kazâ bir şüret-i ḥüb âşkâr

Mâ-verâ-yı perdehâ-yı aḥsen-i taķvîm̄den

Mülkünün ma' muresi olsun füzūn-ı câvidân

' Ömrünün a' dâdı efzūn ola fâ vü mîm̄den

‘Älemiñ şâhib-ķırâdır deyü ehl-i nücüm

Böyle istidâl ederler şûret-i tencimden

Şâni’ yâ gökde melekler dediler târihini

Nürdur geldi Mehemmed şulb-i İbrâhîm’den

(1051)

İşte târih demek böyle gerek yoħsa bizim gibilerin ħulâşa hünere olan târihler ki ez-cümle baş kâtib Es-Seyyid ‘ Abdullah Efendiñ ħânesine dinileñ:

‘ Uħârid levħa-i mihre bu resme yazdı târihin

Ser-küttâb ‘ Abdullah Efendi ķıldı bünyâdı

(1191)

Târih-i Diger

[54a]

Oldı târihi sa‘ âdet-ħâne

(1191)

Târih-i Diger

Siroz yaylaķında Mihr-zâde ‘ Abdu’-r-Raħmân Beg’iñ ta‘mîr ve tecdid eylediği Câmî‘-i Şerîfe Ĥâkimü’l-vaķt Rüşdî Efendi’niñ imâ vü işâretiyle dinileñ

Târih-i Diger

Bu cāmī' i luṭf-ı Mihr-dār-zāde tecdīd eyledi

(1194)

Kezālik Rüşdī Efendi tenbīhi ile Es' ad Efendi kerimesi Fiṭnat Ḥānım fevtine

Tārīḥ-i Vefātı

Āh Fiṭnat binti Es' ada hey meded(1190)

Tārīḥ-i Diger

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Nūrī Ağa ki oğlu Aḥmed için

Bir cedīd oṭa yaptı şāhāne

Yanı bāşında yaptı bir ḥammām

Burnı dibinde bir ḳadem-ḥāne

Düzdiler ḳoşdılar levāzımını

Çün tamam oldu işbu kāşāne

Bir mezāḳ ehli dedi tārīḥin

Pek begendim anı s.k.ş-ḥāne

(1195)

Ḥālā bu sene-i mübārek ki biñ yüz ṭoksan yedi tārīḥidir. Ḥiṣār Ardı ta' bir olan

[54b]

maḥall-i dil-peẓirde Nu‘ mān Paşa-zāde apucıbaşı ‘Abdu’r-Raḥmān mücededen
iḥdās u binā eyledigi aşr-ı dil-güşāya muaşşırāne dinileñ tārīḥ:

Vücūh-ı berre be(n)dden maderetdir pīşesi dā’im

İlāhī ‘ömr-i ibāl ile olsun günü günden yeg

Sezādır Şafvetā zer ḥell ile resm olsa tārīḥi

Bunu aşrı yirinde yaptı ḥālā ‘Abdu’r-Raḥmān Beg

(1191)

Ve’l-ḥāşıl bunlar ve bu mişāller üstādān-ı kelāmına ‘Ale’l-ḥuşuş Şānī tārīḥine
nisbet gül yanında kenger ve reyḥānıñ atında abşargāne müşabih olduğı
nümāyāndır.

ve bu beyt lisān-ı ḥālī nāṭıdır

İller elin öpmek hevesinde geçer ammā

Pā-būsuna ānı‘ oluruz biz ne gedayız

Tetimme-i Şānī

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Ders-i ḥūbān-ı kütüb-ḥāne-i eşrāfiyyūn

Ne tekellüm ne kitāb u ne ḥiṭāb isterler

ve lehu

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Ruḥuñda zülf ile ol ṭurra-i ṭarrār bir yirde

Hemān cennetde ṭāvūs ile maḥrem-i mār bir yirde

ŞĀHĪ

‘Aşırında Kırım Hanı olan Toḥtamış Girāy Hanıñ oğludur. Bu tārīḥ anıñdır.

Der-vefāt-ı Derviş Faşih

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Ḥazret-i monlā-i Rūm’uñ ḥān-ı rāh-ı devleti

Pertev-i şems-i hidāyet perteviniñ pertevi

Ṭūṭı-i mu‘ ciz-dem-i āyine-i ‘irfān idi

Şūretā dervīş idi sīretde şāh-ı ma‘ nevī

Ḥaḫ budur ol nükte-dāniñ ṭab‘ına maḥşūs idi

Naẓm u neşr-i şı‘r ü inşā vü rubā‘ī meşnevī

Bu ḥarāb-ābādı terk edip cināna atdı cān

Raḥmet-i Mevlā ile ma‘ mūr ola ‘uḫbā evi

Oķısın fevtine bu mıŖra' ı tārīh için

[55a]

Göçdi bākī mülküñe Der-FaŖīh-i Mevlevī

(1101)

ŖERMİ

Üsküdar'dandır. Ŗahve-ħāne Ŗā'irlerindedir. Bu nazm-ı ābdār āŖār-ı Ŗab'-ı dürr-bārındandır.

ŖıŖ' a

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

HaŖı niçün zāhir olur kiŖver-i ruħsārında

Rūm'dur bunda niçün leŖker-i Hindū bulunur

Ėāneme gelse de ol Ŗūħ-ı perī-Ŗīve yine

Bilesince bir iki düşmen-i bed-ħū bulunur

Beyt

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Kimse ĩķāz idemez 'aşrında dirdim fitneyi

Zūlf-i ĥūbān āh-ı 'āŖıķdan perīŖān olmasa

ŞERİF

Kırımı.

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Nev-bahār oldı yine gül-geşt-i şahrā vaqtidir

Gel gel ey sākī ki nūş-ā-nūş şahbā vaqtidir

N'ola ey 'ar 'ar-reviş seyr-i kenār-ı bāğda

Sāyeāsā pāyınā düşsem temāşā vaqtidir

Maṭla'

[Fe 'i lā tūn fē 'i lā tūn fē 'i lā tūn fā' lūn]

Āl idüp maḥrem-i ğayr eyledik āḥir yāri

Seniñ ey duḡter-i rez ḳanuñı içsek bāri

Maṭla' Ḥandī İsmine mu' ammādır

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Efser-i ḥüsrevi ḳordum benim olsa serine

O sipāh-i beççeniñ kendi külāhı yerine

ŞU'ÛRİ

Şāhib-i Ferheng olan Şu'ūrī ki şehr-i Ḥaleb'dendir. *Lisān-ı 'Arab*'a nazīre olmak üzere *Lisānü'l-'Acem* nām dört cild kitāb *Lügat-i Fārisī* cem' u taḥrīr eylemiştir.

Kitāb āhirinde yigirmi biñ lügati otuz biñ beyt ile iştiḥād idüp *Ferheng-i Şu‘ūrī* deyü ad virmişdir. Ve *Pend-i ‘Atṭār* ‘a on altı cüz miḳdārı şerḥ-i laṭīf te’līf itmişdir. Ve ṭıbdā *Ta‘dīl-i Emzice*’si vardır. Maliyye

[55b]

ḳalemi ḥulefāsındañdır. Vefātı binde vāḳi‘ olmuşdur.

Na‘t-ı Nebī

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün*]

Dil-i āşufte-kār ḥaṭādır yā Resūla’llāh

‘Amel-i zann ile ef’āli hebādır yā Resūla’llāh

Şu‘ūriniñ degil kārı ola meddāḥ-ı evşāfiñ

Seni medḥ eyleyen zāt Ḥudā’dır yā Resūla’llāh

Na‘t-ı Nebī

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün*]

‘Alīl-i ‘illet-i cürm-i ḥaṭāyam yā Resūla’llāh

Esīr-i re’fet ü luṭf u aṭāyam yā Resūla’llāh

Şu‘ūrī ‘āşīyem güm-geşte-rāh-ı deşt-i ‘işyānam

Meded-ḥāh-ı delīl-i reh-nümāyım yā Resūla’llāh

Na‘t-ı Nebī

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Sebebdir halk-ı eşyāya cenābıñ yā Resūla'llāh

Ki Levlāk oldı Hālīk'dan hıṭābın yā Resūla'llāh

Şu'ūrī bendeñi dūr eyleme bāb-ı sa'ādetden

Cilā-yı çeşm-i candır hāk-i pāyın yā Resūla'llāh

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Nigāh-ı hüsni-i 'ālem-sūza kudret kıanda ben kıanda

Tecellā-yı cemāl-i yāre ṭāḳat kıanda ben kıanda

Bu baht-ı nā-müsā'ide felek luṭf etse de olmaz

Vişāl-i şāhid-i āmāle hürmet kıanda ben kıanda

ŞİFĀYİ

Edirnevī. Ser-eṭibbā.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Tāze dil-ber kıoluna dāğ yaḳarsa yaḳışır

Ġāyet a'lā yaraşır tāzenihāl üstüne gül

ŞEF'İ

Kefevî. Vefâtı 1082

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Zebân olsa teninde her ser-i mūyuñ mücâb olmaz

Sükût etmek gibi 'âlemde nādāna cevāb olmaz

ŞEFİK

İstanbul'dan. Muḥāsebe ḫalemi kātiblerindendir. Bu nazm anıñ güftārındandır.

Ġazel

[56a]

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Ne ḫuvvet var meded ol zālimiñ çeşm-i siyāhında

Ki ḫışn-ı 'işmeti virān eder evvel nigāhında

Bozulmaz mı ḫılsım-ı tevbe zāhid ol gül-endāmı

Girībān-ı tā-be-nāfe çāk bulsan ḫāb-ı gāhında

Değil ten-i perverāne cilveger merhem-serāy-ı 'aşḫ

Ki seng-i rize-i elmāsdır hep şāh-rāhında

Şefîkâ Yûnus u Yûsuf da olsan kalmadı dehrîñ

Ne gird-âbında bir hûnî ne hûd bir delvi çâhında

Maṭla‘

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Nedem fikr-i nigâhın şadr-ı sinemde mekîñ buldum

Bisâṭ-ı hâbgâhım dâmen-i Rûḫü’l-Emîn buldum

Maṭla‘

[Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

Bahârdır ki gönül seyr-i lâlezâr ister

Bir elde sâgar u bir elde dest-i yâr ister

ŞÛRÎ

[Fâ ‘î lâ tün fâ ‘î lâ tün fâ ‘î lün]

Ol nedir kim ḫilkati bir pîç ü tâb

Nefret eyler ülfetinden âftâb

Mâlik olur aña bay u faḫîr

‘Ömrü ḫaddi gibi olmuşdur ḫaşîr

Egine giymiş firāvân pîrehan

Yine ‘uryân görünür ol sîm-ten

Bir nihāl-i tâzedir kim bār-ver

Gâh olur hem riştesi verir şemer

Rûz u şeb anıñ anıñ libâsıdır ğıdâ

Hem ğıdâ eyler libâsın dâ'imâ

İkisi cem' olsa anıñ fi'l-meşel

Şekl-i zammâ ki olur lâ-büd bedel

Cismi Hızrâsâ zulmet-nişin

Farqı mir'ât-ı Sikenderveş talin

Kim bu sırrı hall ederse Şuriyâ

Ma'rifet mülküne şah olsa sezâ

ŞEVKİ

Burusavî.

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Zerreler gibi yolunda gerçi olduĝ hâk-i pây

Degmedik ey mihr-i enver buse-i dāmānīna

ŞEHDİ

[56b]

Şehr-i Anṭakya'dan zuhūr idüp ḥācegān-ı dīvāndan olmuştur. Āşārından.

Müştezād

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lün]

[Mef 'ülü fa 'ü lün]

Ey şüh-ı cefā-pişe bu nāz u sitemin ne

Ṭāqat getirilmez

Üftādelere tā bu kadar bār-ı gamıñ ne

Billāh çekilmez

Sen pādīşah-ı mülk-i ḥüsnsin aña söz yok

Yūsuf gibi ammā

Görsem hele gāhice gedāña keremiñ ne

Bu bezm ele girmez

Ḥamyāze-keş-i rencişi-i ḥumār olur āḥir

Rindān-ı mey-āşām

Meyden ne imiş neş'esi āyā ki Cem'in ne

Ālāmına degmez

Kūyuñ tolaşır zülfine yariñ ulaşursun

Her vaqt-i seherde

Bilsem hele ey bād seniñ de elemin ne

Cānāne el irmez

Biñ hānde eder ğayr leb-ā-leb bize Şehdī

Bir qaşdı mı vardır

Ağzın bile açmaz söze ol ğonçe-femiñ ne

Vallāh bilinmez

Ġazel

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Felekde Zühre'den āheng-i naqş u kārı kim diñler

Bu devr içre muḥālif nağme-i edvārı kim diñler

Şarılmışlar liḥāf-ı nāza yer yer ğonçeler der-ḥāb

Fiğān-ı āteşin ' andelīb-i zārı kim diñler

Çekerler hâle-i âgûşa âhîr ol mehi aġyâr

Edâ-yı şekve-zâ-yı ‘ aşık-ı dîdârı kim diñler

Ûo tekliîf-i nezâ’ir etmegi yârâna ey Şehdî

Dimâġ-efsürde ‘ âlem kim oġur eş‘arı kim diñler

Ġazel

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Nişân-ı tîrin ol kaçşı kemânîñ dūr bulmuşlar

Çekenler çille-i ‘ aşkı katı pür-zūr bulmuşlar

Berât-ı hüsñünüñ ancaġ nişânı ġalmış ebrûda

Ĥaġ-âver-i dil-rübâ ġaġġında bir menşūr bulmuşlar

[57a]

Ĥaġ-ı sebzîñ görenler nev-demîde gerd-i la‘ lînde

Hızrveş anda âb-ı zîdegî mestūr bulmuşlar

Ġubâr-ı ġaġtı etmiş pîçîş zülf ile âmîziş

Dolaşır genc-i hüsni niçe mâr u mūr bulmuşlar

Kimi der meh-‘ izâr ol şuġ gibi âteşîñ ruġsâr

O kâfir-mâ-cerâ vaşında nâr u nûr bulmuşlar

Düşüp çâh-ı zenaḥdânında dil bir Yûsuf-ı ḥüsnüñ

Ânı sevdâgerân-ı ‘âşıkân mecbûr bulmuşlar

Şaḡın dūrî-i çeşm-i yârdan bir laḡza ey Şehdî

Nişân-ı tîriñ ol kaşî kemânın dūr bulmuşlar

Luğaz-ı Hammâm

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Nedir ol ḡanḡâh-ı âmed u reft

Der-i dervâzesi be-penç u be-heft

Aña kim girse şâd u ḡurrem olur

Terk idüp mâ-sivâyı bî-ḡam olur

Olur âzâde-ser fariḡü’l-bâl

Baş açık sîne çâk bir abdâl

Ḥalvetiler içinde nâm âver

Şeyḡî Mûsâ-yı Eş‘erî dirler

Vücūdı hālinde gāh olup ‘üryān

Depesinden çıkarmış āhı hemān

Kimisi keṣṭi-ger-i zūr-āver

Birbirin etmekde zīr u zeber

Niçesi piç u tābla ile dil-germ

Niçe ser-keşleri edermiş nerm

Nesr

Cāmi‘-i Ebā Eyyūbe’l- Enṣārī de medfūn derviṣ ‘Abdu’l-Ġanī vefātına didigi tāriḥdir.

Tāriḥ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Cihānda ger faḫīr u ger ġanīdir ‘āḳibet kārı

Olur mülk-i beḳānīñ naḳd-i cān ile hārīdārı

Şadā-yı irci‘i gūş eyleyüp ‘Abdu’l-ġanī merḥūm

Geçüp bu mā-sivādan koydı gitdi tāc u destārı

Du ‘ā idüp dediler hırķa-pūşān Şehdīyā tārīḥ

Şefī‘ ola añā Yā Rab Ebū Eyyüb-ı Enşārī

(...)⁷¹

Tārīḥ-i Diger

[57b]

[Me fā ī lün me fā ‘ī lün fa ‘ū lün]

Bu merķad şāḥibi ‘ Abdü’l-ġani’niñ

Riyāz-ı cennet olsun hābgāhı

İlahī behre-yāb-ı maġfıret kı1

Ne deñlü var ise cürm ü günāhı

Şabāḥ-ı ḥaşre dek nūr et maķāmın

Ṭulū‘ etdikce çarḥıñ mihr ü māhı

N’ola bir fātiḥa ile eyleseler yād

Gelüp geşt eyleyen bu cāygāhı

---

⁷¹ Tarih kısmı nüshada çıkmamış.

İdüp yād ismin etdim aña tārīḥ

Çı kardım çerḥe ammā dūd-ı āhı

(1117)

Mu‘ ammā Be-nām-ı Kelb ‘ Ali

Gul ki ber bālā numāyed serv-i nā- peydā şevēd

Ser-nevişt-i bülbülān ber pāy-ı gül peydā şevēd⁷²

Bu İsmiñ diyār-ı ‘Acemde Şi‘î var iken Rüm’da ḥasbe’l- iktizā mu‘ ammā olup bu ismiñ işa‘tına bādī gelüp ‘Ali nām ‘Acem elçisidir ki Sulṭān Aḥmed devrinde İstanbul’a gelüp ḥaylice bir zarīf nükte-dān olmağın şu‘āra-yı Rüm’dan ba‘zılar varup görüşdükde fenn-i mu‘ ammāda yed-i tülā şāhibi olduğın i‘lān ile Şehdī bu mu‘ ammāyı pīş-i nihād eyledikde ḳavā‘ id-i mu‘ ammā üzre bālāniñ ‘Arabīsi ‘Ālī ve servden murād elif olduğı zāhir ve ‘ālī’niñ elifi nā-peydā olıcaḳ ‘Ali ḳalup mışra‘ı evvelden isriḥrācı ancaḳ ‘Ali ḥāşıl olmağın mışra‘-ı şānīde ser-nüvişt-i bülbülānı ser-güzeşt ü ser-encām ma‘nāsına şarf itmekle bu mu‘ ammā ancaḳ Kel ‘Ali nāmına noḳşān-ı nümāyandır diyü mu‘ ārazaaya başladıḳda be hey ḥanım ḳā‘ide-i intiḳād üzre ser-nüvişt-i bülbülān-ı murād ḥārf-i bādır pāy-ı kelde peydā olıcaḳ kelb olur siz ḥayāl-i ma‘nevīsine zāhib olup ḳā‘ide-i intiḳāda mürā‘at buyurmışsız deyü cevāb virdikde ziyāde istiḥsān u nevāziş eylemişdir.

ŞEHRİ

[58a]

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

⁷² Yukarı yükselen gül görünmeyen servi olacak bülbüllerin alın yazısı gül dibinde ortaya çıkacak.

Dimeñiz ta' n idüp ' aşık kıadd-i bālā ister

Ādemiñ kendisine himmetini a' lā ister

Çekemez ħalvetde esmā ile şūfī yāri

Ānı teşhīre hemān vūs' at-ı dūnyā ister

Şūret-i Ĥaqqā perestiş iden ehl-i taḥkīk

Şuver-i deyr-i sivādan dili iclā ister

Vāmıq-ı fikrime maḥrem olamaz her maẓmūn

Duḥter-i tevriye-i mānende-i ' Azrā ister

Tutuq-ı lafza giren bıkı-i ḥayāl ey Şehrī

Çihre-dār olmağa meşşāte-i ma' nā ister

Maṭla'

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ḥalqa-i dūd-ı kebūd-ı āhımız dām eyleriz

Göklere çıksa o kebg-i vaḥşīyi rām eyleriz

Maṭla'

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Şadme-i ibrām ile ğalţān olurdı kūy-ı nāz

Düşse ħāli vaĳte lu‘bet-bāz-ı çevġān-ı niyāz

Tārīĳ-i Fetĳ-i Kıla‘

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Düşse yektā ne ‘aceb Şehrī bu ra‘ nā tārīĳ

Mora alındı bütūn geĳdi kılıcdan Venedik

(1127)

Tārīĳ-i Fetĳ-i İnebolu

‘Aceb mi olsa Şehrī zāde-i endīşe bu tārīĳ

Ebu’l-fetĳ oldı İnebolu’yı ‘Alī Paşa

(1127)

ŞEHRĪ

Tilmīz-i Şābit

[Me‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilūn]

Oldı hevā-yı kākül sermāye-i şāfā

Olmaz felekde bunculayın sūnbülī hevā

Āşūb-ĳīz-i mevce-i ġamdan ne bākımız

Sāķī olursa zevraĳ-ı şahbāya nāĳudā

Şırça-serā-yı cāmda rez duḡteri bu şeb

Şaldı ayağına yine dil-ḡāhım üzre tā

Bend-i ḡafesde ḡabbeye muḡtāc derdmend

Olmuş hezār dilşūde bī-reng bī-nevā

Kāfir kedi oḡul diyerek zevḡin etmede

Bāde-fürüş-ı muḡ-beççeye oldu mübtelā

[58b]

ḡuyruk şallar demiş o na^c l-bend içün raḡib

Miḡlū duyarsa ol ḡarı vermez amān dilā

Maḡrūr olma ḡaḡḡıña aḡyārdan şaḡın

Dedim o nev-terāşa bıyık burdı Şehriyā

ve lehu

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe i lün]

Lüle-i yāre zāhid-i nā-dān

Bir bahāneyle ḡulb ḡaḡayım der

Ne bu bed-rāyiḡa gelür diyerek

‘Ûd yerine ağac şokayım der

ŞEHİRİ

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Dem o demdir kim şabāh-ı ‘id hoş eyyām ola

‘Ayşā ruḥşat cāma ‘izzet sākīye ikrām ola

Dem o demdir kim bu ruḥşatgāhda şām u seher

Bir elinde zūlf-i sākī bir elinde cām ola

Dem o demdir kim bütān-ı ser-mest-i inşāf olup

‘Āşıkān gül-būse-çin-i ‘arız-ı gülfām ola

Dem o demdir kim kamer-i rüyān- ‘āşık-ı arzū

Hāle-i ‘āgūş-ı maḥkūmide bī-ārām ola

Dem o demdir kim bu ‘ayş-ābād-ı dünyāda hemān

Mey ola dilber ola Şehri ola bayram ola

ve lehu

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Gelürse keşret-i nezzâreden hicâb saña

O demde sürhî-i rüyuñ olur niķâb saña

Nice etsün âyine mihr-i ruķuñla ‘ aksin fark

Sen âftâba müşâbihsin âftâb saña

Mey-i tegâfülü nüş etme girme ķanımıza

Siyâh-mesti-i çeşmiñ yiter şarâb saña

ve lehu

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Ol çeşm-i siyeh-mest ile âhû-yı hurremsin

Âzâde-ķırâm-ı çemenistân-ı ķademsin

Ķâbil mi o ebrûya Mesîķ etmeye secde

Zirâ yed-i ķudretle terâşide şanemsin

Olsa n’ola meh-tâb-ı cilâ kevkeb-i baķtım

Ol şa‘ şa‘ a-i ħüsle ħurşid-i keremsin

ve lehu

[59a]

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Taḥmīr idince mūcid-i 'ālem ḥamīrimiz

Āyīne kıldı şāhid-i 'ayşa zamīrimiz

Keşret-i terāne bülbül-i gül-zār-ı vaḥdetiz

Rūḥü'l-Emīn cilveger eyler zamīrimiz

ve lehu

[Fâ'î lā tün fâ'î lā tün fâ'î lā tün fâ'î lün]

Yine 'arz-ı tecellî eyledi nev-rüz-ı sulṭānî

Derūn-ı 'āşıkānveş şu'lezār etdi gülistānı

Bu demde dil nice zabt-ı niyāz etsin ki dil-dārīñ

Ḳabül-i düğme-i nāz eylemez çāk-i girībānı

ve lehu

[Fe'ilātün mefâ'ilün fe'ilün]

Şām-ı cennet-meşām ḥoşca velî

Ḥalkımın şoḥbetinde 'ālem yok

Ehl-i dil nice etsün anda ḳarar

Ṭotalım cennet olmuş ādem yok

* **

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Belā-yı 'aşka düşdün 'aşk-ı miḥnetkārı gördüñ mü

Beni āzār ederdiñ sevdiğim āzārı gördüñ mü

***

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Diyār-ı ḥüsniñe şeb-ḥün edip küffār-ı ḥaṭṭ başdı

Uyanup Rüstem-i ğamzeñ oğun atdı yayın yaşdı

Tārīḥ-i Vefāteş

Āh Şehrī göçdi bezm-i cennete

(...)⁷³

ŞEYHĪ

Mevlevī.

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Lebin būs etmege 'uşşāka vermez ol perī-peyker

Bu istiğnā kim böyle qalırsa bize el vermez

---

⁷³Tarih kısmı nüshada çıkmamış.

ŞEYDÂ

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Çözdükçe her seher ol şanem zülfi bağıni

Bād-ı şabā mu' attar ide cān dimāğını

Fİ HARFİ'Ş-ŞÂD

ŞÂBİR

Gelibolu'ludur. Şeyh-i Mevlevî olup ba' de mevâlî-i ' izâmdan olmuştur.

Ġazel

[59b]

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

O rāh-ı ğam ki tutmuş Vāmık u Ferhād ayak başmış

Neler çekmiş geçince bu dil-i nā-şād ayak başmış

Gelüp pîr-i muğān bir cām şunmuş bezm-i rindāna

O ' iştretgāha mesned-i irşād ayak başmış

Çekince tā derāğūşa ' arūs-ı bîkr-i ma' nāniñ

Tutup muhkem elin dāmād-ı isti' dād ayak başmış

Neşr

Nābî'niñ bu kâfiyede vâkı' gazelinden Hevâyî'niñ gūyā naẓiresidir bu münāsebetle yazıldı

Beyt

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ser-i kūy-ı nigāre dūn raķīb-i rū-siyeh şıçmış

Aña gāfil geçerken 'āşık-ı nā-şād ayak başmış

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Metā' -ı vaşlıñda naķd-i dil-i şeydāyı ben verdim

Ġurūr-ı hūsnü saña āh ey hercāyī ben verdim

Maħaldir çāk çāk etseñ dil-i mecrūħumu zīrā

Eñ evvel destiñe şemşīr-i istiġnāyı ben verdim

ve lehu

[Fā 'ī lā tūn fā 'ī lā tūn fā 'ī lün]

Başlamañ ey haķīķat ehli hemān

Ṭa' n-ı ehl-i mecāza bir yerden

Ķıl kadar bir 'alāķadır ammā

Geçilir mi miyân-ı dil-berden

ve lehu

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Şikâyet kıılma zılmünden nazâr kııl o hattı u hâle

Ki bitmez bu çemende hârsız gül dâğsız lâle

ŞÂHİB-İ İSLÂMBOLİ

Şehr-i İstanbul'dan Mevâlî zümresindedir. Bu nazm âşârındandır.

Ġazel

[Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Hüsn ü bahāya pâdişâh-ı bî-bahānedir

Her vechile o Yūsuf-ı şānî yegānedir

Āyîne-i cemālini jeng-āver eyleyen

Te'sîr-i şıkklet nıgeh-i 'âşıkānedir

Murğ-ı ümîdi mezra' a-i kehkeşāna dek

Ser-der-i hevāyı himmet iden āb u dānedir

[60a]

Şubh-ı ümîdi rüşen edip mihr-i vişâlle

‘Uşşâkla mu‘âmesi şâdıķânedir

Zâhidâ uşûle girsede zencîr-i ‘aşķile

Reftâr-ı bî-nizâmı yine şûfiyânedir

ŞÂHİB-İ BURUSAVİ

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Nükhet mi verir şemme ķadar zülf-i dü-tâlar

Bîhüde hevâ yere yeler bād-ı şabâlar

Da’im o bütüñ Ka‘be-i kūyın gözedirler

Bildim ķatı âhen-dil imiş ķıble-nümâlar

Fikr-i deheñinle rehimiz sūy-ı ‘ademdir

Yâhu seni şimden gerü ey şūķ du‘âlar

Dil fülki yemm-i ğamda yatur ķaldı şikeste

Pey-der-pey olup yine gelür mevc-i belâlar

Maṭla‘

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

O şūhuñ t̄ab-ı mülden ruḥları olduḡça ḥoy-gerde

Gören der ḡatre ḡatre jāledir berg-i gül-i terde

ve lehu

[*Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

Yayı çekilmez oldu ol ebrū kemāniñ

Her mūyu döndi t̄ire ten-i nā-tüvänniñ

ve lehu

[*Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

Ḥaḡ gelmek ile revnaḡ-ı ḥüsn eylemez güzer

Vermez ḡubār-ı ketfi dil-i 'ārife keder

ŞĀDIḲ

İslāmbol civarında Fındıklı'dan nişān etmişlerdir. Āḡir Şeyḡü'l-islām olmuşdur.

Beyt

[*Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün*]

'Aceb mi 'ālemi teşḡir ederse ḡātem-i la' liñ

Süleymā'im nigīniñde yazılmış ism-i 'a' zamdır

Nesr: Şadrü'd-dīn-zāde Rūḡu'llāḡ Efendi şehadetine t̄ariḡidir:

Çalem ile dem-i naçlini ęesâb eyleyecek

Ve lekad mâte şehiden⁷⁴ aña târiğ oldu

(1072)

ŞÂLİH

[60b]

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Şehlevendim raçibe râm oldu

Dem-i şöbet baña ęarâm oldu

Kâm-yâb olmak idi maçşûdum

Dil-i hod-kâm telğ-kâm oldu

Naçd-i cân ile kaçd-ı vuşlat-ı yâr

Şâlihâ bir ęayâl-i ęâm oldu

---

⁷⁴ O şehid olarak öldü.

ŞUBHÎ

Yeñişehir'dendir. Vefâtı 1080.

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Bezm-i ğamda çeşm-i pür-hün kâse-i Cem'dir baña

El-ferah kesb etdiği mey mâye-i ğamdır baña

ŞUBHÎ-İ DİĞER

İstanbulî.

[Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Esîr-i derd-i firâkuz vişâle müştâkıız

Harîk-i âteş-i 'aşkıız zülâle müştâkıız

Felek şu deñlü bizi dūr etdi dil-berden

Vişâle el mi irer 'arz-ı hâle müştâkıız

İderse dil nola bülbül gibi fiğân her dem

Hemişe şevk ile bir gül cemâle müştâkıız

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Kūy-ı dil-berde bulurlar mübtelā bir birin

Kūşe-i miḥnetde yoqlar āşinālar bir birin

Tārīḥ-i Vefāteş

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bir ḥaber geldikde fevt içün dedim tārīḥini

Şubḥī mihr-i meşhedīñ envār-ı vechu'llah ola

(1101)

DER-KENĀR: ŞABRĪ: Nām-ı şerīfleri Meḥemmed'dir. Şerīf Şabrī dinmekle meşhur-ı ḳarīn-i iştihār olmuşdur. Şādāt-ı kesirü'l burḥāndır. Beyān-ı şütüde-şifātđan 'ālīm ü fāzıl ve her fenniñ neticesine vāşıl şā'ir-i nāmdār ve münşī-i ...⁷⁵ bir zāt-ı ...⁷⁶ Seyyid Rızā tezkiresinde mezbūrı ilm-i nāzikiñ ferzendi olmak üzere taḥrīr eylemişdir. Tertīb-i dīvān edüp biñ elli beş tārīḥinde fevt olup ...⁷⁷ Hālis Efendi Kütüb-ḥānesi nu: 1559Ḥ

Ḥātıra

Faḳīr dimek isterim ki bu Şabrī Sulṫān Murād nüdemāsından olan Şabrī ola ḥatta rivāyet iderler ki bir gün Sulṫān Murād eline tīr u kemānıñ alup ḥātır-ı mülūkānelerine ḥuṫūr ider ki Şabrī'ye laṫife yüzünden atı'z-zıkr mısra'ı oḳıya Şabrī ḥuzūr-ı Pādişāhiye iḥzār olduḳda merāsım-i zemīn-būsı ḳaydında iken Pādişāh elinde olan kemānı per idüp ve tīri Şabrī'ye

⁷⁵ Kelime nüshada silik çıkmış.

⁷⁶ Kelime nüshada silik çıkmış.

⁷⁷ Kelime nüshada silik çıkmış.

[61a]

toğruldup “Yine geldi ħurūşa baħr-ı Cinnet” diyüp ve ħasem yād ider ki eger mısrā‘ -ı aħīrini bi’l-bedāhe söylemezseñ elimde ki elimde ki tīr ile ħatlini muħaħaħ bilesin didikde Şabri-i bi-ħāreniñ cān başına şıħrayup sırrey herçi bād-ā-bād deyüp hemān mısrā‘ -ı āħīrini bu güne edā ider ki “s.k.ñden bağlamalısın ne minnet” didikde ħab‘ -ı şāhānesine ħoş gelüp ħurrem u ħandān ve Şabri-i maźhar-ı iħsān olduėıñ rivāyet itmişlerdir. Ve bu faħīrde maħmiyye-i Edirne ħikāyetine da’ir Zādü’l-musāfirin nām bir kitābı vardır. Vefātı biñ elli beşde vāħ‘ a olmuşdur.

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Niyāz-nāme-i dil yāre bi-zebān oħunur

Oħunsa ger o perī meclise nihān oħunur

Şadā-yı nāle degil ħarħa-ġāh-ı ħamdır bu

Sefīne-i dil-i ħüm-geştede ezān oħunur

Yazılsa bir yire aħvāl-i ‘ālem-i ‘aşķım

Mişāl-i şafħa-i taħdīm bir zamān oħunur

Gider kitāb-ı riyāyı bu demde ey vā‘ iz

Dükense nüşha-i Cem nazm-ı dāstān oħunur

Bizimle şulħa boyun verdi ħarħ ey Şabri

Şadā-yı şīşe degil nāme-i amān oqunur

ve lehu

[Meḫ'ülü fā'ilātü meḫ'īlü fā'ilün]

Germ bu teşne-dile la' l-i yārdan gelmez

Zülāl-i merḫamet ol çeşme sārdan gelmez

Şabādan etme göñül ḫāk-ı pāyımı ümmīd

Bu deñlü luḫ u kerem rüzgārdan gelmez

ve lehu

[Meḫ'ülü fā'ilātü meḫ'īlü fā'ilün]

Ḥande-rüy oldı hevā devr-i dil-firūzunda

'Ālem açıldı gülüñ tāli' -i firūzunda

ve lehu

[61b]

[Fā' i lā tün fā' i lā tün fā' i lā tün fā' i lün]

Ḥarc idüp sīm u zeri naḫd ideyim pīreheni

Pīrahenine ḫucayım tek ben o nāzük-bedeni

ve lehu

[Fā' i lā tün fā' i lā tün fā' i lā tün fā' i lün]

Ey hilāl eyle ebrū-yı saġār ile cidāl

Ṭırnağın kesse olur niçe seniñ gibi hilâl

Neşr

Bayram Paşa Emîr Neccârî Cāmi' iñ ta' mîr eyledikde nazm eyledigi târiḥîdir.

Târiḥ

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Ḥabbezâ Bayram Paşa kim āniñ

‘İd eder ‘ahında her gün ehl-i ḥâl

Ḥazret-i Seyyid Neccârî Cāmi' iñ

İtdi iḥyâ ol vezir-i bî-mişâl

Şevkle Şabrî dedim târiḥini

Oldı Cāmi' -i mescid-efzâ mişâl

(1010)

ŞADRÎ

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Kaçan ol zıll-ı Ḥudâ sāye-i yezdân görünür

Ne meh-i ‘âlem u ne mihr-i dirahşân görünür

Ḥased etdim lebiñe dil-berin öykündügi çün

Getür ey sākī şarābı gözüme kan görünür

Lebi yād ile gözümde dökülen kanlı yāşım

Çeşm-i ādāb dil-i la' l-i Bedeşşān görünür

Çorğarın sīneni şad çāk ide tīg-i miḥnet

Şadri sāde-dile şūret-i hicrān görünür

* * *

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Rind-i aşkam düşmesün sāgar elimden gül gibi

Āftāb-ı alem-ārā var mı cām-ı mül gibi

Gül açıl dirsən banā seyrāna çık ey bü'l-heves

Ben açılısamda perīşān ḥātırım sūnbül gibi

Bāğa çıksam serv-ğaddin yād idüp āh eylerim

Gül görürsem verd-i rüyūñ söylerim bülbul gibi

Kec-külāhım tāze anber-feşānıñ dir gören

Rişte-i cān kayd-ı dildir görünür kākül gibi

[62a]

Ārzū-yı pāy-būsuñ eylemiş Şadrī kuluñ

Göz göz etmiş reh-güzārında dü çeşmiñ pul gibi

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Kemān-ı ebrūlarında tīr-i ğamzen aralandırma

Hedefāsā kıilup ehl-i 'aşkı yaralandırma

Dil-i mir'āt-ı 'āşık rīze-i elmās olur bir gün

Şağın ey bī-vefā seng-i sitemle pārelendirme

Revā me'mūl la' l-i haqqā luṭfiñ iken 'ālem

Ṭabībem ḥaste-i hicrānıñı bī-çārelendirme

Ne mümkün şayd-ı naẓır hümā-yı naẓm-ı 'ālī-cāh

Meded şāhın-i ṭab' ın Şadriyā āvārelendirme

ŞİDQİ̄

Ṭosya şehrindedir. Re'īsü'l-küttāb olmuşdur. Vefātı biñ altmış beşde vāḳ' ıdır.

Naẓm

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ṭut ümīd ol bī-vefānīñ va' d-i bī-pāyānına

Kim bilür şāyed gele bir gün vefā meydānına

Her ne deñlü ḥāk-i pāy olsam yolunda ol mehiñ

Sāye şalmaz üstüme irmez elim dāmānına

Āfitābım seyl-i eşkim 'ālemi ğark etmesin

Bir naẓar kıl ben ğubārın dīde-i giryānına

ve lehu

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Vaḳti var devr-i gülüñ elde cām-ı meyi gör

'Ādemi bülbül iden sāġār-ı pey-der-peyi gör

Vaşf-ı gül şavt-ı hezārı kim oḡur kim diñler

Ḳadeh-i bāde-i gülgūn u şadā-yı neyi gör

Maṭla'

[Mef 'ülü me fā 'i lū me fā 'i lū fa 'ū lūn]

Göstermez idi semtini ol Ka' be-i cānīñ

Şāf olsa mir'āt-ı dili kıble-nümānīñ

ŞİDQÎ

Zenāndandır. Emetu'llah Kadın dinilmekle meşhur-ı hāş u 'āmdır. Gül-berg-i vücūd-ı nāziki gülistān-ı İstanbul'dan neşve u nemā bulup vefâtı biñ yüz on beşde vaq'adır.

[62b]

Kit'a

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Hafta geçmez kūyuña mihmān iden sensin beni

Bil ki her şeb şubha dek nālān iden sensin beni

Dest-i tedbîr ile çāk olsun mu dāmān-ı firāk

Āftāb-ı hüsnüñe hayrān eden sensin beni

Tārîḫ-i Vefāt-ı Himmet Efendi

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Dedi tārîḫ-i fevtin Şıdḳî Mevlā'dan olup ilhām

Bugün Himmet Efendi 'adni kıla kendüye me'vā

(1095)

Peder-i Kāmetî-zāde Efendi Fevtine

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Dedi tāriḥ-i vefātını kıızı Şıdķı ānıñ

Ḳāmeti-zāde'ye a' lā-yı İrem ola mekān

ŞADİḲ

İstanbulı, müderris.

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Muḥtesib-i tiḡle Behrām olsa da māni' degil

Çerḥdan ger Zühre ibrām olsa da māni' degil

Tek hemān ehl-i şafā bir vaḳt bulsun ' işrete

Nev-bahār olmazsa bayram olsa da māni' degil

Cismi ser-tā-pā maḥaldir buseye nezzāreye

Perde-keş-i ḥaṭṭ-ı siyeh-fām olsa da māni' degil

Ḥātem-i yāḳut-ı rümmānı vü la' l olmasa ger

Zib-i dest ey bize cām olsa da māni' degil

Vermesin zaḫmet heman dendānıña sinn-i selām

Hasret ile kıddimiz lām olsa da māni‘ degil

Hātır-ı yārān için dilden kıopardım ey Şadık

Mīve-i ma‘ ni biraz hām olsa da māni‘ degil

Tebriz Fethine Tarihdir

Kabā-yı Kāle-i Tebriz Sulṭān Aḥmed’e lāyık

(1127)

ve lehu

[63a]

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Olup mecnūn-ı zincir-i belā-yı zülf-i pür-çiniñ

Göreldeñ bi-karār oldum ḥam-ı gīsū-yı müşginiñ

Meded şemşir-i ğamzeñ der-ġılāf-ı çeşm-i mest ile

Teraḥḥum kıl Şadık-i derd-mende var ise kīniñ

ŞULḤİ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Olur rāḥat der-i mey-ḥānede mestāne düşdükçe

‘Āşā-yı āh ile kıalkar dil-i dīvāne düşdükçe

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ol ser-terâşa bende olur sînesin gören

Çor naqd-i cânın üstüne âyînesin gören

FÎ HARFÎ'Z-ZÂD

ZAMİRÎ

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Şehâ gamzeñ yine şemşîrine âb u eşer versün

Şarâb-ı hûn-ı dil ol nergis-i bîmâra fer versün

Zamîrî mihrveş afâkı seyrân eyleyim dirse

Aña nâr-ı maḥabbet şu'lelerden bâl ü per versün

Beyt

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bu nev-bahârda ancak açıldı lâle-i dağ

Güşâdgönçe-i dil kaldı bir bahâra dağı

Nesr

Şâdık Meḥemmed Efendi def' a-i ülâda Şeyhü'l-islâm olduğuna târîḥîdir.

Cümleniñ tâcın alup dedi Zamîrî târîḥ

*Şadıķu'l-ķavl Muħammed ve 'aleyhi'l-fetvā*⁷⁸

(1115)

Na' t-ı Nebī

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Mihr-i raħmetsin vücūduñla cihān pür-nürdur

Eşref-i halk etdi Haķ Qur'an ile meşürdur

Māyedir erbāb-ı cirme bir nigāh-ı şefkaññ

Hāşe li'llāh sā'il-i luṭfuñ қапıñdan dürdur

FĪ ḤARFİ'Ṭ-ṬĀ

ṬĀLĪB

[63b]

Aşlında Bosna'dan zuhūr idüp Re'isü'l-küttāb-ı dīvānī olmuşdur.

Ġazel

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Şabā o zülf-i girih-giri piç ü tāba düşürdüñ

Fenāda dilleri bihūde ıztırāba düşürdüñ

⁷⁸ Fetvalar doğru sözlü Muhammede aittir.

Görünce rüyımı rüsvâlık etdiñ eşk ile ey mäh

Biri o mähniñ önünde ‘aceb hicāba düşürdüñ

Nigāh-ı keremiñ olup çin-i ebrūvānına bā‘ iş

O tab‘-ı nāzüki endiše-i ‘itāba düşürdüñ

Ne neşve verdi dimāğ-ı cihāna la‘l-i lebin kim

Zamāne halkımı ol şevk ile şarāba düşürdüñ

Şeb-i vişāl o māha dedin fesāneñi Tālib

Hikāyet-i şeb-i hicrānı mäh-tāba düşürdüñ

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Mümkün olmaz vişāl-i dil-ber keşret-i ağıyārdan

Güyyiā bir gonçedir el irmez aña hārdan

Āyağı başmazdı Mañşūr’uñ şafādan yirlere

Aña vuşlat kapusı açıldı zīr-i dārdan

Nağd-i şabr aldı ğamzeñ deyü da' vâ eyledim

Yâr ile bir bûseye şulğ etdiler inkârdan

Çeşm-i mestinden nigâh-ı luğf edersen ârzü

Ṭâlibâ dermân umarsın dergeh-i bîmâreden

ṬĀLĪB

Burusavî.

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Reng-i mey-i nâbı ruğ-ı dil-dârda gördüm

Ben neşve-i şahbâyı leb-i yârda gördüm

Pâ-beste vü dil-haste yâtur zâr u perişân

Murğ-ı dili ol zülf-i siyeh-kârda gördüm

Döndüm felegiñ manşıb u câhı hevesinden

Ol mâhı kaçan ğalka-i ezkârda gördüm

Yağûb-şıfat gelse gözümden nola ğün-âb

Ben Yûsuf'ım ağıyâr ile bâzârda gördüm

Bir muğ-beçeniñ bendesi olmuş gibi T̄alib

Zirā ānı dūn ḥāne-i ḥummārda gördüm

* * *

[Mef̄'ulū me fā 'ī lū me fā 'ī lū fā 'ū lūn]

Şafā-yı ḥāṭırı kimdir iden cihāndan ümmīd

Olur mı bu güher ol t̄ire ḥākdāndan ümmīd

[64a]

[Mef̄'ulū fā 'ilātū mefā 'īlū fā 'ilūn]

‘ Aceb o çeşm-i kebūdu görür müyüz der-ḥāb

Ben eylemem hele bu luṭfu āsmāndan ümīd

Üzüldi teşnegī-i āb-ı t̄iğ-i t̄iriñden

‘ Aceb mi ḥaste-i ‘aşkıñ keserse candan ümīd

ve lehu

[Fā 'ī lā tūn fā 'ī lā tūn fā 'ī lā tūn fā 'ī lūn]

Cihānı girye-i mestāneden pür-āb idelim

Binā-yı zūhdi o seyl-āb ile ḥarāb idelim

Nihāl-i ‘ayşa şu vermek zamānıdır şimdi

Dem-i bahârda nûş-ı şarâb-ı nâb idelim

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Çîn oldı çemen sünbül-i ' anber-şikenimden

Dehr oldı Hıoten ' ıtr-ı gül-i yâsemenimden

Bu nazm-ı teri Tâlib-i şîrîn-suhanımla

Bir bûse-i cân-bağsa degışdim dehenimden

ve lehu

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Sürme-âlûde iken nergis-i çeşm-i siyehi

Yine söyler dil-i bîmâra zebân-ı nigehi

Hîç çıkmaz çemenistân hayâlimdeñ âh

Fikr-i âğüş-ı miyânı gibi ol serv-i sehî

ve lehu

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Ne hoşdur zevk-yâb-ı çâşnî-i ' aşk-ı pâk olmağ

Ne ' âlemdir hele bir kerre görseñ derdnâk olmağ

Hemān çek tîġ-i nāzı bildigiñden alma ey hūnī

u imek deñlü gelmez tene-i ‘aa helāk olmak

Beyt

[Mef‘ulū fā‘ilātū mefā‘ilū fā‘ilūn]

Bir iki cām ile ey pīr-i arābāt ne var

Dil-i virānımı yapsañ da yıılsam gitsem

ātıra

Bu beytiñ mırā‘-ı ānīsini tazmīn arīıyile u‘ārā isti‘māl ide gelmilerdir. Hatta ābit Efendi’niñ olarak ikāyet iderler ki bir gūn İstanbul’da Vehbī-i merhūm berber dūkkānı sūvār geerken berber tāzesine kiri geinen ba‘zı arīfler gōrelim Vehbī ‘acāleten bu teng āfiyede ne sōyler mūlāazasıyla berber tāzesin

[64b]

segirderek gōnderūp oġlan Vehbī’ye dir ki bizim dūkkānda ba‘zı Efendiler ābit’iñ “Dil-i virānımı yapsan da yıılsam gitsem” beytiniñ bir mıra‘ını unutmular eger ātır-ı erīfñizde var ise ifāde-i buyurasız ricā iderler didikde hemān Vehbī “İki diz üstüne gelsem de saña ber-getem” diyūp ātırırmda bōyle almıdır dimi.

ṬĀLİ'İ

[Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Haṭ geldi dil-firîbi cānān dögünmedi

Hāḥer oldı va' de-i ihsān dögünmedi

Ġazel

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Bāde-i 'işret sirişk-i lālegūnumdur benim

Āteş-i ḥasret dil-i aḥker-nümūnumdur benim

Ol kadar ḥāliş-i muḥkemem imtiḥān-ı 'aşḫda

Kim ḥired meftūn-ı tedbîr-i cünūnumdur benim

Neşve-baḥş-ı ḥāṭır-ı endîşe-i çālāk-ṭab'

Feyz-i cāvid ḥayāl-i zü-fünūnumdur benim

Gāh baḥş-ı 'ālem-i 'irfān eyle ammā beni

Ṭāli' i-i nā-kām iden baḥt-ı zebunumdur benim

ṬARZİ

Zağra-i 'Atiḫ'dendir. Ḳuzātdandır. Vefātı biñ yetmiş iki de vāḫ'ıdır

Ġazel

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Girdāb-ı kazā cilvegeh-i hayretimizdir

Tūfān-ı belā ğarķ-ı yemm-i hasretimizdir

İskender-i Cem-kevkebe-i 'ālem-i 'aşķız

Āyīne-i bezm cām-ı mey-i 'işretimizdir

Esrārımızı derkde şad 'aķl-ı Felāţun

Ĥayret-zede-i neşve-i keyfiyetimizdir

Şūfī-i Mesīhā-dem-i şevķiz dil-i hūrşid

Pervāne şem' -i ĥarem-i 'uzletimizdir

Her demde olan şāne-keş-i ţurra-te' şīr

Ser-pençe-i āh-siĥr-i firķatimizdir

[65a]

Ṭarzī biziz ol mürşid-i şāĥib-dem-i tevhīd

Ĥızr-ı reh-i vaĥdet nefsi-i himmetimizdir

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

‘Āşık gözedir urmağa her tîr-i nigâhı

Sen şakla haţâdan o cefâ-keşi İlâhî

Biñ şu‘leye bir sîne nice cilveger olsun

Żabt eylemiş ‘âşık tütalım âteş-i âhı

Câyizdir eder rûz-ı cezâyı şeb-i tarîk

Erbâb-ı diliñ kevkebe-i baht-ı siyâhı

Ṭarzî göresin reşk edeler tevbe-perestân

Ol mücrime mestî-i ‘aşq ola günâhı

ve lehu

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Yine sen dest-gîr-i feyz-peymâyî ol bize sâķî

Bilürsin şeyh-i zâhid ‘âşık-ı meyhâne el vermez

‘Acebdir kârı her sūdâ-ger kâlâ-yı nâzik kim

Olur naķdi şekîb ‘âşık-ı bāzâra el vermez

Giribân-ı murâda dest-res-i maḫsûd ise ẘarzi

Aña ser-pençe-i himmetden özge çâre el vermez

ve lehu

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Nâz ile öldürür yine yoḫ ruḫşat-ı niyâz

Ol nâzenin bir söze yüz biñ 'itâb eder

Rindân-ı bâde-ḫârda görseñ neler çeker

Her meclisinde anlara vâ'iz 'azâb eder

* * *

[Me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün]

Ne tâli' dir vişâle vâdegâh etdikçe nev-rûzu

Felek taḫvîl eder ol âftâb-ı 'âlem-efrûzı

Beyt

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Görneyem câm-ı Cem'i âyîne-i İskender'i

Görsün ey ẘarzi benim âyîne-i endişemi

İstanbul'da At Meydânı ğavğası zuhûrına bu ebyâtı naẓm itmişdir.

Ḳıṭ'a

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Güş-ı Mirrîh'e irüp tañtana-i tiğ-i celâl

Lerzenâk etdi bu ğavğa-kede nüh-ţâķı

Oldı ma' mür niçe mest-i müdâm-ı devlet

Câm-ı iķbâle ne tarķ etdi bilinmez sâķı

[65b]

Bâğbân-ı felek-i kîne-güzârı seyr et

At meydânına dikdi şecer u ķavaķı

ṬİFLİ

Aşlı Trabzon'dandır. Fi'l-vâķi' Sulţân Murâd-ı Râbî nedîm-i hâş ve Şeh-nâme-hânlıkda ve ser-güzeşt naķlinde bî-naẓîr-i rüzgâr idi. Müretteb dîvân-ı belâġat-ı unvânı vardır. Vefâtı biñ yetmiş dördte vâķ' ıdır. Hâţıra: Mesmû' adır ki bir gün Sulţân Murâd ve nüdemâ-yı hâşdan Ṭarzî ve Ṭıflî gibi maħrem olanların bir kaçını Enderûn Sarây-ı Hümâyûn'da tenşîţ-i hâţır-ı pâdişâhî için hûzûra girilmek ve şinâverlik fermânı zuhûrunda biri eşvâbiñ çıkarup bir cânibe ķomuşlar idi. Bu esnâda Pâdişâhîñ bir sîm devâtı zâyî' olup teccessüslük iderek Ṭarzî'niñ câmesi arasında zuhûra geldikde âteş-i ' azab-ı pâdişâhî az ķalmışdı ki nâ-hâķ yire bî-çâre Ṭarzî'niñ hırmen-i vücûdın sûzân eyleye ' inâyet-i bâr-ı yâri ķılup bir tarîķü'l istikâmeti ' ayân ve sirķatde eli olmadıġı nümâyân olup tâze cân bulur lakin “*ba' de ħarâbi'l-Başra*”⁷⁹ el-hâşılbu fi'l-i nâ-savâb Ṭıflî'niñ kârı olduġı tıyulduķda “*izâ*

⁷⁹ “Basra yıkıldıktan sonra...”

yeise'l-insāü t̄āle lisānühü ⁸⁰ kavlince nā-gehān bir gece Aḳā-i Ṭıflī Küşte ez-kabz-
1 ibtilā-1 rencūr ḳaṣīdesin nazm idüp aḥz-1 intikām itmişdir. Fi'l-vāḳ'ı 'acīb ve
ḡarīb hicivdir.

Tārīḥ-i Vefāt-ı Ṭıflī

[*Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün*]

Niyāz ile cenāb-ı Ḥaḳḳ'a Nazmī fevtine tārīḥ

Dedim gehvāre-i cennetde Ṭıflī'ye maḳām eyle

(1074)

[66a]

[*Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün*]

Gerçi kim ey ṣūḥ 'aşḳıñdan cüdā olmaḳ da güç

Fıkr-i dūr-ā-dūr-ı vişāle mübtelā olmaḳ da güç

Dāne gibi dil düşürdi āsyāb-ı 'aşḳıñā

Neylesün āzade-i seng-i cefā olmaḳ da güç

Bir büt-i bigāne rüyuñ düşdi dil-i dil-i sūzānıma

Terk-i 'aşḳ etmek de müşkil āşınā olmaḳ da güç

⁸⁰ "İnsan umutsuzluḡa düşünce dili uzar."

Bî-vefâ yârân ile düşvâr-ı ülfet gerçi kim

Ṭıflîyâ hem şoḥbet-i ehl-i riyâ olmaḳ da güç

ve lehu

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Her gördügi perîye gönül mübtelâ olur

Ammâ dimez ki şoñra görünmez belâ olur

Baḳmaz yüzine şoñra dil-i nâ-tüvânımıñ

Mir'âta baḳmasun o perî ḥod-nümâ olur

ve lehu

[Me fâ 'i'lün me fâ 'i'lün me fâ 'i'lün me fâ 'i'lün]

Dirîğ etmezdi evvel la'lini benden şarâbâsâ

Velî şimdi ırâḳdan gösterir oldu serâbâsâ

Vücûduñ rûzgâr-ı ğamla berbâd olmasın dersen

Dilâ rez-duḥteriñ çıḳma gönlünden ḥabâbâsâ

ve lehu

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Neyleriz ḥalkâ-i tevḥîde girüp ey meh-rû

Diyelim şüfi-i nâ-dâna ırâḳdan yâ hû

Devr-i la'liñde 'aceb keşreti var meykedeniñ

Ƙırılır birbiri üstine sürāḥī vü sebū

ve lehu

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Cem-i bezm-i maḥabbetsin gönül destinde cāmiñ yoḡ

Dilā 'anḡā-yı Ƙāf-ı 'aşqsın ammā ki nāmiñ yoḡ

Saña her şūḥ-ı 'anḡā ḡalka-i zülfüñle yir eyler

Hümāveş gerçi kim zāhirde ey dil bir maḡāmiñ yoḡ

Beyt

[*Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün*]

Sūsen-i şemşir-i miḡnet gonçesi peykāndır

Gülşen-i 'ālemde dil bir cāy-ı raḡāt bulmadı

Beyt

[*Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün*]

Āsmān-ı 'ayşa engüşt-i hilāl 'id olur

Alsa sāḡī destine meclisde bir sīmīñ ḡadeḡ

[66b]

Hezar tiḡ-i nigāhından o şūḡıñ kim amān bilmeyiz

Dağı bir nev-zuhūr ‘ işve-i dıraḥşanı yamān bilmeyiz

ṬAB‘ İ̄

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Dil-i sūzāna ḥayāl-i ḥaṭṭ-ı dilber düşdi

Gūyiyā micmer-i pūr-āteşe ‘ anber düşdi

Çeşm-i pūr-nemde karar eyledi ‘ aḳs-i rūḥ-ı yār

Āb-ı şāfiye meger pertev-i ḥāver düşdi

ṬAB‘ İ̄

[Mef ‘ūlü me fā ‘i lū me fā ‘i lū fa ‘ū lūn]

Kim der saña bülbul gibi feryād u fiḡān et

Pervāne gibi ‘ aşkıñı var dilde nihān et

ṬAL‘ ATİ̄

Anḳaravīdir. Ḳuzātandır. Vefātı biñ yetmiş beşde vaḳ‘ adır. Bu beyt anıñdır.

Beyt

[Me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn]

Alır eṭrāfını pervāneveş ‘ uşşāḳ-ı gird-ā-gird

Yalıñ yüzlü ocaḳdan çıkma bir maḥbūbdur āteş

ṬAL' ATĪ

Edirne'dendir. Dergāh-ı 'ālī şolaqlarındandır. Vefatı biñ yetmiş sekizde vāḳ' ıdır.

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Kim görse lebini la'l-i Bedeḫşān şanır

Seyr eden 'ārızıñı mihr-i dıraḫşān şanır

ṬAYYİBĪ

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Ġam nağme-i sūrūrda murğum degil midir

Dehriñ tamām-ı sūrīde mātem degil midir

Şekl-i ğinā ğināda ne dem demle āşinā

Lafz-ı elem mülāzım-ı 'ālem degil midir

Pā zehr zehr ile bile dāhīm-i devā ile

Cüz' ü āḫir merhemi gör hem degil midir

Māl ü menāl mümtezic-i naḫş-ı renc ü renc

Derhem bağılsa şūret-i dirhem degil midir

Ṭayyibī ümīd-i raḥmet-i Raḥmāna der hemān

Ol cümleden ‘ ibādete erhem degil midir

[67a]

Ġazel

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Şanma cādū çeşmi dām-ı hīle-i Hārūt olur

Her nigāhı reh-zen-i imān şad Mārūt olur

Ķanlı peykānlarla dil-i ḥū-nāblerle çeşm-i zār

Gāh kām-ı la‘l olur ki ma‘den-i yāķūt olur

Zaḥm-ı şemşīr-i belādan cān veren dil-ḥasteye

Gerden-i Rūḥü’l-Emīn-i maḥmil-keş-i tābūt olur

Cām-ı zevķ-i ‘ālem-i nāsūtu kılsun ser-nīgün

Her geh mest-i ārzū-yı bāde-i lāhūt olur

Ṭayyibā bu āteşīn güftārdan besdir ḥamūş

Nağme-i pür-suzūnu gūş eyleyen mebhūt olur

FĪ ḤARFĪ'Z-ZĀ

ZĀRĪF

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Ne gün ki ayağa ol reşk-i āftāb gelür

Vücūd-ı ra' şeye başlar gözümden āb gelür

Ayağın öpmege kıoymaz o şeh-süvār-ı cefā

Gelürse yanımıza pāy-der-rikāb gelür

Maṭla'

[Meḫ'ülü fā 'ilātü meḫā 'ilü fā 'ilün]

Gelsün hırāma söyleyiñ ol serv-ķāmete

Şāyed helāk olam kıala ḫasret kıyāmete

Maṭla'

[Meḫ'ülü fā 'ilātü meḫā 'ilü fā 'ilün]

Dil kıaldı zaḫm-ı tır-i firāk ile zārda

Bir kıaşları kemāna uruldum Ḥiṣār'da

ZUHŪRĪ

1083.

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ḳanā' at kūşesinde şîr nedir mûrı söyletsen

Hümā-yı evc-i istignā geçer 'uşfûru söyletsen

Ne şehd-i cān-fezānîñ lezzeti vardır dimāğında

Nedir feryādı iz' ān eyleseñ zenbûrı söyletsen

Ne çenberlerde ḥallāc olduğun bir bir beyān etse

Ne söyler görseñ ey dil dārda Manşûr'ı söyletsen

Zuhûrî bendesine söylemez küşmüş meded sākî

Biraz mestāne ḳalsañ ol gözü maḥmûrı söyletsen

Maḥla'

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ü lün]

Şafā-yı dil ḥaber-i vaşl-ı yāre ḳalmışdır

Güşāde-i gönçe nesim-i bahāra ḳalmışdır

[67b]

Fİ-HARFİ'L-‘ AYN

‘ĀRİF EFENDİ

İsm-i şerîfi ‘Abdü’l-bâkî’dir. Kâdî ‘asker-i Rûm olmuştur. Vefâtında Vehbî dimişdir.

Târîh-i Vefâteş

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Cenâb-ı ‘ârif-i billâh ‘Abdü’l-bâkî fâzıl

Ki olmuşdı müselleme fazlı gibi hüsni ahlâkı

İki kez olmuş idi zâtı şadr-ı Rûm’a pîrâye

Pür etmiş idi debîr-i çarh vaşf ile nüh-evrâkı

Olup vâ-reste-i kayd-ı ‘anâsır gitdi uçmağa

Hümâ-yı rûh kıldı âşiyâne evc-i ıtlâkı

Dedim giryân giryân fevtinin târihin ey Vehbî

Gidüp ‘Ārif Efendi kaldı ismi dehre bâkî

Taşnîfâtından *Minhâcü'l-Uşûl* ve *Siyer-i Şerîfî* ve *Mi'raciyye*'si her sene mi'rac gecesi Ebu Eyyüb Enşârî'de mevlid gibi hâlâ okunur. Kendü mālından vakf idüp levâzımıñ ta'yîn eylemişdir. Sebeb-i mağfireti olmağ me'müldür.

Ḥâtem-i Mi'raciyye dinilir

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Yâ İlahî be-resûl-i şağaleyn

Mihr-i tâbende-i burc-ı haremeyn

Be-kerem-kârî-i şâh-ı esrâ

Be-cihân-tâbî-i mâh-ı İsrâ

Nûr-ı peygamber-i zî-şânîñ için

Ol resânende-i fermânîñ için

Ḥürmeti Ḥaqq'ı cemî'c-i rüsülün

Dağ ol râh-nümâ-yı sünbülün

Beni ser-mest-i mey-i tahkîk et

Sâlik-i şâh-ı reh-i şiddik et

Eyle her işde refîkim tevfiķ

Beni şiddiķlere eyle refiķ

Hürmetine o şeh-i muhteremiñ

Beni kı1 lāyık-ı luţf u keremiñ

Ƙıl kerem ey şeh-i 'ālī-şānım

Ne kadar mücrim isem Sulţānım

Hātem-i cem' -i rüsül hürmetine

[68a]

Bā' iş-i hilķat-i kül hürmetine

Kerem et bendeñe ihsān eyle

Nazar-ı cūduña şāyān eyle

Nūrunuñ hürmetine ol şāhiñ

Yüzi şuyıma ol vālā-cāhiñ

oma mazn dern-ı asta beni

Renc-m eyle iikeste beni

Mafil-i vulata reh-yb eyle

Pey-rev-i meslek-i ab eyle

Ey kerem-pe ceml  settr

Ne adar mücrim ise ‘rif-i zr

‘Afv idüp crmini mafr eyle

ki ‘lemde de mesrr eyle

Na adar ara-i ‘iyn etse de

Ne ‘itb etmege yn ise de

Ol dil-i zrdeyi fte oma

Gl-i mlini nekfte oma

Ne adar yogse istik

Mazar-ı luf ola ‘Abd’l-bk

Ġazeliyâtındandır

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Dil-dâra gönül kendiñi hicrân idemezsin

Bî-çâresin ol rütbeyi iħrâr idemezsin

Ġam-ħâneye teşrîfîni ħâhiş güzel ammâ

Ol mest-i mey-i naħvete i' râz idemezsin

Keyfiyyetiñ ey sâġar-ı Cem olsa da bâlâ

Mestân-ı mey-i ' aşkı ser-endâz edemezsin

Mir'ât-ı ruħuñ olmaz ise ' Ārif'e der-pîş

Ol tûñî-i hoş-gūyu sūħan-sâz idemezsin

ve lehu

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Bugün bezme o mihr-i mâh-rüy-ı kec-küleħ geldi

Yanınca sâyeveş ammâ raķîb-i rû-siyeh geldi

Nice âşüfte-ħâli şabr idüñ bî-şabr u ħuş eyler

Miyân-ı meclise mestâne ol cādū-nigeh geldi

Seher-i teşrifin ol mihriñ görünce gönlüme ʿ Ārif

Figān-ı şām u te'şīr-i du'ā-yı şubḥ geldi

ve lehu

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Görünce ʿ arızın güller ol melāḥatle

Şikeste-reng olalar germi-i ḥacāletle

[68b]

ʿ Aceb mi bülbül ü pervāne olsa vā-beste

ʿ İzār-ı pākiñe ol tābiş ü ṭarāvetle

Nigāh-ı luṭf ile kılmaz mı ʿ Ārif'in ma' mūr

Ḳalem-rev-i dil-i işkestesin ri'āyetle

ve lehu

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Bülbül çemende nağmede feyz-i bahār ile

Biz künc-i ğamda ḥasret-i dār u diyār ile

Bilmez bahār zevḳini hem-şohbet olmayan

Bir lāle-ḥad-i ğonçe-fem ü gül-ʿ izār ile

Haylî dem oldı Ğ Ārif-i nā-kāmı görmedük

Bilmem nic'oldu ħāli dil-i bî-ķarār ile

ve lehu

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Sipihre dūd-i dil-i yār-i ŧu' le degmez mi

O saķf-ı köhneye ħiĝ bir ŧarāb degmez mi

Kef-i ümīdime girmez mi riŧte-i āmāl

O zülf-i ħam necm-i tārūmāre degmez mi

Nizām-ı yes' ile Ğ Ārif ķalır mı efsürde

Meŧām-ı cāna ŧemīm-i bahār degmez mi

ve lehu

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Ne geŧt-i ŧaħn-ı gülŧendir ne seyr-i ŧal' at-ı güldür

Murādım istimā' -ı nāle-i pür-süz-ı bülbüldür

Ba'īd olmaz nigāħ-endāz-ı nāz olmaķ dil-i zāra

O tıfl-ı nāz-perverdim nev-āmūz-ı teĝāfüldür

İder her demde hāmeñ tarḥ-ı resm-i sīmā-kārı

Seniñ ey ‘ Ārif-i sāḥir devātñ çāh-ı Bābül’dir

* * *

[Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

Olup tebḥāle-riz-i ārzū-kām-ı taleb şimdi

Vücūdum pāy-tā-ser dāğ-ber-dāğ oldı hep şimdi

Ayāğı ide der seyl-āb-ı tūfān-ḥiz-i şahbāniñ

Nola der-i meyḥāneye ehl-i tarab şimdi

* * *

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ḥüsñ o şūḥuñ ḥāne-zād-ı ‘ arız-ı dil-cūsudur

Kim tarāvet şeb-nem-i berg-i gül-i ḥod-rūsudur

Bağlamışlar der-reh-i āmed-şüd-i nezzāreyi

Ḥāller kim derkimin kūşe-i ebrūsıdır

* * *

[69a]

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Şimdi zamân seyr-i gül-i nev-demidedir

Erbâb-ı aşk-ı meykedelerden remidedir

Bir gönçe tıfl-ı gönçe-neşâ-ı bahârdan

Bilmez firib-i dehr-i vefâ nâ-residedir

* * *

[Fâ'î lā tün fâ'î lā tün fâ'î lā tün fâ'î lün]

Bülbül-i âşüfteniñ şah-ı gülistândır yeri

Āşık-ı bî-hânmaniñ küy-ı cānândır yeri

Ālemiñ şimdi rüsüm-ı mihri mensüh oldu heb

Köhne taqvîm-i vefâniñ çâk-ı nisyândır yeri

* * *

[Me fâ'î lün me fâ'î lün me fâ'î lün me fâ'î lün]

O bî-dil kim řarîm-i řoşbetinden dūr řalmışdır

Temâşâ-yı riyâz-ı kâmdan mehcür şalmışdır

Teğâfül-kâr olup gitmekde ol bîdâdhü Ārif

Yanında hâl-i dil efsūs kim menşür şalmışdır

Maṭlaʿ

[Mef'ulü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Bilmem ğazab mıdır nigehiñ pür-sitiz eden

Tiğ-i nigāh-tāb-ı müjeñ böyle tiz eden

Maṭlaʿ

[Me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün]

Bütān ol kākül-i ʿaşq-ı firibe mübtelâdır hep

Ġazālān-ı ḫarem pā-beste-i dām-ı belâdır hep

ʿĀRİF

Eskişehirli.

[Me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün]

Dem-â-dem sāğar-ı şahbâyı yārān ile nüş eyle

Ṭuyurma zāhid-i nā-dāna rindān ile nüş eyle

Bahār oldı bu demde muṭrib-i meyḫāne diñlenmez

Mey-i bezm-i çemende fazl-ı murğān ile nüş eyle

ve lehu

[Mef'ulü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

ʿĀrif yoğ isa n'ola bizim hiç kaçidemiz

Mazmūn olur mı Őimdiki yārān pesend ide

Biz nā-murāduz eylemezüz ğayrıden recā

Minnet Ğudāya ğamd ü Őenā Āl-i Aĝmed'e

‘ĀRİF-İ İSTANBULİ

[69b]

Rumeli’nda Peçoy’dandır. Yeñiĝapı ğāricinde Nesīb Dede yerine Mevlevī-ĝāne Őeyĝindendir.

Ğazel

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Dāĝ-ı dil Őevĝ-i ruĝuñla verd-i aĝmerdir baña

Sūz-nāk-ı āh-ı derūnum dūd-ı ‘anberdir baña

Zevĝ-i rü’yet her nazār mest-i mūdām eyler beni

ÇeŐm-i ĝūnum dem-ā-dem ŧolu sāĝardır baña

Zerreş raĝŐān eder mihriñ bu ĝāl-i tīreyi

Tāb-ı ruĝsārññ ziyāde mihr-i envārdır baña

Nokta-i hâliñ süveydâ-yı dili meftun eder

Merdüm-i dideñ velî fettân-ı digerdir baña

‘Ârıznıñda zülf-i şeb-büyün muğber kâkülün

Sünbül-i gülzâr-ı cennet misk-i ezferdir baña

Dime ‘Ârif ol Hümâya dest-res bulmağ muhâl

Şayd eder murğ-ı ümidim ‘aşk-ı şeh-perdir baña

ÂRİF (ÂHÎ)

Evvel Âhî taħalluş ederdi. İstanbuldan’dır. Hüseyin Paşa Sarac-hâne başında binâ eylediği medrese ve mekteb ve sebîl ve türbeye dediği târihidir.

Târih

[*Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün*]

Hayder-i şânî Hüseyin İbn-i Hasan Bu Bekr-i cüd

Âşaf-ı Fârûk-i ‘adl-i devlet-i ‘Osmâniyân

Dâver-i devrân-ı vezir-i a‘zam-ı Han-ı Muştafa

Dâd-güster mekrümet-perver-i Hudâvend-i cihân

Müsteşār-ı dīn ü devlet kârvân-ı salţanat

Şadr-ı  ālī-menzeilet-i yektâ Hıdivv-i kâmrân

Dest ü tab  -ı feyz-baĥş-ı vaĥt-i  şâr u nişâr

Birisi baĥr-ı  âmik ü biri genc-i şâyeġân

Mesned-i iclâlde olsun sa  at ile muĥîm

Devlet ü iġbâ ile bulsun ĥayât-ı câvidân

Ķadr u rif  at-ı müstedâm u tevsen-i maĥşûd-ı râm

Baĥt-ı tâli  -i hem-rikâb   izz ü devlet-i hem-  inân

Ķaĥ mu  ammer eyleye bir türbe bünyâd etdi kim

Olsa lâyıĥdır aña tâk-ı muraşsa  kehkeşân

Mürtefi  bünyâd-ı bî-mânend ü  ālī tarĥ kim

Pîş-i tâĥında ĥacledir nüh revâĥ-ı âsmân

[70a]

Ol mu  allâ medrese ol ders-ĥâne ĥaĥ bu kim

Görmedi mişlin ne tâlib ne edîb-i nükte-dân

Yâ nedir ol mekteb-i pür-feyż kim hâşiyeti

Ṭūṭī-i gūyâ eder eṭfâli olsa bî-zebân

Bâ-ḥuşûş ol selsebil-i bî-bedel kim dem-be-dem

Âb-ı şâfindan içen aḥbâb olur nûş-ı revân

Çeşme-i mâ' u'l-ḥayâtı etdi câri ' âleme

Ol vezîr-i Hızır-dem İskender-i Dârâ-nişân

Ḥayr ise ancak olur ola şeref-yâb-ı kabûl

Ecrin anıñ eyleye iz' af-ı Rabb-i müste' ân

Seyr idenler bu sebîl ile bu tarḥ-ı dil-keşi

Her biri bir gûne târiḥ eyledikde armağan

Nûş edip Âhî zülâlinden dedi şad şevk ile

Oldı âb-ı bü'l-Ḥasen ' aşk-ı Ḥüseyn ile revân

‘ĀRİFĪ

Ḳavala’dandır.

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Hâtırıñdan çıkmasun luḡ et hemān mechūr olan

Olmasın bārī gönülden dūr gözden dūr olan

‘ĀZİM

Nāmı Meḥemmed’dır. Şadr-ı Anaṭolu Şa‘bān-zāde Efendi’niñ oğludur. Müderrisīndendir. Şā‘iriyette çendān behresi mevāzīn-i keffe-i ṭabī‘at-ı şī‘riyyesi degil idi. Lākin isti‘dād-ı zāhirisi ḳadr-ı merātīb-i dünyeviyyeden sūdmend olmayup biñ yüz yigirmide ‘āzim-i dār-ı beḳā olmuşdur.

* * *

[Me fā ‘ī lūn me fā ‘ī lūn me fā ‘ī lūn me fā ‘ī lūn]

Nümāyān zaḥm zaḥm-ı laḡt-ı dil-i şemşīr nā-ma‘lūm

Eşer peydā mü‘eşşer gā’ib ü te’şīr nā-ma‘lūm

Nice dānişverān-ı ‘ālem izhār-ı telāş etmez

Ḳazādır zīr-i ḡayb u şiveī taḳdīr nā-ma‘lūm

Cihānda bezl-i cūd olmaz meger tā devr-i Ādemden

Kerem kem bûde şaḥs-ı mekrümet-i taḥmîr nâ-ma‘ lûm

İdenler fenn-i ‘ aşkı böyle etmiş ihtiyâr ‘ Âzim

Ki elfâzı heme-nâ-âşnâ ta‘ bîr nâ-ma‘ lûm

Rubâ‘î

Ey âfet-i cân ‘ Âzim-i nâlânîñ

Leb-rîz-i ğayb etme meded çeşmânîñ

[70b]

Şâyed ede âzürde ‘ izâr-ı pâkiñ

Âşüb-gîrî sāye-i müjgânîñ

‘ ÂŞİM

Re‘îsü’l-küttâb Küçük Çelebi laḥab Meḥemmed Efendi’niñ maḥdûmıdır. Beyt:
 “İrişür menzil-i maḥşûdına âheste giden/Tîz-rev olsa kişi pâyına dāmân dolaşur”
 mazmûnuyla t̄ariḫ-i tadrîsde kendüye tesliyet-baḥşâ niçe eyyâm ‘ Ârif Efendi
 şoḥbetleriyle şîrîn-kâm olarak âşnâ-yı baḥr-ı inşâ ve Fârisî ve Türkî eş‘âra ḳâdir
 olmuştur. Bu ebyât ânîñ aşârındandır.

Nîk u bed rā nist ruşen imtiyāz-ı piş-i mā

Çun gul-i ra‘ nā numāyed kufr u dîn der kiş-i mā⁸¹

Beyt

⁸¹ Bizim yanımızda iyi ve kötünün açık bir imtiyazı yok. Bizim mezhebimizde küfr ve din bir güzel gül gibidir.

Ḳadr-i erbāb-ı tevāzu‘ heme cā hest bülend

Be-ser-i çeşm buved cāygeh-i ebrūhā⁸²

Beyt

Cān-ı ārayiş-perestān negzerad ez āsmān

Tā leb-i bām est per cünbānī-i tāvūshā⁸³

Ġazel

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Dil-i şad pāre ‘ aşıkda yārā-yı enīn olmaz

Belī bir kāse kim işkestedir anda tanīn olmaz

Hemişe çeşm der-pey oldığından añladım tiriñ

Ki hūn-āşām olan her şanda ‘azm etse emīn olmaz

Terş-rūyān-ı nahvet-i düşmen güftār-ı şirinīdir

Mīzāc-ı mey-perestān-ı sāz-kār-ı engübīn olmaz

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Emīn olma o künc-i lebdeki hūl-i siych-rūdan

Nemek haqqın ri‘āyet gelmez ol ‘ayyār-ı hindūdan

⁸² Alçak gönüllülerin mertebesi her yerde yüksektir. Kaşların yeri gözün üzerindedir.

⁸³ Görünüşe (zahire) tapanların canları gökten geçmez. Tavusların kanat çırpmaları çatının kenarına kadardır.

Cihānda kec-nihādın rāst-bīninden adri ālidir

Nigāh etseñ nümāyāndır bu manī eşm-i ebrūdan

ve lehu

[71a]

[Me fā ī lūn me fā ī lūn me fā ī lūn me fā ī lūn]

Kühensiz māyelerden pāy-mālan behre-dār olmaz

Sebū-yı āb-dīde arf-ı hāke atre-bār olmaz

Dile aşhāb-ı feyziñ şikletiñ ekmek girān gelmez

Sebū-yı bāde-düş rind-i işret-gāhda bār olmaz

ĀŞİM

Burusa'dandır. Sādāt'tandır. Ve mülāzım olmuştır. Bu azel āşarındandır.

azel

[Mef ūlü me fā ī lū me fā ī lū fa ū lūn]

Mūrān-ı hattıñ mülk-i Süleymān'a değışmem

Şehd-i lebini lal-i bedehşāna değışmem

Dīdemden aan eşk-i dūrri dedr-i amıñla

Bir kaçresini lücce-i ʿummāna değışmem

Ey bād-ı şabā var o güzüm nūrına söyle

Hāk-i rehini kuḥl-ı Şıfāhān'a değışmem

Dāğ-ı dilime eyleme tīmār-ı ṭabībim

Ben derd-i ğam-ı ʿaşkıñı dermana değışmem

ʿĀşım bizi ṭaʿn etme kii maḥmūr-ı vişāliz

Bir neş'esini cām-ı dıraḥşāna değışmem

ʿĀŞIM

Naķīb-zāde'dir. Ḳāf-zāde Fā' izi merḥūmuñ *Zübde'tü'l-eş'ār* nām tezkiresini tezyil eyleyüp *Zeylü'z-zübde* ismiyle meşhurdur. Vefatı biñ seksen altıda vāḳ' ıdır.

Ġazel

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Eşk-i çeşmim ki ser-i küçe-i cānāna aķar

Cüy-ı dil-cūdur o kim ṭarf-ı gülistāna aķar

Hār u ḥāşāk şekībimde ḳarār olsun mu

Bu gönül şü gibi her serv-i hırāmāna aqar

Eşk-i ter evvel hecriñde aqardı ammā

Şimdi görsün hele cānā gözümüzden aqar

‘Āşım ol hūy ki düşer zūlfüne ruhsārından

Jāle geldi süzülüp sünbül-i reyhāna aqar

[71b]

‘ĀŞİMİ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

N’ola zaḥm-ı ḥadeng-i cevriñi sinemde şaqlarsam

Baña bir gonçe-i nev-bāvedir ol yārdan geldi

‘ĀLİ

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Biz mes’ele-āmūz debistān-ı kemāliz

Biz meş‘ale-i efrūz-ı şebistān-ı ḥayāliz

‘ABDÎ

Ser-defter-i dīvān-ı vezāret ve qalem-rev-i iqlīm-i feşāhat Nişāncı ‘Abdurrahman Paşa’dır. Gökşu kırbunda Anaṭolu Hişārı kıarınındendir. Sulṭān Meḥmed Ḥan zamānında Veķāyi‘-i Ta‘bīrāt dil-nişīn ile taḥrīr idüp *Nişāncı ‘Abdī Tārīḫi* diyü meşhurdur. Ve ‘Urfī kıaşāidini ve Şeyḫ ‘Aṭṭār’ın *Pend-nāme*’sini ve *Ka‘b bin Zūhey’*’in *Kaşīde-i Lāmiyye*’ Türki‘ ibāret ile şerḫ itmişdir. Müretteb Dīvān-ı belāgat-‘unvānı vardır. Bīn yüz iki ḥudūdunda *Cezīre-i Kıandıye* muḥāfızı iken mevki-b-nümā-yı güzergāh-ı beķā olmuşdur. Ekşer-i eş‘ārı na‘t-ı Resūl olmağla bu bir kıaç beyt-i şerīf na‘tiyyesindendir.

Na‘t-ı Nebī

[*Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn*]

Es-selām ey kā’inātın āftāb-ı enveri

Ḥazret-i Ḥaḫḫ’ın ḫabīb-i ekremi peyğamberi

Mazḫar-ı ta‘zīm-i levlāk iftiḫārü’l-enbiyā

Mesned-ārā-yı risālete dāver-i ins ü perī

Muḫtedā-yı mümkināt-ı pīşvā-yı mürselīn

Evvelīn ve āḫirīn ser-firāz u serveri

Ḥazret-i şāhenşeh-i kevneyn-i Ev-ednā maḫām

Būs-ı na‘līn şerīfi oldı ‘arşın meḫhari

Yâ Resûla'llâh nice vaşf ideyim mi' rāciñi
 Bir yire vardıñ ki yoqdur anda maḥlûkuñ yeri

Zâtiña ta' zîm edip bi'z-zât Ḥallâk-ı cihân
 Qıldı dîdâr-ı cemâl-i lâ-yezâliñ mazharı

Luṭfuña qalmışdır ancaq ḥâlimiz ey nûr-ı Haq
 Zulmet-i ' işyânımız qapladı baḥr u beri

Ḥâlimiz gâyet mükedderdir ma' âza'llah şehâ
 Luṭfiñ olmazsa eger bu bendegâniñ yâveri

[72a]

Görme lâyıq dūzaḥa ey kân-ı raḥmet kıll kerem
 Hırqa vü pâyıña sürdük rûy-ı âlûde-teri

Ben ne ḥâkem Yâ Resûla'llâh ne ḥaddimdir benim
 Tâ idem na' t-ı şerîfiñde fazîlet-güsteri

Bir vücûdı kim ânı Ḥallâk-ı ' âlem medḥ ide

Haşr olur anda cihānıñ şā'ir-i dānişveri

Mağşadım ancak cenābıñdan şefā'atdır hemān

Eyleyüp biñ şerm ile ümmīd-i bende-perveri

Āl ü aşhāb-ı güzīniñ hürmet için lutf edip

Ümmetimidir diyesin bu 'āşī-i 'aciz-āveri

Ḳıl şefā'at Yā Resūla'llāh Ḥudā'afv eylesin

Bu ğarīḳ-i maşīyyet 'Abdī-i zār u aḳkarı

'ABDĪ⁸⁴

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Nā-ümīdem ḥalḳdan Mevlā mu'īnimdir benim

'Avn u tevfiḳi refiḳimdir karinimdir benim

Ceyş ü ālām-ı kudūretten emīn olsam nola

Hıfz-ı Ḥaḳ her hālde hışn-ı ḥasīnimdir benim

⁸⁴ Burada 'Abdī başlığı var ancak şair hakkında hiçbir bilgi olmadığı gibi verilen örnek şiirler Safāyī Tezkiresi'nde Nişancı Abdurrahman Pāşā olan 'Abdī kısmında-yani Safvet Tezkiresinde başlıktan önceki şairde- geçmektedir. Başlık yanlışlıkla verilmiş olmalı.

İlticâ-yı cân u dil ancağ cenâb-ı Hakkadır

Kim 'atâsı yâverim luğf-ı zamînimdir benim

Şükr-i bî-ğadd kim pey-ender-pey fütühât-ı Hudâ

Çâre-sâz-ı hâtır-ı zâr-ı hazînimdir benim

Feyz-i Yezdânî ile söylendi bu nazm-ı laîf

Şanma ey 'Abdî ki şî'r-i nev-zemînimdir benim

ve lehu

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Dilberâ dil saña mülâzımdır

Kişiye kendi cânı lâzımdır

Hıfz ide ğamzeñ âh u zârımdan

Nâziñ âşuüfte-i niyâzımdan

Nola havf eylesem nigâhıñdan

Bâ' iş-i inkişâf râzımdır

O şuh-ı hüsne nu gâzel ‘ Abdî

‘ Arz-ı hâl-i sitem-tırâzımdır

‘ ABDÎ

Şarı ‘ Abdullah dinmekle meşhur-ı âfâk olan zât-ı muhteremdir. İstanbul’dandır. Re’îsü’l-Küttâb olmuştur. *Menâkıb-ı Evliyâ’sı* ve *Naşîhatü’l-mülûk* ve *Semeretü’l-fu’âd*’ı

[72b]

ve *Dürre* ve *Cevhere* nâm kitâbları ve *Meslekü’l-uşşâk* manzûmesi ve *Şerh-i Meşnevî-i Şerîfi* nice ma‘âni-i laîfe derç ermişdir. Şu‘âra-yı ‘aşrdan Cevrî’niñ takrîz ve târihidir:

Takrîz ve Târîh

[*Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün*]

Kitâb-ı meşnevî kim nüşâ-i ‘ilm-i haqîkatdır

O kim ma‘nâsını idrâk ide şâhib-kerâmetdir

Ser-â-pâ şerh-i remz-i nükte-i âsâr-ı Qur’ân’dır

Beyân eyler uşûl-i dîni her beyti bir âyetdir

Bilinmez mantık u hey’etle bu ‘ilmiñ işâreti

Buna idrâki yetmez ‘aql u fehmiñ özge hikmetdir

Değildir naql-i aḥkām nücūm-i āsumān ammā

Yine cümle kitāb-ı āsumānīden ḥikāyetdir

Kitāb-ı āsumānīniñ budur ma' ānā-yı maẓmūnı

Ki her bir nüktesi burūc-ı münzelden kifāyetdir

Ne Ḳāṣānī bilir te'vīl-i ma' nāsın ne Cürċānī

Egerçi anlarıñ her biri bir şāḥib-fazīletdir

Meger kim feyz ire Monlā Celāle'd-dīn-i Rūmī'den

Ki zīrā ol edīb-i 'ālem-i ğayb-ı hüviyyetdir

Ol üstād-ı müşellem ḥāne-i 'ilm-i ledünnī kim

Melā'ik dersgāhında ser-ender-ceyb-i ḥayretdir

O keşşāf-ı rümūz-ı müşkilāt-ı rāz-ı ma' nī kim

Nikāt-ı dil-keşi bürċa' -güṣā-yı sırr-ı şūretdir

Olanlar luṭf-ı Ḥaḳḳla maẓhar-ı feyz-i ol üstādıñ

Bakılsa her biri mecmū' a-i esrār-ı kudretdir

O feyziñ mazharından biri ' Abdullah Efendi'dir

Ki isti' dād ile üstād-ı eşhāb-ı tariķatdir

Bu sözde şahidimdir meşnevīye yazdığı şerhi

Ne şahid müdde' amı şıdķ ile işbāta hüccetdir

Ki ol metn-i metīni böyle taķķik üzre şerh etmek

Ne maķdūr-ı beşer ne hadd-i miķdār-ı tabi' atdır

Bu feyz-i neşve-i şahbā-yı ilhām-ı İlahīdir

Ki bir kim cür' ası sūriş-fezā-yı ' aķl-ı fikretdir

Bu şevķ-i cezbe-i envār-ı ' aşķ-ı lā-yezālīdir

Bu şevķiñ feyzi hesti sūz-ı erbāb-ı haķiķatdir

Muħaşşal olmayınca mazharı bu feyz deyü şevķin

Bu kāra cür'et etmek hāric nīrū-yı himmetdir

[73a]

Bu ŧerhiñ vaŧfını ta' zile hācet yoğ bilür ehli

Ki her bir nüktesinde luşf-1 ma' nā bī-nihāyetdir

Olunmuŧ müstetir her lafzınıñ taştında biñ ma' nā

Anı idrāk idenler nükte-dān-1 sırr-1 vağdetdir

Fünūn-1 ma' rifetde bir mükemmel nüŧhadır hađđā

Ki ecnās-1 fevā' id yođlasañ bī-ħadd ü ğāyetdir

Huŧūŧā řarz-1 inŧā vü ' ibārāt-1 dil-ārāsı

Beyān-1 müŧkilāt-1 fenn-i i' cāz-1 belāğatdir

Edā-yı ŧāf u pāk-1 selsebīl-i kevŧer-i bākī

Sevād-1 ħařı-1 müŧğ-efŧānı sünbülzār-1 cennetdir

Zihī ŧūret-nümā-yı ma' nevī kim řab' -1 feyyāzı

Bu ğüne cevher-i mir' āt-1 ħüsn-i ķābiliyyetdir

'Ulūm-1 sırr-1 tađđīķe bu deñlü dest-res olmađ

ŧafā-yı zāhir ü bāřından āŧār-1 ' alāmetdir

Ṭaşavvuf-ı ‘ālemiñ merdāne teşhīr eylemek böyle

‘ Aceb kuvvetdir el-ḥaḳ sa‘ yile olmaz velāyetdir

Fazīletde bu şehriñ ğayrıdan luḳfi beş artuḳdur

Olursa ḫātime tāriḫ-i itmāmı işābetdir

Değil ḫaddim bu şerḫin vaşfi ammā cür’ete bā‘ iş

Lisān-ı nuḳḳ-ı şāriḫden eren āşār-ı kuvvetdir

Sülūk ehli ‘ aceb mi pey-rev olsa aña ey Cevrī

Cenāb-ı zātı ḫaḳḳa reh-ber-i rāh-ı hidāyetdir

Mezbūr Şarı ‘ Abdullah Efendi ol ‘ aşırda Südci Beşir-nām pīr ile hem-civār bulunmağ ile ekşeriyā görüşdüğü ba‘ zı kimseler Ḥamzavī mezheb olmasına zāhib olmuşlardır. Öyle bir zāt-ı kāmil mezheb-i ḫilāfetde bulunmaḳ emr-i ba‘ iddir. Mezbūruñ tariḫ-i ḫilāfa gitmeyeceğine taḫrīrāt u taşnīfatı şāhiddir. Āşārını müḫāla‘ a edenleriñ ma‘ lūmudur. Bu faḳīr dimek isterim ki gerek Cevrī gerek Şafāyī mezbūr ‘ Abdullah Efendi ḫaḳḳında ḫüsn-i zan itdiklerinde muşiblerdir ve estağfirullahi’l-‘ aẓīm ḫilāfi daḫı māmūl degildir. Lakin ‘ ilm-i hādī degildir. Zāhir kelāmdan ḫaḳīḳat ḫāle itlā‘ ı mümteni‘dür. Meger fevt-i mekāşaf ile ol mesmū‘ adır ki Firdevsī-i Ṭūsī fazīletde yegāne-i cihān ve ‘ anḳā-yı devrān iken memdūḫı ve velī-i

niğmeti olan Sultān Maḥmūd-ı Ġaznevī raḥimehu Allaha ‘alā ḳuddīsiye bināen efendi.

[73b]

gel ū ū ū a mezhebinden fāriğ ol dedikde cevābında Firdevsī ūāhım sen ū ū ū a mezhebini ḳabul eyle eger aḫiretde ḫānende olunursañ baña mūcāzāt olsuñ diyü ḳesm-i yād eyledi dirler. El-‘ahda ‘Aliyyü’l-rāvī Allahım bi’l-ḫaḳ vālī ṭarīḳ müstaḳīme ve ḫem ve’l-ḫāşıl biñ yetmiş bir tārīḫnde terk-i cihān-ı fānī itmekle bu tārīḫler dinilmiştir.

Tārīḫ: Gül-i nesrīn-i ‘Adn ola İlāhī Şarı ‘Abdullah

(1071)

Tārīḫ-i Nā’ilī der-vefāteş

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Gitdi ol rāst-rev-i cādde-i her dü-serā

Ki yanında yoğ idi farḳı gedādan ūāhıñ

Ḫaḳ bu kim zīver-i ser-nāme-i a‘ mali idi

Manşıb-ı aḫiret ol ḫāce-i ‘ālī-cāhıñ

Fuḳarā melce’i bir pīr idi dūnyāda daḫı

Dār-ı ‘uḳbāda da maḳbūli ola dergāhım

Vaqt-i rihletde dedim Nā'ilīyā tāriḥin

Zāde-i 'Adn ola rūḥı Şarı 'Abdu'llah

(1071)

Na't-ı Nebevî

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Kaddiñ ṭübā-yı cennetdir ḥırāmān yā Resūla'allāh

Cennetiñ nūr-ı kudretdir dıraḥşān yā Resūla'allāh

'Ulūma kürsüdüür şadıñ fu'ādıñ 'arş-ı Raḥmān'dır

Getürdiñ ümmete furqānı bürhān yā Resūla'allāh

Seniñ nūruñla cümle enbiyā bedr-i münir oldı

Özüñ şems-i risāletdir zihī şān yā Resūla'allāh

Yüzüñdür *ve'd-ḍuhā zāhir şaçıñ ve'l-leyl izā yuğşā*⁸⁵

Müjeñde remz-i Tā oldu pinhān yā Resūla'allāh

---

⁸⁵ Duha 93/1

Dehāniñ mīm-i Raḥman'dır kelāmın muḥyi'l-mevtā

Seniñle zindedir tenlerde her cān yā Resūla'allāh

Vücūduñ ümmete ḥayātdır 'anāşır-ı çār-ı yārāndır

Ki anladır binā-yı dīne erkān yā Resūla'allāh

Ebū Bekr ü 'Ömer 'Oşmān u Ḥaydar efdāl-i aşḥāb

Ki bulmuşlar seniñle 'izz ü 'unvān yā Resūla'allāh

Ḥüseyn ile Ḥasan 'aşkıña luṭfuñdan sebīl eyle

İçelim tā kınınca āb-ı ḥayvān yā Resūla'allāh

Bu 'Abdī ümmetindir saña ikrār eder dā'im

Çapıñda bir gedādır eyle iḥsān yā Resūla'allāh

[74a]

'ABDİ

İslāmbol'dandır. Şeyḫ Himmet Efendi'niñ maḥdūm-ı ma'ārif lüzümüdür. Āşārından

Ġazel

[Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

Ne meyl-i dil-ber ve ne rağbet-i şabūh idelim

Cemī' -i ma' şiyete tevbe-i naşūh idelim

Bükā ile açalım çeşm-i hūb-ı ğafletden

Teheccüdi sebeb-i māye-i fütūh idelim

O deñlü girye-zen-i vādī-i nedāmet olup

Sirişki ğālib-i tufān-ı Nūh idelim

Hemişe verdimiz olsun seherde istiğfār

Müdām zıkr-i Hudā'yı ğıdā-yı rūh idelim

* * *

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Göñülde 'aşk-ı cānān āşinā olmuş bulunmuşlar

Ġam-ı cānān ile cān-āşinā olmuş bulunmuşlar

Hayāl-i hüsn ü fikr-i vuşlat-ı ğam hāne-i dilde

‘ Acebdir iki mihmān-āşinā olmuş bulunmuşlar

Dil-i ‘ Abdī niçe ğarķ-āb-ı tūfān-ı sirişk olmaz

Ruĥ ile çeşm-i giryān āşinā olmuş bulunmuşlar

* * *

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Çeker cevr-i kemān-ebrūñı dil piç ü tāb olmaz

Nişān-ı tīre müjgānında ĥavf-ı ıztırāb olmaz

N’ola sekgān-ı kūyuñ şevķ ile bīdār ise her şeb

Ki ehl-i cennetiñ göñlünde ğam çeşmine ĥāb olmaz

Hiṭāb-ı ğamze-i müşkil-pesend-i yārdan ğayrı

Su’āl-i ṭab‘ ima ‘ Abdī bu mebhāşda ĥāb olmaz

Maṭla‘

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Düğün etdikde ‘ arūs-ı güle dāmād-ı şābā

Bülbül-sūĥan-ı çemen okıyıcı çıķdı añā

Maṭlaʿ

[Meḥ'ulü fā'ilätü meḥ'ülü fā'ilün]

İtmiş o gül-fütâdeler cevri ḳā' ide

Şeb-nemmişâl üstüne düşşeñ çi fā' ide

[74b]

Maṭlaʿ

[Meḥ'ulü fā'ilätü meḥ'ülü fā'ilün]

İtmiş o gül fütâdelere cevri ḳā' ide

Şeb-nem-mişâl üstüne düşşeñ çi fā' ide

Maṭlaʿ

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Müyesser olmadı ḥalvetde görmek ol dil-dârımı

Bu ḥammâmıñ egerçi Şûfiler ḥammâmıdır nâmı

Maṭlaʿ

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Meger kim oldı bir dürr-i yetimiñ cây-ı ârâmı

Bu ḥammâmıñ añınçün Vâlide ḥammâmıdır nâmı

Maṭlaʿ

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fā' lūn]

T̄irveş ٲođruluđ etseñ yine etmez rağbet

Çillesizdir o kaşı yā ile olmaz ülfet

Mağla'

[Mef'ulū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn]

Ne s̄im eglenir elde derūn-ı cebde ne zer

Güzel ٲerāşa  eker m̄şterilerin bir bir

Mağla'

[Mef'ulū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn]

Faşl-ı şitāda böyle hevā Hāđ ' ađāsıdır

Kırtās-ı m̄şgi destine āl yaz hevāsıdır

Mağla'

[Mefā'ilūn fe'ilātūn mefā'ilūn fe'ilūn]

Göñülde oldu hayāl-i ruđı  ü nađş-ı fūşūş

Kitāb-ı h̄sñ ü dil oldu fađire ders-i huşūş

Mağla'

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Şarışın dil-ber ile şohbet edince Ādem

Şaruyar seyrine varmış kadar eyler ʿ âlem

Maṭlaʿ

[Meḫʿülü fâ ʿilâtü meḫʿilü fâ ʿilün]

Meşreb-i şūfiyedir ʿ uşşâk neyler şoḫbeti

Kâşki hep olsa ʿ âlemde cüvânân Ḥalveti

Maṭlaʿ

[Meḫʿülü me fâ ʿilü me fâ ʿilü fa ʿülün]

Ser-māye-i cān anladılar āb ile nābı

Aşḫāb-ı şikem bilmedi ḫadr-i Ramazān'ı

Neşr

[75a]

Sulṭān Süleymān Ḥan-ı Şāni yerine Sulṭān Aḫmed-i Şāni cülūsına dimişdir

Tārīḫ

Ḥaḫḫ Süleymān mülkün aʿ tā etdi Sulṭān Aḫmed'e

(1102)

ʿADLÎ

İstanbul'dan dīvān ḫācelerindedir. Lisān-ı taşavvūfta māhir şalāḫ-ı ḫāli zāhir bir zāt-ı dervīş-nihāndır. Naʿ t-ı Nebevīsidir.

Na‘t

[Me‘ülü fā‘ilätü mefā‘ilü fā‘ilün]

Rûz-ı kıyâma dek o şeh-i hüsn ü behcetiñ

Âyine-i ‘ aks-i hüsnünde hayrân degil midir

Hâk-i der-i sa‘ âdet iksîr-i kudreti

Kuhlü’l-‘ uyün-ı cümle-i a‘ yân degil midir

Rûz-ı veğâda beş kalem-i âbı revân eden

Kef-i kerîmi çeşme-i hayvân degil midir

ve lehu

[Me fā ‘î lün me fā ‘î lün me fā ‘î lün me fā ‘î lün]

Ûo sâķî penbe-i sînem gül-i zîbâ-yı dâğ olsun

Şarâb-ı la‘ li şun şimdengerü dâğ üstüne bâğ olsun

Ba‘îd olur mu Bağdâd ‘ âşık-ı zâr u dil-figâra

Hemân her kıanda ise sevdiğim ‘ âlemde sağ olsun

Maṭla‘

[Mef 'ülü me fâ 'î lün mef 'ülü me fâ 'î lün]

Olsam nola ' uşşâkıñ reftârda mümtâzı

Gülşende şalındırdım ol serv-i ser-efrâzı

Matla'

[Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Ol ' âşıkıñ ki serde gül-i tâze dâğı var

Gülşen-serâ-yı şevke söyünmez çerâğı var

'ADNİ

Belğrad Mevlevî-ḥānesi şeyhidir. Güftâr-ı ' âşıkānesinden bir beyt taḥrîr olındı.

* * *

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

O ' âşık kim cemâl-i yâri her yerde şuhûd eyler

İki nemnâk çeşmin ' âlem-i ' aşqda dü-rûd eyler

[75b]

'ARZİ

Ġalaṭa Mevlevî Ḥanesi şeyhidir. Vefâtı biñ yetmiş beşde vâq' ıdır ki târîḥi:

'Arzî Dede cānını Ḥaḫ ide firdevs-i ebed

(1075)

Ġazel

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bir ğonçe-dehen tıfl-ı ile ülfet yeñilendi

Dāġ-ı kühen mihr ü maḥabbet yeñilendi

Hükme eyledi mülk-i dile bir tıfl-ı cevān-baḥt

Tuġrā-yı köhne-sāl-i 'adālet yeñilendi

Şimdengerü yā hū seni ey şabr u taḥammül

Germiyet-i hengāme-ı fırsat yeñilendi

'Arz et güher-i nazmıñı erbabına 'Arzı

Sermāye-i dükkān-ı belāġat yeñilendi

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Kılsa sūz-ı 'aşq ile bir 'āşık-ı bī-dil şadā

Pāymāl-i şu'le-i tevḥīd olur hep mā-sivā

Bir ‘aceb āyīnedir mi’āt-ı hüsni-yâr kim

Her ne cânibden bakarsañ görüñir rüy-ı beğâ

ve lehu

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Niçün sūz-ı derūnı ‘āşık-ı bî-dil nihân eyler

Anı bir gün nesīm-i şubḥ-ı vuşlat ḥod ‘ayân eyler

Şaḫın vaz‘-ı teğāfül-güne-i dil-dāra aldanma

Seni şāyed naḥl-i nāz-perver imtiḥān eyler

ve lehu

[Fâ ‘î lā tün fâ ‘î lā tün fâ ‘î lā tün fâ ‘î lün]

‘Āşıkım cevri eyleme āh-ı ḥazīnimden şaḫın

İnkisār-ālūde āh-ı āteşimden şaḫın

İrmesin gül-berg-i bāğ-ı ḥüsñüne gerd-i ḥazān

Gird-bād-ı nāle-i ḥasret-zeminimden şaḫın

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Esir iden beni ol dil-firibāne nigāhıdır

Alan şabr u kararım gūşe-i çeşm-i siyāhıdır

* * *

[Me f'ülü fā 'ilätü me fā 'ilü fā 'ilün]

Dīdār-ı yāri görmez isem hasret öldürür

Görsen belā-yı gör ki beni dehşet öldürür

[76a]

* * *

[Me f'ülü fā 'ilätü me fā 'ilü fā 'ilün]

Şeher geldi o meh hāneme hūrşid gibi

Başladı ditremege sinede dil bīd gibi

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Niçe gündür o mihr-i 'ālem-ārādan haber gelmez

Dili irsāl ederdim korçarım ol da gider gelmez

Tāriri-i Vefâtı

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Selefden imtiyâzıñ fikri derken dil dedi târiḥ

Teḳarrübde cenâb-ı ḥazrete 'Arzî beş ârtıqdır

(1075)

'İZZET

İsmi 'Ali'dir. Edirne'den zuhûr itmişdir. Dâmâd Meḥemmed Paşa'nın oğludur. Hâlâ mektupçuluk hizmetindedir. Henüz 'unfuvân-ı şebâbıdır. Güftâr-ı dürr-bârındandır.

Ġazel

[Fâ 'î lâ tün fâ 'î lâ tün fâ 'î lâ tün fâ 'î lün]

Mekr-i düşmenden ḥazer yoḳdur dile nâḳâm iken

Şerḫadan faşş-ı nigîn âsüdedir benâm iken

Kör eder çeşmiñ mükâfâtında âḫir rüzgâr

Şem'-i meclis sürme-i çeşm-i siyâh şâm iken

Reh-revân-ı 'aşkıña azâdelik düşvârdır

Şûret-i her ḥalka-i naḳş-ı ḳadem bir dâm iken

Bā' iş-i işkestegīdir hāşılı encām-ı kār

Her kederden kışr-ı āsāyış-geh-i bādām iken

Düşmen-ārām olur menzil-res-i cedd-i kemāl

Çīdelikden mīveler āsūde-terdir hām iken

Nola 'ālem-gīr ise devr-i haṭṭında güft u gū

Cilve eyler devrde her şavt-ı şeb-hengām iken

'İzzetā bīgāne-i 'irfān olmaz āşinā

Bikr-i ma' nī hāne-zād-ı düde-i ilhām iken

Hemedān Fetḥine Tārīḥidir

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Hüsrev-i maşrıḳ u mağrib ü şeh-i dīn Aḥmed Ḥan

'Adl ile eyledi ma' mūre cihān ülkesini

[76b]

Sāye-endāz olalı tahtına salṭanata

İtdi çayına emn ü amān ülkesini

O cihān-dāver-i dād a' zāmet-i himmet ile

Mülk-i mevrūşūna zulleme etti Keyān ülkesini

Bir Süleymān-ı zamāndır ki eden āşafīdir

Hüsn-i tedbīr ile āsūde her an ülkesini

Şadr-ı sımāḥ-ı ' atā-pīşe ki ḥāş olmuşdur

İtdi bir hemzede te'şīr-ķırān ülkesini

Berg ü bārı ' aceb mi şarşar-ı idbār döküp

Ķıldı pejmürde-i āsīb-i ḥazān ülkesini

Aldı ser-askeri peykār ile Luristānñ

Ḥamle-i vāḥīdede tā Hemedān ülkesini

Şöyle bir nuşret-i ğazāya muvaffaq oldu

Ki ʔarabgāh-ı sürür etdi cihān ülkesini

Şeh-i İslām-penāha umarız Mevlā'dan

Ki ʔarīben ala Tebrīz ü Revān ülkesini

Kendü āsūde olup düşmeniniñ hem-vāre

Mütezelzil ide renc-i ʔafaḫān ülkesini

Şaḫlayup zāt-ı hümāyūnunu āfetlerden

Hıfz ide şām u seher ʔuḫb-ı zamān ülkesini

Luḫf-ı Mevlā ile çün ʔaḫana-i fetḫ ü fütūḫ

Eyledi velvele-nāḫ üns ile cān ülkesini

Ben de bu fetḫ-i cemīle dedim ‘ İzzet tāriḫ

Aldı Ḥan Aḫmed-i ‘ Ādil Hemedān ülkesini

‘İZZETİ

Vişne-zāde dinilmekle meşhūrdur. Şeyhü'l-islām şā‘ir Yaḥyā Efendiniñ birāder-zādesidir. İki def a Şadr-ı Rum olup biñ toḫsan ikide vefāt itmişdir.

Tārīḫ: Bula cā firdesv-i a‘lāda Meḥemmed ‘İzzetī

(1092)

Ġazel

[Meḥ‘ülü fā‘ilātü meḥā‘ilü fā‘ilün]

Baḫılmaz ey gül-i ḥod-rüy-ı āftāb saña

Fürüg-ı nūr-ı cemāliñ yeter niḫāb saña

Ne ḥaddi var ki gele çeşm-i mestāne bāde

‘Aşır-ı ḥūşe-i Pervīn gerek şarāb saña

[77a]

O cism-i nāziki eyler ḥarīr āzürde

Meger ki berg-i semen ola cāme-ḥāb saña

Hevā-yı ‘aşḫ ile ser-germ olaldan ‘İzzetiyā

Çü şu‘le ‘ādet olupdur bu ıztırāb saña

Ġazel

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Ḳola alındı yine şad hezār nāz ederek

O bāz-ı ser-keşi rām eyledik niyāz ederek

Çekilse ḳāfilemiz ḳıblegāh-ı 'uṣṣāḳa

Derāy-ı nāleleri naġme-i Ḳicāz ederek

Ṭuyurdı sırr-ı nihān-ı maḥabbeti nāsa

Gönül dedikleri mecnūna keşf-i rāz ederek

Murādına erişir herkes 'İzzetī āḫir

Niyāz-ı dergeh-i Bārī-i niyāz ederek

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Dil-i hecr-āşināya vuşlat-ı dil-dār müşkildir

Belī erbāb-ı 'aşḳa ṫāḳat-i didār müşkildir

Muhabbetden ferāgat eylesün dirseñ dil-i zārı

Ṭabībim ıfıl-meşreb-i ḥastaya timār müşkildir

Olursa māye-i cem‘ iyyet dil-i ‘ İzzetī berbād

Uyarsa rüzgāra zülf-i dilber kār müşkildir

ve lehu

[Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Muğber gönül cihānda şafa-i ülfet olmasun

Tek rüzgāra zerre kadar minnet olmasun

Hergiz yapılmasın dil-i virān-ı ehl-i dil

Yā Rab eski şehre şehre yeñi ‘ ādet olmasun

Lā-büd sitemle ‘ ayşını telḥ eyler ‘ İzzetī

Kimse bu dehr-i dūn ile hem-şoḥbet olmasun

Beyt

[Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Fetīl-i dāğ-ı derūn şu‘ lelense şevkinle

Zamān-ı devlet ʿ aşkıñda bir çerāğ olsun

* * *

[Mefʿūlü fā ʿilātü mefā ʿilü fā ʿilün]

Sinemde hırz-ı cān gibi şaklırsa nola dil

Her dāğ-ı tāze bir güzelin yādigārıdır

Beyt

[Me fā ʿi lün me fā ʿi lün me fā ʿi lün me fā ʿi lün]

Ne minnetler çeker sākī-i dehr-i sifle-perverden

Bu bezmiñ ehl-i dil bir iki cām-ı ʿ işretin görse

[77b]

Matlaʿ

[Mef ʿūlü me fā ʿi lü me fā ʿi lü fā ʿū lün]

Dünyā ile merdānelik et eyleme dünı

Bu pīre-zeniñ olmayasın tā ki zebūnı

Beyt

[Me fā ʿi lün me fā ʿi lün me fā ʿi lün me fā ʿi lün]

Añılmışlardır nişān-ı tīrīn olmakda dil-i şeydā

Bizi ey bī-vefā ʿ ālemde bī-nām u nişān şanma

Maṭla‘

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ġam-ı hecriñle seyl-âb-ı sirişkim pür-şitâb olsun

Yıkıldı hâṭırım şimdengerü ‘âlem hjarâb olsun

‘UZLETİ-İ MEVLEVİ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Yine hancerbe-dest ol dil-rübâ mestâne olmağ var

Yine bu hây u hüy ol âfet-i devrâne olmağ var

Ya vuşlat el vere ya göstere yüz şûret-i hicrân

Yüri var ‘arz-ı hâl et ey dil şeydâne olmağ var

Der-Naşîhat-ı Ehl-i Keyf

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün fa ‘ū lün]

Seherî gel ğidâmı nüş eyle

Benden al ehl-i keyf iseñ pendîñ

Çek başñ hâba pûf nâme ile

Uyanup nūr içinde bul kendiñ

Beyt

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Şol kadar tutdum siper s̄inem ḥadeng-i yāre kim

Ḥaşre dek ḥāk-i mezārım kızsalar peykān çıkar

‘İZZİ

Şirvān’dan İstanbul’a gelüp tekrar vatan-ı aşlīsine gitmiştir. Küçük Ḥünkār nām maḥbūb ḥaķında bu kıt‘ ayı nazm itmiştir.

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Mariz-i ‘aşқа ancak çāre vaşl-i yāri bulmuşlar

Bu derde şerbet-i la‘l-i leb-i dil-dārı bulmuşlar

Rivāyet muhtelifdir gerçi ammā kavlı-i muğtābe

Bu şehriñ şöhret-āyini Küçük Ḥünkār’ı bulmuşlar

‘AZİZ

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Şimdi ey mäh-ı şeb-ārā ülfetiñ kimlerledir

Şem‘ iñe pervâne kimdir şöhetñ kimlerledir

[78a]

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Mü-miyānñ kim der-āğūş-ı hayāl eyler seniñ

Cāme-ḥāb içre şafā-yı vuşlatñ kimlerledir

Maṭla‘

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

O kim cellād-ı çeşm-i fitne-ḥābhñ neydüğün bilmez

Ḳazā-te’şir olan tiğ-i nigāhñ neydüğün bilmez

‘AZİZİ

Pāye-i fetvā nām-ı-ı nāmīlerine mersūm kılinup Cevrī-i nādir-fen nazm eylediği tārīḥdir.

Tārīḥ-i Cevrī

Eyledi Ḥaḳḳ ‘izz ile müftī ‘Azīz-i ‘ālemi

Āşārından te’līf *Kāfī* nām metn-i laṭīfi ve Türki inşā ile *Siyer-i Belāgat-i Ūşlūbī* ve *Siyer-i Kāzerūnī*’yi Fārisī’den tercümesi ve *Ḥilyetü’l-enbiyā* nām risālesi ve *Mir’atü’ş-şafā* nām aḥvāl-i enbiyā-ı ‘izāmı ḥāvī tārīḥ-i maṭbū‘ı *Selīm-nāme* ve

Süleymān-nāme nāmıyla *Hāce Tārīhi*'ne zeyl olmak üzere Sultān Süleymān Han cülüsundan vefātlarına gelince olan eşerleridir ki Sultān İbrāhīm'e ihdā etmiştir. Ve hübüt-ı Ādem'den biñ elli sekiz tārīhine gelince zuhūr eden aḥvāli muḥteḫī ve nice ġarāyib-i umūru ḥāvī tevāriḫ-i laṭīfi ve be' dehu biñ altmış sekize dek zeyli vardır. Vefātı daḫı biñ altmış sekizde vāk' adır. Raḥme Allah. Āṣār-ı nazımından

[78b]

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Yār çāh-ı zeḫānım ' ayn-ı vefādır der ise

Şaḫın ey ' aşıḫ-ı üftāde inanma çenedir

Beyt

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Rikābāsā o yārıñ pāyīne yüzler sürem dirseñ

Yolunda irtikāb ile aşılmāğı yaşılmāğı

'AŞḪİ

Müderris.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Cāmeler hep şātılıp gitdi şitā maşrafına

Ḫār yağdı gine bayramda meger kim fuḫarā

‘ Aşkıyâ nâle vü feryâdımı gûş etmez yâr

Varamaz gûşuna var ise toñar yolda şadâ

‘ İŞMETİ

Mü’ellif-i kitâb tarîkat-ı gülşen-i dîniñ bir güli Şeyh Muhammed Birgili Hazretleriniñ oğlu Fazlu’llâh Efendi nâm fâzılıñ ferzend-i fazîletmendidir. Nesebleri meşhûr-ı afâk maqbûl-i hazret-i Hallâk Şeyh İshâk hazretlerine müntehîdir. *Tarîkat-i Muhammediyye* Türkî inşâ ile tercüme itmiştir. Vefâtı biñ yetmiş beşde vâk‘ adır.

Târîh-i Vefâteş

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Fâzıl-ı dehr ‘ İsmetî-i pâk-zât

Vâriş-i seccâde-i peygamberî

Manşib-ı fetvâyı eylerken ümîd

Şadr-ı cennet oldı câh-ı zîverî

Oldı çünkim ‘āzim-i dāru’l-beḳā

Mātemin etdi anıñ ins ü perī

Ben daḡı Naẓmī dedim tāriḡini

‘İşmeti’niñ cāy-ı ‘Adn ola yeri

(1075)

Diger

[Meḫūlū fā’ilātü meḫā’ilü fā’ilün]

Ma‘ den-i faẓl u ma‘ ārif ey ibn-i Birgili

‘İşmeti’ merḡūma faẓlından ide raḡmet-i İlah

Fevtiniñ feyẓ-i du‘ā ile dedim tāriḡini

İde Bārī ‘İşmeti’ye cāy-ı ‘Adni cilvegāh

(1075)

[79a]

Ġazel

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Mīve-i vaşlına yāriñ gönül ikdām etme

Olacaq nesne degildir tama' -ı hām etme

Yād-ı la' liyle hemān kanā' at ey dil

Bezm-i ğamda heves-i bāde-i gülfām etme

Baņa cevr eylesesün dirseñ eger yār dilā

Añı neylerseñ idüp sevdiğin i' lām etme

Pendimi gūşına ey ' İşmeti mengūş eyle

Bādesiz cennet olursa yerin ārām etme

Қıт' a

[Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilūn]

Bāzū-yı baht ger pür ederse kemānımı

İster verā-yı Қāf'a қоysunlar nişānımı

Elbetde ‘İşmetî görünür sâhil-i ümîd

Mühlet verüp Hüdâ eger almazsa cânımı

ve lehu

[Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

Olursa dilde nola dâğ-ı arzû tâze

Henüz açıldı ol gül daği reng u bû tâze

Bu demde içmemege çâre var mıdır Âdem

‘Ale’l-huşûş ola sâkî hânde-rû tâze

ve lehu

[Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

Dimeñiz mest-i mey-i ğaflet olam ğam bilmez

O bezmgâhda dil-i berzah hurrem bilmez

Bilmek ister var ise mihr ü maḥabbet semtin

Dil- âverden alsañ ḥaberi kim bilmez

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Bahā-i ḥüsnünün bil ḳadrin ey meh-cāvidān ŧanma

Bu gevher-i degme bir ḳanda bulunmaz rāyegān ŧanma

Mey-i dūŧine vermiŧ yāre dārū-yı ferāmūŧı

Gece mestāne nāleñ 'İŧmeti ḥāḫır-niŧān ŧanma

ve lehu

[Fe 'i lā tün me fā i lün fe 'i lün]

Kim ki İstanbul iḳre tevbe idüp

İḳmezem dirse bir daḫı ŧahbā

İ' timād eyleme sözüne anıñ

Ġalaḫa ihtimāli var zīrā

ve lehu

[79b]

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ü lün]

Geldikde ḫaḫıñ 'āŧıḫıñna nāz idemezsin

Mānend-i hümā evcde pervāz idemezsin

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Nāme yazsam yāre cānım derd-i ' unvānım bilir

Münşī-i dīvān-ı ğamdır ' aşk-ı fermānım bilir

‘İTRİ

İstanbulī'dir. Mūsīķīye tūlāsı olup Sulṭān Meḥemmed'e teḳarrūbi var idi.

Ġazel

[Meḫ'ūlü fā 'ilātü meḫ'īlü fā 'ilūn]

Baḳmazsa rūy-ı dil-bere ā' dā şafā-naḳar

Sen eyle şun' -ı Hāḳḳ'ı temāşā şafā-naḳar

Mihr ü mehe baḳar mı cemālīñ gören dedim

Baḳdı dedi ol āyīne-sīmā şafā-naḳar

Dil-i nāzır ğubār-ı deriñdir dedim dedi

Cā'ize kuḫl-ı dīde-i bīnā şafā-naḳar

Yoğdur nazîr ħüsnüne birdir iki degil

Mişlin görürse nergis-i şehlâ şafâ-nazar

Bu nev-zuhûr-ı şâhid-i nazmıñ görüp eger

‘İtrî nazîre derse aħibbâ şafâ-nazar

* * *

[Mef’ülü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün]

İtsün ‘ilâc derd-i dile ol meh tabîb ise

Yoğsa vişâle minnetimiz yoğ naşîb ise

Güller henüz şatmada kâlâ-yı nâzını

Germ-âteş içre yanmadılar ‘andelîb ise

Bir genc-i bî-mişâldir ‘İtrî ħarîm-i yâr

Ejderdir etmiş anda temekkün râķîb ise

***

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Ĥasretle nola ħalsa gözüm ħâk-ı rehinde

Göz dikdiği yerlerdir o mihriñ de mehiñ de

Dāmen-keş ola ey ‘ İtrī hemān çirk-i riyādan

Ġam çekme girān yoğ deyü baħr-ı güneğinde

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Şevķ-i gūlzār-ı ruħuñla dil kaçan kim cūş eder

Nālesi hep bülbulān-ı gülşeni ħāmūş eder

Gülşen-i kūyuñ añup ger nāle kılsam ‘ İtriyā

Meclisinden lāl olur bülbul fiğānım gūş eder

[80a]

‘AFVĪ

İstanbul’dandır. Ĥüseyin Paşa oğludur. Ve Na‘ tī Muştafā Bey merħūmuñ birāder-i kihteridir. Ĥāce-gāndandır. Sa‘ d-ābād tāriħidir ki pesendide-i İbrāħīm Paşa’dır.

Tāriħ-i Sa‘ d-ābād

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

Ĥoşā kaçr-ı bülend-eyvān gerden ü taş-ı sultānī

Ki ārāyiş-fezā-yı şaĥnıdır taĥt-ı cihānbānı

Ne aşr ol mesned-i-ārā-yı ĥıdiv-i milket-i ālem

K'olur nireng-i aĥsīn aña evreng-i Süleymānı

Ne aşr ol aşr-ı cennet-sā-yı arĥ-ı heftomın hem ser

Sipihre ıĥmadı Çıt u Őadā-yı rif'at u Őānı

Ne aşr ol aşr-ı Sa' dābād-ı Şöhret-gir-i ālem kim

Binā ıldı anı ol Őehriyār-ı mülk-i Osmānı

Ne aşr ol aşr-ı ālī-baĥt-ı sultān-ı cihān-ārā

Hümāyūn ālī'-i pertev-firūz-ı zıll-ı Yezdānı

Ne sultān ol Şeh-i Ĥüsrev sipāh-i milket-pirā

Degil Şaff-ı te'ālinde cihānıñ cümle raĥşānı

Ne Őeh ol dāver-i gerdūn ĥabāb-ı āsmān-ĥaŐmet

Sezâdır bende-i dergâhı etse mihr-i raḥşânı

Ne şeh ol şâh-ı vâlâ-rütbe dârâ-yı felek-mesned

Ki zerrîn na' l-i raḥş-ı şevketidir mâh-ı nûrânî (safayi'ye bak)

Ne şeh ol şâh-ı İskender çeşm-i Sulţân Aḥmed Ḥan

Ġubâr-ı dergeh-i vâlâsıdır kuḥl-ı Şıfâhânî

Ḳudüm-i pâki verdikce şeref bu cây-ı dil-cûya

Olur her taraf-ı behçet-nümâ-yı zevk-i rûhânî

Ne cây ol cây-ı âsâyiş-nümâ-yı ehl-i isti'dâd

Nümâ-sâz etmede âb u hevâsı gülşen-i cânı

Zihî cây-ı şafâ-ârâ-yı râhat-baḥş u nüzhetgâh

Ki teşrîf eyleye Sulţân-ı heft-iqlîm-i ḥâkânî

Görüp bu cāyı şâyân-ı nigāh-ı raġbet ü luṭfu

Hemān bünyādına bu қаşrın etdi emr ü fermānı

İdüp ya'ni havāle 'uhde-i şadāret-i nazm-ı devlet

Yapıldı böyle bir қаşr-ı Havernak-ı reşk-i sultānı

Ne şadr ol şāhib-i şadr-ı şadāret nazm-ı devlet

Odur hālā vezir-i a'zam u dāmād-ı zī-şānı

Vezir-i a'zam-ı deryā-dil-i hoş-āver-i in'ām

İder sīr-āb-ı luṭfu teşnegān-ı cūd u iḥsānı

Mekārim-pişe İbrāhīm Paşa-yı kerem-ḥaşlet

Şumār-ı vaşfidır ḥayret-fezā-yı nev'-i insānı

[80b]

Cihān-nā-dīde oldı böyle bir қаşr-ı felek-fersā

Ki olur ḥande-güşā-yı çarḥ-ı gerdün saḳf-ı eyvānı

Nedir ol aşr-ı zerrin kim Şu' -ı pertev-i nr

İderg gm-geşte tat'l-arz hrŐid-ı dırŐn

Nedir ol genc-i medfn-sery-ı ' izz  behcet kim

ılsım-ı hikmet ile eylemiş ejder nigezbn

Hm-y lne-sz evc ibl  cellindir

Mekn utmuŐ kenr-ı bar kn-ı drr-i imkn

Hemişe blbl-i dil name-sz-ı bg-ı vaşfidır

Hzn-n-ddedir bu aşr-ı iblin glistn

Aıtd l'le-i b-ı mekrim eŐme-i cd

İdp icr-y himmet menba' 'l-hyr-ı firvn

Sebils mselsel resm-i nev-cd-ı Őhidir

BaŐ mecr-y isndır aya cy-ı Ődn

Eger bir cür' asın nūş eylese Hızr āb-ı pākinden

Olurdu lezzetinden dest-būs-ı āb-ı hayvānī

Olunca sāye-endāz-ı şeref-pīrā-yı teşrīfī

Muḥaşşal ḳaşr-ı cennet şān olur o evşāf-ı şāyānı

Degildir encüm-i seyyāre yer yer eyledi icrā

Ḳudūm-ı şāh-ı zī-şāna felek resm-i zer-efşānı

Ṭoḳutdu zer-ḳumāş-ı tār u pūd-ı mührünü ḥāver

Ederse maḳdem-i pākine pāy-endāz-ı erzānī

Degil evşāfı çün ḡayet-pezīr-i midḥat-i zātı

Du' ā-yı devletiyle ' Afvīyā ver nazma pāyānı

Ḥudā zāt-ı hümāyūnuñ ḥaḫādan ḥıfz edip her dem

İçinde zevk ü ' ayş ile mu'ammer eyleye anı

Ĥudā aşr-ı kerem-bügyānın ābādān idüp müzdād

Ola eözün-ter ‘ömr-i ebedle Şevket ü Őānı

Daĥı Őeh-zādegān-ı nūr-ı eŐm-i salanat-ābād

Olup maĥfūz-ı Yezdānī olalar devlet-‘unvānī

Tārīĥ-i Velādet-i Şeh-zāde Nu‘mān

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ĥidiv-i dādger sulān-ı heft-ilīm-i ĥāānī

Hümāyün-baĥt-ı eslāf-ı mülük-ı salanat-pirā

Cenāb-ı ĥāzret-i Ĥan Aĥmedü’Ő-Őālīs Şeh-i ‘ālem

Zamān-ı devletidir māye-baĥŐ-ı rāĥat-ı dünyā

O ŐāhenŐāĥ-ı vālā-ādr-i evreng-i sa‘ādet kim

Ėubār-ı dergehindir tūtüyā-yı dīde-i Dārā

[81a]

Vücūda geldi ya'ni şulb-i pākiñden beşāretler

‘ Arīķü’z-zāt bir şeh-zāde-i memdūh u müsteşnā

Ṭulū‘ etdi yeni burc-ı şerefdē ol kāmē-tal‘ at

Göründi maṭla‘ ü'l- iclālden bir māh-ı bedr-ārā

Ruḥ-ı pūr-tābı ṭa‘ n-endāz-ı şēms-i evc-i ‘ izzetdir

Cebīn-i tāb-nāki ğurre-i ğarrā-yı devlet-zā

Olup yūmn-i ḳudūmi bā‘ iş-i ārāyış-i ‘ ālem

Ṭonatdı çār-sū-yı dehri şevķinden bütün dūnyā

Zihī ḥayrū'l-ḳudūm-i behcet-ārā-yı aşālet kim

Cihān oldı neşāt-efzā-yı şevk-āşūb-ı ser-tā-pā

Ḥudā zāt-ı hümāyun-ı şehinşāh-ı kerem-kārı

İde ārāyış-i taḥt-ı Süleymān-ı cihān-fermā

Du‘ā-yı devlet idip dedi tāriḥini ‘Afvī

İde şeh-zāde Nu‘mānı mu‘ammer ‘ayniyle Mevlā

‘AQLĪ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ser-i kūyuñ gören meyl-i behişt-i cāvidān etmez

Ruḥuñ seyr eyleyenler ārzū-yı ḥūriyān etmez

Dime etmez nigāh-ı āşināyı ‘Aqlī-yi zāra

Budur tarz-ı cūvānān iltifāt-ı ‘āşıkān etmez

‘AMRĪ

[Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘lün]

O dügmeler ḳo yirinde çözümlerin ḫursun

Ṭılsım-ı āyine-bendiñ bozulmasun ḫursun

Maṭla‘

[Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Çeke gör ol şanem-i bî-bedeli pehlüya

Aldanup qalma şaḳın bir iki şeftälüya

ve lehu

[Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

Meded u rüy-ı dil- i dâğ-ı dâğa gösterme

Fetîl-i şu‘le-ribā‘ı çerāğa gösterme

ve lehu

[Me fā‘ilün me fā‘ilün me fā‘ilün me fā‘ilün]

Sirişk-i dîde âteşdân-ı ḳalbi eylemez teskîn

Söyünmez jâlelerle lâleniñ dâğ-ı ciger-sûzı

‘AMRÎ-İ DİYÂR-I BEKRÎ

[81b]

[Fe 'i lā tūn fē 'i lā tūn fē 'i lā tūn fē 'i lūn]

Günde bir kerre yüzün sürmek ile eşigine

Arturur bir derece kıdrını mihr-i enver

‘AVNĪ

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'ilūn]

Baş çıkardı lāleler şanmañ derūn-ı hākden

Cā-be-cā kıanlar şaçıldı dīde-i nemnākdan

‘İDĪ

Nāmı Bayram’dır. ‘Arūs-ı bīlād-ı ‘Arab olan şehr-i Haleb’ dendir. İstanbul’a gelüp
kıuzātndan bir pīr-i sāl-hūrde idi. Āşārından

[Mef’ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilū fā ‘ilūn]

Āşıkım ‘āşık figān u āh maħremdir baña

Nağme-sāz-ı tarab feryād-ı mātendir baña

Mest-i mey-pervā-yı ‘aşkım bāde bilmem neydüğün

Serde dāğ-ı āteşim sāğar-ı Cem’dir baña

Bîşe-zâr-ı ğamda tenhâ eylemem âh u emîn

Nâle-i kuhsâr-ı dil bir hûb hem-demdir baña

Olmazam memnûn cām-ı bâde-i bezm-i felek

Sâgar-ı leb-rîz-i ‘ışret çeşm-i pür-nemdir baña

‘İdî’yim ben olmaz bülbül-şıfat gülşen taleb

Sîne-i pür-dâğ çün bir bâğ-ı hurremdir baña

ve lehu

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Dilâ şâm-ı firâk içre çerâğ-efrûzdur âhım

Niye hem micmere-gerdân-ı bezm-i rûzdur âhım

N’ola dâğ-ı şerer-perver açılsa bâğ-ı sînemde

Nesîm-i ğonçe-pîrâ-yı dem-i nev-rûzdur âhım

Nola gül-mîh-i sînem olsa reşk-i pertev-i hürşîd

Dil-i pür-tâb ‘İdî’den şu‘a‘-efrûzdur âhım

ve lehu

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

‘Âşık-ı şūrîde-dil eşk-i terinden bellidir

Hâce-i bâzâr-ı maḥabbet gevherinden bellidir

Girye-i hūnînidir ‘uşşâkı ifşâ eyleyeñ

Reh-rev-i vādî-i ḥayret reh-berinden bellidir

İmtihân etmek ne lâzım ‘İdî-i efgendeñi

[82a]

Nükte-perdâz-ı belâgat sözlerinden bellidir

Fİ-ḤARFİ'L-ĞAYIN

ĞĀZĪ

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Begim reftāre gel reşk-āver ol seyr ü dil-ārāya

Cemālīñ táb versin çehre-i tezyīn ü ārāya

Nazīre şanma 'aksiñ maṭla' -ı mir'āta baḫdıqça

Nazīr olsun mı şāhım āftāb-ı 'ālem-ārāya

Yaḫup ḫandīl-i māh u mihrini bu ṭāḫ-ı mināda

Bu bezm-i ḫālet-efzāyı felek yıllarla araya

Ḥayāl-i yār ile ḫalvet-serāy-ı dil müzeyyendir

Gider efkārı Ğāzī girmesün aḡyār araya

ve lehu

[Fe 'i lā tün me fā 'i lün fe 'i lün]

Yār aḡyāra çünki rām oldu

Zindegānī baña ḫarām oldu

Şām-ı hecrinde bezm-i hāşımıza

Hūn-ı dil bāde [vü] dīde cām oldu

Heves-i şubh-ı vaşlı cānānıñ

Bā'is-i intizār-ı şām oldu

Sūd-ı sūdāgeri naḳd-i vişāl

Ġāzīyā bir ḥayāl-i ḥām oldu

ĠĀZĪ

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Gördüğün oḳa tutar ğamzesi ruḥşat mı verir

Yayını biz çekeriz ğayrıya zaḥmet mi verir

ĠAFÜRĪ

İsm-i şerīfleri Maḥmūd'dur. Gelibolu'dandır. Şeyḫ Maḥmūd Hüdāyī tekyesinde ol
 'aşrda vāḳ' a Cennet Efendi'nin inābet ba' de anıñ yerine post-nişin-i meşīḥat olup

Ebu'l-Feth-i Cāmi' -i Şerīfnde cum' a şeyhi iken biñ yetmiş sekizde gūşe-güzīn-i
vaḥdet-i beḳā olmuşlardır.

Tārīḥ

Mürşīd-i Kāmil-i Ḥaḳ buldı “maḳām-ı Maḥmūd”

[82b]

İlahiyātındandır

[*Me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn fa 'ū lūn*]

Sürüp dergāhıña rüy-ı siyāhım

Umarım ' avf ola cürm ü günāhım

Penāhım Ḥālīḳım Rabbim İlāhım

Ḥudāvendim Efendim Pādişāhım

Ġafūrī'niñ idüp derdine dermān

Cemāliñ nūrına eyle sezāvār

Keremlerle luḫflar ile her-bār

Ḥudāvendim Efendim Pādişāhım

Ġazeliyâtındandır

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

O ħaţ kim şafha-i pâk-ı ruĥ-ı cānāna yazılmış

Duĥān āyetleridir kim gümüş fincāna yazılmış

Degül ebrū o bir tuġrā-yı ġarrādır ki çekmişler

Cemālī emrdir kim 'āşık-ı nālāna yazmışlar

ve lehu

[Fâ 'i lā tün fâ 'i lā tün fâ 'i lā tün fâ 'i lün]

Söylemez rāz-ı leb-i la'lini mübhem ne tıtar

Şıdķ içredir nā-süfteyi bilmem ne tıtar

Saķf-ı gerdūna n'ola verse Ġafūrī yine tāb

Seyr ediñ meş'ale-i āh-ı dem-ā-dem ne tıtar

ĠINĀYĪ

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe i lün]

Nigehi tıġine göġüs gereriz

Gör ne keskin kaçālara siperiz

Kaşd-ı tavaf-ı harīm-i yār etdik

Bu hevesle bürehne-pā vü seriz

Müzmin-i ‘ aşkıız ey kemān-ebrū

Ne kaçadar saht ise o yay çekeriz

Feth-i bāb olmadı Ğınāyī bize

Yār kūyuñda der-be-der çekeriz

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Olma hem-āğūş-ı sīm-endām mānend-i nigīn

Rū-siyehlikde çıkarma nām mānend-i nigīn

Nām-darānı eder güm-geşte dest-i rüzgār

Ger olursa Hâtem-i eyyām mānend-i nigīn

Levh-i dilde naqş-ı nām u mühr-i dil-ber eylesün

Büse-cüyân-ı leb-i gülfām mānend-i nigīn

[83a]

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Felek bezminde cām ārzū-yı nā-dīdedir şimdi

Ḥumār-ı ye’sile çeşm-i emel ḥābīdedir şimdi

Heman bī-hūde-gerd-i reh-güzārı olsa ey ümīd

Ḳabā-yı şāhid-i maqşūd dāmen-çīdedir şimdi

ve lehu

Be mey kon çāre ḳadd-ı ḥam-ı pīrān-fānī rā

Ke netvān cūz be āteş rāst kerdēn kec kemān rā

Nebāşad ‘ārifān dil-saḥt ez guftār-ı bed-gūyān

Ke neşnindem ze dey yaḥ-beste baḥr-ı bikerānī rā⁸⁶

ve lehu

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

⁸⁶ Şarapla ölümcül yaşlıların eğik boyunlarına çare bul çünkü ateşten başka bir şey ile eğik yay düzeltilemez. Arifler kötü söyleyenlerin sözünden korkmaz. Çünkü duymadım ki kış yüzünden kıyısız bir deniz buz tutsun.

Pāk eyile hevādan dil-i nālānımı yā Rab

Bī-jeng kııl āyīne-i ‘irfānı yā Rab

Şahn-ı çemen-i merhamete cūy-ı revān et

Eşk-i terim dīde-i giryānımı yā Rab

Rubā‘ī

Ey maṭla‘-ı envār-ı hidāyet-i Ḥudā

V’ey rūşen-i ‘ālem-i dīn ü dünyā

Vaz‘ eylemeseñ ḥāke mübārek ḳademiñ

Olmazdı aña mihr ü ḳamer nāsiye-sā

ĠAVŞĪ

İstanbul’dandır. Beyt: “Meşnevīden işiden kimse kelām-ı mu‘ciz/Döne döne
tonanır ol ḥarem-i ma‘nāyı” mefhūmuyla ṭarīḳ-i Mevlevī şeyḫi olmuşdur. Ba‘de
Ġalaṭa Mevlevī-ḥānesine şeyḫ olmuşdur

Tārīḫ-i Vefātı

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Devrān ḳodı Aḫmed Dede’siz tekyemizi ḫayf

Nazm

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Cānıma kār etdi istilā-yı derd-i rūzgār

Hîç göz açdırmaz baña bir laḥza gerd-i rūzgār

Olma Sührāb-ı ğamıñ maġlūbu tā kim diyeler

Āferīn ey Ğavṣī-i Rüstem-neberd-i rūzgār

ve lehu

[83b]

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Āsyāb-ı cevre kendim geldigim 'ayb eyleme

Bizde ma' nī ḥırmenından şıçramış bir dāneyiz

Beyt

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Göz diyüp gezdirdiğın bağ pāresiniñ şu' lesi

Nūr-ı Ḥaḳ'dandır bu rāzı bilmeyen a' mā imiş

Ḥāṭıra

Şāhib-i tezkire Şafāyī Efendi'nin bu maħalde münāsebetle bir ğazel taħrīr eylemişdi. Nazmda mertebe-i ṭab'ı ma'lūm olmaħ için bu dāmı taħrīr eyledim. Yoħsa pesendīde olduğı için zan olınmaya mezkūr Şafāyī 'arṣa-i inṣāda ħaylī fārisdir lakin vādī-i nazmda piyāde imiş.

Ġazel

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Devr edip ol serv-ķāmet gül-ı izārım Mevlevī

Neyveş efvn eyledi feryād [u] zārım Mevlevī

Mevlevīler başına 'ālem fer-ā-fer çevrilür

Ger semā' etse kaçan ol gül-ı izārım Mevlevī

Ġitmek ile heb rikāb-ı esb-i nāzında seniñ

Ķahr eder erbāb-ı dil yektā-süvārım Mevlevī

Ser-bürehne saña eyvallāħ der abdāl kim

Mülk-i ħüsnūñ pādīşāħı tāc-dārım Mevlevī

Gel ķudūmūñle müşerref ķıl gönüller taħtını

Müstmendindir Şafâyî şehr-i yârim Mevlevî

ĠIYÂŞÎ

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Cân geldi leb-i hasrete imdâd-ı necât et

Vaşlıñla âyâ 'İsâ-nefes nefh-i hayât et

Çok merd-i Felâṭun-ḥıredi eyledi Mecnûn

Çöz ' uḳde-i zülf-i siyehiñ ḥall-i nikât et

Güyâ ideyim dirseñ eger tûṭî-i ṭab' iñ

Vaşf-ı leb-i cânânı aña ḳand-ı nebât et

Düşdükçe piyâde yûri ferzâne Ġiyâşî

Bu nazm-ı maḥabbetde niçe şehleri mât et

FĪ ḤARFİ'L-FĀ

FĀ'İZ

İsmi ' Abdü'r-Raḥīm'dir. Mevlidi İstanbul'dur. Āşār-ı belāğat-şi' arī

[84a]

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Her ne dem perde-i zülf-i siyehi ḥā'il olur

Tābiş-i mihr-i ruḥ-ı yāra nazār ḳābil olur

Şimdi nāḳış görünür gerçi füsün-kārında

O meh-i evc-i melāḥat giderek kāmil olur

Murğ-ı dil dāmgeh-i kākülüne düşse n'ola

O nihāl-i çemen-i ḥüsni gören mā'il olur

Ḳaldı zulmet-kede-i ḥāhişi bir tāb-ı vişāl

Ol ki envār-ı ğam-ı ' aşḳına rüşen-dil olur

Fā'izā olmadı tāb-āver-i bezm-i maḳşūd

Bu ŧeb āyā o mehiñ vaŧlma kim nā'il olur

Ġazel

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Ĥülyā-kārī-i vuŧlat ferruĥ-ı encām olmaz

Sīmyā-ṭavr-ı emel kārger-i kām olmaz

ŧayd-ı murġ-ı dil-i ' uŧŧāka olur baŧarñ

Ĥalkā-i çeŧm-i fūsun-kārı gibi dām olmaz

Rūze-dārān-ı ġam-ı hecriñle ey ġonçe-dehen

Rūz-ı ŧevġ-āver-i vaŧlñ gibi bayram olmaz

Vuŧlatuñ kendü kerem eyler ederse yoĥsa

O siyeh-mest-i ġazab-piŧeye ārām olmaz

Tünd-ĥūdur ne ġadar ' arz-ı maĥabbet etseñ

Fā'iz ol ŧuĥ-ı cefā-piŧe saña rām olmaz

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

‘İdgehde cilveler etdikçe meh-rūlarla sen

Cümlesin āşüfte eylersiñ gīsūlarla sen

Haclet-i nezzārede olmuş vücūduñ pür-ğark

Serv-i sīmi gūyiyā zeyn etdiñ incülerle sen

Bir bağışda nice biñ ‘uşşākı eylersin helāk

‘Ālemi verdiñ hārāba çeşm-i cādūlara sen

Şīve-i reftāri etsünler ta‘ allüm bāğda

Seyre çık serv-i revānım kıadd-i dil-cūlarla sen

Gülşen-i nāz u niyāza verelim revnaķ yine

Dāğ-ı hūnīlerle ben zūlf-i semen-būlarla sen

Ülfet etmişsin muķaddem ey gül-i nāzūk-beden

Nice Fâ' iz gibi şâhib-ṭab' -1 pür-gûlarla sen

[84b]

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Zâhirde şeref-yâfte-i cây-1 pesînü

Ammâ harem-i ' aşqda bir şadr-1 nişînü

Ser-tâ-be-ḳadem dâğ-1 ğamze ney gibi ammâ

Şevḳ-âver-i cân u dil-i erbâb-1 yaḳînü

Mânende-i meh olsa nola ḳadrimiz ' âlî

Biz ḥâke naḳş-bend-i biḥîn-i naḳş-1 cebînü

Her gördüğümüz dil-bere meyl etmezüz ey şūḥ

Dil vermede bir tâzeye biz ḥaylî metînü

Fâ'iz'em pür-cūş-1 hidâyetle hemîşe

Ber-bâd iken ḥırmen-i endîşe-i kemînü

Târîḥ-i Velâdet-i Şeh-zâde Nu' mân

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ser-âmed geldi Sultân Aḥmed'in şeh-zâde Nu' mân'ı

(1135)

Tārîḥ-i Diger Berây-ı Velâdetes

Lâle-i Nu' mân açdı lâlezâr-ı salṭanat

(1135)

FÂ'İZ-İ BOSNAVÎ

1110.

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Vücûdum ṭab' -ı hecr ile ser-â-ser dâğ dâğ oldı

Miyân-ı bezm-i miḥnetde söyünmez bir çerâğ oldı

FÂḤİR

Bosna'dandır. Küttâbdan iken tariḫ-i şüfîyyeyi ihtiyâr itmişdir. Vefâtı biñ yüz yigirmi yedidedir.

Naẓm

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'lün]

Görünmez 'âleme ol nev-cüvân nâzıkdir

Olur perî gibi gözden nihân nâzıkdir

Eder su'âl ü cevâbı rumûz-ı ğamze ile

Tekellüm etmez o ğonçe-dehân nâzıkdir

ve lehu

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Teraḥḥum eyleyüp ḳalb-i ḥazînim şâd etmez mi

Beni o serv-ḳâmet ğuşşadan âzâd etmez mi

Ḥarâb etdi şeb-i firḳatde dil mülkin sipâh-ı ğam

'Aceb bir ğün gelüp ol şâh-ı ḥüsn âbâd etmez mi

[85a]

Maṭla'

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Kân-ı cevâhir olsa 'aceb mi dehânımız

Evşâf-ı la'liñ oldu çü vird-i zebânımız

FĀMĪ

Diyār-ı Bekr'dendir. Diyār-ı Bekr mahkemesiniñ baş kitâbeti kendüye tevcih olup giderken Üsküdar'da rāh-ı beķāya terāne-senc-i derāy-ı 'azimet olmuşdır. *Ferā'iz*'i biñ beyt ile terceme ve nazm itmekle *Nāzım-ı Ferā'iz* diyü meşhūr-ı cihān olmuşdur. Āhir-i 'ömrinde hālet-i bīmārīde bu beyt ile hatm-i sūhan-ı eş'ar itmişdir.

Maṭla'

[*Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün*]

Ne mümkindür dile ol ğamzeden bī-vehm ü bāk olmak

Şifası olmayan bīmāra şıhḫati helāk olmak

ve lehu

[*Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün*]

Görenler ebrūvāniñ mā'il olmazlar meh-i 'ide

İderler sāye-i zülfüñde diller ta'ne hūrşīde

ve lehu

[*Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün*]

Şarāb-ı la' l-i nābından gönül mestāne olduķda

Olur şan'at-nümā-yı fenn-i 'işret rūh-ı Cemşīd'e

‘ Aceb mi ‘ ıtr-pāş olsa cihāna Fāmī’yā nazmıñ

Suḥan bāğında eyler çün gül-i mazmūnu bu çīde

ve lehu

[Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

O deñlü nazẓare-i dil verdi reng-i āb saña

Ki reşk eder bu nümāyişle āftāb saña

Niçün muḳayyed-i tār-ı belā-yı zülf olduñ

Sezādır ey dil-i ser-geşte ıztırāb saña

Ne siḥr-sāz-ı suḥansın ki Fāmīyā olmuş

Zebān-ı mu‘ciz-i ‘acz-āver cevāb saña

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

O cellādıñ ki tīg-i ğamzesi destinde ‘uryāndır

Dil-i Cibrīl’e vehm-endāz-ı zaḥm āfet-i cāndır

Almada zū’l-fekār-ı ḥāme şīr-i ‘arşa-i nazmım

Şala nazm-āverān-ı dehre gelsin Fāmī meydāndır

[85b]

Beyt

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Hemān bir āstīn-i merḥametle silmediñ yoḥsa

Ġamiñda dem mi var kim çeşm-i zārı pür-nem etmesin

FĀYİZ

Maḥmiyye-i Edirne’ dendir. Börekçi-zāde dinmekle şöhret-dādedir.
Müderrisīndendir.

Nazm

[Mef’ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün]

Sāḳī mürüvvet et baña leb-riz cām ver

Eksikliğime ḳalma benim sen tamām ver

Bezm-i çemende sāğar-ı gülfāmı şun bize

Sāḳī bıraḳma sāğarı elden müdām ver

Ey şūh-ı bî-vefâ ne var inşâfa kâ'il ol

Gördükçe hâtır ele al bir selâm ver

Kıt'a

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Beñzemez Leylî'ye bir Mecnûn'ı var ancak anıñ

Bir nigehle ol perî biñ âdemi Mecnûn eder

Men' için nezzâreden güyâ sipihr-i kec-nihâd

'Āşıkıñ kâddin ham eyler dil-berin mevzûn eder

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'i lü me fâ 'i lü fa 'ü lün]

Āan eylemeden ol gözi hünî hâzer etmez

Biñ küşte yatur reh-güzerinden nazar etmez

İşler geçiyor sînemizde hâncer-i ġamzeñ

Bir mertebe kim tiġ-i kâzâ ol kâdar etmez

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'i lü me fâ 'i lü fa 'ü lün]

Teşrîfîñ ile hânemi reşk-i İrem eyle

Ağlatma beni iki gözüm gel kerem eyle

‘Ahd eyledi öpdürmege pâyîñ gelicek ‘îd

Yâ Rab sen o meh-pāreyi şābit-ķadem eyle

Maṭla‘

[Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

Kaçan gelür diyü āyā o mehveşîñ ḥaberi

Uçar gözümde ḥayāl-i ḥamāme-nāme gibi

Beyt

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Gerçi ḥavf-ı ḥanceri māni‘ miyānın kuçmağa

Vermek Allah’îñ gönül devlet kazâyâtından

[86a]

FĀYİZ

Nāmı Ḥalîl’dir. İstanbul’dan zuhūr etmişdir. Cābî-zāde’likle şöhreti vardır.

Naẓm

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Cûy-1 eşkin nev-bahâr-1 şevk cûşân eyledi

Râz-1 ‘aşk-1 sîne de hûşâk-1 tûfân eyledi

Sırr-1 ‘aşk-1 yâri pûşîde kıyâs eyler gönül

Zann eder fânûs-1 şem‘ -i bezmi pinhân eyledi

Oldı dil farç-1 hücum-1 ğamla berbâd u harâb

Hâne-i mir’âtı seyl-i jeng virân eyledi

FÂYİZ

Nâmı ‘Abdu’llah’dır. Sarâc-zâde’dır. Bir üstâddan telemmüz etmişdir.

Qızâtdandır. Vefâtı 1133

Nazm

[Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün]

Şarâb-1 la‘l ile mestiz humârımız yoqdur

O cûy-1 pür-mey-i ‘aşkız kararımız yoqdur

Biz ol nesîm-i ğamız kim bu bâğ-1 miñnetde

Kenâr-1 meclis-i yâre güzârımız yoqdur

Şikest ederseñ eger şîşe-i pâre-i dilimiz

Ĥudâ bilir ki saña inkisârımız yokdur

Maṭla‘

[Meḫ ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Ol murğ-ı hevâyî saña hiç kayd olunur mı

Terk eyle tek-â-püyı hemân şayd olunur mı

FĀYİZ

Emîn-i defter-i Ĥâkânîdir. Zuhûrî İstanbul’ dandır. Bu ġazel âşârındandır.

Ġazel

[Meḫ ‘ülü fâ ‘ilâtü meḫ ‘îlü fâ ‘ilün]

Sipihre şu‘le-i âh-ı derûn resân olsun

Felekde gün gibi ‘aşqım saña ‘ayân olsun

Cebîniñ üzre şehâ derhem etme zülfünü tâ

O cebhe-i tâbide mihr-i âsmân olsun

[86b]

Ķo girye eyleyelim rû-be-rû o ġonçe güle

Ben etdikçe figānlar o şādmān olsun

Vişāle nā'il olursuñ zamānı var der idin

Ḳanı o va' deler ey āfet-i cihān olsun

Raḳīb şāyed ide intikāl ey Fāyiz

O şūḥı da' vet ederseñ hele nihān olsun

* * *

[*Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lün*]

Āyīne-i ḥüsnüñ görelı ḥayretimiz var

Sīm-āb gibi bir dil-i bī-ṭāḳatimiz var

FĀYİZ⁸⁷

İsmi Meḥemmed'dir. İḳlīm-i İrān'dan gelüp küttāb-ı dīvān olmuşdır.

Nazm

Kemāl-i 'ārif sālīk zī ḥalvet bişter gerded

Zı deryā-yı ḳatre çün pehlū tuhī sāzed gevher gerded

---

⁸⁷ Şair'in mahlası Safāyī tezkiresinde Fâ'iz şeklindedir.

*Nazar sencide bāyed sohbet-i revşen zamirān rā
Ki çin-i ebrū-yı deryā-dilān mevc-ı haşer gerded⁸⁸*

Beyt

*Çü dil pür şod tu rā Fā‘ iz zī gam şirīn suhan kerdī
Belī çun dil be-hem peyvest ney rā ney-şeker kerdī⁸⁹*

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Şevk-bağ ol bezme feyz-i sāgar-ı şahbā gibi

‘İşve-bāzım neş’e-bağ ile neşāt-efzā gibi

Bir ferağ-zā nāz-perverdir turunc-ı ğabğabı

Ħüsn-i ‘ālem-zīb-i maḥbū‘ ı çemen-pirā gibi

Şu‘le-riz olduğça mir‘āta muḥarrā ḳākūli

⁸⁸ Halvetten salik arifin kemali artar. Denizden bir parça eger yanını boşaltırsa gevher olur. Zamiri aydınlarla (arifler) konuşurken dikkatli olmak lazım. Çünkü bir kaşım kırışığı cömertlere tehlike dalgası olabilir.

⁸⁹ Ey Faiz gönül gam ile dolduğunda sen tatlı konuştun iki gönül bir birine bağlandığında neyi ney şeker yapıyordun.

Lem‘ a-i ruhsârî hûrşîd-i cihân-ârâ gibi

FĀYIĞ

Nâmı Maḥmūd’dur. Belde-i Ruhâ’dan Nâbî’niñ aḳrabâsındandır. Qızâtındandır. Vefâtı biñ yüz yigirmi yedidedir. Pây-ı hırâmı leng olmağla kendi kendi aḥvâlini müş‘ir ḳâzî-‘askeriñ birine virdiği ḳaşîdedir.

[87a]

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

O deñlü eyledin vâdî-i maḳşûdumda püyânı

Şikest etdim ser-i râh-ı talebde ‘âḳıbet pâyı

Ḳazâ-yı kâmda sür‘atle irhâ-yı ‘inân etdim

Nice zâbt eyleyim bu raḥş-ı ṭab‘-ı nâ-şekîbâyı

Neşr

Ḳâzî-‘asker A‘rec Efendi ve taḫta-başı Ṭopal Aḫmed Efendi ‘aşrında bedîhî demişdir

Beyt

Ḳâzî‘ asker leng ü Fâyığ leng ü Taḫtabaşı leng

Hayf şad efsûs mâ der A 'recstân mândeim⁹⁰

Hâtıra

Ḳâzı Siroz Esîrî-zâde vaqtinde Pindârî-zâde Kör Zûpîn dinilmek ile şöhret-dâde olup naql iderdi ki İ'âzenen Allah oğlumuñ bir gözi ḳazâ-zede olunup ḥuzûr-ı ḥâkime da'vâ ile vardığımda Esîrî-zâde ve Nâbî ve Miḥfer Başı ve kendüm ve oğlum Kör bulunduğumuzdan mâ' adâ ḥikmet-i Allah te'âli oğlumuñ gözini uranıñ daḥı bir gözi ve şâhidlerimiñ daḥı biriniñ bir gözi olmayup el-ḥâşıl yedi 'aded körüñ cem' iyetini deñiz iderdi. Buña nisbet üç ḫopâl şeyi ḳalîldir.

Li-Muḥarririhi

Maḥkeme ḥalkı biemrullah ekşeri kör idi

Bir alây kör vâcibü'l-sir özge bir cumhûr idi

Ḳâḍî Kör Nâ'ib vü Küttâb kör vü Maḥşer Başı kör

Ekşer ḥuddâm hem şehlâ diyü mezkûr idi

Güfte-i Nâbî

Nâbî Fâyıḳ ağızından nazm idüp Ḥaleb'den İstanbul'a gönderdiği laḫîfedir.

Ġazel

[Müs tef i lâ tün müs tef i lâ tün]

Ḳış mevsiminde bulmazsa ḳarsaḳ

⁹⁰ Yüzlerce yazık ki biz Arcistanda kalmışız.

Mar' aş gibi ten dıtrerdi sağ sağ

[87b]

Dest-i cefādan feryāda gelsek

Zahm-ı cigerden bar bar bağırsağ

Şaff-rağı̄be şunmağ kolaydır

Kūyına yāriñ ħancerle varsađ

Dest-i taleble gelmez şikāra

Ol murđ-ı vağşı biñ gez ođ ursadı

Bir dāne vermez dihkān-ı gerdūn

Her dāne içün biñ dām kırsağ

Faşl-ı bahārıñ seyrini etsek

Gūlzāra Fāyık şu gibi ađsađ

Yāriñ elinden şahbā-yı nābī⁹¹

Zehr olsa olsa içsek şişsek kabarsak

Zurafā Piri Demiştir

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Fāyıkā sen ne gezersin bu cihānda sekerek

Bir yürüyüş yüri kim saña kıyāmetde gerek

Ġazel

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lün]

Şanmañ ki bu iksīr-i maḥabbet 'amelīdir

Bu neşve bize neş'e-i feyz-i ezelīdir

Sermāye-i ḥüsn olsa sezā zülfüne ammā

Ebrū varaḫ-ı ḥüsnüne bir ḥaṭṭ-ı celīdir

Elbette olur ruḫ-ı ḥumāri mey-i nābīñ

Hecriñ eleme keyf-i vişāliñ keselidir

---

⁹¹ Bu kelime beyitte “Nābī” kelimesini de çağrıştıracak şekilde tevriyeli kullanılmıştır.

İnkâr idemem şî' rini her şâ' iriñ ammâ

Taḥsîn idecek Fâyık-ı zârîñ ğazelidir

Fehm eyleyemez nükte-şinâsân-ı zamâne

Her bir suḥan-ı müşkili bir cifr-i ' Alîdir

ve lehu

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bir yirde olmadı müte' ayyin mekânımız

Âḥir hümâya döndü bizim âşyânımız

Ol ḥâl-i ' anberîne fedâ oldı cân u dil

' Atṭâr gibi ğâret olundı dükkânımız

Bâziçegâh-ı ' aşqda ser-germ-i seyr iken

Bir tıfl-ı ney-süvâra verildi ' inânımız

Bî-ṭâqat etmez âhımızı feyz-i ḳadd-i ḥam

İtmez şikeste tîrini zûr-ı kemânımız

* * *

[88a]

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Kişi cihāna ne cāha ne māla gelmiştir

Haķiķat üzre hemān bir kemāle gelmiştir

O ğonç-leb bizi meclisde görmez oldu meger

Gözine neş'e-i feyz-i piyāle gelmiştir

Elinde hancer-i hūn-rizi dā'imā Fāyık

O şūh'āleme gūyā kanāle gelmiştir

Κıı' a

[Fe 'i lā tün me fā 'i lün fe 'i lün]

Nā-sezādır şarāba pīr-i dü-tā

Duĥter-i tāki merd-i şābe veriñ

Bozdu āvāre-i neşātımı ğam

Derd-i meyden meded kebāba verin

Devr-i tevḥīde eşk şāf gerek

Dāne-i pākī āsyāba veriñ

Nazm

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Degil ḥāl-i siyeh ruḥsār-ı yār-ı nāzenīn üzre

Ümīd-i şehd ile ḳonmıř megesdir engübīn üzre

Sipihri geşt idince tīr-i āhım bir yelek ḳaldı

Ḳamer yüzlüm meh-i nev şanma bu çarḫ-ı berīn üzre

Ḳasem etmiş ḳadem başmamağa mey-ḫāneye Fāyık

Hele řābit-ḳadem olur mı seyr et bu yemin üzre

FETHĪ

İsmi ‘Abdü’l-kerīm’dir. İstanbul’dandır. Bolbolcı-zāde dinmekle meřhūrdur. Ayařofya’da cum’a şeyḫi olmağ ile re’īsü’l-şeyḫ-i İstanbul olmuşdur. Vefātı biñ yüz yedide vāḳi’dir.

El-Ḥaydār

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün fe 'ū lün]

Yeter yandım firâkıñ âteşine

Tecellî et meded sübhânım Allah

Yeter kanla katıldı gözyaşına

Tecellî et meded sübhânım Allah

Fenâ oldı beķâdan çün kināye

Erişdir Fethî'yi evc-i 'alāya

Faķiri vâşıl eyle bu ğınāya

Tecellî et meded sübhânım Allah

FETHÎ

İsmi Fethu'llah'dır. Hâcegāndandır. Ziyāde hadîdü'l-lisān olduğundan

[88b]

manşıbdan hālî kalmazdı. Re'isü'l-küttāb Rāmî Efendi'ye nāz u niyāzı müş'ir
kaşidesidir.

Maṭla'

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Fetī-i şem' -i bahtım gerçi sulţānım uyandırdı

Çerāğ-ı etdi beni ammā ve līkin yaqdı yandırdı

Ġazel

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Mest-i şahbā-yı elem çeşm-i terinden bellüdir

Rind-i 'işretgāh-ı maḥabbet sāğarından bellüdir

Tāc-ı zer gibi nümāyān serde dāğ-ı āteşin

Şāh-ı mülk-i 'aşq zerrin efserinden bellüdir

Nūr-baḥş oldu şu' a' -ı āteş mey-i meclise

Bezm-i şevk-engiz şem' -i enverinden bellüdir

Münker olmaz ṭab' mīna Fethī dürr-i nazmın gören

Baḥr-ı pür-cüş-ı ma' ānī gevherinden bellüdir

Ġazel

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Biḥamdi'llāh ol āfet zümre-i 'uṣṣāķı yād etmiş

Dil-i üftādegāna luṭfunu gūyā zīmād etmiş

Bırakdı 'asker-i müjgān ile ṣad-fitne devrāna

Fiğān-ı çeşm-i siyehkārından anıñ kim fesād etmiş

Raķīb-i rū-siyāhı cevr ile қatl etmiş ol āfet

Hemişe pāyidār olsun 'aceb özge cihād etmiş

Dehānı noķtası sırr-ı İlahī'dir o maḥbūbuñ

Ki kārın rüz [u] şeb perverde-i būy-ı ziyād etmiş

Nazāire söylemek üstāda hiç Fethī'ye cā'iz mi

Mişāl-i mūr dest-āvīzini ricle cerād etmiş

FÜTŪHÎ

Maḥmiyye-i Edirne'den zuhūr itmişdir. Kuzâtdandır. Vefâtı biñ elli dördte vâkı' dır.

Nazm

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Dil-i şad-pāreye zaḥmı o zibā ḥancer açmışdır

O bir şāhib-ķırāndır niçe böyle kişver açmışdır

Miyān-ı ebrŭvānında o ḥāl-i 'anberin cānā

Şanasın bir hümādır uçmağa bāl ü per açmışdır

FAḤRÎ

[89a]

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Maḳām-ı evc-i a' lāya erem dirseñ şihābāsā

Vücūd-ı pŭr-ğubārın pāy-māl eyle türābāsā

Ben ol müstağrak-ı gird-âb-ı deryâ-yı gamam şimdi

Döner seyl-âb-ı eşkim üzre gerdün âsiyâbâsâ

FAHRÎ

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Çeşmiñ o kadar eyledi tekşîr-i tegâfûl

K'oldu nigehiñ fâriğ-i tedbîr-i tegâfûl

Teşbîh eden ebrûlarımı kıavs-ı kıazâyâ

Şâyestedir olsa hedef-i tîr-i tegâfûl

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Revnağ-ı haddiñi çün etdi temâşâ lâle

‘Âşık oldu saña biñ cân ile cânâ lâle

FERDÎ

İstanbul'dandır. Mâlîye tezkirecisidir. Lügaz-ı Dügme-İlik âñındır.

Lügaz-ı Dügme-İlik

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Nedir ol gülle-i şağır ü ' acīb

Ola dā'im Boğāz-ı Hışāra qarīb

Tirevīyü'l-aşldır ol ekşer

Ki Harirī deyü taħalluş eder

Fem-i nādīdevār serinde delik

Yedügi rüz u şeb kemiksiz ilik

Gāhī açılmağa kıomaz yāri

Öldürür kıaydı ' aşık-ı zārı

Öte yaķalıdır o ehl-i yemīn

Şolaķ olmaz olursa şāha qarīn

Bilürem vaşfını baña ögme

Cürmi de var ise sögüp döğme

FERİDÛN

Bosna'dandır. Nâmı Şîr ' Alî'dir. Vefâtı biñ yüz yetmiş tokuzdadır.

' Adn'i künām eylesün Şîr ' Alî yâ İlah

(1079)

FERİDÎ

Çuzâtdandır.

[89b]

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Bir şūhuñ olup ' aşkı yine sinede peydâ

Mâh-ı ufq-ı çerâğ-ı maḥabbet yeñilendi

FEZÂYÎ

Maḥmiyye-i Edirne'dendir. Erbâb-ı ḥırefden rişte-fürüşdur. Āşârından:

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Dili mecnûn ser-gerdân iden deşt-i maḥabbetdir

Ser-ā-ser āteş-i ‘ aşk ile s̄inem dāğ-ı maḥabbetdir

Nazm

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Sezādır gülşen-i kūyuñda nergis d̄idebān olsa

Egerçi mestdir ammā ki bir ehl-i başiretdir

Siyeh-rūlar ḥarīm-i gülşen-i firdevse girmezler

Ne vech ile seniñ ḥāl-i ‘ izārñ ehl-i cennetdir

Mecāz añlamasun şi‘ riñ Fezāyī p̄iş-i kāmilde

‘ Arz-ı erbāb-ı dil yārana bir ‘ arz-ı maḥabbetdir

ve lehu

[Mef’ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün]

Kaşdıñ şehā yeter bu dil-i nā-tüvānıma

Bi’llāh dayandı t̄iğ-i ğamiñ üstüḥānıma

‘ Azm eyledim Fezāyī reh-i yāra dün gece

Sāyem o māh-tābı görüp düşdü yanıma

FÜZÛNÎ VELÂDETİ ANAṬOL

Velâdet-i vilâyet-i Anaṭolu'da vaḳ' adır. Ba' de serâ-yı âmire'de perverde olmuştur.

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

'Ârızîñ üzre ola ol ḥâl-i 'anber-bû mudur

Yâ ḥarîm Ka'be'de hiç kaç nefer-i Hindû mudur

Şûretâ gerçi dehendir anı ma'lûm eyledim

Ma'nide ammâ ki pürdür ḥoḳḳa-i lü'lü' müdür

FAŞÎḤ

İstanbul'dandır. Küttâbdan iken kitâbeti terk idüp Ğalaṭa Mevlevî-hânesinde gûşenişin-i ḳanâ'at bir dervîş-i melâmiyyün-şûret olup biñ yüz on ikide vefât idüp dimişlerdir:

Târîḥ-i Vefâteş

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Ḥazret-i Monlâ-yı Rûm'uñ ḥâk-i râh-ı devleti

Pertev-i şems-i hidâyet perteviniñ pertevi

Ṭūṭī-i mu' ciz-dem-i āyīne-i ' irfān idi

Şūretā dervīş idi sīretā şāh-ı ma' nevī

[90a]

Ḥaḫ budur ol nükte-dāniñ ṭab' ma maḥşūş idi

Naẓm u neşr şi' r ü inşā vü rubā'ī meşnevi

Bu ḥarāb-ābādı terk idüp cināna atdı cān

Raḥmet-i Mevlā ile ma' mūr ola dünyā evi

Oḫı leyste fevtine bu mışrā' ı tāriḫ için

Göçdi bāḫī mülkine Dervīş Faşīḫ-i Mevlevī

* * *

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Merḥabā-yı vaşlıñ ümmīdiyle çok 'id etdiler

Rūze-dārān-ı maḥabbet hep bir elden gitdiler

Gül gibi rengin ü sādeyken cemāliñ ey perī

Ḥaṭṭ-ı rüy-ı ' arızıñ bilmem ne yüzden yetdiler

Ƙoydılar berg-i lisān mecmū[‘] a-i ünse Faşîḥ

Nerm iken yāriñ dil-i bī-rahmını berg etdiler

Nazm

[Mef ‘ülü me fā ‘î lü me fā ‘î lü fa ‘û lün]

Ol mūy-miyān ḥancerini der-kemer eyler

Rüstemler ol belden güzer etmez ḥazer eyler

Bir gūşe ki peygām-ı vişāli güzer etse

Gül gibi meşām-ı dile būyu eşer eyler

Bu bāğda yer yok ğam u şādiye Faşîḥā

Kim faşl-ı bahār ile ḥazānı güzer eyler

Nazm

[Me fā ‘î lün fe ‘î lā tün me fā ‘î lün fe ‘i lün]

Bu şeb görünüp dedim ey māh sür[‘] ātiñ kimedür

Kimi müşerref edersin ‘ azīmetiñ kimedür

Elinde hancer-i ser-tiz-i cevri-bidârîñ

Miyân-ı ‘aşık-ı şeydâ niyyetiñ kimedür

Şarîre başladîñ ey kemâl-i hoş-edâ-yı Faşîh

Kimiñ şenâgerî olduñ bu midhâtiñ kimedür

ve lehu

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Ey perî-ruhsâr bilmem ülfetiñ kimlerledür

Hîç görünmezsün ‘aceb ünsiyyetiñ kimlerledür

Kağrı meclis-i feyz-yâb-ı nûr-ı hüsniñdür ‘aceb

Şem‘-i bezm-ârâ gibi germiyyetiñ kimlerledür

ve lehu

[Mef‘ülü fâ ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ ‘ilün]

Haç-ı siyehle ruhuñ bir kitâb-ı nâz olmuş

Ki her varaçda niçe faşl-ı bâb-ı nâz olmuş

Niyāz ehline āmed-şüd-i tegāfülden

O nāzenīne reh-i intisāb-ı nāz olmuş

[90b]

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Geldi güşād-ı fāl-ı bahāra gül āyeti

Bülbülleriñ maķām-ı nevāda kıırā'atı

Țolmuş nikāt-ı şeb-nem-i ter şaĥn-ı güllere

Bir bir hezār yāda getirmiş rivāyeti

Țıı' a

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Ne ķadar pāyine yüz sürdüm ise āb gibi

Ser-keş oldu ol perī āteş-i pür-tāb gibi

Şevķ-i rüyuñla olan dāğmı āb ise Faşih

‘ Ālemi rüşen eder mihr-i cihān-tāb gibi

Țıı' a

[Fe 'i lā tūn me fā 'i lūn fe 'i lūn]

Ġarazıñ ni' met-i vişāle idüp

Şadra çekmekse ol gül-endāmı

Ebrūvānı işāre sen güzele

Ay gör şoñra eyle bayramı

Taksīm oğurlar

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Cāy edinsem etmeñ istib'ād deyr-i miñneti

'Āşıkım bir kāfir-i ħūsne Muḥammed ümmeti

Geceler 'azm etdigim ol māha sāyem ḥavfīdir

Bir ṭarīḳ ile ḳabūl etmez maḥabbet şirketi

ve lehu

[Mefā 'ilūn fe 'ilātūn mefā 'ilūn fe 'ilūn]

Ruḥuña āyīneveş sāde ederken nazara

Ḥaṭṭ ile görmek ise ba' de ḥarābi'l-Başra

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Nağme-i beyni hırāş-ı hicr ile oldum figār

Būy-ı vaşlı şimdi burnumdan getürdi rūzgār

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lün]

Üç çifte kayıkla çekilüp semt-i Hışāra

Çekdik hele biz de perī-rūyu kenāra

FAŞİHİ

İstanbul'dandır. 'Uşşākī-zāde'likle meşhūrdur. Quzātdandır. Vefātı biñ altmış beşdedir.

* * *

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Añlanur sūz-ı dili dūd-ı kebūd-ı āhdan

Āteş-i 'aşqıñ dil-i 'aşıkda kārı bellüdü

[91a]

Bağr-ı hecr-i yārda keşti-nişin-i miñnetiñ

Zulmet-i ebr-i siyehden rūzgārı bellüdü

FAŞİHİ

Nigbolu'dandır. Emîn-i defter-i haķanı ve ba' dehu terk idüp post-nişin-i meşihat olmuşdur. Vefatı 1106

Nazm

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Būy-ı zūlfūñ her ki buldum dirse müşk-i nābda

Hep hatādır sözleri mezd-i ulü'l-elbābda

Āftāb-ı tal' atin māhiyyetin bilmez haķim

Her deñlü olsa māhir fenn-i uşurlābda

Sāhil-i vaħdet görünmez bād-ı tevfiķ esmese

Niçe yüz biñ keştī nā-būd ola bu gird-ābdan

FİKRİ

Aķsarāy kaşabasındandır. Vefatı biñ altmış üçde vāķ' idir.

* * *

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Nice cān vermeyeyin kim göreniñ cānı sever

Hâk bu kim cānâ yakındır leb-i la' l-i dil-ber

FENĀYĪ

Nāmı Muşafā'dır. Şumnu kaşabasındandır. Beşiktaş kırbında Yaḥyā Efendi civārında niçe zamān sākin olup bir ümmī ādem iken rūḥaniyyet-i Şeyḥ'den feyz-yāb olup ol 'aşrda Selāmī Efendi'nin müsta'idd-i iksīr-i irşād oldı giderek bir 'ārif-i āgāh olmışdır. Vefātı biñ yüz on beşde vāk'adır.

Na't-ı Nebī

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Vücūduñ pertev-i nūr-ı Ḥudā'dır yā Resūla'llāh

Cihān şems-i cemāliñden ziyādır yā Resūla'llāh

İrerler zāt-ı Mevlā'ya gidenler işr-i pākinden

Seniñ şer'-i şerifiñ reh-nümādır yā Resūla'llāh

'Urūc etdik semāvāta erişdik menzil-i zātına

Vücūduñ manzar-ı zāt-ı Ḥudā'dır yā Resūla'llāh

Muḳaddem yaradılmış da ḥabībā nūr-ı zātıñdır

Añınçün muḳtedā-yı enbiyādır yā Resūla'llāh

[91b]

Fenāyī mücrime hiç çāre olmaz senden olmazsa

Ma' aṣīde ki zīrā müntehādır yā Resūla'llāh

FENNİ

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Ḥamdü li'llah ki bulup mertebe-i a' lāyı

Bekleriz ḥāk-i der-i Ḥazret-i Mevlānāyı

diyerek niçe māh u sāl sülükda olup Fāzıl Aḥmed Paşa'ya bir ḳaṣīde virüp pesendīde olmağla muḳābelesinde cizye kitābetini ber-vech-i te'bīd iḥsān olunup ba' de Müneccim-başı türbesiyle Sulṫān Meḥemmed'e intisāb ve maḳbūl-i pādiṣāhī olup bir gün Padiṣāh su'al ider ki “acaba bir zevḳ dünyāda var var mıdır ki pādiṣāhlar ol zevḳi itmek mümkün olmaya “ didikde cevābında “Şevketlu Pādiṣāhım cins-i zevḳiyyātda ve elezz-i lezīz-i eşyādan bir zevḳ vardır ki pādiṣāhlar müyesser degildir. “yā ne olmaḳ gerek” dediklerinde “Pādiṣāhım evvelā bir ādemin dört nā-münāsib menkūḥası olup yek taḫtadan dördünü ṫalāḳ-ı ṣelāse ile taḫlīḳ eyleye 'ārif nazarında bundan lezīz zevḳ olmaz. ḥazretü'l-mülūk didikleri ancak bu zevḳdir” dedikde pādiṣāh-ı Cem-cāh ḥazretleri vāfir tebessüm buyurup 'azīm iḥsāna mazḥar olmuşlardır. Fi'l-ḥaḳīḳa mezbūr zen-dustluḳda kārını kemāle

irişdürüp çok hatun almış virmişdir. Ve dā'imā binā meşgūl bi't-ṭab' yıķıp yapmaġa mā'il idi. Bu beyt münāsib-i ḫāli idi:

Ḥāne-i zūhdü yıķup etdim esāsında ḫarāb

Naķzī ile ḫāne-i ḫummāri ta' mīr eyledim

Vefātı 1120

Ġazeliyātındandır

[Mef 'ūlü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

'Āşık ki vuzū eylemeye eşk-i teriyle

Sācid olımaz kıble-i maķşūda yeriyle

Reşk eylerim ol 'āşıkı kim bezm-i belāya

Zīnet vere fevvāre-i ḫūn-ı cigeriyle

Āyā bulunur mı bizde bir 'ārif-i āġāh

Ḥāk-i teni iksīr ide feyż-i nazarıyle

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Etdik ğıdâ hümâ-yı ğama üstühânımız

Olsa 'aceb mi evc-i felekde mekânımız

[92a]

Dil-ğastesine būs-ı lebin etmedi dirîğ

Haqqâ ki geldi yerine bir pāye cānımız

ve lehu

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Ne dem ki bezm-i ğama eşkimi şarâb ederin

O bezme maḥzârı bağrımı kebâb ederin

Niğâb-ı zülfü verâsında eglenir göñül

Cemâline baqamam def' a-i hicâb ederin

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Lâ-büd olur gözüne enîn dil diken diken

Bu ḥarzâr-ı dehre gelip bir diken diken

Vuşlat deminde a ederin dest-i Őev ile

İdrīs olursa cismime ger pīrehen diken

ve lehu

[Mef'ūlū fā'ilātū mefā'īlū fā'ilūn]

Ruħsār-ı yāre Şanma o nev-ħaṭṭ zarar verir

Őeh-bāz-ı ħūsnūne yeniden bāl ü per verir

İřbāt-ı nefy içinde lebiñ sırr-ı noıdadır

Vardır diyen dehānıñı cāndan ħaber verir

ve lehu

[Mef'ūlū fā'ilātū mefā'īlū fā'ilūn]

‘Arz et o yāre Őineñi bir iki yāre ek

Ol yārelerle bārī o yāri kenāra ek

Deryā-yı ma‘ siyyetle yeter eyledik Őināh

Terk et hevā-yı zevraı cismi kenāra ek

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Bilüp qadrin dirîgâ olmadı dil-ber harîdâr

‘ Aceb düşdi nazardan ‘ aşıkıñ eşk-i güher-bârı

Nedir bu sūz-ı dilden eşk-i ter Fennî’ye hecriñde

Ki bir mizâb içinde âb u âteş eylediñ cârî

Beşiktaş Mevlevî Hânesi Şeyhi Dede Yūsuf fevtine Tārîḥdir

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Vâşıl-ı sırr-ı Hudâ Ḥazret-i Dervîş Yūsuf

Būy-ı pîrehen-i vaşlla olup şevk-engîz

Erdi Yaqûb-şıfat aşl-ı merâm-ı qurba

Güş-ı cânına o dem erdi şadâ-yı ber-hîz

Fenniyâ güş edicek fevtini dedim tārîḥ

Oldı Yūsuf Dedemiz Mısr-ı na‘îm içre ‘ azîz

[92b]

Tārîḥ-i Ta‘mîr-i Mevlevî-ḥâne-i Beşiktaş:

Gelelim tekyesine şıdık ile Mevlânâ'nın

Ṭarîḫ-i Ḥacda fevt olan Pervâne-zāde merşiyе-güne nazm eylediği târiḫdir:

Târîḫ-i Merşiyе-güne

[Fe 'i lâ tün me fâ 'i lün fe 'i lün]

Şem' -i ' ömri erişdi pâyāna

Gitdi ' ālemden ibn-i Pervāne

İrdi bād-ı ecel aña ḫayfā

Püf dedi şanki şem' -i sūzāna

Ericek Şām'a şām olup şubḫı

Bezm-i fānīde içdi peymāne

Sa' y edip buldu şāḫibü'l-beyti

Cān atıp gitdi ḫurb-ı Raḫmān'a

İrci'ī nağmesini gūş idicek

Başladı murğ-ı rūḫu cevāna

Ṭavla-bāz idi bezm-i şāhīde

Mazhar idi ʿaṭā vü ihsāna

Virdi zar-ı dehre naḡd-i dili

Ḳapu aldı beḡāda merdāne

Kaʿbesin murāda buldı vuşūli

Dü şems etdi cihānda rindāne

Şeş-der-i çarḡ içinde buldu güşād

Seyr idüp dehri ḡāne-bā-ḡāne

ʿAfv olup cirmi Fenniḡā āniñ

Hem-celīs ola ḡūr u ḡılmāne

Ḥāṭıra

Fenni-i mezbūr ḡaḡında ḡānde-āver ḡatı çoḡ menāḡıb naḡl iderler cümleden biri bir gün bir ḡayıḡa süvār olup rüy-ı deryāda geşt ü güzār iderken şiddet-i rüzḡār sebebi ile ḡayıḡçı ḡayıḡı dil-ḡāh üzre ḡullanmayup iki büyük ḡalyon arasına

uğradup geçerken meger kıalyonculardan kabz-ı marziye mübtelâniñ birisi âlâbanda ta^çbîr olunan mağalden kazâ-yı hâcet maşlahatı için oturmuş bulunup lakin tabî^ç atında feyz-i ifrâṭ üzre olduğından bir iki güz hıyârı şeklinde surâḥ maḳ^ç addan tahminen nişfi kadar ser-zede ve nişf-ı uḡrayı henüz enderînude Fennî bu ḥâli görüp ve neye uğradığın bilüp hemân recâ ṭariḳiyle

[93a]

ṭevdîr eder Ḥaḳḳ ‘aşḳına olsun deprenmeyüz biz o ṭarafa bakmayup ve gözümüz yumup geçeriz diye gördi ḥerîf-i mezbûr recâyi işḡâ itmeyüp yerinden sıçradıḳda ma^çhûd nesne kazâ-yı mübrem gibi yerinden Fennî’niñ dizi üzerinde cevânâ iḥrâmına işâbetde ḥaṭâ itmeyüp ‘Ale’l-fevr iḥrâmı iki eliyle ḳâtı yaydan şapân ḳayası atar gibi Allah cezanı virsün diyerek deryâya silker. Rivâyet iderler ki ne televvüşünden gider ve ne ḳoḳusundan bir eşer bulunmamış *el-adde ‘ale’r-revâvi*⁹²

FENNÎ

Şehr-i Üsküp’dendir. İsmi Yûsuf’dır. Mekke ḳâḳısı olmuştur. Biñ yetmiş yedide vefât itdi.

Beyt

[*Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün*]

Şadâ-yı ra^ç d şanma yâd edip zûlm-i şehîdânı

Dögüp gögsün dem-â-dem nâle-i şeb-gîr eder gerdün

⁹² Bu konuda rivayet çoktur.

FEVZİ

İstanbul'dandır. Muşâhib Paşa nüdâmâsındandır. Âşârından bu kıt'a yazıldı.

Kıt'a

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Sâkı şarâb-ı la'liñ içir hâcetim budur

Bezm-i ezelde neşve-i keyfiyyetim budur

İdmân idüp kemân-ı belâya bu menzilin

Tâ gâyetinde taş dikeyim himmetim budur

Neşr

Bu sözi bir Fevzi dahı vardır ki vefâtında bu târihi nazm itmişlerdir.

Târih

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Gel şadâsın güş edince Fevzi-i şâhib-kemâl

Hû dedi girdi semâ'a 'azm-i cennet eyledi

(1084)

FAŞİHİ

Nāmi Aḥmed'dir. İstanbul'dandır. Bu Faşihî sehven beş maḥlaş te'hîr olundu.
Bunuñ

[93b]

şî'iri faķire ğāyet hoş gelmişdir. Āşārından *Esmā-i Bilād* nām manzūm te'lîfi ve *Bezm-i Küyūf* nām muşavver risālesi ki taşvîrâtı daḥı kendi ḳalemindendir.

Ġazel

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Beni ṭıġı gibi bend-i miyānı etdi cānānım

Belī yanındayım ammā ki ḳıl üstündedir cānım

Bu şeb diḳkatle seyrimde baḳam dedim ruḥ-ı yāra

Biri birine girdi neyleyim çeşmimle müjgānım

Ḥalāş-ı dest-i cevr-i yāra her dem bulmaġa çāre

Gelür bir yere tedbire giribānımla dāmānım

O şāh-ı mülk-i ḥüsnüñ meḳsemi cevr-i cefāsından

Faşihî güyiyā şu naziriridir çeşm-i giryānım

Ġazel

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Meyl idüp kıble-nümā gibi birāz şaġa şola

‘Āķibet kūyīna toġruldu göñül geldi yola

Şīşe-i dīde pūr-āba eger almaz isem

O şehīñ belki ġayāl-i gül-i ruġsārı şola

Mīve-i vaşlını ey naġl-i riyāz-i ‘işve

Ĥām iken mevsim-i ġüsnüñde yemiş var mı ola

İtme dil-teşne-i ġam ġalka-i āġūşuma gel

Ola kim ġavz-ı ümīd āb-ı ġayāt ile tola

Şāh-bāzım nice āvāreyi şayd eyler idi

Seni bir kerre Faşīġi eger alaydı kıola

Ġazel

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

O Şeh Çin-i cebin etdikçe ebrusun kemān eyler

Hadeng-i ęamzesine abl-i sinem niŐān eyler

Vefā eyle diyü cüy-ı sirişkim pāyın öpdükce

O serv-i bāę-ı  işve cevre dāmen-i der-miyān eyler

Raķibi buse-i la liyle Őād etdikçe meclisde

O bed-meşreb Őarāb-ı ergavānı baņa an eyler

Felekde kām-cū olma miŐāl-i kühken ey dil

Seni helvā-yı Şirin ile dāę-ı imtinān eyler

Aķıtdiñ teşne-gāna sāęar-ı Őahbāyı ey sāķi

Ne Cem eyler bu  adl-i dādı ne NūŐirevān eyler

İderdim biñ asemle hāne-i virānıma da vet

FaŐiħi ęözlerimden ol perī kendin nihān eyler

[94a]

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Vech-i pākiñ olalı āyīne-i 'ālem-nümā

Çaç bucağdır hāne-i dünyāyı gösterdi baña

FEHMĪ

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Yakardım micmer-i dilde buhūr-ı sihri ben ammā

Gelir mi da' vete bilmem peri-rüyān-ı istiğnā

İşitdi iftirākıñla meger ki āh-ı dil-sūzum

Kebūdī cāme giydi mātem eyler ser-be-ser dünyā

FEHĪM

İstanbul'da Tahte'l-kal'a'da bir Uncı 'Arab'ın oğludur. On sekiz yaşında tertib-i divān etmiştir. Fi'l-haķıķa şā'ir-i māhir olup Mısır Vālisi olan Eyüb Paşa'ya intisāb ve Mısır'a 'azimet ve Paşa-yı mezbūruñ iltifatıyla mülfelit olmağla hussād-ı bed-nihād müdmin-i hāmdır deyü iftirā ile nazār-ı Paşadan sākıt olmağla Mısır'da ziyāde miñnet ü gurbet ü zillet çekmekle şekvā-i mutazammın elfāzı keşide silk-i nazm edüp demiştir.

Der-Mezemmet-i MıŖ

[Meḑ'ülü ḑā'ilätü meḑā'îlü ḑā'ilün]

Geh mevcveŖ müŖâfir-i 'ummân-1 ğurbetiz

Geh gird-bād-1 bâdiye-gerdân-1 ğurbetiz

Maḑv eyledi vücûdumuzu tâb-1 âftâb

Vîrâne-zâr-1 MıŖ'da ḑayrân-1 ğurbetiz

Dâr u diyâr-1 yârdan oldu cüdâ Feḑîm

Rûz-1 kıyâm dest-be-dâmân-1 ğurbetiz

Diger

[Fâ 'i lâ tün ḑā 'i lâ tün ḑā 'i lâ tün ḑā 'i lün]

Tâ ki cânım tendedir mâ'ü'l-ḑayât olsa eger

İçmeyem ḑıẖr eylese teklîf-i âb-1 MıŖ'dan

Mihr olursam ol ufukdan etmeyem ḑaḑ'â ḑulû'

Mâḑ olursam almayım nûr âftâb-1 MıŖ'dan

Gülsitāndan bülbülān me'yūs olup hāmūş heb

Her hārābe pür-şadā bāng-i gurāb-ı Mışr'dan

Çok temāşa etdim ādem görmedim zirā gözüm

Hıredir gerd-i humār-ı bī-hisāb-ı Mışr'dan

Üştürān lāgar-ten ü pür-kef-dehen hārılar kavī

Ey su'āl iden mizāc-ı şeyh ü şāb-ı Mışr'dan

Evliyāsı ger bürehne-gır der-kef gezmede

‘İzz ü nān-ı himmet ummañ her bī-hicāb-ı Mışr'dan

[94b]

Çekse Yūsuf gāşiyem tutsa rikābım ger ‘aziz

İctināb etdim muhaşşal irtikāb-ı Mışr'dan

‘Ahdım olsun ger der-i cennet olursa ey Fehim

Şağ olursam geçmeyem bir dağı bāb-ı Mışr'danNeşr

Mışr'da ol 'aşrda Nevālī Mehemmed Beg nām řāhib-i kereme bir řaşīde virüp
tālib-i sefer-i Rūm oldıgım iş'ār eder.

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'lün]

Bağınca cünbiş-i mir'āt-ı çarğ-ı mināya

Sefer görümdi dil-i mübtelā-yı řeydāya

Ol mīr-i muşterem levāzım-ı seferiyyesin görüp Mışr ģazīnesiyle mā'an mu'azez ü
mükerrem İstanbul şarafına yollayıp gelürken İlğın nām menzilde biñ elli sekizde
vefāt etmişdir.

Tāriğ-i Vefāt-ı Fehīm

Gitdi biñ elli sekizde nā-murādane Fehīm

(1058)

* * *

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Çün nūr-ı dīdesi seferi oldı Nīl'den

Ya'ğub-ı ģasta el yudı çeşm-i'alīlden

Bir ģülřen olsa kim ģüli dāğ etse şu'lemi

Dil ģonçe oldı serdi-i bāğ-ı ģalīl'den

Kevşer hayāli ‘ aşıkā naqş ber-ābdır

Ƙıldık tehī habāb-1 dili selsebīlden

Etdik sükūt gavṭa-ḥor-1 baḥr-1 ‘ aşq olup

Olduḡ ḥalāş dāḡdaḡa-i ḡāl u ḡīlden

Çoḡ reh-nümāyı eyledik ey Hızır güm-sürāḡ

Şermendeyüz seniñ gibi yüz biñ delīlden

Ey şāh-1 kec-külāh-1 melā’ik sipāh-1 ḥüsn

Eyle otaḡ-1 şāhi per-i Cebre’īl’den

Ġazel

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Hışm ile çeşmiñ zebān-1 nālemi lāl etmesin

Murḡ-1 dest-āmüz-1 dildir bī-per ü bāl etmesin

Biñ tegāfūl etse ḡamzeñ naḡd-i cāna ḡam degil

Ġaret-i esbāb-1 dīn etmekde ihmāl etmesin

Şāh-ı iklīm-i ğamıñdır dil yeter bir dād kı1

Peyk-i āhıñ bārgāh-ı ‘arşa irsāl etmesin

[95a]

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Rind-i ‘aşkam baña bir rind-i cihān olsa güzel

Ġamze-i şūhu gibi nādiredān olsa güzel

Şāfam āyīne-şıfat naqş-ı nigārı sevemem

Sād-levḫam baña başdan başa ān olsa güzel

Beyt

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Dil ki ḫūn oldu naşīḫat anı islāḫ etmez

Ḫūsn-i tedbīr ile mey bir daḫı engūr olmaz

Ḫıṭ‘a

Şeb ki şod dūr-ı ez nezerāt āftāb-ı maḫşerem

Tā şabāḫ-ı ḫaşr muştāḫem cemāl-i ḫüb-rā

Bî-vucûdem gerçi tûfân-ı ğarķ-ı eşkem şod Fehîm

Ân serâbem men ki ğir-dâbî konem ğirdâb-râ⁹³

Hâtıra

Şerha çekdim dâĝ yaķdım göz göz etdim sînemi

Tâ görenlik mâtemim târiħim iz' ân eylesün

Bundan aķdem bu târiħi Fehîm kendi söyleyüp naķş-ı nesebiñ mezârı olmaķ için vaşiyetine binâen ķabrîne yazmışlardır deyü işidilir ki mışra' evvelden biñ elli beş ħâşıl olur. Belâda olan taķrîr münâfîdir. Ve'l-'alem 'indellah.

FEYZÎ

Şimâh nâm maħalden zuhûr ve İncili Çâvuş ile İslâmbol'a ğelüp ğuzâtıdandır.

Maṭla'

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Dil ü cânı yaķan tâb-ı ruħ-ı ruhsâr-ı yârimdir

Ten-i zerd ü nizârım çigneden ol şeh-süvârımdır

⁹³ O mahşer güneşim gözden uzak oldu gece, mahşer sabahına kadar, onun güzel yüzüne hasret kalırım. Ey Fehim, Tufan benim gözyaşlarımın gark olmasına rağmen ben mevcut değilim, buna rağmen öyle bir serabım ki suyu ve tozu bile girdaba çevirdim.

FEYZÎ

Şofyavî Şerîf Feyzullah Çelebîdir. Dervîş heyet ve ‘ilm-i nücûmda mehâreti var idi. Müneccimden ‘Îsâ Çelebi fevtine nazm eylediği târihidir:

[Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

Mâhir-i fenn-i riyâzî kâmil-i ders-i hüküm

‘Âlem-i ‘ilm-i ma‘ânî şârih-i metn ü beyân

[95b]

Kâtib-i hikmet-nüvîs mekteb-i âdâb-ı bahş

Ol Felâṭun-ı zamâne hâce-i işrâkıyân

Beyt-i işrâḳ-ı cihân-ı fânîyi terk eyleyip

‘Andelîb-i cânı bâḡ-ı nûrı kıldı âşiyân

Hey’et-i mecmû‘ asın iden perişân rûzgâr

Ṭayy-ı ṭümâr-ı ḡayât etdi ḡazâ-yı nâgehân

Eyleyüp evrâḳ-ı taḡvîm-i ḡayâtım târmâr

Hîçe şatdı ol edîb-i kâmilî âḡir zamân

Ditredi ol şeb kevākib üstüne ol fāzılıñ

Zühre şad ḥasretle oldu nāgehān mersiyye-i ḥān

Oldı Bercīs-i felek ol dem şalātine imām

İktidā etdi gelüp ḥayl-i gürūh-ı aḥterān

Üstüne tīgīñ ḳodı ol gece Behrām-ı felek

Kim vücūduna hevādan nāgeh ziyān

Baḥş-ı nūr etdi ser-ā-ser şāh-ı çarḥ-ı çāromīn

Āyet-i raḥmet oḳurdı peyk-i şāh-ı aḥterān

Yazdı tāriḥin bu nev' a kātib-ı çarḥ-ı felek

Feyzī-i dā' ī gibi şad ḥasret ile nāgehān

Çıḳdı biri fevtiniñ tāriḥini dedi 'ayān

Ola rūḥ-ı pāk-ı 'İsā hem-nişin-i Ḳudsiyān

[Meḫ'ülü fā'ilätü meḫ'ülü fā'ilün]

Dil düşdi nār-ı hıcre ser-â-ser bulunmadı

Şad sâle âteş içre semender bulunmadı

Çaldı fezâ-yı ğamda Hudâ menzil-i ümîd

Hādî-i reh-i şavâba erenler bulunmadı

Mümkin midir vuşul-i recâ-nâme-i ümîd

Güm-geştedir nişân-ı kebüter bulunmadı

Ğamzeñ hayâli dîde-i terden nihân olup

Deryâya düşdü tîğ-i mücevher bulunmadı

Çokdan revân-ı menzil-i maqşûd olurdu dil

Feyzî semend-i baht-ı tekâvir bulunmadı

FEYZİ-İ ŞUBHİ-ZÂDE

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Hün-âbe revân olmada çeşm-i terimizden

Pürdür yine eksilmedi kân gevherimizden

Hüşyâr olamaz tâ dem-i maḥşer ola ser-mest

Bir neşve gören cām-ı şafâ-güsterimizden

Maṭla'

[96a]

[Fâ 'î lā tün fâ 'î lā tün fâ 'î lā tün fâ 'î lün]

Zâr idüp şeş-der-i miḥnetde verir renc-i keder

Gâh nerrâd-ı felek âdemi bir pulluḡ eder

Beyt

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Menzil-res-i maḫşûd olamaz nâvek-i ümîd

Mânend-i kemân ḫaddi dü-tâ etmege degmez

Maṭla'

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Mi‘ yārımı naḡşān t̄utup ḡadr-i bahāda

Eksiklige t̄artıldı biraz vezn-i ḡāce-zāde

Maḡla‘

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün*]

Murādım rūḡ ile şanma teskin-i ḡarāretdir

Nezāketle nihānı ol perī-i ruḡsārı da‘ vetdir

Maḡla‘

[*Fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lün*]

Etmışdi rüyına yel-pāzesin dil-ber niḡāb

Maḡv olurdı t̄āb-ı ruḡsārından ānıñ āftāb

Maḡla‘

[*Fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lün*]

Şanma aldı destine yel-pāzesin ol ‘ işveger

Nāvek-i nezzāre-i ‘ uşşāḡına ḡıldı siper

FEYZİ

Ṭopḡapulıdır. Tilmiz-i Cevri’dir. Vefātı biñ t̄oḡsan t̄okuzda vāḡ‘ idir.

Ġazel

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Nice olmaz gönülde berg-i 'ayş-i cāvidān tāze

Gülistān tāze gül tāze nevā-yı bülbülān tāze

Bu faşl içre 'aceb mi tazelirse eski derdi dil

Dırahtān-ı sebz[ü] cūlar bī-keder-i seyrāniyān tāze

Ḳodı keyfiyyetinden her sere bir tāc-ı la'lini

İdüp āyīn-i Cemşīd'i şarāb-ı ergavān tāze

Henüz olmaḳda tīgī hūn-çegān efrāt-ı hışmından

Meger ḳan eylemişdir var ise ol bī-emān tāze

Çek ey Feyzī bu şeb āgūşuña bir tāze maḥbūbu

Yine sīnede olsun penbe-i dāğ-ı nihān tāze

[96b]

Ġazel

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün]

Destime pîr-i muġān mey-hānede sāġar şunar

Bāġbān-ı gül-çîne gūyā ki verd-i ter şunar

Ġayra sūnbüller verir bir berg-i ħod-rū istese

Bāġbān ben gül temennā eylesem aġker şunar

Yaġsa ‘ anberveş süveydā-yı dilin pervāneler

Şem‘ -i şāl eyler müheyyā şem‘ adān micmer şunar

Olsa bezm-i ‘ aşġda gāhī siyeh-mest-i ġazab

Ġamze çeşm-i şuhte ser-tiz bir ħancer şunar

ve lehu

[Me fā ‘ī lūn me fā ‘ī lūn me fā ‘ī lūn me fā ‘ī lūn]

Hevā-yı sūnbüldür seyr-i gül-zār u gül ister dil

Nesīm-i gülşenāsā geşt-i deşt-i sūnbül ister dil

İdüp ‘ işret dem-ā-dem zir-i serv sāye-i gülde

Nevā-yı fāhte şavt-ı bülend-i bülbül ister dil

* * *

[Meḫ'ülü fā'ilätü meḫā'ülü fā'ilün]

Tā şu' le-i derün ki bu gūne bülend ola

Hürşid ü meh o şu' leye tohm-ı pesend ola

FEYZİ

İstanbul'dandır. Sīm-keş Hasan Efendi dinmekle meşhūrdur. Vefatı biñ yüz ikidedir.

Ġazel

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Şerḫ-i ğam-ı dil beyāna gelmez

Ol sırr-ı nihān lisana gelmez

Hālim nice ' arz idem ḫuzūra

Taḫrīr idemem zebāna gelmez

Ḳaddiñ gibi bir nihāl-i mevzūn

Maḳṣūre-i *kūn fekān*⁹⁴ a gelmez

Āyīnede gördiler nazīrin

Mişliñ şanemā cihāna gelmez

Feyzī o periyle vaşl müşkil

Ḥalvetgeh-i ‘āşīkāna gelmez

FEYZĪ

Şehr-i İslāmbol’ dandır. Şeyhü’l-islām Ebū Sa‘īdzādedir. Tuğrā-yı ğarrā-yı sa‘ādet-
pīrā-yı fetvā ile iki def a mu‘anven olmuşdur. Def a-i ūlāsında Rāsiḳ dimişdi

[97a]

Tārīḩ

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün fā ‘ū lün*]

Te‘āla’alah zihī luṭf-ı İlahī

Ki tārīḩ oldı nām-ı feyz-mendi

⁹⁴ “Ol (der ve hemen) olur. Bakara 2/17 vd.

İşidenler dediler Rāsīāsā

Su‘āl edüp o zāt-ı ercümendi

Kim etdi şadr-ı fetvâyı müşerref

Zihî târiḥ-i Feyz’ullāh Efendi

Bu târiḥ faḳîr didim kim Ḳāḏî Sîrûz târiḥine meşābe-i vâḳı‘ olmuşdur. Ḳara Feryevî Rüşdî ‘Alî Efendi Sîrûza manşib olup teşrif-i buyurduklarında ‘arz olunmuşdı. ‘Azîm-i istihsân idüp ziver-i ser-siccill-i hükümet eyleyüp her bād Şafvet bu saña inḫāk ḫaḳıdır. Bu bu ana dek bu ittifaḳ degme bir kimseye vâḳı‘ olmamışdır dirler idi. ‘Azîm cā’ize taḫşîlleri görüldi.

Târiḥ-i Vefāteş

[*Me fā ‘î lün me fā ‘î lün fā ‘û lün*]

Fenādan etdi rihlet olmuş iken

Fazîletle fuḫûlüñ dil-pesendi

Ḥurûf-ı mu‘cem ile oldı târiḥ

Yüz onda göçdi Feyzu’llah Efendi

(1110)

Ġazel

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Şāh-1 gül çıksa yine tahtına sultān olsa

‘Andelībān-i çemen nağme-serāyān olsa

Gelse sākī dil-i ğam-dīdeyi şād-āb etse

Elde gül gibi yine cām-1 dıraḥşān olsa

Sünbūli āh-1 ciger-sūz ederdim teşbīh

Çıkduğumda eger ol da şerer-efşān olsa

Nev-bahār olsa yine sāğar-1 mey devr etse

Feyzīyā köhne cihān bir yeñi devrān olsa

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Vuşlat-1 dil-dār için ağıyār yār olmazuz

Bülbül-i şūrīdeveş hem-şoḥbet-i ḥār olmazuz

Tāb-1 ruḥsārı dil-i pür-sūza te’şīr eylese

Şevkimizden sūziş-i dilden haber-dār olmazuz

[97b]

Her ne deñlü mürveş olsağ za‘îf ü nâ-tüvân

Ol şeh-i hüsnüñ yanında Feyziyâ hâr olmazuz

Fİ̇ HARFİ'L-ĶĀF

ĶĀİMİ̇

Bosna'dan zühür ve Şofya'da Muşlihü'd-dîn Efendi'den inâbet ve me'zûn-ı hilâfet ve Şofya'da Silah-dâr Paşa zâviyesinde şeyh ba' dehu İzvomîk kaşabasında biñ tokşân birde vefât itmişdir. Kerâmât-ı bâhre ile meşhûr ve 'ilm-i cifirde mehâret ile ma' mûr rumûzân-ı cifriyye ile memlû Dîvân'ı vardır. Bosnavîler yanında haylî maqbûldür.

ĶĀDİRİ̇

[Me'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Germ-âbe içre var gör o dellâl-i âfeti

Şoydu cihânı eyledi dervîş-i Halveti̇

ADRI

İsmi ‘Abdü’l-âdir’dir. ‘Ayıntâb’dan zühür itmişdir. Bu ğazel-i meşhûrı taħrîr olundu.

Ġazel

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Çıardıñ boşa cânâ bâliş-i zer-kâre yüz verdiñ

opardıñ fitneler yer yer haţı-jengâre yüz verdiñ

Hemân bir dâneym dir milket-i bâĝ-ı cemâliñde

O Hindû-yı siyeh-rû ħâl-i ‘anber-bâra yüz verdiñ

Gelir bûs etmege şarar o ruĥsâr-ı ‘irfâna ki

Haţâ etdik şehâ ol turre-i tarrâra yüz verdiñ

Çıardı naşını ey pâdişâh-ı mülk-i istiĝnâ

O şûret uğrusu âyîne-i ‘izâra yüz verdiñ

Eliñ ko s̄ineye inşāfa gel kim Ẹadri-i zāra

Aña bir dest-i b̄üsüñ vermediñ ağıyāra yüz verdiñ

ẸUDSĪ

Ẹudsi-zāde naķībū'l-eşrāfdır. Vefatı biñ seksen beşde vāķidir.

* * *

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Nihān olsa gözümdeñ ol hayāl-i dil-sitān gitmez

Verā-yı ebrae girse mihr-i raḥşāndan nişān gitmez

[98a]

Lebiñ fikriyle didem ḳan döküp şol meste döndüm kim

Elinde cām-ı leb-riz-i şarāb-ı erḡavān gitmez

FĪ ḤARFĪ'1-KAF

KĀŞĪF

[Meḥ'ülü fā 'ilātü meḥā'ilü fā 'ilün]

Āh eyledikçe āteş-i dil kim 'ayān olur

Meş'al-i fūrüz-ı kafīle bī-dilān olur

Āh eyledikçe k̄āmet-i h̄ām-keştemiz bizim

Ser-pençe-i maḥabbetde t̄ir u kemān olur

Āh eyledikçe dūd-ı dil-i pür-şerārımız

Şāhenşeh-i maḥabbete bir sāyebān olur

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Pür-āteşdir derūnum rüy-i āl-i yār derdinden

Periştandır dil ü cān kākül-i mekkār derdinden

KĀMĪ

Edirneli Efendi diyü meşhūr-ı cihān olmuştur. Mışır Kāđısı olmuştı. Bir şā'ir-i bedī'ü'l-beyāndır. Edirneli tarīķ-i Gülşenī Şeyḫi La' lī Meḥammed Efendi vefātına tārīḫidir.

Meded ḳopdu nihāl-i Gülşenī'den bir gül-i Lālī

Tārīḫ-i Vezāret-i Meḥammed Paşa

Mihr-i kilik ola felek Rāmī Meḥammed Paşa

Takrîz-i Edhem-nâme

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Ḥabbezâ dâstân-ı 'ibret-zâ

Merḥabâ nazm-ı pāk-ı tâze-edâ

Şād bād hemîşe bād-â-şād

Rûḥ-ı pāk-ı 'Aṭâyî üstād

Oldı Şābit 'Aṭâyî-i şāni

Tāzelendirdi bāğ-ı 'irfānı

Oldı pervāzda hümā ḥalefi

Edhem-i kilki çölleri selefi

Ḳatı yüksekde eylemiş cevelān

Edhem-i kilkine Hümā'dır uyān

Evce çıqdı Hümā gibi şānı

Edhem-i kilki aldı meydānı

N'ola bu nazm-ı pāk ile her dem

Göge çıksa Hümā gibi ādem

[98b]

Yād ederler devrince 'arz u semā

Edhem ile Hümā'yı beynehümā

Bir kopus bu kopus bu tāze-zemīn

Kāmiyā şad-pesend ü şad-taḥsīn

Çemen-i nazm tā ola nābit

Ola bu Edhem ü Hümā Şābit

Ġazel

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Ey ḥaṭṭ-ı fitne 'arz-ı yārı görür müsün

Bir şem'imiz var anı daḥı söndürür müsün

Aldıñ raķı̄bi yañına kayd-ı hayāt ile

Ḳurbānıñ oldıgım ya bizi öldürür müsün

Bir dāne ḳalmayınca cihān içre ey felek

Bu āsyābı tā maḥşer döndürür müsün

Ey serv ü bāg gördüñ o naḥl-i şanavberi

Pā-der-gil-i firāḳ-ı bergde ṭurur musun

Kūyuñda girye eylesün neylesün şehā

Bī-çāre mübtelāñı meger güldürür müsün

Reftār-ı yār-ı ṭavr-ı ḥaḳı̄katde Kāmiyā

Semt-i mecāza sen daḥı bilmem yürür müsün

Ġazel

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Nā-revādır dimem ol āfet-i devrāna göre

Åşinā cevri nevāzişleri bīgāne göre

Sehldir ‘aşk-ı derûn olmasa bir dâğ-ı ye’s

Bārī ümmīd-i vişāl olsa bu hicrāna göre

Duhter-i rez ıatı çok merd-i ser-endāz imiş

‘Akl-ı evveldir o kim haşmını merdāne göre

Ber-ıarafdır hele cem‘ iyyet-i hâtırdan dil

Neyledi bād-ı şabā zülf-i perişāna göre

Kāmiyā kārı şikest eyle derd-i vīrānī

Her kimiñ dest-i neşātıdaki peymāna göre

Ġazel

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Göziñiz deriyor şayda o şehbāz-ı melāhat

Murğ-ı dil-i āvāremiz Allah’a emānet

Gül dāğlarım gör biricik hâtırımı yap

Olsun bu kadar sâhıteye bir de ʿimâret

Yüz kıareligi oldu siyeh-serlige encâm

Zâhid ne belâ başına sevdâ-yı riyâset

[99a]

Yeter müje vü gâmzeñe vaķf oldu derûnım

İtseñ nola bir kezde nigâh ile nezâret

Ruhsâr ile ebrûsı hayâli bize kâfi

Hürşid ü hilâl-i felek olmazsa ne hâcet

Dünyâda mücâzât-ı şemʿ eyledi rûşen

İtmiş aña da sūziş-i pervâne sirâyet

Olduñ yine bir zâlim-i bî-dâda giriftâr

Haķdan ola Kâmi saña imdâd u iʿânet

Maṭlaʿ

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn]

Kuḥl-ı çeşminden emīn ola amān ey dil-i zār

Göz karardup şunar 'uşşāķına bir gün dil-dār

Maṭla'

[Meḫā' ilün fe' ilātün meḫā' ilün fe' lün]

Görince ḫaṭṭını ruḫsār-ı âteş-efrūzuñ

Etekleri tutuşur ḫüsn-i ḫānmān-sūzuñ

Maṭla'

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Süzüp mestāne çeşmiñ verdi müjgāna yine ruḫşat

Yekeklendirdi tīr-i ğamzen-i ḫūn-rīzin ol āfet

Maṭla'

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lün]

Çoқdur ey sermāye-i 'ömrüm cemāliñ seyr eder

Reşkim oldır dīde aḫvel-yekiñ pek ḫayr eder

Beyt

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Neler çekdim eliñden ey cefā-cū söyleyemem ammā

Mufaşşal dāstānım bī-zebān olsam da el söyler

Maṭla'

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Tāze-nihāl-i ğonçeye bār degül gül ü diken

Bī-edebāne bülbülñ ḳonmasıdır belin büken

Maṭla'

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Mālī şarf et ḳalmasun bu şeş-der-i virānede

Nezd-bāz-ı 'aḳl-ı evvel pul ḳomaz şiş-ḥānede

Maṭla'

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Duḥānım çöpünü tiryāki altun olsa da almaz

Ṭoḳuz ṭonu çalar bulduğı yerde hiç çöpü almaz

KĀMĪ

[99b]

Şehr-i Muşul'dandır. Mezkūr Sāmī Yunus Beg'in ferzendidedir.

Ġazel

[*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*]

O meh ki 'arz-ı cemāl etdi ref' idüp burğa'

Genişdir ol kameran yakası aña maḡla'

Bu hüsn-i haḡḡ ile yāḡūt lebleriñdir iden

Ḳalem-terāş-ı ġama üstühānımı maḡḡa'

Şarāb az deyü sāḡī ta' allül eyleme çok

Ayağı şun elime *kullu dāḡilin yenfa'u*⁹⁵

Vişāle etme ḡama' seyre ḡāni' ol Kāmī

Zelīl-i ehl-i ḡama' dır *azizun men yakne'u*⁹⁶

---

⁹⁵ Her giren fayda sağlar.

⁹⁶ Kanaat getiren azizdir.

Maṭla‘

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Elinde Kāmiyā cām u kenārında o şirīn-leb

Seniñle sa‘ d-ı devrān āşinā olmuş bulunmuşlar

Beyt

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Kimi rā söylemiş ebrūlarıñ vaşfinda kimi yā

Dil-i dīvāneye şor toğrusun aşlā riyā bilmez

KELĪM

Ebā Eyyūb Enşārī maḥallātındandır. Eş‘ arı gāyet güzeldir. Tārīḫ-i vefātı

Kelīm’e Ṭūr me’vāda tecellī eyleye Bārī

(1098)

‘Aşḫ-bāzlıkda kārını kemāle iriştirüp ḫatta ‘Azrā nām bir Yahudī beççeye mā’il olup bu beyti demiştir.

Bu faḫīr bu tağbīrden ḫazz itmedim gerek te’vīli

Olsun gerek olmasın be hey Allah inşāf viresi

Ehl-i islâmda huşûşân İstanbul'da gönül virecek pāk nice tâze var iken bir murdâr Cehūd ki geçdiği yoldan işrince geçen kimseniñ meşämmına ra'ıçe-i kerîhesi kibrit kokuşu gibi girer. Böyle murdârın gūyâ 'âlem-i vuşlatı faķiriñ 'indimde kârında düşmekden farkı yokdur.

Beyt-i Mezbūr

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ruḥ-ı 'Azrâ'ya Vâmıķ olalı ey dil Cehūd oldum

Kelīm-i Tūr-ı 'aşķam Mūsî-i ķavm-i Yehūd oldum

[100a]

Bayram ve Dāvūd Ḥaķķında dimişdir

[Fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lā tün fā 'ī lün]

Gösterir gāhî yüzün gāhî nihān eyler o yār

Añladım ki 'īd-ı vaşlñ şavm-ı Dāvūdîsi var

Neşr

Mezbūr bir dilber-i nev-res nihālîñ aşüfte-i 'aşķı iken yıldız uğrısı ma'lüm bir ķoca muğlim Yıldız'a kemend atup ol dil-ber-i ma'hüddan ārzü-yı vişāl eylediği ma'lümü olduķda dimişdir.

Ꞑıı' a

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Saņa ıaşd-1 hezel idüp ey sārḑ-1 encüm gehī

' Arz-1 ihlās etse de ol nev-cüvān-1 meh-cebīn

Dest-i hırşı çek anıñ vaşlından ey miskīn saña

O meh-i nā-mihribāndan gökteki yıldız yaķın

Nesr

Āhır ' ömrinde bir berber-i āyīne-rū-ya mā'il olup bīmār-1 ' aşkı iken bu suhan ile
ıat' -1 rişte-i enfās eylediği şāyī' dir.

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Şon nefesdir gelsün ol merhem-ıerāş-1 zaķm-1 dil

Naķd-i cān versem gerek āyīne-i ruhsārına

Nażm

[Mef 'ūlü me fā 'i lū me fā 'i lū fa 'ū lūn]

İtmez o perī ' arz-1 tecellī niçe demdir

Mir'āt-1 dilim müstetir-i jeng-i elemdir

Hün-ābe-i ḥasret döker ümmīd-i ruḥuñla

Demdir ki gözüm manzar-ı ḥāḳ-i ḳademdir

Az görme ḥārābātı ki her ḥüfte gedāsı

Bir şāh-ı nemed-efser-i bī-ḥayl u ḥaşemdir

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Meh-i rūyuñda mıdır zülf-i mu' anberde midir

Bilmezem ḥasta gönül gökde midir yerde midir

Eyleyüp mihr-i ruḥuñ perde-i zülfünde nihān

Şām iden şubḥumı ol māh-ı siyeh-çehre midir

Şāhlık terk-i külāh eyleyeniñdir dediler

Bilmedim devleti ben serde mi efserde midir

ve lehu

[100b]

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Müdde' arım ḥasretiñle sine-çāk olmak baña

‘Ādet olmuşdur tufeyl-i tıflnāk olmak baña

Ḥāk-i rāhiñdan kesildikçe gözüm leb-rizdir

Böyle şıḥhatden hemān yegdir helāk olmak baña

ve lehu

[Me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn me fā 'ī lūn]

İder düşnām-ı āh etsem verā-yı perde-i lebdeñ

Fiğān ey ḥāce cān-āšnā ol tıfl-ı mektebden

Yüzüñ her kim görürse secde-i iḳbāl eder lābüd

Çıkartdı seyr-i ḥüsnüñ ey şanem dünyāyı mezhebden

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lūn]

Ḳurbān olayım bakma şaḳın sinede çāke

‘Uşşāḳına şemşir gibi çek ḳaşd-ı helāke

Bir şey midir olmak meger 'uṣṣāk yanında

Ṭopraḳ başına düşmeyenin kellesi ḥāke

ve lehu

[Mef 'ūlü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Deyr içre ki ol muḡ-beçe vaz' -ı ḳadem eyler

Çoḳ kāfiri müstaḡraḳ-ı meyl-i şanem eyler

Bir rütbeye vardım ki zamānımda Kelīmā

Yok şafḥa-i taḥrīrime vaz' -ı ḳalem eyler

ve lehu

[Mef 'ūlü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Mümkin mi gören vermeye dil nev' -i beşerde

Bir dānedir ol ḥāl-i siyeh devr-i ḳamerde

Kūyuñda ṭurur olmaḳ için küşte-i çeşmiñ

Ger cān ise ḳaşdıñ güzelim işte nazarda

ve lehu

[Meḫ'ülü fā'ilätü meḫā'ilü fā'ilün]

Murğān serimde Ḳays gibi idemez ḳarār

Āteş yanar başımda benim ey peri-^ç izār

Ḥaṭṭ-ı ^ç izārıdır görinen şanmañ o mehiñ

Dil-ber yüzünden etdi felek fitne āşkār

ve lehu

[Meḫ'ülü me fā'ī lü me fā'ī lü fa'ū lün]

Ağyār ile gülşende iser şoḫbet-i şahbā

Zerrin ḳadeḫ almış eline ol gül-i ra^ç nā

ve lehu

[Me fā'ī lün me fā'ī lün me fā'ī lün me fā'ī lün]

Ḥıyābānzār-ı hecrinde ne ḳanlar dökdüğüm bilmez

Görünmez ol nihāl-i nāz u ^ç işve niçe demlerdir

[101a]

Beyt

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Beni bî-hüde söyler nûş-ı meyden men' eder vâ' iz

Ezelden nîk u bed görsem gerek ol naşîbimdir

Beyt

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lün]

Nereden düşdi gönül böyle hayâl-i hâma

Senden ey nahl-i cefâ mîve-i vuşlat nic' olur

Maṭla'

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'û lün]

Ey dil nice bir hancer-i cânâna bakarsın

Yolunda ğaraż olmak ise yâ ne bakarsın

KELİM

İsmi Mūsâ'dır. Cedd-i mâderleri Şeyh Maḥmūd Hüdâyi'ye müntehîdir. Hâlâ müderrîsindedir. İbrâhîm Paşa'ya eşnâ-ı şulḥda verdiği Bahâriyye қаşîdesidir pesen-dîde-i şu'ârâ olmuşdur.

Kaş̄ide-i Bahāriyye

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

İtdi taht-ı hamele hüsrev-i hāver-i iqbāl

Gösterüp efser-i zerrīn ile fer ü iclāl

Haber-i şah-ı gül ile gelicek peyk-i bahār

Cem^ç olup etdi ahālī-i çemen istiqbāl

Büyüdüp dā'iresin rüz çü nūn-ı gerdūn

Şeb miyānında anıñ kaldı hemān noқта-i mişāl

Eyleyüp māşıta-i mihr-i şu^ç a^ç in mıkrāz

Oldı kütuhkan gīsū-yı siyeh tār-ı leyāl

Şubhdan etdi sefid-i āb u şafaqdan gāze

Tā ki ruhsāre-i eyyāma vere zīb ü cemāl

Vaqtidir cūş-nümā eylese bir anda eger

Āb-ı fevvāre gibi sebze-i nā-çizi nihāl

Geldi ol dem ki idüp bahre eşer feyz-i bahār

Tohm-ı reyhān ola gevher-i şadefi añā sifāl

Eyledi def -i humār etmege mestān-ı çemen

‘Arağ-ı jāle ile cām-ı güli māl-ā-māl

Bülbül olduça yāhūd nāğme-zen-i bezm-i bahār

Pür eder keffeni nuğreyle kef-i bād-ı şimāl

Etdi minğārını gülgīn hezār-ı şeydā

Eyleye şem‘ -i gülü tā ki etmekle iş‘ āl

Fahr-i insān u melek hāşıl-ı devrān-ı felek

Şeb-çerāğ-ı harem-i dūde-i ‘akl-ı fa‘āl

[101b]

Necm-i bahtından eder mihr ile meh kesb-i şeref

Dest-i cūdundan alur baħr ile kân feyz-i nevāl

Ser-fürū eyleyeñ pīş-geh-i cāhından

Ḳadd-i ħam-geştesi olursa nola devlete dāl

Bād-ı ilhām ile etdikçe ħurūşān-ı eczā

‘Ālem-i cūd u seħāsındaki deryā-yı kemāl

Māh-ı ağūşa çeker hāle şıfat girdābı

Her kef-i mevci şaçar efser-i ħūrşīde lāl

Şadr-ı ħātem-şiyemā dāver-i ‘āli-himemā

Ey Ĥüdāvendigār mekkār u pesendīde ħişāl

Saňa tevfiķ u zafer ‘ālem-i ma‘nādandır

Ḳonmasın āyīne-i ħalbiñe ħiç gerd-i melāl

Vağf-ı ser-pençe-i iğbāl-i cihān-ğiriñdir

Gūy-ı hūrşid-i zer-endūz ile çevgān-ı hilāl

Oldı ‘aşrıñda cihān hāb-geh-i emm ü emān

Buldı ‘ahdiñde şeref zümre-i erbāb-ı kemāl

Gülşen-i emn ü emān oldı bilād-ı islām

Buldı rāyñla sūkūn āteş-i dil-sūz kıtāl

Rezmgehde atılan nāvek-i hūn-pāş-ı hışām

Oldı gülzār-ı muşaffāda nihāl-i gül-i āl

‘Arş-ı cengdeki top [u] tūfengiñ gūyā

Etdi bād-ı himeniñ etdiği demde fi’l-ğāl

Dūdun ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı tarab

Berğın āteş-figen harman-ı endūh-ı melāl

Ġazeliyâtındandır

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

İdüp o ġonçe-dehen yârdan hiçâb şarâb

Harîr-i mevcin eder rûyına niķâb şarâb

Elinde cāmını nergisler eyler âmâde

Getürse bâġda çeşm-i nigâr-ı hâb şarâb

ve lehu

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Fikr-i zülfün maḥv idüp dilden ġam-ı ġisûlarıñ

Remz eder sünbîl-i çeride olduġun âhûlarıñ

Küşe-i ebrûda ġüyâ ḡancer üzre sübḡadır

Ḥalka ḡalka ḡüy-feşân ol kākül-i ḡoş-bûlarıñ

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ol ebrūlar ki cāna ziver-i çin-i cebin olmuş

İki keşti-i 'anberdir ğariķ-i baħr-ı çin olmuş

[102a]

Ham olup kâmet-i gül-bün hevâ-yı rûy-ı âliñle

'Aşâ vü kâse der-kef bir gedâ-yı reh-nişin olmuş

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Görüp çin-i cebhe-i âyine şan ser-terâşımdan

Ĥurûş-ı mevce-i deryâ-yı ĥayret aşdı başımdan

O büt zünnâr-ı zülfe şad dil-i ĥünini bend etmiş

Görince sübħa-i mercân ĥayâl etdim telâşımdan

* * *

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

'Azm-i gülzâr etmiş ol serv-i ĥırâmânım gibi

Sînesin çâk eylemiş güller giribânım gibi

Ġayre olmaz ħâtem-i dil zîb-engüşt-i nigâh

Var iken bir ġonçe-leb ol Şeh Süleymân'ım gibi

* * *

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

AkŐa çeşmimden ħayâl-i turre-i dil-berle âb

Her ħabâbından olur bir ħayme-i müŐġin-tınâb

Düşdi dil sevdâ-yı zülfünden geçüp ebrûsuna

Ġavse taħvîl etdi 'aħrebden mişâl âftâb

KÛNHÎ

İsmi 'OŞmân'dır. Küttâb-ı dîvândır. Na' t-ı Nebevîsindedir ki taħrîr olundu.

[Me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün me fâ 'i lün]

Müheyyâ ħalka-i ħân-ı Őafâdır ħalka-i tevħîd

MuŐaffâ sâġar bezm-i vefâdır ħalka-i tevħî

TemâŐa etdirir erbâb-ı 'aŐħa özge 'âlemler

'Aceb âyîne-i 'âlem-nümâdır ħalka-i tevħîd

Gazel-i Rāmī

Taḥmis-i Kühī

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Belā-yı 'aşkıñı çekmek dil-i pür-derde kalmışdır

Velī kār-ı şafā-yı şoḥbetiñ nā-kerde kalmışdır

Dehāniñ arzūsı ṭab'-ı ğam-perverde kalmışdır

Ḥayāl-i la' l-i nābiñ cām-ı çeşm-i terde kalmışdır

Ḥumār-ı bezm-i nūş-ā-nūş-ı vaşlın serde kalmışdır

[102b]

'Aceb mi olsa cān medhūş şevk-i bezmgāhiñla

Göñül kendin yitirdi ḥayret-i çeşm-i siyehiñle

Yine kanda ola ālūde āyā gerd-i rāhiñla

Degildir bende-dil ser-germ-i fikr-i nigāhiñla

O bir mest-i maḥabbetdir düşüp bir yerde kalmışdır

Felekde her ne deñlü yār olursa ṭāli' ü kevkeb

Kişi ḥāli degildir bir kederden yine rüz u şeb

Bulunmaz ḥāşılı 'ālemde hiçbir bī-keder meşreb

Mükedderdir ser-āser meşreb-i eczā-yı 'ālem heb

Şafâ-yı hâtır ancak bâdede sâğarda kalmışdır

Yeter gördük ziyânı bir zamân sūd gelmez mi

Âyâz-ı tab‘ a hîç bir yâr olur maħmūd gelmez mi

Zamâne âh kim bir hâşıl-ı maķşūd gelmez mi

Bu sırrı keşfe bir müşkil-güşâ-yı cūd gelmez mi

Kerem bir lafz-ı bî-ma‘ ni gibi dillerde kalmışdır

Yoğimiş Kühniyâ çün devlet-i dünyânın encâmı

Cihânı âdemin tutmuş tatalım şöhret ü nâmı

Giyip devlet külâhın dehre icrâ etseñ aħkâmı

Mücevher-i tâc-ı devlet kimseye sūd etmez ey Râmî

Nice şâh-ı cihânın çeşmi ol efserde kalmışdır

Eyżan

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Nev-bahâr oldu dahı ey dil-i şeydâya ne gerek

Şahın-ı gülşen-i leb-i cū şöhet-i cânâne gerek

Ârzü-yı tarf-ı çemen-sü-yı gülistana gerek

Mevsim-i gülde ne hüm-hâne ne kâşâne gerek

Her çemen-şuffede bir meclis-i şâhâne gerek

Tâ-be-key şübha-i şad-dâne gerekdir elde

Ālet-i zerķ ü riyâ ya ne gerekdir elde

Var iken sāğar-ı şahbâ ne gerekdir elde

Şimdi güller gibi peymâne gerekdir elde

Bâğda her kişi bülbül gibi mestâne gerek

Sû-be-sû tıldı çemen şavt-ı hezâr ile yine

‘Azm-i şahrâ demidir bir iki yâr ile yine

Zevķ-bağşâ-yı dil ol seyr-i kenâr ile yine

Mevc-hîz oldu çemen bād-ı bahâr ile yine

[103a]

Āşinâyân-ı hîred-i ‘aql ile bigâne gerek

Şeb-i vuşlatda dilâ eyleme bihûde figân

Eyle derd-i dili ol şūha nezâketle ‘ayân

Cāme-i ḥābda eger fırsat olur ise hemān

Ḥāl-i bīmārını kıl zīver-i bālīn beyān

Ḥāb-ı nāz etmege ol āfete efsāne gerek

Kühniyā her kişiyi kābil-i ūlfet şanma

Gördüğün şahşı hemān ehl-iṭabī' at şanma

Şem' -i bezm-i meye Rāmī gibi pervāne gerek

Maṭa'

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ṭab' -ı yārı zıkr eder fikrim dil-i mestāneye

Hey meded gör kim yine taş atdırır divāneye

Ḥacı Kadın Çeşmesine Tārīḥ

[Mef 'ūlü me fā 'i lū me fā 'i lū fa 'ū lūn]

Gelüp bir teşne Kühnī dedi tārīḥ

Bu zemzemdir getirdi Ḥacı Kadın

Mu' ammā be-nām-ı Receb

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Bulunca der dişiñ mānendi bir lü'lü-yi ḥāşü'-ḥaş

Getürdi büsbütün deryāniñ altın üstine ğavvāş

FĪ ḤARFĪ'L-LĀM

LEBĪB

[Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' lün]

Felek 'aceb yolumuz kŭy-ı yāre düşmez mi

Bizim de hişsemize bir nezāre düşmez mi

Vişāle va' delerin gŭş iden o bed 'ahdiñ

Zamān-ı maḥşere dek intizāra düşmez mi

Ḳazā-yı 'aşḳda bihŭde gerd olan diller

Kemend-i turre-i 'anber-nişāra düşmez mi

Ḳalur gider mi kesād hŭnerle böyle LebĪb

Metā' ı rāyic olur bir diyāra düşmez mi

LUṬFİ⁹⁷

[103b]

‘Abdullah şehrîdir. Tezkire şâhibi Riyâzî Efendi’niñ oğludur. Quzâtdandır. Vefâtı biñ yetmiş sekizdir.

Beyt

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Zebân-ı hâme-i Lafzî la‘l-i nâb-ı yârdan söyler

N’ola pür-süz ise endîşe-i güftârı âteşdir

Beyt

[Me‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün]

Kâlâ-yı ğamdır el-ğazer ey hâce-i cemâl

Hayr eylemezsiñ alma bizim inkisârımız

Beyt

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Ser-i kûyına ne qanlar dökilür seyr idesin

Böyle qalur o hünî dahı çok şu getirür

---

⁹⁷ Başlık Luṭfî ama anlatılan şair Lafzî’dir.

LUTFÎ

Meḥammed Luṭfu'llah'dır. Eyyüb Qazâsında ḥâkimü's-şer' iken fevt olmuştır.
Vefâtı biñ yüz ondur.

Na't

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Şifâ-yı derd-i dildir âstânîñ yâ Resûla'llâh

Anîñcün Muşafâ'dır nâm u şânîñ yâ Resûla'llâh

Vücûduñ bâ' iş-i izhâr-ı 'afv u mağfiretdir hep

Sen olduñ menba'-ı luṭf u 'aṭânîñ yâ Resûla'llâh

Cemî'-i enbiyâdan hem mükerrrem hem mufaḍḍalsın

Ḥabîbisin cenâb-ı Kibriyâ'nîñ yâ Resûla'llâh

Sen ol 'anḳâ-i Qâf' arş-ı a' zamsın ki bî-pervâ

Senîñ bâğ-ı cinândır âşiyânîñ yâ Resûla'llâh

Ġariḳ-i baḥr-i 'isyânam meded Luṭfî'ye luṭf eyle

Elin al ol ğarīb-i bī-nevānīñ yā Resūla'llāh

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Mest-i ' aşkıız şabrımız yok sīnemiz çāk eyleriz

Derd-i ' aşk ile dem-ā-dem çeşmi nemnāk eyleriz

Görmek için şāhid-i maķşūdı çeşm-i cān ile

Mā-sivādan kalbimiz āyīnesin pāk eyleriz

Cām-ı ' aşkı dest-i sākī-i ezelden içmişüz

Luṭfiyā anıñ için güftarı bī-bāk eyleriz

[104a]

LUṬFĪ

İklīm-i Kıırım'dandır. Rūm Eli kâzīlarınıñ eşrāfindandır. 'Ulūm-ı 'Arabīyyede Hâce Sa' deddīn-i Şānī ve fūnūn-ı Deriyyede bedel-i Hüsrev Hānī 'ālem-i belāġtūñ şems-i hāveri ve āsmān-ı fezāhatiñ mihr-i enveri idi. Lakin ğāyet mey-pest ve hem-vāre mest olmaġla "El-müdāmü'l-müdām yā aḥbāb" diyerek peymāne-mişāl kūşe-i mey-hāneden bir ayak taşra çıkmaz ve içince aklı başına gelmez idi. Kāsım Paşada sākin ikeñ bir gün Ğalaṭa'da Beg oġlı mey-kedelerinde çoķca eglenüp kandīller

yanınca elden ayağı bırakup aḥşamdan soñraya alup tek ü tenhâ âsım Paa'ya
giderken bir iki ser-ḥo önüne çıkup bıçak ile urup öldi.

Tārīḥ-i Vefât-ı Luṭfî âzî

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Ḥayf kim ol şâ'ir-i pâkîze-gü

Eyledi cismin azâyaya siper

Nüş idince ol şehâdet cāmını

Eyledi Ḥadan yana 'azm-i sefer

Nāgehān niçe güm-rāh etdiler

Ḥancer ü ser-tîz ile zîr u zeber

Geldi tārīḥin dedi iki melek

Cennet-i 'adn ola Luṭfî'ye maar

(1115)

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'ü lün]

Kîn şaqlama albinde ki inşâf degildir

Neylerler ol āyīneyi ki şāf degildir

Gösterme göziñ yaşın o sīmīn tene zīrā

Bilmez güheriñ kıadrini şarrāf degildir

Şarf etsem eger yoluna ey pādişāh-ı ħüsn

Gencīne-i cān u dilim işrāf degildir

Allah bilir muhteşem ṭab‘ıñı Luṭfī

Vaşşāf-ı zamāne dir isem lāf degildir

[104b]

[Meḫ‘ülü fā‘ilātü meḫ‘ilü fā‘ilün]

Bilmezlik ile işlerimiz heb hevā imiş

Āteş-i ḫayāl etdigimiz naḫş-ı mā imiş

MıZRāb-ı dilden umma şaḫın nağme-i şafā

Sāz-ı felekde tār-ı emel bī-nevā imiş

Cem' eylemek suhanda mecāz u haqīqati

Maḥşūş-ı ṭab' -ı Luṭfī-i şīrīn-edā imiş

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün]

Teşne-i ḳalbi dil-i şabūh ister

Ṭarab-ı cisme feyż-i rūḥ ister

Zāhidā mezheb-i maḥabbetde

Tevbeye tevbe-i Nasūḥ ister

Vuşlat-ı yāre irmege Luṭfī

Şabr-ı Eyyūb u ' ömr-i Nūḥ ister

Tārīḥ-i Cülūs-ı Aḥmed Ḥan

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā lün]

Müjde āfāḳa Ḥālīḳ-i ekvān

Ḳıldı ḥan Aḥmed'i şeh-i zī-şān

Geldi bir nükte-dān dedi tārīḥ

Oldı Sulţān-ı dehr Aḥmed Ḥan

(1115)

Diger

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ḥan Aḥmed āftāb-ı mekrümet-i Zıllu’llāh

Ḥamdü li’llāh geçdi taḥta kıldı iḥyā-ı nüfus

Dehre tebşir eyleyüp Luṭfî dedim târiḥini

Müjde alñ aldı Sulţān Aḥmed Ḥan cülüs

(1115)

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ḳaşr-ı ‘ālem-gir-i Mevlānā’yı seyrān eyleyin

Baḳmadı kân-ı dü kevn ile cemāl-i mehveşe

Luṭfiyā târiḥ-i itmāmın dedi ilhām-ı ğayb

Arayın maḳşūdını gelsün bu cāy-ı dil-keşe

LAFZÎ

Rūmelinden Aydonat kaçabasındandır. Kuzâtdandır. Vefâtı biñ seksen altıda vâk' ıdır.

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Şarkıtdı ser-i zülfünü çâh-ı zekânından

Zindâna şalır bend olanı her şikeninden

[105a]

Şad Hızır u Mesîhâ aña varın eder ifnâ

Bilmem ne kodı şâni' -i kudret deheninde

Ebkâr-ı ma'ânî tolaşur anı megesvar

Sükker mi kodı Luţfî bu şîrîn-suhanından

LEM'Î

Şehrîdir. Biñ yüz otuz yedi târihinde Tiflis defter-dârı iken fevt oldu Kuş Dede dinmekle ma' rûf dervîşin fevtine târihidir.

Târih

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Dedi târiḥ-i fevtiñ Lem'î şehbâz-ı ecel anıñ

İlahî Kuş Dedeyi âşiyân-sâz-ı Na'îm eyle

Ġazel

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Teb-i tākāt-güzār-ı hecr-i ruḥsārıñla bî-tābem

Ser-ā-pā bî-ķarārım reşk-i mevc-i baḥr-ı sîm-ābem

Pey-ender-pey ḥayāl-i ebruvān-ı meh-cebīninden

Zaḥm-ber-zaḥm çāk tîĝ-i ser-tîz-i siyeh-tābem

Olaldan ben ḥayāl-i gerdiş-i çeşmiñle ser-gerdān

Yemm-i tufān-ḥîz-i eşk-i terde şekl-i gird-ābem

Firāk-ı tîĝ-i āyīne cilā-yı ebruvānından

Ķadd-i ḥam-geşte-i ḥayretle gūyā naķş-ı mihrābem

Beni ḥün-ābe-nüş-ı minnet-i sākî kıyās etme

Hemān yād-ı lebiyle Lem'iyā mest-i mey-nābem

Beyt

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Sāyeveş rû-siyeh oldu ḥasedinden aġyār

Hāleāsā göricek ol mehi āġuşumda

FĪ ḤARFĪ'L-MĪM

MĀCİD

İstanbul'dandır. Boġdan voyvodasına dīvān Efendisi. Ṭabī' atı hezle mā'ildir. Biñ yüz otuz senesinde Dürrī Efendi Edirne'de bir 'aṭīk çeşmeyi tecdīd eyledikde bu tāriḥi nazm itmişdir.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Bu ḥarābe çeşmeye idüp nigāh-ı iltifāt

Şimdi bir şāḥib-kerem 'aṭşanı mesrūr eyledi

Āb-ı şāfī etdi icrā yolların ta' mīr idüp

Güyyā bir 'ayn-ı nā-bināyı pür-nūr eyledi

Ṭurfetü'l-'ayn içre tāriḥin dedi ehl-i nazār

Bî-bedel-i ‘ayn oldu gel K r D rri ma‘m r eyledi

[105b]

Vezir İbr h m Paşa Şeh-z de C mi‘i  runda bin  eylediği medrese ve selsebile t riğidir.

Mağ m-1 ehl-i ‘ilm- b d-1 İbr h m Paşa’dır

(1132)

T riğ-i Diger

Bu v l  dersgeh iğy -y1 İbr h m Paşadır

Gel iğ zemmeden ‘ayn-1 p k-1 İbr h m Paşadır

Kit b-1 sult ni k tibi dest r Őarınmak ferm n olunduğda nazm etmişdir.

 ıt‘a

[Mef ‘ l  me f  ‘i l  me f  ‘i l  fa ‘  l n]

G rdiler etmeyerek Őavr-1  ad me rağbet

R tbesinden oluyor her birisi  v re

Şimdi  urtulağiğ n penĐe-i b z-1 dilden

Girdi erb b-1  alem hep  afes-i dest re

Rubā'ī

Tīr-i müjeñe sīnemiz amāc olsun

Cān ister ise sīneden iħrāc olsun

Zār eyleyip eylese seni dil-i bī-zār

Nerrād gibi bir pula muħtāc olsun

MĀDİĖ

İstanbul'dandır. Mıřr kıassāmı iken tūṭī-i rūḥı kıafes-i tenden pervāz etmiřdir. 1132

Ƙıṭ' a

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Periřān eyleyen evrākıını mecmū' a-i cāniñ

Kitāb-ı ĥüsni nev-ħaṭ ile řirāzelendirmiř

Hezārāsā n'ola nālān olursa MādiĖ-i řeydā

O gül-çihre 'izārın nāb-ı mey ile tāzelendirmiř

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

'Aceb mi kıalmasa eřk-i dü-çeřmim cūřiř-i cūdan

Der-âğûş etmek ister serv-ķadd-i yāri her sūdan

Nigeh-i bī-hūş nāz u ğamzeler hāmūş-ı bī-tābī

Henūz olmuş meger bīdār çeşm-i mestī uyħudan

[106a]

Girer ebr-i ħicāba Mādiḫā ħūrşīd-i ‘ālem-tāb

Ruḫm ‘arz eyledikçe ol perī-rū zir-i ğīsūdan

Ġazel

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Yerinden ħışm ile ol meh-i nā-mihribān ķopdı

Gürūh-ı ‘āşıķāndan nāle vü āh u figān ķopdı

Görünce dest-i bīdādında yāriñ ḫancer-i nāzi

Derūn-ı şīneden dil ditredi ḫavfiyla cān ķopdı

Bilinmezmiş o şūḫ-ı nāz-perver tıfl iken Mādiḫ

‘Aceb āşüfte-meşreb dil-ber-i şūḫ-ı cihān ķopdı

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey tıfl-ı nâz vaqt-i cüvânî gelür geçer

Gör sür' at ile seyl-i revânı gelir geçer

Ey ser-gerân-ı cām-ı maḥabbet şaḫın seni

Ağyâr-ı bezm-i yâre nihânî gelir geçer

Ꞑıṭ' a

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ḥün-ı sirişk-i elem olurdu düde-i surḥ

Müjgânlarım la yâzsam ol şâh-ı ḥüsne nâme

Bir âl ile çekeydim diyü şarâb-ı la' lin

Yazdım ḳadeḥ du' âsın ben şimdi devr-i cāma

MĀHİR

Bosna'dandır. Şābit'in akrābasındandır. Sultān Muştafâ Ḥan şeh-zāde iken ḳaşıde virüp intisāb ḥāşıl etmişdir. Cülusunda iksir-i nazar-ı pādişāhî ile zamān-ı ḳalīde ḳaṭ' -ı merātib idüp rütbe-i celīle nâ'il oldu. Vefâtı biñ yüz yigirmi ikide vāḳ' ıdır.

Ġazel

[Mef'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Dil ıflı ki Mecnün ile ders alup oğurdı

Ferhād'ı o demde dağı meydāna oğurdı

Ķays'a yaraşur eylese da'vā-yı teveffuğ

'Aşğ 'arşasına hayme-i Leylā'yı o ĵurdı

Ayrılmaz idi sāye gibi pīr-i muğāndan

Zirā ki du'ā-yı ĵadehi anda oğurdı

Tenhāda saña 'arz uşuvvet eder ağıār

Ben añladım ey Yūsuf-ı gül-çihre oğurdı

Ey Māhir eger olmasa pākīze ĵazeller

Yārān-ı şafā eglenüp āyā ne oğurdı

[106b]

[Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'īlü fā 'ilün]

Kālā-yı vaşlñ dil ü cān bī-bahā bilür

Yoğdur nazīri ey gül-i ra‘ nā Ḥudā bilür

Cānā ğamñla ülfet idelden hezār dil

Bāğ-ı cihānda gülleri ḥār-ı cefā bilür

Rüstem’de olsa ‘ aşık-ı bī-dil hirās eder

Müjgān-ı bī-amānı tūr-i ḳazā bilür

Bīğāne şanma ey meh-i nā-mihribān beni

‘ Ālem-i belā-yı ‘ aşkñ ile āşnā bilür

Çok mu vişāli va‘ d-i hezār eylese baña

‘ Uşşāk içinde Māhir’ini bī-riyā bilür

* * *

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ḥaṭṭ u ḥālñ ki eṭrāf-ı ruḥuñ ey sīm-ten ṭıtdı

Yüz aldı ceşş-i fitne mülk-i ḥüsni cümleten ṭıtdı

Hoten'den ārzū-yı kām-ı vaşlıña dil-i şeydā

Haṭā etdi gelüp ol zülf-i pür-çiniñ vaṭan tutdı

Niyāz-ı buse la' l-i leb-i cān-baḥşm eylerken

Hezārān şerm ile ruḥsārıñ ol ğonçe-dehen tutdı

Rehā-yāb olmamışken dil-ber-i dīrine kaydından

Yine murğ-ı dili bir dilber-i şirin-suḥan tutdı

‘ Aceb mi şı‘ r-i Māhir gül gibi yārān-pesend olsa

Ki ṭab‘ -ı şūḥu şimdi şive-i ṭarz-ı ḥüsn tutdı

* * *

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Kūy-ı yāre rū-be-rāh oldu dil-i pā-māllar

Fi'l-meşel ṭağ yürümezse yürüsün abdāllar

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Şahn-ı s̄inemde açılmış dāğ-ı ğamdır gül degil

Ṭarf-ı destārımda dūd-ı āhdır s̄ünbül degil

Maṭlaʿ

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Kitāb-ı h̄üsn-i dil-ber h̄āl-i ḥaṭṭ ile muḥaṣṣādır

Gören dir Bāreka’llāh bir güzel tertīb-i zībādır

MECDİ

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ol s̄im-berden ümīd-i ḥuṣūl-ı kām ederiz

Derūn-ı s̄inede meṣk-i ḥayāl-i ḥām ederiz

Ḥayāli cilveger-i çeşm-i iṣṭiyāk oldu

Ġubār-ı dergeh-i yāre şabā selām ederiz

[107a]

İderse āteş-i mey-i āhımız şerār-ālūd

Sipih-r-i bī-mezedden aḥz-ı intiḳām ederiz

Kemend-i ḥāhişe olursa dest-yārī-i baḥt

Hümā-yı devleti Mecdī esīr-i dām ederiz

MUCĪB

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Bu la' l-i teşne-dār-ı ruḡ-ı şu' le-tāb ile

Ḥayfā ki şayd eder seni iller şarāb ile

Virme binā-yı ' işmete ey şūḡ zelzele

Gezme raḡīb-i müfsid-i ḡāne ḡarāb ile

Ol āftāb ḡayr ile yellere mekş eder

Ammā bize gelince gider biñ şitāb ile

Açmaḡ raḡībe muşḡaf-ı ḡüsnüñ revā mıdır

Ey meh seniñle söyleşelim gel kitāb ile

Üftādegānı zerreden efzün ise nola

Ol meh Mucīb pençeleşür āftāb ile

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ġariq-i lücce hicrānıñı fark eyle şā’irden

Çıkarma āşnāñı hātır-ı deryā muqāttardan

Qıyāmetler kopardı başıma mağribī bir āfet

Toğup zerrin fes ile āftābāsā Cezāyir’den

Çü meyl-i sürme hāmem rüşen etdi ‘ālemiñ çeşmin

Mucibā böyle feyz görmedim ben bir kilik-i şā’irden

MAHVĪ

[Fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lün]

Böyle mestāne olur hāne-i ağıyāra giden

Bir ‘aceb hasta olur hastaya tımāra giden

MUHTĀRĪ

[Fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lün]

Kimse gün görmez yağınca   alemdede berf-i ced d

Dehri perv ne  tutar amm  ki me   al n -bed d

[Mef l  f   il t  mef   l  f   l n]

Dest-res olmaz ise va la ederdik mer b 

Ol da ı vermedi z r  ki olmaz Şimdi  d

MA D M

N m-ı emcedleri A med Yahy 'dır. Őey u'l-isl m Debb g-z de Me med Efendini  ma d mıdır. Aya ofya-i Keb r m derrisi iken bi y z on ikide fevt olmu dur. Ra metullahi  aleyhe.

 azel

[107b]

[Mef  l  me f   l  me f   l  f   l n]

 z rde-i cevri idig m y re diyeydim

Cevr eyler ise Őo ra nedir  are diyeydim

B g neye r zın beni dir zann eder ol m h

Yanmazdım eger kim bu dil-i z re diyeydim

Hîç söylemedi derd-i dilim yâre dedim âh

Söylerdi eger şüret-i dîvâre diyeydim

Âhense de nerm eyler idi albin olaydı

Bu âteş ile hâlîmi dil-dâre diyeydim

MUHLİSİ

Defterdâr Beg Efendi'dir. Şarı 'Ali Paşa'nın oğludur. 'Âkıbet vezâret ile ubbenişin olmaqla Himmet-zâde 'Abdullah Efendi bu târihi demişdir.

Târîh: Beg Efendim vezir-i âşafına verdiñ ziver

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

'İşret demi gül mevsimi eşcâr şadâsı

Dil-ber sesi bülbül nefesi yâr şadâsı

Ney nâlesi de sūz-ı derūnı verir ammâ

Âşüfte eder 'âşıkı şeş-târ şadâsı

MEDĤĪ-İ BAĖDĀDĪ

BaĖdād'dandır. T̄arīḡ-i Ḳādirīyyedendir. Dervīṣ ṣūret ve vefātı sīretidir.

Nazm

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bir elif çekdi benim sīneme cānān bu gece

Şanki şarıldı baña serv-i hırāmān bu gece

Ayñ on dördi gibi dün gece meclisinde idi

Ḳanda aḡşamladı ol mihr-i dırāḡşān bu gece

MEDĤĪ-İ ŞEHRĪ

İstanbuldan'dır. Şām-ı Dāru'l-islām ḡazāsı ile tekrīm olunmuştur. Āşārındandır.

Nazm

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Gözüme külhan olur şaḡn-ı gülistān sensiz

Cihānı neyleyim ey şūḡ-ı dil-sitān sensiz

Bu tāb-ı ḡüsn ile revnaḡ-fezā-yı 'ālemsin

Hemîşe olmasun ey mäh-rû cihân sensiz

[108a]

MEZĀĶĪ

İsmi Süleymân'dır. Hersek havâlisinden zühûr idüp sarây-ı 'âmirede tertîb bulup dīvân hâcelerinden olmuşdur. Vefâtı biñ seksek sekizde vâķ'ıdır. Mezbûr 'ayyâş-rûzgâr olup hemîşe çâşnî-i şahbâ ile şîrîn-mezâķ idi. Fevtine Fennî'niñ nazm itdiği târiħdir.

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün fâ 'û lün]

Mezâķı kalmadı bezm-i neşâtıñ

Ne âl etdi bilinmez yine sâķı

Mişâl-i meykede yıķıldı hayfâ

Sarây-ı 'işretiñ tāk-i revâķı

Şikest eyler olursa cām-ı Cem'de

Budur devr-i zamānıñ ittifâķı

Ķoyup elden ayağı çünki bildi

Var imiş her vişâliñ bir firâķı

Ecel peymānesin āḥir idüp nūş

Cihāndan gitdi diyü yār-ı bākī

Beḳā mey-ḥānesinde bāde ber-kef

Ola cāmī-i devrāna mülākī

Görünce Fennīyā bir cām-ı memlū

Çekildi bezm-i dünyādan Mezākī

(1088)

Ġazel

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Bezm-i meyde umarın būs-ı leb-i dil-dārı

Mest olup nāz idicek ğamze-i ḥancer-dārı

Kaçmazın ğamzeye cān vermeden ammā n'ideyim

Nice hoşnud edeyim turre gibi tarrārı

Ġamze ursun girih-i urre dil-beste iken

Gūşuna or mu gönül ser-zeniş-i aġyārı

Ey Mezāķī niçe bir ġamze ile ceng ü sitiz

Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ‘ārī

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ey gönül deyr-i cihān ol büt-i annāza fedā

Şad niyāz-ı dil ü cān bir niġeh-nāza fedā

Ser-i kūyuñda o kākülleri dil şayd etsün

Böyle şad murġ-ı çarem ol iki şeh-bāza fedā

ve lehu

[108b]

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

İdüp Çin-i cebinin āşkār ebrū-yı istignā

Bu yüzden gösterir ‘uşşāķ-ı zāra rüy-ı istignā

Ser-i gīsū-yı zer-tārında hālın gözde hoş düşmüş

Ham-çev-ı gān-ı rengīne mu' anber gūy-ı istignā

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Varalım cem' olalım mey-kedede bir yere hep

Verelim varımızı bāde-i cān-pervere hep

Ne turur sākī hemān sāgarı gerdan etsin

Geldi erbāb-ı şafā bezm-i sürür-āvere hep

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ū lūn]

Ey ber-zede-dāmān-ı şad-āşüb-ı kıyāmet

Aşsente zihī fitne-i ser-küb-ı kıyāmet

Ferdāda görüp kāmētiñi pāyınā düşmem

Olmaz dil-i sevdāzede maħcūb-ı kıyāmet

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Yârsuz bir dem qarâr-ı ' aşık-ı nâ-kâm güç

Hâk budur kim böyle bir âvâreye ârâm güç

Görmedikçe gün yüziñle zülf-i şeb-rengiñ seniñ

Rüstem-i ' uşşâk-ı zâra fark-ı rûz u şâm güç

Târîh-i Vezaret-i Fâzıl Aḥmed Paşa

Aldı mihri kerem ü ' adl ile Aḥmed Paşa

Târîh-i Vefât-ı Paşa-ı Mezkûr

Oldı nûruyla cilâ merḳad-i Aḥmed Paşa

MURTAZA

Nâmı kendüye maḥlas olmuşdur. Bağdâd sâkinlerinden Nazmî-zâde dinmekle meşhûr olan zât-ı muḥteremdir. Hübût-ı Âdemden taḥrîr-i kitaba gelince müdevven tevârihi ve *Şevâhid-i Muḡni'l-Lebîb* nâm iki cild bir te'lîf ḥaşû'l-ḥâşa ve *Tezkiretü'l-Evliyâ* 'sı vardır. Biñ yüz otuz altı ḥudûdunda fevt olmuşdur. Bundan aḳdem Veysî nâm kâmilîñ *Siyer-i Şerîf-i Celîlü'l-ḳadri* melîkü'ş-şu' arâ-yı ' aşr olan

Nābī-i şīrīn-beyān bezl-i ma'ārif idüp zeyl itmekle şā'ir-i mezbūr daḥı tezyil idüp bir te'līf-i ḥaşū'l-ḥāşa muvaffaḳ olmuşdur. Maṭla' -ı ğarrāsı bu kıt'a-ı ra' nādır.

Rubā'ī

[109a]

Yâ Rab dilimi levḥa-i 'irfân eyle

Mir'ât-ı tecelliyât-ı Raḥmân eyle

Bebġā-i dem-i nāṭıḳamıñ bülbülini

Evşāf-ı ḥabībīnde ḥoş-elḥân eyle

Rubā'ī

Bâr-ı ğamıñ ile dâle döndüm sensiz

Bir murġ-ı şikeste-bâle döndüm sensiz

Ey bedr-i tamām u mihr-i enver-ṭal'at

Göster yüzüñi hilâle döndüm sensiz

MEŞREBÎ

Üsküdar'dandır. Küttâb zümresinden olup vefâtı biñ ṭoḳsan beşde vâḳ'ıdır.

Nazm

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Hezār-ı aşqđır gŭlşen-i envārdır sīnem

Meger āyīne-i ŧŭŧī hoş-gŭftārdır sīnem

Libās-ı sŭrħle bir servi kām̄et-i ħŭbdur ŧerħa

Ġam-ı ħālīñle yanmış dāġla gŭlzārdır sīnem

Biter her bār bāġ-ı dilde tāze mīve-i nazmım

Derŭn-ı Meřrebīveř ravza-i eş'ārdır sinem

MUŧĪĪ

İstanbul'dandır. Bosna Monlāsı olmuşdur. Vefātı biñ elli bir de vāk'adır.

[Fe 'i lā tŭn fe 'i lā tŭn fe 'i lā tŭn fe 'i lŭn]

Dilā seniñ daħı olurdu bařlar ūzre yeriñ

Miřāl-i nergis olaydı eliñde sīm ū zeriñ

* * *

[Mef'ŭlŭ fā'ilātŭ mefā'ilŭ fā'ilŭn]

Ķuřmaķ murād iden o mehi pīreħen gibi

Başdan geçe meger ki dilā Kŭh-ken gibi

MA'NEVĪ

Bolı sancağı havālisindendir. Aḥmed Ḥan-ı Şāni'ye vā' ız ve tekye şeyhi olmuştur.

Biñ yüz on tāriḥinde vāk'a olan şulḥa her mısrā'ı bir tāriḥ olmak üzere yüz on

mısrā' ebyāt nazm idüp ' Amūca-zāde Ḥüseyn Paşa'ya verüp ' azīm iḥsāna

[109b]

mazḥar olmuştur. Vefātı biñ yüz on dördte vāk' ıdır.

Tāriḥ

Ma' nevī bu şulḥu teberrüken dedi ehl-i semā (1110)

Bāreka'llāh şulḥuña yā şadr-ı 'alā merḥabā (1110)

MU'İN

Selānik'den zümre-i kızātındır. Vefātı biñ altmış üçde vāk' ıdır.

Nazm

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Ḥaṭıñ taḥririñi keşf-i rumūz-ı tāzedir dirler

Kitāb-ı ḥüsne tār-ı kākülün şirāzedir dirler

N'ola erbāb-ı dil bir dem düşürmezse dehānından

Mu' in'in şî'irine şîrîn-zebān-ı tazedir dirler

MÜNŞİ

Burusa'dandır. 'Arabî'de Fārisî'de ve tıbdā ve şî'rde haylice mehāreti vardır.

Kıt'a

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Mariz-i 'aşqda la' lîn nüş-ı dārū-yı şifā-resdir

Ki kânündür olur tedbîr-i sevdāda cevāhirden

Hemān seng-i mükerrrem bilmedir her seng-i hārāyı

Bu 'ālemde ümîd-i mekrümet kalb-i ekābirden

MÜNİRİ

Şehridir. Rûz-nāmçe hulefāsındandır. Vefatı biñ yüz on beşdedir.

Nazm

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Zevk-bağş olsa 'aceb mi dile ālām-ı vaṭan

Hâlet-i mey gibidir hâtırâ-i nâm-ı vaţan

Âfitâb-ı şafağ-ı ğurbetde şad ħande eder

Feyz-i nûrıysa tîregî-i şâm-ı vaţan

Nûr-ı ħûrşîd-i kıyâmet gibi eyler mi ʈulûʿ

Revzen-i dîde-i cân u dilde eyyâm-ı vaţan

Bu ħıyâbân-ı ğamiñ servini gördükçe gelür

Ĥâtırâ kıâmet-i ħübân-ı gül-endâm-ı vaţan

Қııʿ a

[110a]

[Fâ 'ı lâ tün fâ 'ı lâ tün fâ 'ı lün]

Yazılır yine kıazâ maţlaʿına

N'ola uğrarsa kıazâ kıazî

Ĥağ'dan ister yine bir 'âlî kıazâ

Olamaz degme azāya rāzī

Der-a-ı Yaycı-zāde

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Cümle ‘ālem o Yaycı dil-beriniñ

avs-i ebrūsına kiriş geinür

illesin ırdı zümre-i zühhād

Yay gibi arf-ı adr ekinür

Beyt

[Me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn me fā ‘i lūn]

Varup bezm-i edāniye hoş-āmed-gūy olmazlar

Suan erbābınıñ iflāsı istiğnālarındandır

MEVCİ

[Fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fe ‘i lā tūn fā ‘lūn]

Lüleniñ lufunu olur mı mecāl inkāra

Hele bir vāsııadır būs-ı leb-i dil-dāre

MEYYĀL

[Meḫ 'ūlü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Her şūret ile dil niçe bir deyr olsun

Varsun o büt-ārām dil-i ğayr olsun

Ḥaṭṭın göricek terk idüp ol şūḥu dedim

Ey yār-ı cefākār geceñ ḥayr olsun

MİRİ

[Fā 'ī lā tün me fā 'ī lün fā 'ī lā tün me fā 'ī lün]

Ḳaldı ayaḳda şu'le-i dīde-i intizārımız

Sāğara el degdirmedi sāḳı-i gül-izārımız

MEYLİ

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

İḥāṭa eylemiş ceyš-i ḥaṭṭ-ı ruḥsār-ı cānānı

Yazıḳ iḳlīm-i emn-ābād-ı ḥüsne yad ayāḳ başmış

Ḥāṭıra

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Pesend içdāmına encām-i kārın başa vardırmiş

Ki küh-ı bî-sutūnı kesmege Ferhād ayak başmış

MEYLĪ

Nām-ı emcedleri Mehemmed'dir. 'Ömri āluftelikle geçmiştir. Sinni toksana bālig olunca şağalını terāş idüp bî-ķārasını boyardı. Vefātı biñ yüz yigirmi iki de vāķ'ıdır.

[110b]

cemī'-i evzā' u eṭvārı ḥānde-āver bir şaḥş-ı hünerver idi. Yārān-ı 'aşr mezbūrı hezel yüzünden dimişlerdir:

[Fe 'ī lā tün me fā 'ī lün fe 'ī lün]

Olmuş idi o merdek-i fānī

Ṭabanı yaşşıya iç oğlanı

Ger-ğaç Başra'ya olunca revān

Bir bıyıklı yigit idi o zamān

Bıyığma dedikleri luğazdır

[Fe 'ī lā tün me fā 'ī lün fe 'ī lün]

Nedir ol Rūmī kim ‘ Arab görünür

Aşlı Kırşehir’dir Haleb görünür

Şāhidī’n tazmīn itmişlerdir

[Müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün]

Meylī’yi şanma genç yigit bir kocamān keşīşdir

Şāne tarağ bıyık burūt hem şağal adı rişdir

Mevlevī Kūçegi Medhine Dimişdir

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

O Kūçek Mevlevī fettānı seyr et çeşm-i hūn-rizi

Nigāhına nice tağāt getürsün Şems-i Tebrizi

Nazm

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Nihāl-i serve teşbīh etdigim bir qadd-i dil-cūdur

Cemāl-i yāre ziyet-bağş olan zūlf-i semen-būdur

Şarāb-ı la‘l-i yāri dil ‘ aceb mi ārzū etse

Leṭāfetde o cevrendişe haqqā bir içim şudur

Tahayyür vermesün yārāna bu nazm-ı dil-āviziñ

Seniñ vaşf etdigin Meylî haqıķat bir melek-ḥūdur

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Yazanlar ḥastegān-ı ‘aşķa vaşlıñ ḥoş-devā yazmış

Eṭbbā-yı selef Kānūn ḥükmünde şifa yazmış

Şikeste-dillere tedbîr-i vaşlıñ ey ṭabîb-i dil

Şifa-sāz olduğın müciz gibi ḥikmet-nümā yazmış

Muḥaşşal ol cefā-cū defter-i ‘uşşāķa ey Meylî

Seni bigāne kayd etmiş raķîbi āşinā yazmış

FÎ ḤARFİ’N-NÛN

NĀ’İL

Adı ‘Abdullah’dır. İslāmbol kâzîsi Anṭakyalı Muşṭafâ Efendi’niñ oğludur. Biñ yüz yigirmi sekizde terk-i medrese-i fenā etmişdir.

[111a]

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Düşme ey dil kayd-ı zülf-i yāra Allah 'aşkına

Uyma ulaşma o ser-keş yāra Allah 'aşkına

Bir iken biñ eyleme derdim hezār-ı zārveş

Meyl idüp her şūh-ı gül-ruhsāra Allah 'aşkına

Bir nigāh-ı şefkat et üftādeñe gāhī şehā

Olma der-kār-ı ğazab hemvāre Allah 'aşkına

Büt-perest-i 'aşk olup rüsvā-yı 'aşk olma şağın

Bakma mir'āt-u ruḥ-ı dil-dāra Allah 'aşkına

Ḳan ide şāyed ki gamzeñ mest olup çeşmiñ gibi

Varma cānā ḥāne-i ḥummāra Allah 'aşkına

Ol ḳuloğlu āfetin cevrinden āzād et beni

Nā'il 'arz-ı ḥāl idüp ḥunkāra Allah 'aşkına

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Tesliyet-baḥş ol vişâliñle dil-i nālânıma

Bir ḳadem-rencide ḳıl gel külbe-i aḫzânıma

Raḥm ederdin mā-ḫaşal ey nūr-ı çeşm-i 'āşıkān

Bir nigāh etseñ sirişk-i dide-i giryânıma

Şerbet-i cām-ı leb-i gül-fām-ı cān-baḥş şunar

Her ne dem ki sūziş-i dil 'arz edem cānânıma

NĀ'İLĪ

İsm-i sāmīleri Muştafā'dır. İstanbulî'dir. Naẓm-ı suḫan vādīsi kendüye maḥşûşdur.

Evāḫir-i ḫālinde Nefī' ile miḫnet-keş-i rüzgār olmuşdur. Vefâtında dimişlerdir:

Tārīḫ-i Vefāteş

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Merḳadin ravza-i cennet ede Mevlā-yı Raḫīm

'Āzim-i laḫd olıcaḳ Nā'ilī-i pāk-suḫan

İtdi aḥbāba vidā‘ eyledi hem terk-i vaṭan

Ferṣi istebraḳ ola sündüs ola añā kefen

Dediler ḥalk-ı cihān fevtine anıñ tārīḥ

Nā’il-i cennet ola Nā’ilī-i nā-dīde-fenn

(1077)

Tārīḥ-i Diger

Güş idüp Fevzī dedi tārīḥini

Nā’ilī ola ṣefā‘ at nā’ili

(1077)

Diger

[*Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘lün*]

Ebū ‘Ali-suḥan ya‘ ni Nā’ilī Çelebi

O mīr-i meclīs-i ‘irfān u zübde-i ṣu‘ arā

[111b]

Ser-ḥalīfe-i ma‘ den-i muḳāṭa‘ ası iken

O merkezde niçe dem olmuşidi zīb-efzā

Muḥāsebe edecek ‘ömr defterin taḳdīr

Yedd-i ecele urup mühr eyledi imzā

Olnca ‘āzīm-i dīvān-ı Hazret-i Bārī

O pādişāh-ı serīr-i mesālik-i ma‘ nā

Dedim du‘ ā ile tārīh-i fevtini Nazmī

Behişt-i Nā’ilī’ye eyleye mekān Mevlā

(1077)

Tārīḫ-i Diger Berāy-ı Vefāteş

Nā’il-i firdevs bādā Nā’ilī el-fātiḫā

(1077)

Na‘t

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Gönül bigānelerle āşinādır yā Resūla’llāh

Der-i devlet-me’ābından cüdādır yā Resūla’llāh

Zer-i hūrşīd maḥşer-i ravzādır ḥāk-i cenābīndan

Reh-i ‘aşkında ol kim ḥāk-ı pādır yā Resūla’llāh

Şarardır zıkr ü fikriñ çihresin erbāb-ı tevḥīdiñ

Siyeh ḥākī zer eyler kīmyādır yā Resūla’llāh

Olan ḥādī şırāt-ı müstākīme şer‘-i pākiñdir

Bu ‘ālem berzāh-ı ḥavf u recādır yā Resūla’llāh

Ne deñlü Nā’ilī şāyān-ı tertīb-i cezā olsa

Cenābīndan şefā‘ at mültecādır yā Resūla’llāh

ve lehu

[Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün]

Bir veche nāzır ol ki nazīri bulunmaya

Bir zülfe beste ol ki esīri bulunmaya

Aḥsente ol gedā-yı taḥammül-be-dūşa kim

Yansa cihān içinde ḥaşīri bulunmaya

La‘ net o ḥān-ı luṭfa ki nā-dāne vaḳf olup

Ehl-i diliñ faṭır ü ḥamiri bulunmaya

Dil kim eder fiḡānını geh pest ü geh bülend

Beñzer o sāza kim bem ü ziri bulunmaya

Ġazel

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ġonca-i āliñ ser-destār-ı ḥubāndır yeri

Ol ḥayā gül-berginiñ pirāhen-i cāndır yeri

Ṭāḳ-ı ebrūdan geḳüp zülfünden ayrılmaz gönül

Bir ‘aceb dīvānedir kim kāḳ-ı eyvāndır yeri

[112a]

Pādişāh-ı mülk-i āzādı olan mey-ḥāreniñ

Taḥte-i mey-ḥānede taḥt-ı Süleymān’dır yeri

Nā’ilī bulmaz mürebbī pāyesin perverdeler

Āfitābīñ çarḥ-ı çārüm gevheriñ kândır yeri

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Rind-i ' aşkı bu toḡuz cām ferahnāk edemez

Dil nedir ' aşk nedir ġam nedir idrāk edemez

Şīşe meksūr olıcaḡ kâbil-i taḥhîr olamaz

Mest-i şahbâ-yı mecâz âyînesin pāk edemez

Kimyâ-kâr-ı emel bulsa da cāy-ı ḥâli

Zer eder ḥâkini ammâ zerrini ḥâk edemez

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'î lü me fā 'î lü fa 'û lün]

Naḡd-i dili dil-dâra verüp mâ-ḥaşal aldım

Bâzâr-ı maḥabbetde ġam-ı bî-kesel aldım

Bir vech ile ta' bîr edemem zevḡ-i ḥayâliñ

Āgūşa bu şeb hābda bir ince bel aldım

Öpdüm ayağın meygedede pīr-i muğānīñ

Şeyhü'l-ḥarem Ka'be-i 'irfāndan el aldım

ve lehu

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Peymāneden döküldü mey-i nāb bir yere

Nūr indi şandılar gören aḥbāb bir yere

Naḥl-i bülendiñi göricek sāye-dār olup

Cān düşdi bir yere dil-i bī-tāb bir yere

Bir kerre olsa ol büt-i çār ebrūya muṭāf

Maḥşüş olurdı Ka'be'de miḥrāb bir yere

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Hevā-yı aşğa uyup kūy-ı yāre dek gideriz

Nesīm-i şubḥa refīkiz bahāra dek gideriz

Pelās-pāre-i rindī be-dūş u kāse be-kef

Zekātı mey verilir bir diyāra dek gideriz

ve lehu

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Tā-be-key ey mest ğaflet-i hāb gelsin çeşmiñe

Nīm-şeb nālişler et hūn-āb gelsin çeşmiñe

‘Āşık ol ğurbetde kim taħrīb olur giryānlığa

Dem-be-dem eşk-i ğam-ı aħbāb gelsin çeşmine

ve lehu

[112b]

[Meḫūlū fā ‘ilātū meḫā ‘ilū fā ‘ilūn]

Ehl-i dile toğunma ki āzārı saħt olur

Nerm olsa hāk her ne kadar hārı saħt olur

İtmez raķīb-i dīve eşer āh-ı tīşe-kār

Kāfir bināsıdır der u dīvār saħt olur

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Sāde-diller kim felekden şefkat ümmidindendir

Ser-nigūn peymāneden keyfıyyet ümmidindendir

Dil temennā-yı nigāh-ı luṭf eder ol āfetiñ

Merdüm-i çeşminden insāniyyet ümmidindendir

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Şaḥsıñ isti'ādā luṭf-ı peykerinden bellidir

Kımyā-yı kâbiliyyet cevherinden bellidir

Zir-i pāy-ı şem' ü gül-bünde ' ayār-ı sūzişi

Bülbül ü pervāneniñ ḥākisterinden bellidir

* * *

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'lün]

Güşāyiş-i dile bir niçe rūzgār ister

Şüküfte olmağa ol ğonçe çok bahār ister

* * *

[Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün]

Şarāb-ı nāb getürdükce nīm-ḥāb saña

Ṭutar elinde ḳadeḥ māh u āftāb saña

* * *

[Mefâ'ilün fe'ilätün mefâ'ilün fe'lün]

Nişār-ı naḳdi niyāz etmege şitābım var

Benim ol āfet ile başḳa bir ḥesābım var

* * *

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Sürūd-ı bezm-i vişāli fiğān-ı āha deḡiş

Şafā-yı vuşlatı bir āşnā nigāha deḡiş

Ġazel

[Mefâ'ilün fe'ilätün mefâ'ilün fe'ilün]

O şūḡı baḡda gördüm şüküfte-rū tāze

Elinde bir gül açılmış o tāze bu tāze

[113a]

NĀBĪ

İsm-i sāmileri Yūsuf, mihr-i vücūdı maṭla‘-ı Ruhā’yı şeref-yāb-ı ṭulū‘ itmiştir. ‘Aşrîñ melikü’ş-şu‘ arası. Devr-i Sultān Meḥmedīde Devlet-i ‘Alīye’ye gelüp Muşāhib Muştafā Paşa’nıñ kâtib ü muşāhibi olup mazhar-ı luṭf u iḥsānı olduḡda ṭavāf-ı Beyt’ullahü’l-ḡarām ve ziyāret-i Ravza-i Resūl-i Enām müyesser olup ve raḡam-zāde-i kilik-i ‘anberīni olan *Tuḡfetü’l-Ḥarameyn* nām risāleyi derc ve gevher-i kemālatı ol kitāb-ı müstetāba ḡarc itmiştir ki bu bir kaç beyt ol kitābdandır.

Na‘t-ı Nebī

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

El-vedā‘ ey ḡāk-ı rāhıñ kuḡl-ı imān el-vedā‘

Seng-i kūyuñ gevher-i tāc-ı Süleymān el-vedā‘

Pençe-i ḡurşīd-i tābıñ şāne-i zūlf-i vücūd

Şafvet-i nūr-ı ruḡuñ mir’āt-ı Ḳur’ān el-vedā‘

Gevher-i beyzā-yı yektā-yı vücūduñ tā ezel

Revnaḡ-ı ḡalvet-serā-yı ḡurb-ı Yezdān el-vedā‘

Hidmet-i işkâya me'mûr olduğundan devr eder

Kışt-zâr-ı şer' üne dülâb-ı devrân el-vedâ'

Kuhl-ı gerd-i âstânından olurken vâye-gîr

Çanda şarf etsün nigâhın çeşm-i giryân el-vedâ'

Pîşgâhında olurken nağme-senc-i es-selâm

Çanda olsun bülbül-i dil zâr u nâlân el-vedâ'

Şermsârim yâ Resûlallah vedâ'ından seniñ

Böyle olmuş neleyim taqdîr-i Raḥmân el-vedâ'

Dür düştüm âstân-ı devletiñden şûretâ

Lîk ma' nâda mücâvirdir dil ü cân el-vedâ'

Yâ Resûla'llah nigâh-ı şefkatiñ her ḫalde

Eyle Nâbî-i ḫazîn üzre nighbân el-vedâ'

Neşr: Bundan aqdem çekide-i kilik-i güherpâş Veysi-i üstâd ki Siyer-i Resûl-i Kibriyâ şallallahu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem aqvâl-i sırrıye ve gazavâtın tamâmen taħrîre ‘ömrü vefâ itmeyüp nâ-tamâm qalmağın mezbûr ol siyer-i şerîfi itmâm ve halka-i cevâhir-i hayr-ihtitâm itmişdir. Ve nazm u neşr ile bir *Ġazâ-nâme* taħrîr itmişdir. Bu mezkûr Allahu ‘alem.

[113b]

Qamançe târihi ola Muştafâ Paşa’ya şakal târihi dimişdir.

Târih-i lihye Muşâhib Paşa

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Âşaf-ı dehr muşâhib Paşa

Ki odur gül çemen-i iqbâle

Bir anıñ gibi vezîr-i ‘ârif

Gelmedi kârgeh-i iclâle

Qodı bâ-izn-i hümâyûnu hemân

Sünbüle cilvegeh oldı lâle

Güş idüp ızın-i hümâyûnı hemân

Geldi güyâ ki ھاٲtı istikbâle

‘Anberîn perdeye girdi hürşîd

Güyâ Ka‘be büründü şâle

Fikr-i târihe düşüp ehl-i suhan

Kimi gül dedi kimisi jâle

Nâbî-i bende dedi târihin

ھاٲtı nevdır meh-i hüsne hâle

Muşâhib Paşa Kethüdâlıgından ‘azlinde

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Kimdir ol kim mey-i manşıbla ola şîrin-kâm

Aña zehr-âbe ‘azl olmasa âhir encâm

Bezm-i iqbâlde ser-mest olanîñ hâli budur

Gâhî peymâne çeker gâhî humâr-ı âlâm

Ne kadar encümen efrüz ise şem^ç -i iqbāl

Bestedir tār-ı fetīlinde yine jeng-i zalām

Meclīs-i ʿālemi ki rüşen fer ki nār eyler

Budur āyīne-i niẓām-ı felek-i nā-fercām

Kimse āzāde degildir siteminden çarhıñ

Hālesim mäh-ı şeb-ārāya eder halka-i dām

Çanı ol terk-i edep deyu ku^çūd eylemeyen

Eylemez şimdi mecālisde bulunduğça kıyām

Çanı kendü kul kim deyü perestişler iden

Eylemez yolda dūçār olsa bile redd-i selām

Çanı bindikçe riķāba atılan çāpükler

Dest-i şekvāsın eder soñra miyān-gīr-i licām

Rūy-māl etmege dāmānına fırsat gözeden

Yapışıp dāmeniñe cevri için eyler ibrām

Nerdibānlarda bağal-girliğe sür' at iden

Nerdübān üzre eder sebkatına şimdi ikdām

[114a]

Şarşar-ı 'azl şalıp tefriķa bāğ-ı 'ayşa

Hāneden manşıbiñ ardınca bile gitdi nizām

Ebū-Ḥayr nām oğlu için envā'-ı neşāyiḥ ü pendî muḥteví iki biñ beyt miķdārı nazm ile *Ḥayriyye* nāmında pend-nāme taḥrīr eylediği kitāb-ı müstetābiñ ol kadar şuyū'ı vardır ki taķrīf u tavşīfden müstağnīdir. Fi'l-ḥaķīķa mezbūr-ı merḥum ser-āmed-i şu'arā-i Rūm olup envā-i 'ulūmdan behresi ḥaķķında lā dimege kimseniñ zehresi olmayup müselle-i cumhūr-ı ḥaş u 'āmdan bir zāt-ı ḥüceste-şīfāt-ı mālā kelāmdır. Tāze zebānlıķda teferrüd idenleriñ muķtedāsı ve ebnā-yı cinsiniñ babası meşābesidir nite kim vaşf-ı şānında bu nazmı dimişlerdir.

Ḳıṭ' a

[*Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn*]

Sen ḥarīdār-ı tefāriķ-i kemāl olduğına

Bu yeter 'ārif aña her delil ü bürhān

Yükledüp tâze kumâş-ı Haleb-ma' nâyı

Geldi İstanbul'a şeh-bender-i taht-ı ' irfân

Mevcûd vadi-i nev muhter' i taraf-ı cedîd

Mû-şikâf kalem-i nâdire üstâd-ı cihân

Âşârınıñ şive ve keşreti ve kendinin Nâbî'likle şöhreti bir mertebedir ki kendüden ğayrı müyesser olmamışdır. Âhâli-i Acem Şâ'ib-i Şevket ile fahr u mübâhât iderlerse sezâ vü zurefâsı Rum Sâbit u Nâbî ile iftihâr kılurlar ise revâ ve ahrâdır. Râmî Paşa ile beynlerinde 'alâka-i külliyesi olup biñ yüz on beş târihinde Edirne'de vezîde olan nesîm-i Furâdde Râmî Paşa firâr u ihtifâ itdiği eyyâmnda ki bu beyti dimişlerdir.

Harem-i Ârayıcı-zâde'de pinhân olduñ

Hây Râmî Çelebi şâm-ı vezâret bu mıdır

didikleri zamânda Nâbî tesliyyet-bağşâ-yı hâtır-ı ğamgîn olup bu kaçîdeyi nazm itdi

[114b]

Kaşîde

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Nūr-ı çeşmim perdelendi Ka'be-i 'ulyā gibi

Gūşe-gīr-i ḥalvet oldı dīde-i bīnā gibi

Oldı çün kim 'ālem şūretde āsāyiş 'udīm

Dīde-i aġyārdan oldı nihān ma' nā gibi

Gördi yoġdır merdüm-i 'ālemde āşār-ı vefā

Gördi ismi bī-müsemmā şekline 'anḳā gibi

'İllet-āşüb-ı dehre olduġm sārī görüp

Ḥum-nişīn oldı Felāṭun-ı ḥikem-fermā gibi

Ḥırmen-ı devrānı etdi çün şavā' iḳ tār u mār

Etdi ebr iḳre tevārī beyzā-i beyzā gibi

Rūzgārın şiddetinden oldı āsāyiş-güzīn

Zīr-i dāman-ı ḥafāda şem' -i bezm-ārā gibi

Gāh olur yārī hele zevk-i mülākāta sebeb

Ġayri yok baña teselli-i bahş olur rü'yā gibi

Oldı gönülüm Nābī'yā bāzīçe-i eyyām-ı ğam

Çalkınır geh ye's ü geh ümmid ile deryā gibi

Neşr: Bundan aqdem hāhiş-gerī-i iħrāz-ı merātib-i devletden ferāġat ve hicret itmege 'azīmet idüp āb u hevāsı hūb u leṭāfet ile mergūb Halebü'ş-şehbā-yı dil-güşāda iķāmet ve ķarāra niyyet itmekle ol ṭarafa kendüye münāsib mālīkāne vü ma'īšet ile devlet-i 'aliyyeden ikrām olunup bir nice zamān anıñla ta'ayyüş ve ķanā' at üzre biñ yüz yigirmi tārīhinde vezir-i 'azam Çorlulu 'Ali Paşa mālīkānesin ref' ve medār-ı ma'īšet ķaṭ' ile dil-gīr ü tekdīr etmege Mıṣra' :

Her ki zahmī hūrd elbette fiġānī dāred⁹⁸ mefhūmuyla bu ebyātı nazm etmişdir:

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bāġ-ı dehriñ hem hāzānın hem bahārın görmüşüz

Biz neşātıñ da ğamıñ da rüzġarın görmüşüz

Çok maġrūr olma kim mey-hāne-i iķbālde

Biz hezārān mest-i maġrūrın hūmārın görmüşüz

⁹⁸ Yara alan herkesin elbette fiġanı olacak.

Ṭop-ı āh-ı inkisara pāydār olmaz yine

Kişver-i cāhıñ nice sengin̄ hişārın görmüşüz

Bir hūrışıyle eder biñ hāne-i humārı pest

Ehl-i derdin seyl-i eşk-i inkisārın görmüşüz

Bir hadeng-i cān-güdāz-ı āhdır ser-māyesi

Biz bu meydānıñ niçe çāpük-süvārıñ görmüşüz

[115a]

Bir gün eyler dest-beste pāygāh-ı cāygāh

Bī-^ç aded mağrūr-ı şadr-ı i^ç tibārın görmüşüz

Kāse-i deryūzeye tedbīl olur cām-ı murād

Biz bu bezmiñ Nābī'yā çok bāde-hārıñ görmüşüz

Diger

[Meḫ'ülü fā'ilätü meḫ'ülü fā'ilün]

Çok görmüşüz zevālini ğaddār olanlarıñ

Hengām-ı fırsatında dil-āzār olanlarıñ

Zilletdedir qarārı eger sağ olursa da

Kütāh olur hayātı sitemkār olanlarıñ

Şābūn-ı pend etmez eṣer-i ḫubṣ-i ṭab' ma

Aşlı denī cibilliyeti murdār olanlarıñ

Seviñdi hep teḫallūf -i va' dūn güvāḫiūr

Īmānı hīn-i va' dede bisyār olanlarıñ

Yā Rab zālime ḫoma sūz-ı derūnunu

Nāçār ilticāda işi zār olanlarıñ

Virşün Hudā hevāya ğubār-ı vücūdını

Nābī derūn-ı ehl-i dile bār olanlarıñ

Diger

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Encāmı bed-ğurūra ser-ağāz idenleriñ

Nokşān-ı halka didelerin bāz idenleriñ

Bir gün gelir ki nāzı olur çāker-i niyāz

Ehl-i niyāza naḥvet ile nāz idenleriñ

Çok görmüşüz nigūnluğun endek zamānede

Zu'munca cāh u rütbeler iḥrāz idenleriñ

Sūdı nedir mu'āmele-i kibrden 'aceb

Şeyṭānı kār u bārısma enbāz idenleriñ

Eyler Şikeste bāl ü perin ğayret-i Ğudā

Nābī cenāh-ı ğayr ile pervāz idenleriñ

Bu Ğazel bā‘ iş-i mağfireti olmadıķın rivāyet itmişlerdir

[Mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Baħr-i sefīde geldi ğüm oldu yem-i siyāh

‘Avf-ı Ğudā’ya nisbet ile böyledir ğünāh

Eyler beyāz-nāme-i ‘iŐyānı nūr-ı ‘afv

Ɔalmaz siyāh-ı mihre muķābil cebīn-i māh

Kesmem ümīdi raħmet-i Ğaķ’dan ğünāh ile

Maħv eyledikçe tīre-Őebi nūr-ı Őubħğāh

[115b]

Rūy-ı siyāh vāsıta-i raħmet olmağa

Mūy-ı siyāh-fām sefīd olduğı ğüvāh

Bārān-ı raħmet etmege ğāŐāk-ı cürmi ref

Seyl-i bahār dilde ķomaz ğerd-i iŐtibāh

Böyle maḳāle verdi cesāret-i ümīd-i afv

Bu sözden etme Nābī'yi şermende yā Allah

ve lehu

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Var mıdır sende de ğam sūziş-i pervāne gibi

Yohsa ey bülbül-i şeydā ḳurı āvāze midir

İki per gibi zuḥūr eyledi ḥaṭ rūyuñda

Murğ-ı ḥüsnüñ 'acebā niyyeti pervāze midir

Tırveş sen düşicek sinesine ağyārıñ

'Āşıḳıñ ḳavssıfat çekdigi hamyāze midir

ve lehu

[Me'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Yollarda ḳaldı āyīneveş çeşm-i ārzü

Olmaḳ müyesser olmadı dil-berlerle rü-be-rü

Ey mîl-i sürme gözleriñ öp benden o mehiñ

‘ Arz et siyâh-kârî-i hicrânı mû-be-mû

ve lehu

[Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

Ƙadrin bilen selâmet-i genc-i Ƙanâ‘ atîñ

Olmaz Ƙarîb ħurdesi iƘbâl-i devletiñ

Zâtı gerek kemâl-i hüner yoĥsa Nâbiyâ

‘ İlm ü hünerde medĥali yoĥdur Ƙıyâfetiñ

ve lehu

[Mef‘ûlü me fâ‘ilü me fâ‘ilü fâ‘ilü fâ‘ilün]

Gül-çîn olamaz dest-i temâşâ çemenimden

Leb-beste-i nâzım söz alınmaz dehenimden

Ol Yûsuf-ı ĥüsnüm ne Ƙadar olsa da ter dest

Bu düzd olımaz bād-ı şabâ pîrehenimden

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Gülistān-ı dehre geldik reng yok bŭ almamış

Sāye-endāz-ı kerem bir nal-i dil-cŭ almamış

Eylemiş der-beste dŭkkānın abīb-i rŭzgār

oa-i pīrŭze-i gerdŭnda dārŭ almamış

ve lehu

[Mef'ŭlŭ fā 'ilātŭ mefā 'ilŭ fā 'ilŭn]

odur egeri dilde mŭrādāt-ı sā'ire

Vařlınđır ibtidā gelen ammā ātırā

[116a]

Hī 'arz-ı āl aydına dŭřme merāmiñı

Tezkīr-i luf terk-i edebdir ekābire

Maşadları miyān-ı dehānıñ beyanıdır

Ma' dŭm-ı i' tibārın edenler nevāride

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bir zamān biz daḥı hem-şoḥbet-i cānāne idik

Gülüne bülbül iden şem'ine pervāne idik

Nābī'niñ bu ğazeline Hābī'niñ naẓīresidir

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Bir zamān biz daḥı ablaḳçı tersāne idik

Taḥtaya dülger idik āhene çingāne idik

Nitekim bir ğazeline daḥı naẓīre dimişdir.

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Dil-rübā gelmez ise ḥāneye tenhāca bu şeb

Yaḳarım ormānı bir na'ra-i çengāne ile

Beyt

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Ḳara kız gelmez ise çergeye maḥfice bu şeb

Yaḳarım 'ālemi bir na'ra-i mestāne ile

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Tevbe-i meyde şebāt-ı kademimden şorma

Orasın sākī-i gül-çihreniñ ibrāmı bilir

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bir yerin öpmez idi 'id olıcağ halk-ı cihān

Bozmasa beytlerin 'illet-i cū'-ı ramazān

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'i lū me fā 'i lū fa 'ū lūn]

Bindikçe şalıncağa o ser-defter-i hūbān

Güyā ki terāzūya girer Yūsuf-ı Ken'ān

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Lükneti var dimek aña bī-vuķūf

Ayrılamaz taṭlı dilinden ḥurūf

ve lehu

[*Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' lün*]

O ser-terāşa gözüm āb-gīne dükkāndır

Kenār-ı dīde-i hayāl sūq-ı Mercān'dır

ve lehu

[116b]

[*Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*]

Sultān-ı dīn şehinşeh-i dünyā hıdīv-i dehr

Sultān Mehemmed āb-ı ruḥ taht-ı sermedi

Ol şāh-bāz-ı bāzū-yı tevfiq-ı 'azm idüp

Açdı Kamañçe üzre cenāḥ-ı mü'ebbedi

Pirāmeniñ muḥāşıra idüp o ḫal' anıñ

İtdi ḫāle üstine cünbiş-i ser-āmedi

Fethi olup naşīb toḫuz günde eyledi

Ol ḫaşmını da zamīme-i mülk-i muḫalledi

Ol küfr ile leb-â-leb olan her kemînesi

Oldı Muhammed ümmetiñ cümle sa'îdi

Söndürdi bütlerin o Halîl-i şanem-şikest

Küfr içre koymadı o hisâr-ı mûmehhedî

Târîhini felekde melek yazdı Nâbî'yâ

Düşdi Kamançe hışnına nûr-ı Muhammedî(1083)

Mezbûr otuz sene miqdârı gûşe-gîr-i kanâ'at olup biñ yüz yigirmi hudûdunda Haleb vâlîsi iken şâniyâ mihr-i vezâret için taraf-ı devlet-i 'aliyyeye da'vet olunan Baltaçı Mehmmed Paşa ol ol mecmû'a-i ma'ârif-i kemâli hezâr 'izzet u ikrâm ile İstanbul'a getirüp baş muhâşebecilik ve muqâbele-i süvârî manşiblarıyla ser-efrâz etmişdir. Mezbûruñ sinni toqsan tecävüz idüp lakin bir veçhile dâniş ü 'irfânına fütur gelmeyip 'ömrü âhir olunca kaşâyid ü târih ü tegazzülden hâlî olmayıp biñ yüz yigirmi dört târihinde bebgâ-yı nâtıka-i 'irfânıñ tûtı-i rûh-ı revân kafes-i tenden pervâz itmekle fevtinden bir kaç gün muqaddem kendi bu târihi dedigi meşhûrdur.

Târîh-i Vefâteş

Çun rûh-ı kemin-i Nâbî der lücce-i nûr âmed

Ez rengî-i vârest der dâr-ı sürûr âmed

Tahkik-şināsān-ı ma' nā-yı şuhūdū'l-ğayb

Güyend pey-i tāriḥ-i Nābī be-huzūr āmed⁹⁹

Tāriḥ-i Şiddik-ı Ma' arif-refik

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Suhen-dān-ı ḥakikat nükte-senc-i nüṣḥa-i ḥikmet

Hünermend-i ma' arif-piṣe ya' nī ḥazret-i Nābī

[117a]

Ġazelde Şā'ib [ü] 'Örfi idi semt-i kaşā'idde

Taşşavvufda Celāle'd-dīn idi ḥikmetde Fārābī

Nedīm-i bezm-i ḥāşşü'l-ḥāş idi mīr-i vezirāne

Kibār-ı devlet idi ekşeriyā yār u aḥbābı

Velī būy-ı vefā reng-i ḥakikat bulmayıp gitdi

Bu gülzār-ı fenādan terk edip gülhā-yı şād-ābı

---

⁹⁹ Nābī'nin düşkün ruhu nur denizine gelince, darlıktan kurtuldu ve neşe evine girdi. Araştırmacılar gayb aleminin manasını söylerler. Nābī'nin tarihinin devamı huzura geldi.

Biri ihvānını yazdı te'essüf birle tārīhın

Züleyhā-yı cihāndan çekdi dāmān Yūsuf-ı Nābī

(1124)

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Nābī Yūsuf Efendi kim nāgāh

Haleb ehlinden oldı çün münfek

Geldi 'izāz ile Sitanbul'a

İltifāt etdiler o kāmile pek

Çıkdığı gün Haleb'den ol perī

Seyr iden cümle dişi ve erkek

Kaşd-i tārīh edip demişlerdi

Gitdi Nābī Efendi cennete dek

(1124)

Diger

Keyfinde devām bulmadı bu bāde-i nābiñ

Nūş eyledi cām-ı eceli Yūsuf Nābī

Şeh-i Mehemmed Efendi

Muşallāda kıldı ‘ākıbet Nābī namāziñ āh

(1124)

Seyid Vehbī

Meded oldı fütāde çāh-ı kabre Yūsuf Nābī

(1124)

Tāriḫ-i Diger

Ḥayr ile yād idelim göçdi cenāb-ı Nābī

(1124)

Fuzāla-yı ‘aşrdan Mağnisa müftisi Beñli Maḥmūd Efendi nām kāmīl-i devrān ba‘zı yārān ile ḥānesinde muşāhabet iderken Nābī Efendi merḥūmuñ fevtini istimā‘ eyledikde meclisde olanlarıñ her biri birer söz söyleyüp şāhib-i ḥāne ḥuzẓār-ı meclise ḥiṭāb idüp ey yārān-ı şafā merḥūmuñ kendi dīvānından tefe‘ül idelim görelim ne yüzden

[117b]

keşf-i rāz ve ne perdeden āgāz eder deyü te'ammül-künān-ı tefeül eyledikde gül-berg-i evrāk-ı eş'ār-ı ḥalāvet-şi'ārınıñ şahīfe-i yümnāsı saṭr-ı evvelinde bu beyt-i ğarrā gelür:

Kimdir bizi men' eyleyecek dār-ı cināndan

Müriş-i pederdir gireriz ḥāne bizimdir

Fe-sübḥāne Allah el-'azīm Ḥāfız-ı Şīrāzī kışşası gibi

Ḳadem di-rīg medār ez cenāze-i Ḥāfız

Ki gerçi ğarḳ-ı günāh est mīreved be behişt¹⁰⁰

bu beytiñ hikāyesi sūdı şerhinde tafşil olmuşdır

NĀDĪ

Küttāb zümresindedir. Ba'zı vüzerāya dīvān efendisi olup ḥaṭ-ı vefātı Başra'da vākı' olmuşdur.

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Yazan keyfiyyet-i erbāb-ı aşkı hoş-nümā yazmış

Elinde sāğar-ı işret yanında dil-rübā yazmış

---

¹⁰⁰ Hafız'ın cenazesinden ayak çekme (gelmemezlik yapma), Her ne kadar günaha batmış olsa da cennete girecek.

Görüp ç̄in-i ceb̄iniñde muḳavves ḳaşlarıñ

Felek müjgānıñı sehm-i ciger-süz-ı ḳazā yazmış

Leb-i meygūnu vaşfindan görüp erbāb-ı dil-i nazm

Desinler Nādī-i āşüfte şı' r-i dil-güşā yazmış

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

La' liñle erbāb-ı ḥikmet mül demez de yā ne der

Kākül-i müşginiñe sünbül demez de yā ne der

Gülşen-i kūyunda yāriñ gūş edenler nālemi

Nādīyā hoş-lehce bir bülbül demez de yā ne der

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Ey perī gül-ç̄in-i bāğ-ı vuşlatıñ kimdir 'aceb

Bī-tekellüf nā'il-i cem' iyyetiñ kimdir 'aceb

Ey gül-i bāğ-ı melāḥat bülbül-i şeydā gibi

Dâhil-i gülşen-serâ-yı şoḥbetiñ kimdir ‘aceb

Nesr

Mısr’da ḳadem-i Nebî olduğı maḥall-i feyz-resānı ziyāret idüp bu bu beyti taḥrîr
itmişdir.

[118a]

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Zāyirān-ı maḳdemiñ olmaz şefā‘ atdan beri

Çün ki sensin maḥşeriñ çābük-süvār-ı reh-beri

Ġazel

Ez mey nevmîdim pür geşte cām-ı maḥlabam

Şud teḥî ez bâde-i telh-i temennâ-meşrebem

Surme şod der dîde-i ahtar gubâr-i ḥâṭirem

Mişeved ez kuḥl-ı istiğnâ münevver kevkebem

Cüp-i nâ-kāmî ki ṭab‘am rā edeb âmûḥte

Men heme ṭıfl-ı emelhâ rā edîb-i mektebem

Çün gül-i şubḥ-i ümîdem ber-demed ez dāmeneş

Dîde neğşayed felek ez zülmet-i gerd-i şebem

Mest-i ser-şāram nedāram ez homār-ı ğam hazar

Men be cām-ı nā-murādī Nādīyā leb-ber-lebem¹⁰¹

NĀZŪKĪ

İsmi Muştafā'dır. Mevlidi İstanbul, müderrisinden vefatı biñ yetmiş sekizdedir.

Ġazel

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Biz hayāl-i lebini dilde ki mihmān buluruz

Rūhumuz tazelendir mürde-i dile cān buluruz

Zülf-i dilbere dahı eylemez ārām u qarār

Gāh olur gönümüzü şiveyle perişān buluruz

Derdimiz tazelendir gülşene varsağ zīrā

Güllerinde eşer-i çāk-i girībān buluruz

---

¹⁰¹ 1.Ümitsizlik şarabından konu kadehim dolmuştur. İsteğin acı şarabından meşrebim(su içilen yer) boşaldı. 2.Hatırımın tozu yıldızın gözüne süme oldu. İstiğna sümesinden yıldızım parlayacak. 3.Mutsuzluk sopası ile yaratılış kabiliyetim terbiye öğrendi. Ben arzu çocuklarının medresede öğretmeniyim. 4.Onun eteğinden benim umudum sabah çiçeği açtığında, felek gecenin karanlığından gözünü açamaz. 5.Çok şarhoşum gam humarından korkmam. Ey Nadi ben ümitsizlik kadchi ile dudak dudağayım.

Şol kadar fikr-i ğubār-ı haṭṭıña düşmüş kim

Her zamān Nāzükī'yi vālih ü ḫayrān buluruz

NĀṬIḲ

Edirne'dendir. Şarrāflık san' atını ihtiyār ve 'aṭṭarlığı daḫı zimmiye-i kār eylemişde *Tuḫfetü'l-Harameyn* nām bir risālesi ve ḫikāyet-i ğarībe yi nazm ile bir mecmū' ası vardır. Biñ yüz yigirmi altıda terk-i dükkānçe-i fenā etmişdir. İstanbul'da Halebī-zāde vaşfinda bedihi söylediği ğazeldir.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Gördüm aḫşam yaḫın māh-cebīn bir çeledi

Şubḫ-ı şādık gibi doğdı dile mihr-i talebi

[118b]

Her gün ol māh-ı münevver toĝar aḫşama ḫarīb

Güyyā 'āşıkımñ rūza bedel ola şebi

Duruşı oturuşı ḫaylī mülāyim ammā

Bī-amān ğamzesi ḫilāl-i ḫazā munteḫābı

Çeşm-i bādāmı dil almağda füsūn-ı sāhir

Rūhı vermekde dem-i ‘İsā o la‘l-i ‘inebi

Tālib-i būsı olan çihresini etmeli zer

Oldı şeftālū-yi bāğ-ı ruḥı gūyā zehebī

Ġamzesi tiğ-be-kef kaşd-ı dil-i zār etse

Lā-tuḥaf luṭfin eder ‘āşıkā maḥfice lebi

Ebrūvāneş ki kitābe şūde ber kaşr-ı cemāl

Ḥaṭṭ-ı yāķūt imiş mışrā‘-ı beyt-i ‘Arabī

Kılllet-i mā vaşfiñ ey kurreṭ-i ‘ayn-ı Nāṭıķ

Ḳāl-i fi‘lim ana mevşūf be-ibn-i Ḥalebī

Ma‘cūn-ı mübeyyen ṭabḥında meşhūr Seyyid Yāsīn nām ṭabīb-i ḥāzıķ fevtine
didigi tāriḥi:

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Etdi eczāsını Yāsīn Çelebi’niñ devrān

Zîb-i dükkânı iken zîver-i şanduğa-i sîn

Haylıce hâzık idi tıbda velî çâresi ne

Maraz-ı mevte 'ilâc olmadı ma' cûn-ı mübeyyin

Göricek 'acziñi târihini dedim Nâtıq

Rûhuña oquyalım fâtiha Seyyid Yâsin

(1126)

NÂZİM

İstanbulîdir. Ördek İsmâ'îl Efendi'niñ oğlıdır. Vefâtı Belgrad'da Yeñiçeri efendisi iken biñ yüz yedide vâkı'dır.

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Gülgün kabâyâ girdigi dem verd-i ter gibi

Müy-miyân-ı yâre şarılsam kemer gibi

Ey mâh-pâre fikr-i vişâliñ ile seniñ

Eflâke çıkdı âteş-i âhım şerer gibi

Mümkin degil vişāli o hūrşīd-ṭal' atīñ

Devr etse çarhı meş' al-i āhım ķamer gibi

Ey gül zebān-ı bülbül ile nev-bahārdan

Gelmiş henüz gūşuñā tāze haber gibi

[119a]

Vaşf etmege mīyān u ḥaṭṭıñ mū-be-mū seniñ

Olmaz cihānda Nāzım-ı şāhib-hüner gibi

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Kitāb-ı 'aşķdan bir derse āğāz etmeden Leylā

Güzellik muşḥaf-ı ḥüsnünde ḥatm olmuş seniñ cānā

Kerem ķıl māni' -i raḥm olmasın çok baķma mir'āta

Seni ḥod-bīn eder āyīne şāyed ey melek-sīmā

Ḥayāl-i kākülün seyr eyleyen bı dīdede Nāzım

Ḳıyās eyler açılmış şīşede bir sünbül-i ra' nā

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Süveydā-yı derūn ol 'anberin gīsūda qalmıŝdır

O bir hūn-pāredir kim nāfe-i āhūda qalmıŝdır

Hayāl-i kām̄et-i mevzūnı gitmez dīde-i terden

Nihāl-i servdir gūyā kenār-ı cūda qalmıŝdır

ve lehu

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ū lün]

Meclīsde ne dem sāz ile ŝehnāz çalındı

El-^ç aŝq deyü gūŝıma āvāze çalındı

Āheste hırāmı görilüp rāh-ı ğamıñda

Raĝŝ-ı emele hancer-i mihmāzçalındı

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Farq olınmaz şu^ç le-i āhım gece meh-tābdan

Neyleyem hūrŝīd-i raĝŝānım göz açmaz hābdan

Yād-ı la‘l-i dil-rübādır bā‘i ş-i keyfiyyetim

Nāzımā yoğsa nedir hāşıl şarāb-ı nābdan

Maṭla‘

[Me‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Cānān ne dem ki cām ile nūş-ı şarāb eder

Mihr-i münīr māh-ı müniri niķāb eder

Maṭla‘

[Fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lün]

Vaşf ederdim tarz-ı hāşşü’l-hāşını bezm-i Cem’iñ

Nuķl-i meclis-i kesr ‘ arzı olmasaydı ādemın

NĀZİM

İstanbul’dandır. Kirli Nāzım dinmekle meşhūrdur. Selīm Girāy’iñ oğullarına hāce olup vefātı biñ yüz on altı tārīhinde vāķı‘ olmuştır.

[119b]

[Fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lā tün fā‘i lün]

Şanma kim ‘ aşık şafā-yı ‘ idden nevmīd olur

Aña her çîn-i cebîni bir hilâl-i ‘id olur

Ḥabbezâ bezm-i maḥabbet kim nevâ-perdâzınıñ

Şu‘le-i âvâz-ı dâğ-ı sîne-i nâhîd olur

Beyt

[Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

Belâ-yı ‘aşk ile bu derdi ben mi isterdim

Ne çâre neyleyim Nâzımâ muḳadder imiş

NÂḲİD

Yeñişehirîdir. Taḥşil-i ma‘ârif için İstanbul’a gelüp bir edîb-i kâmil olup Birgili Meḥammed Efendi’niñ ‘*Avâmil-i Cedîd*’ini *Şerḥ-i Sedîd* ismiyle müsemmä bir risâle-i şağîre ve ḳavâ‘id-i Fârisiyye’yi *Naḳd-i Nâḳid* ismiyle mevsûm bir risâle derc etmişdir.

Na‘t

[Fâ‘i lâ tün fâ‘i lâ tün fâ‘i lâ tün fâ‘i lün]

Ey sipch-sâlâr-ı ḥayl-i enbiyâ vü mürselîn

V‘ey şehinşâh-ı gürûh-ı evvelîn ü âḫirîn

Ṭal' atin̄den muḳtebes ḥūrşīd-i 'ālem-tāb tāb

Ḥilḳatinden müttehaz hestī semāvāt u zemīn

Zāt-ı pākiñdir seniñ maḥbūb-ı Ḥallāḳ-ı ezel

Lā-cerem oldı vüçüdiñ raḥmeten li'l-'ālemīn

Ḳıl şefā' at arşa-i maḥşerde 'āsī ümmete

Yā Resūla'llāh çü sensin şādıḳü'l-va' dü'l-emīn

Şad-şalat u şelām olsun saña ey nūr-ı Ḥaḳ

Sensin ol hādī-i münhāc-āver-i dīn-i mübīn

Ġavṭa-i baḥr-ı zünüb-ālūdedir Nāḳid ḳuluñ

Rāci-i luṭf u keremden yā şefi' e'l-müznibīn

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ümmīd-i vaşla miḳāt-ı felek olmuş döner sâ' at

Meger kim seb' a-i seyyâreden almış eşer sâ' at

NĀLĪ

Nāmı Mehemmed'dir. Konya'dandır. Üsküdar tavaṭṭun ba' de Selānik k̄āzisi iken fevt oldu. *Tuḥfetü'l-emşāl* ve *Miftāḥ-ı Heft-kān* nām kitābları ve manzūm *Menāsik-i Hacc* 'i vardır. Bu iki beyt-i ol kitābın ḥātimesindendir.

[120a]

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Nāliyā ḥāzret-i Ḥaḫḫ'dan budır ümīd u recā

Eyleye dāḫil-i silk-i cülesā-yı Mekke

Dem-i āḫirinde devlete cenāzem ḥareme

Zeyn-i tābūtum ola zeyl-i ḫubā-i Mekke

NİŞĀRĪ

İsmi Hüseyin'dir. Küttābdandır. Bir şā'ir-i rāsiḫ ve ḡāyet ḫūb müverriḫ ve taṣarrufāt-ı eş'āra k̄ādir şā'ir-i şirīn-maḫāl ve memdūḫ-ı erbāb-ı faẓl u kemāldir. Biñ yetmiş beş tāriḫinde dārü'l-beḫāya irtiḫāl itmekle fevtine Nazmī bu tāriḫi nazma getirmiştir. Tāriḫ:

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Dār-ı 'uḫbāya eyledi rıḫlet

Yine bir şâ'ir-i suhan-pîrâ

Fenn-i târihde yegâne idi

Şi'r ile bî-nazîr ü bî-hemtâ

Seyyi'âtın kemâl-i luftundan

Hasenâta mübeddel ede Hüdâ

Nazmîyâ fevtine dedim târih

Dâr-ı me'vâ ola Nişârî'ye câ

(1075)

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Güşâde oldı gönül bezme yâr gelmek ile

Açıldı gonçe-i gülşen bahâr gelmek ile

Dimâg-ı tab'a gınâ geldi büy-ı sünbül den

Hevâ-yı mevsim-i zülf-i nigâr gelmek ile

Güşāyiş-i dil için en Nişārī āh eyle

Der-i ümmid açılır rûzgār gelmek ile

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Ço bezm-i meyde sāgar dest-i yāre zīb ü fer versin

Nihāl-i gül-bün-i bāğ-ı vefādır verd-i ter versin

Şebihün eyleyüp ğam başdı ceş-i şabr-ı dārāyı

O şāh-ı hüsne varsun biñ āhım bir haber versin

Nişārī hāk-i cismiñ gerd-i rāh-ı ‘aşq-ı yār ile

Ki mir’āt-ı zamir-i hāşda bāri keder versin

ve lehu

[Fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lün]

Ġamzedden havf etmeyüp yāre etmek de güç

Sūziş-i ‘aşka şekib-i cān-güdāz etmek de güç

Çeşm-i hūn-āşāmına meyl etmemek mümkün degil

Cāminı āmac-ı hadeng-i endāz-ı nāz etmek de güç

[120b]

Bī-ḥaḳīḳatdir Nişārī gerçi hūbān-ı zamān

Selb-i zevk ḥālet-i ‘aşk-ı mecāz etmek de güç

ve lehu

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Rūz-ı vuşlatdır bu cism-i dāğdārīñ mevsimi

Gül tonanmasına bā‘ işdir bahārīñ mevsimi

Devlet-i ḥüsnünde ‘aşıḳdan dirīğ etme lebiñ

‘Ahd-i gülşendür şarāb-ı hoş-güvārīñ mevsimi

Dāğ ber-dil geç Nişārī rāh-ı kūy-ı yārdān

Gül zamānında olur geşt ü güzārīñ mevsimi

Tevārīḳ-i Pādişāhān-ı Āl-i ‘Osmān Güfte-i Nişārī

Tevārīḳ-i Āl-i ‘Osmān ‘ı nazm ile ‘ayān idüp pādişāh-ı cihān Sulṭān Meḥammed
Ḥan-ı Rābi‘ ḥazretlerine virüp ‘azīm iḥsāna mazḥar olmuşdır.

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Biḥamdi’llāh cihāna şāmil oldı luṭf-ı Yezdānī

Ki cāy-ı rāḥat-ı ḥalk etdi zıll-ı Āl-i ‘Oşmānī

Zihī şāhenşehān-ı gāziyān kim tīğ-ı nuşret ile

Ser-ā-ser dārü’s-selām etdiler hep kāfiristānı

‘Adāletle cihānda ol selāṭin eyledi icrā

Ḥudūd-ı şer‘ -i payğāmberle ḥukm-i naşş-ı Kur’ān’ı

Çıkar ferzend-i Nūḥ’a ced-be-ced bu nesl-i pākīze

Ki zirā vardır aqvāl-i tevārīḥ ile bürhānı

Muḥaşşal şulb-i pāk-ı bü’l-beşerde ḥaşre dek hergiz

Bu ‘ırq-ı tāhiriñ gelmez cihāna mişl ü aqrānı

Tevārīḥ-i selef kavlince bu nazm-ı dil-ārāda

N’ola taḥrīr edersem ser-be-ser sultān-ı zī-şānı

Egerçi ihtilâfât-ı tevârîhe nihâyet yok

Göründi cümlesinden hâceniñ şıhate rahmânı

Geçince altı yüz toksan toktuz târîhi hecrinden

Hilâfet şadrına ‘Oşmân Ğâzî verdi ‘unvânı

Cülûsuna düşürmüş evvelâ ‘Oşmân târîhin

O devrin ol mahal bir ehl-i tâb u ehl-i ‘irfânı

Mücâhid bir şeh-i ferhunde-nâm olup cihân içre

Yigirmi yedi yıl çekdi ‘adûya tîğ-i bürrânı

Yedi yüzle yigirmi altı erķâmı yazıldıķda

Hudâ şâhib-serir-i ‘izz ü iclâl etdi Orhan’ı

Otuz beş yıl şadâ-yı tabl-ı istiķlâl-i iķbâli

Pür etdi gûş-ı hûş-ı pâdişâhân-ı cihân-bânî

[121a]

Yedi yüz sāl altmış bir ile maḥsūb olunduḡda

Murād-ı evvel oldı ‘ālemiñ devletle sulṡānı

Otuz beş yıl anında mehçe-i rāyāt-ı iclālî

Münevver eyledi evc-i felekde mäh-ı tībānı

Yedi yüz toḡsan ikide cenābYıldırım Ḥan’ıñ

Cihānı rüşen etdi berḡ-ı rüy-ı tıḡ-ı raḡşānı

Cülūsına ki ta‘dād-ı sitteden dörde varınca

Żiyālandı fūrūḡ-ı ‘adl ile bu köhne zūlmānı

O devriñ rabṡ-ı tārīḡinde gerḡi iḡtilāf olmuş

Bilir ehl-i zekā var ise ta‘dādında noḡşānı

Sekiz yüzle on altı olmuşiken müddet-i hicret

Cemāl-i Ḥan-ı Meḡemmed rüşen etdi ‘ayn-ı a‘yānı

O memdūh-ı kerem-mu' tād-ı şāhib-dād ile Mevlā

Sekiz yıl eyledi āsūde vü rāhatda devrānı

Sekiz yüzle yigirmi dört ile ma' dūd olduḡda

Murād Ğāzī'ye verdi murādın luṭf-ı Rabbānī

Yigirmi yıl mücāhid-i fī-sebīli'llāh olup āḡir

Çekip cām-ı şehādet kıldı terk-i ' ālem-i fānī

Sekiz yüz elli beş tāriḡi ferruḡ-fāle geldikçe

Meḡammed Ḥan-ı Ebū'l-fethiñ cihān-gīr oldu ' unvānı

Otuz bir yıl cihānda müstaḡıllen pādişāh oldu

Muvaffaḡ eyledi feth-i Sitanbul'a Ḥudā anı

Müverriḡler ziyāde dediler tāriḡini zirā

Bir iki def a olmaḡla velīyyü'l-' ahd-i Rūḡānī

Sekiz yüz seksen altı olıcak târiḥ ol devlet

Velîyyü'l-‘ahd cenâb-ı Bâyezîd’e oldı erzânî

Otuz iki sene ol şehriyârîñ mâh-ı dîdârı

Fütûḥ-ı cânib-i Baḥr-ı Siyâh’ı nûrânî

Ṭoḫuz yüz on sekizde Ḥan Selîm-i evvele tâ kim

Verildi ḥükm-i taḫdîr ile emr-i salṭanat râhı

[121b]

Ṭokuz yüzle yigirmi altı sâli olıcak mülḥaḫ

Maḫar oldı Süleymân Ḥan’a evreng-i Süleymânî

Çeküp şemşîr-i himmet kırḫ sekiz yıl fetḫ idüp aldı

Bilâd-ı Üngürüs ile ‘İraḫ-ı kal‘a-i Vanı

Ṭoḫuz yüz tâ ki yetmiş dörd ile tekmîl olduḫda

Selîm-i şânîye oldı Ḥudâ’nıñ luṭf u iḫsânı

Ṭoḡuz yıl ol daḡı ārām idüp evreng-i devletde

Vişāl-i şāhid-i iḡbāl ile zevḡ etdi rūḡānī

Ṭoḡuz yüz seksen ikide bilād-ı kişver-i Rūm'ũñ

Cenāb-ı Ḥan Murād-ı Şālīş'e olmuşdı erzāni

Yigirmi bir sene oldı o sulṭān-ı hüner-perver

Kemāl-i luṭf ile pīrāye-baḡş-ı taḡt-ı şāḡānī

Biñ üçde Ḥazret-i Sulṭān-ı Meḡemmed fātiḡ-i Egri

Cülūs idüp cemāl-i tābnāk etdi bu eyvānı

Ṭoḡuz yıl ol daḡı oldı veliyyü'n-ni' met-i 'ālem

Żiyāfet-ḡāne-i dārü'n-na'imiñ oldı miḡmānı

Cülūs idüp biñ on ikide Sulṭān Aḡmed-i 'Ādil

Ḥalāş etdi Celālī' den cemāl-i çār-erkānı

O memdūhü'l-ḥiṣāliñ devleti on dörde varınca

Maḡar eyledi ḡār-ı keklerden bu gülistānı

Ḳıbāli rūṣen etdi biñ yigirmi altı sālinde

Vilāyet-i dāye Sulṡān Muṣṡafā'nıñ rüy-māhānı

Üç ay miḡdārı sulṡān oldı soñra ihtiyārıyla

Birāder-zādeye etdi ferāgat ṣevket-i ṣānı

Ḥesābı biñ yigirmi yediye vardıḡda tāriḡin

Ṣehinṣāh etdi Ḥallāḡ-ı ezel Sulṡān 'Oṣmān'ı

Ḳazā dört yıl ḡadar iḡbāl idüp āniñ daḡı āḡir

Sa' ādetle varup me'vā edindi bāḡ-ı rıḡvānı

Biñ otuz birde Sulṡān Muṣṡafā-i 'izzet-āyine

Yine seccāde-i miḡrāb-ı iḡbāl oldı erzānı

[122a]

O Yūsuf-tal‘ at oldı bir buçuğ yıl pādişāh ancak

Çeküp destin zen-i dünyādan āḫir pāk-dāmānı

Biñ otuz ikide sulṭān Murād Ġāzī olmuşdır

Firāz-ı kũhsārĩñ ‘adl-i dād-ı nerre ḳaplanı

Murād űzre anı şāhib-ḳırān-ı ‘aşr edip Mevlā

Revān ḫışnın alıp Baġdād pā-māl etdi İrān’ı

Cihānda on yedi yıl pādişāh-ı kām-rān oldı

Mũlũk-ı ‘ālem oldı ḫavfile hep zĩr ű fermānı

‘Aded biñ ḳırḳ ṭoḳuz tārĩḫine vardıḳda bu mũlkũn

Cenāb-ı Ḥan İbrāḫĩm oldı şevketle Sulṭānı

Zihĩ şāhenşāh-ı mālĩk rikāb-ı Hind-i Şāmĩ kim

Firengistān’a bildirdi nedir şemşĩr-i Kirmānĩ

Zamānında Hudā fetḥ-i Girīd'i eyledi rūzī

Mekān-ı ehl-i küfri eyledi cāy-ı Süleymānī

Zihī şāhenşeh-i Rüstem-mekān Qahramān-fer kim

‘Adū-yı İsfendiyār olsa yeter bir tīr-i müjgānı

Meserret-baḥş olunca ‘āleme mevlūd-ı mes‘ūdu

Bu tāriḥ etdi ḥurrem ṭab‘-ı ḥanedān-ı sühen-dānı

Ola Sulṭān Meḥemmed āftāb-ı maṭla‘-ı iḳbāl

Du‘āsın eyledi ḥaḳḳa icābet luṭf-ı Yezdānī

Ḥuşūşā kim müşerref eyledikde tāc-ı evrenḡi

Ol üstād eyledi mülzem bu tāriḥ ile aḳrānı

Cülūs-ı Ḥan Meḥemmed eyledi āsūde dünyāyı

Dedi ol ṭab‘ a temkīn eden iḳlīm-i ‘irfānı

Cemāl-i gülşen-i ṭab^ʿ iñ gül-i t̄ābende ruḥsārı

Celāl-i ḥürmet-i ^ʿudvān vüçüduñ berḳ-i sūzānı

[122b]

Vücūdundan muḳaddem yoĝ idi bir vāriş-i devlet

Ki ḥıfz ide kederden şoñra ḥayl-i ehl-i ĩmānı

Murād üzre olur mı medḥiñi taḥrīr edem zīrā

Tecāvüz eyledi evşāf-ı zātıñ ḥadd-i imkānı

Du^ʿ ā-yı pādişāh-ı dīn ile ḥaṭm-i kelām eyle

Budur de'b-i suḥān lā-büd ḳaşıde bulsa pāyānı

Hemişe tāk-ı sulṭān-ı felek-evreng-i zer-efser

Cemāliyle münevver ede mülk-i ḥāveristān

Vücūd-ı pādişāhı Ḥaḳ ma^ʿ sūn ede ḥaṭālardan

Nizām-ı mülk ile bāḳı ola erkān u dīvānı

Süleymān-ı selef gibi cihān-gīr eyleye Mevlā

Musahhar eyleye fermānına İrān u Tūrān'ı

Cihānda hayr ile yād ola dā' im nām-ı ecdādīñ

Vire Haq pādīşāh-ı 'āleme 'ömr-i firāvānı

Nişārī bu kaşīde nāmına tārih için tab'ım

Dedi silk-i le'ālī celīl-i nesl-i 'Oşmānī

Nişārī'niñ çü nazmı bu maḥalde buldu pāyānı

'Aceb mi ben de olursam bu vādīde aña şānī

Ki ya'ni pey-rev olup eyleyem bu nazm-ı pākimle

Bu vech üzre beyān ḥāl-i şehān-ı Āl-i 'Osmān'ı

Geçince sāl-i hicretten hezār u heştüm ü pencāh

Meḥammed Ḥan-ı Rābi' oldı 'aşrīñ şāh-ı zīşānı

Ne şāh ammā ki şāhān-ı cihān kemter perestārı

Şeref-bağş-ı serir-i salṭanat-ı dehrin Süleymān'ı

Girince sāl-ı biñ ṭoḡsan ṭoḡuz çün eyledi bedrūd

Olup edhem-süvār-ı terk-i mülk-i 'ālem-i fānī

Ḳarındaşı Süleymān Ḥan-ı Şānī eyledi teşrif

Olup tevfiḳ-i Bārī dest-gir-i taḡt-ı ḡāḡānī

Zihī sulṭān-ı Dārā kişver-i encüm-ḡadem k'etdi

Ḡıdā-yı tiḡ-i ḡün-ḡārı vücūd-ı ehl-i 'işyānı

Ḥulūl etdi sene biñ yüz iki eyledi rıḡlet

Cihāndan mesken etdi dār-ı ḡuld ü ḡurb-ı Yezdānī

Şehinşāh oldı luṭf-ı Ḥaḡ ile diḡer ḡarındaşı

Şeref-bağş oldı taḡta ya'ni Sulṭān Aḡmed-i Şānī

Müşerref oldu taht-ı salṭanat bu üç birāderle

Olup her biri dehrin bir zamān sulṭān-ı zī-ṣānı

[123a]

Gelince biñ yüz altı sāli ‘azm-i dār-ı ḥuld etdi

Degik bākī çü gördi kimseye mülk-i Süleymānī

Debīr-i çarḥ andan şoñra tuğra-yı ḥilāfetde

Yazıp altın kaleme nām-ı Sulṭān Muṣṭafā Ḥan’ı

Ki ya‘nī mihterin ferzend-i pāk Ḥan Meḥemmedle

Müzeyyen eyledi taht-ı devleti eyvān-ı dīvānı

Çü geldi biñ yüz on beş sāli terk-i salṭanat etdi

Cülūs etdi serīr-i devlete İskender-i Şānī

Şehinşāh-ı cihān Ḥan Aḥmed ibn-i Ḥan Meḥemmed kim

Ṭulū‘ -ı devleti etdi münevver cümle ekvānı

Zihî şâh-ı hümayûn-baht u zîb-efzâ-yı tâc [u] taht

Felek zîn-raht-ı zerrîn kehkeşân hürşîd derbânı

Sikender-seyr ü 'İsâ-dem ü felek-bezm ü melek-hemden

N'ola olsa Cem ü Dârâ perestâr u nigezbânî

Niyâz-ı şubhâhım dilde budur dâ'imâ Mevlâ

Şeh-i devrâna nuşret vere a' dâsına hüsranı

Du'âsıyla tamâm eyle Şafâyî defter-i nazmîñ

Şeh-i devrâna nuşret vere a' dâsına hüsranı

Du'âsıyla tamâm eyle Şafâyî defter-i nazmîñ

Zamânında o şâhîñ Hâk ide âsûde devrânı

Güfte-i Şafvet

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Nişârî bundan aqdem etdi tertîb Âl-i 'Oşmân'ı

Getürdi silk-i nazma ism-i şâhân-ı cihân-bânı

Tevārihi idüp dillerde kayd-ı nazm ile mazbūt

Şafāyī hem anıñ işrince kıldı gevher-efşānı

Çün anlar şavdı nevbet vaqtidir rāy-ı hāme-i Şafvet

Gel imdi sen de hizmetinde kıl ber-çide dāmānı

Hisāb-ı sāl ferruḥ fāle biñ yüz on beş olduḡda

Hilāfet tahtıñ Ḥan Aḡmed idi çünki Sulṡānı

‘Adād-ı sāl-ı ferruḥ fāle eyyām-ı hümāyūnda

Ḥudā aḡkām ile kılmıḡ hem-şumār ḡarf-i Qur‘ānı

Gürūh-ı eḡşkiyāyı ‘ākıbet ḡezelān ile bu gün

Ḥurūş-ı baḡr-ı meserret gösterip ḡāyetle tuḡyānı

Şıkıḡdı maşlaḡat çün kim iş işden geçdiḡi gördi

Hemān koç başına etdi fedā bir iki ḡurbānı

[123b]

Bunuñ teskînine çāre ararken cenāb-ı Hāḡdan

Hükümetden ferāgat birle āḡir buldı imkānı

‘ İnān-ı ihtiyārın emr-i Hāḡ’a eyleyüp tefvīz

Keşīde kıldı zīr-i pāy-ı istiḡnāya dāmānı

‘ Adād-ı sāl-i hicret vardı biñ yüz kırk üçe çün kim

Hitāma irdi sulṡān Aḡmed’in ḡal‘ ile devrānı

Cülūs etdi sa‘ ādet taḡtına devletle ḡan Maḡmūd

Mülukuñ baḡtiyārı nükte-dānı ehl-i ‘ irfānı

Felek fermānına ṡab‘ -ı ḡazā aḡkāmına maḡkūm

‘ Aceb sulṡān idi ṡutdı cihānı şevket ü şānı

Gelüp gül-gonçe tāriḡinde bu gülzār dünyāya

Otuz beş yılda bāḡ-ı ‘ ālemiñ oldı nigeḡbānı

Yigirmi beş yıl oldı pādişāh-ı salṭanat-pīrā

Muḳadder eylemiş Mevlā añā mevt-i müfācātı

Edā kıldı şalvete cem‘ eyi cām‘ ada şevket ile

İderken nāgehān ‘azm-serā-yı ḥāşş-ı sulṭānı

Yetişdi füceten peyk-i ecel bāb-ı humāyūnda

Yerin buldı hemān-dem ol nefside emr-i Rabbānī

O dem tāriḥ-i hicret biñ yüz altmış yedideydi

Ḥalīfe idi Mevlā Yerine sulṭān ‘Oşmānī

Budur ol dāver-i şāḥib-i şecā‘ at lāyık-ı devlet

Görince lehcesin isteme tıtdı şīr-i ğarrānı

Öyle kim emr-i Ḥaḳ ile taḥta geçdi sermā

Ḳırup ecnās-ı ḥayvānı ḳodı ḥayretde insānı

Anıñ devrinde ‘ālem kırtulup rişvet belāsından

Velī üç yıl kadar gördi cihān halkı ol ihsānı

Felek çok gördi ol şāh-ı ‘ adālet resm-i dünyāya

İçürdi şerbet-i zehr-āb-ı mevti añı şehinşānı

Zamān-ı devleti üç sāl miqdārıdır ‘ālemde

Añında devri yetmiş birde āhir buldı pāyānı

Hisāb-ı lisān hecri oldı biñ yüz dağı yetmiş bir

Cülūs etdi sa‘ādetle cülūs Muştafā Hanı

İşiñ gāyet bilūr bir şāh-ı şāhib-i intibāh idi

Aña ‘ālem hisāb olmuş ezelden Haq’ıñ ihsānı

Sefer dedi sefer bildi seferle geçdi evkātı

Menābirde oқundı şānına gāzilik ‘unvānı

[124a]

Cezā tertibi ile ya' ni aḥza-yı intikām etdi

Şulardan kim bulundular ḥilāf-ı emr-i Ḥāḳānī

Tevārihi senin seksen yedi taḥrīr olunduḳda

Sefer ḳaydı ile ḥatem oldu anıñ daḳı devrānı

Gözin yumdı cihāndan cānib-i ' uḳbāya cān atdı

Bula rüz-ı cezāda luḳf-ı Ḥāḳ'dan ' afv u ḡufrānı

Cülūs-ı meymenet-me'nūs evreng-i ūşinşāhī

Cenāb-ı Ḥāzret-i ' Abdu'l-ḥamīd oldu erzānī

Odur rüy-ı zemīne pādişāh-ı Yeşrib ü Baḫḫā

Odur ḫālā serīr-i devletin ūimdi nigeḫbānı

Şelāhatiyle meşhūr-ı cihāndır zāt-ı mümtāzı

Ḥudā'dan maḫş-ı iḫsāndır bize ol zıll-ı Yezdānī

Ṭoḡuz yıldır ki zīr-i sāye-i ḥıfzında me'mūnuz

Ne sāye sāye-i Ḥaḡ'dır Ḥudā Memdūḥ ide ānı

Bunuñ devrinde cem' -i māl sevdāsındadır 'ālem

Yaḡīn oldı k'ola Ḥalk-ı cihān derviṣ-i 'uryānı

Serīr-i devlet üzre ola dā'im ḥāb u ḡafletden

Ḥudā iḡāz ide ol pādiṣāh-ı vaḡt-i devrānı

Binā-yı çār-erkān-ı vücūdın ḥıfz ide Mevlā

Ola 'ömr-i ebed-peyveste Ḥaḡḡ' mñ añı iḥsānı

NECİB

İstanbulı'dır. Diyār-ı Bekr ḡāzīsı iken ḡayy-ı sicill-i ḡayāt etmişdir. Biñ yüz yüz on sekizde vefāt.

Naẓm

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Bir nice gündür 'izār-ı tābdārın görmedik

Ol nihāl-i 'iṣveniñ bir nev-bahārın görmedik

Tāze dāğınla ser-ā-pā sīnem etseñ dāğdār

Ḥaylī demdir deṣt-i hicrān-ı lālezārın görmedik

Dil ümīd eyler viṣāl-i yāri dā'im ey Necīb

Mevce-i deryā-yı 'aşkıñ hiç qarārın görmedik

NECİB

İsmi Meḥemmed'dir. Nihāl-i vücūdı Gülistān-ı Ebā Eyyüb Enṣār'den neṣv ü nemā bulmuşdur.

Naẓm

[124b]

[Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Yāriñ görince āhū-yı çeşm-i remīdesin

Nergis-i çemende ḥayret ile açdı dīdesin

Görmekle la' l-i nâbiñ seyr eyle zâhidi

Tağyîr-i meşreb eyledi bozdı ' aq̄idesin

Ser-geşte eylemek seni şâyed murâd eder

Çerhîñ tevâzû' añlama kıadd-i hamîdesin

ve lehu

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Derûna nâvek-i müjgân-ı dil-dâr uğramış geçmiş

Yine deşt-i cefâya ceş-i tâtâr uğramış geçmiş

Neden hâr-ı elemle hâtırım pejmürdedir bilmem

Meger kim gülşen-i kûyuna ağıâr uğramış geçmiş

Beyt

[Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Beyhûde düşdüñ üstüne çün jâle ol gülüñ

Zahmet hevâya gitmesi kûydan ' ayân idi

Beyt

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Kemān-ı cevri çekilmez kiriş geçinme dilā

Çü tīr toğruluk etseñ yine hevāya gider

Maṭla‘

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Hevā-yı nāle-i ‘uṣṣāka ṭa‘n idüp neyler

Sükūt-ı şūfī-i ḥar mūsikī yerine geçer

Dīvān Çavuşlarından Aydın-zāde Fevtine Tārīḥ

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fā' lūn]

Yine bir nādire-gū zīb-fezā-yı meclis

Dil-i aḥbābı güşād eyler iken dünyāda

Rūzgār etdi anıñ daḥı vücūdun berbād

Çıldı çavuş anı dīvān-ı beḳā icāda

Rūšenā eyleye Ḥaḳ dīdesini rü'yet ile

Gözin aydın diye sükkān-ı cinān ‘uḳbāda

Dediler cevher-i harf ile Necibā tārīḥ

Cilve-baḥş ola beḳā ehline Aydın-zāde

‘Abdu’r-Raḥīm Efendi Yerine İsmā‘īl Efendi Şeyḫü’l-islām olduḡda demişdir

Tārīḥ

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Bāreka’llāh a‘lemü’l-ulemā

Geçdi ‘izzet ile şadr-ı fetvaya

[125a]

Ya‘ni hem-nām-ı pāk-ı İsmā‘īl

Oldı fetvā-penāh-ı sāye

Müjde idüp sürüş-ı ‘ālem-i ġayb

Feyz-i teşrifini Necibā’ya

Düşdi bir mışra‘-ı biḥīn tārīḥ

Rūḫ geldi makām-ı fetvāya

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

O yārin ḥāba vardı çeşm-i mesti şānem-i tāzedeñ

Murādı rahat olmaqdır biraz halkıñ niyazından

NAHİFİ

İsmi Süleymān'dır. Hilāl-i vücūdı ufq-ı İstanbul'dan tülū' etmiştir. Biñ yüz on târihinde 'Acem Şāhına elçilik ile irsāl olunan Ebū Fāruḡ Mehemmed Paşa ile ma'ān ta'ibeyn olunup iklim-i 'Acemden Revān ve Tebriz ve Nahcivān ve Ḳazvīn ve Ḳum ve Kāşān ve sâ'ir maḥallerinde 'Acem şu'arāsı ve zurefāsı ve üdebā ve 'ulemāsıyla muḥāverāt-ı keşiresi vāḳı' olmuştur. Ḥattā Şıfāhān'da vāḳı' tekye-i Sā'ib ve medrese-i Kāşī'ye vardıkda māni'-i maḥv u izāle olur. İmān-ı ḡalāt ile taḥrīr eylediği ebyāt-ı laṭifidir.

Maṭla'

Rūḫ-ı Bū-Bekr u 'Omer u 'Oşmān u Ḥaydere ber-selām

Rāfezī rā la'net-i Ḥaḡ bād efzūn şubḫ u şām¹⁰²

Rubā'ī

Ān ferḡ-i bed rā ki Revāfiz laḡab est

Der her dū cihān lāyık-ı ḡaşm u ḡazab est

Dūrend ze fermūde-i peyḡamber-i Ḥaḡ

Da'vi muselmānī ez işān 'aceb est¹⁰³

¹⁰² Ebubekir, Ömer, Osman ve Haydar'ın ruhuna selam olsun ve Rafezi'ye gece, gündüz Hakk'ın laneti artsın.

¹⁰³ O kötü bölük ki Rafizi lakabları var. Her iki cihanda öfkeye layıktırlar. Tanrı Resulünün söylediğinden uzaklar, Müslümanlık iddiası onlarda gariptir.

Rubā'ī

Ey Rāfizi' ender reh-i Haḫ şek dāri'

Bā-lavş-ı derūn t̄inet-i çün seg dāri'

Mendil be ser ḥāce-i muḍḥik sāzi'

Destār-ı büzorg u 'aḫil u kûçek dāri'¹⁰⁴

Der-Naḫcivān-ı Güfte

[125b]

[Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün]

Ol ğabğab ile bağdım ḥübān-ı Naḫcivān'a

Ḥüsn-i dige verirmiş çāh-ı zenaḫ civāna

Der-İşfahān Güfte

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Egerçi deşt-i ğamdan 'azm idüp geldim Şıfāhān'a

Yine ğam geldi buldı bulmadım ben bir şafā-ḥāne

Neşr: 'Aşrıñ şu'arā-yı tāze-güyānından olup ma'ārif-i cüz'iyeye ve külliyyede ma'mūr ve kemāl-i dāniş ile meşhūr bir zāt-ı ma'ārif-mevfurdur. Eş'arı 'āşıkāne vü enīs ve güftarı dil-pezīr ü selīsdir. Ekşer-i güftarı nu'ūt-ı şerīfe-i Nebeviyye'ye

¹⁰⁴ Ey Rafizi Tanrı yolunda şüphen var. İç kirliliğinden dolayı köpek gibi zatın var. Başına mendil sararak komik bir hale düşmüşsün. Büyük sarık ve küçük aklın var.

maḥşūş olup *Hilyetü'l-Envār* ismi ile müsemmə ḥilye-i şerīf ve hicret ve mevlid ü mir'acı ḥāvī bir manzūmesi vardır. Bu beyt ol āşār-ı laṭīfdendir.

Meşnevi

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Müşg-i Ḥoten zār u ser-efgendesi

'Anber anıñ bir Ḥabeşī bendesi

Mevlīd-i Şerīf'den

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Çekdiği evcā'ı zen-i bār-dār

Çekmedi ol māder-i 'iffet-şi'ār

Şıķlet-i ḥaml etmedi abda zuhūr

Mūcib-i şıķlet mi olur ḥaml-i nūr

Neşr: Kaşīde-i Bürde-i Buşıriyye'yi elsine-i şelāşede taḥmīs etmişdir.

Taḥmīs-i 'Arabi

Bi'llāhi yā şāḥi kul bi'l-luṭfi ve'l-kerem

Mā bāle ḳalbuke ḳad emsā' alā'l-elemi

Lā tektümü's-sırra 'an-zi'l-'aşḳı fi'l-ḳademi

E min tezekkuri cīrāninbi-zī selemin

*Mezicet dem'an cerā min maqlatın bi-demin*¹⁰⁵

Taḥmīs-i Fārisī

[126a]

Dilā çı şud ki hemī didem tu rā be ğami

Hemīşe kār-i tū āh u enīn dem-be-demi

*Çi ḥālet est u çı ğam est tū rā çunīn alemi*¹⁰⁶

E min nüzekkirü cīrānīn bi-zī selemin

*Mezicet dem'an cerā min maqteletin bi-demin*¹⁰⁷

Taḥmīs-i Türki

[*Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*]

Gönül nedir bu yetimāne āh-ı dem-be-dem

Tefekkür üzre misin yoḥsa cānib-i Ḥarem'i

Hemīşe yād edip cāygāh-ı muḥteremi

E min nüzekkirü cīrānīn bi-zī selemin

---

¹⁰⁵ Ey nida eden, Allah için lütuf ve cömertlikten bahset.

Kalbin üzüntüyle meşgul olmasın.

İçindeki aşk sırrını gizleme

Kim esenlikle dostunu hatırlarsa

Kanlı gözyaşları birbirine karışır.

¹⁰⁶ Ey gönül ne oldu ki seni her zaman gamlı görüyorum. Her zaman işin lahza lahza ah ve nale etmektir. Senin ne halin var ne gamın var ne böyle derdin var ki?

¹⁰⁷ Dostu selamete andığımızda akan kanlı gözyaşlarımız birbirine karıştı.

*Mezecet dem'an cerā min maḳteletin bi-demin*¹⁰⁸

Taḥmīs-i Na' t-i Nebevī-i Cāmī

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Gözümüñ ḥasret ile nola revān olsa yaşı

‘Āşıkım ol şehe kim yok iki ‘ālemde eşi

Zātıdır nūr-ı melāḥatle sa' ādet güneşi

Lī Ḥabībūn 'Arabīyūn medeniyūn Ḳureşi

*Ki buved derd u ğameş māyeye şādi u ḥaşı*¹⁰⁹

Eyzān

Ḥasret-i dergāh-ı faḥr-ı 'ālem ile dem-be-dem

Dilde dāğ-ı iştiyāk u dīde-i giryānda nem

Tā-be-key bīhūde geşt-i deşt-i miḥnet eylemem

Key buved yā Rāb ki 'azm-i Yeşrib ü Baḥḥā kunem

*Geh be Mekke menzil u geh der Medīne cā kunem*¹¹⁰

Zāt-ı pākiñ midḥat-ı Mevlā ile mevşūf iken

¹⁰⁸ Dostu selamete andığımızda akan kanlı gözyaşlarımız birbirine karıştı.

¹⁰⁹ Benim dostum Medine'de yaşayan bir Kureyş Arabıdır ki onun için çektiğim dert ve keder neşe ve mutluluğa sebep oluyor.

¹¹⁰ Ne zamana kadar mihnet çölünde boşuna gezeyim. Ya Rabbim ne zaman Yesrib ve Batha'ya gitmeye kastedeyim. Bazen Mekke'de bazen Medine'de mesken tutayım.

Kimde vardır midḥatiñde Bārī-i başt-ı suḥan

Bu Naḥīfī'niñ ḳabūl et ' özlün iḥsān eyle sen

Mürdem ez şevk-i tū ma' zūrem eger her laḫza men

Cāmi-āsā nāme-i şevk-i tū-rā inşā konem¹¹¹

Biriniñ daḫı maṭla' ı budur

[Me'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

İdüp iḥsān u kerem ḳullara Mevlā-yı Ğanī

Eyledi ' āleme raḫmet seni ey māh seni

Şād ḳıl rüz-ı cezā luṭf-ı şefā' atle beni

Ey Resūl-i Ḳureyşī şāh-süvār-ı medenī

[126b]

[...]ve Süheyl-i Yemenī

Neşr: Cümle āşārından Şeh-nāme vezninde Fārisī ğazavāt-ı Nebeviyye'yi biñ beyt miḳdārı nazm itmişdir. Ve Meşnevī-i Şerīfe'yi tercüme itmişdir. Münacāt-ı Bārī ve Na' t-ı Resūl-ı cihāndārīde müretteb rubā' iyyātı vardır. Rubā' i der-tevhīd:

Lā etmede nefy-i şürekā-yı mevḥūm

İllāda olur vaḫdet-i Bārī mefhūm

¹¹¹ Eğer senin şevkinden ölüyorum, mazeretliyim eğer her an ben Cami gibi senin şevk nameni yazmaya başlasam.

İllâda elif-i şâhid-i zât-ı vâhid

Lâ-yı elif etmekde sivâ-yı ma' düm

Der-Münâcât

Çan aqsa revâ dîde-i giryân üzre

Kim oldu dil mûcib-i fermân üzre

Yâ Rab şerm ile helâk olmayayım

Sen baña ' aqâ ben saña ' işyân üzre

Der Na' t-ı Faqrü'l-mürselin

Şâhâ seni hâllâq-ı bedî' ü'l-eşyâ

Luqf u kerem u ' afv ile etmiş inşâ

A' dâya hidâyetle du' â eyler iken

Aqbâb ola maqrûm-ı şefâ' at hâşâ

Neqr: Zamân-ı tufüliyyetde nazm eyledigi bu na' t-ı şerîf meşhûr-ı cihandır.

Der-Na' t-ı Seyyidü'l-enbiyâ

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Bu gülşende hezâr-ı bî-nevâyam yâ Resûla'llâh

Velī āzürde-i h̄ār-ı cefāyam yā Resūla'llāh

N'ola olsam devā-yı cūyende-i dārū-yı ihsānıñ

Esīr-i derd-i 'aşkıñ mübtelāyam yā Resūla'llāh

Beni gencīne-i fazl-ı Hūdā'dan behre-yāb eyle

Der-i luṭfuñda muḥtāc-ı 'aṭāyım yā Resūla'llāh

Kerem kı l luṭf u ihsānıñla dil-şād eyle ben zārı

Naḥīfıyım ḳapıñda bir gedayım yā Resūla'llāh

Fi'-ḥaḳīka muvaffaḳ olduğu āşār-ı celīle mücerred mutavaḳḳuf-ı ilhām-ı Rabbānī ve mevhibe-i fazl-ı Raḥmānī olup 'ahd-i ḳarīb ü ba'ide emşālinden bir şā'ire müyesser olamamışdır. Müretteb Dīvān-ı belāğat-ı unvānı vardır. Bu ebyāt āndandır:

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Derūn-ı şafā gider fikr-i mā-sivādan olur

Tevekkül ehline ğam ğaya ilticādan olur

Bu 'ukde nāḥun-ı tedbīr ile güşād olmaz

Olursa himmet-i merdān-ı bī-riyādan olur

Ümid-i feyż-i şafā etme tīre-dillerden

Benim saña dedigim alb-i rüŝenādan olur

Emīn olur kiŝi bīgāneden umūrunda

Cihānda her ne sitem olsa āŝinādan olur

Hemān hūlūŝ ile dā'im tevekkül eyleyelim

Naḥifiyā bize luḥf u kerem Ḥudā'dan olur

Ġazel

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Ġam degil baña cefā ise eger mu' tādın

Bī-vefādır deyü meŝhūr olur ancak ādın

Kendiniñ kesb-i yedi olduĝuna ŝekk etme

Başına her ne doĝundaysa hele Ferhād'ın

Seyre çıkdıkda benimle o nihâl-i tâze

Kâr eder renc-i hâsed-i cânı çıkardıñ

Vaqt-i ma' mûrunu kim gördü gel inşâf eyle

Böyledir tarh-ı esâsı bu harâb-âbâdıñ

Rindler şevk-i lebiñle ele câm aldıçça

Reşkden kanı kurur hâsret ile zühhâdıñ

Ġazel

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Cevri bulduçça teraqqî o şeh-i bîdâdıñ

Oldı efzûn elem-i 'aşkı dil-i nâ-şâdıñ

Zahm-ı dâğ-ı serimi cümle görenler dediler

Gelmemişdir bu belâlar başına Ferhâd'ıñ

Şûret-i hüsnüñü seyr eyleyen erbâb-ı nazâr

Dediler işte budur istediği Bihzâd'ın

Ey Naḥîfî baña tâ rûz-ı ezelden dedi Ƙays

‘Aşka benden daḥı a‘lâ seniñ isti‘dâdın

Ġazel

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Göz gördi göñül sevdi seni ey yüzi mâhım

Ƙurbaniñ olam bunda benim var mı günâhım

‘Âşıklığa şâhid-i ‘âdil mi degildir

Evzâ‘-ı ḥazînimle ğarîbâne nigâhım

Bir baĝrı yanık ‘âşık-ı maḥabbet-zededir gel

Aĝlatma Naḥîfî kıluñu cevri le şâhım

[127b]

Ġazel

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Râz-ı derûnum illere izhâr eder misin

Cânâ ‘adûyı vâķıf-ı esrâr eder misin

‘ Ālemde bir ben ölmek için nāmīñ ey perī

Bī-rahm u bī-mürüvvet ü ğaddār eder misin

Ḳurbānīñ olduğum baña şāfī cevāb ver

Zahm-ı derūn-ı ‘ āşıka tīmār eder misin

Ġazel

[Mef ‘ūlü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Cānā seni ben mihr ü vefā şāhibi şandım

Sevdim seni bilmezlik ile āteşe yandım

Cān ise ğaraż bunca cefādan seniñ olsuñ

Ben maḥabbet-i hicrān ile cāndan uşandım

Ol teşne-dilim kim bu ḥabāb-ı fenāda

Zehr-āb-ı ğam u miḥnet-i derūn ile şandım

Söyleşmek olurdu nigeḥ-i şūḥ ile ammā

Ḥāşıl bu ki ol merdüm-i çeşmimden utandım

Ġarķ ġarķ Şerm olup ol ruġları ġülden

Dāġ-ı dil ile lāle-Şıfat ķana boyandım

Ben bilmez idim n'olduġunu miġnet-i hecriñ

Der-ġāb idim eyvāh daġı Şimdi uyandım

Ümīd-i viŐāliñle Naġīfī gibi ġayfā

Ol vāde-i ferdālara gerķekten inandım

Maġla'

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Terk eyleyemem ġaġ-āver olursa o māhımı

ġaġ-ı Őerīf ile severim pādiŐāhımı

Maġla'

[Meġā' ilün fe' ilātün meġā' ilün fe' ilün]

Miyān-ı nāzūkiñi mūya beñzedirsem eger

Gürūh-ı ehl-i suġan öyledir belī dirler

Maġla'

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fā' lün]

ġarf-i 'illet gibi yanında 'adū-yı menġūs

Eyledi ķadrini nāķıŐ o perīniñ efsūs

Beyt

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Şanma rahminden şunar destin dil-i mecrūhuma

O kemān-ebrū cigerde tīr-i müjgānın arar

Beyt

[128a]

[Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Mir'āta bakma bir iki gün eyle tecrübe

Şabr eylemek firākıña müşkil degil midir

Beyt

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Çalem çatmak dilersen naşş-ı çeşm-i hatt-ı hūbāna

Ne şüretle varırsın 'arsagāh-ı haşre ey Bihzād

Beyt

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Zülāl-i ehl-i nāb-ı yārdan sīr-āb olam derken

Düşürdüm 'ākıbet delv-i dili çāh-ı zenehdāna

Beyt

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Bu vaz' -1 nā-becāyı şimdi görmüştür kıyās etme

Baňa bu ŧıveyi baħt-1 siyāh çok kerre etmiŧdir

Beyt

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'lün]

Yed-i kazāda cilā-dāde tiĝ-i 'üryānım

Benimle mel' abeden iħtirāz lāzımdır

Beyt

[Mef 'ülü me fā 'ī lü me fā 'ī lü fa 'ü lün]

Biň nāz ile tā dīde-i cān üzre başarsa

Olmam yine āzürde o nūr-ı başarımdan

Maħla'

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Def' -i ĝamdır deyü nūŧ etme ŧaħın cām-ı Cem'i

Ki ĝamıñdan daħı efzün-ter olur ŧoñra ĝamı

Maħla'

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Meyi def' -i ĝam-ı dünyā diyerek nūŧ etdik

Ne 'aceb ĝuŧŧa-ı 'uħbāyı ferāmūŧ etdik

Beyt

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Duḥānı zemm ile rindāna āteşin şaçmış

Çubuk gerek hele şeyhe büyük kabāhatdir

Neşr

Şehīd 'Ali Paşaya dīvān efendisi iken ba'zı mertebe cevrine taḥammül idemeyip
hıdmetinden pā-keşide-i ferāğ olup bu kaşide nazm itmiştir.

Nazm

[128b]

[Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'lün]

'Aceb ḥayāliñle mevt-i türāb gelmez mi

Saña bu dağdağadan pîç ü tāb gelmez mi

Ḳuşūr-ı 'āliyeden kabre rıḥletiñ yok mı

Esās-ı 'ömrüñe vaqt-i ḥarāb gelmez mi

Nedir bu naḥvet ü kibr ü gurūr zātında

Saña cenāb-ı Ḥudā'dan ḥicāb gelmez mi

Ümīd-i raḥmete söz yok Naḥifiyā ammā

Biraz da ḥātırā bīm-i 'itāb gelmez mi

Neşr: Biñ yüz otuz senesinde Nemçe ile vâkı‘ olan şulh için elçi ta‘yîn olunan İbrâhîm Ağâ ile ma‘ân me‘mûr olup ba‘dehu itmâmü’ş-şulha hıdmeti muķâbelesinde baş muķâta‘ acılık manşıbı ile tekrîm olunmuşdur. Mezbûr İbrâhîm Ağâ ki İbrâhîm Paşa olacaķdır.

NAHLİ

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

O yâriñ h̄āba vardı çeşm-i mesti şanma nâzından
Murâdı rāhat olmaķdır biraz halkıñ niyâzından

NEDİM

İstanbul’dandır. Bir berberiñ şâh-ı şecere-i vücûdudur. ‘Ulûm-ı ‘Arabiyye’niñ merd-i meydânı ve ‘arşa-i nazm u inşânıñ fâris-i devrânı ve kibâr-ı devletiñ nedîm-i nükte-dânı idi.

Târîh-i Vefateş

Nedîm’i kıldı Mevlâ bezmgâh-ı vaşlıma da‘vet

(1081)

Ġazel

[Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

Nigâh-ı mûmteni‘ ey reşk-i âftâb saña

Fürûğ-ı dîdeden olsa eger niķâb saña

Murād-ı ʿaks-i ruḥuñ s̄inesine çekmekdir

İder mi āyīne bīhūde intisāb saña

Nedīm ḥāk-i deriñden o şūḥuñ ayrılma

Zamānı var olur elbetde fetḥ-i bāb saña

Ġazel

[Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Olmuş o deñlü ğamzesi mest-i ḥarāb-ı nāz

Bilmez nedir suʿāl-i niyāza cevāb-ı nāz

[129a]

Olmazdı ʿişve-riz-i tekellüm o ğonçe-leb

Sāķi-i meclis etmese refʿ-i ḥicāb-ı nāz

Mestāne fırsat olsa da aġyārdan Nedīm

Virmez niyāza ruḥşāt o ʿalī-cenāb-ı nāz

Ġazel

[Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Derdiñ nedir gönül saña bir ḥālet olmasun

Şadel-ḥazer ki sevdigiñ ol āfet olmasun

Dünyāya oldı velvele-endāz-ı rüste-ḥīz

Reftāra ʿazm iden o sehī-ḳāmet olmasun

Şāyed eşer ide nefes-i āteşini ḥayf

Söyleñ Nedīm-i zār ile germ-ülfet olmasun

Ġazel

[Fā ʿi lā tün fā ʿi lā tün fā ʿi lā tün fā ʿi lün]

Söyleşilmez ğamze-i dil-berle mest olmuş yine

El-āmān bilmez nedir ḥancer-be-dest olmuş yine

Zülf-i müşğiniñ olur ḥāke meger nükhet-nişār

Sāyeveş üftādeler yolunda pest olmuş yine

Tāze ʿahd etmiş gibi zünnār-ı zülfüñle Nedīm

Ḥanḳāh-ı berhemende büt-perest olmuş yine

Ġazel

[Fe ʿi lā tün fe ʿi lā tün fe ʿi lā tün fe ʿi lün]

Piç ü tāb ile ruḥuñ üzre ḳomuş ser zülfüñ

Hindū-yı secde-ber-i āteşe benzer zülfüñ

Dūd-ı āh-ı dil-i ‘uṣṣāk tutar mihr ü mehi

Her ne dem kim ruḥ-ı rengīniñi örter zülfüñ

Hâledir kim meh-i tābānı der-āgūş etmiş

Gird-i rüyuñla seniñ ey meh-i enver zülfüñ

Ġayre gül baña ciger-süz bir âteş rüyuñ

Ġayre sünbül baña ḥün-ḥâre bir ejder zülfüñ

Ḥâtıra

Nedīm-i mezkūruñ Nedīm-i atī’z-zikrūñ zamān cihetinde bir miqdār tesābıķı zāhirligin edā-yı nazımlarında ol qadar münāsib ve müşābeheleri vardır ki beyna-huma miyānını tefriķ-i mümteni’dir. Bu faķire ikisinin daḥı eş‘arı aķşe’l-ġāye hoş gelür. El sine-i nāsda ikisi biri birinden a’lā dedikleri mazmūn bu ma’nāya olsa gerek.

NEDİM

[129b]

İsmi Aḥmed’dir. Gevher-i girān-māye-i vücūdı kân-ı İstanbul’dan zuhūr etmişdir. Ḳāzı’asker Muştafā Efendi’niñ nebiresidir. Ḥālā müderrisindedir. Eş‘arı ġāyet muḥayyel ve güftarı katı bî-bedeldir. Bin yüz altmış beş târiḥinde mübāşeret emri ile Sî-rüz-ı firūze dūrüd iden şu‘arā-yı ‘aşırdan Muşīb Efendi ile bir iki meclis görüşdümüzde rivāyet iderdi ki Nedīm ġāyet ‘ayyāş olup bu mefhūm eylediği

“Hased-i evkâta ol ‘arif-i ‘âlem-şinâsıñ kim elinden cām düşmez gūş-ı meyhâneden gelmez” Dâ‘imâ mütekeyyif keyf-i ‘araķ olduğundan bedeninden terâvet zâ’il ve ‘illet irti‘âş hâşıla olmuşdı. Sübhânallahü’l-‘azîm bunun gibi şâhib-i zihin ü zekâ kimesneler kendüleriñ tâ bu rütbe mehlekeye ilķâ itmek ne hikmetdir hoş imdi büyük sözimize tevbe Hâķ te‘âlâ mübtelâyı mekr-i ma‘hūdı vaķtı ile hâlâş eyleye âmîn.

Ėazel

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Dirġ âyîneāsâ bulmadım yüz ser-tırâşımdan

Hurūş-ı âb-ı şemşîr-i tegâfûl aşdı başımdan

Girîbân çâķ olup hayretle şundum destine nâ-gâh

Dil-i şad-pâreyi ben şâne zannettim telâşımdan

Süvâr ol ey perî gerdişler et gülgün-ı çeşmimle

Ki ben ebrü-yı zîn âmâde ettim ana kaçışmdan

Dağı gelmez kelâl ol neşter-i ser-tîz-i müjgâne

Felekler şîşe-i haccâma döndü kanlı yaşımdan

Nedîmâ dahi cünbiş gelmedi ol tâķ-ı ebrüya

Nigūnsār oldu biñ kūh-ı tahammül irtı' aşımđan

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

O şahın iki kolum bend edüp miyānesine

Piyāde-i emelim çıkdı ferz ḥanesine

Nesīc-i fitneye naqş olmak ister ol ṭannāz

Şikenc-i zūlfünü peyveste etse şānesine

Fezā-yı sīnede bir yavru besledim şimdi

Ḳonuşdu iller ile gelmez āşiyānesine

ve lehu

[Me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn me fā 'i lūn]

Serimde penbe bir dāğ-ı ārzū bağrımđa başım var

Cebīn-i māha dest-i redd urur bir ser-tırāşım var

[130a]

Bi-ḥamdi'llāh ki sıṭl-ı dil-keşinden nem ḳalır cānā

O zūlfūñ bend-i zencīrindeyim çeşmimde yaşıım var

Nedīmā nāmını mümkün mi naqş ey nevk-i tiğ-i āh

Dil-i yâr adlı bir elmâsdan kıymetli taşım var

Beyt

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Nerm-i teri dil-berleriñ âzârı da şîrîn olur

Lezzetin telh eylemez çîn-i cebînpâlüdeniñ

Maṭla'

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Ḥasteliklerden amân görmeye çeşm-i siyehiñ

Mû-miyâ bulmaya ' âlemde şikest külehiñ

Maṭla'

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lün]

Ġamze pür-zehr-i sitem çeşm-i tenük hûsundan

Kişver-i hûsnüñ ejder toğar âhûsundan

Beyt

[Meḫ'ülü fâ 'ilâtü meḫ'ülü fâ 'ilün]

Göstermez oldu la' lini ol ḥaṭṭ-ı nev şaḫın

Taḥrîm-i ḥamre nâzil olan âyet olmasın

Maṭla'

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Gerçi dil olmaḫda hûsnüñ ḫaylî isti' dâdı var

Lîk o gîsunuñ kafâdan aña çok imdâdı var

NÜZHETİ

Tâ'ife-i küttâb ma' ârif-nişâbındandır. Vefâtı biñ sekden beşde vâk' adır.

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Dil-i âvâreye bir dil-ber-i meh-sîne gerek

Tûtiye mu' cize-gû olmağa âyîne gerek

Cevriñi çekmege ey âfet-i bigâne-nümâ

Nüzhetiveş saña bir ' aşık-ı dîrine gerek

* * *

[Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' lün]

Nedir bu kec hareket râst söyle sultânım

Felek misin â benim pâdişâh-ı devrânım

NESİB-İ KONEVİ

Kuṭbü'l-aḳṭâb-ı velâyet Ḥazret-i Molla-yı Rûm

Kim ḳul olmaḳdır derinde ' izz ü câh-ı Mevlevî

[130b]

mefhûmını taṣdîḳ idüp Yeñikapı tekyesinde şeyḫ olmuşdur. Vefâtı biñ yüz yigirmi altıda vâk' ıdır.

Ġazel

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Deştūne teşne olan ķāni' -i şemşir olmaz

Āba müsteşķi-i maķrūr-ı ciger sīr olmaz

Hālet-i ehl-i fenā mevt ile taġyir olmaz

Zer-i pākize-eşer kerde-i iksir olmaz

Cevr ile dillerim teşhir idemez meh-rūyān

Devlet-i şāh-ı sitem-pişe cihān-gir olmaz

Hūsn-i tedbir ile mümkün mi ķazāyı tebdil

Re'y-i sā'ib-i siper nāvek-i taķdir olmaz

Perde-i 'aşķda yeksān görünür şāh-ı gedā

Tār-ı ŧanbūr-ı maķabbetde bem ü zir olmaz

Dil murād etse de āhiñ eşerin men' idemez

Dām-ı āġuş-ı kemān sedd-i reh-i tir olmaz

Ehl-i dilden haber alınmaz ise nola Nesīb

Sebağ-āmūzī-i ‘irfānda tekrīr olmaz

NEŞĀTĪ

İsmi Aḥmed. Edirne’lidir. Edirne’de Murādiye Cāmi‘i ḳurbunda vāḳı‘ Mevlevī-ḥāne şeyḥidir. Neşāṭī nām şā‘iriñ ḳavā‘id-i deriyyesi vardır. Meger bunun ğayrı ola. Tārīḥ-i vefātı:

Neşāṭı gitdi bezm-i Mevlevī’niñ

(1085)

Neşāṭī gitmekle eyledi maḥzūn aḥbābı

(1085)

Bezm-i güلزār-ı na‘īm ola Neşāṭī’ye maḳām

(1085)

Ola Aḥmed Neşāṭī merḳadiñ nūr

(1085)

[Fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lā tūn fā ‘i lūn]

Bezm-i çemende eylemiş lāleyi lāl ü bī-zebān

Ġonca-i lāleyi idüp nergis-i bāğā sürme-dān

Dilleri geh ḥamūş geh bülbül-i bāğ-ı şevḳ eder

Nergis-i sürme-dân ile gonçe-i la' l-i gül-ruhân

Şâh-ı ümîde atılan var ise seng-i sürmedir

Kesdi fiğânı murğ-ı dil havf ile olmasun ziyân

Fikr eder bu vâdî-i sürme hayâl-i beste-dem

Olsa nola hamûş ' acerb ' aczile kilik-i tir-zebân

[131a]

Şâhid-i nazmımı görüp câme-i sürme rengile

Olsa Neşâtiyâ n'ola lâl-i Kemâl-i İşfahân

ve lehu

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Çâk oldu hâr-ı ye'sile dâmân-ı ârzü

Hayfâ açılmadı gül-i bostân-ı ârzü

Dest-i ümîd beste vü bârû-yı dil şikest

Çaldı derûnda ' uqde-i pinhân-ı ârzü

Tâb-ı temmuz ye's ile mahv oldu ' âkıbet

Mânend-i kaçre baħr-i firāvân-ı ârzü

ve lehu

[Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

Nedir bu táb ki vermiş şarāb-ı nāb saña

Bağınca hayrān olur çeşm-i āftāb saña

Hoşā leṭāfet-i te'sīr-i feyz kim vermiş

Şarāb-ı nāba ṭerāvet-i ruḥuñ şarāb saña

ve lehu

[Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün]

Gülden derün-ı lāleye düşdükçe gāh táb

Güyā bedīd olur çeh-i taḥşīde māhtāb

Gör inḳilāb-ı 'ālemi bağ tīğ-i sūsene

Her rüz reng-i hürde vü her şeb siyāh-tāb

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Degil hāl-i siyeh ṭarf-ı leb-i mey-gün-ı dil-berde

O bir ḥabb-ı feraḥdır cevher-i cānile perverde

Devā-yı derd-i dil kim ḥoḳḳa-i la'linedir yāriñ

Şifâ ümmîd edip bîçâre ‘âşık düşmesin derde

ve lehu

[*Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün*]

‘Aceb mi ğamze-i kâfir-nihâd-ı fettânı

Olursa bâ‘ iş-i âşübî-i müselmânı

Şeb-i siyehde meh-i hâle-dâra ta‘n eyler

Siyâh câme ile gerden ü giribânı

Ĥâtırâ

Beyt-i mezkûruñ maзмününü şu‘arâ her bâr isti‘mâl ide gelmişdir. Cümleden biri Nefî‘-i merĥûm Sulţân Murâd-i Râbî‘niñ naşb-ı ‘aynı ve çeşm-i cihân-bîni ve maĥbûb-ı dil-bendi ve maĥbûl-ı ‘âlem-pesendi olan Mûsâ vaşfinda nazm u inşâ eylediği kıt‘adır ki

[131b]

Ĥüseynîde beste olunmuşdur. İle’l-ân oĥurlar.

Ĥıt‘a

[*Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün*]

Çihre berrâĥla ol gerden-i kâfûrgûn

Zâhir olduĥda giribân-ı siyeh semmûrdan

Her gören ‘âşık tülû’ etdi kıyâs eyle hemân

Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ-yı şeb-i deycürdan

* * *

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Döner o verde k’ola hârile hırâşide

Düşünce ‘arızına ‘aks-i nâvek-i müjgâni

Nigâh-ı luţfile ruḥşat-nümâ-yı nezzâre

Nemek-feşân-ı tebessüm dü-la‘ l-iḥandâni

ve lehu

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Şûriş-i dil-i ‘âşıkıñ dâğ-ı serinden bellidir

Nev-bahâr-ı ‘aşq gül-berg-i terinden bellidir

Başka bir hâlet verir ebrûların çîn eylese

Tîğ-i pür-tâb-ı melâḥat cevherinden bellidir

Ketm-i ‘aşq eyleser de ‘âşık Neşâṭiveş yine

Zerdî-i ruḥsâr ile çeşm-i terinden bellidir

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'ü lün]

Çeşmiñde nümâyân olalı şūriş-i mestî

Mülk-i dile şaldı nigehiñ bîm-i şikestî

Tengî-i dehānıñla kelāmıñda hüveydā

Sırr-ı suhan nistî vü ma' nî-i hestî

Maṭla'

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Neler çeker gönül ol serv-ḳadd kenāra gelince

Miyān-ı nāzūki āgūş-ı intizāra gelince

NEŞİT

Nāmı İbrāhīm'dir. Mevlidi İstanbul'dur. Küttābdandır. Vefatı biñ ṭoḳsanda vāḳı'dır.

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Neşve-i cām-ı mey-i kevşer-i gördük biliriz

Ya' ni şahbā-yı leb-i dil-beri dördük biliriz

NUTKİ

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün fa 'ü lün]

Göñül ol kâmet-i bālāya düşmüş

‘ Acebdir pest iken a‘ lāya düşmüş

[132a]

NAZMÎ

İsmi Mehemmed'dir. İstanbul'dan zühür idüp ‘ Abdü'l-aḥad Nūrî'den inābet ba‘de seccāde-niṣṣin-i mihrāb-ı meṣīḥat iken Vālide Sulṭān Cāmi‘i'ne Cum‘a Şeyḫi olmuştur. *Hediyetü'l-iḥvān* ve *Mi‘yārü't-Ṭarīkat* nām te'lifleri vardır. Sinn-i şerīfleri yüz seneyi tecāvüz itmekle büyük oğlu Refi‘ā Çelebi Efendi'ye ḫilāfeti teslīm ve kendüleri inzivā iḫtiyār ve ba‘de zamānin Mısra‘: Sa‘ādetle varup me‘vā idindi bāğ-ı rıdvānı.

Tārīḫ-i Vefāteş

Sāde sen kııl dem-i fevtine bu beytiñ tārīḫ

Oldı ‘ uḫbāya revān rūḫ-ı Muḫammed Nazmî

Na‘t

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün*]

Ġarīḫ-i baḫr-i ‘ işyān u ḫaṭāyım yā Resūla’llāh

Velī senden şefā‘ at müdde‘ āyım yā Resūla’llāh

Seniñ iḫsāniña ḫaldı benim ḫālim mükedderdir

Ki derd-i zīb-i cürme mübtelāyım yā Resūla’llāh

Murādım h̄azretiñden bir nigāh-āşināyīdir

Ḳapun s̄ā'illerinden bir gedayam yā Resūla'llāh

Bu Nazmī bendeñi şāyeste-i naḳd-i şefā' at ḳıl

Faḳīrim derdmend-i ehl-i riyāyım yā Resūla'llāh

* * *

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Dil-i erbāb-i ' aşḳı zahm-ı hecr-ālūfte isterler

Bu baḫriñ dürrini elmās-ı ğamla sūfte isterler

Dil-i āsūde cem' -i ḫāṭır olmaz bezm-i maḫabbetde

Derūn-ı çāk çāk u ḫāṭır-ı āşūfte isterler

* * *

[Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Yārdan nāme ki ' uşşāḳa peyām-āver olur

Aña ta' zīm ile Cibril ḳıyām-āver olur

Zen-i dünyādan olan Nazmī gibi rū-gerdān

Vuşlat şāhid-i dil-ḫāh ile kām-āver olur

* * *

[Fe 'i lā tūn fē 'i lā tūn fē 'i lā tūn fē 'i lūn]

Reşk ol rind-i şafā-meşrebe kim ğam bilmez

Aña ādem mi denir nīk ü bed-i dem bilmez

[132b]

Heves-i rāḥat iden pey-rev-i Mecnūn olsun

Vādī-i ' aşkı o dīvāne yine kem bilmez

Yār u aġyārı n'ola eylemese fark ol şūḥ

Mey-i nāz ile siyeh-mestdir ādem bilmez

Tārīḥ-i Vefāt-ı ' Abdü'l-Aḥad Efendi

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Eyledi māh-ı şaferde dār-ı ' uḡbāya sefer

Ḥazret-i ' Abdü'l-aḥad ol nūr-ı pāk ü tābnāk

Nūr-ı zātı bir şeb oldı ḥāne-i dilde bedīd

Naẓīmā zulmet-serā-yı dil olup nūr-ı semāk

Şordum ol dem menzilin tārīḥ ile verdi cevāb

Rūḥ-ı pākım ' ālem-i lāhūtı etdi cāy-ı pāk

NAZMÎ

Adı Aḥmed'dir. Quzâtdandır. Kendüye sevdâ el verip küllî müte' allikâtından pâ-keşide-i ferâğ olup müretteb dīvânı ferāmûş eyleyüp eş'ârı suḥan-düzd eline girip güm-kerde olmuştur. Bir medrese hüccresinde biñ toḳsan târiḥinde vefât etmiştir.

Ġazel

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bildim vaşl-ı dil-bere mâni' vücûd imiş

Maḥv-ı vücûd mâye-i bezm-i şuhûd imiş

'Älemde ser-beride miḳrâş-ı 'aşḳ olan

Mânend-i şem' bâriḳa-senc-i şu'ûd imiş

'Aşḳ hemîşe ḳayd-ı ta'alluḳdan el çekip

Fâriğ-nişîn-i fikret bûd u ne-bûd imiş

Olmaz terâne-senc-i gül ey' andelîb-i zâr

'Aşḳ ehl-i derde mâni' güft ü şünûd imiş

Nazmî verâ-yı perde-i ğayba nazar hemân

Eczâ-yı kâ'inât-ı cihân bir nümûd imiş

NAZİRİ

Vefat: 1085

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Döndürüp rûy-ı niyâzı çerh-ı bî-inşâfdan

Devr-i iqbâl-i felek çıkdı derûn-ı şâfdan

Gel Nazîrî kılma sen mir'ât-ı kalbiñ mükessir

Rûy-ı luḫfu göresin bir gün cemâl-i şâfdan

[133a]

NAZİF

İsmi Meḫemmed'dir. Tırhâla'dandır. Ve Tırhâla müftüsüdür. Vefâtı biñ yüz otuz altıdadır.

Maḫla'

[Me fā 'î lūn me fā 'î lūn me fā 'î lūn me fā 'î lūn]

‘İzârında o ḫûrî-peykeriñ şanmañ ki kâküldür

Bihîşt-i ḫüsnde üşkûfte olmuş saçlı sünbüldür

Beyt

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bir iki meh-pârelerle ‘azm-i gül-zâr eylemiş

Seyri var ol āftāb-ı ʿālem-ārānīñ bugün

ve lehu

[Meʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Ruḥṣat-dih olma ceyš-i ḥaṭ-ı tāb-nākiñe

Teşviş katma milket-i bī-iştirākiñe

NAZĪM

Adı Yahyā'dır. Mevlidi İstanbul'dandır. Niçe zamān Ḥalīm taḥalluṣ iderdi. Kestāne mestāne ğazeli bunundur. Eş'ārda ve edvārda bī-naẓīrdır. Qatı çok na't-ı şerīfe muvaffaq olmuşdur.

[Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

Ġınā-yı kalb ile meyl eyleyen fütādelige

Eder gedālıĝı terciḥ şāh-zādelige

Ḥazer ki çok şeh-i ferzāne ṭavr-ı na't-ı ğurūr

Hezār-ı ʿacze verdi rızā piyādelige

Mişāl-i ğonçe olur teng-ḥāṭır-ı dilḥūn

Cihānda gül gibi ma'il olan ğüşādelige

Bildi verdiği derd-i ser-i humârı eger

Ederdi şîre-i engûr tevbe bâdelige

Tenezzül eylemeye jende-pûş-ı istiğnâ

Verirse atlas-ı gerdûnu çarh sâdelige

Çeken o kaşları yayıñ maḥabbeti çilesin

Ḳadd-i ḥamîdesini vaḳf eder kepâdelige

Kümeyt-i ṭab‘ -ı Nazîm’e hemîşe ḥâzin-i feyz

Cevâhir-i süḥanın gönderir ḳılâdelige

ve lehu

[Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

‘ Aceb midir bile gitse gönülde nâme ile

O şûḥa kâğıd uçurdum yine ḥamâme ile

[133b]

Gören ḥaṭṭ-âver o mâhı şanır bu ḳametle

Ki ḳopdı fitne-i âḥir-zamân ḳıyâmetle

ve lehu

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Medār-ı eşkile müjgānlarım ki hāme olur

O şūha her nıgehim bir niyāz-nāme olur

ve lehu

[Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Piyāle elde ne dem bezmime ḥabīb gelir

Ayağıma ayağıyla benim nasīb gelir

Tārīḥ-i Vefāt-ı Yūsuf Dede

Dedi Nıl-i sirişke ğarḫ olup Ya' kûb-ı dil tārīḥ

‘Aziz-i tekye-i Mısr-ı Hudâ Dede Yūsuf

1088

Mevlevî Şeyḫi Seyyid Ḥalîl Efendi

Naẓimâ gûş edip fevtin dedim feryād edip tārīḥ

Ḥalîl Efendi'ye dâ'im cinān ola me'vâ

Mevlevî Şeyḫi Neşâti Aḥmed Dede

Naẓimâ gûş edip fevtin dedim feryād edip tārīḥ

Ola rûḥ-ı Neşâti ‘andelîb-i sidre vü tûbâ

Şeyḫ Meḥammed Mısrî Fevtine

[Mef'ūlü me fā' ilü me fā' ilü fā' ilü fā' ilün]

Ḳuṭb-ı şehr-i ‘irfân-ı ğavs-ı zamâne Mısrî

Rıḫlet edip fenâdan mülk-i beḳāya göçdi

Ayağ çekip yudı el bu meclis-i cihāndan

Cennetde kevşer içdi hūr-ı cinānı kuçdı

Pervāz edince ‘adne dedim Naẓīm tāriḥ

Cān-ı ‘azīz-i Mıṣrī bir ẓumrī gibi uçdı

Tāriḥ-i Liḥye

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Görünce liḥye-i pākiñ dedi mesrūr olup aḥbāb

Şeb-i ‘īd-i cemāliñ gālib oldı şām-i Ẓadr üzre

Naẓīmāsā neşātımda dedim tāriḥiñ ol ḥaṭṭiñ

Yazıldı āyet-i *Ve’-leyl-güyā* levḥ-i bedr üzre

Kemān-keş Ḥammāmı-zāde Fevtine

[134a]

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Bir kemān-keş pehlevān atdı oḡun başdı yayın

Ḥaḡ bu fenn-i ẓabzaniñ olmuşdı merd-i kāmili

Gerçi taş dikmişdi Oḡmeydānı’na ol nām-dār

‘Ākıbet seng-i mezār oldı o yolda hâşılı

Düşdi hâke bir hadeng-endâz târihin dedim

Cennet-i firdevs ola Hammamcı-zâde menzili

NA‘ Tİ

İsmi Mehemmed’dir. Menşe-i Gelibolulıdır. Nişancı ‘Abdî Paşa’ya çâr-tâk na’ibi ve Tekfûr tağı kazâsına müfti olup biñ tokşanda vefât itmiştir. Ğâyet kaşîrû’l-kâme ve kebîrû’l-‘imâme idi. İbrâhîm ibni Edhem Hâzretleriniñ evşâfi mü‘şir biñ beş yüz beyt miqdârı medh ve nazm ile bezl-i ma‘ârif etmiştir. Fi’l-vâkı‘ bu bende ol kitâbı tetebbu‘ eyledim. Bir hikâyet-i ‘acîbedir ki mişâli nâdirü’l- vukû‘udur. Lakin bunda Şafâyî İbrâhîm’e işâret eyledi hâl bu ki Edhem Menkıbesidir ki Hümâ Sulţâna ta‘aşşuķı sebebi ile Hümâ kabrden iħrâc olunur. Ve Edhem anı hayâle izdivâca getirüp İbrâhîm bundan mütevellid oldığı ve yedi sene miqdârı kenâr-ı şehrde bir hâne-i faķîrânede sâkin oldukları ve Hümâ’nuñ vâlidîne mülâķî olduğu ve mezbûr İbrâhîm’iñ Pâdişâh olup ne sebep ile terk eylediği bir kışşa-i ‘Arabîyye olup hattâ kitâb-ı mezbûruñ ismi Edhem-nâme olduğu buna meş‘urdur. Allahu’l-‘âlem bu böyle velekin Şâbit-i merhûmdan nâ-tamâm kalan Edhem-nâme gibi şu‘arâ-yı ‘âlem Maħmûd-ı Ğaznevî emri ile Şeh-nâme nazmı için tecemmü‘ itdikleri gibi bir yere gelseler ķâbil degildir temm.

İbtidâ-i Hikâyet-i Şâbit

[Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

Belde-i Belh içinde Edhem nâm

Var idi bir cüvân-ı taze-ıırâm

Rüyma konmuş idi çār-ebrū

Bir murabba' nişeste vefk-i nikū

İbtidā-i Hikāyet-i Na' tī

[134b]

[Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

Var idi Belh içinde bir dervīş

Münāsib-i hāle li-muḥarririhi

Simākdan semege fark var arada henüz

Geñiz oğlu ile bir mi kâzī-i pīrüz

1194

Mazmūnunca anīñ edāsı ile bunun edāsınıñ *mābeyni beyne's-semā ve tešemükdür.*

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Beni çokdan helāk eyledi cānā nāle vü āhım

Ecel murğın remīde eyler ammā āh-ı cān-kāhım

Saňa te'şîr eder sūz-ı derūnum bir gūn elbette

Çıkarma gönülde ey māh-rū āh-ı seher-gāhım

Baňa ser-menziliñ maqşūda irmek haylî müşkildür

Meger kim himmet-i Hızır ola bu vādīde hem-rāhım

Bu bāğ bir fitnede Na' tīyā bilmem ki bir kere

İrişür mi o naħlin mīvesine dest-i kūtāhım

NA' TĪ

Nāmi Muştafā'dır. Hüseyn Paşa oğlıdır. Sulţān Aħmed ser-kātibi idi. Vefatı biñ yüz otuz birdedir. Şābit Edhem-nāmede zikreylediği Na' tī bunlar olmak iktizā eder ki demişdir:

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Mīr-i şāhib-kemāl nādire-dān

Kātibü's- sırr pādişāh-ı cihān

Muştafā Beg ki feyze mazhardır

Maħlaşı Na' tī sūħanverdir

Raḥmet olsun Ḥüseyn Paşaya

Böyle gevher getürdi dünyāya

Na‘t-ı şerīfde müretteb dīvān-ı belāgat-‘unvānı olup *Ḳasīde-i Āmālī* taḥmīs etmiştir. Maṭla‘ı budur.

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün fe ‘ū lün*]

Zihī āşār-ı feyz-i Lā-yezālī

Ser-ā-ser gavş idüp baḥr-ı kemālī

Müzeyyen eyleyüp mülk-i maḳālī

Yekūlu ‘l-‘abdu fi ‘l-bedü ‘l-amālī

*Litevhīdi be-nazmi ke ‘l-le ‘ālī*¹¹²

Görüp şun‘-ı bedī‘in cümle-i ‘in

Beyān-ı ḳudretinde ebkemü’s-sin

[135a]

İdüp bu muḥaddişāt-ı inhā dün ü gün

İlāhu ‘l-ḥalkı mevlānā ḳadīm

*Ve mevşūfi bievşāfi ‘l-kemālī*¹¹³

ve lehu

¹¹² Dileğinin başında kul der ki; nazm incileri gibi birleştireceğim.

¹¹³ Bütün kâinatın yaratıcısı Rabbimiz ezeldir. O’nun yarattıklarını tasvif etmekte insan aciz kalır.

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Ey vaḥdetiniñ şāhid[i] 'adil-i 'ālem

V'ey ḳudretiniñ müşbiti tertīb-i ḥikem

Efkārımı ezkārımı tevḥidin edip

Mehcūr-ı rızāñ etme Ḥudāyā bir dem

ve lehu

[Mef'ülü fâ 'ilātü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

Nūr etdi dehri ṭal'at-ı sulṭān-ı enbiyā

Ṭutdı cihānı devlet-i sulṭān-ı enbiyā

Şad ḥamd u şad şenā o Kerīm u Raḥīm kim

Na' tî'yi ḳıldı ümmet-i sulṭān-ı enbiyā

NI' METİ

İsmi Aḥmed'dir. Teşrifâtçı idi. Bolı ḥavālîsindendir. Vefâtı biñ yüz yigirmi birdedir.

Tārîḥ-i Vefāteş

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Beķāya göçdi teşrifātı Aḥmed Ni' meti şad-ḥayf

Beķāsı yok fenā eder fenādır 'ālem-i dünyā

Niçe yıl ḥidmet etdi cān u dilden devlet ü dīne

Cihānda vācibü'l-ikrām idi ol merdüm-i dānā

' Aceb dervīş-i dil-rīş idi ol merd-i şafa-ülfet

Berāber idi yanında anıñ a' lā ile ednā

Olup ḳandīl-i cism-i pāki seng-i mevt ile meksūr

Fü-fūğ-ı rūḥunu bād-ı eceldir eyleyen iṭfā

Kemāl-i luṭf-ı Ḥaḳḳ ile maḥv ola tūmār-ı işyānı

Maḳām-ı evc-i pāki ola anıñ cennet-i a' lā

Dedim gūş eyledikde fevtine Feyzī anıñ tāriḥ

Maḳām-ı Ni' meti Aḥmed Efendi ' Adn ide Mevlā

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Şemīm-i bŷy-ı zŷlfŷñ ben o ŷŷhuñ bāddan gŷrdŷm

Cefāyı āŷnādan luţfi hergiz yāddan gŷrdŷm

İder bir zerre-i nāçizi ħurŷid-i cihān-ārā

O feyz-i ŷab‘ -ı isti‘ dādı baĥt-ı ŷāddan gŷrdŷm

Maţla‘

[135b]

[Fā ‘ī lā tŷn fā ‘ī lā tŷn fā ‘ī lā tŷn fā ‘ī lŷn]

Kimseler dil-dāde-i zŷlf-i siyāhuñ olmasın

Mā’il-i cellād-çeŷm dil-i siyāhuñ olmasın

NA‘ İM

Üskŷdar’dandır. Nāmı İsmā‘il’dir. Üskŷdar maĥkemesine baŷ-kātip idi. Biñ yŷz altıda vefātı.

Ėazel

[Fā ‘ī lā tŷn fā ‘ī lā tŷn fā ‘ī lā tŷn fā ‘ī lŷn]

‘ Anber-efŷān-ı nesīm olmuŷ o gisŷlar yine

Piçiş-i nāfe ile ħayda dŷŷdi āhŷlar yine

Āftābistān-ı feyz oldı fezā-yı gülistān

Cā-be-cā seyr-i kenāra çıkdı meh-rūlar yine

Baħr-ı ħüsni mevc-ħīz olmuş nesīm-i nāzdan

Sāhil-ārā-yı niyāz olmağda ebrūlar yine

Destine almıř kemān u tır o řūħ-ı dil-pesend

Reřk-fermā-yı kızā olmuş bāzūlar yine

Tāze gül vermiş Na‘īmā naħl-i ħāmeñ ğālibā

Bāğ-ı ma‘nāya revān olmağdadır cūlar yine

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Bahār irdi gönülde ārzū-yı ruħsār-ı yārim var

Hezārañ ğonçe-i verdi benim her dem bahārim var

Tenezzül etmezem bülbul gibi geşt-i çemanzāra

Temāřā-yı ħırām-ı serv-i kıdd bir şive-kārim var

Dili şayd eyleyüp zülf ile āvāre kebūterveş

Demiş ol dil-rübā dāmda bir özge şikārim var

Uşandım ben bu bezmiñ hāşılı ehl-i rüsūmundan

Göñül dirler benim bir bī-tekellüf ğam-güsārim var

Nā' imā hāk-ı pāy-ı ehl-i nazma sūz-ı sīnemdem

Oğunsun nev-zemīn bir tāze şı' r-i ābdārim var

ve lehu

[Mef 'ū lü mefā'ilün fe 'ū lün]

Ārāyiş-i hüsn ile perīsin

Ālāyiş-i ' aybdan berīsin

Şīrīn lebinle sükkersin

Hāl ü hāttıñ ile ' anberisin

Zülfüñle ruħuñla bāğ-ı dehrīñ

Maḥdūm-ı gül ü şanavberisin

Fikr-i leb-i la' li ile ey dil

Bir neşve-i cām-ı kevşersin

Ol māha bu bahtla Na' imā

Subhāna'llāh ki müşterisin

[136a]

Beyt-i mezkūruñ taq̄ti' i budur ki mışra' -ı evvel mef' ulü mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün mışra' -ı şānī mef' ulü mefā' ilün fe' ulün olmuşdur. Mim'in sükūnuyla fā' ide-i ' arüz üzre şu' arānīñ şive-i kelām ' add itdikleri daқиқada ğāfil olanlar Sübhānallah lafzında lafza-i Allah'ın lām-ı şānīsine zu' mlarınca her ki hafıyye virirler ki gūyā mevzūn ola hāşā ve kellā bu mülāhaza ğalağdır. Şu' arā-yı ' Acem bunu ekşer isti' māl ederler. Şu' arā-yı Rūm'dan nedret ile vāqı' olur. Nābī Hıyr-ābādında “Sünhānallahi zıhi şānāyi' Mā ahsen hāze'l- bedāyi'” didiği bu kabīldendir. Ve bunun aşlı budır ki evāsıf-ı mışra' ada üç harf müteharrik mütevālīyen vāqı' olsa ikinci harf sākin qalmaz. Re'y-i şā' ire maқūşdur ve ' aybdan degildir. Muḥāsenāt-ı nazımdan ' addittikleri mevādandır. Ve bu qā' ide bilmek lāzımdır. Fenünebbih.

ve lehu

[Fā ' i lā tün fā ' i lā tün fā ' i lā tün fā ' i lün]

Şem' -i bezm-i encümen yā hār-ı berg-i gülşen ol

Dost düşmen ğayretin bilmekde çeşm-i düşmen ol

Zü-fünūnī-i hüküm ile hâşıl olmaz feyz-i ‘aşk

Dil-pesend-i feyz-yābān-ı kemāl-i yek-fen ol

Fikr-i vuşlat olmasın vahşet-nümā-yı rāhatñ

Sāha-i dil cilvegāhıñdır sen ey ğam evden ol

Bulunur feyz-i haķıķat pāy-ı humda ey Na‘īm

Dāmen-i pīr-i muğānı koyma elden sen sen ol

Maṭla‘

[Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fā ‘ū lün]

Gördüm eşer-i haṭṭıñı ruhsārma baķdım

Müsveddesini sözlerimin āteşe yaķdım

Maṭla‘

[Fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lün]

Bülbülāsā dil eder birbirinin luṭfuñ ārzū

Gülşeniñden kâ‘ iliz cāna degerse hişşe bu

NA‘ İMĀ

Nāmı Muştafā’dır. Haleb’den zuhūr. Vezīr-i A‘zam Şehīd ‘Ali Paşanıñ maḥrem-i esrārı olup

[136b]

nazar-ı āşafī ile defter emānetine kadar pāye-i at etmiştir. Li-muarririhi'l- fair.

 Ali Paşa'ya yār u marem idi

Fi'l-aia ne cānım ādem idi

müddet-i  ömrüni tāri tariri ile geirüp vat-i irtiāline dek müdevven tāri tariri eylediği meşhür-ı cihandır. Biñ yüz yigirmi sekizde vedā -ı şems ü amer ve vādi-i  ademe sefer eylemişdir.

Nazm fi bari'l-münseri

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

 Aşımı efzün eden at mı ya ol rü mıdır

Zib-i çemenzār-ı üsn lāle mi şeb-bü mıdır

 Āř-i bīdādia söyleye ey řā-ı üsn

Çeşmii ser-mest iden nāz mı uyu mıdır

urreleri müşgāsā ğamzesi merdüm-rübā

Bilse o vaşi-şifat şir mi āhü mıdır

Şi'r degil ey Na'îm eyledigiñ sihrdir

Yoħsa bu destindeki ħāme mi cādū mıdır

ve lehu

[Mef 'ūlü me fā 'î lü me fā 'î lü fa 'ū lün]

Her kimde ki sūz-ı şeb ü āh-ı seħer olmaz

Da' vāt-ı recāsına ħavaş eşer olmaz

Ĥāsıd ayağıma çalsa da kālā-yı kemālim

Ser-māye-i 'irfānıma aşla zārār olmaz

Nazmımdan alur her kişi bir ħişşe Na'îmā

Ĥāl ehline böyle ni'am-i müddaħar olmaz

NAKŞİ

Nāmı İbrāhīm İstanbul'dandır. Tarih-i Ĥalvetiyye'den Koca Muştafā Paşa şeyhi 'Alā'e'd-dīn Efendiniñ inābet ve tekmīl-i adāb-ı tarihāt idüp şeh-zāde cāmi'inde Cum'a şeyhi idi. Biñ yüz on dörtde terk-i nuķūş-ı cihān-ı fānī itmişdir. Eş'arı 'aşıkāne ve güftarı taşavvūfanedir.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Bir nazār kııl hālime āsān ola cümle sebel

El-meded ey faḥr-i 'ālem şāh-ı sulṭān-ı rūsul

Bāğ-ı güلزār-ı derūnumdan açılsun tāze gül

El-meded ey faḥr-i 'ālem şāh-ı sulṭān-ı rūsul

Naḫşī-i ğam-hārı dergāh-ı Ḥudā'da eyle yād

Eyle ol bī-çāreyi zevḳ-i vişāliñ ile şād

[137a]

Nār-ı 'aşḳıñ rüz u şeb bulsun derūnumda ziyād

El-meded ey faḥr-i 'ālem şāh-ı sulṭān-ı rūsul

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Oldı göñlüm mülk-i ḥalvet-ḥāne-i sulṭān-ı 'aşḳ

Menzil ü me'vā edindi ḳalbimi miḥmān-ı 'aşḳ

Na're-i feryād edip idüp bezm-i vişāl-i yār için

Cān ile Ḥaḳ'dan münācāt eyledi mestān-ı 'aşḳ

NAKŞĪ

İsmi ‘Alī’dir. Aḳkirmān’dandır. Müntehī-i ḥaḳīḳat bir şeyḫ şāhib-i kerāmetdir. Ayaşofya Cāmi‘inde Hızır ile buluşduğunu şomākī direk bileziginde taḥrīr olunan Nakşī budur. Bin altmış beş ḥudūdunda terk-i tekye-i fenā ve ‘azm-i buḳ‘a-i beḳā etmiştir.

Güftār-ı dürer-bār-ı levendānedir

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Kūy-ı ‘aşḳiñ baña bir kūh-ı tecellī görünür

Ḳalbime ‘īd ü vişāliñle tesellī görünür

Cevher-i zıkr-i Ḥudā eyleye ser-ā-ser ‘ālem

Baña firdevs-i ḥayāt pür-mütecellī görünür

Rūz-ı şeb şāha-i vaḥdete kıyām eylerler

Cümle eşcār-ı çemen şanki muşallī görünür

NIKĀTĪ

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

Görünse rüy-ı leylī bendi derdi revzen-i çeşmiñ

Gözinden şaḳımurdu sevdiğin Ḳays-ı belā-dīde

NĠGĀHĪ

İstanbul'dan uzĀtdandır. Biñ yüz yigirmi yedi tĀriinde tĀrik-i makeme-i cihĀn olmuşdur.

azel

[Me fĀ 'Ī ln me fĀ 'Ī ln me fĀ 'Ī ln me fĀ 'Ī ln]

İdermiş dilde dĀ-1 ' aşı cĀm-1 lĀle-i tĀze

İdermiş köhne zam-1 sĪneyi Āb u seb tĀze

Cigerde zam-1 derdin mĀcerĀ-yı khnedir bilmem

Ne hĀletdir gelür fevvĀre-i hn-1 gel tĀze

Pr olmuş sĀar řahbĀya dönmüş nĀb-1 ' işretten

Aılmış lĀleler şaraf-1 emende s-be-s tĀze

Bu deyr-i khne de hergiz NigĀhĪ görmedim gitdi

Söze şret verir bir řĀ' ir-i pĀkĪze-g tĀze

[137b]

TĪr-i mjgĀnlar ki şaraf-1 ebruvĀnından ıar

Siham-1 dildr azĀdır kim kemĀnından ıar

ve lehu

Görünse rüy-ı Leylî ederdi revzen-i çeşmiñ

Gözünden şakınurdu sevdiğin Kays-ı belâ-dîde

NİGÂHÎ

Adı Muştafâ'dır. Küttâbdan olup Şişmân İbrâhîm Paşa'ya dîvân efendisi iken dîvân efendilerinden biri her bâr Nîgâhî Efendi'ye gelip Paşasından şikâyet edip beni gözetmez harçlık vermez açıkladan hâlim harâb didikde Nigâhî be-hey Efendi niçe bir Paşañdan şikâyet edersin. Bir Paşanın dîvân efendisiniñ eline hiç bir şey girmedigi hâlde bile boқыyla âriқыyla kârın toyurur” didikde mezbûr dîvân efendisi “Be hey sulţânım niçün böyle buyurursuñuz bizim Paşa bir za‘if âdam olduğunu bilirsuñiz anıñ boқы âraқы âdemi toyurmaz kanda bulayım sizin Paşa gibi karnı büyük âdemi ki şığırlar gibi yestehler anıñ boқы âraқы vâfir âdem toyurur didikde Nigâhî söylediğine nâdim olup haylice münfa‘il olup ma‘rifeti sebebi ile Maqtûl Muştafâ Paşa'ya küçük tezkireci olup şehlâ olmağla kâğıda egri bakardı. Vezîr-i a‘zâm bir gün “tezkireci efendi kâğıda toğrı bak” dedikde Sulţânım “şol tarafa böyle bakırım doğrı bakasun dirseñiz bu kuluñuzu sağ tarafa geçürin” diyü laţife itmekle büyük tezkireci olmuşdur. Vefâtı biñ yüz dörtde vâkı‘dır.

Maţla‘

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘ü lün]

Meclisde ne dem yâr ile mey nüş ederiz biz

Şahbâ-yı hum-ı meykedeveş cüş ederiz biz

[138a]

NİĠİNİ¹¹⁴

İstanbul'dandır. Mühürdâr Çelebi dinmekle şöhret-şi'ârdır. Vefâtı biñ yüz otuz dörtde vâķı'ıdır. Biñ yüz otuz dört târihinde vâķı'ı olan Nemçe şulhuna bu târihi nazm idüp vezir-i a'zam-ı aşr olan İbrâhîm Paşa'ya virmişdir.

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Şulha bâdî oldı re'yiñ yâveriñ Allah olup

Güldi dünyâ hurrem etdi sa'yiñ ehl-i Mekke'yi

Reşk edip 'âlem NiĠini dediler târihini

Nemçe şulhuñ âşafâ mermerde kazdı sikkeyi

Muhyi'd-dîn-i 'Arabî hazretlerine dâ'imâ zebân-dırâzlık iden Şeyh Süleymân nefy olduĠda bu târihi dimişdir.

Nefyine İbni 'Arab böyle buyurmuş târih

'Arabî sille Süleymân nicedir gördüñ mi

(1140)

NÛRİ

Şems-i pür-nür-ı vücûdı hâk-i pâk-i Üsküdar'dan zâhir ü âşkâr olmuşdır.

¹¹⁴ Şairin ismi nüshada silik çıkmış. Agâh Sırrı Levent sıralamasında Nikbetî demiş ancak şiirler ve biyografik bilgiler Safâyi'de Nigihî isimli şair ile bire bir aynı.

Kıt‘a

Der leb-i bahreyn cāy-ı dil-gūşāyist Üsküdar

Ez dü cānib mālīk-i āb u hevāyest Üsküdar

Nām-ı ħak-ı Ka‘be dāred heme şeh̄r-i cihān

Z’īn-i şeref der her țaraf mergūb cāist Üsküdar¹¹⁵

Neşr

Evāil-i ħālinde ma‘lūmdan mechūli ve ‘āmilden ma‘mūlü fark idecek mertebe taḥşīl-i ‘ilm-i şarf u naḥve şarf-ı sa‘y-i nā-maḥşūr idüp fūnūn-ı sâ’ireden daḡı birer nüşḡa görüp

Maṭla‘

Fārsī gū gerçi Tāzī bihter est

‘Aşq rā ħod şad zebān-ı dīgerest¹¹⁶

Neşr

[138b]

mişdāķı üzre meşhūr olan dīvānları tetebbu‘ ile ma‘ārif kesb edip ‘asrīn şu‘arāsından olmaḡla bu bir kaç beyt-i ra‘nā zāde-i ṭab‘-ı bī-hemtāsı olan eş‘ārındandır.

Ġazel

¹¹⁵ Üsküdar iki deniz kıyısında gönül ferahlatan yerdir, Üsküdar iki taraftan güzel bir iklime sahiptir. Bütün dünya şehirlerinden Kabe’nin topraḡının adı var. Bu şeref yüzünden her yerde Üsküdar iyi bir yerdir.

¹¹⁶ Arapça(Tazi) daha iyi olsa da Farsça söyle çünkü aşkın başka yüzlerce dili vardır.

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ġam temekkūn eylemez bir dem dil-i mesrūrda

Zāt-ı ŧüyūn cilve eyler mi libās-ı surda

Yoĝ raĝīb-i bed-güher ĝalbinde mihriñ zerreŧi

İ' timād et āftāb olmaz ŧeb-i deycūrda

Revnaĝ-ı mülk-i Süleymān'a naĝar eyler mi kör

Lem' a-i ħüsnūñ tecellī etse çeŧm-i mūrda

İŧtiyāk-ı nūr-ı didāriñla ser-gerdān olan

Söyle ey nūr-ı baŧar sensiz ne görsün Tūr'da

Dilleri mest-i müdām eyler ħayāl-i la' l-i yār

Sākiyā var mı bu keyfiyyet mey-i engūrda

Eyledi ' uŧŧāĝı dem-beste uŧūliyle o ŧāh

Muĝrib-i bezmi ser-āĝāz eyleyip māh-rūda

Şart-ı icād-ı suhan maḥabbet-i ḥātır imiş

Ḥüb ‘ aks etmez şūver āyīne-i meksūra

Nūriyā ḥaddiñ mi inşāf et nazīre eylemek

Ḥalli müşkil nükteler seyr eyledik manzūrda

NŪRĪ

Ol ıutb-ı merkez-i velāyetiñ nām-ı emcedi ‘ Abdü’l-aḥad’dır. Nūr-ı vücūdı ufı-ı Sivas’dan ıulū‘ etmiştir. Zāhir u bāıını ma‘ mūr velāyet u kerāmet ile meşhūr bir şeyḫ-i āgāh idi. Ayaşofya-i Kebīrde cum‘ a şeyḫi olup biñ altmış ḥudūdunda terk-i zāviye-i fenā etmiştir.

Tāriḫ-i Vefāteş

[Mef ‘ülü fā ‘i lā tün mef ‘ü lü fa ‘i lā tün]

Pīrim ki ğavş-ı a‘ zam ıutb-ı vaḥīd-i ‘ ālem

Şeyḫü’ş-şuyūḫ-ı a‘ lem ḫıızr-ı reh-i hidāyet

Zāhirde ‘ ilm-i fetvā bāıında ‘ ilm-i taıvā

Baḫr-ı muḫīṭ tefsīr-i felek ḥadış u ḫikmet

‘ Allāme-i şerī‘ at fehḫāme-i ıarıḫat

Feyyâz-ı nūr-ı ʿirfān vehhāb-ı remz-i vaḥdet

Müşkil-güşā-yı rüyā ḥelāl-i fenn-i esmā

Ol mazḥar-i müsem mā ol Ādem-i ḥaḳīḳat

[139a]

İdüp revān-ı pāki pervāz bu cihāndan

İḳlīm-i ḳurbu etdi ḥāṭır-güzīn-i rıḫlet

Ḥasretle Nazmī dedim tāriḫ-i fevtin anıñ

ʿAbdü'l-aḫad Efendi olsun muḳīm-i cennet

(1060)

[*Me fā ī lün me fā ʿī lün fa ʿū lün*]

Eser ʿaşḳıñ yeli eşḫāra ḳarşu

Öter bülbülleri gülzāra ḳarşu

Cemāliñ şu ʿlesinden tāb-dārım

Yanar pervaneyim ol nāra ḳarşu

Ne şabra tāḳatım var görmez isem

Ne görsem göz ṭoyar envāra ḳarşu

Görürsün Nūrīyā ‘āşıklarına

Neler ihsân eder ağıyâra karşı

ve lehu

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

‘Aşkıñla cihân-beste luţf eyle ‘inâyet kı1

Derdiñle bu cân hasta luţf eyle ‘inâyet kı1

‘Āşıklara ihsân et derd-i dile dermân et

Vuşlat yolun âsân et luţf eyle ‘inâyet kı1

Ey rahmeti çok Raḥmân ‘âlem gözüme zindân

Uçarsa kafesden cân luţf eyle ‘inâyet kı1

Bî-çâreleriñ yâd et vîrâneyi âbâd et

Nūrî kuluñu şâd et luţf eyle ‘inâyet kı1

...¹¹⁷

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

---

¹¹⁷Başlık nüshada silik çıkmış.

Ey dil zen-i dünyânın çün âlîna aldandıñ

Pervâne gibi her dem şem' -i ruḥına yandıñ

Ḳardaş bu yalancınınñ ' ahdine mi inandıñ

Rengine mi boyandıñ ' ahdine mi dayandıñ

Bilmem saña bu dünyâ bâḳî mi şandıñ

Bu meclis-i fânîde sâḳî mi ḳalur şandıñ

Dünyâyâ nazar ḳılsañ biñ başlı bir erḳamdır

Her başda dehâñı biñ her loḳması âdemdir

Tiryâḳı anıñ semdir ger bir dem-i mâtemdir

Fikr eyle bu ma' nâyı fehm eyle ne ' âlemdir

' Âḳil geçinen cānlar âḫir aña aldandı

Yaḡmāya verip varın aşşı ederim şandı

[139b]

Cehd ile bütün etdi sa' y ile ḳonup göçdi

' Uryān giricek ḳabre ḥasret odına yandı

* * *

[Mef 'ülü me fâ 'î lün mef 'ülü me fâ 'î lün]

Mât oldı niçe şehler kim vaşlını dil özler

Vaşfını murâd etsek şerh eyleyemez diller

Çanı o çalem kaçlar çanı o güler yüzler

Hâk oldı o sîm-tenler doldı o siyeh gözler

* * *

[Mef 'ülü me fâ 'î lün mef 'ülü me fâ 'î lün]

Ey Nürî uyar cânıñ şağın ki geçer fırsat

Şu gibi açar 'ömrüñ seyl gibi eder sür' at

Biñ yıl yaşasan âhir gelmez saña bir sâ' at

Ey göz nice bir uyhu ey dil nice bir gaflet

NIYÂZÎ

Ol hürşid-i ufq-ı hidâyet Malatya civârında Şoğanlı nâm kıydedendir. Niçe zamân Mısır'da ikâmet itmekle Mehemmed Mısrî dinilmiştir. Kerâmet-i zâhire ve mağâmât-ı kâşifeye vuşûldan sonra niçe zamân maħrûsa-i Burusa'da seccâde-nişîn-i meşîhat ve mürşid-i erbâb-ı tarîkat olmuştur. Ğulgule-i iştiħârî 'âlem-gîr olduĝda taraf-ı devlet-i 'aliyye da'vet ve da'vete icâbet ve ulü'l-emre itâ'at idüp yigirmi nefer-i şüfî tevħid-i şerîf iderek önlerince kudüm-i şevk-lüzûma turreler urulup

“*Ṭabl-bāz nev çü āvāz konend /Murğ-ı dil sūy-ı nev pervāz konend*¹¹⁸” mefhūmıyla fevc fevc şolağ çeşmesine ve Karabāyır’dan istikbāle çıklup bu üslūb üzre Edirne’ye dāhil ve Cāmi‘-i Şerīf-i Selīm Ḥana nüzūl eyledikde bāzār-ı meclis germiyyet üzre olması muqarrer olmağla ricāl-i devletden ṭarīğ-i şūfiyyesi münker şeyḫ cāmi‘nden kıldırup çāvuşlar ta‘yīn edip Limni ceziresine nefy u şeyḫ bu keyfiyyetdeñ ziyāde memnūn olmuşdur. Lakin nefy iden kâ‘im-i maqām-ı ‘Osmān Paşa ol sâ‘at dīkğk marazına mübtelā olup kurş-ı ef‘ī ekl iderek zamān-ı qalīde helāk ve sâ‘irleri daḫı

[140a]

her biri bir ṭarīğ muzmaḫil u mün‘adīm olmuşlardır. Limni āhālisi istikbāl ve vilāyetimize ḫayr u bereket geldi deyü pāy u dāmān yüzler sürerek ‘izzet ü ikrām ile murād-ı şerīfī üzre bir cāmi‘-i şerīf nüzūl ve ‘ibādāt u ṭā‘āta meşğūl olup ol ‘aşrda Venedik keferesi Aqdeniz’e istilā eyledikde ol cezireye bir vech ile nigāh-endāz-ı isā‘et olmamıştır. Ol ‘aşrda İstanbul’da Qāsım nām bir remmāl-i bed-fi‘āl zuhūr idüp umūr-ı ātiye-i muğayyibātdan ḫaber verdiği tōhmetiyle Limni ceziresine nefy olunup vardıkda ‘aziziñ dāmenine teşebbüş ve ḫalāsı için tazarru‘ ve niyāz eyledikde buyurdular ki ‘an-ḫarīb ıtlāk olunursun ammā be‘de‘l-yevm muğayyibātdan ḫaber vermege şürū‘ etdiğiñ sâ‘at qatlolunursun. Fi‘l-vāқи‘ öyle oldı.

Tārīğ-i Vefātı

[*Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün*]

Qutb-ı sipihr-i ‘irfān ḡavş-ı zamāne-i Mışrī

Rıḫlet idüp fenādan mülk-i beqāya göçdi

¹¹⁸ Davul tekrar çalmaya başladığına gönül kuşu senin tarafına uçuyor.

Ayağ çekip yudı el meclis-i cihāndan
 Cennetde kevşer içti Hūr-i Cinān'ı kuçdu
 Pervāz idince 'Adn'e dedim Naẓīm tāriḥ
 Cān-ı 'azīz-i Mıṣrī bir ẓumrī idi uçdı

(1105)

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Devr idüp geldim cihāna yine devrān ola
 Ben gidem bütün serāyı yıķıla vīrān ola

Cūş idüp 'ummāna cān-ı cismim gemisi dađıla
 Yerler altında benim toprağ ile yeksān ola

Bu vücūdum tađı kalķa atıla yūnler gibi
 Şeş-cihātım açıla bir ḥaddi yoķ meydān ola

Her taraıdan nār u bād u āb u ḥāk ede hücūm
 Benligim anlar alıp bu varlığım tālan ola

Dâğ ile terkîbim otuz iki harf ola tamâm

Noқта-i sırrım şamunuñ gevherine kân ola

Cümle efkârım havâşşım haşr ola bu ‘aşrda

Çalkalar hep yeñiden şankim bahâristân ola

[140b]

Çabrime dostlar gelip fikr ideler aḫvâlimi

Her biri bilmekte ḫâlim vâlih ü ḫayrân ola

Her kim ister bu Niyâzî derdmendi ol zamân

Sözlerini oḫı nitekim sırrına miḫmân ola

NEYLİ

İsmi Aḫmed’dir. Ḥürşid-i cihân-tâb-ı ma‘ârif ü kemâl olan vücûdı maḫla‘-i İstanbul’dan ṭulû‘ etmiştir. Ḥâlâ kazâsı ile nâ’il-i merâm olmuştur. ‘Ulûm-ı ‘Arabiyye’niñ merd-i meydânı ve ‘arşa-i nazm u inşânıñ fâris-i devrânı olup selâset-i eş‘âr-ı feşâhat-şi‘ârı zevk-baḫş-ı şafâ-yı leb-i cûybâr ve güftâr-ı âbdârı güher-nişâr bir kâmil-i rûzgârdır. Âşâr-ı eş‘ârından:

Ġazel

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Hatt-ı rûyı komadı nakd-i sirişke hâcet
 Veh-i tahrîr iledir şimdi metâ^c -ı vuşlat

Nîk-dil ^c âşık-ı şâdık katı nâdir bulunur
 Reme-i zümre-i ağıyâdadır bed-bereket

Vâjgün-ı na^c l desem râstdır ebrûlarına
 Ki eder ^c âşıkâ imâ-yı tarîk-i miñnet

Bilmem ebnâ-yı kerâmet mi devât ey Neylî
 Muttaşıl hâme çıkarmağda metâ^c -ı hikmet

* * *

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Nuṭṭ-ı cân-bahş-ı lebindir mâye-i ^c işret baña
 Söylemez sâķi dehânuñ sâğar-ı şöbet baña

Eyledim gülşende taḥķik-i riyâziyyât-ı şun^c
 Oldı evrâķ-ı gülistân nüşâ-i hikmet baña

Güşe-i hicre işâretdir o şūhuñ ğamzesi

Böyle āfetden nice me'mūl olur vuşlat baña

Tengnā-yı dehr iylerdi beni efsürde dil

Olmasa Neylī zemīn-i şî' irde vüs' at baña

* * *

[Fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lā tūn fe 'i lūn]

Hüsni āfāķı tutup pençe-i hūrşīd gibi

Cānda oynar o mehiñ ğamzesi nāhīd gibi

Cāy-gīr oldı süveydāda ümīd-i vaşlıñ

Dil-i eţfāle düşen dā' iye-i 'īd gibi

[141a]

Harf-i müdğam gibi ol kim ola cinsiyle be-hem

Erresin çarĥ tutar farķına teşdīd gibi

Olmadı vaşlı o şūhuñ nice eyyām oldı

Devha-i dilde olan bāde-i ümmīd gibi

Resm-i maḥşūş ile te'sīs-i suĥan kıl Neylī

Tābi' olma selef āşārına te'kīd gibi

ve lehu

[Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

‘ Ālem bakılsa şafha-i ‘ ibret degil midir

Eczā-yı kevn nüsha-i hikmet degil midir

Geldikçe baña nāvek-i cevriñ raķibe de

Sehv ile rast gelse işābet degil midir

Naħcīr-i kāmı elde bilürse ‘ aceb midir

Dil-i şāh-bāz-ı sâ‘ id-i himmet degil midir

Baķ cūş-ı baħr-ı eşke āgūş-ı vaşla gel

Cānā kenār-ı cāy-ı selāmet degil midir

Şāh-ı bahār açdı çemen mülküni yine

Erbāb-ı ‘ ayşā vaķt-i ğanīmet degil midir

Berķ-i nigāhı etdi hebā ħırmen-ı dili

Ol şūh-ı fitne-cū ‘ aceb āfet degil midir

Çalsa güşāde dīde-i ħurşīd ü meh n'ola

Neylī bu  alem  alem-i ħayret degil midir

ve lehu

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Bezm-i mey öyle gerek meşreb-i rindāna göre

Dīde-i sāğarı rüy-ı ğamı bī-gāne göre

Şāhid-i mey çok Aristūları bī-hūş eyler

 Akl-ı evveldir o kim anı ħakīmāne göre

Bunca sūzişleri pervāne-i  aşkıñ efsūs

Māye-i ħandedir ol şem -i şebistāna göre

Seyr iden ħüsnün o şūĥuñ dil-i sevdā-zedeniñ

Neylesün āşüfteligin zülf-i perişāna göre

Neyliyā yok sözüm el-ĥāĥ ki naẓīr olmaz imiş

Naẓm-ı pākīze-i Kāmī-i suĥan-dāna göre

Işılâhât-ı Mûsikî

[Fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fe 'i lâ tün fâ' lün]

Muṭribâ meclis-i 'aşka ṭarab-âversin sen

Mâhda mihr gibi ḥüsn ile mihtersin sen

Ceyş-i ğam neyle girift-i dile âheng etse

Şâh-ı Manşûr ile bir demde muṣaffersin sen

[141b]

Bûselikle eger 'uşşâka verirseñ de karar

Yok muḥâlif saña kârında muḥayyersiñ sen

Dâğ-ı 'aşkıñ ile ki dil etdi nevâ-yı kânuñ

Alıp ey kâşı kemânım ele neylersin sen

Eylediñ beste-i zencîr uşûl ile dili

O müselsel nağamât ile füsüngersin sen

Dest-zen-i şevk-i kudümünle büzürg ü kûçek

Tâ 'Irâk u 'Acem'e velvele-güstersin sen

Dehre dem-sāziñ olup etdi maḳāmını bülend

Māye-i feyż-i hümāyūnī-i aḳtersin sen

Olsa evfer ne ḳadar sāña niyāz-ı Neylī

Evc-i ŧeh-nāzda ŧad-perde füzüntersin sen

FĪ-ḤARFĪ'L-VĀV

VĀŞIK

İstanbul'dandır. Evḳāf kātiblerindendir. Eş'arı bir ḳaç dīvān olmağla müteḫammildir. Lakin intizām-ı ḫāli gibi evrāḳ-ı āşarı perişandır. Sevdā-zedelik el verüp 'āḳibet Bīmār-ḫānede vefāt itmiştir. Biñ yüz otuz üçde Bīmār-ḫāne'de söylediği eş'arındandır.

Nazm

[Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

Her laḳza çeşm-i kāfiriniñ ḳaşdı cānadır

Gāhī nigāhı cānib-i ğayre bahanedir

Dārü'ş-şifā-yı kūyuñı yaşdansa n'ola dil

Menzil ğarīb ḫasteye bīmār-ḫānedir

ve lehu

[Meḫ'ülü fā'ilätü meḫā'ilü fā'ilün]

Pür etdi 'aks-i leb-i la'li dīde-i terimiz

Mey-i 'aḫīḳle leb-ber-leb oldu sāğarımız

Sitāre sūḫteyiz la'l-i tāb-ı mihriñile

Sipihre aḫker-i dāğ-ı deründur aḫterimiz

Felek çalarsa da yerden yere ne naḫz bizi

Çü tığ-i mihr-i 'ayāndır cihāna cevherimiz

ve lehu

[Meḫ'ülü fā'ilätü meḫā'ilü fā'ilün]

Naḫd-i dili o la'l-i leb-i cān-fezāya ver

Ol sīm-i ḳalbi bir güher-i bī-bahāya ver

Olma ğubār-ı ḫāḫır-ı yār āb-ı çeşm ile

Ḥāk-i rehinde cismiñi seyl-i fenāya ver

[142a]

Esbāb-ı dehre 'āḳil iseñ etme i'tibār

Naḫd ile ḫānmānı meyl-i dil-güşāya ver

Ser-geşte etme kendiñi mánend-i gird-bād

Ey dil yeter ʿ ināñmı dest-i hevāya ver

Maṭlaʿ

[Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

Niyāz-ı bezm ile refʿ -i niḳāb mümkin mi

Kilīd-i mūm ile hiç feth-i bāb mümkin mi

VĀŞIF

Ol gül-i nev-nihāl gülistān-ı maʿārif-i ḥadāyık İstanbulʼdandır. İsmi İsmāʿilʼdir.

İstiʿdād-ı zātı bir vechile idi ki taʿrif olunmaz. On sekiz yaşında iken biñ toḳşān altı tārīhinde fevt olmuşdur. Ḥaṭṭā eşʿarı fevtinden soñra şāyiʿdir.

Ġazel

[Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

O şūh-ı ser-keşi ben baña rām olur şandım

O āhū-beççe-i vaḥşī şikār olur şandım

Yazık yazık telef etdim metāʿ -ı cān-ı dili

Bu çār-sūy-ı maḥabbetde kār olur şandım

Yemm-i belāya düşürdüm dirîġ fülk-i dili

Biraz müsâ'ade-i rûzgâr olur şandım

Hayâl-i kıaddini etdim derûnda perverde

O naĥl-i 'ar'arı ben mîve-dâr olur şandım

O şûĥa 'arz-i dil etdim görünce Vâşîf mest

Ki bir maĥall-i zamân der-kenâr olur şandım

Ġazel

[Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Kef-i hevâya verelden seri ĥabâb gibi

Ayaĥda ĥaldı gönül cür'a-i şârâb gibi

Olur fütâde-i ĥâk-i mezellet ey maġrûr

Seriñ ererse de ger çarĥa âftâb gibi

Şihâb şanma dökülmekde naĥş-ı zerrîni

Bu nüh-ķıbâb-ı felek ġâlibâ ĥarâb gibi

Nuĥûş-ı zaĥm ile pür kıl şahîfe-i cismiñ

Duĥûl-i sîne ise maqşadın kebâb gibi

‘ Arz-ı vuşûl-i ruĥ-i yâr ise bu bezm içre

Dökül saçıl nice dem Vâşifâ gül-âb gibi

[142b]

VÂŞIF

‘Abdu’llâh. İstanbul’dandır. Ba‘zı vüzerâya dîvân efendisi olmuştur. Vefâtı biñ
1129.

Naẓm

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Feyz-i sühânîñ ‘İsâ-i Meryem bile bilmez

Engür-i lebiñ lezzetini Cem bile bilmez

Maĥrem olamaz zerre kadar la‘liñe aĥyâr

Ol ģonçe-i nâ-dîde-yi şeb-nem bile bilmez

Bî-tâb sefer-i çetr-i melâĥatda yatarken

Ol dil-ber-i ĥâbîdeyi öpsem bile bilmez

VECDİ

‘Abdü’l-bâkî. İstanbul’ dandır. Küttâbdandır. Şu‘arâ-yı ‘asrîñ güzîdesinden vādîsinde emşâli nâ-dîde-i rûzgâr bir şâ‘ir-i rûzgârdır. Böyle bir vücûd-ı nâ-yâb hayfâ ki töhmet-i ğayr-i vâkı‘ ithâmıyla eşhâb-ı ğaraż ğasediyle ğazab-ı âşafiye mazhar olmagla biñ yetmiş iki târihinde mazlûmen seyf-i ğadr ile şahbâ-nûş-ı cām-ı şehâdet olmuşdur. Kâtlîne bâ‘iş olan re‘is-i İblîs Şâmi-zâde dedikleri meş‘ûm ğammâlû’l-ğaţab dahı zamân-ı kâlilde kâtl olunmuşdur. ‘Aliyye mâ-yüstehâk merĥûmuñ ħîñ-i kâtlinde cebînde bulunan ebyâtdır.

Nazm

[Me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün me fâ ‘î lün]

Yazanlar naķş-ı çîn-i ğamzesin şemşîr yazsınlar

O şemşîr üzre kânımla kâzâ-te’sîr yazsınlar

Dili ser-pençe-i çeşminde göstere sin muşavverler

O âhû-beççe-i merdüm-şikârı şîr yazsınlar

Tılsım-ı vefk u ħırz ‘aķlı erbâb-ı cünûn olmaz

Benim ta‘vîz-i bâzû-bendime zencîr yazsınlar

Beyt

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ben şehīd-i tīğ-i ' aşk olduğda kūy-ı yārda

Yunmadan defn eyleñiz tenden ğubārım gitmesin

Ġazel

[143a]

[Mef 'ülü me fā 'i lü me fā 'i lü fa 'ü lūn]

Dil verdim zülfine tūl-ı emel aldım

Āzāde iken zevki deĝiştım kesel aldım

Ser-bāzlıĝım şāhididir zūlf başımda

Ben ma' reke-i ' aşk-ı cüvānāndan tel aldım

Sāķiniñ elin öpdüm olup şeyḫ-i ḫarābāt

Eller ayāĝın öpdüğü ādemden el aldım

Verdim yoluna naķd-i dil u cān-ı ' azīzi

Yūsuf gibi bir mişli bulunmaz güzel aldım

Teslīm eder erbāb-ı suḫān şı' rime Vecdī

Meydān-ı ma' āniyi bugün bī-cedel aldım

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Tâ kim hâtıñ ey mâh-ceb̄inim yüze çıkdı

Esrâr-ı dil-i râz-ı hâz̄inim yüze çıkdı

Ruhsârîña hâḡ geldigine ağlamam ammâ

Baht-ı siyeh-i ser-be-k̄inim yüze çıkdı

Eşk eyledi rüsvâ ğam-ı hâtıñla beni hayf

Ebkâr-ı nihân-ḡâne-niş̄inim yüze çıkdı

Cüş etdi hevâ-yı hâḡ ile baḡr-i tabî' at

Vecdî yine bir dürr-i sem̄inim yüze çıkdı

Ġazel

[Mef 'ülü me fâ 'î lü me fâ 'î lü fa 'û lün]

Feryâd-ı dil-i zârıma dem-sâz mı ḡaldı

Yâ keşf edecek derdimi hem-râz mı ḡaldı

Meydân-ı hevesde olacaḡ bana muḡâbil

Şûrîde-dil ü ' aşık-ı ser-bâz mı ḡaldı

Dil düşmek için cūy gibi pāyına her dem

Ḳaddiñ gibi bir naḥl-i ser-efrāz mı ḳaldı

‘Ālemde leb-i la‘lini vaşf etmege māhir

Vecdī gibi bir nādire-perdāz mı ḳaldı

ve lehu

[Mef ‘ūlü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün]

Āvāre dili meclis-i rindāna getirdim

Bir bülbül-i şūrīde gülistāna getirdim

Efsūnla şemşirin alıp ğamze-i mestin

Hıfz etmek için sīne-i ‘uryāna getirdim

İtlāf-ı güher eylemedim nazm ile Vecdī

Bir kānda alıp gevheri bir kāna getirdim

ve lehu

[143b]

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Varırsañ ey şabā ol zülf-i şeb-gūna selām eyle

Düşerse hem dil-i maḥsūs u maḥzūna selām eyle

Şaķınsun āteşimden nüh-revāķın eylerim sūzān

Beni incitmesin ey māh-ı gerdūna selām eyle

Ḥaṭṭ-ı nev-ḥizī medḥin etdi fermān la' li ey Vecdī

Meded imdāda gelsin tāze maẓmūna selām eyle

ve lehu

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lün]

Nice vaşf etsün o şūḥu dil-i ḥoş-dem ne disün

Mişli yok beñzedecek ḥüsn-i müselleme ne disün

Ḳomadı söz yeri i' cāz-ı suḥanda Vecdī

Böyle mu' ciz nefese 'İsā-i Meryem ne disün

Hâtırâ

Fî hadd-i zâtihi Vecdî-i merhûmuñ eş'ârî gâyet üstâdâne ve ziyâde 'aşîkâne olduğı cāy-ı kelām degildir. Hatta bu kitâbda îrâd olunan ebyâtda bir mertebe sūz u harâret göstermiştir ki mürîş-i melâlet olup ebnâ-yı zamândan nâzîr devâvîn-i şu'arâ olan yârânın murâdı maḥżan inbisât-ı hâtır ve istimâ' -ı şikâyet dâimi şâhib-i mezâkıñ hilâfî olduğı daḥı maḥall-i iştibâh olmayup ba'z-ı ehl-i dillerden mesmû'adır ki şâ'irin bir gözi ağlar ve bir gözi güler yoḥsa ezhâr-ı ḥüzn-i dâ'imi şafâ-yı hâtırı münâfîdir. Bu beytde huṭûr eder ki Vecdî'niñ:

Beyt

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Sebû zânûda sâgar elde yâr âgûş-ı vuşlatda

Bu tarz-ı ḥâş ile meclis 'aceb rindâne olmaz mı

Nesr

Bunuñ emşâli eş'ârî daḥı ki kimi Şafâyî ve kimi teşekkürü mütezammın olmak gerekdir.

VÜCÛDÎ

Diyâr-ı Bekr'den. Quzâtdandır. Vefâtı biñ altmış toḥuzda vâkı'dır.

[144a]

Naẓm

[Me'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Nādân yanında zerrece yoğise qadrimiz

'Ârif qâtında gün gibidir i'tibârimiz

Her h̄ub-r̄uyı görse sever iḥtiyārsız

Dirlerse ey dil ilde degil iḥtiyārımız

VECİHİ

İstanbul'dan. Küttābdandır Bağdād fethinden biñ altmış yedi tārīḥine dek *Tevārīḥ-i Āl-i 'Osmān* taḥrīr eylemişdir. Kendiniñ tārīḥ-i vefātı:

[*Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' lün*]

Güzīde-i şu' arā-i zamān Vecīhī Beg

Olunca 'āzim-i bezm-i sa' ādet-i Firdevs

Du' ā ile dedi tārīḥ-i fevtini Naẓmī

Ola maḫām-ı Vecīhī'ye cennet-i Firsevs

(1070)

Şanma ḥaḫdır görinen la' l-i güher-bārında

'Aks-i ebrūsudur āyīne-i ruḥsārında

ve lehu

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün*]

Serine ser-güzeşt-i ' aşkı yazmış kātib-i ḫudret

Cihānda ḥāşılı bir yazılı dīvānedir Mecnūn

VAĦĪD

İstanbuldan E'imme zümresindedir. Nādire-perdār bi şā'ir-i bī-enbāzdir.

Ġazel

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Ĥālet-i 'aşkı beyān eyleyüp ādem ne disün

Ĥālden bilmez o müstāgnī-i 'ālem ne disün

'Ahd-i gül meclis-i mül yār-ı perişān-kākül

Böyle bir reşk-ārām bezm-i deme Cem ne disün

Lāl gördüm seĥerī bülbül-i āşüfte-dili

Daĥı sulţān-ı güle olmadı hem dem ne disün

Ġamze āfet reviş āfet o cefā-cū āfet

Aña ādem dimesün fitne-i 'ālem ne disün

Rūĥ vardır dediler şāhid-i nazmında Vaĥīd

Aña inşāfa nazar-ı 'İsā-i Meryem ne disün

[144b]

Ġazel

[*Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*]

Serimde dāğ-be-dāğ heves-i ter ü tāze

Göñülde şad gül-i güلزâr-ı ârzü tāze

‘ Aceb mi olmasa ħarf-âşnâ-yı resm-i vefâ

Dağı o tıfl-ı nev-âmûz-ı ‘ işve-cû tāze

Nice etsin ‘ âşık-ı nâ-dîde kâma meyl-i nigh

Ki çeşm-i mest-i teğâfûl o tünd-hû tāze

Şarâb-ı nâz-ı ruĥnî gül gül etse şâyândır

Mişâl-i ğonçe-i ra‘ nâ o tāze bu tāze

Vaĥîd tāze ğazeller denilse meclisde

Miyân-ı ehl-i dile düşse güft ü gû tāze

VAHYİ

Maḥmiyye-i İslāmbol'dandır. Balāṭ şeyḫi Ḥasan Efendiniñ maḥdūmudur. İstanbul'da Sulṭān Selīm Cāmi'-i şerifine cum'a şeyḫi olup biñ yüz otuz senesinde vefāt etmiştir.

İlahi

[*Me fā 'ī lün me fā 'ī lün fe 'ū lün*]

Göñül olsun nevāliñle muṭayyeb

Bizi luṭfuñla mesrūr eyle yā Rab

İki 'ālemde luṭfuñla çü maṭlab

Bizi luṭfuñla mersūr eyle yā Rāb

Dil-i Vaḫyī giriftār-ı ḫaṭādır

Velī senden ṭalebkār-ı 'aṭādır

Ḳuluñ kārı temennā vü ricadır

Bizi luṭfuñla mesrūr eyle yā Rāb

VUŞLATİ

İsmi 'Ali'dir. Öziçe'den bir Paşa-zādedir. Āşārından *Çehrin Ġazāsı* beş biñ beyt ile nazm idüp vezir-i 'azam Ḳara Muştafā Paşa'ya virüp iḫsāna maḫhar olmuşdur. Biñ

toğşān iki tāriḥinde Beşiktaş'da müceddeden binā eyledikleri sarā-yı Behiştāsā'ya
tāriḥ nazm idüp pesendīde-i pādişāhīde olmağla Semendire sancāğı alay-beyligi
ihşān olunup biñ yüz onda şahbā-nūş-ı cām-ı şehādet olmuşdur.

[145a]

Tāriḥ-i Sarāy-ı Beşiktaş

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Cihāniñ şāh-ı 'adl-āyini Kāf-ı devlet-i 'anķāsı

Hūdā'nıñ zıll-ı luḫfi 'ālemiñ sulṫān-ı vālāsı

Şehinşāh-ı zafer-i tev'em şeh-i ma' mūre-i 'ālem

Zamāniñ bā' iş-i emini zeminiñ ḫükm-fermāsı

Qırım Ḥan'ı Mışr Sulṫanı ol ḫāqān-ı zī-şāniñ

Bir iki bende-i fermān-pezir-i pāy-ı ber-cāsı

Revādır maṫbaḥ-ı cūdunda heyzüm-keş ola ṫāvūs

Sezā Cemşid olursa ger sebīl-i cūdı saḫķāsı

Murād etse eder baḫr üzre şun' -ı cāy-ı ḫālet-zā

Aña bir dāye olmuş ḫālet pür-feyz-i Yaḫyāsı

Bu dīvān-ḥāne-i ‘adl u sa‘ādet ṭarḥınıñ kāmīl

İki mıṣra‘ olur her biri tāriḥ-i ḥoş ‘imāsı

Meḥemmed Ḥan-ı ‘ādil eyledi bu ṭāḳı ābād(1906)

Mübārek ola Sulṭān-ı cihāna ḳaṣr-ı ‘ulyāsı(1096)

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Şavulmuş devr-i Cem zevḳ idecek dem ḳalmamış gitmiş

Şafā biz bezme gelmezden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

Dökünmüş bāde-i ‘iṣret ferrāş-ı sāḡar-ı şādī

Bozulmuş bezm-i mey bir yār-ı hem-dem ḳalmamış gitmiş

Periṣān eylemiş esbāb-ı bezmi pīr-i mey-ḥāne

Cemiñ gencīnesin zabṭ eder ādem ḳalmamış gitmiş

ve lehu

[Fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lā tün fā ‘ī lün]

İtse ḥüsn içre cüvānān nola cānāna ḥased

Etdi iḥvān-ı zamān Yūsuf-ı Ken‘āna ḥased

Ḥased etdi seni aġyāra muḵārin göricek

Ḥased ey şūḥ-ı cihānım ḥased ammā ne ḥased

Vuşlatī eyler idim şi‘ rimi maḥsūd-ı cihān

Olmasa resm-i felek ṭab‘ -ı suḥan-dāna ḥased

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Telāfī-i vefāyı dehrden kim hırās eder

Ne memnūn etdigin ister ne luṭfun iltimās eyler

[145b]

Nigārīñ nūkhet-i bāġ-ı bihişt-i vaşlına nisbet

Dimāġ-ı cānı būy-ı verd-i cennet pür-‘ aṭāsı eyler

ve lehu

[Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Olmaz mı ey ṭabīb-i Mesīḥā nazīre kim

Ol sīneyi bu zaḥm-ı dile merhem eyleseñ

VA' Dİ

Üsküdar'dandır. Üsküdar mahkemesinde baş kâtib idi. Bir üstâd-ı pākīze-sühân ve bir şâ'ir-i sihr-fendir. Bu târîhi vefâtında demişlerdir.

Târîh

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Fikr-i luṭfuñla Hudâyâ dediler târîhin

Rûh-ı Va' dî bula envâr-ı cemâliñle neşâṭ

(1094)

Ġazel

[Mef 'ülü me fâ 'i lü me fâ 'i lü fa 'ü lün]

Geh şîşeye geh cām-ı ziyâ-güstere şunma

Şüfî çek elin eliñ göz göre âteşlere şunma

Maşşūduñ eger bir gül ise al bezmden

Ammâ kef-i sâķide olan sâğara şunma

Câ'iz ki ola mażhar-ı âşâr-ı celâli

Zinhâr yazıp nâme o meh-peykere şunma

Girme bir avuç ғанına sâğar gibi ey dil

Meclisde şaķın cām-ı leb-i dil-bere şunma

Ḳadr-i leb-i mey-gūnuñu Va‘ dī bilir ancak

Sāğar gibi her ḳadrini bilmezlere şunma

ve lehu

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Firāz-ı ṫurfanda tāb-ı rü’yet ḳanda ben ḳanda

Tecellā-yı cemāl-i yāre ṫāḳat ḳanda ben ḳanda

Ne mümkün kūşe-i dāmāna ruḫşat cilvegāhında

O serv-i gülşen-ārā-yı melāḫat ḳanda ben ḳanda

Nola olsam bu bezmiñ rind-i dūrd-āşāmı ey sāḳī

Şarāb-ı şāf ḳanda cām-ı ‘işret ḳanda ben ḳanda

Olur mı kākül-i dil-berde pervāz eylemek Va‘ dī

Hümā-yı evcgāha ḳadar ruḫşat ḳanda ben ḳanda

ve lehu

[146a]

[Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün]

Dāğ-ı dil mihr-i ruḥuñla āşkār olsun da gör

Ziynet-i gülzār faşl-ı nev-bahār olsun da gör

Ḳatre-i eşkim hele düşsün muşādif āhıma

Şiddet-i deryāyı ey dil rüzgār olsun da gör

Ṭuta ʿanḳā-yı kūy-ı Ḳāf-ı istiğnā imiş

Bu tünd-rū tāze Vaʿdī dil-şikār olsun da gör

Maṭlaʿ

[Meʿ ʿülü me fā ʿī lü me fā ʿī lü fa ʿü lün]

Müşṭāk-ı nesīm ser-i zülf-i siyehiñdir

Demdir ki o sevdā ile dil ḥāk-i rihiñdir

VAKʿİ

Oḳçu-zāde Meḥemmed Beg nām kāmiliñ oğludur. Tezkirecilik hizmetinde olmuştur. Biñ altmışda vefātı.

Nazm

[Fā ʿi lā tün fā ʿi lā tün fā ʿi lā tün fā ʿi lün]

Ser-firāz eyleyemez salṭanat-ı Dārāya

Pāy-ı ümmidi çeken dāmen-i istiğnāya

Bilmeziz mesned-i devlet nicedir ey Vaḳ'î

Bezm-i 'âlem hele degmez bu ḳadar ğavgāya

VELİ

Cezîre-i Rodos'dandır. İstanbul'a gelüp 'Ali Paşa-yı 'Atîḳ müderrisi iken biñ
altmış altıda cānib-i ḥāmūṣāne sefer eylemişdir.

[Fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün fe 'i lā tün]

Yaḳdı yandırdı bizi tāb-ı temmüz-ı iflās

Bilmeziz ḳanġı cehennemde gezer bād-ı hevā

Maṭla'

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Gönlüm aldıysa ziyān eyleyemedim yārimden

Rāzīyam ben hele biñ cān ile bāzārımdan

Maṭla'

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Niçe bir ḥancer-i ḥün-riz-i hicve dil cilā versin

Uşandım rüzgāra sögmekden Allah belā versin

Beyt

[Me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün me fā 'i lün]

Velī bil ḳadr-i piri mey-fürüş sen de inṣāf et

Bu deñlü luřf eder miydi bize babamız olaydı

VEHBİ

[146b]

İbrāhīm'dir. Maḥmiyye-i Edirne'dendir. Murādiyye Cāmi'inde imām ba'de Ḥazret-i Mevlānā āstāne-i feyz-baḥşāsında nā'il-i murād ve ārzū-yı ṭavāf-ı beytullahü'l-ḥarām ve ziyāret-i ravza-i Seyyidü'l-enām idüp sūy-ı deryādan gelürken biñ yüz on iki tārīḫinde keşti-i vücūdı lenger-endāḫte-i girdāb-ı beḳā olmuşdur. Neşāṭi Aḫmed Dede Fevtine didügi tārīḫdir:

[Me fā ī lün me fā 'ī lün fa 'ū lün]

Gürūh-ı 'aşıḳāne şeyḫ-i irşād

'Aziz-i muḫterem merḫūm u maḡfūr

Bilüp fānī cihān-ı bī-beḳāyı

Beḳāya 'azm edip olduḡda mestur

Dem-i fevtine Vehbī dedi tārīḫ

Ola Aḫmed Neşāṭi merḳadiñ nūr

(1085)

VEHBİ

Nâmı Hüseyn ve nesebi Hüseyndir. Münbit-i şu‘be-i vücūdî hâk-i İstanbul’dur. Evvel Hüsâmî be‘de Neylî Efendi ta‘ayyünü ile Vehbî taḥalluṣ itmişdir. Târîḫ-i tedriṣe ‘âzim olup biñ yüz yigirmi üç târiḫinde vâkı‘ Moskov seferine nazm eylediği târiḫ-i celîlesi şâyân-ı nigâh-ı kabûl-i şehriyârî olup medrese-i hâric iḥsânına mazhar olmuşdur. Ba‘zı yârân bu târiḫi demiştir. “Âferîñ ders okuyup medrese aldın Vehbî” hâlâ şudûr-ı kirâma mektupçı ve tezkireci ve ḫassâm ‘askeri olmaḫdadır. Elsine-i şelâsede nazm u neşre kâdir bedîhe-gûlukda mişli nâdir bir şâ‘ir-i zîver-âzmâ ve münşî-i tâze-edâdır. Muḫtezâ-yı meşreb-i himmeti ânen fe-ânen merâḫî-i nazmîñ aḫşâ-yı medâricine i‘tilâ hevâsına mâ‘il olmaḫla eş‘ârına i‘tinâ itmeyüp cem‘ ü tedvîn ḫaydına düşmemişdir. Lakin câmi‘-i aḫbâbda bulunan âsârı tertîb olunsa mükemmel dîvân olmaḫla müteḫammildir. Bu faḫîr dirim ki zâhir budur ki Vehbî dîvânlarının ekşeriyâ

[147a]

ḫaḫ ve ḫaḫâdan ḫâli olmadıḫı kendü ḫalemiyle nizâm-pezîr olma mânend imiş. ḫatta bu bende birini taḫrîr eyledigim nüṣhanîñ bir beytini şaḫîḫ bulmadım. Ma‘a hâzâ ki bu ‘aşırlarda taḫrîr olunan kütüb ü nüṣhanîñ aḫvâli ma‘lûmdur. ‘Aceb budur ki Vehbî’niñ efvâh-ı ‘âlemde şöḫreti Edirnevî’likle olup ḫuzâtdan ḫamdî Efendi merhûm ben Vehbî ile görüṣdüm. Veysî merhûmuñ neşri nazmından müsteşnâ ve şöḫbeti cümleden a‘lâ olduḫı gibi Vehbî’niñ daḫı ḫuvvet-i ma‘ârif taḫbî‘ atı şöḫbetine ḫâlib idi. Bu cihetden nev‘an müşâhabetiñiz vardır der idi.

Ġazel

[Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

La‘liñ ki dil-rübâ leb-i cām-ı şerâba ḫor

Bir nâ-şükûfte ḫonçeyi güyâ âba ḫor

Sihr ile imtizâc verir âb u âteşe

Sâķī ki bâdeyi kadeh-i ŧu' le-tâba ķor

Ėancer-be-kef ķıkarsa kûyundan ol nigâr

Behrâm-ı fitne bīm ile tīgın ķırâba ķor

Ey âftâb-ı yâr ile da' vâ-yı Ėüsnü ķo

Ref' -i nikâb edip seni bir gün Ėicâba ķor

Olma kemâle Ėarrâ ki dehr ' âķıbet seni

Gencîne-i Ėüner dağı olsun tûrâba ķor

Ma' nâ-yı lafza zûr ile güncide eylemek

Rûğ-ı kelâmı cendere-i ıztırâba ķor

Vehbî bu ŧi' r-i tâzeve olmuş nazîre-cûy

Yârân-ı nazma ķayd virir piÇ ü tâba ķor

Ėazel

[Me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün me fâ 'î lün]

Şikâr-ı cāna şeh-bāz-ı hayālîñ olsa âmāde

Döner laht-ı cigerle her müjem fitrāk-ı şitāre

Nigāh-ı çeşm u şūhuñ kilc-i müjgānın edip der-kār

Olur inşā-yı nazm etmekde ‘ayn-ı nergis-i zāda

Tehî dest-i niyāz etme beni naqd-i temāşādan

Ki çeşm kāse-i deryūzedir rāh-ı temannāda

Kalır mı rüz-ı rüstāhize hasret ey kıyāmet qad

Seniñle bir gece haşır olmağ olmaz mı bu dünyāda

Şeb-i vaşl oldı ammā özge hāletle güzār etdi

Nigeh-i nezzāre-i hayretde hātır gayrı sevdāda

Revāc-ı kālce-i Hindi devātım görse ey Vehbî

Olur dāğ-ı hased tamgā kumāş-i Aḥmed-ābāda

[147b]

Ġazel

[Fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lā tūn fā 'i lūn]

Mūy-1 surḥa döndi la^ç l-i nābı tāb-1 rūzeden

Şormañız ağzı mühürlüdür ḥesāb-1 rūzeden

Hîç kemāline bağılmaz heb zevāli muntazır

Ehl-i imsāk-i ç ibret alsun āftāb-1 rūzeden

Şavm içün niyet tutup fāl ikāmet eylesem

Açılan bāb-1 müsafirdir kitāb-1 rūzeden

Uymadı bir düş gibi geçdi diyenler ç ĩde

Şubḥ tā şeb hîç göz açmazlardı ḥāb-1 rūzede

ç İşret-i yek-rūze-i ç ĩde fedadır niyyetim

Vehbîyā nem varırsa naḥd-i şevāb-1 rūzeden

ve lehu

[Mef'ulü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Benden şabā o şāh-süvārîñ türābın öp

Ebrū-yı zīn-i raḥşını çeşm-i merkābın öp

Ey rind öpme şeyhiñ elin çekme şıķletin

Elden gelürse sübhāsını çek kitābın öp

ve lehu

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Ebrūvān-ı idmān-ı nāz eyler kemān-keşler gibi

Tīr-i müjgān ile pürdür çeşm-i tīr-keşler gibi

Hasret-i la' liñle içmişdim şarāb-ı şu' le-zeniñ

Hānmān-ı cāna sūziş verdi āteşler gibi

ve lehu

[Meḫ'ülü fā 'ilātün meḫ'ülü fā 'ilātün]

Gelse bu kıadd ü kıāmet biñ nāz ile kıyāma

Dirlerdi seyr idenler kıad-kāmetü'l-kıyāme

Sevdim umup vefāsın ammā ki nādım oldım

*Men cerrebe'l-mucerreb hallet bihi'n-nedāme*¹¹⁹

Dürri-i Yek-çeşm Fevtine Tārīhıdır

Çıķar ta' miyeyle fevtinin tārīhın ey Vehbī

---

¹¹⁹ Denenmişi deneyen pişman olmaz.

Kim oldu kân-ı dehriñ göz göre pākīze bir dūrri

(1135)

Sulṭān Aḥmed biñ yüz otuz beşte tāriḥinde Kemerler nām maḥalde binā sedd-i
‘azīm tāriḥidir.

[*Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün*]

Mülukuñ āb-rūyı ḥazret-i Ḥan Aḥmed-i şāliş

Ki Mevlā maḥsem etmiş derhehiñ cūy-ı temennāya

Muḥīṭ-i şevketden cāh-ı İskender-i kemīn-lücce

‘Ulūvv-i himmetinde rütbe-i gerdūn pesīn-pāye

Şuyun buldı zamān-ı devletinde mülk-i ‘Osmānī

Ṭarāvet verdi cūy-ı ‘adl ü dādı bāğ-ı dünyāya

[148a]

Kerāmet menbarı ‘adl u semāḥat çeşme-i sārīdir

Cihānı eyledi dil-ber āb-ı luṭf u ālāba

Olur seyl-i ḥurūşān gibi cārī ḥükmü āfāḫa

Çeker İskenderāsā şevketi sedd-i rāh-ı a‘dāya

Geldi pāy-1 taht mālīkine mālīkine fağfūr-1 Çin ferzā

Olurđı kāse-şūy1 maṭbaḥ ola ḥāḫān-1 vālāya

O Sikender-nihādīñ ḥüsn-i tedbīr-i cihān-gīri

Ne şūret verdi gör āyīne-i āb-1 muşaffāya

Yapup mecrāsın İstanbul'a bu ānı götürmüşdi

Cenāb-1 ḥazret-i Sulṭān Süleymān Ḥan-1 Cem-pāya

Kemend-i cevru u himmet-i şavbı başından idüp şayd

Ḳenāra eylemişdi şan'at ile dām-1 miḥrāba

Vefā etmekle ol demler tedārük etmemişlerdi

Dehān-1 künge nā-güncide olan fazla māye

Zamān-1 devletiñde līk şehinşāh-1 zī-şānīñ

Gelüp 'umrān u vüs'at ol güzīn şehr-i dil-ārāya

Nüfusuñ keşreti ebr-i bahāra eyledi muḥtāc

Yetişemez oldu şu şehr-i İstanbul'u irvāya

Żarūret-i ħüsn idüp āya o sulţān-ı kerem-meşreb

Hemān emr eyledi dāmādı İbrāhīm Paşa'ya

O da ħarc eyledi Şu yerine sīm u zeri ammā

Ĥazīne yapdı gūyā gevher-i āb muşaffayā

Ne himmet ne kerem ne Őefkat ü ne cūd devr-i āfetdir

Bakıñ inşāf ile āşār-ı Őāh-ı kār-fermāya

Yolın bend etdi ābın sedd çeküp İskender-i 'ālī

Ĥomadı başın alup gitmege vādī u Őāhrāya

Niçün yoldan çıkup tuğyān edersin diyu ħissetdi

Olursa böyle olsun Şehr-yār-ı 'adl-pīrāya

Bilip germāda Şu dibāsınıñ germī-i bāzārın

Kemerler Őoldurup sermāde virdi ħalka sermāye

İder icāz-ı hıfz-ı sūre-i kevşer kadar icrā

Muvaffağ eyledi Hāq ānı bu āşār-ı ‘uzmāya

Hele şād eyledi rūh-ı revānın hān Süleymān’ın

Şu verdi ceddiniñ kabrine ol şāh-ı melek-pāye

Riyāz-ı ‘izz ü cāh-ı şevketi her dem bahār olsun

Vücūdun eylesin Hāq gūlistān-ı dehre pīrāye

Şulansın ābyār-ı rahmetinden vārid u şādır

Cihānı cūy-ı luḫfi etmesün muḫtāc-ı şikāya

Bu āşār-ı ḫayāli görmege teşne iken Vehbī

Olup tāriḫine ma’mūr vardıkda temāşāya

[148b]

Riyāz-ı medḫiñde bir kalem şu eyleyüp icrā

İki tāriḫ yazdı kilik bir beyt-i vālāya

Zihî sed yapıdı haqqâ Han Aḥmed mecma‘ -ı mâya(1135)

Aḳan şular tırdı bu bend-i bālâ-ṭâḳ-ı zībāya(1135)

Haqqâ ki Vehbî-i merḥûm şu‘âra-yı ma‘ârif-rüsûm Rûm’da Nâbî ve Şâbit’e min-
cihet alâ-yı ‘itibâr-ı şâliṣ olmağa şâyeste ve huşûşân her cins şıfat-ı ‘aliyyesiyle yâd
olunsa nazm u târiḥ anlarıñ şân-ı vâlâsına vâ-beste olup ḥâşılı bu fende ṭâş
degmişdir. Eger bu faḳîriñ şi‘re ḳudretim ve nazma istiṭâ‘atım olaydı meslek-i
Vehbî sülûk iderdim.

[Fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lâ tün fe ‘i lün]

Hûblar yoluna cân naḳdimi beṣl eylemede

Dil ise Hâtem-i Ṭayy elde ise vaş‘at yok

FÎ ḤARFÎ’L-HE

HÂTİFÎ

Nâmı Ḥasan ve âsarı müstaḥsen maḥrûsa-i Burusa’dan nümâyân Egerci-zâde
denmekle meşhûr-ı cihândır. Burusa’dan tezkireye taḥrîr olunmak için gönderdiği
eş‘ârındandır:

Nazm

[Fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lâ tün fâ ‘i lün]

Zülfüñ ki dest-i şâne de pür ü piç u tâb olur

Diller esîr-i keşmekeş-i iztirâb olur

Virse Һarābe dilleri Һeşmiñ ‘aceb degil

Erbāb-ı ‘ayşîñ ekşeri Һāne-Һarāb olur

Ġazel

[Fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lā tün fe ‘i lün]

Ĥaṭṭ-ı nev-bāve midir ‘arız-ı cānān üzre

Devr-i pervāne midir şem‘ -i şebistān üzre

Yoĥsa ser-pūş-ı siyeh tārını mey-i cām-ı emele

Zulmet-ābād-ı Һazā Һeşme-i Һayvān üzre

‘Aks-i müjgān mı ola ruĥsār-ı muṭarrā bende

Ĥārlar mı Һalīde gül-i Һandān üzre

Sāye-i zūlf-i siyeh-tābımdır yoĥsa nesīm

Ebri be-şükufe mi eder mihr-i dıraĥşān üzre

HĀDĪ

İsmi ‘ Abdü’l-ĥādī’dir. Āftāb-ı vücūdı Burusa’dan ṭulū‘ etmişdir. Diyār-ı Bekr

[149a]

mevleviyyeti ile muĥzi’l-merām olmuşdur.

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Bu şeb bezm-i 'adūda gerçi kim ol meh-liķā ҡaldı

Hele derd-i ğam-ı hicrānide tenhā baña ҡaldı

O şeh-nāzıñ gice āġāze-i taķsım-i luţfundan

Şımāh-ı cān u dilde buse lekese bir şadā ҡaldı

Bu nazmı Hādīyā bir nükte-dān vaşfiyla itmām et

Yazıķdır nā-tamām ol nüshā-i medḥ ü şenā ҡaldı

ve lehu

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Ḥurūş-ı eşķ-i firķat dīde-i deryā muķāţţardan

Ḥayāl-i naķşın etmez şüste yārdan levḥ-i ḥāţırdan

Şarāb-ı la' l-i dil-ber gibi baña çāre-sāz olmaz

Ṭabībiñ verdigi ma' cūn eger olsa cevāhirden

HÂŞİM

İstanbul'dandır. Sādâtdandır. Tırhala kâzısı iken tayy-ı sicill-i hayât etmiştir. ...¹²⁰

Ġazel

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

‘ Aks-i rüy-ı dil-beri gördüm dil-pür-kînedir

Mâh-ı bedr olmuş bu şeb seyr eyledim âyîne

Şüretin deyr-i dile resm eylemiş kilik-i kazâ

Ol büt-i şîrîni yazmış gör ki levh-i sîne

Mağzen-i Cem dağme-i Qârûna cäsüs olsalar

Bulmazlar cevher-i zâtiñ gibi gencîne

Atlâs-ı semmûru ber-düş eyleseñ dervîşe sen

İtmez ol zevki ki buldu hırka-i peşmîne

Her ne deñlü eylese a‘ dâ nifâk-ı iltizâm

Hâşimâ olmaz a‘ dâvet hem-dem-i dirîne

Târîh

¹²⁰ Şairin ölüm tarihi nüshada silik çıkmış.

İbrāhīm Paşa binā eylediği sebīl ü mekteb ü dārü'l-ḥadīse nazm eylediği tārīḥdir.

[Fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lā tün fā 'i lün]

Bāreka'llāh mevķi' imde etdi bir 'ālī eşer

Ol ḥidīv-i cūd-pīşe āşaf-ı şāh-ı cihān

Bu sebīlīn āb-ı kevşerdir denilse 'aynīdir

Teşnegāne lezzet-i tesnīmden verir nişān

Bā-ḥuşuş ol mekteb-i dārü'l-ḥadīş ile sebīl

Ḥaḳ bu kim birbirine verdiler anlar zīb ü şān

[149b]

Menba' -ı āb u 'aḫā olan vücūd-ı pākiñi

Ḥıfz ide dā'im ḥaḫālardan Raḫīm-i müste'an

Hāşim-i dā'i dilinden bir sebīl-i tehniyyet

Oldı cārī sāl-i tārīḥ bu beyt-i dil-sitān

Nāvdān-ı zer lisān-ı ḫāl ile ışrāb eder

Mā iç İbrāhīm Paşa zemzemini kıldı revān

HÂŞİM

Burusa'dandır. Biñ seksen sekiz târihinde Ƙadîr gecesi vefât itdikde dimişlerdir:

[Fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün]

Seyyid-i 'âlî-neseb Hâşim Mehemmed kân-ı fazıl

Ƙadre erip 'azm-i Firdevs oldu aña lâyiḥâ

Rûḥ-ı Ƙudsiyle o şeb pervâz-ı 'illiyîn edip

Ḥâṭırına iki târiḥ oldu feyz-i sāniḥâ

Göçdi çün Hâşim Efendi anı Rabbi'l-'âlemîn

Hem-civâr ede Ḥabîb-i Ekrem'e el-Fatiḥâ

ve lehu

[Mef 'ülü me fâ 'i lü me fâ 'i lü fa 'ü lün]

Cânlar dökülür ḥancer-i ser-tiziñ ucundan

'Âşıklar ölür ğamze-i ḥün-riziñ ucundan

Rağbet mi olur gevher ile Ƙand-i nebâta

Cânâ ol leb-i la' l-i şeker-riziñ ucundan

Nâri ḥasede yanmadadır ‘ anber-sāza

Zülfüñde ol bûy-ı dil-āviziñ ucundan

Ḳan yutmada gülzâr-ı reh-i ‘ aşḳda Hâşim

Bülbülşıfat ol gönçe-i nev-ḥiziñ ucundan

HEZÂRÎ

Küttâbdandır. Kebüterlik laḳabı ile meşhûr-ı cihânî olmuştur. Vefâtı biñ yüz otuz beşdedir.

Rubâ‘î

Ey maẓhar-ı Levlāk u şeh-i sidre-maḳām

Zâtiñla şeref buldı livā-yı İslām

‘ İlm-i ezeli kâna muḥîṭ olmuştur

Benden o ḳadar ki saña şalât ile selām

Ġazel

[150a]

[Meḫûlû fâ‘ilâtü meḫâ‘ilü fâ‘ilün]

Biz cām-ı vaşl-ı dil-beri görmüş geçirmişiz

Cem gibi devr-i sāğarı görmüş geçirmişiz

Yoğdur gönölde bāde-i gülfāma meylimiz

Niz niçe kez o demleri görmüş geçirmişiz

Bir tîr-i āh-ı germ ile bilmezsin ey felek

Āyīne-i mücevheri görmüş geçirmişiz

Biz dāstān-ı Leylī vü Mecnūn'a baqmazız

Biz nazm-ı mihr ü müşteri görmüş geçirmişiz

Ķayd etmemiş cerīde-i  uşşāka bendesin

Ol defter-i kebūteri görmüş geçirmişiz

Rubā[ ] ĩ

Etmez bize ol şūh-ı sitem-pīşe nigāh

Hāl-i dilimiz olmada gitdikçe tebāh

Yoğ bār-ı ğamı çekmege hiç  aatimiz

*Lā havle velā kuvvete illā bi'llāh*¹²¹

---

¹²¹ Güç ve kuvvet Allah'a mahsustur.

HİMMET

Ol k̄uṭb-ı āsmān-ı velāyetiñ vüçüd-ı şerīfleri Anaṭolu'da Bolu havālīsinden zuhūr etmişdir. Meşāyih-i ṭarīḳ-i Bayramiyye'dendir. Münteḥī-i ḥaḳīḳat bir şeyḫ-i şāhib-kerāmet. Biñ ṭoḳşan beş tāriḫinde terk-i zāviye-i fenā vü 'azm-i bādiye-i beḳā etmişdir.

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Sivādan ḳalbini pāk et gönül mir'āt-ı Raḥmān'dır

Şafādan siñeni çāk et gönül mir'āt-ı Raḥmān'dır

HEMDEMİ

İsmi Meḥemmed'dir. İstanbul'dandır. Mişḳālī Şolāḳ-zāde dinmekle meşhūrdur. Vefātı Sene 1165.

Fihrist-i Şāhān'dandır

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Yeter ey Hemdemī şimden gerü gel şıdḳ ile el aç

Du'āya başla kim Fihrist-i Şāhān buldı pāyān

[150b]

İlahī eyle ervāḫ-ı selāṭini dem-ā-dem şād

İlahī sen ḥaṭālardan emīn et şāh-ı devrānı

İlāhî ‘ömrün efzûn eyle anlar yerde yatdıkça

İlāhî sen kabûl eyle du‘â-yı müstemendânı

FÎ HÂRFÎ’L-YÂ

YETİMÎ

İsmi Mehemmed’dir. Üsküdarî’dir. Hâşimî-zâde dinmekle meşhûrdur.
Kuzâtdandır.

Nazm

[Mef ‘ülü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fa ‘û lün]

Mey-hânedeki neşve ne câmiñ ne Cem’iñdir

Bir sâķî-i şîrîn-dehen ü ğonçe-femiñdir

Ey bülbül-i şûride-i gülzâr-ı maħabbet

Âşüfte eden gülleri ħüsn-i naĝamiñdir

Kuĝl etmegiçün dîde-i câna gece gündüz

Dil-i muntaẓır makdem ħâķ-i ħademiñdir

Bî-çâre Yetîmî’yi eden vâlih ü ħayrân

Geh luĝf u gehî şîve ü gahî sitemindir

YAḤYĀ

Şeyḥü'l-islām ibn-i şeyḥü'l-islāmdır. Ki şān-ı vālāsında dimişlerdir:

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Edīb-i Faḥr-i Rāzī-menḳabet Yaḥyā Efendi kim

Vücūdı āyet-i kübrā-yı rahmetdir enām üzre

Benānında ḳalem-i mevḳūf taḥrīr-i ḥavāşīdir

Beyān u maṅṅık u tefsīr ü ādāb u kelām üzre

Vālide Sulṫān Medresesinden Ḥaleb ḳazāsı ile ikrām ba' dehu Şām-ı Dārü's-selām ḳazāsı ile iḥtirām ba' dehu Mışır ḳazāsı ḥükümetiyle muḳzi'l-merām ba' dehu Edirne ba' de ḥākim İstanbul'uñ ba' dehu şadr-ı Anaṫolu andan Rūmeli şadrına naḳl olundılar. Üç def a şadr-ı Rūm tāriḥ-i üçüncidir. Yine Yaḥyā Efendi şadr-ı Rūm oldu. Ba' dehu emr-i 'azīm-i fetvāya ḳıyām ve üç def a daḥı şeyḥü'l-islām olup

Maṫla':

[Fe 'ī lā tün fe 'ī lā tün fe 'ī lā tün fe 'ī lün]

'Āḳībet olsa gerek bu şeş-i nābūt-ı fenā

Ḥil' at-i pādişeh u ḥırḳa vü peşmīn-i gedā

[151a]

Mevlānā-yı mezbūr ḡāyet pīr ü iḥtiyar olmuşlar idi

[Me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün me fā 'ī lün]

Der-i Mevlā'da yetmiş yıl 'ömr sürmek sa' ādetdir

Yılı yetmiş kulun āzād eder Mevlāsı ‘ādetdir

Biñ elli üç tārīhinde murğ-ı rūh-ı revān-ı pākī küngüre-i eflāka pervāz edip
maḥfe’l-i ḳuds-āşyān itmekle fevtine bu tārīh dinilmiştir. Tārīh-i Vefāteş:

Menzil-i Yaḥyā Efendi cennet-i gülzār ola(1053)

Āşārından Muḥsin-i Ḳayserī’niñ *Ferā’iz* manzūmesine şerḫi ve Kemāl Paşa-
zāde’niñ *Nigāristān*’nını tercüme ve *Ḳaşıde-i Bürde*’yi taḥmīs idüp elsine-i
şelāşede nazm-ı dil-güşāsı ve dīvān-ı belāgat-‘unvānı vardır. Evşāf-ı ma‘ārif ü
kemālāt ile ittişāfi şerḫ ü beyāndan müstağnīdir. Bu ebyāt-ı ābdār numūne-güftār-ı
dürer-bārlarıdır.

Ġazel

[*Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ū lün*]

Gösterdi yine sākī-i meclis yed-i beyzā

Zerrin ḳadeḫi atdı elinden gül-i ra‘nā

Gülşende seḫer gūşuma bir nağme ṭoḳundı

Gelmiş gibi vādīye yine bülbül-i şeydā

Her ḫalka-i zülf oldı bir āyīne ruḫunda

İster nice yüzden görüne ḫüsn-i dil-ārā

Çaḳ ṭutmayıcaḳ dāmen-i zülfüñ dil-i mechūr

Bulmadı zafer devlet-i pâ-bûsuña cānā

Ancak ğam-ı dil-dārı alır havşala-i ‘aşk

Yaḥyā olamaz aña mezāḥim-i ğam-ı dünyā

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ben duḡan içdim deyü meclisde şād olmam hele

‘İşret olsun mu o kim fi’l-ḡāl burñundan gele

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Birbirine girdiler dolāblarla āblar

Āblar ğālib gelince döndiler dolāblar

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Ġoncayı servi saña teşbīh eder her bī-edeb

Hep sükûtuñla sükûnundur aña cānā sebeb

[151b]

Revān fetḡine dedigi tāriḡdir:

[Me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün me fā ‘i lün]

Revān’a varıcaḡ Sultān Murād Ḥan ‘Ömer-heybet

Müyesser eyledi anıñ Hudā-yı müste‘ân fethin

Cemî‘-i ehl-i sünnet ‘asker-i İslâm şād oldı

Dedi Yaḥyā anıñ tārīḥini gördük Revān fethin

YÜSRİ

İstanbul’dandır. Şām-ı Dārü’s-selām kazāsıyla muḳzi’l-merām olmuştur. Vefâtı.

...¹²²

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Cüş-i seyl-i sirişkim nev-bahār olsun da gör

Dâğlarla şahn-ı sinem lālezār olsun da gör

Keştî-i bahr-ı tegāfül ber-ḳarār olsun da gör

Bahr-ı ğamda bir muḥālif rüzgār olsun da gör

ve lehu

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Dil-ber-i niyāza mā’il ü nāz-āšnā gerek

Biri birine maḥrem ü rāz-āšnā gerek

---

¹²² Başlık nüshada çıkmamış.

Nāzüklik ile yāra şarıldım recā edip

‘Āşık-ı haķīkat üzre mecāz-āşinā gerek

YAĞİN

İsmi ‘Alī’dir. İşfahān şu‘arāsındandır. İstanbul’a gelüp çok kimesneye *Şā’ib* ve ‘Örfī divānı okutmuşdur. Biñ yüz yedi tārīhinde yine İşfahān’a giderken fevt

Nazm

[Me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün me fā ‘ī lün]

Perişān eyleyen ‘uşşākı her sū zülf-i Hindū’dur

Harāb eden hezārān hāneyi ol tāk-ı ebrūdur

Göñüller almada çin-i ser-i zülfü haṭā etmez

Beni medhūş-ı hayrān eyleyen güyā hemān budur

Yaķin-i bi-nevāniñ hālını şorduk gümān mıdır

Ki şimdi vāşıl-ı ednā segān āyā ser-i kūdur

YÜMNİ

Süleymān. Naḥl-i vücūdı riyāz-ı maḥsūdü’l-rıdvān olan İstanbul’dandır. Vefātı

1127.

Ġazel

[152a]

[Meḥ'ülü fā'ilätü meḥā'ilü fā'ilün]

Ġmā-yı ğamzedir dilimiz nükte-dān iden

Maḥsūd-ı ṭab' -ı zümre-i işrākiyān iden

Murġ-ı hevā-yı sünbül-i ğisū-yı yārdan

Ser-i naḥl-i ārzū-yı dili āşiyān iden

İtmiş nüvişte ḥātem-i iḳbāli bāzgūn

Naḳş-ı nigīn-i kevn-i zemīn ü zamān iden

Evvel ḥayāli şive-i ḥaṭṭ-ı benān iden

Levh-ı suḥanda böyle ḳalem imtiḥān iden

Ümmid-i hem-rikābı naẓm-āverāndır

Yümnī kümeyt-i ṭab' ımı āteş- inān iden

Ġazel

[Meḥ'ülü fā'ilätü meḥā'ilü fā'ilün]

Revnaḳ-i ḥüsn-i bütān-ı ḥaṭṭ ile nābūd olmaz

Pertev-i mihr-i cihân-tâb gül-i endûd olmaz

İtme beyhûde hayâl-i haţt-ı rûy-ı hûbân

Her zamân nûr-ı siyeh âdeme meşhûd olmaz

Âhdan ‘ aşık-ı dîdâr olan âsûde olur

Şu‘le-i Tûr-ı tecellîde belî dūd olmaz

Yümnîyâ ‘ âlem-i hey’etden iden maḥv-ı vücûd

Dilde endîşe-i bûd ü gam-ı nâbûd olmaz

YÛSUF DEDE

Konya’da zuhûr itmişdir. Bostân Efendi-i Şâbık hazretleriniñ hıdmetinde taḥsîl-i ma‘ârif ba‘dehu İstanbul’a gelüp Şeyḫ-i Mevlevî Âdem Dede hıdmetinde tekmi̇l-i merâsim-i tarîḫat ve fenn-i mûsikîde daḫı kârını kemâle irişdirüp ba‘dehu Sulṭân Murâd Âdem Dede rızasıyla sarây-ı hümâyuna alup ğâyet haż itmekle dervîşâne libâs ile iltifât-ı şehriyâriye mazhar olup Sulṭân Murâd vefâtında Yûsuf Dede her neye mâlik ise iç halkına yağmâ ve taşra çıkmak murâd eyledikde Sulṭân İbrâhîm Yûsuf Dede’ye dil-hâhı üzre ‘ulûfe ve ta‘yînât virile deyü haţt virüp Yûsuf Dede hod şeyḫü’l-islâmından bu vechile istignâ ider ki Zeyd bir nice hıdmet-i pâdişâhîde olup itmâm şoñra beytü’l-mâl-ı müselleminden ne miḫdâr ‘ulûfeye müsteḫâk olur

el-cevāb ancak yevmī yigirmi sekiz aqçe ‘ulūfeye müsteḥaḳ olur fetvā virdikde
Yūsuf Dede

[152b]

baña yigirmi aqça vefā ider diyüp ancak yigirmi aqça ‘ulūfe ḳabūl idüp bir külāh
ve bir ḥırḳa ile ṭaşra ḳıḳıp Beşikṭaş Mevlevī-ḥānesinde şeyḫ olmuşdur. ‘Ulūm-ı
‘Arabī ve zebān-ı Fārisī’de yegāne-i cihān olmağla Meşnevī-i şerīfe yüz yigirmi
biñ beyt miḳdārı nazīre nazm itmişdir. Ve Peyğamberān-ı zī-şān ḥazerātınıñ
mu‘cizāt-ı bāhirü’l-berekātların Fārisī lisān ile *Ravzatü’n-nūr* nāmıyla on biñ beyt
miḳdārı bir kitāb nazm itmişdir. Te’līfātına nihāyet yoḳdur. Ol ‘azīz-i pür-intibāh
müddet-i ‘ömründe bir siyāh ‘abādan ğayrı ḳabā ve ḥırḳa giymemişdir. Ve rağbet-
im destār itmeyüp bir külāh-ı bülend-i dervīş-pesend ile iftiḥār idüp biñ seksen
tārīḫinde terk-i zāvīye-i fenā ve ‘azm-i bādiye-i beḳā itmişdir. Vefātında
dimişlerdir.

Tārīḫ-i Vefāteş

Oldı Yūsuf Dedemiz Mışr-ı Na‘īm içre ‘azīz(1080)

Mevlevī Yūsuf Dede rūḫı için el-fātiḫa(1080)

Ġazel

[*Mef ‘ülü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lü fa ‘ü lün*]

Ey ğonçe-dehen derd ile feryād ideyim mi

Bir āhile mecmū‘ amı berbād edeyim mi

Pür-cilve iken hânķah-ı bezm-i fenāda

İnşāf mıdır hâtır-ı nā-şād ideyim mi

Vîrāne-i tende dil-i dil ü cān ülfet ederken

Virān-kede-i hâtırı ābād ideyim mi

Raġbetler ederken rûşen-i nuķkuma cānān

Bir tāze reviş ile suġan ĩcād ideyim mi

Luķ eyle dedim terk ide gör ‘ arz-ı cünunu

Yoġsa seni lafz ile irşād ideyim mi

Maṭla‘

[Fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lā tün fā ‘i lün]

Maṭlab-ı a‘ lāyı idrāk eylemez bu çeşm u gūş

Kār-ı Hāķ’da ‘ āķil ü dāna olur lāl ü ġamūş

Beyt

[Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

Ĝarīķ-i lücce-i baġr-ı ġayātıyım yārın

Libās-ı ten-ārāda vāķı‘ a niķāb gibi

[153a]

Hâtime-i Tezkiretü'l-şu'arâ

[Fâ 'i lâ tün mefâ'ilün fâ'ilün]

Şükr-i bî-ḥad Cenâb-ı Yezdâna

Eşer-i ḥâmem irdi pâyâna

Mûy ber-mûy eyleyüp taḳrîr

Viridi ḳudret beyâna ḥaḳḳ ü ḳadîr

Gerçi çoḳdur bu devrde şu'arâ

Ḳadîr olduḳça etdim anı edâ

Her ne buldumsa yazmadır 'amelim

İrmedi her birine gerçi elim

Ol ki ben aña olmadım vâḳıf

Zihnimi andan eyledim şârif

Ehl-i dilden budur recâ-yı faḳîr

Ki ḳuşûruma ola 'özr-pezir

Dāmen-i ʿavf ile idüp mestur

Qalmaya āşkāre cürm ü kuşūr

Yā İlahī olar ki etdi vefāt

Bulalar raḥmetiñle tāze ḥayāt

O gürüha cinānı me'vā kıł

Yırlerin hem riyāz-ı ʿulyā kıł

Eyle yā Rab luḥ ile ʿizzet

O gürüha ki ola bir şıḥḥat

Cümlesin nā'il-i murād eyle

ʿÖmr-i devlet ile ber-devām eyle

Bu Şafāyī faķır ide Yā Rab

Eyle luḥfuñla nā'il-i maḥlab

Naẓar-ı ʿayb-cūdan eyle emīn

Be-ʿözü-ḥāñi-i faķır u kemin

Bu cerīdem be-luṭf-ı Rabb-i enām

Biñ yüz [otuz] iki de oldı temām

Tezyīlü'l-kitāb

Bu nüshā-i ber-cestē gülzār-ı ma'ārifden bir deste olup Meşnevī:

Bāğ-ı fezyiñ çiçekleri bunda

Nergis ü gonce-i teri bunda

Tāze tāze şükūfe-i ihām

Bir donanmışca ṭabla oldı temām

mefhūmunca Kitāb-ı Tezkiretü'ş-şu'arā-yı Şafāyī biñ yüz otuz iki tārīhiyle

[153b]

müverriḥ olup aṣār-ı şu'arā-yı tāze-edāyı ḥāvī bir mecmū'a-i ğarrā ve bir kitāb-ı feraḥ-fezā-yı leṭāfet-peymā olduğu egerçi bu faḫīriñ mesmū'ı lākin meşhūdı olmadıĝından dā'imā ḳalb-i ḥazīnde tecessür derkār iken nāğāḥ ḳuzāt-ı fazīlet-simātdan Ḳaraferyevī Meḥemmed Sa'īd Efendi yesserallah te'āla muṭālebe ve ḥatem-i bi'l-ḥayr 'avāḳıbe ḥazerātı yedinden çend rüz muṭālebe temennīsı ile resīde-i dest-i faḫīr olup fi'l-ḥaḳīḳa ol 'aṣrda fihrist-i mecmū'a-i kemāl olan 'ulemā-yı taḫrīr ve şu'arā-yı ma'ārif-semīriñ bālā-yı kitāba taḫrīr ü taḫrīr eyledikleri teḳārīz-i bedī'ye kitāb-ı müşārün ileyiñ evşāfından bir işāret-i cūz'ı olduğu nezd-i faḫīrde taḫḳīḳ bulduḳda tekmīlen istinsāḫına 'adem-i müsā'ade eyyāmından nāṣī nāṣī mālā-yüdrık kelle lā bitiren muḳtezāsınca meşelā bir bāğıñ ve

bir gülistānıñ berg ü bārındañ ve nebāt-ı ezhārındañ güzīdesin çīde-dest-i rağbet ile pīrāye-i destār-ı i‘tiyād itmege ve rezīde olup Һamdülillahi te‘ālayı müfīd u muhtaşır bir nüşha-i mu‘teber olup nā-ehl yanında hem-pāye-i hedef bī-miқdār ise inde’l-ahālī hem-қadr-i lü’lü’-i şāhvārdır. Pes vaқtā ki mühr-i Һitām uruldı. İsmi *Nuħbetü’l-Āşār Fī Ferāidi’l-Eş‘ār* dinilmek revā görüldi. Ğāyet recā ve nihāyet temennā budur ki Һuşūr u kūsūrun ‘afv buyuralar.

Ve min Allahülā ‘āne ve’l-tevfīқ

Nażm

Üç eksikdür olunsa ‘add ü iħşā

Sene biñ ikiyüzden şimdi Һālā

Unutma her Һaçan Һılsañ du‘āyı

Kemiksiz-zāde Şafvet Muştafā’yı

Oқursañ şād olur rūḥ-ı revānı

Üç iħlās ile bu seb‘ al-mesāni (1197)

Li-muħarrihi’l -faқīr Reşīd Һüseyn merḥūm Şafvet Muştafā Efendi-zāde(1235)

DİZİN
(ÖZEL ADLAR, YER ADLARI, ESER ADLARI)

- A
- Âdem Efendi, 105
 AĞA-ZÂDE, 107
 ÂDEM DEDE, 104
 A^crec Efendi, 492
 Âhi, 404, 406
 AHMED, 78, 109
 Âli, 290
 ÂLÎ, 108
 Altuncu-zâde, 185
 Anaṭolı, 413, 507
 Anaṭolu, 407, 803, 805
 ÂNÎ, 109
 Anṭakya, 104, 342, 615
 Anṭara, 388
 Aḥmed Dede, 291
 Aḥmed Paşa, 116
 Aḥmed Yaḥyâ, 598
 Aḥmed-i Şâliṣ, 214
 ÂRİF, 404
 Aristû, 761
 Arnâvud, 79, 318
 Aḳkirmân, 744
 Aḳsarây, 514
 Aḳse'l-İreb, 109
 Ayaşofya, 498, 598, 744, 750
 Aydın-zâde, 688
 Aydonat, 585
 ÂŞİM, 408, 410, 411
 ÂŞİMÎ, 412
 ÂBDÎ, 79, 413, 415, 417, 424
 Âbdu'r-Raḥîm Efendi, 689
 Âbdu'r-Raḥmân Beg, 331
 Âbdurrahman Paşa, 413
 Âbdü'l-bâḳî, 396, 768
 Âbdü'l-hâdî, 796
- Âbdü'l-kerîm, 498
 Âbdü'l-kerîm Efendi, 274
 Âbdü'l-ḳâdir, 547
 Âcem, 762
 Âcem Ahmed Efendi, 109
 ÂFVÎ, 454
 Âlâ'ed-dîn Efendi, 224
 ÂLÎ, 412
 Âli-i Haydar, 218
 Âmmeci Çelebi, 260
 ÂMRÎ, 462
 ÂMRÎ-İ DİYÂR-I BEKRÎ, 463
 Âmûca-zâde Hüseyn Paşa, 608
 ÂRİF, 402
 ÂRİF EFENDÎ, 393
 ÂRİFÎ, 407
 ÂRİF-İ İSTANBULÎ, 403
 ÂRZÎ, 431
 Ârzî Dede, 431
 Ârzî Meḥemmed Dede, 105
 ÂŞḲÎ, 446
 Âtîḳ Câmî, 219
 ÂḲLÎ, 462
 Âvâmil-i Cedîd, 660
 ÂVNÎ, 464
 Âyıntâb, 547
 ÂZİM, 407
 ÂZİZ, 444
 ÂZİZÎ, 445
 ÂDNÎ, 431
- B
- Bağdâd, 116, 118, 162, 430, 600, 605,
 673, 774
 Başra, 118, 315, 512, 613, 650
 BÂHİR, 122
 Baṭḥâ, 684

- Bāyezīd, 307, 670
 Bayram Paşa, 366
 Bayramiyye, 803
 BEDRĪ, 123
 Behrām, 371, 536, 787
 Behzād, 276
 Bekr-zāde, 259
 Belgrad, 431, 656
 BELĠĠĠ, 124
 Belh, 730, 731
 Beñli Maḥmūd Efendi, 649
 Bercīs, 536
 Beşiktaş, 515, 778, 812
Bezm-i Küyüf, 525
 Bihzād, 101, 699, 703
 Bilāl Ağa, 249
 Birgili Muştafa Efendi, 287
 Boğdan, 587
 Bolbolcı-zāde, 498
 Bolu, 206, 803
 Bosna, 142, 150, 274, 301, 374, 481, 505,
 546, 591, 607
 Bostān Efendi, 811
Bostānū'l-‘Ārifīn, 112
 Buḥārā, 253
 Burnāz Meḥemmed Ağa, 116
 Bülbül Depesi, 253
- C
- Cābī-zāde, 487
 Cehūd, 80, 559
 Celāled-dīn Rūmī, 105
 Celālī, 671
 Celvetī Tekye, 219
 Cem, 191, 207, 245, 257, 262, 314, 343,
 362, 364, 381, 383, 387, 397, 464, 516,
 527, 601, 659, 679, 704, 767, 775, 779,
 792, 798, 801, 804
 Cem‘ī, 167, 171, 172
 CEM‘Ī, 160
 Cemşīd, 130, 483, 540, 778
 Cennet Efendi, 173
 CENNET EFENDİ, 172
 Cevdet, 275
- CEVRĪ, 174
 Ceyhūn, 241
 Cezā‘ir, 196
 Cezāyir, 243, 597
Cezāre-i Meşnevī, 174
Cezāre-i Kāndiye, 413
- Ç
- Çatalca, 228
Çehrin Ġazāsı, 777
 Çorlu, 217, 218
 Çorlulu ‘Ali Paşa, 192, 635
- D
- Dāmād Meḥemmed Paşa, 435
 DĀNİŞĪ, 200
 Dārā, 130, 406, 460, 677, 679
 Debbāğ-zāde Meḥemmed Efendi, 598
 Deccāl, 141
 Dede Yūsuf, 520
 Defter-dār ‘İzzet Beg, 134
 Derviş Faşīḥ, 334
 Derviş Faşīḥ, 508
 Dihkân, 134
 Diyār-ı Bekr, 116, 183, 483, 685, 773, 796
Dürre ve Cevhere, 417
 DÜRRĪ, 206
Düstürü'l-‘Amel, 287
- E
- Ebā Eyyüb Enşārī, 558
 Ebu İshāk İsmā‘īl Efendi, 112
 Ebū İshāk, 112
Ebū'l-Leyl, 112
 EDĀYĪ, 111
 Edhem, 82, 549, 550, 551, 730, 732
 Edhem-nāme, 549
 EDİB, 111
 Edirneli Efendi, 549
 Egerci-zāde, 795

Egri, 671
 Egri Kapu, 231
 Elmās Meĥemmed Paşa, 103
 Emetu'llah Kadın, 370
 EMİN, 116
 EMİNİ, 116
 Emir Ağa, 109
 Emir Neccārī, 366
 EMNİ, 115
 EMRİ, 115
 ENİS, 119, 120
 Erzurüm, 249
 ES' AD, 113
 Es' ad Efendi, 332
 Es' ad Efendi-zāde, 312, 313
 Esiri-zāde, 73, 493
 Eskişehir, 402
Esmā-i Bilād, 525
 Eyüb Paşa, 528

F

FĀ'İZ, 477
 FAŞİH, 507
 FAŞİHİ, 513, 514, 525
 FĀ'İZ-İ BOSNAVİ, 481
 FĀMİ, 483
 Fāzıl Aĥmed Paşa, 196, 605
 Fāzıl Muştafā Paşa, 109
 FĀHİR, 481
 Fażlu'llāh Efendi, 447
 FAĤRİ, 502, 503
 Fārābī, 647
 Fāţıma Kadın, 109
 FĀYIĞ, 73, 492
 FĀYİZ, 485, 487, 488, 489, 490
 FEHİM, 74, 528
 FEHMİ, 528
 Felâţun, 535
 FENĀYİ, 515
 FENNİ, 74, 516, 523
Ferā'iz, 483, 806
 FERDİ, 503
Ferheng-i Şu'ūrī, 337

FERİDİ, 505
 FERİDÜN, 505
 FETHİ, 498, 499
 FEVZİ, 524
 Feyz'ullāh Efendi, 544
 FEYZİ, 534, 535, 539, 542, 543
 FEYZİ-İ ŞUBĤİ-ZĀDE, 538
 Feyzullah Efendi, 231
 FEZĀYİ, 505
 Fezāyī, 506
 Fındıklı, 360
 Fihrist-i Şāhān, 803
 FİKRİ, 514
 Filibe, 221
 Firdevsī, 132
 Fiţnat Hānım, 332
 FÜTŪĤİ, 502
 FÜZŪNİ, 507

G

Gelibolu, 107, 356, 468, 730
 Germiyānī, 133
 Gökşu, 413
Gül-deste-i Riyāz-i İrfān, 125
Gül-i Şad-bergi, 124
 Gülistān, 134
 Gümrük Hāfızı, 186
 Gürci Yūsuf Paşa, 127
 ĠAFŪRİ, 468
 ĠAVŞİ, 73, 473
Ġazā-nāme, 629
 ĠĀZİ, 467, 468
 ĠINĀYİ, 470
 ĠIYĀŞİ, 476

H

Hābī, 81, 643
 HĀDİ, 796
 Hārūt, 390
 HĀŞİM, 798, 800
 Hāşim Efendi, 800

- Hâşimî-zâde, 804
 HÂTİFÎ, 795
Hediyyetü'l-ihvân, 721
 HEMDEMÎ, 803
 Hemedân, 436, 437, 438
 Hersek, 601
 Hevâyî Dîvânî, 243
 HEZÂRÎ, 801
 HİMMET, 803
 Himmet Efendi, 370
 Himmet-zâde 'Abdullah Efendi, 599
 Hindîler Tekyesi, 253
 Hirâ, 165
 Hıbeşî, 692
 Hâce Sa' deddîn, 580
Hâce Târîhi', 446
 Hâcî Kadın, 576
Hadîkatü'l-vüzerâ, 127
 HÂFİZ, 185, 186, 187
 Hâfız Rif'at, 273
 Hâfız-ı Şîrâzî, 55, 650
 HÂKÎ, 195
 Haleb, 111, 127, 194, 232, 336, 464, 493,
 614, 633, 646, 648, 655, 740, 805
 Hâlîl, 226, 291, 487, 531, 646, 728
 Hâlîl Efendi, 291
 Hâlîlullah, 201
 Hâlîm, 726
 Halvetiyye, 742
 Halvetiyye, 249
 HAMDÎ, 191, 193, 194
 Hammâmcı-zâde, 729
 Han Aḥmed, 130, 258, 678, 680
 Han Aḥmed Ğâzî, 247
 Han İbrâhîm, 673
 Han Maḥmûd, 681
 Han Meḥemmed, 674, 678
 Hân Muḥammed, 181
 HANEFÎ, 65, 190
 Hantal Hammâl, 141
 HARİMÎ, 188
 Hasan Çelebi, 98, 103
 Hasan Efendi, 777
 Hasan Efendî, 188
 HASAN EFENDÎ, 188
- HÂSİB, 181
 HÂSİM, 183
 HAYLÎ, 196
 Haylî Efendi, 199
 HAYLÎ-İ BURÛSEVÎ, 199
Hayriyye, 81, 632
 Hayrullah Çelebi, 140
 Hızır, 203
 Hilye-i Hâkânî, 174
Hilyetü'l-enbiyâ, 445
Hilyetü'l-Envâr, 692
 Hoten, 253, 261, 378, 594, 692
 HÛSEYİN CÂN, 189
 Hüseyn Paşa, 404, 454
 Hüsrev, 133, 436, 455, 580
 HULDÎ, 195
 Hudâ, 166
- I
- Işfahân, 691
 İlğın, 531
 'Irâk, 762
 'Itk-nâme, 118
 'İTRÎ, 452
- i
- İbrâhîm Ağâ, 81, 706
 İbrâhîm Efendi, 154
 İbrâhîm Han, 301
 İbrâhîm Paşa, 104, 131, 327, 454, 457,
 565, 747, 793, 799
 İlyâs, 203
 İncili Çâvuş, 534
 İnebolu, 350
 İrân, 132, 490, 673, 676
 İsâ, 287
 İsfendiyâr, 674
 İskender, 136, 161, 211, 301, 381, 383,
 406, 456, 678, 791, 793
 İskilib, 314
 İslâmbol, 309, 320, 326, 360, 424, 534,
 543, 615, 777

- İsmâ'îl, 765
 İSHAK, 112
 İsrâ, 142
 İzmir, 157
 İşâ, 161
 İŞMETİ, 447
 İDİ, 464
 İsâ, 144, 258, 476, 536, 655, 679, 767,
 772, 775
 İsâ, 293
 İsâ Çelebi, 535
 İZZET, 435
 İZZETİ, 439
 İZZİ, 444
- K
- Ka' b bin Züheyr*, 413
 Ka'be, 201, 219, 267, 359, 369, 507, 623,
 630, 634, 748
Kâfî, 445
 Kamañçe, 645
 Kâmetî-zâde, 370
 KÂMÎ, 549, 557
 Kânî Mehemmed Efendî, 95
 Kâşân, 690
 Kâşî, 690
 KÂŞİF, 548
 Kâşif, 274
 Kâşif Çelebî, 312
 Kefe, 339
 Kelb 'Ali, 348
 Kelemser-zâde, 119
 KELİM, 80, 558, 565
 Kemâl Paşa-zâde, 806
 Kemâl-i İşfahân, 716
 Kemerler, 791
 Kemiksiz-zâde Şafvet Muştafâ, 817
Kenzü'l- İnşâ, 115
 Kerîm-zâde, 274
 Kevâkib-zâde, 194
 Keyân, 437
 Kırım, 336
 Kirmânî, 133
- Kisrâ, 164
 Köprülü-zâde, 109, 262
 Küçük Çelebi, 408
 Küçük Mü'ezzîn, 324
 Küçük Hünkâr, 444
 KÜNHİ, 572
 Kütâhya, 117, 157
Kaşîde-i Bürde, 806
Kaşîde-i Lâmiyye', 413
 TAB'İ, 388
 ÇĀDIRĪ, 546
 ÇADRĪ, 547
 Çâdî Sîrûz, 80, 544
 Çâf, 167, 387
 Çâf-zâde Fâ' izî, 411
 ÇĀİMĪ, 546
 Çamañçe, 262, 646
 Çara Feryevî Rüşdî, 80, 544
 Çara Muştafâ Paşa, 777
 Çaraferyevî Mehemmed Sa'îd Efendî,
 816
 Çırım, 334, 580
 Çırık Kilisâ, 196
 Çoca Muştafâ Paşa, 742
 Çonya, 115, 662, 811
 Çasimpaşa, 291
Çasîde-i Âmâlî, 733
 Çaşamonu, 181
 Çavala, 407
 Çubürî-zâde, 140, 243
 ÇUDSĪ, 548
 Çudsi-zâde, 548
 Çum, 690
 Çuş Dede, 585
- L
- La' lî Mehemmed Efendî, 549
 LAFZĪ, 585
 Lât, 165
 Latîfî, 103
 LEBĪB, 577
 LEM'İ, 585
 Leylâ, 194, 592

Lisân-ı 'Arab, 336
Lisânü'l-'Acem, 336
 Loğmân, 268
 LUṬFÎ, 578, 579, 580
Lügât-i Fârisî, 336

M

Mağnisa, 649
 MÂCİD, 587
 MÂDİH, 589
 MA'NEVÎ, 608
 MÂHİR, 591
 Malatya, 754
 Manşûr, 202
 MAHDÛM, 598
 Maḥmûd Efendi, 173
 MAHVÎ, 597
 Mârût, 390
Meşâbih-i Meşikât, 127
Mecâlis-i Sinânî, 188
 MECDÎ, 595
 MEDHÎ-i BAĞDÂDÎ, 600
 MEDHÎ-i ŞEHRÎ, 600
 Mekke, 523, 662, 694, 747
Melḥame, 174
Menâsik-i Hacc, 662
 Menât, 165
Menâkıb-ı Evliyâ, 417
 Menteşâ, 109
 MEZÂKÎ, 601
 Meḥemmed Luṭfu'llah, 579
 Meḥemmed Hân, 103
 Meryem, 287
 Merzifon, 188
 Mesîh, 353
Meslekü'l-uşşâk, 417
 MEŞREBÎ, 606
 MEVCÎ, 611
 MEYLÎ, 612, 613
 MEYYÂL, 612
 Mısır, 181, 237

Mısır, 223, 520, 528, 529, 530, 531, 549,
 589, 652, 728, 778, 805, 812
 Mi' rāciyye, 142, 394
Mi'yârü't-Ṭarîkat, 721
Miftâh-ı Heft-kân, 662
 Mihr-dâr-zâde, 332
 Mihr-zâde, 331
Minhâcü'l-Uşûl, 394
Mir'âtü's-şafâ, 445
 MİRÎ, 612
 Mir-zâde, 296
 Mirzâ-zâde, 91
 Mora, 136, 311
 Moskov, 311, 786
 Muşâhib Muştafâ Paşa, 304, 627
 Muşlihü'd-dîn Efendi, 546
 Muştafâ Hânı, 683
 Muşul, 304
 MUCİB, 596
 Muhyi'd-dîn-i 'Arabî, 747
 MUİN, 608
 Muḥammediyye, 65, 190
 MUḤLİSÎ, 599
 Muḥsin-i Kayserî, 806
 MUḤTÂRÎ, 597
 Murâd Gâzî, 669, 673
 MURTAZA, 605
 MUṬÎİ, 607
 Mühürdâr Çelebi, 747
 Müneccim-başı, 516
 MÜNİRÎ, 609
 MÜNŞÎ, 609
 Mûsâ Çelebî, 179

N

NÂ'İL, 615
 NÂ'İLÎ, 617
Naşihatü'l-mülûk, 417
 NÂBÎ, 81, 627
 NÂDÎ, 650
 NA'İM, 83, 736
 NA'İMÂ, 740
 NA'TÎ, 82, 730, 732

- Na' tî Muştafâ Bey, 454
 Nahcivân, 690
 NĀLĪ, 662
 Naḥcivân, 691
 NĀZİM, 656, 659
Nāzım-ı Ferâ'iz, 483
 NAZİF, 725
 NAḤİFĪ, 81, 690
 NAZĪM, 726
 NAZİRĪ, 725
 NAḤLĪ, 706
 NAZMĪ, 721, 724
Naḥd-i Nāḥid, 660
 NĀTIQ, 654
 Naḥīb-zāde, 411
 NĀQİD, 660
 Naḥlî, 134
 Naḥşibendî, 315
 NAQŞĪ, 742, 744
 Naḥşibendî, 317
 Naḥşibendiyye, 253
 NĀZÜKĪ, 653
 NECĪB, 685, 686
 NEDİM, 75, 706, 709
 Nedīm Aḥmet Efendi, 101
 Nefî^c, 75, 617, 718
 Nemçe, 81, 237, 324, 706, 747
 Nesīb Dede, 403
 NESĪB-İ KONEVĪ, 713
 NEŞĀTĪ, 75, 715
 Neşāti Aḥmed Dede, 260
 NEŞĪT, 720
 Nevālî Meḥemmed Beg, 531
 NEYLĪ, 757
 Neylî Aḥmed Efendi, 96
 NİSĀRĪ, 662
 Nİ' METĪ, 734
 NİGĀHĪ, 745, 746
 Nigāristān, 254, 806
 Nigbolu, 514
 NİGİNĪ, 747
 NİKĀTĪ, 744
 Nîl, 531
 Nişāncı^c Abdî Paşa, 730
Nişāncı 'Abdî Tārîhi, 413
 NİYĀZĪ, 754
 Nu' mân Paşa-zāde, 333
Nuḥbetü'l-Āsār Fî Ferâidi'l-Eş'âr, 817
 NŪRĪ, 747, 750
 NUTQĪ, 720
 NŪZHETĪ, 713
 Nūḥ, 425, 583, 666
 Nūrî Ağa, 332
 Nüşirevân, 527
- O
- ‘Oşmân, 572
 ‘Oşmân Paşa, 755
 ‘Oşmānî, 216
 ‘Oşmân-zāde, 127, 254
 ‘Osmân Zāde Tā'ib Aḥmed Efendi, 97
 Orḥan, 667
 Orḥaniyye, 195
 Oḥçu-zāde Meḥemmed Beg, 783
 Oḥmeydân, 729
- Ö
- Ördek İsmā' il Efendi, 656
 Özice, 142
 Öziçe, 288, 777
 ‘Örfî, 809
- P
- Pāydār-zāde, 234
 Peçoy, 403
Pend-i 'Atḥār, 337
Pend-nāme, 413
 Pervîn, 439
 Pindārî-zāde, 73, 493
- R

- RĀĠIB, 235, 236
 Rāfizi, 318
 RĀMĪ, 237
 RĀZĪ, 234
 RAĦĪMĪ, 245
 RAĦMĪ, 243
 RĀSİM, 231
 RĀŞİĦ, 228
 RĀŞİD, 232
 Rāşid Tārīhi, 232
Ravzatü'n-nūr, 812
 RĀZĪ, 225
 Rāzī-^c Abdü'l-laṭīf Efendi, 94
 RE'FETĪ, 223
 REFDĪ, 274
 REMZĪ, 284
 RESĀ, 253
 RESİM, 250
 RESMĪ, 249
 REŞİD, 264, 265
 Reşid Hüseyin, 817
 Revān, 438, 673, 690, 807, 808
 REZMĪ, 254
 RIF^c ATĪ, 278
 RIFĶĪ, 281
 RİZĀ MEĦEMMED-İ EDİRNEVĪ, 268
 RĪF^c AT, 273
 RĪYĀZĪ, 287
 Riyāzi Efendi, 578
 Rodos, 237, 784
 Ruhā, 492, 627
 Rumeli, 249, 403
 RUĦSAT, 249
 RŪĦĪ, 285
 Rüstem, 355, 674
 RÜŞDĪ, 259, 260, 261
 Rümeli, 585, 805
 Rūhu'llah, 285, 286
 Rūhül'l-Ḳuds, 285
- S
- SĀBIḲ-İ BURŪSAVĪ, 291
 SĀCİDĪ, 293
 SA^c DĪ, 311
 SA^c İD, 311, 314
 SA^c İDĀ, 315
 SĀLİK, 295
 SĀLİM, 296, 298
 SĀMĪ, 304
 Sāmī Yunus Beg, 557
 SĀMĪ^c İ, 301
 SĀĦĪB, 294
 Sarac-ḫāne, 404
 Sarāc-zāde, 488
Sākī-nāme, 287
Seb^c a-i Seyyāre, 125
 SEHMĪ, 325
 Selāmī Efendi, 515
 Selānik, 608, 662
 SELĪM, 321
 Selīm Girāy, 659
 Selīm Girāy Ḥan, 321
 SELĪSĪ, 320, 321
Sergüzeşt-nāme, 124
 Seyyid Neccārī, 366
 Seyyid Vehbī Efendi, 100
 Seyyid Yāsīn, 655
 SIRRĪ, 306
 Sikender, 341, 792
 Sīm-keş Ḥasan Efendi, 542
 Siroz, 73, 493
 Sitanbul, 669
 Sivas, 750
 Sivāsī, 141
Siyer-i Belāgat-i Üşlūbī, 445
Siyer-i Kāzerūnī, 445
Siyer-i Şerīf-i Celīlū'l-ḳadri, 605
 Sultān Maḫmūd-ı Gaznevī, 80, 422
 Sultān İbrāhīm, 128, 446
 Sultān Meḫemmed, 329
 Sultān Meḫemmed-i Rābi^c, 329
 Sultān Süleymān, 129
 Sultān Süleymān Ḥan, 446
 Südci Beşir, 421
 SŪKŪNĪ, 79, 317
 Süleymān Ḥan, 429, 677
 Şā'ib, 647, 809
 Şā'ib-i Şevket, 633

ŞĀBİR, 79, 356
 ŞABRĪ:, 363
 ŞĀDIQ, 360
 Şādiq Mehemmed Efendi, 373
 ŞADİQ, 371
 ŞADRĪ, 366
 Şadrü'd-dîn-zāde Rūhu'llāh Efendi, 360
 Şāfiye Sultān-zāde, 254
 Şafvet, 48, 333, 679
 Şafvet Muştafā Efendi-zāde, 817
 ŞĀHĪB-İ BURUSAVĪ, 359
 ŞĀLĪH, 361
 ŞĀHĪB-İ İSLĀMBOLĪ, 358
 Şarı 'Abdullah, 417
 Şarı 'Ali Paşa, 599
 ŞĀBĪT, 78, 142
 Şıdķı, 371
 ŞIDQĪ, 368, 370
 Şıfāhān, 411
 ŞĀQIB, 156, 157
Semeretü'l-fu'ād, 417
 Şofya, 228, 535, 546
 Şolāq-zāde, 803
 ŞUBĪĪ, 362
 ŞUBĪĪ-İ DİGER, 362
 ŞULĪĪ, 372
Şandukatü'l-Ma'ārif, 110

Ş

Şa' bān-zāde Efendi, 407
 ŞĀHĪ, 334
 ŞĀKİR BEG, 326
 Şām, 112, 118, 354, 468, 521, 561, 600,
 805, 808
 ŞĀNĪ, 79, 329
 ŞEF'Ī, 339
 ŞEFĪQ, 339
 ŞEHDĪ, 342
 Şehid 'Ali Paşa, 705, 740
 Şeh-nāme, 384
 ŞEHRĪ, 348, 350, 352
 Şehri Muhammed Efendi, 99
 Şeh-zāde 'İsā, 258

Şeh-zāde Nu' mān, 460, 480
 Şems-i Tebrizi, 614
Şehr-engiz, 124
 ŞERĪF, 336
 Şerif Feyzullah Çelebi, 535
 ŞERMĪ, 335
Şerh-i Meşnevi-i Şerifi, 417
Şerh-i Sedid, 660
Şerh-i Şemāil, 110
Şevāhid-i Muğni'l-Lebib, 605
 ŞEVQĪ, 341
 ŞEYDĀ, 356
 ŞEYHĪ, 355
 Şeyh 'Attar, 413
 Şeyh Himmet Efendi, 424
 Şeyh Maḥmūd Hüdāyi, 468
 Şeyh Muhammed Birgili, 447
 Şeyh Ḥasan, 262
 Şeyh Sa'idā, 317
 ŞİFĀYĪ, 338
 Şimāh, 534
 Şir 'Alī, 505
 Şirvān, 444
 Şişmān İbrāhīm Paşa, 746
 ŞU'ŪRĪ, 336
 Şumnu, 65, 190
 ŞŪRĪ, 340

T

TĀ'ĪB, 127
Ta'dil-i Emzice, 337
 Tebriz, 112, 226, 372, 438, 690
 Tenzil, 215
Tezkiretü'l-Evliyā, 605
Tezkiretü's-şu'arā, 287
Tercüme-i Şāriķü'l-Envār, 127
Tevārih-i Āl-i 'Osmān, 774
Tezkiretü's-şu'arā, 296
 Tırhala, 725
 Tiflis, 585
 Tohtamiş Girāy Ḥan, 334
Tuḥfetü'l-emsāl, 662
Tuḥfetü'l-Harameyn, 627, 654

Tūr, 167
 Tūrān, 676
Ṭarīḳat-i Muḥammediyye, 447
 ṬARZĪ, 380
 ṬAL‘ATĪ, 388, 389
 ṬĀLĪB, 77, 374, 376
 ṬĀLĪ‘Ī, 380
Ṭavāli‘-i Meṭāli‘-i İḳtidār, 127
 ṬAYYĪBĪ, 389
 ṬIFLĪ, 72, 384
 Ṭopal Aḫmed Efendi, 492
 Ṭop-ḫāne, 172
 Ṭopḳapu, 539
 Ṭosya, 368
 Ṭırhala, 798
 Ṭrabzon, 298, 384

U

Uḫud, 164, 317
 Urfī, 250
 Uyvar, 196
 ‘Urfī, 413
 ‘Uşşākī-zāde, 513
 ‘Uṭārid, 215, 331
 ‘UZLETĪ-İ MEVLEVĪ, 443
 Uncı ‘Arab, 528

Ü

Ümmī Sinān-zāde, 188
 Ümmü’l-Ḳurā, 163
 Üngürüs, 670
 ÜNSĪ, 117
 Üsküdar, 65, 190, 253, 265, 335, 483,
 606, 662, 736, 747, 748, 781
 Üsküp, 523

V

VĀŞIḲ, 763
 VĀŞIF, 765, 767
 VA‘DĪ, 781

VAK‘Ī, 783
 Van, 206, 329, 670
Vaḫdet-nāme, 110
 VAḤĪD, 775
 VAḤYĪ, 777
 VECDĪ, 768
 VECĪHĪ, 774
Vefayāt, 222
Vefayāt-ı Dānişverān-ı Nādiredān, 125
 VEHBĪ, 83, 785, 786
 VELĪ, 784
 Venedik, 350
 Veysi, 83, 605, 786
 Vezir İbrāhīm Paşa, 588
 Vişne-zāde, 439
 VUŞLATĪ, 777
 VÜCÛDĪ, 773

Y

YAḤYĀ, 805
 Yaḫyā Efendi, 439
 YAḲĪN, 809
 Yaḳūb, 376
 Yayı-zāde, 611
 Yeşrib, 168
 Yeñişehir, 109, 362, 660
 Yeñikapı, 403
 YETİMĪ, 804
 Yıldırım Ḥan, 668
 Yunus Beg, 304
 YÛSUF DEDE, 811
 YÛMNĪ, 809
 YÛSRĪ, 808
 Yûsuf Dede, 811
 Zağra-i ‘Atıḳ, 380

Z

ZUHÛRĪ, 391
 Zāl, 204
 ZĀRĪ, 288
 ZEKĪ, 290
 Zerdüşt, 167

Zeyd, 325

Zübdetü'l-eş'âr, 411

Züleyhâ, 180, 308, 648

ZĀRĪF, 391

ZĀMİRĪ, 373

Zeylü'z-zübde, 411

ZĪHNĪ, 222

ZĀKİRĪ, 221

ÖZET

[GÜZEL, Bilal], [Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa Ve “Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-Eş'âr” İsimli Şair Tezkiresi],[Yüksek Lisans],[Ankara, 2012].

Bu çalışma Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa'nın “Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-Eş'âr” isimli şair tezkiresini konu almaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa ve tek eseri olan tezkire ele alınmış; ikinci bölümde Safvet Tezkiresi'nin, edebiyat tarihi açısından yeri ve önemine değinilerek tezkirede yer alan şairlerin listesi verilmiş; üçüncü bölümde ise tezkire, Safvet'in eserini yazarken model aldığı Safayî Tezkiresi ile karşılaştırılmıştır. Böylelikle Safvet Tezkiresi'nin özgün yanlarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Dördüncü bölümde İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde Ty. 6189 numara ile kayıtlı tek nüshadan ibaret olan Safvet Tezkire'si çevri yazı alfabesine aktarılmıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Biyografi
2. Şair Tezkiresi
3. 18.yy. Türk biyografi anlayışı
4. Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa
5. Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-Eş'âr

ABSTRACT

[GÜZEL, Bilal], [Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa and his collection of poet biographies named as “Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-Eş'âr”],[Master’s Thesis],[Ankara, 2012].

This study is about Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa and his collection of poet biographies named as “Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-Eş'âr”. In the first chapter of the study, Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa and the collection of poet biographies which is his one and only work has been discussed. The list of the poets was presented by referring Safvet collection of poet biographies' in the history of literature in the second chapter. In the third chapter, his collection of poet biographies was compared to the Safayî collection of poet biographies which Safvet took it as a model in writing his work. Therefore, it is aimed at revealing the authentic parts of the Safvet collection of poet biographies. Last but not least, in the fourt chapter, Safvet collection of poet biographies which is the single copy registered with the number Ty. 6189 in the İstanbul University Library was transcribed.

Key Words

1. Biography
2. Collection of Poet Biographies
3. Turkish understanding of biography in 18. century
4. Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa
5. Nuhbetü'l-Âsâr Min Ferâidi'l-Eş'âr

